Hæstaréttarmálið nr. 610/2007

Tómas Ísleifsson og Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir

gegn

Eyrúnu Sæmundsdóttur ofl.

I. FRAMLÖGÐ SKJÖL FYRIR HÉRAÐSDÓMI

Hdskj. Nr.	Heiti skjals	Bls. í ágripi
1	Stefna ásamt birtingarvottorðum	6-21
2	Skjalaskrá	22-24
3	Aðilaskýrslu stefnanda;	40-56
4	Úrdrátt úr Gíslamáldögum;	61
5	Tölvupóst til stefnandans, Tómasar um Gíslamáldaga;	62
6	Úrdrátt úr jarðabók í Skaftafellsþingi 1697;	63-66
7	Úrdrátt úr jarðabók Skúla Magnússonar 1760;	67
8	Tölvupóst til stefnandans, Tómasar um dýrleika Sólheimatorfu;	68
9	Upplýsingar úr Alþingisbókum Íslands, afsalsbréf fyrir Sólheimahjáleigu 1784;	69
10	Úrdrátt úr Taxations Protocol fyrir V-Skaftafellssýslu 1805;	70-74
11	Skrif Óbyggðanefndar um Ytri-Sólheima, úrdráttur;	75-76
12	Úrdrátt úr bókinni Afi og amma eftir Eyjólf Guðmundsson á Hvoli;	77
13	Úrdrátt um Sólheima úr bókinni Skaftafellssýsla, sýslu- og sóknarlýsingar,	78-79
14	Afsal Sveins Alexanderssonar fyrir 25 hundr. úr Sólheimum, dags. 4. júní 1841;	80-82
15	Jarðatal Johnsens 1847, bls. IV-VI og bls. 19;	83-91
16	Úrdrátt, Tíðindi frá Alþingi Íslendinga 1847;	92-98
17	Lovsamling for Island, Tilskipun um jarðamat 27. maí 1848;	99-101
18	Lovsamling for Island, Reglugerð um jarðamat 1. sept. 1848;	102-106
19	Gjörðabók jarðamatsmanna í Skaftafellssýslu 1849, úrdráttur;	107-113
20	Úrskurðarbók v/jarðamats í Skaftafellssýslum 1850, bls. 25-26;	114-117
21	Veðsetning Berents Sveinssonar, dags. 6. júní 1852;	118-121
22	Tíðindi um stjórnarmálefni Íslands 1854-1863, úrdráttur;	122-129
23	Úrdrátt, Ný jarðabók fyrir Ísland 1861;	130-132
24	Uppboðsgerð að Sólheimum 20. október 1869, úrdráttur;	133-135
25	Yfirlýsing vegna Sólheimahjáleigu frá 1870;	136-137
26	Sókn, 4. sept. 1871 í landsyfirréttarmáli, vegna uppboðs á Ytri-Sólheimum;	138-142
27	Landsyfirréttarstefna 22. maí 1871 í uppboðsmáli v/Sólheima;	143-146

28	Landsyfirréttardómur þ. 27. nóv. 1871;	147-153
29	Úrdrátt úr bókinni Pabbi og mamma eftir Eyjólf Guðmundsson á Hvoli;	154-159
30	Erfðafjárskýrsla 2. jan. 1885, m.a. v/Sólheimahjáleigu;	160-166
31	Jarðarúttekt v/dómsmáls 4. jan. 1889, “Margrétarhundruð”;	167-170
32	Landsyfirréttardómur þ. 4. ágúst 1893, “Margrétarhundruð”;	171-172
33	Samningur vegna Dyrhóla- og Sólheimakirkju 20. maí 1898;	173-176
34	Gjafabréf 17. okt. 1900 fyrir 12 hndr. að f. m. í Ytri-Sólheimum (Sólheimakot);	177-179
35	Afsal til Guðmundar Þorbjarnarsonar þ. 7. apríl 1900, 21 ½ H að f.m.;	180-182
36	Afsal til Guðmundar Þorbjarnarsonar þ. 8. apríl 1901, 3 H og 59 1/5 al að f.m.;	183-185
37	Úttekt 18. apríl 1901 á tveimur hlutum Ytri-Sólheima, samtals 25 H að f.m.;	186-190
38	Dómur í aukarétti Skaftafellssýslu 6. ágúst 1901, vegna kirkjuskuldar;	191-195
39	Dómur í aukarétti Skaftafellssýslu v/Sólheimahjáleigu, 20. nóv. 1901;	196-204
40	Þinglesin yfirlýsing um eignir Jóns Eyjólfssonar, 7. jan. 1902;	205-208
41	Afsal til Guðmundar Þorbjarnarsonar,þ. 2. okt. 1904, 4 H að f.m.;	209-211
42	Kaupsamningur 30. jan. 1905, 25 H að f.m., kaupandi Erlingur Brynjólfsson;	212-216
43	Jarðaúttektir að Ytri-Sólheimum, 9. apríl 1906 og 27. maí 1907;	217-222
44	Veðsetning Sólheimahjáleigu 18. jan. 1908, Þorvaldur Björnsson;	223-225
45	Veðdeildarlán 4. nóv. 1909 með veði m.a. í 29 hndr. f.m. í Ytri Sólheimum;	226-228
46	Veðlán 5. des. 1911 með veði í 25 hndr. f.m. í Ytri Sólheimum, Erlingur Brynjólfsson;	229-230
47	Kaupsamning Guðmundar Þorbjarnarsonar og Ólafs H. Jónssonar, 24. nóv. 1914;	231-233
48	Afsal Þorvaldar Björnssonar fyrir Sólheimahjáleigu, 15. júlí 1915;	234-236
49	Lög nr. 22/1915 um fasteignamat;	237-241
50	Reglugjörð nr. 7/1916 um fasteignamat;	242-258
51	Gjörðabók fasteignamatsnefndar í Vestur–Skaftafellssýslu frá maí 1918, Úrdrátt v/Sólheimahjáleigu, Ytri-Sólheima I (Sólheimakot), Ytri-Sólheima II, Ytri-Sólheima III, Ytri-Sólheima IV, Ytri-Sólheima V, Ytri-Sólheima VI ásamt fasteignaskrá;	259-269
52	Bréf sýslumanns Skaftafellssýslu v/fasteignamats, 12. apríl 1919, úrdráttur;	270-272
53	Úrdrátt úr fasteignabók 1922;	273-277
54	Úttekt 22. júní 1924 á 1/8 hluta Ytri-Sólheima, ábýli Stefaníu Sigurðardóttur;	278-280
55	Kaupsamningur 29. júní 1924, Ytri-Sólheimar III, 7,5 H að f.m., Ásgeir Pálsson;	281-283

56	Veðsetning 29. júlí 1924, Ytri-Sólheimar III sem 7,5 H að f.m, Ásgeir Pálsson;	284-285
57	Skýrsla hreppsstjóra 1. okt 1929;	286-287
58	Eignarheimild Ísleifs Erlingssonar 13. apríl 1930;	288-289
59	Veðmálaregistur Skaftafellssýslu ca. 1840 til 1930, úrdráttur (Sólheimahjáleiga og Sólheimar Ytri);	290-293
60	Gjörðabók, fasteignamat 1930, Úrdrátt (Sólheimahjáleiga, Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot), Ytri-Sólheimar II til VI):	294-325
61	Úrdrátt úr fasteignabók 1932	326-327
62	Gjörðabók, fasteignamat 1940 (Framnes, Sólheimahjáleiga, Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot), Ytri-Sólheimar II, Ytri-Sólheimar III, Ytri-Sólheimar IV);	328-345
63	Úrdrátt, þingskjal 145, greinargerð og umræður v/setningar laga nr. 46/1941;	346-350
64	Úrdrátt úr fasteignabók 1942;	351-354
65	Afsal Steinunnar Eyjólfsdóttur þ. 10. maí 1943, Ytri-Sólheimar 18 H að f. m.;	355
66	Afsal Ólafs H, Jónssonar þ. 23. okt. 1943 fyrir 12 ½ H f.m. úr Ytri-Sólheimum;	356
67	Afsöl kirkjumálaráðuneytisins 20. október 1942, 20. desember 1943 og 16. janúar 1945 fyrir prestmötukvöðum til eigenda Sólheimahjáleigu og Ytri-Sólheima (sjö afsöl, öll jarðartorfan, þar með núverandi Framnes og Sólheimatunga);	357-363
68	Landskipti Sólheima 1944;	364-376
69	Afsal Ólafs H. Jónssonar þ. 17. júlí 1955 fyrir jörðinni Ytri-Sólheimum V, skilgreind sem 25 hundruð samkvæmt fasteignamati 1932;	377-378
70	Úrdrátt úr fasteignabók 1956-57;	379-381
71	Afsal þ. 17. maí 1960; 12 ½ H f.m., (nú jörð Óskars Sigurðar Þorsteinssonar);	382
72	Svar biskups 23. nóvember 1960 við fyrirspurn um mat og sölu prestmötu að Ytri-Sólheimum;	383
73	Erfðafjárskýrsla 26. júní 1961, dánarbú Ólafs H. Jónssonar;	384-385
74	Fundargerð framhaldslandskiptafundar í Sólheimajarðaskiptum, dags. 29. janúar 1965;	386-388
75	Jörðin Ytri-Sólheimar VII frumskráð sem 4 hundruð forn í fasteignabók Vestur-Skaftafellssýslu, þ. 20. október 1965;	389
76	Afsal þ. 12. mars 1966, Ytri-Sólheimar V, 25 H samkv. fasteignamati 1932;	390
77	Gjörðabók, fasteignamat 1969, Sólheimatunga;	391-394
78	Gjörðabók, fasteignamat 1966, Framnes;	395-398
79	Endurmat v/ Sólheimatungu 19.1.1969;	399-400
80	Bréf matsmanna Dyrhólahrepps 19.1.1969;	401-402
81	Gjörðabók, fasteignamat 1969, Framnes;	403-406

82	Afsal 17. jan. 1970, Ytri-Sólheimar II, 18,5 H að f.m.;	407
83	Kæra þ. 18. nóvember 1970, vegna þess að 4 hundruð forn í Ytri-Sólheimatorfu séu óskráð;	408-409
84	Úrskurður fasteignamatsnefndar Vestur-Skaftafellssýslu, 18. desember 1970, jörðin Ytri-Sólheimar 3a frumskráð, sem 4 hundruð forn;	410
85	Gjörðabók fasteignamat 1970, Ytri-Sólheimar 3a;	411-412
86	Afsal fyrir jörðinni Ytri-Sólheimar 3 (áður IV), hinn 27. júlí 1984;	413
87	Uppdrættir Sólheimajarða, frá Landkostum hf. október 1987;	414-418
88	Kaupsamningur þ. 19. júlí 1997, Ytri-Sólheimar V, 20 H samkv. fasteignamati 1922;	419
89	Umsögn Gísla Gunnarssonar um forn hundruð á vísindavef HÍ;	420-421
90	Loftmynd af Sólheimatorfu með markalínum dregnum af stefnanda;	422
91	Þinglýsingavottorð fyrir Ytri-Sólheima 1, 2, 3, 3A, 4, Framnes, Sólheimatungu og Sólheimahjáleigu, dags. 8. nóvember 2006	423-430
92	Þinglýsingarvottorð fyrir Ytri-Sólheima 3 dags. 27. september 2006	431
93	Greinargerð stefndu, Eyrúnar Sæmundsdóttur, ofl.	25-32
102	Gjafabréf eigenda að Sólheimatorfu til Óskars M. Hallgrímssonar, dags. 10 júlí 1981	433-435
104	Veðbandslausn, dags. 24. júlí 1996	436-437
105	Yfirlýsing Sigurðar Ásgeirssonar, Kristins Stefánssonar, Kjartans Stefánssonar og Ástu Ósk Stefánsdóttur, dags. 24. mars 2003	438
106	Yfirlýsing eigenda Eystri-Sólheima og Ytri-Sólheima 3a dags. .19. júní 2003	439
107	Greinargerð stefnda, Tómasar Ísleifssonar, ofl. í málinu nr. E-1042/2003	440-445
108	Dómur Héraðsdóms Suðurlands frá 3. desember 2004 í málinu nr. E-1042/2003.	446-461
110	Greinargerð stefndu, Hildigunnar Þorsteinsdóttur, ofl.	33-39
111	Skiptavottorð v. db. Valgerðar Sigríðar Ólafsdóttur dags. 22. júlí 2003	469
112	Afrit úr fasteignamati fyrir Dyrhólahrepp 1970	470-472
113	Afrit úr fasteignamati fyrir Dyrhólahrepp 1972	473-475
114	Afrit úr fasteignamati fyrir Mýrdalshrepp 1998	476-481
115	Yfirlýsing Benedikts Bragasonar, Andrínu G. Erlingsdóttur, Einars Guðna Þorsteinssonar, Óskars Sigurðar Þorsteinssonar og Ingibjargar Ásgeirsdóttur um að þau séu sammála dómkröfu stefnenda.	482
116	Afsal á hluta Ytri-Sólheima 3a til Þorsteins Magnússonar.	483
117	Yfirlýsing einstaklinga sem fæddir eru á Ytri-Sólheimum á árabilinu 1920-1940.	484

II. ÞINGHÖLD Í HÉRAÐI

Dags.		Bls.
15.11.2006	Héraðsdómur Suðurlands, lögð fram hdskj. nr. 1-92	485
17.1.2007	Héraðsdómur Suðurlands, lögð fram hdskj. nr. 93-114	485-486
15.3.2007	Héraðsdómur Suðurlands, lagt fram hdskj. nr. 115	486
24.4.2007	Héraðsdómur Suðurlands, lagt fram hdskj. nr. 116	487
31.8.2007	Héraðsdómur Suðurlands, lagt fram hdskj. nr. 117, aðalmeðferð	487-488
27.9.2007	Héraðsdómur Suðurlands, dómsuppkvaðning	488-489
27.9.2007	Héraðsdómur Suðurlands, endurrit	490-508

III. NÝ SKJÖL FYRIR HÆSTARÉTTI

Dskj.		Bls.
A	Áfrýjunarstefna útg. 16. nóv. 2007 með áritunum um birtingu.	509-512
B	Ágrip	1-513
C	Nýtt málsskjal, Yfirlýsing Andrínu G. Erlingsdóttur ofl. um samþykki þeirra, stefndu, á kröfum stefnenda, 3. des. 2007	513

RAGNAR ADALSTEINSSON
SIGRÍÐUR RUT JÚLÍUSDÓTTIR
Lögmenn

Nr. 1. Lagt fram í Héraðsdómi
Suðurlands 15/11 2006

Tómas Ísleifsson,
kt. 070348-2769
og
Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir
kt. 310555-3559
Ytri-Sólheimum 3,
871 Vík,

Gera kunnugt:
að þau þurfi að höfða mál fyrir Héraðsdómi Suðurlands gegn Eyrúnu Sæmundsdóttur, kt. 060634-7699, Einari Þorsteinssyni, kt. 310828-3279, Elínu Einarsdóttur, kt. 080367-4069 og Magnúsi Þór Snorrasyni, kt. 180666-4279, öllum til heimilis að Sólheimahjáleigu, 871 Vík, Andrínu G. Erlingsdóttur kt. 220571-4599 og Benedikt Bragasyni kt. 030963-5399, báðum til heimilis að Ytri-Sólheimum 1, 871 Vík, Einari Guðna Þorsteinssyni, kt. 061258-5749 til heimilis að Ytri-Sólheimum 2, 871 Vík, Óskari Sigurði Þorsteinssyni, kt. 291266-3719, Ytri-Sólheimum 2, 871 Vík, Hildigunni Þorsteindóttur, kt. 020246-3249, Vesturási 32, 110 Reykjavík, Kristínu Þorsteinsdóttur, kt. 120348-3379, Eyjabakka 6, 109 Reykjavík, Ólafi Þorsteinssyni, kt. 180450-4919, Eystri-Sólheimum, 871 Vík, Sigríði Þorsteinsdóttur, kt. 220441-2299, Þverási 16, 110 Reykjavík, Sigrúnu R. Þorsteindóttur, kt. 260245-3179, Þyskalandi, Ingibjörgu Ásgeirsdóttur, kt. 010538-4599, Hrísateigi 5, 105 Reykjavík og Þresti Óskarssyni, kt. 300363-7849, Gauksási 47, 221 Hafnarfjörður og gera á hendur þeim eftirfarandi kröfur:

> Að viðurkennt verði með dómi, að eignarhlutdeild stefnenda, Tómasar Ísleifssonar og Sigrúnar R. Ragnarsdóttur, sem eigenda Ytri-Sólheima 3, sé 25% alls óskipts lands og landsnytja í jarðartorfunni að Ytri-Sólheimum, þ.e. Sólheimatorfu. Þá er og krafist málskostnaðar alls úr hendi stefndu Eyrúnar Sæmundsdóttur, Einars Þorsteinssonar, Elínar Einarsdóttur, Magnúsar Þórs Snorrasonar, Hildigunnar Þorsteindóttur, Kristínar Þorsteinsdóttur, Ólafs Þorsteinssonar, Sigríðar Þorsteinsdóttur og Sigrúnar R. Þorsteindóttur *in solidum* eða hvers um sig að mati dómsins.

Um aðild
Á Ytri-Sólheimum hefur verið margbýli frá fornu fari. Ytri-Sólheimar skiptast í eftirtaldar átta jarðir og er getið þinglesinna eigenda við hverja jörð.

Ytri-Sólheimar 1 (Sólheimakot)	Andrína G. Erlingsdóttir og Benedikt Bragason
Ytri-Sólheimar 2	Einar Guðni Þorsteinsson
Ytri-Sólheimar 3	Tómas Ísleifsson og Sigrún R. Ragnarsdóttir
Ytri-Sólheimar 3a	Hildigunnur, Kristín, Ólafur, Sigríður og Sigrún R. Þorsteinsbörn

Klapparstíg 25-27 101 Reykjavík Sími 511 1206 Fax 511 1207
ragnar@adalsteinsson.is
rut@adalsteinsson.is

Ytri-Sólheimar 4 Framnes	Óskar Sigurður Þorsteinsson Ingibjörg Ásgeirsdóttir, Þröstur Óskarsson, Elín Einarsdóttir og Magnús Þór Snorrason
Sólheimahjáleiga	Elín Einarsdóttir og Magnús Þór Snorrason
Sólheimatunga	Eyrún Sæmundsdóttir og Einar Þorsteinsson

Tún og slægjur næst bæjunum í Sólheimatorfu eru úrskipt, en að öðru leyti er land jarðartorfunnar og landsnytjar í óskiptri sameign eigenda jarðanna átta. Ekki hafa farið fram landskipti á Ytri-Sólheimum nema að hluta á landi næst bæjunum. Ágreiningur er um eignarhlutföll á landi og landsnytjum Sólheimatorfu í heild. Sá ágreiningur hefur leitt til þess að ekki hefur reynst unnt að skipta sameiginlegu landi jarðarinnar og landsnytjum milli eigenda í réttum hlutföllum. Eigendur Ytri Sólheima 1, 2, 3, 4 og hluta Framness eru sammála um hver séu rétt eignarhlutföll í jarðartorfunni milli jarðanna átta og telja að miða beri við skiptingu skv. fornu mati. Stefndu, eigendur Sólheimahjáleigu, Sólheimatungu og hluta Framness, eru ósammála meiri hlutanum og telja, að því er virðist, að skipta beri í sömu hlutföllum og land jarðanna var metið í jarðamatinu 1922, þ.e. úrskipt ræktað land og óskipt land með landsnytjum. Stefndu, eigendur Ytri-Sólheima 3a, taka ekki afstöðu til eignarhlutfalls Ytri-Sólheima 3 í Sólheimatorfu. Stefnendur komast því ekki hjá því að höfða mál þetta til að fá úr því skorið hvert sé eignarhlutfall jarðar þeirra, Ytri-Sólheima 3, í óskiptu landi og landsnytjum Sólheimatorfu í heild sinni. Á grundvelli dóms í máli þessu geta stefnendur síðan krafist skipta á sameiginlegu landi og landsnytjum jaðartorfunnar.

Aðrir eigendur Ytri-Sólheima en stefndu Elín Einarsdóttir, Magnús Þór Snorrason, Eyrún Sæmundsdóttir, Einar Þorsteinsson, Hildigunnur Þorsteinsdóttir, Kristín Þorsteinsdóttir, Ólafur Þorsteinsson, Sigríður Þorsteinsdóttir og Sigrún Þorsteinsdóttir eru sammála stefnendum um eignarhlutfall þeirra í jörðinni. Þrátt fyrir það verður af réttarfarslegum ástæðum ekki hjá því komist að stefna þeim til að þola dóm í máli þessu. Á hendur þeim er ekki gerð málskostnaðarkrafa. Af þeirra hálfu verður lögð fram yfirlýsing eða greinargerð þessu til staðfestingar.

Málstæður og önnur atvik

Eignarheimild stefnandans Tómasar að Ytri-Sólheimum 3 er frá 27. júlí 1984 og með skjali dagsettu 1. september 2006 afsalaði hann hálfri jörðinni til eignkonu sinnar, stefnandans Sigrúnar. Óumdeilt er að forverar stefnandans Tómasar, þ.e. þeir sem hann leiðir rétt sinn til jarðarinnar frá, eignuðust 25 hundruð forn í jörðinni Ytri-Sólheimum, sem metin var 100 hundruð forn. Jörð hans er því 25% af allri jarðartorfunni að Ytri-Sólheimum. Einnig er óumdeilt að hvorki stefnendur né forverar stefnandans Tómasar hafa selt eða ráðstafað með öðrum hætti neinum hluta af þessum fjórðungi torfunnar. Jarðartorfan í heild sinni hefur og haldist óbreytt frá því að forverar stefnandans Tómasar eignuðust 25% í henni í þeim skilningi, að torfan hefur hvorki stækkað né minnkað og af því leiðir að hlutfall stefnanda í óskiptu landi og landsnytjum er óbreytt, hefur hvorki aukist eða minnkað.

Stefndu, eigendur Sólheimahjáleigu, Sólheimatungu og hluta Framness, eru hins vegar þeirrar skoðunar að þegar tekið var að verðmeta hverja jörð fyrir sig vegna jarðamatsins 1922 hafi eignarhlutdeild stefnanda í óskiptri sameign minnkað. Með þessu virðast þessir stefndu eiga við að hafi séreignir annarra einstakra jarðaeigenda á torfunni hækkað í mati t.d. vegna aukinnar og bættrar ræktunar á úrskiptum hlutum jarðartorfunnar, þá skuli sú hækkun matsverðs leiða til þess að hlutdeildin í hinu óskipta landi og landsnytjum skuli hækka samsvarandi. Þannig telja þeir að hlutdeild stefnenda í hinu óskipta landi með landsnytjum hafi minnkað án tilverknaðar og ráðstafana þeirra eða forvera stefnandans Tómasar. Ágreiningur aðila lýtur því að því hvort einstakir eigendur torfunnar geti aukið eignarhlutdeild sína í hinni óskiptu eign og landsnytjum með því að bæta mannvirki og úrskipta eign sína og þannig aukið verðgildi hennar til mats.

Um sögu Sólheimajarða og jarðamöt verður lögð fram ítarleg aðilaskýrsla stefnenda, Tómasar Ísleifssonar og Sigrúnar R. Ragnarsdóttur.

Í máldaga Sólheimakirkju í Gíslamáldögum frá því um 1570 er dýrleiki jarðartorfunnar talinn 100 hundruð. Í jarðabók Skúla Magnússonar frá 1760 er tilgreindur dýrleiki jarðartorfunnar 100 hundruð en einnig 120 hundruð og 20 álnir, en hafa verður í huga að jarðabók Skúla er ekki byggð á sjálfstæðu mati, heldur á söfnun eldri gagna.

Í jarðamötunum 1686 og 1695/1698 er að finna þrenns konar mat á Ytri-Sólheimum. Í jarðabókinni 1695 kemur fram hið forna mat, sem var 100 hundruð með hjáleigunni, þ.e. heimajörðin 92 2/3 hundruð og hjáleigan (Sólheimahjáleiga) 7 1/3 hundruð, sbr. Nýja jarðabók fyrir Ísland, sem lögleidd var 1861. Í dómi Hæstaréttar 19. maí 1988, dómasafn 1988 bls. 683, segir að í inngangi að jarðabókinni frá 1639 sé þess getið að dýrleiki sé þar reiknaður eftir hæð landskuldar af jörðum en hið forna hundraðamat sýnist hins vegar vera miðað við markaðsverð jarðanna. Með þessu skýrist munur á mati jarðar eftir mismunandi matsaðferðum. Í sömu heimild segir að í tilefni af gerð jarðatals Johnsens frá 1847 hafi ekki farið fram sjálfstætt jarðamat, heldur taldi Johnsen dýrleika jarðanna eftir því sem greint er í jarðabók Skúla Magnússonar landfógeta frá 1760, svo og hæð landskuldar og tölu kúgilda. Þar sem jarðabók Skúla greindi ekki frá dýrleikanum fór Johnsen eftir jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalín um hann.

Fram fór mat á Ytri-Sólheimum í júní 1849 og um matið segir í úrskurðarbók þeirra manna sem voru kvaddir til að rannsaka jarðamatið árið 1850, að Sólheimahjáleiga hafi verið talin 7 hundruð og 40 álnir eða nálægt 7 hundruðustu úr allri Sólheimaeigninni. Sólheimahjáleigan var þá virt á 400 ríkisdali en jörðin Ytri-Sólheimar á 1300 ríkisdali. Þetta verðmat er byggt á ástandi jarðanna á þessum tíma og hefur ekkert að gera með eignarhlutfall á því landi, sem þá var óskipt. Í Nýrri jarðabók fyrir Ísland sem lögleidd var árið 1861 á grundvelli tilskipunar frá 1848 er Sólheimatorfan skráð á eftirfarandi veg:

Sólheimahjáleiga	7 1/3 hundruð forn	12,2 hundruð ný
Ytri-Sólheimar	92 2/3 hundruð forn	39,9 hundruð ný

Í jarðamatsgögnunum frá 1850 er tekið fram að eignarhlutföll heimajarðar og hjáleigu í allri sameign Sólheima skuli áfram vera í hlutfalli hins forna mats. Hins vegar er hið

nýja skattmat í jarðabókinni frá 1861 í sama hlutfalli og verðmat heimajarðar og hjáleigu í jarðamatsgögnunum frá 1850. Þá er sérskráning Sólheimahjáleigu í jarðamatinu 1849/50 brot á 2. grein reglugerðar Rentukammers frá 1. sept. 1848 um verklagsreglur jarðamatsmanna.

Í dómi landsyfirréttar 27. nóvember 1871 um jörðina er hið forna jarðarmat lagt til grundvallar. Í auglýsingu um opinbert uppboð á jörðinni var tekið fram að kaupahlutinn í Ytri-Sólheimum 50 hdr. yrði seldur við opinbert uppboð og að kirkjuhlutinn 50 hdr. fylgdu með í kaupinu. Sama er að segja um dóm landsyfirréttar 14. ágúst 1893, en þar er fjallað um afsal á „5 hndr." f.m. í Ytri-Sólheimum. Enn fremur í dómi aukaréttar Skaftafellssýslu 6. ágúst 1901 og 20. nóvember 1901. Í öllum þessum tilvikum er byggt á hinu forna jarðamati. Í fasteignamati 1922 eru Sólheimar skráðir sem Ytri-Sólheimar I-VI auk Sólheimahjáleigu. Hlutföll eru önnur en í hinu forna mati. Í matið vantar Ytri Sólheima 3a og er matið því háð slíkum ágöllum að á því verður ekki byggt um skiptingu jarðarinnar. Verður ekki séð hvernig unnt er að leiðrétta það mat vegna ágallans.

Í fjölmörgum afsölum allt til þessa dags er hlutum úr jörðinni afsalað og miðað við hið forna mat og skiptingu. Sem dæmi má nefna afsal, þar sem Guðmundi Þorbjarnarsyni er hinn 7. apríl 1900 afsalað 21,5 hundraði að fornu mati úr austurjörð Ytri- Sólheima. Hinn 8. apríl 1901 afsalar Halldór Jónsson sama Guðmundi 3 hundruðum og 59 1/5 al. fornt mat úr jörðinni. Hinn 2. október 1904 selur Friðrik Björnsson Guðmundi Þorbjarnarsyni eign sína 4 hundruð að fornu mati í vesturjörð Ytri-Sólheima. Hinn 30. janúar 1905 selur Sverrir Magnússon Erlingi Brynjólfssyni með kaupsamningi part úr Ytri-Sólheimum að dýrleika 25 hundruð að fornu mati. Þannig mætti rekja í löngu máli upplýsingar um að jörðinni var skipt að fornu mati og hlutföllin eru greind í veðmálabókum og víðar og er miðað við að jörðin með hjáleigunni sé 100 hundruð að fornu mati og hjáleigan því sem næst 7 1/3 hundruð þar af. Hefur þessi háttur verið á hafður svo lengi sem rakið verður og allt fram á síðustu öld.

Samkvæmt framangreindu og með hliðsjón af HR 1988 bls. 683 skal því aðeins styðjast við fasteignamatið 1922 að ekki sé til eldri skipting á dýrleika jarðanna. Er þá haft í huga að beitt er mismunandi matsaðferðum.

Hið forna mat hefur að auki verið notað milli eigendanna með ýmsum hætti svo sem við ákvörðun prestsmötu, skiptingu rekafjöru og úttektargjörðir við ábúendaskipti leigujarða.

Svo sem fyrr segir var hálf jörðin Ytri Sólheimar eign kirkjunnar og greiddu eigendur hins helmings jarðarinnar kirkjunni í afgjald 16 fjórðunga smjörs árlega. Á tuttugustu öld var prestsmatan umreiknuð í pund í hlutfallinu 1:10, þannig að prestsmata Sólheimatorfu var 160 pund. Í gerðabókum jarðamatanna 1922, 1932 og 1942 er skipting prestsmötunnar á milli Sólheimajarða í hlutfalli hins forna mats. Eftir að landskiptalögin frá 1941 tóku gildi leystu ábúendur Sólheimatorfu prestsmötukvöðina til sín.
Þau afsöl eru einnig í hlutfalli hins forna mats, eins og eftirfarandi tafla sýnir.
Hið forna mat er sett aftar í töfluna til samanburðar.
Villur eru í númerum jarðanna í afsölunum.

Afsöl fyrir prestmötukvöð					Forna mat		Nafn jarðar árið 2006
Dagsetning	Eigandi/Ábúandi	Nafn jarðar í afsali	Pund	%	%	% samtals	
16.1.1945	Sæmundur Jónsson	Sólheimahjáleiga	12,5	7,8	7,33	7,33	Sólheimahjáleiga
20.10.1942	Sigurður Högnason	Sólheimakot	20	12,5	12	12	Sólheimakot
16.1.1945	Maríus Einarsson	Ytri-Sólheimar II	29	18,1	18,9	18,9	Ytri-Sólheimar 2
20.12.1943	Ísleifur Erlingsson	Ytri-Sólheimar	40	25	25	25	Ytri-Sólheimar 3
16.1.1945	Guðrún Einarsdóttir	Ytri-Sólheimar III	20	12,5	12,5	12,5	Ytri-Sólheimar 4
16.1.1945	Ásgeir Pálsson	Framnes	32	20	7,77+12,5	20,27	Framnes og Sólheimatunga
16.1.1945	Ólafur H. Jónsson	Ytri-Sólheimar IV	6,5	4,1	4	4	Ytri-Sólheimar 3a
		Samtals	160	100	100	100	

Skv.afsölunum telst eignarjörð stefnenda vera 25% af óskiptu, en hjáleigan tæplega 8% og Sólheimatunga með Framnesi 20%.

Landskiptagerð, sem fram fór 1944, tók ekki til alls heimalandsins heldur var aðeins víxlað slægjuskákum á milli jarða til að gera land hverrar jarðar samfelldara en áður var. Í skiptagerðinni er sagt að skipt sé eftir jarðamatinu frá 1922. Einnig er sagt að slægjuskákarnar hafi verið mældar. Þegar skiptagerðin er lesin kemur fram að landi tveggja jarðanna er ekki skipt.
Vitað er að við landskiptin kom mikið af ómældu landi á holtunum á milli hinna mældu slægjuskáka í hlut jarðanna. Þannig er það land, sem jarðirnar fengu, ekki í hlutfalli við fasteignamatið 1922 eða önnur möt. Á uppdráttum frá október 1987 kemur fram stærð graslendis jarðanna. Með því að nota þessa uppdrætti og landskiptagerðina frá 1944 kemur t.d. í ljós að jörðin Sólheimahjáleiga er með amk. 20 % af graslendi jarðanna en ekki 15,5 % eins og vera ætti ef skipt hefði verið samkvæmt fasteignamatinu 1922. Graslendi Sólheimahjáleigu er því meira en 30 % stærra en vera ætti samkvæmt fasteignamatinu 1922. Við skiptin var heimaland hjáleigunnar raunar aldrei mælt.

Enn var ítrekað reynt að koma á landskiptum á árunum 1960 til 1965, en tókst ekki vegna ágreinings um hlutföll. Eigendur Sólheimahjáleigu vildu nota hlutföll í matinu frá 1922.

Skipti milli Sólheimajarða í dýrleika í hundruðum er sem hér segir að fornu mati:

Ytri-Sólheimar 1 (Sólheimakot)	12 hndr
Ytri-Sólheimar 2	18,9 hndr
Ytri-Sólheimar 3 (áður Ytri-Sólheimar IV)	25 hndr
Sólheimatunga (án Ytri-Sólheima 3a)	12 ½ hndr
Ytri-Sólheimar 4 (áður VI)	12 ½ hndr
Ytri-Sólheimar 3a	4 hndr
Framnes	7,77 hndr
Sólheimahjáleiga	7 1/3 hndr

Samtals 100 hndr

Í 2. gr. landskiptalaga nr. 46/1941 er við það miðað að skipta skuli eftir jarðamati frá árinu 1861 þar sem því verði við komið en séu tvær eða fleiri jarðir metnar í einu lagi en aðgreint mat að finna í jarðatali Johnsens frá 1847 skuli það notað. Síðan segir að verði hvorugu þessu mati við komið skuli fara eftir fasteignabók 1922 eða síðari fasteignabókum, „þó þannig, að ávallt verði notað hið elsta jarðamat sem við verður komið." Í ákvæði þessu er fólgin leiðbeiningarregla um notkun sönnunargagna, en ekki er verið að binda sönnunarfærsluna við greind gögn. Í hinu tilvitnaða lokaákvæði 2. mgr. 2. gr. landskiptalaga nr. 46/1941 felst að heimilt sé að færa fram sönnun með öðrum hætti um dýrleika jarða í sömu jarðartorfunni og er því ekki verið að víkja frá grunnreglu íslensks réttarfars um frjálst mat á sönnun, sbr. 44. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála í héraði. Í 2. mgr. 3. gr. landskiptalaga segir að nú hafi eignarhlutföll á sameignarjörð breyst við jarðamat (endurmat), fyrir misjafna ræktun eða aðrar verklegar framkvæmdir eiganda eða ábúanda, og breytast þá eigi fyrir það eignahlutföll óskipts lands eða landsnytja. Lagaákvæði þessu er ætlað að koma í veg fyrir að eignarhlutdeild jarðareigenda í aðstöðu stefnenda minnki við misjafna ræktun eða aðrar framkvæmdir. Samkvæmt lagaákvæði þessu er útilokað að jarðamatið 1922 geti leitt til þess að hlutdeild stefndu, eigenda Sólheimahjáleigur, Sólheimatungu og hluta Framness, í jörðinni aukist á kostnað stefnanda.

Þá kemur og eignarréttarákvæði stjórnarskrár i veg fyrir að unnt sé að skerða eignarhluta stefnanda í þágu annarra án eignarnáms og fulls endurgjalds.

Í fasteignabók 1922 er land Ytri-Sólheimatorfunnar metið þannig:

Ytri-Sólheimar	I	15 hundruð eða	11,6 %
"	II	20 hundruð eða	15,5 %
"	III	9 hundruð eða	7,0 %
"	IV	30 hundruð eða	23,3 %
"	V	20 hundruð eða	15,5 %
"	VI	15 hundruð eða	11,6 %
Sólheimahjáleiga		20 hundruð eða	15,5 %

Matinu 1922 er ekki ætlað að greina frá eignarhlutföllum jarða á óskiptri jarðartorfu eins og t.d. að Ytri-Sólheimum. Land hverrar jarðar, bæði ræktað og óræktað, er metið til peningaverðs. Þannig hefur aukin ræktun úrskipts lands þau áhrif að metið landverð jarðar hækkar. Það á ekki að leiða til að hlutdeild viðkomandi jarðar í óskiptu landi hækki. Matið er því ekki nothæft við ákvörðun hlutfallslegrar eignar hverrar jarðar. Þess utan vill svo illa til að láðst hefur að geta um mat á Ytri-Sólheimum 3a og af því leiðir að matið er með öllu ónothæft einnig af þeirri ástæðu sem grundvöllur hlutfallsskipta.

Í jarðamötum 19. aldar er ætíð sérgreint mat á hlutfalli Sólheimhjáleigu af Ytri-Sólheimum og er hlutfallið 7,33%. Ekki er þar að finna hlutfallsskiptingu Ytri-Sólheima án hjáleigunnar. Hins vegar eru næg gögn um þá skiptingu, sem skylt og óhjákvæmilegt er að byggja skiptinguna á og ætíð með það sem óumdeilda upphafsstöðu að hjáleigan er 7.33% af torfunni. Eignarhlutfall hjáleigunnar í óskiptu landi og landsnytjum eykst ekki við umbætur á húsum eða aukna ræktun úrskipts

séreignarlands, enda myndi slík regla leiða til skerðingar á hlutdeild annarra eigenda jarðartorfunnar.

Ytri-Sólheimar 3

Afi stefnandans Tómasar, Erlingur Brynjólfsson og amma, Hallbera Ísleifsdóttir, eignuðust Ytri-Sólheima 3 (áður IV) eða 25% jarðarinnar úr hendi Sverris Magnússonar árið 1905, en Sverrir bjó á jörðinni frá 1860 til 1905. Ísleifur Erlingsson, faðir stefnandans Tómasar, eignaðist jörðina eftir dauða föður síns úr hendi móður sinnar og systkina 6. desember 1928. Stefnandinn Tómas eignaðist jörðina árið 1982 úr hendi systkina sinna eftir lát foreldra þeirra. Stefnandinn Sigrún eignaðist hálfa jörðina hinn 1. september 2006.

Elsta heimild um Ytri-Sólheima 3 sem 25% Sólheimatorfu er að finna í uppboðsgjörð Ytri-Sólheima með Sólheimahjáleigu hinn 20. október 1869. Í gjörðinni eru tiltekin og boðinn upp bændahluti allra ábýla torfunnar samtals 50 hndr. að fornu mati. Jörð stefnenda er í uppboðsgjörðinni tilgreind sem ábýli Sverris Magnússonar 12 hndr og 60 al. og að meðtöldum kirkjuhlutanum 25 hndr. Sólheimakirkja átti torfuna hálfa eða 50 hndr. Er þá sem endranær öll torfan 100 hndr forn og jörð stefnenda 25 hndr þar af. Heimildir stefnenda að jörð sinni og þar með 25% allrar torfunnar verða raktar til eignarheimildar Sverris Magnússonar. Ekki er deilt um að jörðin á fjórða hvern dag ársins á Sólheimafjöru. Einnig er óumdeilt, að jörðin greiddi fjórðung prestsmötugjalds allrar Sólheimatorfu og endurspeglast það í því gjaldi sem eigandi jarðar stefnenda varð að greiða við innlausn prestsmötunnar, þ.e. 25 %.

Sólheimahjáleiga

Forsendur fasteignamatsins 1922 eru jarðamatsgögn frá árinu 1918. Fram verða lögð gögn sem sýna að jarðamatsmenn skrá í matsgögnin jarðamat Sólheimahjáleigu frá 1861. Forsendur jarðamatsins 1861 eru jarðamatsgögn frá árinu 1850. Þegar þau gögn eru skoðuð sést að sérstaklega er tekið fram og undirstrikað um Sólheimahjáleigu: "Jörðin hefur verið talin 7 H- 40 al eður nálægt 7/100 úr allri Ytri-Sólheimaeigninni; ... hún á einnig 7/100 úr fjörunni;" Hér er í frumforsendum fyrir mötunum 1861 og 1922 tekið sérstaklega fram að eignarhluti Sólheimahjáleigu í sameign Sólheimatorfu sé um 7/100. Enn í dag á Sólheimahjáleiga annan hvern sunnudag á Sólheimafjöru eða 1/14, sem er 7,1 % fjörudaga. Hlutdeild jarðarinnar samkvæmt prestsmötu var sú sama.

Sólheimatunga

Áður hefur í stefnu þessari komið fram að jörðin Ytri-Sólheimar 3a er vantalin í fasteignamatinu 1922. Jörðin Sólheimatunga er sama jörð og árið 1922 er nefnd Ytri-Sólheimar V. Í jarðamatsgögnum frá 1918 sést að jörðin Ytri-Sólheimar V er tvískipt. Í þeim gögnum málsins sem fram verða lögð er unnt að rekja þessa tvískiptingu allt til þessa dags. Jörðin Ytri-Sólheimar 3a sést hvergi skráð fyrr en 18. desember 1970. Lagðar verða fram heimildir sem sýna að jörðin Ytri-Sólheimar 3a er hluti af jörðinni Sólheimatungu, enda þótt jarðirnar séu nú ekki eign sömu einstaklinga og hvor partur um sig hafi sjálfstæða eignarheimild í veðmálabókum. Þessu er svo varið þótt þessi staðreynd stangist á við eignaheimildir jarðanna.

Það á einnig við um Sólheimatungu og hlutajörð hennar, Ytri-Sólheima 3a, að jarðirnar eiga fjörudaga að réttu hlutfalli hins forna mats. Það sama gilti og um prestsmötu jarðanna.

Svo sem yfirlýsing annarra þinglesinna eigenda jarðartorfunnar en stefndu, eigenda Sólheimahjáleigu, Sólheimatungu hluta Framness og Ytri-Sólheima 3 a, mun bera með sér er ekki ágreiningur um eignarhlutföll þeirra á milli. Stefndu sem eigendur Sólheimahjáleigu, Sólheimatungu og hluta Framness eru þó annarrar skoðunar og telja eignarhlutföll jarða sinna í óskiptu landi og landsnytjum jarðatorfunnar hærri en hið forna mat og gögn tengd því gefa til kynna. Eignarhlutföll jarða þessara stefndu geta þó ekki hafa hækkað án þess, að eignarhlutföll annarra eigenda, eins eða fleiri, hafi minnkað að sama skapi. Þessir stefndu munu þó ekki byggja á því, að þeir eða forverar þeirra hafi eignast hlutdeild í öðrum jörðum í torfunni fyrir kaup, gjöf, erfð, eignarnám eða annars konar framsalagerninga og það sé skýringin á því að eignarhlutföll þeirra hafi aukist á kostnað annarra eigenda. Eina skýringin sem þessir stefndu munu hafa nefnt er að breytt mat á jörðum þeirra hafi leitt til aukinnar hlutdeildar þeirra í landi í óskiptri sameign og landsnytjum og þeir hafi ekki þurft að kosta neinu til. Stefndu eigendur Ytri-Sólheima 3a hafa ekki tekið afstöðu til dómkröfunnar eins og fyrr kemur fram í stefnu þessari.

Dómar

Dómar hafa gengið um dýrleika Sólheimajarða á síðari hluta 19. aldar og í upphafi 20. aldar og hafa þeir verið byggðir á hinu forna mati þar á meðal um Sólheimahjáleigu. Í þeim er ekki vitnað til eða byggt á jarðamatinu frá 1861.

Skráning í veðmálbækur

Í veðmálabókum er Sólheimahjáleiga skráð 7 H-50 árið 1868, 7 H-40 árin 1896 (skv. afsali) 7 H-40 (skv. dómi) árið 1908, en 12,2 H 10. ágúst 1915. Þorvaldur Bjarnason þinglýsir afsali sínu árið 1896 og dómi um sömu jörð 1908. Þegar hann selur nákvæmlega sömu jörð árið 1915 er hún talin12,2 H. Engu hafði Þorvaldur aukið við jörðina. Hér er einfaldlega um það að ræða að notað er hið forna mat 1868, 1896 (tvívegis) og 1908, en matið frá 1861 er notað við söluna 1915. Það eitt að seljandi og kaupandi velja að nota jarðamatið 1861 breytir engu um hlutdeild Sólheimahjáleigu í óskiptu landi og landsnytjum. Hlutdeildin er óbreytt 7,33 %.

Lagatilvísanir

Vísað er m.a til eignaréttarákvæðis stjórnarskrár og viðauka nr. 1 við Mannréttindasáttmála Evrópu; landskiptalaga nr. 46/1941; laga nr. 41/1919 um landamerki og til jarðalaga. Enn fremur til laga um meðferð einkamála um heimild til að gera viðurkenningarkröfu, um sönnun og sönnunarbyrði, aðild, málskostnað ofl.

Sönnunargögn

Við þingfestingu málsins mun stefnandi leggja fram þau gögn sem málsatvikalýsingin styðst við, þar á meðal:

1. Stefnu þessa
2. Skjalaskrá
3. Aðilaskýrslu stefnanda;
4. Úrdrátt úr Gíslamáldögum;
5. Tölvupóst til stefnandans Tómasar um Gíslamáldaga;
6. Úrdrátt úr jarðabók í Skaftafellsþingi 1697;
7. Úrdrátt úr jarðabók Skúla Magnússonar 1760;
8. Tölvupóst til stefnandans Tómasar um dýrleika Sólheimatorfu;

9. Upplýsingar úr Alþingisbókum Íslands, afsalsbréf fyrir Sólheimahjáleigu 1784;
10. Úrdrátt úr Taxations Protocol fyrir V-Skaftafellssýslu 1805;
11. Skrif Óbyggðanefndar um Ytri-Sólheima, úrdráttur;
12. Úrdrátt úr bókinni Afi og amma eftir Eyjólf Guðmundsson á Hvoli;
13. Úrdrátt um Sólheima úr bókinni Skaftafellssýsla, sýslu- og sóknarlýsingar,
14. Afsal Sveins Alexanderssonar fyrir 25 hundr. úr Sólheimum 4. júní 1841;
15. Jarðatal Johnsens 1847, bls. IV-VI og bls. 19;
16. Úrdrátt, Tíðindi frá Alþingi Íslendinga 1847;
17. Lovsamling for Island, Tilskipun um jarðamat 27. maí 1848;
18. Lovsamling for Island, Reglugerð um jarðamat 1. sept. 1848;
19. Gjörðabók jarðamatsmanna í Skaftafellssýslu 1849, úrdráttur;
20. Úrskurðarbók v/jarðamats í Skaftafellssýslum 1850, bls. 25-26;
21. Veðsetning Berents Sveinssonar 6. júní 1852;
22. Tíðindi um stjórnarmálefni Íslands 1854-1863, úrdráttur;
23. Úrdrátt, Ný jarðabók fyrir Ísland 1861;
24. Uppboðsgerð að Sólheimum 20. október 1869, úrdráttur;
25. Yfirlýsing vegna Sólheimahjáleigu frá 1870;
26. Sókn 4. sept. 1871 í landsyfirréttarmáli vegna uppboðs á Ytri-Sólheimum;
27. Landsyfirréttarstefna 22. maí 1871 í uppboðsmáli v/Sólheima;
28. Landsyfirréttardómur þ. 27. nóv. 1871;
29. Úrdrátt úr bókinni Pabbi og mamma eftir Eyjólf Guðmundsson á Hvoli;
30. Erfðafjárskýrsla 2. jan. 1885, m.a. v/Sólheimahjáleigu;
31. Jarðarúttekt v/dómsmáls 4. jan. 1889, "Margrétarhundruð";
32. Landsyfirréttardómur þ. 4. ágúst 1893, "Margrétarhundruð";
33. Samningur vegna Dyrhóla- og Sólheimakirkju 20. maí 1898;
34. Gjafabréf 17. okt. 1900 fyrir 12 hndr. að f. m. í Ytri-Sólheimum (Sólheimakot);
35. Afsal til Guðmundar Þorbjarnarsonar þ. 7. apríl 1900, 21 ½ H að f.m.;
36. Afsal til Guðmundar Þorbjarnarsonar þ. 8. apríl 1901, 3 H og 59 1/5 al að f.m.;
37. Úttekt 18. apríl 1901 á tveimur hlutum Ytri-Sólheima, samtals 25 H að f.m.;
38. Dómur í aukarétti Skaftafellssýslu 6. ágúst 1901, vegna kirkjuskuldar;
39. Dómur í aukarétti Skaftafellssýslu v/Sólheimahjáleigu 20. nóv. 1901;
40. Þinglesin yfirlýsing um eignir Jóns Eyjólfssonar dags. 7. jan. 1902;
41. Afsal til Guðmundar Þorbjarnarsonar þ. 2. okt. 1904, 4 H að f.m.;
42. Kaupsamningur 30. jan. 1905, 25 H að f.m., kaupandi Erlingur Brynjólfsson;
43. Jarðaúttektir að Ytri-Sólheimum 9. apríl 1906 og 27. maí 1907;
44. Veðsetning Sólheimahjáleigu 18. jan. 1908, Þorvaldur Björnsson;
45. Veðdeildarlán 4. nóv. 1909 með veði m.a. í 29 hndr. f.m. í Ytri Sólheimum;
46. Veðlán 5. des. 1911 með veði í 25 hndr. f.m. í Ytri Sólheimum, Erlingur Brynjólfsson;
47. Kaupsamning Guðmundar Þorbjarnarsonar og Ólafs H. Jónssonar, 24. nóv. 1914;
48. Afsal Þorvaldar Björnssonar fyrir Sólheimahjáleigu 15. júlí 1915;
49. Lög nr. 22/1915 um fasteignamat;
50. Reglugjörð nr. 7/1916 um fasteignamat;
51. Gjörðabók fasteignamatsnefndar í Vestur–Skaftafellssýslu frá maí 1918, Úrdrátt v/Sólheimahjáleigu, Ytri-Sólheima I (Sólheimakot), Ytri-Sólheima II, Ytri-Sólheima III, Ytri-Sólheima IV, Ytri-Sólheima V, Ytri-Sólheima VI ásamt fasteignaskrá;

52. Bréf sýslumanns Skaftafellssýslu v/fasteignamats 12. apríl 1919, úrdráttur;
53. Úrdrátt úr fasteignabók 1922;
54. Úttekt 22. júní 1924 á 1/8 hluta Ytri-Sólheima, ábýli Stefaníu Sigurðardóttur;
55. Kaupsamningur 29. júní 1924, Ytri-Sólheimar III, 7,5 H að f.m., Ásgeir Pálsson;
56. Veðsetning 29. júlí 1924, Ytri-Sólheimar III sem 7,5 H að f.m, Ásgeir Pálsson;
57. Skýrsla hreppsstjóra 1. okt 1929;
58. Eignarheimild Ísleifs Erlingssonar 13. apríl 1930;
59. Veðmálaregistur Skaftafellssýslu ca. 1840 til 1930, úrdráttur (Sólheimahjáleiga og Sólheimar Ytri);
60. Gjörðabók, fasteignamat 1930, Úrdrátt (Framnes, Sólheimahjáleiga, Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot), Ytri-Sólheimar II til VI):
61. Úrdrátt úr fasteignabók 1932
62. Gjörðabók, fasteignamat 1940 (Framnes, Sólheimahjáleiga, Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot), Ytri-Sólheimar II, Ytri-Sólheimar III, Ytri-Sólheimar IV);
63. Úrdrátt, þingskjal 145, greinargerð og umræður v/setningar laga nr. 46/1941;
64. Úrdrátt úr fasteignabók 1942;
65. Afsal Steinunnar Eyjólfsdóttur þ. 10. maí 1943, Ytri-Sólheimar 18 H að f. m.;
66. Afsal Ólafs H, Jónssonar þ. 23. okt. 1943 fyrir 12 ½ H f.m. úr Ytri-Sólheimum;
67. Afsöl kirkjumálaráðuneytisins 20. október 1942, 20. desember 1943 og 16. janúar 1945 fyrir prestmötukvöðum til eigenda Sólheimahjáleigu og Ytri-Sólheima (sjö afsöl, öll jarðartorfan, þar með núverandi Framnes og Sólheimatunga);
68. Landskipti Sólheima 1944;
69. Afsal Ólafs H. Jónssonar þ. 17. júlí 1955 fyrir jörðinni Ytri-Sólheimum V, skilgreind sem 25 hundruð samkvæmt fasteignamati 1932;
70. Úrdrátt úr fasteignabók 1956-57;
71. Afsal þ. 17. maí 1960; 12 ½ H f.m., (nú jörð Óskars Sigurðar Þorsteinssonar);
72. Svar biskups 23. nóvember 1960 við fyrirspurn um mat og sölu prestmötu að Ytri-Sólheimum;
73. Erfðafjárskýrsla 26. júní 1961, dánarbú Ólafs H. Jónssonar;
74. Fundargerð framhaldslandskiptafundar í Sólheimajarðaskiptum 29. janúar 1965;
75. Jörðin Ytri-Sólheimar VII frumskráð sem 4 hundruð forn í fasteignabók Vestur-Skaftafellssýslu, þ. 20. október 1965;
76. Afsal þ. 12. mars 1966, Ytri-Sólheimar V, 25 H samkv. fasteignamati 1932;
77. Gjörðabók, fasteignamat 1969, Sólheimatunga;
78. Gjörðabók, fasteignamat 1966, Framnes;
79. Endurmat v/ Sólheimatungu 19.1.1969;
80. Bréf matsmanna Dyrhólahrepps 19.1.1969;
81. Gjörðabók, fasteignamat 1969, Framnes;
82. Afsal 17. jan. 1970, Ytri-Sólheimar II, 18,5 H að f.m.;
83. Kæra þ. 18. nóvember 1970, vegna þess að 4 hundruð forn í Ytri-Sólheimatorfu séu óskráð;
84. Úrskurður fasteignamatsnefndar Vestur-Skaftafellssýslu, 18. desember 1970, jörðin Ytri-Sólheimar 3a frumskráð, sem 4 hundruð forn;
85. Gjörðabók fasteignamat 1970, Ytri-Sólheimar 3a;
86. Afsal fyrir jörðinni Ytri-Sólheimar 3 (áður IV), hinn 27. júlí 1984;
87. Uppdrættir Sólheimajarða, frá Landkostum hf. október 1987;

88. Kaupsamningur þ. 19. júlí 1997, Ytri-Sólheimar V, 20 H samkv. fasteignamati 1922;
89. Umsögn Gísla Gunnarssonar um forn hundruð á vísindavef HÍ;
90. Loftmynd af Sólheimatorfu með markalínum dregnum af stefnanda;
91. Þinglýsingavottorð fyrir Ytri-Sólheima 1, 2, 3, 3A, 4, Framnes, Sólheimatungu og Sólheimahjáleigu;
92. Þinglýsingarvottorð fyrir Ytri-Sólheima 3 dags. 27. september 2006

Skýrslur fyrir dómi
Stefnandinn Tómas mun koma fyrir dóm og gefa aðilaskýrslu. Ennfremur munu stefnendur leiða fyrir dóm sem vitni Erling Ísleifsson. Áskilinn er réttur til að leiða önnur vitni fyrir dóm allt eftir því sem varnir í greinargerð stefndu gefa tilefni til.

Fyrirkall
Fyrir því stefnist hér með, Eyrúnu Sæmundsdóttur, kt. 060634-7699, Einari Þorsteinssyni, kt. 310828-3279, Elínu Einarsdóttur, kt. 080367-4069 og Magnúsi Þór Snorrasyni, kt. 180666-4279, öllum til heimilis að Sólheimahjáleigu, 871 Vík, Andrínu G. Erlingsdóttur kt. 220571-4599 og Benedikt Bragasyni kt. 030963-5399, báðum til heimilis að Ytri-Sólheimum 1, 871 Vík, Einari Guðna Þorsteinssyni, kt. 061258-5749, Ytri-Sólheimum 2, 871 Vík, Óskari Sigurði Þorsteinssyni, kt. 291266-3719, Ytri-Sólheimum 2, 871 Vík, Hildigunni Þorsteindóttur, kt. 020246-3249, Vesturási 32, 110 Reykjavík, Kristínu Þorsteinsdóttur, kt. 120348-3379, Eyjabakka 6, 109 Reykjavík, Ólafi Þorsteinssyni, kt. 180450-4919, Eystri-Sólheimum, 871 Vík, Sigríði Þorsteinsdóttur, kt. 220441-2299, Þverási 16, 110 Reykjavík, Sigrúnu R. Þorsteindóttur, kt. 260245-3179, Þyskalandi, Ingibjörgu Ásgeirsdóttur, kt. 010538-4599, Hrísateigi 5, 105 Reykjavík og Þresti Óskarssyni, kt. 300363-7849, Gauksási 47, 221 Hafnarfjörður, til að mæta fyrir Héraðsdómi Suðurlands, sem háður verður í dómsal dómsins að Austurvegi 4, 800 Selfossi, miðvikudaginn 15 nóvember 2006 kl. 14 til þess þar og þá að sjá skjöl og skilríki í rétt lögð, á sókn sakar og dómkröfur að hlýða, til sakar að svara og dóm að þola í ofangreinda átt. Að öðrum kosti mega stefndu búast við því að útivistardómur gangi í málinu.

Að lokum eru gerðar kröfur ítrekaðar og áskilinn réttur til að koma að nýjum gögnum, málsástæðum og rökum m.a. við munnlegan flutning málsins.

Fallið verður frá stefnufresti f.h. allra stefndu að undanskildum stefndu Hildigunni Þorsteinsdóttur, Kristínu Þorsteinsdóttur, Sigríði Þorsteinsdóttur og Ólafi Þorsteinssyni. Stefnufrestur gagnvart Ólafi Þorsteinssyni er þrír sólarhringar, en gagnvart Hildigunni, Kristínu og Sigríði Þorsteinsdætrum ein vika.

Stefnufrestur er ein vika.

Reykjavík, 7. nóvember 2006

F.h. stefnenda

Ragnar Aðalsteinsson hrl.

Mér birt f.h. stefndu Eyrúnar Sæmundsdóttur,
Einars Þorsteinssonar, Elínar Einarsdóttur og
Magnúsar Þórs Snorrasonar, en
stefndu hafa falið mér að sækja þing
við þingfestingu málsins. Afrit stefnu
þessarar hefur verið afhent mér.

Fallið er frá stefnubirtingarfresti.

Selfossi, nóvember 2006

Óskar Sigurðsson hrl.

Mér birt f.h. stefnda Þrastar Óskarssonar,
en stefndi hafa falið mér að sækja þing
við þingfestingu málsins.
Afrit stefnu þessarar hefur verið afhent mér.

Fallið er frá stefnubirtingarfresti.

Reykjavík, nóvember 2006

Bjarni Ásgeirsson hrl

Stefndi þrastur hugast ekki láta máli
til sín taka

Mér birt f.h. stefndu Andrínu G. Erlingsdóttur,
Benedikts Bragasonar, Einars Guðna Þorsteinssonar,
Óskars Sigurðar Þorsteinssonar og Ingibjargar Ásgeirsdóttur,
en stefndu hafa falið mér að sækja þing
við þingfestingu málsins. Afrit stefnu
þessarar hefur verið afhent mér.

Fallið er frá stefnubirtingarfresti.

Reykjavík, nóvember 2006

Sigríður Rut Júlíusdóttir hdl.

Mér birt f.h. Sigrúnar R. Þorsteinsdóttur,
en stefnda hefur falið mér að sækja þing
við þingfestingu málsins.
Afrit stefnu þessarar hefur verið afhent mér.

Fallið er frá stefnubirtingarfresti.

Selfossi, nóvember 2006

Guðjón Ægir Sigurjónsson hdl

Ragnar Aðalsteinsson hrl.

Mér birt f.h. stefndu Eyrúnar Sæmundsdóttur,
Einars Þorsteinssonar, Elínar Einarsdóttur og
Magnúsar Þórs Snorrasonar, en
stefndu hafa falið mér að sækja þing
við þingfestingu málsins. Afrit stefnu
þessarar hefur verið afhent mér.

Fallið er frá stefnubirtingarfresti.

Selfossi, 9 nóvember 2006

Óskar Sigurðsson hrl.

Mér birt f.h. stefnda Þrastar Óskarssonar,
en stefndi hafa falið mér að sækja þing
við þingfestingu málsins.
Afrit stefnu þessarar hefur verið afhent mér.

Fallið er frá stefnubirtingarfresti.

Reykjavík, nóvember 2006

Bjarni Ásgeirsson hrl

Mér birt f.h. stefndu Andrínu G. Erlingsdóttur,
Benedikts Bragasonar, Einars Guðna Þorsteinssonar,
Óskars Sigurðar Þorsteinssonar og Ingibjargar Ásgeirsdóttur,
en stefndu hafa falið mér að sækja þing
við þingfestingu málsins. Afrit stefnu
þessarar hefur verið afhent mér.

Fallið er frá stefnubirtingarfresti.

Reykjavík, nóvember 2006

Sigríður Rut Júlíusdóttir hdl.

Mér birt f.h. Sigrúnar R. Þorsteinsdóttur,
en stefnda hefur falið mér að sækja þing
við þingfestingu málsins.
Afrit stefnu þessarar hefur verið afhent mér.

Fallið er frá stefnubirtingarfresti.

Selfossi, nóvember 2006

Guðjón Ægir Sigurjónsson hdl

BIRTINGARVOTTORÐ

MÁL NR. .....20.....

Vegna birtingar á: ☐ Greiðsluáskorun ☒ Stefnu ☐ Boðun ☐ Kvaðningu ☐ Öðru .....

Síðasti birtingardagur er .....

Viðtakandi: Ólafur Þorsteinsson kt. 180450-4919 Eystri Sólheimum 871 Vík V/ **reiknnr.**

Fyrirsvarsmaður lögaðila:

Tilgreint heimilisfang er :
☐ Lögheimili ☐ Fastur búsetustaður ☐ Vinnustaður
☐ Dvalarstaður ☐ Annað .....

Fyrir hverjum er birt Ólafi Þorsteinssyni Eystri-Sólheimum 871 Vík kt. 180450-4919

Tengsl við þann sem birting beinist að :

Birtingarstund: ....Miðviku- Dagur, 8.11./..... 2006 kl. 13.45

Birtingarstaður:

Mýrdalshreppur . Eystri Sólheimum 871 Vík.

Sveitarfélag Gata og húsnúmer hæð, íbúð, annað

Birting tókst ekki þar sem viðtakandi:
☐ Er fluttur og ekki vitað hvert
☐ Þekkist ekki í húsinu
☐ Býr nú

Athugasemdir:

Dags. og undirskrift birtingarmanns:

8.11.06 Reynir Ragnarsson.

☐ Pósimaður ☒ Stefnuvottur

Gjald kr. ,-

3.000,-

Undirskrift viðtakanda:

Ólafur Þorsteinsson.

☐ Neitar viðtöku og að skrifa undir

Ragnar Adalstemdion [illegible]
Klapparstig 25-2.
101 R.

BIRTINGARVOTTORÐ

Birting á **stefnu**
Síðasti birtingardagur er 8. nóvember **2006**

Viðtakandi: Kristín Þorsteinsdóttir
Eyjabakka 6

Kt. 120348-3379
109 Reykjavík

Fyrirsvarsmaður: kt.

Tilgreint heimilisfang er lögheimili X dvalarstaður ____

Fyrir hverjum birt:
Þorsteinn Magnusson kt. ____

Tengsl við þann sem birting beinist að: sonur

Birtingarstund: miðvik dagur, 8 / 11 2006, kl. 1302

Birtingarstaður:
Kill. / Eyjabakka 6 / 3
Sveitarfélag / Gata og húsnúmer / hæð íbúð

Birting tókst ekki þar sem viðtakandi:

____Er fluttur og ekki vitað hvert
____Þekkist ekki í húsinu
____Býr nú að

Athugasemdir: ____

Dagsetning og undirskrift birtingarmanns:
8 / 11 2006
[signature]
___Póstmaður X Stefnuvottur
Gjald kr. ~~1350,-~~
1750.

Undirskrift viðtakanda:
Þorstein Magnusson

BIRTINGARVOTTORÐ

Birting á **stefnu**
Síðasti birtingardagur er 8. nóvember **2006**

Viðtakandi: Hildigunnur Þorsteinsdóttir
Vesturási 32

Kt. 020246-3249
110 Reykjavík

Fyrirsvarsmaður: kt.

Tilgreint heimilisfang er lögheimili X dvalarstaður ____

Fyrir hverjum birt:
Hermann Sjálfri kt.

Tengsl við þann sem birting beinist að:

Birtingarstund: fyrri dagur, 7/11 2006, kl. 2008

Birtingarstaður:
Reykjavík / Vesturási 32 /
Sveitarfélag Gata og húsnúmer hæð íbúð

Birting tókst ekki þar sem viðtakandi:

____Er fluttur og ekki vitað hvert
____Þekkist ekki í húsinu
____Býr nú að

Athugasemdir:

Dagsetning og undirskrift birtingarmanns:
7/11 2006

Undirskrift viðtakanda:

___Póstmaður X Stefnuvottur
Gjald kr. ~~1350,-~~ 1750-

RAGNAR AÐALSTEINSSON
SIGRÍÐUR RUT JÚLÍUSDÓTTIR
Lögmenn

Nr. 2 lagt fram í Héraðsdómi Suðurlands 15. nóvember 2006.

Héraðsdómsmálið nr.

Tómas Ísleifsson ofl.
gegn
Eyrúnu Sæmundsdóttur ofl.

Skjalaskrá

1. Stefna ásamt birtingarvottorðum
2. Skjalaskrá
3. Aðilaskýrslu stefnanda;
4. Úrdrátt úr Gíslamáldögum;
5. Tölvupóst til stefnandans Tómasar um Gíslamáldaga;
6. Úrdrátt úr jarðabók í Skaftafellsþingi 1697;
7. Úrdrátt úr jarðabók Skúla Magnússonar 1760;
8. Tölvupóst til stefnandans Tómasar um dýrleika Sólheimatorfu;
9. Upplýsingar úr Alþingisbókum Íslands, afsalsbréf fyrir Sólheimahjáleigu 1784;
10. Úrdrátt úr Taxations Protocol fyrir V-Skaftafellssýslu 1805;
11. Skrif Óbyggðanefndar um Ytri-Sólheima, úrdráttur;
12. Úrdrátt úr bókinni Afi og amma eftir Eyjólf Guðmundsson á Hvoli;
13. Úrdrátt um Sólheima úr bókinni Skaftafellssýsla, sýslu- og sóknarlýsingar,
14. Afsal Sveins Alexanderssonar fyrir 25 hundr. úr Sólheimum 4. júní 1841;
15. Jarðatal Johnsens 1847, bls. IV-VI og bls. 19;
16. Úrdrátt, Tíðindi frá Alþingi Íslendinga 1847;
17. Lovsamling for Island, Tilskipun um jarðamat 27. maí 1848;
18. Lovsamling for Island, Reglugerð um jarðamat 1. sept. 1848;
19. Gjörðabók jarðamatsmanna í Skaftafellssýslu 1849, úrdráttur;
20. Úrskurðarbók v/jarðamats í Skaftafellssýslum 1850, bls. 25-26;
21. Veðsetning Berents Sveinssonar 6. júní 1852;
22. Tíðindi um stjórnarmálefni Íslands 1854-1863, úrdráttur;
23. Úrdrátt, Ný jarðabók fyrir Ísland 1861;
24. Uppboðsgerð að Sólheimum 20. október 1869, úrdráttur;
25. Yfirlýsing vegna Sólheimahjáleigu frá 1870;
26. Sókn 4. sept. 1871 í landsyfirréttarmáli vegna uppboðs á Ytri-Sólheimum;
27. Landsyfirréttarstefna 22. maí 1871 í uppboðsmáli v/Sólheima;
28. Landsyfirréttardómur þ. 27. nóv. 1871;
29. Úrdrátt úr bókinni Pabbi og mamma eftir Eyjólf Guðmundsson á Hvoli;
30. Erfðafjárskýrsla 2. jan. 1885, m.a. v/Sólheimahjáleigu;
31. Jarðarúttekt v/dómsmáls 4. jan. 1889, "Margrétarhundruð";
32. Landsyfirréttardómur þ. 4. ágúst 1893, "Margrétarhundruð";
33. Samningur vegna Dyrhóla- og Sólheimakirkju 20. maí 1898;
34. Gjafabréf 17. okt. 1900 fyrir 12 hndr. að f. m. í Ytri-Sólheimum (Sólheimakot);
35. Afsal til Guðmundar Þorbjarnarsonar þ. 7. apríl 1900, 21 ½ H að f.m.;

36. Afsal til Guðmundar Þorbjarnarsonar þ. 8. apríl 1901, 3 H og 59 1/5 al að f.m.;
37. Úttekt 18. apríl 1901 á tveimur hlutum Ytri-Sólheima, samtals 25 H að f.m.;
38. Dómur í aukarétti Skaftafellssýslu 6. ágúst 1901, vegna kirkjuskuldar;
39. Dómur í aukarétti Skaftafellssýslu v/Sólheimahjáleigu 20. nóv. 1901;
40. Þinglesin yfirlýsing um eignir Jóns Eyjólfssonar dags. 7. jan. 1902;
41. Afsal til Guðmundar Þorbjarnarsonar þ. 2. okt. 1904, 4 H að f.m.;
42. Kaupsamningur 30. jan. 1905, 25 H að f.m., kaupandi Erlingur Brynjólfsson;
43. Jarðaúttektir að Ytri-Sólheimum 9. apríl 1906 og 27. maí 1907;
44. Veðsetning Sólheimahjáleigu 18. jan. 1908, Þorvaldur Björnsson;
45. Veðdeildarlán 4. nóv. 1909 með veði m.a. í 29 hndr. f.m. í Ytri Sólheimum;
46. Veðlán 5. des. 1911 með veði í 25 hndr. f.m. í Ytri Sólheimum, Erlingur Brynjólfsson;
47. Kaupsamning Guðmundar Þorbjarnarsonar og Ólafs H. Jónssonar, 24. nóv. 1914;
48. Afsal Þorvaldar Björnssonar fyrir Sólheimahjáleigu 15. júlí 1915;
49. Lög nr. 22/1915 um fasteignamat;
50. Reglugjörð nr. 7/1916 um fasteignamat;
51. Gjörðabók fasteignamatsnefndar í Vestur–Skaftafellssýslu frá maí 1918, Úrdrátt v/Sólheimahjáleigu, Ytri-Sólheima I (Sólheimakot), Ytri-Sólheima II, Ytri-Sólheima III, Ytri-Sólheima IV, Ytri-Sólheima V, Ytri-Sólheima VI ásamt fasteignaskrá;
52. Bréf sýslumanns Skaftafellssýslu v/fasteignamats 12. apríl 1919, úrdráttur;
53. Úrdrátt úr fasteignabók 1922;
54. Úttekt 22. júní 1924 á 1/8 hluta Ytri-Sólheima, ábýli Stefaníu Sigurðardóttur;
55. Kaupsamningur 29. júní 1924, Ytri-Sólheimar III, 7,5 H að f.m., Ásgeir Pálsson;
56. Veðsetning 29. júlí 1924, Ytri-Sólheimar III sem 7,5 H að f.m, Ásgeir Pálsson;
57. Skýrsla hreppsstjóra 1. okt 1929;
58. Eignarheimild Ísleifs Erlingssonar 13. apríl 1930;
59. Veðmálaregistur Skaftafellssýslu ca. 1840 til 1930, úrdráttur (Sólheimahjáleiga og Sólheimar Ytri);
60. Gjörðabók, fasteignamat 1930, Úrdrátt (Framnes, Sólheimahjáleiga, Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot), Ytri-Sólheimar II til VI):
61. Úrdrátt úr fasteignabók 1932
62. Gjörðabók, fasteignamat 1940 (Framnes, Sólheimahjáleiga, Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot), Ytri-Sólheimar II, Ytri-Sólheimar III, Ytri-Sólheimar IV);
63. Úrdrátt, þingskjal 145, greinargerð og umræður v/setningar laga nr. 46/1941;
64. Úrdrátt úr fasteignabók 1942;
65. Afsal Steinunnar Eyjólfsdóttur þ. 10. maí 1943, Ytri-Sólheimar 18 H að f. m.;
66. Afsal Ólafs H, Jónssonar þ. 23. okt. 1943 fyrir 12 ½ H f.m. úr Ytri-Sólheimum;
67. Afsöl kirkjumálaráðuneytisins 20. október 1942, 20. desember 1943 og 16. janúar 1945 fyrir prestmötukvöðum til eigenda Sólheimahjáleigu og Ytri-Sólheima (sjö afsöl, öll jarðartorfan, þar með núverandi Framnes og Sólheimatunga);
68. Landskipti Sólheima 1944;
69. Afsal Ólafs H. Jónssonar þ. 17. júlí 1955 fyrir jörðinni Ytri-Sólheimum V, skilgreind sem 25 hundruð samkvæmt fasteignamati 1932;
70. Úrdrátt úr fasteignabók 1956-57;
71. Afsal þ. 17. maí 1960; 12 ½ H f.m., (nú jörð Óskars Sigurðar Þorsteinssonar);

72. Svar biskups 23. nóvember 1960 við fyrirspurn um mat og sölu prestmötu að Ytri-Sólheimum;
73. Erfðafjárskýrsla 26. júní 1961, dánarbú Ólafs H. Jónssonar;
74. Fundargerð framhaldslandskiptafundar í Sólheimajarðaskiptum 29. janúar 1965;
75. Jörðin Ytri-Sólheimar VII frumskráð sem 4 hundruð forn í fasteignabók Vestur-Skaftafellssýslu, þ. 20. október 1965;
76. Afsal þ. 12. mars 1966, Ytri-Sólheimar V, 25 H samkv. fasteignamati 1932;
77. Gjörðabók, fasteignamat 1969, Sólheimatunga;
78. Gjörðabók, fasteignamat 1966, Framnes;
79. Endurmat v/ Sólheimatungu 19.1.1969;
80. Bréf matsmanna Dyrhólahrepps 19.1.1969;
81. Gjörðabók, fasteignamat 1969, Framnes;
82. Afsal 17. jan. 1970, Ytri-Sólheimar II, 18,5 H að f.m.;
83. Kæra þ. 18. nóvember 1970, vegna þess að 4 hundruð forn í Ytri-Sólheimatorfu séu óskráð;
84. Úrskurður fasteignamatsnefndar Vestur-Skaftafellssýslu, 18. desember 1970, jörðin Ytri-Sólheimar 3a frumskráð, sem 4 hundruð forn;
85. Gjörðabók fasteignamat 1970, Ytri-Sólheimar 3a;
86. Afsal fyrir jörðinni Ytri-Sólheimar 3 (áður IV), hinn 27. júlí 1984;
87. Uppdrættir Sólheimajarða, frá Landkostum hf. október 1987;
88. Kaupsamningur þ. 19. júlí 1997, Ytri-Sólheimar V, 20 H samkv. fasteignamati 1922;
89. Umsögn Gísla Gunnarssonar um forn hundruð á vísindavef HÍ;
90. Loftmynd af Sólheimatorfu með markalínum dregnum af stefnanda;
91. Þinglýsingavottorð fyrir Ytri-Sólheima 1, 2, 3, 3A, 4, Framnes, Sólheimatungu og Sólheimahjáleigu, dags. 8. nóvember 2006
92. Þinglýsingarvottorð fyrir Ytri-Sólheima 3 dags. 27. september 2006

Nr. 93. Lagt fram í Héraðsdómi
Suðurlands þann 17.01.2007.

GREINARGERÐ

stefnda í héraðsdómsmálinu
nr. E-723/2006:

Tómas Ísleifsson og Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir
gegn
Einari Þorsteinssyni, o.fl.

KRÖFUGERÐ

Stefndu, Einar Þorsteinsson, Eyrún Sæmundsdóttir, Elín Einarsdóttir og Magnús Þór Snorrason, krefjast sýknu af kröfum stefnenda. Þá er krafist málskostnaðar að skaðlausu úr hendi stefnenda in solidum samkvæmt málskostnaðarreikningi sem lagður verður fram við flutning málsins og að við ákvörðun málskostnaðar verði tekið tillit til skyldu stefndu til að greiða virðisaukaskatt á málflutningsþóknun.

MÁLFLUTNINGSUMBOÐ

Óskar Sigurðsson, hrl., Málflutningsskrifstofunni, Austurvegi 6, Selfossi, flytur mál þetta fyrir hönd stefndu, Einar Þorsteinsson, Eyrúnu Sæmundsdóttur, Elínu Einarsdóttur og Magnús Þór Snorrason.

FRAMLÖGÐ SKJÖL

Stefndu leggja fram eftirtalin skjöl (í ljósriti að undanskilinni greinargerð þessari):

nr. 93 Greinargerð þessa.
94 Ný jarðabók fyrir Ísland, staðfest 1. apríl 1861.
95 Jarðatal J. Johnsen 1847.
96 Vinnugögn fasteignamatsnefndar fyrir jarðamat 1922.
97 Uppgjör á dánarbúi Ólafs H. Jónssonar, dags. 26. júní 1961.
98 Endurrit fundargerðar landskiptanefndar, dags. 29. janúar 1965.
99 Afsal, dags. 12. mars 1966, þar sem Sigurður Ásgeirsson selur Stefáni Ásgeirssyni Ytri Sólheima V.
100 Kæra Þorsteins Jónssonar vegna mats á Ytri Sólheimum IIIa, dags. 18. nóvember 1970.
101 Úrskurður fasteignamatsnefndar vegna Ytri Sólheima IIIa, dags. 18. desember 1970.
102 Gjafabréf, dags. 10. júlí 1981.
103 Afsal, dags. 27. júlí 1984.
104 Veðbandslausn, dags. 24. júlí 1996.
105 Yfirlýsing Sigurðar Ásgeirssonar, Kristins Stefánssonar, Kjartans Stefánssonar og Ástu Ósk Stefánsdóttur, dags. 24. mars 2003.
106 Yfirlýsing eigenda Eystri Sólheima og Ytri Sólheima IIIa, dags. 19. júní 2003.
107 Greinargerð stefnda, Tómas Ísleifssonar, o.fl., í málinu nr. E-1042/2003.
108 Dómur Héraðsdóms Suðurlands frá 3. desember 2004 í málinu nr. E-1042/2003.
109 Túnkort.

Guðjón Ægir Sigurjónsson hdl. - Netfang: gudjon@mal.is
Óskar Sigurðsson hrl. - Netfang: oskar@mal.is
Austurvegur 6 - 800 Selfoss
Sími: 482 2299 - Bréfsími: 482 2229 - Veffang: www.mal.is
Banki: 0586-26-4908 - Innheimtureikn.: 0586-26-4980
Kt.: 490800-2980

MÁLSÁSTÆÐUR OG ÖNNUR ATVIK

1. Afmörkun ágreinings.
Ágreiningur máls þessa er afmarkaður og er ágreiningsefni málsins ekki eins flókið og umfangsmikið og umfang þess gæti bent til. Það snýst um ákvörðun eignarhlutdeildar í óskiptu landi Ytri-Sólheima, þ.e. Sólheimatorfu, og eftir hvaða hlutföllum eigi að skipta hinu óskipta landi í torfunni. Af hálfu stefnenda er byggt á að jörð þeirra, Ytri-Sólheimar III, eigi 25% í óskiptu landi torfunnar samkvæmt svonefndu „fornu mati" og er í því efni byggt á að um sé að ræða 25 hundruð forn án þess að tilgreint sé frá hvaða tíma sú viðmiðun eða mat sé gert. Af hálfu stefndu er þessum sjónarmiðum hafnað, þar sem ekki sé öðrum skiptagrundvelli til að dreifa en þeim sem fyrir sé mælt í 3. mgr. 2. gr. landskiptalaga nr. 46/1941, þ.e. að eignarhlutfall jarða í sameiginlegu landi Sólheimatorfunnar fari eftir fasteignabókinni frá 1922. Í stuttu máli er því ágreiningur þessa máls afmarkaður við skiptagrundvöll landskiptalaga nr. 46/1941, þ.e. sérreglur þeirra um slit sameignar og þær ákveðnu reglur, sem leggja ber til grundvallar við ákvörðun eignarhlutfalla við landskipti.

2. Eignayfirfærslur að jarðapörtum að Ytri Sólheimum.
Ekki er sérstök þörf á því að rekja í smáatriðum upphaf byggðar á Sólheimatorfunni eða eignarheimildir allra þeirra jarða, sem þar koma að. Í stefnu er því hins vegar haldið fram að Ytri Sólheimar IIIa sé úr Sólheimatungu (Ytri Sólheimar V). Það er hins vegar nauðsynlegt að upplýsa hvernig mál hafa þróast með Ytri Sólheima V (Sólheimatungu), Ytri Sólheima VI og Ytri Sólheima IIIa síðan um aldamótin 1900 og hvernig eignayfirfærslur að jarðapörtum að Ytri Sólheimum hafa farið fram samkvæmt fyrirliggjandi gögnum.

Á Ytri Sólheimum, sem er landnámsjörð, hefur löngum verið margbýlt, nánar tiltekið Ytri Sólheimar I til VI og Sólheimahjáleiga, þ.e. 7 jarðir auk Ytri Sólheima IIIa. Ytri Sólheimar V nefndust síðar Sólheimatunga og Ytri Sólheimar III nefndist Framnes.

Rétt fyrir aldamótin, fluttist Guðmundur Þorbjarnarson, stórbóndi, kenndur við Stóra-Hof á Rangárvöllum, í Mýrdal. Hann gerðist umsvifamikill í Mýrdalnum og tók að kaupa jarðir. Með afsali, dags. 7. apríl 1900, seldi Vigfús Þórarinsson greindum Guðmundi austurjörð Ytri Sólheima. Er tekið fram að selt sé 21 ½ hundrað að fornu mati.

Þann 8. apríl 1901 keypti Guðmundur af Halldóri Jónssyni í Vík, 3 hundruð 59 1/5 álnir, í Ytri Sólheimum að fornu mati. Tilgreint er í afsali að seldur sé hluti sem hafi tilheyrt Dyrhólahreppi. Þessi hundruð sem Halldór selur eru í afsali ekki tilgreind tilheyrandi neinni ákveðinni jörð. En kaup og sölur eru mest tilgreind sem hundruð í Ytri Sólheimajörðinni frá þessum tíma.

Þessi tvö afsöl mynda svo til 25 hundruð að fornu mati en það var talinn helmingur af svonefndri austurjörð Ytri Sólheima, jafnstór þá á móti Ytri Sólheimum IV, sem Erlingur Brynjólfsson keypti af Sverri Magnússyni 30. janúar 1905.

Þessi 25 hundruð sem Guðmundur keypti mynda stofn að Ytri Sólheimum V og Ytri Sólheimum VI.

Með afsali, dags. 2. október 1904, seldi Friðrik Björnsson til Guðmundar Þorbjarnarsonar, 4 hundruð að fornu mati í vesturjörð Ytri Sólheima og er þessi partur enn í eigu eigenda Eystri Sólheima en um sjálfstæðan part er að ræða, sem heitir Ytri Sólheimar IIIa, eins og vikið verður að síðar.

Þar með liggur fyrir að Guðmundur Þorbjarnarson keypti 29 hundruð í Ytri Sólheima jörðinni (forn hundruð er ótilgreint jarðamat frá því fyrir 1848). Guðmundur bjó ekki lengi á Hvoli og fluttist að Stóra-Hofi um 1910. Seldi hann þá jarðeignir sínar í Mýrdal.

Með afsali 24. nóvember 1914 seldi Guðmundur Þorbjarnarson og afsalaði Ólafi H. Jónssyni jarðeignir sínar að Sólheimum. Í afsali er hið selda tilgreint sem 17 hundruð 59 álnir að dýrleika í jörðinni Eystri Sólheimum og 14 hundruð og 60 álnir að dýrleika í Ytri Sólheimum.

Með afsali, dags. 29. júní 1924, seldi Eyjólfur Ólafsson til Ásgeirs Pálssonar jarðapart í Ytri Sólheimum. Er tekið fram að parturinn sé 7 og hálft hundrað að fornu mati og að í jarðabókinni frá 1922 sé parturinn tilgreindur sem Ytri Sólheimar III. Faðir Ásgeirs var Páll Þórarinsson, sem fékk um 1907 ábúð á Ytri Sólheimum V og eftir hans dag, ekkja hans og sonur, Ásgeir, og var þá jörðin samnytjuð með Ytri Sólheimum III (Framnesi), eftir að Ásgeir keypti þá jörð 1924.

Þann 17. júlí 1955 seldi Ólafur H. Jónsson Sigurði Ásgeirssyni eignarpart sinn í Ytri Sólheimum V, sem þá var metin 25 hundruð í fasteignamatsbók 1932. Ekkert er þar undanskilið eða haldið eftir við kaupin. Þetta var sjálfstæð jörð sem var seld.

Með afsali, dags. 12. mars 1966, seldi Sigurður Ásgeirsson til Stefáns Ásgeirssonar jarðeign sína Ytri Sólheima V, sem fékk síðar nafnið Sólheimatunga. Er tekið fram að jörðin hafi í fasteignamatsbók árið 1932 verið metin á 25 hundruð, en metin með býlinu Framnes samkvæmt millimati 1958 á 12.000.00 og þá nefnd Framnes II.

Með kaupsamningi 19. júlí 1997 seldi Áslaug Kjartansdóttir, ekkja Stefáns Ásgeirssonar, stefndu, Eyrúnu Sæmundsdóttur og Einari Þorsteinssyni, jörðina Ytri Sólheima V, nú nefnd Sólheimatunga. Er tekið fram að í fasteignamatsbók frá 1922 hafi jörðin verið metin 20 hundruð og í fasteignabók frá 1932 25 hundruð.

Þann 11. maí 1944 fóru fram landskipti á slægjulandi (útslægjum) Ytri Sólheimajarða. Fram kemur í skiptagerðinni að með bréfi til sýslumanns 26. október 1943 hafi Sólheimabændur, þeir Ólafur Jónsson, Ásgeir Pálsson, Ísleifur Erlingsson og Maríus Einarsson óskað eftir að skipti færu fram. Viðstaddir með landskiptanefndinni 11. maí voru ábúendur og eigendur Sólheimajarða, þeir Sæmundur Jónsson Sólheimahjáleigu, Sigurður Högnason, Ísleifur Erlingsson, Einar Einarsson, Óskar Hallgrímsson, Ásgeir Pálsson og Ólafur Jónsson Eystri Sólheimum.

Í skiptagerðinni er m.a. tekið fram að Ólafur Jónsson eigi eftir jarðamati 1922 5 hundruð í Ytri Sólheimum, sem hann nytji sjálfur. Slægjulandi er honum hafi verið úthlutað sé svonefnd Æsumýri vestan við Merkigil, að fyrrnefndu marki milli hans og Ísleifs. Lambhúshóll og bali innan túngirðingar hjá Sæmundi og svonefnd Gjósta niður í Merkigil. Síðan fékk hann einnig land inn með Halalæk mjög nálægt sínu landi. Í niðurlagi skiptagerðarinnar er tekið fram að við landskiptin hafi verið skipt eftir jarðamatinu frá 1922. Er skiptagerðin undirrituð að Suður-Hvammi 30. nóvember 1944 af Kjartani L. Markússyni.

Þegar skipt var 1944 átti Ólafur H. Jónsson jarðirnar Ytri Sólheima V og VI og að auki 5 hundruð í Ytri Sólheima jörðinni, sem hann nytjaði sjálfur alfarið. Í síðari mötum er þessi hluti nefndur Ytri Sólheimar IIIa, en hann hefur ætíð verið nytjaður sjálfstætt og gengið sjálfstætt kaupum og sölum. Í skiptagerðinni er

þessi hlutur tiltekinn sem 5 hundruð og er þá miðað við jarðamatið frá 1922. Í jarðarmatinu er þessi partur hins vegar ekki tilgreindur en við landskiptin var hann viðurkenndur og honum skipt landi. Þau skipti voru ekki kærð. Gildi skiptagerðarinnar var staðfest með **dómi Héraðsdóms Suðurlands frá 3. desember 2004 í málinu nr. E-1042/2003**.

Í greindu dómsmáli var því m.a. haldið fram að þau 5 hundruð sem Ólafur H. Jónsson, Eystri Sólheimum, og erfingjar hans eiga væru úr jörðinni Ytri Sólheimum V (Sólheimatunga). Þá var því haldið fram að þegar Sigurður Ásgeirsson keypti jörðina af Ólafi H. Jónssyni árið 1955 hefði verið haldið eftir 5 hundruðum af Sólheimatungu. Sigurður Ásgeirsson gaf skýrslu fyrir héraðsdómi og kvaðst hann hafa eignast jörðina 1955 og hafi ekkert verið undanskilið við söluna. Á sama veg bar Áslaug Kjartansdóttir, sem eignaðist jörðina af Sigurði árið 1966. Erfingjar Ólafs H. Jónssonar, þau Sigrún, Sigríður, Kristín, Hildigunnur og Ólafur Þorsteinsbörn, sem eru núverandi eigendur þessara 5 hundraða, sem nefnt hefur verið Ytri Sólheimar IIIa eða Gjósta og Æsumýri lögðu fram skriflega yfirlýsingu í greindu máli, sbr. dskj. nr. 106, þar sem fram kom að eign þeirra væri ekki úr Ytri Sólheimum V (Sólheimatungu) heldur sjálfstæður partur. Ytri Sólheimar IIIa eru úr Ytri Sólheimum III, þ.e. þeim parti sem í dag heitir Framnes, sbr. kæru Þorsteins Jónssonar til fasteignamatsnefndar 18. nóvember 1970, sbr. dskj. nr. 100, og úrskurð fasteignamatsnefndar, dags. 18. desember 1970, sbr. dskj. nr. 101. Í kærunni og úrskurðinum kemur fram að þessi partur tilheyrði Ytri Sólheimum III og þar eru nefnd þessi fjögur hundruð, sem gömlu samningarnir tóku til. Systkinin í Eystri Sólheimum, Þorsteinsbörn, eiga síðan þetta land í dag en þau erfðu forelda sína, Þorstein Jónsson og Valgerði Sigríði, dóttur Ólafs H. Jónsonar, sbr. dskj. nr. 97. Ytri Sólheimar IIIa voru því skildir frá Ytri Sólheimum III (Framnesi) fyrir löngu síðan, enda eiga þessar jarðir alla mánudaga í fjörunni, Framnes 2 og Ytri Sólheimar IIIa 1. Í stuttu máli sagt þá féllst héraðsdómur ekki á þessi sjónarmið og var hlutdeild Sólheimatungu (Ytri Sólheima V) ákveðin 20 hundruð í sameiginlegum landspildum Sólheimatungu og Framness (Ytri Sólheimar III) og hlutdeild Framness 9 hundruð samkvæmt fasteignabókinni frá 1922, eins og krafist var.

Af hálfu stefnenda, sem eru eigendur Ytri Sólheima III, sem hét Ytri Sólheimar IV fram yfir 1935, er því enn haldið fram að Ytri Sólheimar IIIa séu úr Sólheimatungu, þrátt fyrir að fjölskipaður héraðsdómur sé þegar búinn að fjalla um málið. Ljóst er að það er rangt, eins og greindur héraðsdómur hefur staðfest.

3. Ákvörðun eignarhlutdeildar í óskiptu landi.
3.1. Grundvöllur landskipta skv. lögum nr. 46/1941.
Af hálfu stefnenda er byggt á því að við ákvörðun eignarhlutdeildar í óskiptu landi torfunnar skuli farið eftir því sem þau nefna fornt mat eða forn hundruð. Vegna umfjöllunar í stefnu um eignarhlutföll er nauðsynlegt að gera hér sérstaka grein fyrir grundvelli landskipta samkvæmt landskiptalögum nr. 46/1941 en fjallað verður nánar um grundvöll landskipta, forsögu þeirra og matsaðferðir við aðalmeðferð málsins.

Í landskiptalögum nr. 46/1941 er nákvæmlega tilgreint hver grundvöllur landskipta á að vera. Var um að ræða nýmæli við setningu laganna. Í tíð eldri landskiptalaga, þ.e. laga nr. 43/1913 og laga nr. 57/1927, var aðeins tekið fram að skipti skyldu miðuð við lögmæt eignarhlutföll lands og landsnytja en ekkert skýrt nánar hvernig ætti að finna þessi lögmætu eignarhlutföll. Olli þetta vandkvæðum í framkvæmd og deilum. Þess vegna var við setningu nýrra landskiptalaga 1941 tilgreint nákvæmlega hvaða heimildir skuli gilda um eignarhlutföll að landinu.

Í 2. gr. laga nr. 46/1941 er lögbundið það mat er verður lagt til grundvallar skiptum samkvæmt landskiptalögum. Samkvæmt 1. mgr. 2. gr. skal skipta eftir jarðamati frá árinu 1861, þar sem því verði við komið. Séu í því jarðamati tvær eða fleiri jarðir metnar í einu lagi til dýrleika, en aðgreint mat þeirra að finna í jarðatali Johnsen frá 1847, skuli það þá nota. Verði hvorugu þessu mati við komið skuli fara eftir fasteignabók frá 1922, eða síðari fasteignabókum, þó þannig að ávallt verði notað hið elsta jarðamat, sem við verður komið. Grein þessi hefur af dómstólum og í framkvæmd verið skýrð þannig að ekki verði miðað við eldri möt en jarðamatið frá 1861 eða jarðatal Johnsen frá 1847. Með tilvitnaðri 2. gr. laga nr. 46/1941 er lögbundið það mat er verður lagt til grundvallar skiptum.

3.2. Eignarhlutföll í Sólheimatorfu.

Jarðamati frá 1861 verður ekki komið við í þessu máli, þar sem viðkomandi jarðir eru ekki metnar þar með aðgreindum hætti. Sama á við um jarðatal Johnsen frá 1847. Samkvæmt 3. mgr. 2. gr. laga nr. 46/1941 skal fara eftir fasteignabók frá 1922 eða síðari fasteignabókum ef hvorki er til að dreifa aðgreindu mati á þeim jörðum sem verið er að skipta landi á milli í jarðamatinu frá 1861 né jarðatali Johnsen. Fyrsta fasteignabókin kom út árið 1922 samkvæmt lögum nr. 22/1915, og öðlaðist gildi 1. apríl það ár. Á bls. 215 í fasteignabókinni er kveðið á um landverð að Ytri Sólheimum í Dyrhólahreppi. Er tekið fram, að landverð Sólheimahjáleigu sé 20 í hundruðum króna, landverð Ytri Sólheima I (Sólheimakots) sé 15 í hundruðum króna, landverð Ytri Sólheima II sé 20 í hundruðum króna, landverð Ytri Sólheima III sé 9 í hundruðum króna, landverð Ytri Sólheima IV sé 30 í hundruðum króna, landverð Ytri Sólheima V sé 20 í hundruðum króna og að landverð Ytri Sólheima VI sé 15 í hundruðum króna.

Þetta jarðamat lá til grundvallar landskiptunum 1944, eins og tekið er skýrlega fram í landskiptagerðinni. Með **dómi Héraðsdóms Suðurlands frá 3. desember 2004** var gildi greindrar landskiptagerðar staðfest og sérstaklega tekið fram að skiptagerðin fæli í sér landskipti að Ytri Sólheimum, sem farið hefðu fram á grundvelli laga nr. 46/1941. Þá hefði skiptagerðinni ekki verið skotið til yfirmats skv. 6. gr. laga nr. 46/1941 eða dómsmál höfðað til ógildingar hennar.

Ytri Sólheimabændur, að undanskildum Ytri Sólheimum IIIa, tóku til ræktunar land á Sólheimasandi laust eftir 1950. Landinu var skipt milli jarðanna í sömu hlutföllum og í skiptunum 1944 eða eftir jarðamatinu frá 1922, sbr. fyrirliggjandi túnkort.

Eftir að stefndu, Eyrún Sæmundsdóttir og Einar Þorsteinsson, keyptu Sólheimatungu (Ytri Sólheima V) árið 1997 óskuðu þau eftir að skipti færu fram á úrskiptu landi, sem jörðin átti í sameign með Framnesi. Samkomulag náðist ekki um afmörkun landsins eða eignarhlutföll og var leyst úr ágreiningi aðila með greindum **dómi Héraðsdóms Suðurlands frá 3. desember 2004**. Í málinu var umrætt land afmarkað og viðurkennt að sameiginlegar landspildur Sólheimatungu og Framness væru í óskiptri sameign þessara jarða í þeim hlutföllum er fasteignabókin frá 1922 greindi, þ.e. 20 hundruð í hlut Sólheimatungu og 9 hundruð í hlut Framness, og skyldu landskipti spildnanna á milli jarðanna fara fram í þeim hlutföllum.

Í greindum dómi var tekið fram að ekki væri litið til eða tekin afstaða til skiptagrundvallar að Ytri Sólheimum að öðru leyti. Er það eðlilegt, enda laut umfjöllunarefni málsins að skiptagrundvelli Framness og Sólheimatungu. Stefndu í því máli gerðu heldur ekki kröfu um úrlausn á skiptagrundvelli á öðru landi á Ytri Sólheimum. Dómurinn tók því ekki afstöðu til annars en stefnendur gerðu kröfu til. Það liggur hins vegar fyrir að í greindu máli hefur með bindandi hætti verið

kveðið á um að ekki verið viðkomið jarðamötum frá 1861 og 1848 við skipti á sameiginlegu landi en farið skuli eftir jarðamati frá 1922.

Ljóst má því vera að hið sama á við um annað sameiginlegt land Sólheimatorfunnar og einsýnt að við landskipti á sameignarlandi jarðanna beri að fara eftir fasteignabókinni frá 1922 í samræmi við skýr fyrirmæli laga nr. 46/1941. Þá hafa þau hlutföll líka gilt á Ytri Sólheimum frá landskiptunum 1944 eða í 62 ár og verið staðfest í framkvæmd. Eignarhlutfall jarðar stefnenda getur því ekki verið annað en í fasteignabókinni greinir, enda ekki að finna aðgreint mat hennar í jarðamötum frá 1861 og 1848. Kröfugerð stefnenda er ekki í samræmi við eignarhlutföll fasteignabókarinnar frá 1922 auk þess sem stefnendur hafa ekki sýnt fram á að þeir hafi eignast stærri sameignarhluta á kostnað annarra, hvort heldur með kaupum á landi, gjöfum eða erfð, og hafa þar með ekki sýnt fram á að eignarhlutur þeirra sé stærri heldur en hann var þegar jarðamatið fór fram 1922. Því ber að sýkna stefndu af kröfum þeirra.

Samkvæmt fasteignabókinni frá 1922 eru hlutföll jarðanna þessi:

Sólheimahjáleiga	20 hundruð
Ytri Sólheimar I (nú Sólheimakot)	15 hundruð
Ytri Sólheimar II	20 hundruð
Ytri Sólheimar III (nú Framnes)	9 hundruð
Ytri Sólheimar IV (nú Ytri Sólheimar III)	30 hundruð
Ytri Sólheimar V (nú Sólheimatunga)	20 hundruð
Ytri Sólheimar VI	15 hundruð

Þegar skipt var 1944 átti Ólafur H. Jónsson, eins og áður segir, jarðirnar Ytri Sólheima V og VI og að auki 5 hundruð í Ytri Sólheima jörðinni, sem hann nytjaði sjálfur alfarið. Í síðari mötum er þessi hluti nefndur Ytri Sólheimar IIIa. Tekið skal fram að matið á Ytri-Sólheimum IIIa var ekki í jarðarmatinu frá 1922 og virðist hafa fallið þar niður. Er hér um að ræða land sem Ólafur keypti af Guðmundi Þorbjarnarsyni 24. nóvember 1914 sem Guðmundur sjálfur hafði keypt af Friðriki Bjarnasyni 2. október 1904. Í viðkomandi heimildarskjölum er mælt fyrir um fjögur hundruð að fornu mati. Í landskiptagerðinni frá 1944 er tekið fram á bls. 3 að Ólafur eigi 5 hundruð í Ytri Sólheimum og vitnað til fyrrnefnds mats frá 1922. Þessu var ekki mótmælt við skiptin á sínum tíma og urðu menn því sammála um að meta þennan hluta með þessum hætti. Afkomendur Ólafs eiga enn þessi hundruð. Af því leiðir að þegar hundruðin eru lögð saman í matinu frá 1922 auk Ytri Sólheima IIIa, þá eru hundruðin samtals 134. Hlutfall stefnenda samkvæmt því er 22,4%.

3.3. Röng umfjöllun í stefnu um grundvöll landskipta.

Samkvæmt framangreindu er umfjöllun stefnenda um grundvöll landskipta og túlkun á ákvæðum laga nr. 46/1941 einfaldlega röng og á ekki við nein lagarök að styðjast, sbr. **dóm Héraðsdóms Suðurlands frá 3. desember 2004**. Ekki er unnt skv. 2. gr. laga nr. 46/1941 að miða við eldri möt en frá 1861 eða 1848 og er þá skilyrði að um aðgreint mat sé að ræða. Sérstaklega skal á það bent í þessu samhengi að af hálfu stefnenda er ekki á því byggt að lög nr. 46/1941 séu andstæð stjórnarskrá. Þá er ekki sérstaklega rökstutt eða skýrt hvers vegna víkja ætti til hliðar hinum lögbundna skiptagrundvelli. Engin tök eru því fyrir stefndu að átta sig á þessum málatilbúnaði stefnenda. Er kröfugerð stefnenda verulega vanreifuð að þessu leyti. Þá byggir stefnandi á því að farið skuli eftir fornu mati án nánari tilgreiningar á því hvenær það mat fór fram. Á bls. 5 í stefnu eru tilgreind þau eignarhlutföll sem stefnandi vill fara eftir. Þau eru hins vegar í andstöðu við skýr fyrirmæli laga nr. 46/1941, sbr. það sem fyrr greinir, auk þess sem þar er ekki að finna aðgreint mat viðkomandi jarða.

Af hálfu stefnenda er m.a. vísað til 2. mgr. 3. gr. laga nr. 46/1941 til stuðnings sínum sjónarmiðum. Sá skilningur er einnig rangur. Tilgreint ákvæði staðfestir einfaldlega fyrirmæli 2. gr. og þær heimildir sem á skuli byggja við ákvörðun eignarhlutfalla við landskipti. Reynt er að byggja á elsta matinu af þeim þremur, sem þar eru tilgreind, þar sem er að finna aðgreint mat jarða. Í tilviki Sólheimatorfunnar er það matið frá 1922. Ástæða þess að byggt skal á þessu mati en ekki nýrri mötum, er sú að í þeim fasteignamötum sem eftir koma er landið metið hærra eftir því sem meira hefur verið ræktað og gert fyrir það. Ef farið væri t.d. eftir mjög nýlegu fasteignamati við landaskipti á milli jarða yrði það til þess að sá eigandi, sem hefur verið mjög athafnasamur við ræktun og umbætur myndi fá meira af hinu óskipta landi í sínar hendur en honum ber. Í greinargerðinni með landskiptalögum kom sá löggjafarvilji skýrt fram að eigendur jarða eiga jafnan rétt til hins óskipta lands þótt að jarðir þeirra verði nú metnar mishátt og þrátt fyrir að fasteignamat jarða breytist vegna umbóta þá megi það ekki hafa áhrif á landskipti. Það eru því lögákveðin skiptahlutföll milli jarða, þ.e. hin tilgreindu þrjú möt til að nota við skiptin en sú flóra sem á eftir kemur eða hefur áður komið fram hefur enga þýðingu. Ákvæði 2. mgr. 3. gr. laganna vísar einfaldlega til þessa. Um ræktun eru síðan sérákvæði í 11. gr. landskiptalaganna, þ.e. þegar einhver landeigandinn hefur ræktað hluta af hinu óskipta landi án þess að samið hafi verið um eignarrétt hans að því. Er þá tekið tillit til þess við skiptin. Lögin eru því alveg skýr hvað þetta varðar.

3.4. Er eitthvað annað samkomulag í gildi um eignarhlutföll en fasteignabókin frá 1922 tilgreinir ?

Af hálfu stefnenda er ekki á því byggt í þessu máli að samkomulag hafi verið um önnur eignarhlutföll en jarðarmatsbækur þær, sem tilgreindar eru í 1. – 3. mgr., gefa upp, og allir eigendur hafi samþykkt, sbr. 4. mgr. 2. gr. laga nr. 46/1941. Ekkert slíkt samkomulag er heldur til staðar. Ákvörðun eignarhlutfalla viðkomandi jarða fer því eftir fasteignabókinni frá 1922, sbr. 3. mgr. 2. gr. laga nr. 46/1941.

4. Eignarheimildir stefnenda og ráðstafanir á landi.

Vegna umfjöllunar í stefnu um eignarheimildir stefnenda er óhjákvæmilegt annað en að fjalla aðeins um eignarheimildir þeirra, fyrirmæli heimildarskjala sem og ráðstöfun stefnenda á landi.

Faðir stefnanda, Ísleifur Erlingsson, hlaut jörðina Ytri Sólheima IV (nú Ytri Sólheimar III) í arf eftir föður sinn samkvæmt einkaskiptum er fram fóru 6. desember 1928. Þinglýst eignarheimild hans, dags. 13. apríl 1930, undirrituð af Gísla Sveinssyni, sýslumanni, sbr. dskj. nr. 58, er svohljóðandi: „Samkvæmt einkaskiftum í dánarbúi Erlings Brynjólfssonar á Ytri-Sólheimum, þ. 6. desbr. 1928, er Ísleifur Erlingsson bóndi á Ytri Sólheimum IV í Dyrhólahreppi réttur og óátalinn eigandi fasteignarinnar, jarðarinnar Ytri-Sólheima IV, að gildu fasteignamati kr. 3000,oo og öllum húsum á jörðinni – 2200,00, verð samt. Kr. 5200,00 ...". Hér er um að ræða jarðamatið frá 1922 og athygli vekur að sýslumaður tiltekur eignina samkvæmt gildu fasteignamati 30 hundruð.

Með afsali 27. júlí 1984 keypti stefnandi, Tómas Ísleifsson, eignarhlut systkina sinna í Ytri Sólheimum III, Erlingi Ísleifssyni, Hallberu Ísleifsdóttur og Margréti Ísleifsdóttur en þau áttu ¾ hluta jarðarinnar. Hvorki er getið í þessari eignarheimild né hinni fyrri um forn hundruð frá fyrri öldum heldur er í skiptagerð þeirri, sem stefnandi leiðir rétt sinn frá, skýrlega vísað til fasteignabókarinnar frá 1922.

Í stefnu á bls. 2 segir orðrétt: „Einnig er óumdeilt að hvorki stefnendur né forverar stefnandans Tómasar hafa selt eða ráðstafað með öðrum hætti neinum hluta af þesum fjórðungi torfunnar". Stefndu taka fram að þetta er ekki rétt og vísa í því sambandi til eftirfarandi skjallegra heimilda:

a) Gjafabréf til Óskars M. Hallgrímssonar, dags. 18. mars 1972, þar sem eigendur og ábúendur Ytri Sólheimajarða gáfu Óskari land úr óskiptu sameignarlandi jarðanna undir sumarbústað, allt að einum hektara að stærð.
b) Veðbandslausn, dags. 24. júlí 1996, fyrir tveimur spildum úr jörðinni Ytri Sólheimum III, samtals 3,9 hektarar, sem eru í eigu Ingibjargar Ólafsdóttur og Margrétar Ísleifsdóttur, o.fl.
c) Afsal, dags. 27. júlí 1984, til stefnanda, Tómasar, þar sem hann lofar að láta seljendum í té endurgjaldslaust land undir sumarbústaði, allt að 3 hekturum.

Vegna umfjöllunar stefnenda um eldri kaupsamninga og afsöl skal tekið fram að mjög mismunandi er hvaða möt eru tilgreind í kaupsamningum. Það hefur raunar litla þýðingu í þessu máli heldur lítur það fyrst og fremst að því hver sé hlutfallstala jarðar í jarðarmötunum 1848, 1861 og 1922, sbr. fyrri umfjöllun.

Stefndu mótmæla einnig túlkun stefnenda á stærð jarðanna Ytri Sólheima V og VI frá aldamótum 1900 og fram til seinni parts síðustu aldar. Það er rangt að nokkuð hafi horfið frá Ytri Sólheimum V, þótt jörðin væri leigð að mestu, en eigandi Eystri Sólheima, Ólafur H. Jónsson, nýtti lítinn hluta hennar. Jarðarmatið er ein stærð. Við söfnun upplýsinga um jarðirnar vegna undirbúnings matsins 1922 kom þetta fram:

	Kartöflur	Heyskapur	Kýr	Kindur	Hross
Ytri Sólheimar 5	12 tunnur	240 hestar	2	120	5
Ytri Sólheimar 6	6 tunnur	175 hestar	1	80	4

Þetta var mat á því hvað þessar jarðir gátu framfleytt og ekki er því að undra þótt að mat jarðanna sé mismunandi í fasteignabókinni 1922.

5. Niðurlag.
Fyrir liggur að við landskipti á óskiptu landi Sólheimatorfunnar ber að miða við þau eignarhlutföll, er tilgreind eru í fasteignabókinni frá 1922, sbr. 2. gr. landskiptalaga nr. 46/1941 og fyrri framkvæmd. Ekki er að lögum unnt að mæla fyrir um annars konar skiptagrundvöll að hinu óskipta landi. Staðhæfingar stefnanda um byggja skuli á öðrum skiptagrundvelli en greinir í landskiptalögum eru beinlínis rangar, andstæðar skýrum fyrirmælum laganna sem og ósannaðar.

LAGARÖK
Stefndu byggja kröfur sínar á landskiptalögum nr. 46/1941 sem og almennum reglum eignaréttar. Að því er málskostnaðarkröfu varðar er byggt á XXI. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

SÖNNUNARGÖGN
Um sönnunargögn vísa stefndu til þeirra dómskjala sem lögð hafa verið fram af þeirra hálfu. Áskilinn er réttur til að leggja fram ný sönnunargögn ef tilefni verður til.

SKÝRSLUTÖKUR
Stefndu áskilja sér rétt til að leiða fram frekari vitni ef þörf krefur. Þá áskilja stefndu sér rétt til að leggja síðar fram ný skjöl, bera fram nýjar málsástæður og kröfur, eftir því sem tilefni gefst til við meðferð málsins.

Selfossi, 17. janúar 2007,
Málflutningsskrifstofan

Óskar Sigurðsson, hrl.

Rm 1

Nr. 110 Lagt fram í Héraðsdómi Suðurlands 17. janúar 2007

Greinargerð

stefndu:
Hildigunnar Þorsteindsóttur, kt. 020246-3249
Kristínar Þorsteindóttur, kt. 120348-3379
Ólafs Þorsteinssonar, kt. 180450-4919
Sigríðar Þorsteinsdóttur, kt. 220441-2299 og
Sigrúnar Ragnheiðar Þorsteinsdóttur, kt. 260245-3179

í héraðsdómsmáli nr. E-723/2006

Tómas Ísleifsson kt. 070348-2769 og
Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir kt. 310555-3559
gegn
öðrum eigendum Ytri-Sólheima.

1. Kröfugerð

Krafist er sýknu af dómkröfum stefnenda. Þá er krafist málskostnaðar úr hendi þeirra skv. mati dómsins.

2. Málflutningsumboð

Stefndu flytja mál sitt sjálfir.

3. Framlögð skjöl

Nr. 111 Skiptavottorð v. db. Valgerðar Sigríðar Ólafsdóttur dags. 22. júlí 2003
Nr. 112 Afrit úr fasteignamati fyrir Dyrhólahrepp 1970
Nr. 113 Afrit úr fasteignamati fyrir Dyrhólahrepp 1972
Nr. 114 Afrit úr fasteignamati fyrir Mýrdalshrepp 1998

4. Málavextir og málsástæður

4.1. Almennt

Um er að ræða eignarhlut í óskiptu landi Ytri-Sólheimatorfu, ásamt slægjuskákum sem afi okkar, Ólafur H. Jónsson fékk úthlutað við landskipti 1944 (sbr. málsskjal nr. 68). Eignarhluturinn er skráður sem Ytri-Sólheimar III-A í fasteignamati og veðmálabókum og er í daglegu máli gjarnan nefndur „parturinn".

Hlut þennan fengum við í arf eftir móður okkar Valgerði Sigríði Ólafsdóttur (21.12.1909-09.10.2000), sbr erfðafjáskýrslu dags. 3. júlí 2001, sjá skiptavottorð dags. 22. júlí 2003 sem lagt er fram sem málsskjal. Áður hafði hún fengið partinn í arf eftir föður sinn Ólaf Helga Jónsson (1867-1960).

Frá því við munum eftir okkur höfum við vitað af þessum jarðarparti úr óskiptu landi Ytri-Sólheima. Alltaf hefur verið mál manna að hann næmi 4% af óskiptu landi Ytri-

Sólheima, þar sem hann hefði verið 4 hundruð samkvæmt fornu jarðamati. Heimaland partsins var fært að landi Eystri-Sólheima þar sem foreldrar okkar og afi bjuggu. Jörðin Eystri-Sólheimar er ekki hluti af Sólheimatorfu sem hér um ræðir heldur liggur land Eystri-Sólheima austan við land Sólheimatorfu. Nánar verður vikið að þeirri skiptingu heimalandsins síðar þegar rætt verður um land- og skákaskipti Ytri-Sólheima. Aldrei hafa komið fram athugasemdir eigenda Ytri-Sólheima varðandi þennan eignarhlut okkar í landi Ytri-Sólheima, né heldur af hálfu eigenda Sólheimatungu. Mýmörg dæmi eru um hið gagnstæða þegar aðrir eigendur hafa leitað eftir samþykki eigenda partsins fyrir ýmsum framkvæmdum sem teljast í óskiptu landi Sólheimatorfu.

4.2. Kaup Ólafs H. Jónssonar

Jarðakaup Ólafs H. Jónssonar koma fram í málskjölum sem þegar hafa verið lögð fram í máli þessu (sjá málsskjal nr. 47). Hann gerist landeigandi í Mýrdal þegar hann kaupir jarðeignir Guðmundar Þorbjarnarsonar, annars vegar Eystri-Sólheima þar sem hann bjó eftir það, og hins vegar jarðarhluta Guðmundar í Ytri-Sólheimum (málsskjal nr. 47). Hluturinn í Ytri-Sólheimum var við söluna tilgreindur sem 14 hundruð 60 al skv. nýju mati. Eftir því sem best verður séð skiptist umræddur hlutur þannig að um er að ræða 21½ hundruð að fornu mati sem Guðmundur hafði keypt af Vigfúsi Þórarinssyni úr austurjörð Ytri-Sólheima (sbr. málsskjal nr. 35), 3 hundruð og 59 1/5 al að fornu mati sem Guðmundur hafði keypt af Halldóri Jónssyni úr landi Ytri-Sólheima (málsskjal nr. 36) og 4 hundruð að fornu mati úr vesturjörð Ytri-Sólheima sem Vigfús hafði keypt af Friðriki Björnssyni (málsskjal nr. 41). Þessi 4 hundruð (að fornu mati) er eini hluturinn sem Ólafur eignaðist í vesturjörð Ytri-Sólheima, aðrar eignir hans tilheyrðu austurjörðinni. Eins og áður kom fram bjó Ólafur á Eystri-Sólheimum en leigði Ytri-Sólheimajarðir en nýtti þó hluta þeirra sjálfur eins og víða kemur fram í málskjölum þeim sem lögð hafa verið fram í málinu.

Í fasteignamati 1918 (málsskal nr. 51) á Ólafur H. Jónsson Ytri-Sólheima V (mat 7H 44 al) og Ytri-Sólheima VI (mat 5H 44 al). Samkvæmt fasteignamati 1922 eru þessir hlutar 27,1 % af Ytri-Sólheimatorfu, en þar eru vantalin þau 4 hundruð (að fornu mati) sem Ólafur eignaðist í vesturjörðinni. Síðar í greinargerðinni verður vísað í gögn sem sýna fram á að sá hlutur sem var vantalinn í matinu 1922 var í raun 5 hundruð samkvæmt þeim matsgrundvelli.

Samkvæmt fasteignamati árið 1930 (málsskjal nr. 60) er Ólafur skráður eigandi að Ytri-Sólheimum V og skráður ábúandi að ¼. Jafnframt er hann skráður eigandi að Ytri-Sólheimum VI og ábúandi að 1/3.

4.3. Landskipti 1944

Í maí, júní og nóvember 1944 var landskiptanefnd tilnefnd af sýslumanni til að skipta slægjulandi Ytri-Sólheimajarða (málsskjal nr. 68). Þar kemur fram að Ólafur H. Jónsson eigi og nýti 5 hundruð úr Ytri-Sólheimum skv. jarðamati frá 1922 og var úthlutað slægjulandi í samræmi við það. Þannig komu í hans hlut skikar sem lágu að landi Eystri-Sólheima þar sem hann bjó. Þar er nefnt Æsumýri á móti Ísleifi Erlingssyni, Lambhúshóll og bali innan túngirðingar hjá Sæmundi Jónssonar þáverandi eiganda Sólheimahjáleigu, og svo Gjósta vestan við Merkigil. Jafnframt hlaut hann landsvæði inn með Halalæk mjög nálægt sínu landi. Síðar hafa þessir skikar að hluta til verið innan girðingar Eystri-Sólheima og nýttir með því landi. Athyglisvert er að umrædd 5 hundruð sem Ólafur nýtti sjálfur koma ekki fram í

fasteignamatinu 1922. Þrátt fyrir það voru við skiptin engar athugasemdir gerðar af hálfu annarra jarðeigenda í Ytri-Sólheimatorfu um tilvist þeirra og ekki er að sjá að það land sem úthlutað er Ytri-Sólheimum V við skiptin skerðist á móti.

Í stefnu er vísað til uppdrátta frá október 1987 þar sem fram komi stærð graslendis jarðanna, til rökstuðnings þeirri staðhæfingu stefnenda að við slægjuskákaskiptin hafi ekki verið skipt samkvæmt fasteignamatinu 1922. Hins vegar kemur fram berum orðum í gögnum vegna skiptanna (sbr. málsskjal nr. 68) að í sumum tilvikum hafi menn fengið meira land að flatarmáli en þeim bar hlutfallslega vegna þess að landið var rýrt eða lítt ræktanlegt. Innbyrðis hlutföll flatarmáls þess heimalands sem til skipta kom 1944 eru því ekki þau sömu og eignarhlutföll í torfunni skv. fasteignamatinu 1922 jafnvel þótt skipt hafi verið samkvæmt því mati. Einnig kemur sem fyrr segir berum orðum fram í opinberum skjölum sem gerð voru vegna skiptanna (sbr. málsskjal nr. 68) að skipt hafi verið eftir jarðamatinu frá 1922.

4.4. Reki

Þessum parti í landi Ytri-Sólheima fylgir reki á sameiginlegri fjöru sem nýttur hefur verið af jarðeigendum Eystri-Sólheima. Skipting fjörudaga er í hlutfalli við eignarhlutdeild viðkomandi jarðar í Sólheimatorfu. Eigendur partsins eiga þannig þriðja hvern mánudag sem fjörudag á sameiginlegri Ytri-Sólheimafjöru. Þriðji hver mánudagur samsvarar 4-5 % eignarhluta. Hafa ber þó í huga að jarðirnar eiga heila daga á sama vikudegi þannig að skipting fjörudaganna er ekki nákvæm, sérstaklega þegar um er að ræða lítinn hluta af heildar landflæmi Sólheimatorfu. Aldrei hefur þessi fjöruréttur eigenda partsins verið véfengdur af öðrum eigendum Ytri-Sólheima. Þvert á móti hafa eigendur Eystri-Sólheima ávallt getað nýtt þennan fjörurétt í Ytri-Sólheimafjöru þriðja hvern mánudag. Þessi fjöruréttur var áfram fyrir hendi eftir sölu Ytri-Sólheima V árið 1955 í samræmi við það sem að ofan greinir.

4.5. Sala Ólafs H. Jónssonar á hlutum í Ytri-Sólheimum

Eins og fram hefur komið eignaðist Ólafur H. Jónsson á Eystri-Sólheimum þrjá hluta úr landi Ytri-Sólheima, tvo þeirra úr svonefndri austurjörð Ytri-Sólheima. Þeir voru hvor um sig 12 ½ hundrað að fornu mati, en 20 og 15 hundruð skv. fasteignamati 1922 og þar nefndir Ytri-Sólheimar V og Ytri-Sólheimar VI. Þá eignaðist Ólafur einnig hlut í vesturjörðinni og var hann talinn 4 hundruð skv. fornu mati en hans er að engu getið á fasteignamati 1922 þrátt fyrir að ýmis gögn og heimildir bæði fyrr og síðar staðfesti tilvist hans. Vert er að vekja athygli á að aðilum máls þessa ber saman um að eignarhlut þennan vanti í fasteignabókina 1922 sbr. m.a. ummæli í stefnu á bls. 4, og greinargerð stefndu eigenda Sólheimahjáleigu.

Ólafur H. Jónsson seldi Óskari Maríusi Hallgrímssyni Ytri-Sólheima VI í október 1943 sbr. málsskjal nr. 66.

Ólafu H. Jónsson seldi svo Sigurði Ásgeirssyni í júní 1955 Ytri-Sólheima V. Vottar að þessum kaupum voru Ásgeir Pálsson faðir Sigurðar og Þorsteinn Jónsson tengdasonur Ólafs. Ólafur H. Jónsson lést 2. september 1960. Þann 26. júní árið eftir kom hreppstjóri Dyrhólahrepps að Eystri-Sólheimum að gera upp dánarbú Ólafs (málsskjal nr. 73). Þar er meðal annars skráður hluti í Ytri-Sólheimum, 4 hundruð (fornt mat). Hreppstjórinn var Ásgeir Pálsson, sá sami og var vottur að kaupum sonar síns

Sigurðar af Ólafi um 6 árum áður. Þannig er ljóst að Ásgeiri var fulljóst að Ólafur átti áfram jarðeignir á Ytri-Sólheimum eftir að hafa selt Sigurði Ásgeirssyni Ytri-Sólheima V árið 1955, enda hafa Sigurður og síðari eigendur Ytri-Sólheima V (síðar Sólheimatungu) aldrei mótmælt því að svo hafi verið.
Þannig er ekki að sjá að vafi hafi leikið á því að Ólafur átti enn umræddan jarðarhluta í vesturjörð Ytri-Sólheima allt til dauðadags 1960 þrátt fyrir að hafa afsalað Sigurði Ásgeirssyni Ytri-Sólheimum V 17. júlí 1955.

Í þessu sambandi er rétt að árétta að þær slægjuskákir sem Ólafur H. Jónsson fékk úthlutað við landskiptin 1944 voru ekki látnar af hendi eftir sölu hans á Ytri-Sólheimum V og engar heimildir eru um að nokkur hafi krafist þess að það yrði gert. Það styrkir enn fremur það sem við höfum ætíð talið, að sá jarðarpartur sem hér um ræðir hafi verið ótengdur Ytri-Sólheimum V sem Ólafur afsalaði Sigurði Ásgeirssyni árið 1955.

Árið 1970 varð Þorsteinn Jónsson, faðir okkar og tengdasonur Ólafs H. Jónssonar, var við að eignarhlutinn í Ytri-Sólheimatorfu var ekki skráður á hann sem eiganda í landi Ytri-Sólheima og lagði fram kæru þar um. Í úrskurði fasteignamatsnefndar var fallist á þetta og úskurðað að umræddur jarðarhluti skyldi sérmetinn sem jörð undir heitinu Ytri-Sólheimar III-A og tekið fram að þar sé um að ræða 4 hundruð að fornu mati.

4.6. Grundvöllur landskipta

Í 1.- 3. mgr. 2. gr. landskiptalaga nr. 46/1941 er lögbundinn sá skiptagrundvöllur sem notast skal við þegar óskiptu landi í jarðatorfum er skipt niður. Ekki er að sjá að umræddar málsgreinar 2. gr. séu frávíkjanlegar nema hvað varðar undantekninguna í 4. mgr. sem tekur til þess ef í 20 ár eða lengur hafa gilt manna á meðal önnur eignahlutföll en jarðamatsbækur gefa upp, og allir eigendur samþykkja, að þau eignahlutföll skuli haldast, þá er heimilt að skipta eftir þeim hlutföllum. Við getum því ekki séð að það sé rétt sem ráða má af orðalagi stefnu að hér sé einungis um að ræða „leiðbeiningarreglu um notkun sönnunargagna". Þá fáum við heldur ekki séð að lögin heimili skipti eftir eldri mötum en jarðatali Johnsen frá 1847. Niðurlagsákvæði 3. mgr. 2. gr. þess efnis að „ávallt verði notað hið elsta jarðamat sem við verður komið" tekur samkvæmt efni málsgreinarinnar einungis til þess ef grípa þarf til yngri mata en fasteignabókarinnar frá 1922. Í stefnu er gefið til kynna að ráða megi af Hrd. 1988 bls. 683 að því aðeins skuli styðjast við fasteignamatið 1922 að ekki sé til eldri skipting á dýrleika jarðanna. Við fáum ekki séð að sú staðhæfing sé rétt. Þvert á móti er í dómnum staðfestur sá skiptagrundvöllur sem landskiptalög mæla fyrir um. Við getum þannig ekki fallist á skipti eftir þeim fornu jarðamötum sem stefnendur vísa til, jafnvel þótt skipti eftir þeim mötum kynnu að vera okkur hagfelld, þar sem lögin heimila ekki þann skiptagrundvöll nema sátt hafi ríkt um hann með öllum aðilum í a.m.k. 20 ár.

Skv. 1. mgr. 2. gr. skal skipta eftir jarðamati frá árinu 1861 þar sem því verður við komið. Séu í því jarðamati tvær eða fleiri jarðir metnar í einu lagi til dýrleika en aðgreint mat þeirra er að finna í jarðatali Johnsen frá 1847 skal það mat notað. Verði hvorugu þessu mati við komið skal fara eftir fasteignabók frá 1922 eða síðari fasteignabókum, þó þannig að ávallt verði notað hið elsta jarðamat sem við verður komið. Þannig er sem fyrr segir lögbundið hvaða mat skuli notað til grundvallar skiptum. Þannig breytir engu þótt eldri heimildum en jarðatali Johnsen frá 1847 kunni að bera að einhverju leyti saman um önnur hlutföll.

Í jarðamati 1861 er ekki að finna aðgreint mat þeirra jarða sem hér um ræðir, né heldur í jarðatali Johnsen frá 1847. Í fasteignabókinni frá 1922 er aðgreint mat hins vegar að finna en sem fyrr segir er Ytri-Sólheima III-A að engu getið þar og eru aðilar málsins sammála um að sú jörð sé þar vantalin sbr. stefnu þessa máls og greinargerð stefndu eigenda Sólheimahjáleigu. Hins vegar kom fram við landskipti 1944 að Ólafur H. Jónsson ætti „eftir jarðamati 1922 5 hundruð í Ytri-Sólheimum" sem hann nytjaði sjálfur.

Með dómi Héraðsdóms suðurlands 3. desember 2004 í máli nr. E-1042/2003 sem ekki var áfrýjað, var staðfest að landskiptin 1944 hefðu verið framkvæmd á grundvelli landskiptalaga nr. 46/1941 og fram kemur að skiptagrundvöllurinn var fasteignabókin frá 1922 sbr og umfjöllun í greinargerð stefndu eigenda Sólheimahjáleigu. Einnig er skýrt tekið fram í skjölum tengdum umræddum landskiptum að skipt sé eftir jarðamatinu frá 1922 (sbr. málsskjal nr. 68). Af þeim gögnum sem um ræðir má sjá sá hluti sem vantalinn er í matinu 1922 (nú Ytri-Sólheimar III-A) skyldi vera 5 hundruð skv. því mati hefði jörðin ekki verið þar vantalin.

Í ljósi þessa getum við fallist á að skipt sé eftir fasteignabókinni frá 1922 þrátt fyrir að Ytri-Sólheima III-A sé þar ekki getið undir því heiti né innan annarra jarða í Ytri-Sólheimatorfu, að því gættu að 5 hundruðum sé bætt við þá heild sem þar kemur fram varðandi Sólheimatorfu, eins og gert var við landskiptin 1944. Samanlagt landverð Sólheimatorfu er þannig rétt reiknað 134 hundruð samkvæmt matinu en ekki 129 hundruð eins og fasteignabókin 1922 gefur til kynna. Skipti á þeim grundvelli leiða til þess að hlutdeild stefnenda er 22,4% en ekki 25% eins og stefnendur krefjast. Okkur er því ómögulegt að fallast á kröfu þeirra, þar sem slíkt samþykki kynni að hafa í för með sér eftirgjöf á réttindum okkar til umrædds lands. Samkvæmt þessu er hlutur Ytri-Sólheima III-A í matinu 1922 3,9%.

Í þessu samhengi er vegna ummæla stefnenda í aðilaskýrslu sinni í máli þessu á bls. 6 þess efnis að aðrir eigendur Sólheimatorfu uni því ekki að „stolið verði af eignum þeirra með því að þessi jarðarhundruð verði tvítekin af heildinni" rétt að árétta að ekki er um það að ræða að þessi jarðarpartur sé tvítekinn af heildinni verði okkar skilningur á tilvist hans viðurkenndur af dómnum. Þvert á móti virðist ljóst að um villu er að ræða í fasteignamatinu 1922 og síðari fasteignamötum allt til ársins 1970 þar sem parturinn er þar ekki tilgreindur. Þar hlýtur að vera um mistök að ræða af hálfu þeirra sem framkvæmdu fasteignamatið. Við getum ekki unnt því að þau mistök opinberra aðila valdi því að eignarréttur okkar að umræddum jarðarparti verði fyrir borð borinn við ákvörðun á eignarhlutföllum í óskiptu landi Ytri-Sólheima. Sú villa sem þarna hefur komið upp í fasteignamatinu fékkst ekki leiðrétt fyrr en 1970 með úrskurði fasteignamatsnefndar Vestur-Skaftafellssýslu eftir kæru föður okkar, Þorsteins Jónssonar á Eystri-Sólheimum sem áður er vísað til.

Við teljum sem fyrr segir að fasteignabókinni frá 1922 verði komið við sem grundvelli landskipta á Sólheimatorfu þrátt fyrir áðurnefndan annmarka, að því gættu að þeim 5 hundruðum sem þar eru vantalin verði þar bætt við heildina sem Ytri-Sólheimum III A. Sem fyrr segir kemur fram við landskiptin 1944 að Ólafur H. Jónsson eigi 5 hundruð í Ytri-Sólheimum eftir fasteignamatinu 1922 sem hann nýti sjálfur og var úthlutað slægjulandi í samræmi við það. Við teljum að því verði við komið þar sem þar er að finna aðgreint mat jarða í Sólheimatorfu en ekki er um það að

ræða að tvær eða fleiri jarðir séu metnar í einu lagi til dýrleika sbr. 2. gr. l. 46/1941. Einnig hefur Héraðsdómur Suðurlands staðfest að matið frá 1922 sé réttur grundvöllur landskipta á Sólheimatorfu sbr. dóm 3. desember 2004 í máli nr. E-1042/2003

Telji dómurinn hins vegar að fasteignabókinni frá 1922 verði ekki við komið við skipti þar sem Ytri-Sólheimar III-A koma þar ekki við sögu er óhjákvæmilegt að notast við elsta mat þar sem þá jörð er að finna aðgreinda frá heildinni ásamt öllum öðrum jörðum sem hér koma við sögu, aðgreindum. Sú niðurstaða leiðir af 3. mgr. 2. gr. l. 46/1941 sem tekur m.a. til þess ef grípa þarf til þess að nota yngri jarðamöt en fasteignabókina frá 1922. Sem fyrr segir er það ekki fyrr en 1970 sem Ytri-Sólheimar III-A koma inn á fasteignamat sem sjálfstæð jörð. Fasteignamatið 1970 og möt næstu ára þar á eftir hafa hins vegar þann annmarka að þar eru Ytri-Sólheimar II og Ytri-Sólheimar IV metnir í einu lagi til dýrleika.

Elsta fasteignamat þar sem er að finna aðgreint mat allra þeirra jarða sem tilheyra Sólheimatorfu er fasteignamat 1998. Ytri-Sólheimar IV eru þar metnir sér eftir að núverandi eigandi jarðarinnar, Óskar Sigurður Þorsteinsson, kaupir hana árið áður. Í nefndu fasteignamati er landverð umræddra jarða og hlutfall þeirra af heildinni sem hér segir:

Jörð	Landverð í þús. kr.	Hlutfall	
Ytri-Sólheimar I	457	15,4%	
Ytri-Sólheimar II	379	12,8%	
Ytri-Sólheimar III	577	19,5%	
Ytri-Sólheimar III-A	169	5,7%	
Ytri-Sólheimar IV	379	12,8%	
Sólheimatunga	268	9,1%	
Framnes	272	9,2%	
Sólheimahjáleiga	457	15,4%	
Alls	2958		

Skv. fasteignamatinu 1998 reiknast landverð jarðar stefnenda 19,5% af heildar landverði Sólheimatorfunnar. Við getum því heldur ekki fallist á kröfu þeirra um 25% eignarhlut í Sólheimatorfu ef notast verður við fasteignamatið frá 1998.

4.7. Samantekt

Að framansögðu má ljóst vera að stefndu erfingjar Ólafs H. Jónssonar eiga 3,9 % í óskiptu landi Ytri-Sólheima eftir síðustu sölu hans á eignarhluta í Ytri-Sólheimatorfunni 1955 miðað við fasteignamat 1922 og 5,7% ef miðað er við fasteignamatið 1998. Eignarhald okkar að umræddri jörð hefur aldrei verið vefengt af öðrum eigendum Ytri-Sólheima. Hlutur stefnenda samkvæmt umræddum mötum er 22,4% samkvæmt matinu 1922 og 19,5% samkvæmt matinu 1998. Sá skiptagrundvöllur sem 2. gr. laga nr. 46/1941 mælir fyrir um leiðir til þess að við getum ekki fallist á kröfur stefnenda um 25% eignarhlut í óskiptu landi Sólheimatorfu.

5. Lagarök

72. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands nr. 33/1944 sbr. 10. gr. laga nr. 97/1995.
1. gr. samningsviðauka nr. 1 við Mannréttindasáttmála Evrópu sbr. l. nr. 62/1994.
Landskiptalög nr. 46/1941.
Lög um hefð nr. 46/1905.
Lög um landamerki nr. 41/1919
Jarðalög nr. 81/2004
Lög 91/1991 um meðferð einkamála, einkum XXI. kafli laganna.

Reykjavík 15. janúar 2007

Hildigunnur Þorsteinsdóttir
Hildigunnur Þorsteindsóttir, kt. 020246-3249

Fh. Kristínar skv. umboði
Þorsteinn Magnússon
Kristín Þorsteindóttir, kt. 120348-3379

Fh. Ólafs skv. umboði
Hildigunnur Þorsteinsdóttir
Ólafur Þorsteinsson, kt. 180450-4919

Sigríður Þorsteinsdóttir
Sigríður Þorsteinsdóttir, kt. 220441-2299 og

Fh. Sigrúnar skv. umboði
Þorsteinn Magnússon
Sigrún Ragnheiður Þorsteinsdóttir, kt. 260245-3179

Til Héraðsdóms Suðurlands

Nr. 3 Lagt fram í héraðsdómi Suðurl. 15/11 2006

Eignahlutföll Sólheimatorfu

Aðilaskýrsla stefnenda

Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir
og
Tómas Ísleifsson

Ár 2006

Inngangur

Í þessari skýrslu er gerð grein fyrir eignahlutföllum á Ytri-Sólheimum. Hin forna jörð Ytri-Sólheimar nær yfir landssvæðið frá skammt vestan við Jökulsá á Sólheimasandi og austur undir Pétursey frá sjó og að jökli. Nú eru skráðir að þessari sameign eftirtaldir átta jarðarhlutar:
Ytri-Sólheimar 1 (Sólheimakot), Ytri-Sólheimar 2, Ytri-Sólheimar 3, Ytri-Sólheimar 4, Ytri-Sólheimar 3a, Framnes, Sólheimatunga og Sólheimahjáleiga.
Þessar jarðir eru á svonefndri Sólheimatorfu. Sólheimatorfa er 100 hundruð að fornu mati. Þar af er hjáleigan 7 1/3 hndr. og heimajörðin öll er 92 2/3 hndr.
Ábúendur á heimajörð Sólheima bjuggu að fornu allir í einu bæjaþorpi á kirkjustaðnum; “heima á stétt”. Bæjastéttin lá frá austri til vesturs. Á nítjándu öld voru ábúendur margir. Bæjardyr við stéttina voru þó færri og gengu því fleiri en ein fjölskylda um sömu dyr. Göng lágu frá dyrum til baðstofu sérhvers ábúanda. Ábúendur við austustu bæjardyrnar höfðu til ábúðar hálfa Sólheimatorfu eða 50 hndr. að f.m. Sá hluti heimajarðarinnar er Austurjörð Sólheima. Hinn hluti heimajarðarinnar, 42 2/3 hndr. að f.m. er Vesturjörð Sólheima.
Jörðin Eystri-Sólheimar er ekki hluti af Sólheimatorfu. Land þeirrar jarðar er austan við land Ytri-Sólheima eða Sólheimatorfu. Hitt er annað að eigendur Eystri-Sólheima hafa átt tilkall til eignarhluta í Sólheimatorfu.
Í þessum skrifum er hugtakið “heimaland” notað samkvæmt málvenju á Ytri-Sólheimum um það land sem er innan túngirðinga og í Sólheimanesi. Notkun þess hér er því á skjön við þá skilgreiningu sem orðið hefur fengið í þjóðlendumálum.
Skýrslan byggir á og vísar til heimilda sem eru fylgirit þessara skrifa. Úrvinnsla þeirra í þessari skýrslu er til að bregða ljósi á málavexti. Skýrslan skiptist í eftirfarandi hluta:

- Fasteignaskattmötin 1861 og 1922.
- “Fjögur hundruð forn” í Sólheimatorfu.
- Landskipti Sólheima árið 1944.
- Skákaskiptin.
- Sólheimafjara.
- Prestmata.
- Núverandi Sólheimajarðir að fornu mati.

Fasteignaskattmötin 1861 og 1922

Öll jarðamöt á Íslandi til þessa dags hafa verið gerð til þess að finna fasteignaskattstofn. Jarðamöt hafa; eftirá, verið notuð til að skilgreina eignahlut jarðarparts í sameignarjörð eða jarðatofu. Í gögnum þess dómsmáls, sem hér er vakið, liggur fyrir að frá því á elleftu öld til miðrar nítjándu aldar var nær alfarið eitt fasteignaskattmat á Íslandi; hið forna mat. Hið forna mat var m.a. notað til að skilgreina eignarhlut eigenda að sameign; jarðartorfu, í eignaskiptagerningum.
Laust fyrir miðja nítjándu öld var gert nýtt fasteignaskattmat í Danmörku. Þá komu tilmæli frá dönskum stjórnvöldum um að slíkt hið sama yrði einnig gert á Íslandi.
Með tilkomu verslunarfrelsis á Íslandi breyttust forsendur fyrir skattlagningu hérlendis. Dönsk stjórnvöld, Alþingi og almenningur á Íslandi voru ásátt um að hluti skattheimtunnar legðist á jarðir landsins. Einnig virðist samstaða hafa verið um að meta

þyrfti jarðirnar og að eðlilegast væri að skattbyrði hverrar jarðar væri í hlutfalli við söluverðmæti hennar.
Í gögnum frá þessum tíma finnast ekki vangaveltur um að hið nýja fasteignaskattmat hefði áhrif á eignahlutföll sameignarjarða eða söluverðmæti jarða yfirleitt. Öll umfjöllun Alþingis og stjórnvaldsins var um fasteignaskattinn og þá einkum um að jarðeigendur mundu óska eftir lægra mati til að skattbyrðin yrði sem léttbærust.
Það hefur löngum verið háttur eignamanna að tíunda galla eignarinnar þegar hún er virt til skatts. Í máldögum og jarðabókum er sífellt verið að tína til skriðuföll, vatnaágang osfrv. Við sölu eignar telur seljandi, hins vegar, fram kosti hennar eins og sölumenn allra tíma gera.
Um miðja nítjándu öld höfðu jarðir á Íslandi gengið kaupum og sölum samkvæmt fornu mati í meira en 700 ár. Eignaréttindi á jarðeignum voru með tilvísunum til hins forna mats. Uppá það höfðu menn bréf; afsalsbréf sinna jarða. Hins vegar var hið nýja fasteignaskattmat einskorðað við skattheimtuna. Ekki var ástæða til að ætla að hinn nýi fasteignaskattstofn mundi hafa áhrif á jarðaverð. Eigandi jarðar gat gengið að því vísu að söluverð færi eftir lögmálinu um framboð og eftirspurn, óháð skattmatinu.
Í yfirmatsgögnum frá árinu 1850 kemur ítrekað fram að jarðeigendur óska eftir lækkun á skattmati. Hið nýja fasteignaskattmat var lögleitt árið 1861. Lögleiðing þess breytti litlu um eignaheimildir, áfram var stuðst við hið forna mat, jafnt í eignaskiptagerningum og dómsmálum.
Á síðari hluta nítjándu aldar og fram á þá tuttugustu virðast jarðeignir yfirleitt hafa flust á milli kynslóða þannig að sá eldri afsalaði jarðeigninni samkvæmt fornu mati til hins yngri. Samkvæmt fornu mati hafði sá eldri fengið eignina í hendur og því afsalaði hann samkvæmt sömu skilgreiningu.
Kæmi til landskipta á slíkri jarðartorfu, var skiptahlutfallið samkvæmt hinu forna mati, því jarðeigendur höfðu pappíra uppá að þeir höfðu eignast sína hlutdeild að fornu mati. Þannig var staðan allt þar til lög nr. 46/1941 voru sett. Með setningu þeirra laga varð hins vegar tvímæli um eignahlutföll á jarðartorfum. Þó ekki á öllum. Það gat raunar aðeins gerst ef hlutfallið á milli ábýla jarðartorfunnar í síðari mötum (eftir 1848), væri annað en í hinu forna mati.
Hverfum aftur til miðrar nítjándu aldar. Í umræðum Alþingis og skrifum stjórnvaldsins kemur ítrekað fram að reiknað er með að jarðeigendur muni kæra nýtt fasteignaskattmat til lækkunar. Í þessum prentuðu heimildum kemur aldrei fram sá möguleiki að jarðeigandi muni óska eftir hækkun á fasteignaskattmati. Dæmi hins eru fjölmörg og í yfirjarðamatsbókunum frá 1850 eru skráðar lækkanir á undirmati og tiltekið að kæra liggi fyrir.
Við gerð þessa fasteignaskattmats kom engum til hugar að blanda því saman við eignahlutföll í sameign. Hið nýja fasteignaskattmat var gott til að ákvarða fasteignaskatta og hið forna mat var einnig gott til að skilgreina hlutdeild einstaklings (jarðeiganda) í sameign.
Sé afsals- og veðmálabókum fyrir Rangárvalla- og Skaftafellssýslur frá síðari hluta nítjándu aldar og fram á þá tuttugustu flett sést að nær allar veðsetningar og afsöl eru þar skráð samkvæmt fornu mati jarða. Vafalítið gildir hið sama um önnur héruð landsins.
Fasteignaskattmatið 1861 byggir á tilskipun og reglugerð Rentukammers í Kaupmannahöfn. Sérskráning Sólheimahjáleigu í fasteignaskattmatinu 1861 brýtur í bága við það regluverk, samanber 2. grein reglugerðar frá 1. sept. 1848 og umfjöllun Alþingis.

Árið 1915 eru sett lög um nýtt fasteignaskattmat. Matið var síðan framkvæmt á árunum 1917 og 1918. Í lögunum er tiltekið að við jarðamat skuli meta hverja jörð án húsa. Þá er tiltekið að jarðabætur síðustu 10 ára skuli sérmetnar. Ber líklega að skilja lögin svo að átt sé við jarðabætur unnar frá 1908 til 1917? Þessi fyrirmæli laganna valda því að jarðabætur, jafnt sem áföll, á úrskiptu landi ábýlis jarðartorfu, breyta því hlutfalli sem ábýlinu er skilgreint í skattmati jarðartorfunnar. Það er að segja, ef jarðabæturnar eða áföllin eru tilkomin fyrir árið 1908.
Ekki má gleyma að einnig þetta mat var fasteignaskattmat. Matið var upplýsandi og vonandi réttlátt til að finna skattstofn. Ekki skipti máli fyrir jarðeiganda hvort jarðabætur á úrskiptu landi hans, sem unnar voru fyrir árið 1908, voru skattlagðar sérstaklega eða með jörðinni. Það er hins vegar seinni tíma misskilningur að nota slíkt skattmat til að ákvarða eignahlut í sameign.
Í gögnum þessa máls liggur fyrir að í Vestur-Skaftafellssýslu voru engar jarðabætur sérmetnar við gerð fasteignaskattmatsins 1922. Það felur í sér að allar jarðabætur á úrskiptri sameign ábýla Sólheimatorfu gátu breytt hlutfalli á milli ábýlanna í skattmati. Slíkt er ásættanlegt í skattmati en brot á eignaréttarákvæðum Stjórnarskrárinnar ef jarðabæturnar væru látnar breyta eignahlutfalli í óskiptri sameign.
Heimildir um hið forna mat ábýla heimajarðarinnar eru fjölmargar en aðeins ein heimild er til um þær samkvæmt fasteignaskattmatinu 1861. Sú heimild er í jarðamatsgögnunum frá árinu 1918. Þær tölur komu þá ekki af himnum ofan, heldur hafa þær þá verið reiknaðar á þann hátt, að sérhvert ábýli heimajarðarinnar hefði sömu hlutdeild úr heimajörðinni samkvæmt fasteignaskattmatinu 1861 og ábýlið hafði samkvæmt hinu forna mati. Fullvíst er að tilgreint skattmat, frá 1861, í þessum jarðamatsgögnum frá árinu 1918, geti ekki verið tilkomið á annan veg. Matsmenn höfðu enga aðra leið til að finna þessar tölur, því þær voru hvergi skráðar.
Það er svo annað mál að skekkjur hafa verið í þessum útreikningum og skráningum. Sú veigamesta er að jörðin Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot) er skráð 15 H í stað 5 H ef rétt hefði verið reiknað og skráð. Þessi skekkja veldur því að heildarskattmat heimajarðarinnar er í þessum gögnum 49,9 H þrátt fyrir að skráð fasteignaskattmat heimajarðarinnar er 39,9 H í jarðabókinni frá 1861.
Jarðamatsmenn höfðu fyrirmæli um að skrá dýrleika jarða samkvæmt skattmatinu frá 1861. Heimajörð Ytri-Sólheima hafði þá aldrei verið skipt samkvæmt því. Ekki var þá um annað að ræða en að umreikna dýrleika ábýlanna að fornu mati yfir í skattmatið 1861. Þessir reikningar hafa verið allumfangsmiklir, þegar hvorki var vasareiknir eða töflureiknir til að létta starfið. Óvíst er hversu mikil skrifleg gögn matsmenn og ábúendur höfðu undir höndum.
Rýrustu heimildirnar eru um vesturjarðirnar að frátöldu Sólheimakoti. Það hefur aldrei vafist fyrir Sólheimingum að Austurjörð Sólheima er 50 hndr. að f.m. Það er einnig dagljóst að Austurjörðin skiptist, samkvæmt fornu mati, í þrennt í hlutföllunum: ½, ¼ og ¼. Það er því ekki tilviljun að í jarðamatsgögnum frá 1918 eru þessar jarðir skráðar í sama hlutfalli eftir 1861 skattmatinu. Það er: Ytri-Sólheimar IV sem 10 H og 88 ál., Ytri-Sólheimar VI sem 5 H og 44 ál. og hluti Ytri-Sólheima V; leigujörð Páls Þórarinssonar og konu hans Stefaníu Sigurðardóttur, sem 5 H og 44 ál.
Hinn hluta Ytri-Sólheima V, Vesturjarðarpartinn nytjar eigandi sjálfur, skráð 2 H samkvæmt skattmatinu 1861 en 4 hndr. að fornu mati.
Hér koma klippur úr fasteignamatsgögnum frá árinu 1918.

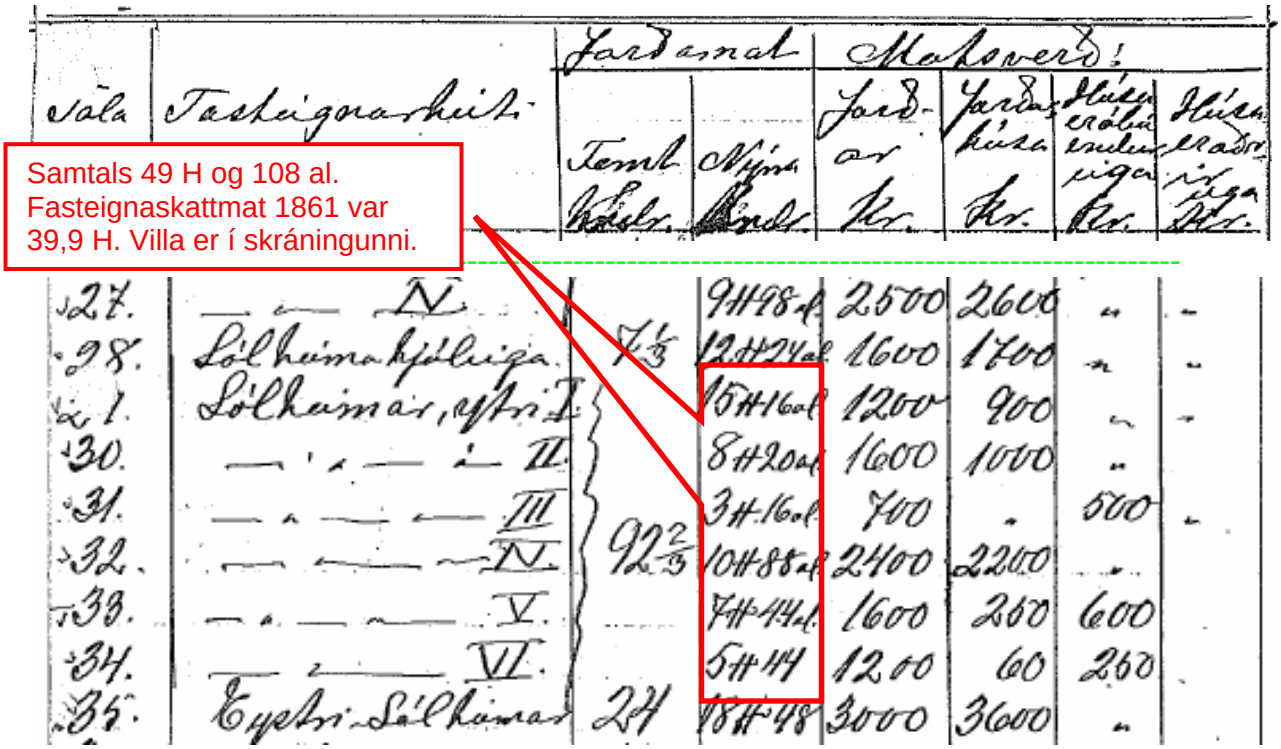

Fram hefur komið að hlutfall hjáleigu og heimajarðar er að fornu mati 7,33/92,67. Í fasteignaskattmatinu frá 1861 er þetta hlutfall 12,2/39,9. Við gerð fasteignaskattmats árið 1918 er síðara hlutfallið notað. Það leiðir til þess að hlutfall hjáleigu og heimajarðar í skattmatinu 1922 varð annað en hlutfall hins forna mats.
Í eftirfarandi töflu, sem er leiðrétt vegna Sólheimakots (Ytri-Sólh. I), kemur fram að hlutfallið á milli jarða heimajarðarinnar er samkvæmt hinu forna mati í jarðamatsgögnunum frá 1918.

skráð 1918, leiðrétt vegna Ytri-Sólheima I						forna mat		reiknað 2006	
	forna mat	dýrl. 1861	dýrl. 1861	prósent	dýrl. forna	prósent	dýrl.	prósent
Ytri-Sólheimar I		5 16	5,1	12,9%	12	12,9%	5,2	12,9%
Ytri-Sólheimar II		8 20	8,2	20,5%	18,9	20,4%	8,1	20,4%
Ytri-Sólheimar III	92 2/3	3 16	3,1	7,9%	7,77	8,4%	3,3	8,4%
Ytri-Sólheimar IV		10 88	10,7	26,9%	25	27,0%	10,8	27,0%
Ytri-Sólheimar V		7 44	7,4	18,5%	16,5	17,8%	7,1	17,8%
Ytri-Sólheimar VI		5 44	5,4	13,5%	12,5	13,5%	5,4	13,5%
Samtals			39,9	100,0%	92,67	100,0%	39,9	100,0%

“Fjögur hundruð forn”
Austurjörð Sólheima var og er 50 hndr. að f.m. eða hálf Sólheimatorfa, eins og fyrr er ritað.
Í gögnum málsins liggja fyrir sannanir þess að Ólafur H. Jónsson kaupir 29 hundruð forn í Sólheimatorfu árið 1914. Þá liggur fyrir að þessi jarðahundruð eru fulltalin eign Ólafs sem jarðirnar Ytri-Sólheimar V og VI í fasteignabókinni 1922. Þessi jarðarhundruð eru ½ Austurjörð Sólheima að dýrleika 25 hndr. f.m. og 4 hndr. f.m. úr Vesturjörð Sólheima.

Vesturjarðarpartinn, 4 hndr. f.m. nytjaði Ólafur sjálfur. Austurjarðarhlutann leigði Ólafur tveimur ábúendum, þeim Einari Guðmundssyni og Páli Þórarinssyni, 12 ½ hndr. f.m. hvorum. Þá liggja fyrir heimildir um að Ólafur afsalar frá sér jörðinni Ytri-Sólheimar VI sem 12 ½ hndr. f.m. árið 1943.
Þann 17. júlí 1955 afsalar Ólafur frá sér allri jörðinni Ytri-Sólheimar V og er tilgreint að hún sé metin 25 hundruð samkvæmt fasteignabókinni 1932. Glöggar heimildir eru um að afsalið er fyrir jafngildi 12 ½ hndr. að f.m. úr Austurjörð Sólheima og jafnframt vesturjarðarpartinn 4 hndr. f.m. Samtals 16,5 hndr. f.m.
Ýmsar heimildir bæði munnlegar og skriflegar benda til að aðilar þessa afsals hafi talið að afsalið væri aðeins fyrir 12 ½ hndr. að f.m.
Í samræmi við að þar með hafði Ólafur gefið afsal fyrir öllum sínum jarðarhlut í Sólheimatorfu er hann ekki skráður ábúandi þar í fasteignabókinni 1957.
Þrátt fyrir þetta voru dánarbúi Ólafs tilreiknuð “fjögur hundruð forn” í erfðafjárskýrslu 26. júní árið 1961.
Þá er þ. 20. okt.1965 “stofnuð” jörðin Ytri-Sólheimar VII í afsals- og veðmálabók Skaftafellssýslu á grundvelli fyrrgreindrar erfðafjárskýrslu.
Ekki dugðu þessar ráðstafanir erfingja Ólafs til að þeim væru tilgreind jarðahundruð í Sólheimatorfu hjá Fasteignamati ríkisins. Því kæra erfingjar Ólafs 18. nóv. 1970 til fasteignamatsnefndar Vestur-Skaftafellssýslu að þau séu ekki skráð sem eigendur að 4 hndr. að f.m. í Sólheimatorfu. Fasteignamatsnefndin úrskurðar 18. des. 1970 að kærendur eigi hlut í Sólheimatorfu. Það gerði nefndin án undanfarandi dóms þarum.
Nú er bert orðið að tveir aðilar gera tilkall til títtnefndra “fjögurra hundraða fornra”; þ.e. erfingjar Ólafs og núverandi eigendur Sólheimatungu. Aðrir eigendur Sólheimatorfu una því ekki að stolið verði af eignum þeirra með því að þessi jarðarhundruð verði tvítekin af heildinni.

Landskipti Sólheima árið 1944

Allt frá fornu hefur verið réttlætismál að sérhver eigandi eða ábúandi á Sólheimatorfu fengi hlutdeild í kostum og göllum heildarinnar að sinni tiltölu. Fyrir daga girðinga og vélaaldar var búskap á þann veg háttað að allt land og nytjar voru sameiginlegar, nema slægjulandið en þó að tiltölu hins forna mats. Hlutdeild hverrar jarðar í óskiptu fór að sjálfsögðu einnig eftir dýrleika hins forna mats.
Slægjulandinu var skipt í skákar frá fornu. Skákaskiptin voru gerð til að hver jörð fengi sem réttast hlutfall, bæði af versta og besta landinu, en mikill munur er á því hve land er grasgefið í Sóheimanesi og þar með hversu gott slægjuland. Meira að segja túnum var skipt í skákar.
Allt land Sólheimatorfu er um 7000 hektarar. Heimaland er nálægt 200 hektarar. Þessu heimalandi höfðu ábúendur lokið við að skipta á milli sín um 1950 með girðingum. Í megindráttum skiptist þetta heimaland í heimatún og Sólheimanes. Nesið skiptist svo aftur í Uppnes og Framnes. Síðar í þessari greinargerð er sýnt að ekki var skipt landi jarðanna Sólheimahjáleigu og Sólheimakots í landskiptunum 1944. Heimatúnum hinna jarðanna var heldur ekki skipt. Skiptin voru aðeins á slægjuskákum í Nesinu. Stærð þessara slægjuskáka var um 50 hektarar. Á milli þessara fornu slægjuskáka var sameiginlegt beitiland sem ekki var skipt, en engu að síður lagt undir jarðirnar með girðingum. Afgirt land þessara sex (fimm?)[1] jarða í Sólheimanesi er um 110 hektarar.

[1] Leigujörð Ásgeirs og “fjögur hundruð forn” mynda jörðina Ytri-Sólheimar V.

Mismunurinn; 60 hektarar er sameiginlega beitilandið sem aldrei var skipt, en ábúendur innlimuðu sínum jörðum. Er þá ótalið óskipt sameignarland sem lenti innan girðinga Sólheimahjáleigu og Sólheimakots.
Heimaland Sólheimahjáleigu og Sólheimakots ásamt heimatúnum jarðanna Ytri-Sólh. II, IV og VI (númer frá 1922) er um 80 hektarar. Það land sem upp er talið í síðustu setningu var aldrei mælt til landskipta. Þá er úrskipt land “fjögurra hundraða fornra” um 5 hektarar. Hér hefur verið talið upp heimaland torfunnar 110 + 80 + 5, samtals um 190 hektarar. Auk þessa heimalands höfðu ábúendur tekið sér til eignar land úr högum og við landskiptin var ábúendum skömmtuð viðbót þar við. Þessi landtaka úr sameigninni var nefnd útsetur og var ef reiknað er út frá skiptagerðinni 22 hektarar. Er þá allt land í einkaeign á torfunni : 190 + 22; samtals um 210 hektarar.

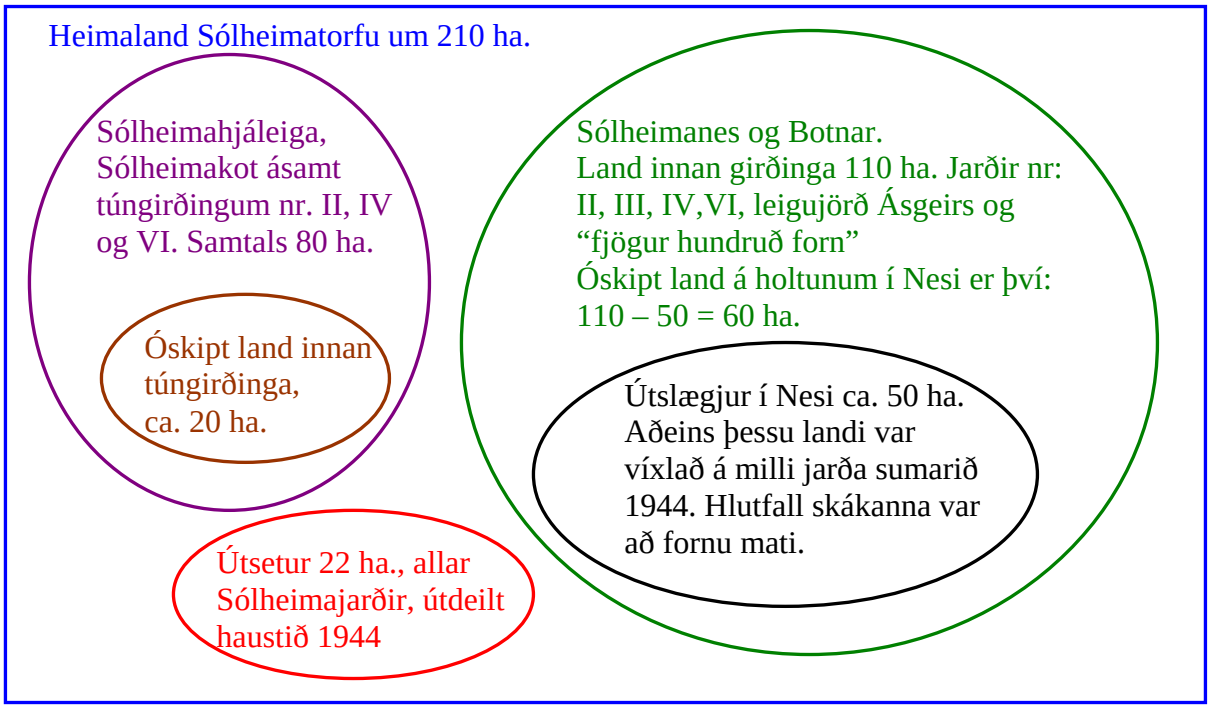

Heimatún Sólheima og Sólheimanes er hæðótt rýrt valllendi með grasgefnari dalverpum. Mjög var misjafnt eftir staðháttum hve mikill hluti landsins var sleginn. Landið nærri bæjarþorpinu, “heima á stétt”, var að mestu slegið. Það er heimatún og litlu fjær Botnar og Skákar. Þegar fjær dró minnkaði hlutdeild hins slegna lands svo sem í Uppnesinu og innan við helmingur í Framnesinu; þ.e. syðsta hluta Sólheimaness.
Slægjuskákirnar voru útmældar eftir jarðahlutfalli. Þær voru einkum í dölunum, lautir og vangar voru slegin upp undir brekkubrúnir. Holtin á milli voru ekki slegin og voru því sameiginlegt beitiland, nytjað á öðrum árstímum. Mörk á milli skáka voru einkum sett upp undir brekkubrúnir, svo hátt sem slegið var. Þessi mörk voru steinar og þurfti sláttumaður ætíð að byrja á því að finna markið á milli skákarinnar sem hann ætlaði að slá og næstu skákar. Það gerði hann með því að reka ljáþjóið í markið svo glumdi í.
Víða í Sólheimanesi voru hrútaber. Þau voru að sjálfsögðu aðeins í því landi sem ekki var slegið og því ofan hinna slegnu vanga. Þegar beitarálag óx eftir miðja öldina hurfu berin.

Allt þetta land þurfti að verja fyrir beitarágangi frá því snemmsumars þar til slætti lauk. Landið var ógirt og var úr því hóað og sigað "heiman af stétt", það er næst var. Úr Nesinu þurfti að reka og var því skipt niður á heimilin eftir fjörudögum. Þeir sem mest áttu og höfðu mestar slægjur að verja þurftu oftast að sjá um úrreksturinn. Réttindi og skyldur kölluðust á.
Skákaskiptin áttu ekki við um Sóheimahjáleigu og Sólheimakot. Land þeirra jarða var nær allt samfellt. Fyrir skiptin var allt land Sólheimahjáleigu samfellt út frá bænum að því undanskyldu að jörðin átti Þórarinshaus. Bærinn í Sólheimakoti stendur vestast í Sólheimatúni. Jörðin átti túnspildu umhverfis bæinn. Þá átti jörðin samfellt slægjuland í Sólheimanesi.
Eyjólfur á Hvoli skrifar í bókinni Afi og amma[2]:

> Fyrir langa og trúa þjónustu gaf Eyjólfur Alexandersson Ólafi Högnasyni jarðarpart í Ytri-Sólheimum. [1)] Mældi þessum jarðarparti tún og útislægjur úr Sólheimatorfunni þar sem land bezt var. Þessi jarðarhundruð nefndu þeir Sólheimakot og gerðu að sjálfstæðu býli; það var metið til 12 hundraða, þegar Ytri-Sólheimar allir voru 92,7 hundruð að dýrleika. Hvort Eyjólfur Alexandersson sleppti þessum jarðarhluta strax úr ábúð, er ekki víst, en líklega hefur Ólafur Högnason fyrstur reist bæ í Sólheimakoti um 1822 og búið þar, áður en hann flutti að Pétursey. Síðar býr þar Björn

Landi Sólheimakots í Sólheimanesi hagaði þannig til að Sigurður Högnason í Sólheimakoti mun hafa ætlað, og getað, girt það án þess að hafa makaskipti við aðrar jarðir. Þetta slægjuland, sem var einkum í dölunum, girti Sigurður ásamt holtunum á milli dalanna en þau voru eins og fyrr greinir óskipt og ómælt land. Um þetta var þegjandi samkomulag, enda enginn vegur að girða landið með öðru móti.
Tún Sólheimahjáleigu voru alfarið sér. Þvergarðurinn sem er norðan við tún Hjáleigunnar er sannindamerki þess. Land Hjáleigunnar varð enn samfelldara eftir að eigendur hennar slógu eign sinni á Torfmýri, en hún var sameignarland allra Sóheimabænda, ætluð til torfskurðar (heytorf) eins og nafnið segir til um. Árekstrar um nýtingu Torfmýrar eru ekki í minni núlifandi manna. Einhverjarýfingar munu hafa verið um hana fyrir og um aldamótin 1900. Þær deilur munu hafa horfið að mestu eftir að torfskurði var hætt. Þó Sólheimabændur vissu að Torfmýri væri sameignarland létu þeir óátalið að Sólheimahjáleiga nytjaði hana til slægna, enda var hún ekki beysið slægjuland, þó nú sé búið að breyta henni í afbragðs tún.
Auk þess lands, sem nú hefur verið lýst að tilheyrði Sólheimakoti og Sólheimahjáleigu, höfðu eigendur þessara jarða tekið land úr óskiptu, voru það nefndar útsetur. Það land var því ekki eignarland jarðanna.
Skákaskiptin voru því á jörðum bændanna í bæjaröðinni heima á Sólheimum.
Þegar kom fram yfir 1930 hófu ábúendur skipti á túnaskákum til að sameina tún hverrar jarðar[3]. Þegar tún Ísleifs voru orðin samfelld girti hann þau um 1934. Nágrannar hans gerðu slíkt hið sama í kjölfarið. Við það lagðist af að kúm væri beitt sameiginlega á túnin. Árið 1936 fluttu Ásgeir og hans fjölskylda úr bæjaröðinni suður í Framnes. Á þessum árum hafði hann mjög makaskipti á landi við nágranna sína.

[2] Í þessari endurútgáfu bókar Eyjólfs er misritað "útislægjur", á að vera "útslægjur".
[3] Ábúandi er ýmist jarðareigandi eða leiguliði.

Í þjóðfélagsumróti næstu ára sáu þeir sem bjuggu við skákaskiptin í Nesinu að við þau var óbúandi. Talsverð breyting var þegar orðin á búskaparháttum og augljóst að enn meiri breytingar yrðu með vélvæðingu landbúnaðarins. Því var það að þeir Ólafur H. Jónsson, Ásgeir Pálsson, Ísleifur Erlingsson og Maríus Einarsson sendu sýslumanni bréf 26. okt. 1943 með ósk um landskipti. Eigendum Sólheimahjáleigu og Sólheimakots var engin nauðsyn á landskiptum.
Um jarðahlutföll hafði aldrei verið neitt vafamál, þar gilti hið forna mat. Það vissu allir, svo dæmi sé tekið, að hann Ísleifur bjó á $^1/_4$ af Ytri- Sólheimum og hann átti fjórðapartinn af fjörunni. Þess vegna bar honum skylda að gjalda fjórðapart af prestmötu. Ef átta menn fóru í Hvítmögu átti hann að sjálfsögðu að láta tvo. Þannig var það um öll þau réttindi og skyldur sem fylgdu jörðinni, um það var ekki deilt.
Fram til þess tíma, að þessi svonefndu landskipti fóru fram, hafði engum hugkvæmst annað en að eignahlutföll Sólheimajarða væru samkvæmt hinu forna mati.

Skákaskiptin
Við landskipti á jarðartorfu verður að gera þá kröfu að til skipta sé metið allt land sem eftir skiptin verður eign einstakra jarðarparta.
Þegar landskiptamenn koma að Sólheimum vorið 1944 eru aðstæður til skipta erfiðar. Landskiptamenn þurftu í fyrsta lagi að ákveða á hvaða forsendum verkið yrði unnið. Víst má telja að allir hlutaðeigandi hafi vitað að hin raunverulegu eignahlutföll voru samkvæmt hinu forna mati. Þá voru nýlega sett lög nr. 46/1941. Nefndin hefur vafalaust talið það lagaskyldu sína að skrásetja að skiptin færu fram samkvæmt þeim ramma sem hin nýju landskiptalög settu. Þau vísa ekki til hins forna mats. Því hefur ritari nefndarinnar kosið að skrá að verkið væri unnið samkvæmt skattmatinu 1922. Vissulega ber að virða það að embættismenn vinni sín verk samkvæmt lögum og reglugerðum. En það að breyta eignahlutföllum var og er einnig brot á lögum. Hér var úr vöndu að ráða fyrir skiptanefndina.
Skiptanefndin skipti ekki slægjuskákunum í Sólheimanesi samkvæmt skattmatinu 1922 en ritari lætur etv. líta svo út til að “halda andlitinu” gagnvart æðri stjórnvöldum. Sú ákvörðun kom Sólheimabændum á óvart.
Sú staðhæfing í síðari hluta skiptagerðarinnar, að skiptin hafi farið fram samkvæmt fasteignamatinu 1922, á ekki við um þann hluta skiptanna sem lokið var við í fyrri hluta skiptagerðarinnar þ.e. við víxlunina á slægjuskákum í Sólheimanesi.
Hinar raunverulegu forsendur sem skiptanefndin vann eftir, í fyrri hluta skiptanna, fólust í því að sérhver ábúandi hefði jafn stórt slægjuland að loknum skiptum eins og fyrir. Stærð slægjuskákanna var mæld og þess gætt að eftir skiptin hefði hver ábúandi jafn stórt slægjuland og fyrir. Eignahlutföll voru ekki notuð. Þessi leið mátti kallast ásættanleg fyrir ábúendur eða hvað?
Að skiptin hafi farið þannig fram sést í skiptagerðinni:

> Voru áður nefndir Sólheimabændur viðstaddir og sögðu til um mörk milli skáka.
> …Var verið að mæla stærð slægjulandsins þann dag allan,

Þegar mælingum var lokið er eftirfarandi skráð um vinnu nefndarmanna þann 27. júní:

> ...unnu nefndarmenn að því, að reikna út landstærð hverrar jarðar fyrir sig og gjörðu þá fyrstu tillögur sínar um landskifti.

Það er ljóst við lestur þessa texta og raunar allrar skiptagerðarinnar að þær forsendur sem gengið var út frá voru að hver ábúandi hefði jafn stórt slægjuland í Sólheimanesi eftir skiptin sem fyrir. Reiknað var hvað sérhver ábúandi hafði fyrir og honum síðan útmælt jafn mikið slægjuland í samfelldu girðanlegu landi.
Það er einnig ljóst að þetta slægjuland var ekki í hlutfalli skattmatsins frá 1922. Uppruni slægjuskákanna var ævaforn og þær voru því í hlutfalli hins forna mats. Þannig að eftir skiptin höfðu ábúendur slægjuskákir í hlutfalli hins forna mats.
Fleira en eignahlutföll varð til að gera verkið erfitt. Heimaland jarðanna þ.e. tún og Sólheimanes eru á þriðja hundrað hektarar, mestanpart hæðótt graslendi, mjög fjölbreytt, m.a. um landgæði. Þetta land var nytjað af 7 ábúendum og 5 þeirra áttu allt sitt land í smáskákum. Margt kom til álita ef meta átti gæði þessa lands enda virðist því að mestu hafa verið sleppt.
Afmörkun verkefnisins var að víxla slægjuskákum (útslægjum) í Sólheimanesi á milli þeirra ábúenda sem áttu þar allt sitt í smáskákum. Skipting á öðru landi og þar með mæling var ekki gerð. Bráðaþörfina bar mest að meta. Í upphafi skiptagerðarinnar kemur þessi afmörkun verkefnisins fram:

> til þess að framkvæma þar skipti á slægjulandi (útslægjum) Ytri–Sólheimajarða.

Landskiptamenn hafa vafalítið tekið því fegins hendi að afmarka verkefnið eins og kostur var. Þeir eru ekki komnir til þess að skipta öllu heimalandi Sólheimatorfu eftir jarðahlutföllum. Því sleppa þeir landskiptum á sameiginlega beitilandinu á holtunum á milli slægjuskákanna í Sólheimanesi og túngirðingum; þ.e tún og óræktað land innan þeirra.
Land Sólheimakots og Sólheimahjáleigu var því ekki mælt og ekki skipt að því undanskyldu að Sólheimahjáleigan missti Þórarinshaus. Land þessara jarða var samfellt fyrir og girðingarhæft. Um þetta er skiptagerðin berorð:

> Land Sigurðar Högnasonar er óbreitt frá því sem það var og sömuleiðis hjá Sæmundi Jónssyni Sólheimahjáleigu, að öðru leiti en því, að Þórarinshaus að stærð 2100 ferm. er undantekinn eins og að framan greinir.

Þegar afmörkun verkefnisins lá fyrir þurfti að taka ákvörðun um verklag. Verklagið kemur ítrekað fram í skiptagerðinni. Slægjuskákir hvers ábúanda voru mældar. Eins og fyrr segir var gengið út frá þeim forsendum að sérhver ábúandi fengi jafn stórt slægjuland og hann hafði haft fyrir. Ávinningurinn af verkinu; skiptunum, fólst í því að hver ábúandi fékk slægjuskákir sínar í samfellu, svo að hann gæti girt sitt slægjuland. Um mælingar á slægjulandinu segir í skiptagerðinni:

> …Því næst var byrjað að mæla slægjulandið og var hver slægjuskák mæld sérstaklega

Í skiptagerðinni, um Sólheimanes, er hvergi minnst á annað land en slægjur.
Landskiptamenn höfðu engin kort eða loftmyndir til að auðvelda skiptastörfin.
Landmælingatæki voru aðeins stikan, reikniáhöld, blýantur og blað.
Samkvæmt skiptagerðinni luku þeir mælingum á slægjuskákunum á þremur dögum eða dagana 11.-12. maí og 26. júní. Má það kallast rösklega unnið. Raunar gildir það einu nú,

hve vandað var til þessa verks; stærð þessara mældu slægjuskáka var líklega innan við 25% af afgirtu heimalandi Sólheimatorfu fáum árum síðar.
Rétt er að staðnæmast við orðið *útslægjur*. Það vísar til þess að aðeins átti að "*framkvæma þar skipti á slægjulandi*" í Sólheimanesi. Í heimildum frá nítjándu og tuttugustu öld eru allmargar tilvísanir til slægjulandsins í Sólheimanesi. Þar er ýmist talað um *útslægjur, útvalllendi* eða *valllendisslæjur*. Öll orðin skilgreina slægjur torfunnar í Sólheimanesi. Þau fyrri eiga sér hliðstæðu í hinu alþekkta orði *útengjar*.
Ekki var þörf á að mæla það land sem ekki var slegið. Það hafði alltaf verið sameignarland allra jarðanna og því var ekki skipt árið 1944 og hefur raunar aldrei verið skipt.
Í kjölfar skiptanna helguðu Sólheimabændur sér, með girðingum, misstóra bita af hinu sameiginlega beitilandi á holtunum á milli slægjuskákanna. Innlimun þessa óskipta lands fór eftir því hvernig slægjuland þeirra lá að óskipta landinu. Þessar girðingar voru allar komnar um 1950. Það er því fullvíst að ekki var allt graslendi innan girðinga jarðanna mælt.
Í síðari hluta skiptagerðarinnar er fjallað um útsetur ábúenda, en þær voru eins og fyrr greinir landtaka viðkomandi ábúanda á sameignarlandi inn í sína túngirðingu eða við beitarhús í sameignarlandinu. Þriðjudaginn 21. nóv. 1944 mæta tveir skiptamenn:

> ...til að mæla tún-útsetur Sólheima bænda og til að mæla þeim út land til túnauka þeirra, sem enn höfðu hlutfallslega oflitlar útsetur miðað við jarðarstærð.
> ... Sigurður Högnason Sólheimakoti hafði girt úr högum og ræktað að mestu 25800 fer m. Hafði hann tekið mest land í hlutfalli við jarðarstærð, eða sem næst 1700 fer m fyrir hvert jarðarhundrað (hans jörð 15 hnr. Jarðamat 1922)

Skiptanefndin ákvað að skammta ábúendum viðbótarland úr óskiptu þannig að allir fengju jafn marga fermetra úr sameignarlandinu fyrir hvert jarðarhundrað samkvæmt skattmatinu 1922. Samkvæmt forsendum skiptanefndarinnar gáfu þeir allri torfunni tæplega 22 hektara lands í útsetur. Þannig reiknað: 1700 ferm.*129 hundr = 22 hektarar. Útsetunum virðist því hafa verið útdeilt samkvæmt skattmatinu 1922.
En 22 hektarar eru aðeins 11% af heimalandi Sólheimatorfu. Er hægt að segja að 210 hekturum sé skipt samkvæmt skattmatinu 1922 þegar aðeins 22 hekturum var þannig skipt?
Raunar er hægt að halda því fram að allt sé satt og rétt sem í skiptagerðinni stendur. Skiptagerðin er í tveimur hlutum og báðir hlutarnir undirritaðir. Í fyrri hlutanum er að vísu minnst á skattmatið 1922, en því er ekki haldið þar fram að skiptin í Sólheimanesi séu gerð samkvæmt skattmatinu.
Síðasta setning síðari hluta skiptagerðarinnar er:

> Við landskifti þessi var skift eftir jarðamatinu frá 1922.

Var ætlun skrifarans að þessi setning væri skilin á þann hátt að aðeins þessi síðari hluti skiptanna; skiptin á útslægjunum, væri samkvæmt skattmatinu 1922? Vel má vera að svo hafi verið. Hitt er raunin að þessi setning hefur verið skilin á þann veg að hún eigi við alla skiptagerðina.

Hér skal enn ítrekað að margt var umhendis við þessi skipti og skiptanefndin var ekki öfundsverð af sínu hlutverki. Það breytir því ekki að margt var órökrétt og ranglátt í framkvæmd þeirra. Hér skal tvennt tínt til:
Í skiptagerðinni er tvisvar tiltekið að land sé virt niður vegna rýrra landkosta. Þetta land hefði tíu árum síðar verið metið dýrast vegna þess hve vel það er véltækt. Svo litlir spámenn voru landskiptamenn. Þetta sýnir hversu erfitt er að áætla um framtíðina.
Í annan stað; þegar nýjar útsetur voru skammtaðar. Hvernig var hægt að loka augunum fyrir því sameignarlandi sem var þegar innan girðinga jarðanna? Sáu menn ekki að réttlætismál var að þetta land væri mælt? Mundi þá enginn eftir Torfmýri innan girðinga hjá Sæmundi, svo dæmi sé tekið?
Sú skiptagerð sem lifað hefur best, á vörum fólks, er eftirfarandi vísa:

> Ísleifur fær alla Botna.
> Yfir þeim ei lengur drottna
> þorpararnir, þessi og hinn.
> Ólafur á austurköntum.
> Ásgeir þarna suðrá tröntum.
> Óskars magt og Einar minn.[4]

Einnig í henni kemur fram að jarðir Sæmundar og Sigurðar voru ekki í skiptunum. Þorpararnir voru væntanlega ábúendur “heima á stétt”; í bæjaþorpinu.
Þann 3. desember 2004 var kveðinn upp héraðsdómur um að þessi landskipti væru lögformleg. Í dómnum er tekið fram að ekki sé tekin afstaða til eignahlutfalla jarða Sólheimatorfunnar enda var ekki gerð dómkrafa þar um.
Slægjuskákar í heimatúnum Sólheimajarða voru úrskiptar frá fornu. Innan heimatúnsgirðinga er eigi að síður óskipt sameignarbeitiland. Munar þar mest um óskipt land innan girðinga Sólheimahjáleigu. Ekki er ósennilegt að þetta óskipta land sé um 20 ha.
Slægjuskákirnar sem víxlað var á milli jarða, árið 1944 voru um 50 ha. af graslendi torfunnar. Óskipt sameignarbeitiland í Nesi er um 60 ha. Er þá óskipt sameignarbeitiland innan girðinga einstakara jarða alls um 80 ha. Afgirt graslendi, um 1950, sem telst eignarland einstakra jarða, er hins vegar um 200 ha.
Jafnvel þótt aðeins sé tekin afstaða til eignarlands í Hölum er niðurstaða dómstólsins óásættanleg. Hölur eru um 16 ha., hinar úrskiptu slægjuskákir þar, sem til skipta voru árið 1944, voru rúmlega 3 ha. Hinn hlutinn af Hölum er enn þann dag í dag óskipt sameignarbeitiland allra Sólheimajarða.
Það er kostulegt að slík landskipti skuli dæmast lögformleg.
Í eftirfarandi næstu töflu eru helstu landstærðir Sólheimajarða. Þar er nánar sýnt fram á að land það sem jarðirnar hlutu við landskiptin 1944 er ekki í hlutfalli við fasteignaskattmatið 1922.
Taflan byggir á uppgefnum landstærðum á túnakortum frá 1987. Áætlaðar stærðir slægjuskáka, árið 1944, eru gerðar í samráði við Erling Ísleifsson. Við þessa vinnu voru gerðar töflur fyrir hverja jörð fyrir sig. Þær töflur eru ekki hér.

[4] Ýmist talin eftir Ásgeir Pálsson í Framnesi, einn landeigenda eða Stefán Hannesson kennara í Litla-Hvammi, einn landskiptamanna.

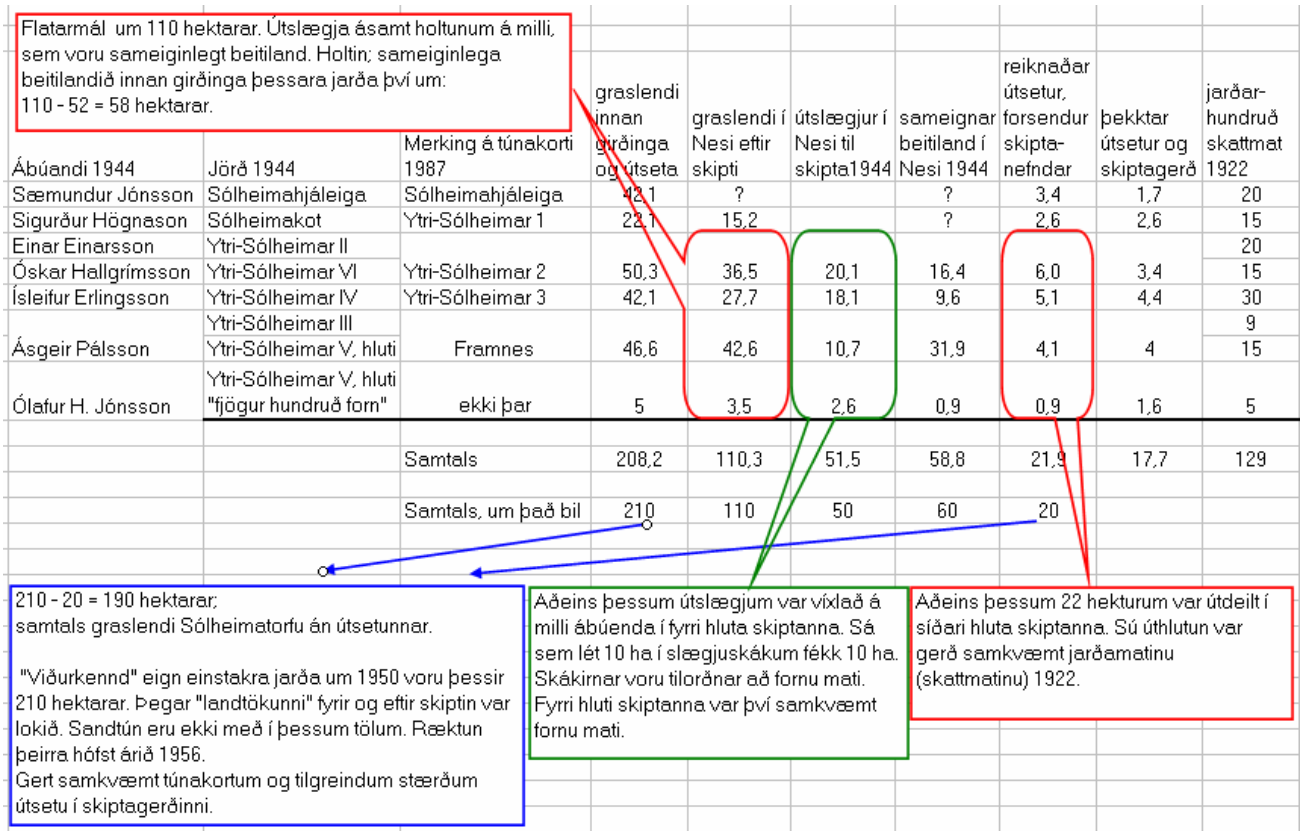

Ábúandi 1944	Jörð 1944	Merking á túnakorti 1987	graslendi innan giðinga og útseta	graslendi í Nesi eftir skipti	útslægjur í Nesi til skipta1944	sameignar beitiland í Nesi 1944	reiknaðar útsetur, forsendur skipta-nefndar	þekktar útsetur og skiptagerð	jarðar-hundruð skattmat 1922
Sæmundur Jónsson	Sólheimahjáleiga	Sólheimahjáleiga	42,1	?		?	3,4	1,7	20
Sigurður Högnason	Sólheimakot	Ytri-Sólheimar 1	22,1	15,2		?	2,6	2,6	15
Einar Einarsson	Ytri-Sólheimar II								20
Óskar Hallgrímsson	Ytri-Sólheimar VI	Ytri-Sólheimar 2	50,3	36,5	20,1	16,4	6,0	3,4	15
Ísleifur Erlingsson	Ytri-Sólheimar IV	Ytri-Sólheimar 3	42,1	27,7	18,1	9,6	5,1	4,4	30
	Ytri-Sólheimar III								9
Ásgeir Pálsson	Ytri-Sólheimar V, hluti	Framnes	46,6	42,6	10,7	31,9	4,1	4	15
Ólafur H. Jónsson	Ytri-Sólheimar V, hluti "fjögur hundruð forn"	ekki þar	5	3,5	2,6	0,9	0,9	1,6	5
		Samtals	208,2	110,3	51,5	58,8	21,9	17,7	129
		Samtals, um það bil	210	110	50	60	20		

Eftirfarandi tafla sýnir að land það sem jarðirnar hlutu við skiptin er ekki í hlutfalli við fasteignaskattmatið 1922.

Samanburður, túnakort 1987, landskipti 1944 og mat 1922					
	mat 1922			hektarar graslendi	prósent graslendi
Sólheimahjáleiga	20		15,5%	42,1	20,2%
Ytri-Sólheimar 1	15		11,6%	22,1	10,6%
Ytri-Sólheimar 2 og 4	35	20+15	27,1%	50,3	24,2%
Ytri-Sólheimar 3	30		23,3%	42,1	20,2%
Framnes	24	9+20-5	18,6%	46,6	22,4%
Ytri-Sólheimar 3a	5		3,9%	5	2,4%
Samtals	129		100,0%	208,2	100,0%

Hér er vakin athygli á eftirfarandi:

- Ekki voru allir landskiptamenn viðstaddir lokadag skiptanna.
- Undirskriftir landskiptamanna og landeigenda vantar undir skiptagerðina.

- Landskiptagerðin ber með sér að aðeins hluti þess lands sem jarðirnar fengu við skiptin var mælt til skipta.
- Vitni geta borið að aðeins hluti lands innan girðinga gekk til skipta.
- Aðeins í örfáum tilvikum eru landstærðir tilgreindar.
- Afmörkun landsins í skiptagerðinni er óljós.
- Sumar jarðirnar fara mjög halloka um hlutdeild af graslendi.
- Land það sem jarðirnar fengu við skiptin er ójafnt að gæðum.

Sólheimafjara
Frá fornu fari hefur Sólheimafjara verið sameign torfunnar. Fram að síðari heimsstyrjöld var hún nytjuð á þann hátt að jarðirnar fengu stórreka skiptan í hlutfalli hins forna mats. Smærri höpp hirti sá sem á fjöru fór, en fjaran var og er hirt í hlutfalli hins forna mats. Það er gert á þann veg að eigandi hverrar jarðar telst eiga allan reka sem á fjöruna kemur á ákveðnum vikudögum. Þannig hefur, í sextíu ár eða meir, sá sem fjörudag á hirt allan reka, hvort heldur það er smáreki; innan við þriggja álna tré, eða stórhöpp.
Í yfirjarðamatsgögnunum frá 1850 er tiltekið að Sólheimahjáleiga eigi 7/100 í Sólheimafjöru. Jörðin á fjörudag annan hvern sunnudag sem er sama hlutfall.
Í jarðamatsgögnunum frá 1918 fyrir skattmatið 1922 er tekið fram að eignarhlutir Sólheimajarða í fjörunni séu: "*hlutfallslegt eftir fornu mati* jarðanna" .... "*sameiginleg öllum jörðunum í réttri tiltölu við jarðarstærð* "og "*í hlutfalli við jarðarstærð*".

Ytri-Sólheimar II :

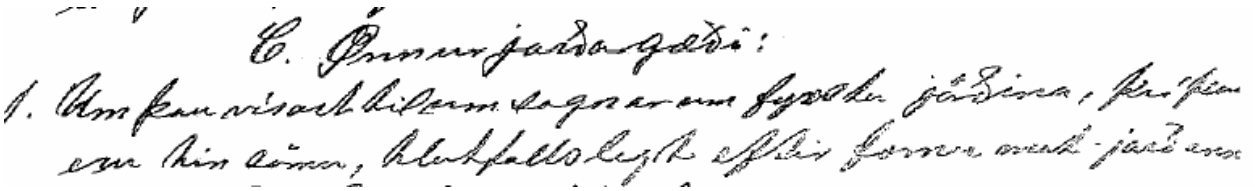

Ytri-Sólheimar IV :

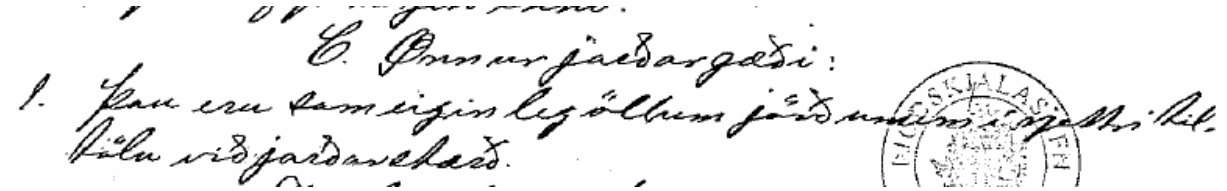

Ytri-Sólheimar VI :

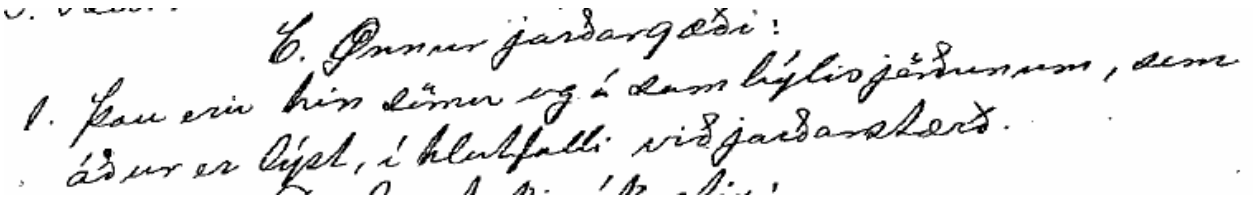

Skráning fjörunnar, árið 1918, sýnir að matsmönnum hins nýja skattmats var fullljóst að eignahlutföll í óskiptri sameign Sólheimatorfu voru samkvæmt hinu forna mati.

Eftirfarandi tafla sýnir skiptingu Sólheimafjöru. Hlutfall jarðanna í vikudögum. Austurjarðirnar þrjár sem eru stjörnumerktar eiga helming fjörudaga eða 3,5 daga á viku. Enda eru þær 50 hndr. að f.m. eða hálf Sólheimatorfa.

Jörð	Sunnud.	Mánud.	Þriðjud.	Miðvikud.	Fimmtud.	Föstud.	Laugard.
Ytri-Sólheimar 1				1			
Ytri-Sólheimar 2						1	
Ytri-Sólheimar 3 *	1/4		1/2		1/2		1/2
Ytri-Sólheimar 4 *	1/8		1/4		1/4		1/4
Sólheimatunga *	1/8		1/4		1/4		1/4
Framnes		2/3					
Ytri-Sólheimar 3a		1/3					
Sólheimahjáleiga	1/2						
Samtals	1	1	1	1	1	1	1
3,5 =	0,5		1		1		1

Prestmata
Prestmatan var gjald til kirkjunnar af bændakirkjujörðum. Einnig prestmatan var í hlutfalli hins forna mats.
Í dómi 6. ágúst 1901 vegna kirkjuskuldar eru eignahlutföll á milli heimajarðar og hjáleigu ákvörðuð samkvæmt fornu mati.
Afsöl fyrir prestmötunni fengu eigendur jarðanna á fimmta tug síðustu aldar. Þau afsöl eru í hlutfalli hins forna mats.

Núverandi Sólheimajarðir að fornu mati
Sólheimatorfa er 100 hndr. að fornu mati. Samhljóða heimildir eru um eignahlutföll flestra Sólheimajarða að fornu mati.
Sólheimahjáleiga er samkvæmt heimildum frá nítjándu- og tuttugustu öld 7 hndr. og 40 ál. Í yfirmatsgögnum skattmatsins 1861 er kveðið á um þessa hlutdeild jarðarinnar.

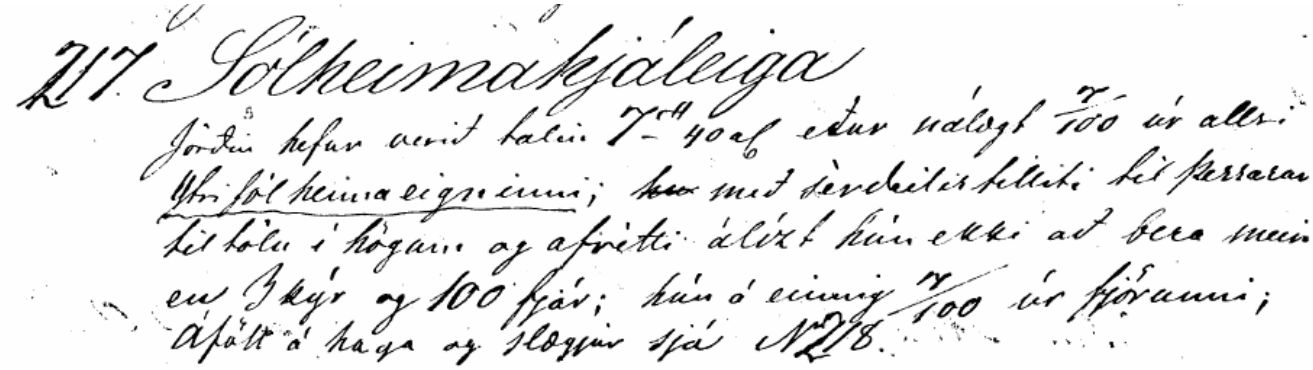
217 Sólheimahjáleiga
Jörðin hefur aldrei talin 7-40 af eður minnst 7/100 úr alls
Ytri-Sólheima eignarinnar; hefur mest jafnaðarlega fylgt henni
til beitar í högum og afréttir allrar kúa ekki að færa meir
en 3 kýr og 100 fjár; kún á einnig 7/100 úr fjöruni;
Afgjald af haga og slægjum sjá N:218.

Austurjarðirnar eru samtals 50 hndr. Það er jörð Tómasar Ísleifssonar 25 hndr., jörð Óskars Sigurðar 12 hndr. og 60 ál., jörðin Sólheimatunga án "fjögurra hundraða fornra", úr vesturjörð Sólheima, er einnig 12 hndr. og 60 ál.
Vesturjörð Sólheima skiptist þannig:
Sólheimakot er 12 hndr.
Ytri-Sólheimar 3a er hluti úr Sólheimatungu og er "fjögur hundruð forn" að dýrleika.
Miklar og samhljóða heimildir eru fyrir dýrleika allra þessara Sólheimajarða að fornu mati.
Þá eru eftir vesturjarðirnar; Ytri-Sólheimar 2 og Framnes. Stærð beggja jarðanna er dálítið á reiki, þótt ekki skakki miklu. Í afsölum frá tuttugustu öld eru báðar jarðirnar skráðar of litlar, þannig að dýrleiki allra jarða Sólheimatorfu nær ekki 100 hundruðum.
Hægt er að rekja allar Sólheimajarðir til uppboðs Sólheimatorfu 20. okt. 1869.
Kirkjuhlutinn var þá ekki seldur svo tvöfalda þarf allan dýrleika. Þar er ábýli Eyjólfs Eyjólfssonar 18 hndr. og 93 ál. Það ábýli er nú Ytri-Sólheimar 2. Ábýli Guðrúnar Eyjólfsdóttur er við uppboðið 11 hndr. og 77 ál. Ábýlið klofnaði síðar í þá jörð sem nú er Framnes og "fjögur hundruð forn". Framneshlutinn er því 7 hndr. og 77 ál.
Við uppboðið er Sólheimahjáleigu oftaldar 30 álnir. Þessar 30 álnir geta aðeins fallið til jarðanna Framnes og Ytri-Sólheimar 2. Ef þessum álnum er skipt jafnt á milli þessara tveggja jarða verður Framnes 7 hndr. og 92 ál. eða 7,77 hndr. að f.m. Ytri-Sólheimar 2 verða 18 hndr. og 108 ál eða 18,9 hndr. að f.m. Þannig mundi Sólheimatorfa skiptast sem 100 hundruð að fornu mati milli jarðanna. Nær réttum eignahlutföllum verður ekki komist.
Vert er að athuga að þessar 30 álnir sem áhöld eru um hvernig skipta eigi milli tveggja jarða eru aðeins 0,25% af Sólheimatorfu.
Sólheimatorfa deilist með þessu móti á eftirfarandi veg:

jörð (núverandi númer)	hundruð	álnir		hundruð
Sólheimahjáleiga	7	40		7,33
Ytri-Sólheimar 1	12			12,00
Ytri-Sólheimar 2	18	108		18,90
Ytri-Sólheimar 3	25			25,00
Ytri-Sólheimar 4	12	60		12,50
Sólheimatunga, án 4 hndr.	12	60		12,50
Ytri-Sólheimar 3a.	4			4,00
Framnes	7	92		7,77
	97	360		
Sólheimatorfa	100			100,00

Ytri-Sólheimum 31. ág. 2006

Sigrún Ragnh. Ragnarsdóttir
Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir

Tómas Ísleifsson
Tómas Ísleifsson

Heimaland Sólheimatorfu, mörk dregin af stefnanda, númer samkv. fasteignamati 1922.

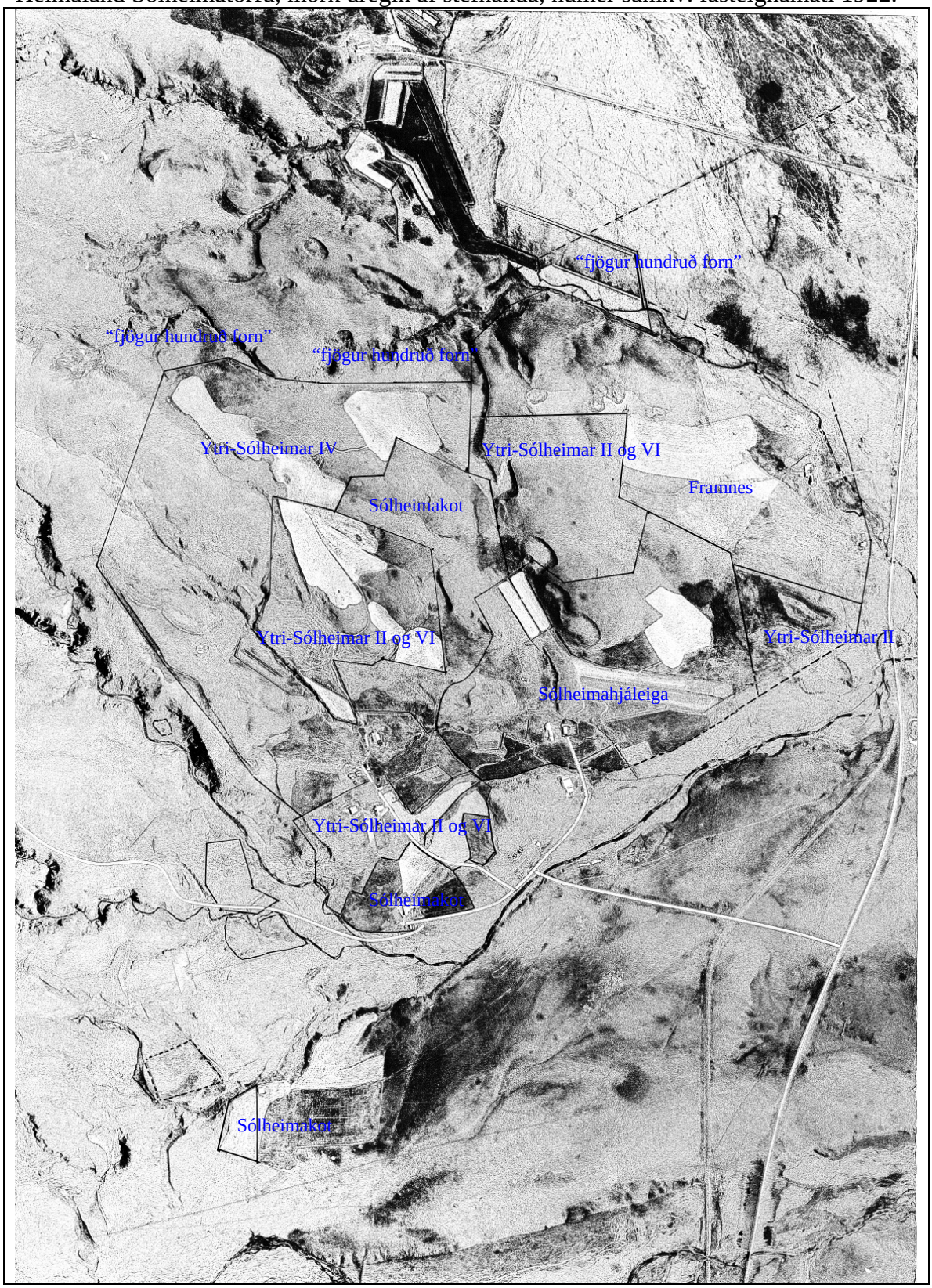

Nr. 4-90 Lagt fram í héraðsdómi Suðurl. 15/11 2006

Heimildir um eignahlutföll á Sólheimatorfu

Tekið saman í maí 2006

Tómas Ísleifsson

Heimildaskrá:

1. Úrdráttur úr Gíslamáldögum;
2. Tölvupóstur til stefnanda um Gíslamáldaga;
3. Úrdráttur úr jarðabók í Skaftafellsþingi 1697;
4. Úrdráttur úr jarðabók Skúla Magnússonar 1760;
5. Tölvupóstur til stefnanda um dýrleika Sólheimatorfu;
6. Upplýsingar úr Alþingisbókum Íslands, afsalsbréf fyrir Sólheimahjáleigu 1784;
7. Úrdráttur úr Taxations Protocol fyrir V-Skaftafellssýslu 1805;
8. Skrif Óbyggðanefndar um Ytri-Sólheima, úrdráttur;
9. Úrdráttur úr bókinni Afi og amma eftir Eyjólf Guðmundsson á Hvoli;
10. Úrdráttur um Sólheima úr bókinni Skaftafellssýsla, sýslu- og sóknarlýsingar,
11. Afsal Sveins Alexanderssonar fyrir 25 hundr. úr Sólheimum 4. júní 1841;
12. Jarðatal Johnsens 1847, bls. IV-VI og bls. 19;
13. Úrdráttur, Tíðindi frá Alþingi Íslendinga 1847;
14. Lovsamling for Island, Tilskipun um jarðamat 27. maí 1848;
15. Lovsamling for Island, Reglugerð um jarðamat 1. sept. 1848;
16. Gjörðabók jarðamatsmanna í Skaftafellssýslu 1849, úrdráttur;
17. Úrskurðarbók v/jarðamats í Skaftafellssýslum 1850, bls. 25-26;
18. Veðsetning Berents Sveinssonar 6. júní 1852;
19. Tíðindi um stjórnarmálefni Íslands 1854-1863, úrdráttur;
20. Úrdráttur, Ný jarðabók fyrir Ísland 1861;
21. Uppboðsgerð að Sólheimum 20. október 1869, úrdráttur;
22. Yfirlýsing vegna Sólheimahjáleigu frá 1870;
23. Sókn 4. sept. 1871 í landsyfirréttarmáli vegna uppboðs á Ytri-Sólheimum;
24. Landsyfirréttarstefna 22. maí 1871 í uppboðsmáli v/Sólheima;
25. Landsyfirréttardómur þ. 27. nóv. 1871;
26. Úrdráttur úr bókinni Pabbi og mamma eftir Eyjólf Guðmundsson á Hvoli;
27. Erfðafjárskýrsla 2. jan. 1885, m.a. v/Sólheimahjáleigu;
28. Jarðarúttekt v/dómsmáls 4. jan. 1889, "Margrétarhundruð";
29. Landsyfirréttardómur þ. 4. ágúst 1893, "Margrétarhundruð";
30. Samningur vegna Dyrhóla- og Sólheimakirkju 20. maí 1898;

31. Gjafabréf 17. okt. 1900 fyrir 12 hndr. að f. m. í Ytri-Sólheimum (Sólheimakot);
32. Afsal til Guðmundar Þorbjarnarsonar þ. 7. apríl 1900, 21 ½ H að f.m.;
33. Afsal til Guðmundar Þorbjarnarsonar þ. 8. apríl 1901, 3 H og 59 1/5 al að f.m.;
34. Úttekt 18. apríl 1901 á tveimur hlutum Ytri-Sólheima, samtals 25 H að f.m.;
35. Dómur í aukarétti Skaftafellssýslu 6. ágúst 1901, vegna kirkjuskuldar;
36. Dómur í aukarétti Skaftafellssýslu v/Sólheimahjáleigu 20. nóv. 1901;
37. Þinglesin yfirlýsing um eignir Jóns Eyjólfssonar dags. 7. jan. 1902;
38. Afsal til Guðmundar Þorbjarnarsonar þ. 2. okt. 1904, 4 H að f.m.;
39. Kaupsamningur 30. jan. 1905, 25 H að f.m., kaupandi Erlingur Brynjólfsson;
40. Jarðaúttektir að Ytri-Sólheimum 26. júní 1904, 9. apríl 1906 og 27. maí 1907;
41. Veðsetning Sólheimahjáleigu 18. jan. 1908, Þorvaldur Björnsson;
42. Veðdeildarlán 4. nóv. 1909 með veði m.a. í 29 hndr. f.m. í Ytri Sólheimum;
43. Veðlán 5. des. 1911 með veði í 25 hndr. f.m. í Ytri Sólheimum, Erlingur Brynj;
44. Kaupsamningur Guðmundar Þorbjarnars. og Ólafs H. Jónssonar, 24. nóv. 1914;
45. Afsal Þorvaldar Björnssonar fyrir Sólheimahjáleigu 15. júlí 1915;
46. Lög nr. 22/1915 um fasteignamat;
47. Reglugjörð nr. 7/1916 um fasteignamat;
48. Gjörðabók fasteignamatsnefndar í Vestur–Skaftafellssýslu frá maí 1918, úrdráttur v/Sólheimahjáleigu, Ytri-Sólheima I (Sólheimakot), Ytri-Sólheima II, Ytri-Sólheima III, Ytri-Sólheima IV, Ytri-Sólheima V, Ytri-Sólheima VI ásamt fasteignaskrá;
49. Bréf sýslumanns Skaftafellssýslu v/fasteignamats 12. apríl 1919, úrdráttur;
50. Úrdráttur úr fasteignabók 1922;
51. Úttekt 22. júní 1924 á 1/8 hluta Ytri-Sólheima, ábýli Stefaníu Sigurðardóttur;
52. Kaupsamningur 29. júní 1924, Ytri-Sólheimar III, 7,5 H að f.m., Ásgeir Pálsson;
53. Veðsetning 29. júlí 1924, Ytri-Sólheimar III sem 7,5 H að f.m, Ásgeir Pálsson;
54. Skýrsla hreppsstjóra 1. okt 1929;
55. Eignarheimild Ísleifs Erlingssonar 13. apríl 1930;
56. Veðmálaregistur Skaftafellssýslu ca. 1840 til 1930, úrdráttur (Sólheimahjáleiga og Sólheimar Ytri);
57. Gjörðabók, fasteignamat 1930, úrdráttur (Framnes, Sólheimahjáleiga, Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot), Ytri-Sólheimar II til VI):
58. Úrdráttur úr fasteignabók 1932

59. Gjörðabók, fasteignamat 1940 (Framnes, Sólheimahjáleiga, Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot), Ytri-Sólheimar II, Ytri-Sólheimar III, Ytri-Sólheimar IV);
60. Úrdráttur, þingskjal 145, greinargerð og umræður v/setningar laga nr. 46/1941;
61. Úrdráttur úr fasteignabók 1942;
62. Afsal Steinunnar Eyjólfsdóttur þ. 10. maí 1943, Ytri-Sólheimar 18 H að f. m.;
63. Afsal Ólafs H, Jónssonar þ. 23. okt. 1943 fyrir 12 ½ H f.m. úr Ytri-Sólheimum;
64. Afsöl kirkjumálaráðuneytisins 20. október 1942, 20. desember 1943 og 16. janúar 1945 fyrir prestmötukvöðum til eigenda Sólheimahjáleigu og Ytri-Sólheima (sjö afsöl, öll jarðatorfan, þar með núverandi Framnes og Sólheimatunga);
65. Landskipti Sólheima 1944;
66. Afsal Ólafs H. Jónssonar þ. 17. júlí 1955 fyrir jörðinni Ytri-Sólheimum V, skilgreind sem 25 hundruð samkvæmt fasteignamati 1932;
67. Úrdráttur úr fasteignabók 1956-57;
68. Afsal þ. 17. maí 1960; 12 ½ H f.m., (nú jörð Óskars Sigurðar Þorsteinssonar);
69. Svar biskups 23. nóvember 1960 við fyrirspurn um , mat og sölu prestmötu að Ytri-Sólheimum;
70. Erfðafjárskýrsla 26. júní 1961, dánarbú Ólafs H. Jónssonar;
71. Fundargerð framhaldslandskiptafundar í Sólheimajarðaskiptum 29. janúar 1965;
72. Jörðin Ytri-Sólheimar VII frumskráð sem 4 hundruð forn í fasteignabók Vestur-Skaftafellssýslu, þ. 20. október 1965;
73. Afsal þ. 12. mars 1966, Ytri-Sólheimar V, 25 H samkv. fasteignamati 1932;
74. Gjörðabók, fasteignamat 1966, Ytri-Sólheimajarðir;
75. Endurmat v/ Sólheimatungu 19.1.1969;
76. Bréf matsmanna Dyrhólahrepps 19.1.1969;
77. Afsal 17. jan. 1970, Ytri-Sólheimar II, 18,5 H að f.m.;
78. Úrdráttur úr fasteignabók 1970, Ytri-Sólheimajarðir;
79. Kæra þ. 18. nóvember 1970, vegna þess að 4 hundruð forn í Ytri-Sólheimatorfu séu óskráð;
80. Úrskurður fasteignamatsnefndar Vestur-Skaftafellssýslu, 18. desember 1970, jörðin Ytri-Sólheimar 3a frumskráð, sem 4 hundruð forn;
81. Afsal fyrir jörðinni Ytri-Sólheimar 3 (áður IV), hinn 27. júlí 1984;
82. Uppdráttur Sólheimajarða, frá Landkostum hf. október 1987;
83. Kaupsamningur þ. 19. júlí 1997, Ytri-Sólheimar V, 20 H samkv. fasteignam 1922;
84. Umsögn Gísla Gunnarssonar um forn hundruð á vísindavef HÍ;

Hun ä alla reka hälfa ä Høfda.

Hun ä[1]) Hafnarnessfiøru.[2]) Halfa huali ä Efre Eyiarfiøru. tuijtuga og leingre.

Stadurinn ä tuijtuga huale og leingre ä Bulandsfiøru vestan aff. hälffan allan reka ä Dunskoga fiøru. hälffan reka vid ytre Aasa.

CCCXLI.

Kirkian ad Solheimum ä heimaland hälfft med øllum gøgnum og giædum.

Jtem i frijdu .xij. kyr og .v. äsaudar kugillde og .ij. ær betur. iiijc i køplum. fimm naut veturgømul. ij tuævetur.

Jtem innan kirkiu .ij. messuklædi gømul alfær. eirn sloppur. ij kaleikar. iiij kluckur og .j. bialla. iij koparpijpur. eirn kross yfer alltare.

Jtem eirn psaltare og nockrar skrædubækur.

Jtem gallt Petur bonde i portio messuklædi ä .iijc. grallara ä hundrad. tialde(!) .x. aura.

Jtem ä kirkian skrudastock. alltarisbuningur mäladur med saumadre brun.

Jtem gamall vatskall. ampli og glodarker gamalltt.

Jtem garduren tijutiger hundrud.

fastagotz hundrad hundrada og .vjc.[3]) betur.

Þessi minnisgrein er í AM. 261, fol., bl. 75 a næst á eftir kirknatalinu; máldagabók Gísla byskups Jónssonar m. h. Hákonar Ormssonar skr. 1642.

Lbs. 108, 4to., bls. 488—9 (skjalabók frá síra Jóni Halldórssyni í Hítardal).

Þaa Skaalholltskirkia brann ä døgum Byskups Øgmundar brann þar jnne Maldagabok su sem Michel Byskup haffde giordt. Þesse Michel[4]) var Danskur. Hann vard Byskup Anno 1385. rijkte 3 aar for afftur til Danmerkur.

1) [Eftir 104. 2) Hafranessfiøru, utanmáls m. h. Páls stúdents eftir Steingrími byskupi. 3) vij, Páll stúdent, utanmáls eftir Steingrími byskupi. 4) biskup, þ. v. 108.

Skaalholltskirkia heffur tuisvar brunned. fyrst ä døgum Aarna Byskups Helgasonar Anno 1309. J annad sinn ä døgum Byskupz Øgmundar.

Datum ä Vilchins Maaldagabok 1397.

Datum annarar Mäldagabokar i Skalhollte þar Hollts mäldage er i 1326. Hun er 71 aare elldre enn Vilchinsbok.[1])

Domsbreffed þess Datum 1343. Þad er 54 aarum elldra enn Vilchinsbook.[2])

Kristfiär Jarder i Skälhollts Stigte.

CCCXLII.

Kristbued ad Kieldunupe ä selsetur i Seltungur. en hälffan mänud i Hørksdals land.

CCCXLIII.

Kristfiär Jørdin ä Breidabolstad fylger Geirlandsheidur. med merkium, tiutiger og .ccc. fiøru medal Thyckvabæinga fiøru og Hørksdæla. Skogarteigar fimm i Sulufelle. og .iijc. i Fliotsdalnum vestra.

Thadan er afriett i Lambatungur og ä millum ää.

Fiskveidur i Hørksä upp til Merkigards og vt i os fyrer Breidabolstad.

CCCXLIV.

Kristbued ad Fossvøllum ä iiij mälnytu kugillde.

er Jørden .xijc. Landskylld .jc. Sä gudstakamadur sem hreppstiorar af sveitenne(!).

CCCXLV.

Kristfiär Jørdin ad Arneidarstodum ä ij kugillde Hross kapall med .x. skiolna keralld og pottur .jc.

Jtem fiøgra vetra gamallt naut fyrer .jc.

Jtem fimm sauder gelder .jc.

Jtem klucka og bialla.

1) Ergo er hun giord af Jone Halldorssyne biskupe, b. v. 108. 2) Ergo er þad giort sama är og Jon biskup Sigurdsson kom til stols sins b. v. 108.

Byggðanefnd
Málsnr. OBN C3G1 CCCI
Db. 1-32
Mótt.
Tilv. Skj.nr. 6/2003 4(10)
Hdskj. 4
00003 61

Tölvupóstur Gunnars F. Gunnarssonar sagnfræðings til Tómasar Ísleifssonar þ. 30.10.2003.

Í framhaldi af samtali okkar í fyrradag um það hvernig bæri að skilja muninn á "garði" og "fastagóssi" í máldaga Sólheimakirkju frá um 1570 (Íslenskt fornbréfasafn. 15. b., s. 706) vil ég bæta þessu við:
Þegar jörð var metin til dýrleika hefur trúlega fyrst og fremst verið athugað hversu mikið jörðin gaf af sér í fóðurgæfu heyi og hlunnindum. Það er því öldungis óvíst hvort "óarðbær" eign eins og byggingar hafi verið taldar fram sem verðmæti við jarðamat. Í tillögum um nýtt jarðamat frá um 1700 er gert ráð fyrir því að á sérhverri tíundarskyldri jörð sé tiltekinn húsakostur sem nokkurs konar fast fylgifé (sbr. Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vídalíns. 13. b., s. 13-44). Þó kemur fyrir í máldögum að byggingar séu metnar sérstaklega og er ekki ólíklegt að það hafi verið gert að ósk biskups sem hafði eftirlit með því að eignum kirkna, jafnt í föstu sem lausu, væri haldið við. Ekki verður séð að þetta hafi verið í neinum tengslum við sjálft jarðamatið sem átti að upplýsa um skattstofn jarða og ef til vill einnig söluverðmæti. Í máldaga Hrunakirkju frá sama tíma og fyrrnefndur máldagi Sólheimakirkju eru byggingar á jörðinni taldar upp og metnar í hundruðum, og eru sameiginleg verðmæti þeirra um 50 hundruð. Í lok máldagans segir að "fastaeign" sé tíutíu (þ.e. 100) hundruð. Í einu handriti máldagans er því haldið fram að fastaeignin sé 60 hundruð (Íslenskt fornbréfasafn. 15. b., s. 651). Ekki er loku fyrir það skotið að lægri talan eigi að tákna dýrleika jarðarinnar (eða "garðsins") líkt og raunin er um máldaga Sólheimakirkju. Þegar þessar tvær tölur, hugsanlegur dýrleiki jarðarinnar (60 hundruð) og verðmæti byggginganna (um 50 hundruð), eru lagðar saman lætur nærri að niðurstaðan verði hin sama og verðgildi "fastaeignarinnar" eins og það er tilgreint í meginhandriti máldagans. Þrátt fyrir framangreinda óvissu má segja að þessi stutta athugun styðji þá tilgátu þína að í fastagóssi Sólheima séu reiknaðar með byggingar á jörðinni.

Anno 1697.

Jarda-bok i Skaptafells þingi,

hvar i er nidurreiknadur og uppsettur Jardanna Dyrleiki, epter Landskulldarhæd, svo sem Kongl. Majestatis G. Stridshialpar bref fyrersetur Anno 1679 þañ 21. Maij. Eñ þann gamla halldna dyrleika er hier og ad sia til vinstre Handar a Spatziuñe.

Päll Amundason	Kyrkiubæar Klaustur	Landskuld	Kugillde
Elldri helldur þad med underliggiande Jordum fyrer Veiting hr. Landfogetans Johans Peturssonar Klein sijdan Anno 1681	Virdt . . . . XX rth		
	Landskulld - " - " - " - " -	72 al.	
	Kugillde - " - " - " - " -	" - " - " -	16 og 4. ær.
	Eñ Inventarium frijdt og ofridt, sijst af uttekta Reikningum Syslumañsins Biarna Eirekssonar, hver hia Klaustur-haldaranum Pale Amundasyni Elldra liggur med Syslumañsins underskrifudu nafne.		

Bænda Eign

Halldin XXIV rt Gudrun Niculasdottir à 9 rt er heimanfylgiu Jord, afgreidd af Niculase Formodssyne Ao 1677. Gudfinna Magnusdotter à VI rt ad erfd, Katrin Magnusdotter à VI rt ad erfd. Item 3 rt til erfda fallin Erfingium Jons Salz Einarssonar, Arna, Kort og Margretu 1675.

Solheimar eystri reiknast XL rt

Landskulld	2 rt	
Kugillde		5

Bænda Eign

Halldin 100 rt Pall Amundason yngre à V rt Keipt af Sra Einare Magnussyne Ao 1684. Item à hann 10 rt Keipt af Sigurde Hakonarsyni 1684. Fesse XV rt Seger Pall sier og sinum brodur Sra Hogna Amundasyni tilheyre. Hier ad auke Peim gefed i sonu Jordu af Vigfuse Sigurdssyne 19 rt og 15. al. 1685. fyrer utan Petta à Pall Amundason yngri 8 rt 40. al. Keipt af Jone Eiolfssyni 1687. Isleifur Einarsson a 8 rt 15 al. VI rt Keipt af Sigurde Hakonarsyni 1684. En 2 rt 15 al. gaf honum Einar Forsteinsson 1686. Item à Sra Hogne Amundason IV rt Keipt af Erfingium Salz Sra Sigurdar Jonssonar

Solheimar ytri reiknast LLviij rt 40 al.

Kugillde	5 rt 50 al.	
Kirkiu Kugillde		14½

Gudmundur Magnusson à xv rt. Jon Fabiansson à 12½ rt. keipt af Sra Katle Halldorssyne og hans brædrum Anno 1694. Magnus Kortsson à vij rt. keipt af Magnuse Forsteinssyne Anno 1660.

Bænda Eign

Halldin xxiv rt. Forleifur Einarsson à x rt. erft epter sinn fødur Einar Forsteinsson 1691. Sigurdur Einarsson à x rt. falid af Einare Forsteinssyne til giftingar Ao 1677. en fiell til erfda 1691. iv rt. eiga born Sal. Jons Einarssonar, Arne Kort, og Margret, fieck Peinn til eignar Einar Forsteinsson Anno 1687. þan. 3. Maii

Hollt reiknast xl rt.
Landskulld — 2 rt.
Kugilldi — " — " — 0

Bonda eign

Halldin xij rt. à Helga Forläksdotter

Kielldudalur reiknast xvi rt. og 80 al.
Landskulld — 100 al.
Kugilldi — " — " — 4.

Bond Eign

Halldin 84 rt. Magnus Sigurdsson og Elen Hakonardotter eiga

Dyrholar reiknast 1 rt rt 22 rt 10 pal.

Anno 1697

Jarðabok í Skaptafellsþingi,

hvar i er niðurreiknaður og uppsettur Jarðanna Dyrleiki, eptir Landskulldarhæð, svo sem Kongl Majestatis C5. Striðshjalpar bref fyrirsetur

Anno 1679 21. Maij. En þann

gamla halldna dyrleika er hier og að sia

til vinstre handar a Spatziúne.

		Landskuld	Kúgilde
Bændaeign Halldin 100 H Páll Ámundason yngre á V H keypt af sera Einare Magnússyne A° 1684. Item á han 10 H keypt af Sigurðe Hakonarsyni 1684. Þessi XV H segir Páll sér og sínum bróður sera Högna Ámundasyni tilheiri. hérr að auki þeim gefið í sömu jörðu af Vigfúse Sigurðsyne 19 H og 15 al. 1685 fyrir útan þetta á Páll Amundason yngri 8 H 40 al. als keypt af jone Eiolfssyni 1687. Isleifur Einarsson a 8 H 15 al. VI H keipt af Siguðe Hakonarssyni 1684. en 2 H 15 al. gaf hónum Einar Þorsteinsson 1686. Item á sera Högne Amundason IV H keipt af erfingjum sal sera Sigurðar Jonssonar. Guðmundur Magnússon á XV H. Jon Fabiansson á 12 ½ H keipt af sera Katle Halldorssyne og hans bræðrum Anno 1694. Magnús Kortsson á VIJ H keipt af Magnúse Þorsteinssyne Anno 1660.	Solheimar ytri reiknast LLVIII H 40 al Kúgilldi Kirkju kúgilldi	 5 H 50 al ---- ----	 14 1/2

Samantekt samkvæmt jarðabókinni:

Páll Ámundason:	15 + 19 15/120 +8 40/120 =	42	55/120
Ísleifur Einarsson		8	15/120
Högni Sigurðsson		4	
Guðmundur Magnússon		15	
Jón Fabiansson		12	60/120
Magnús Kortsson		7	
	Alls	88	130/120 = 89 H og 10 ál.

Skaytefell Syssels Westere Parts

		Land	Tyld	Qvi
		d#	al	
	Transport	6		16
	Aar 1696 Dyrhed 22# Land Rd 2# 46 al Qvild 7			
	1759 — 1# 20 al — 7	1	20	7
	Dyrholi			
	Ling-Sogn			
	V Tille pag 135.			
5	Solheimar Ytre — Dyrhed 1# 20 al	5	50	14½
	Aar 1696 Dyrhed 100# Land Rd 5# 50 al Qv. 14½			
	1759 — 4-47 — 13½			
1	Solheime Hialeyn			
	VI Tille pag 137.			
3	Solheimar Østere Dyrhed — 24#	2		5
	Aar 1696 Samme Afgift			
	1759 dito			
	VII Tille pag. 137.			
1	Holt — Dyrhed 24#	2		
	Aar 1696 } Samme Afgift			
	1759 }			
	Lateris	16	70	22½

Rentekammer
K-1
Jakobi 1760.
Skaftet efrit 6/10 Islands
Jon Torf

ÞJÓÐSKJALASAFN ÍSLANDS

Date: 01/16/2004 08:22
From: gunnar.fridrik.gudmundsson@obyggd.stjr.is
Subject: Jarðamat
To: solheimar@simnet.is

Tómas Ísleifsson

Skýringin á því hvers vegna gefinn er upp þrenns konar dýrleiki á Sólheimum ytri (þ.e. 122 hndr., 120 hndr. og 100 hndr.) er trúlega þessi:

Tölurnar 122 og 120 munu eiga rætur að rekja til jarðabókarinnar 1686 þegar dýrleikinn var reiknaður sem tvítugföld landskuld. Þar er landskuldin sögð vera 6 hndr. og 15 álnir og dýrleikinn því rúmlega 122 hndr. En jafnframt virðist gert ráð fyrir að landskuldin geti verið 6 hndr. og dýrleikinn því 120 hndr.

Hið forna mat, sem m.a. kemur fram í jarðabókinni 1695, var hins vegar 100 hndr. með hjáleigunni, þ.e. heimajörðin 92 2/3 hndr. og hjáleigan 7 1/3 hndr. (sbr. Ný jarðabók fyrir Ísland...1861. Kaupmannahöfn. S. 9).

Kveðja,
Gunnar F. Guðmundsson

(29)

7. Caution Hallgríms Einarssonar vegna Jóns Sigurðssonar með 6 hund. í Haga innan Eyjafjarðar sýslu fyrir árlegt eftirgjald til hans Majst. af Eyjafjarðar sýslu jörðum, dat. 23. Junii 1785.[40]

Eftirfylgjandi bréf og kauplýsingar voru upplesnar í lögþingisréttinum 1785:

1. Kongl. confirmation uppá testament Einars sál. Brynjólfssonar og madme. Jórunnar Sigurðardóttur,[41] að hvört þeirra, sem lengur lifir, skuli uppbera þess afdauða eftirlátið gótz og að þaug megi hafa fríheit til að skipta sínum eigindóm til þeirra, sem þaug kunna að ansjá þar til verðugasta, dat. Christiansborg þann 23. Jan. 1784.
2. Afsalsbréf Gunnlaugs Sigurðssonar á hálfu Múlakoti, 7½ hundr., liggjandi í Fljótshlíð, til madame Jórunar Sigurðardóttur fyrir Syðri Gröf í Flóa,[42] 10 hundruð, og 48 rixdala croner millilag til nefnds Gunnlaugs, dat. 4. April. 1785.
3. Afsalsbréf Einars sál. Brynjólfssonar á Breiðuhlíð í Mýrdal, 10 hundr., til mr. Guðmundar Nikolaussonar fyrir 150 rixdali croner, dat. 5. Junii 1784.[43]
4. Afsalsbréf prestsins sra. Gunnlaugs Magnússonar á Núpufelli innan Vaðla sýslu ásamt eyðikotinu Þormóðstöðum til prestsins sra. Jóns Jónssonar á Grund fyrir 190[44] rixdali croner, uppí hverja peninga Núpufells seljandi tekur 15 hundr. í Hálsi við Svarfaðardal[45] fyrir 30 rixdali croner, dat. 14. Aprilis 1785.
5. Jarðaskiptabréf madame Dómhildar Eiríksdóttur á Kristnesi í Eyjafirði, 10 hundr., til mr. Símonar Bech fyrir Syðsta Samtún, 10 hundr.,[46] liggjandi í Glæsibæjarhrepp, dat. 21. Martii 1785.
6. Aðvörun kaupmannsins við Ísafjarðar höndlun, sr. Busch, að einn og sérhver haldi sér frá að kaupa prestsins sra. Gunnlaugs Snorrasonar eigindóms part, Háfafell, 24 hundr., með 4 inventarii kúgildum, innan Dala sýslu, so lengi þeir eru ei vissir um,[47] að nefnds prests, Snorrasonar, 177 rdla. 30¾[48] ss. restantz til þeirrar kongl. höndlunar er að fullu betalaður, dat. 20. Junii 1785.

Þjóðskjalasafn Íslands. Hb. 6. (Mál nr. 6)

Óbyggðanefnd

Málsnr.	Tilv.
OBN 93-1000 1	6/2000
Db. 1-32	Skjalnr. 4/1700
Mótt.	

7. Gjafabréf Kristínar Konráðsdóttur á Ytri Neslöndum, 10 hundr., liggjandi í Reykjahlíðar kirkju-, en Skútustaða þing-sókn, til hjónanna Ara Ólafssonar og Maríu Aradóttur mót skikkanlegri forsorgun og aðbúnaði hennar lífstíð, dat. 2. Junii 1777.
8. Afsalsbréf Sigurðar Benediktssonar á Villinganesi, 20 h., innan Hegranessýslu til Ólafs Þorvaldssonar fyrir 100 rixdl. specie, dat. 24. Martii 1785.
9. Afsalsbréf Jóns Þórólfssonar á 11 hundr. 80 al. í Ölvarsholti, liggjandi í Hraungerðishrepp, með 2 kúgildum til prófastsins síra Sveins Halldórssonar fyrir 68[49] rdl. croner, dat. 9. Junii 1785.
10. Afsalsbréf Þórdísar Jónsdóttur á 7 hundr. í Kekki í Stokseyrar sókn, sem er syðsti partur jarðarinnar, til Jóns Þórólfssonar fyrir 42 rdl. í croner mynt, dat. 4. Julii 1785.
11. Makaskiptabréf sgr. Einars Brynjólfssonar eldra á Barkastöðum í Fljótshlíð, 20 hundr., til prestsins síra Sæmundar Hálfdanarsonar fyrir Stóra Dal undir Eyjafjöllum, 27½ hundr., hvar með fylgir kirkju eign, 20 hundr., nefnil. [illegible] Syðstu Mörk 10 hundr., Neðra Dal 5 hundr. og Sauðhúsvelli[51] 5 hundr., en uppá kirkjunnar brostfældugheit lofar presturinn að betala til sgr. Einars 24 rixdali croner, dat. 23. Februarii 1784.
12. Afsalsbréf sgr. Einars Brynjólfssonar eldra á Sólheimahjáleigu í Mýrdal, 7 hundr. 50 al., til mr. Jóns Bjarnasonar fyrir 50 rdl. specie, dat. 8. Julii 1784.
13. Afsalsbréf lögréttumanns Jóns Brynjólfssonar á 10 hdr. í Felli í Hornafirði til Halls Jónssonar fyrir 60 rdr. til specie reiknaða, dat. 20. Octobr. 1784.
14. Afsalsbréf fyrrum lögréttumanns Sigmundar Þorlákssonar á Hallbjarnarstöðum[52] innan Norðursýslu, 16 hundr., til kaupmannsins í Húsavík, B. Thorlacii, fyrir 100 rdl. courant, dat. 12. Januarii 1785.[53]
15. Afsalsbréf Jóhans Jóhanssonar á hálfum Hamraendum, 12 hundr., innan Dala sýslu til prestsins síra Benedix Hannessonar fyrir hálfan 5ta rdl. courant hvert hundrað, dat. 18. Aug. 1784.
16. Afsalsbréf Torfa Steindórssonar á Svalbarða, 16 hund[illegible]

Hdskr. 69
69

Hdskj. 10 0001470

Denne gjennemtrukne, forseglede og af 97 Blade foruden Registeret bestaaende Protokol, authoriseres herved, i følge Instruktionen af 2den Aug. 1800 for den til at lagere Jordegodset i Island allernaadigst nedsatte Commission, til Taxations Protokol for Jordegodset i Vester Skaptefields Syssel. Kiøbenhavn den 12te Octbr 1805.

Diverssen

Ljósrit úr
Taxations Protokol
V. Skaftafellssýslu
1805
Þjóðskjalas. V/4.

30/9 2003
Sigrun S.

ÞJÓÐSKJALASAFN ÍSLANDS

Wester Skaptefields Sysel.

Jordernes Navne, med Forklaring, om de ere Kongens, beneficerede eller Selveier-Jorder, samt Jordens Dyrhed efter den gamle Jordebog.	Af hvem beboes, Selveier, Beneficiarius eller Leilænding, og Beboernes Navne.	Hvormange Køer og Faar derpaa holdes.	Herlighederne beskrives og anslaaes til Storhundrede med Grundene for Evaluationen.
		20 Køer	— — — — — —
		130 Faar	— — — — — —
			Herkan 80 Læder holdes ved Udgang, hvoraf 36, 1aarg. 2st. — 28, 2aarg. 2 — 96 — 16, 3 a 4 aar 2 — —
No. 1. Solheimar ytre 1st 2al uu med Hjaleje 100st. den halve Selveierjord hvoraf Bjarne Bjørnson mfl. tilhører 60st.; Svein Alexanderson 20st. og John Jonson 12st. 70al — Kirken paa Staadt tilhører den halve Jord	Selveiere Sveinn Alexanderson John Jonson og Enkj. Dep. Styrer Golver Alexanderson		Jorden har Afret, eller fraliggende Sommer Græsgange for 240 gode Faar, hvorfore Opsiddernes kunde aarlig appebære paa Landsviis Heale denne dep. Driver Hafiskerie ved Gaardene No. 12 og 35 sædvanligst med 6 Fiskerbaade i det Heale, der ere 8 Mannefarer og hvoraf tages 4 Tød Skibslotter Almindeligst er Middeltal af Torsk 120 Fl., 60 paa Vaaten, som [illegible]

Landsbókasafn Íslands

Vester Skaptefieldt Syssel.

Jordernes Navne, med Forklaring, om de ere Kongens, beneficerede eller Selveier-Jorder, samt Jordens Dyrhed efter den gamle Jordebog.	Af hvem beboes, Selveier, Beneficiarius eller Leilænding, og Beboernes Navne.	Hvormange Køer og Faar derpaa holdes.	Herlighederne beskrives og anslaaes til Storhundrede med Grundene for Evaluationen.
			
No. 2. Solheimahjalega p. gd. 7 ℔ 50 ad. Selvejerjord tilhører Socirn Alexandersons Arving	Leilænding Ingebjörg Gjolvsdotter	3 Køer – 24 Faar –	Her kan 15 Beder holdes ved Udegang hvoraf 9,1 aaer 90 ad. 4,2 aar 48 2,3 a 4 aar 30 Hjalegee har Andeel i Hiemmegaardens Herligheder, i Forhold til dens Dyrhed, nemlig 1/100 Deel deraf p. n. den er samme Skade underkastet som Hiemmegaarden
		7½ Q.	

Hdskj. 10 73
Obyggðanefnd
Málsn. OBN 03010001 Tilv. 6/2003
Db. 1-32 Skj.nr. 2(44)
Mótt. D

Í jarðamatinu frá 1804, sem aldrei var löggilt, er, hvað varðar Vestur-Skaftafellssýslu, oft getið um afrétti og útigang sauðfjár. Því hafa lýsingar varðandi viðkomandi jarða verið ljósritaðar.

Mjög erfitt er að ná öllu því, sem á síðunum stendur, því að bókin er það fast bundin. Það, sem yfirstrikað er með gulu í ljósriti, er skrifað upp.

Ytri-Sólheimar.

„Jorden har Afret eller fraliggende Sommer Græsgang for 240 golde Faar, hvorfore Opsidderen kunde aarlig oppebære paa Landsviis 44 <Alen>."

„Endvidere haves her ubetydeligt af Angelica Rödder.

Gaarden har Enge Itak i Hvolsland No 11, mod Adgang til forbemte Afret.

Í athugasemdum segir:

„Her er Nedsættelse for Beder ikke nödvendig da Udegangen er god.

Nota. Ved de Gaarde hvor saadan Anmærkning ikke er vedföyet der er Nedsættelse for Beder fornöden, paa Grund af, at Vinter Udegang for Faar er ved de Jorde enten maadelig, slet eller aldeles ingen."

Sólheimahjáleiga.

„Her kan 15 Beder holdes ved Udegang. ... Hialejen har Andeel i Hiemmegaardens Herligheder, i forhold til dens Dyrhed, neml. 7/100 Deele deraf."

Her er ikke Nedsættelse for Beder nödvendig, da Udegangen er god."

Pétursey.

„Her kan 40 Beder holdes ved Foder og Udegang. ... Jorden har Afret som anslaaes til 80 <Alen>."

Í athugasemdum segir:

„Her er Nedsættelse for Beder ikke nödvendig da Udegangen er god."

Fell.

„40 Beder ut supra. ... P.n. Udmarken er Skredfald underkastet"

Í athugasemdum segir:

„Her er Nedsættelse for Beder ikke nödvendig da Udegangen er god."

Holt.

„Her kan 15 Beder holdes ved Foder og Udegang".

Álftagróf.

„Her kan 5 Beder holdes ved Foder og Udegang".

Keldudalur.

„Her kan 15 Beder holdes ved Foder og Udegang, ... Jorden har Beitelands Jtak i saakaldet Storhöfda. ... P.n. Udmarken er Elvebrud underkastet"

Í athugasemdum segir:

ÞJÓÐSKJALASAFN ÍSLANDS

N°1
Solheimar ytre 1
.....med Hjaliga 100 H...
þaraf Bjarne Björnsson tilhörar 60H; Svein Alexanderson 20 H og John Jonson 12 H 70 al

N°2

Hialejen har Andeel i hjemmegaardens Herligheder, i forhold til dens Dyrhed, neml. 7/100 Deele deraf.

Solheimahjalega
7 H 50 al
.....til.örar
Sveinn Alexandersson....

numið allt austur að Eyjará (Blautukvísl).[13] Sigmundur kleykir var mágur Eysteins og kann því að hafa fengið land það í heimanmund sem honum er eignað í Landnámu. Einar Ólafur komst svo að orði að það gæti ekki hafa verið annað en „af kurteisi" að Sigmundur væri kallaður landnámsmaður sennilega sökum þess að hann var sagður ættfaðir þriggja biskupa.[14] Frásögn Landnámu er einnig skýr um landnámsmörk Reyni-Bjarnar: Hafursá að vestan og Kerlingará að austan. Af lýsingu Landnámabókar verður því sú ályktun dregin að land hafi verið numið milli Jökulsár á Sólheimasandi og Múlakvíslar en um efri mörk landnámanna er ekki getið.

5.2. Ytri-Sólheimajarðir ásamt Hvítmögu

Eins og áður hefur komið fram (sbr. kafla 5.1.) voru Sólheimar landnámsjörð Loðmundar hins gamla. Þar var kirkja um 1200 þegar Páll Jónsson Skálholtsbiskup lét gera skrá yfir kirkjur í biskupsdæmi sínu. Elsti varðveitti máldagi kirkjunnar (Maríukirkju) „a solheimum" er talinn vera frá um 1179 og skyldu þar þjóna tveir prestar eða prestur og djákni. Frá Sólheimum var „brottsöngur" í fjórar kirkjur[15] og var ein þeirra (fjórðungskirkja) „a solheimum". Þar mun átt við Eystri-Sólheima.[16] Þetta er síðan ítrekað í máldaga kirkjunnar frá um 1340.[17] Ekki er kunnugt um eldri heimildir um að Sólheimajarðirnar hafi verið tvær, þ.e. Ytri-Sólheimar og Eystri-Sólheimar. Í máldaga Gísla biskups Jónssonar frá um 1570 er ekki lengur minnst á þær kirkjur sem þjónað var frá Sólheimum, en þar er skýrt frá dýrleika jarðarinnar og greint annars vegar á milli „garðsins" og hins vegar „fastagóssins":

> Jtem garduren tijutiger hundrud.
>
> Fastagotz hundrad hundrada og .vj^{c} betur.[18]

Hér er trúlega verið að greina á milli dýrleika jarðarinnar (garðsins), sem metinn var á 100 hundruð, og heildarverðmætis fasteignarinnar með kirkjubyggingu og öðru húsnæði (fastagóss), samtals 120 hundruð og 6 álnir. Þetta fær stuðning af því að í jarðabók frá 1695 eru Ytri-Sólheimar taldir vera 100 hundruð að dýrleika og mun þar farið eftir fornu jarðamati. Í eldri jarðabók, frá 1686, er dýrleikinn sagður vera 122 hundruð og 120 álnir og var það nálægt tvítugfaldri landskuld.[19] Nokkurs ósamræmis gætir í yngri jarðabókum um dýrleika Ytri-Sólheima. Í jarðamati frá 1804 er gefinn upp dýrleikinn 120 hundruð og 20 álnir[20] og síðan bætt við: „...en med Hjaleje 100^{c}

---

[13] Haraldur Matthíasson, 1982: *Landið og landnáma*. 2. b. Reykjavík. S. 401.
[14] Einar Ól. Sveinsson 1948, s. 111.
[15] Eina hálfkirkju og þrjár fjórðungskirkjur, að því er virðist.
[16] Skjöl nr. 4 (4, 8).
[17] Skjal nr. 4 (5).
[18] Skjal nr. 4 (10).
[19] Björn Lárusson, 1967: *The Old Icelandic Land Registers*. Lundi. S. 340. Landskuldin 1686 var 6 hundruð og 15 álnir og er tvítugföld sú upphæð 122 hundruð og 24 álnir. Ef miðað er við 6 hundruð í landskuld verður dýrleikinn, samkvæmt sömu reiknireglu, 120 hundruð.
[20] Reyndar virðist standa þarna *2 álnir* en það fær varla staðist.

[100 hundruð]".[21] Hér mun annars vegar vera vísað til jarðabókarinnar 1686 (120 hundruð), þar sem dýrleikinn er miðaður við landskuldina, og hins vegar til jarðabókarinnar 1695 (100 hundruð) þar sem hið forna mat er lagt til grundvallar. Í Jarðatali Johnsens 1847 er jörðin sögð 120 1/6 hundruð (þ.e. 120 hundruð og 20 álnir) en í Nýrri jarðabók er hinu forna mati skipt á milli heimajarðarinnar, 92 2/3 hundruð, og hjáleigunnar, 7 1/3 hundruð. Samkvæmt því verður öll jörðin, „með háleigunni" (sbr. jarðamatið 1804) 100 hundruð að dýrleika. Þá er þess að geta að heimildir liggja fyrir um að á 18. öld hafi Ytri-Sólheimar gengið kaupum og sölum og verið veðsettir.[22]

Í elstu landamerkjalýsingu Ytri-Sólheima, frá 1573, er gerð grein fyrir mörkum á milli Ytri- og Eystri-Sólheima (sjá kafla 5.3.). Í vísitasíum biskupa frá 17. og 18. öld er mörkum ekki lýst og vísað til máldaga um eignir kirkjunnar.[23] En árið 1789 var gerð svofelld lögfesta fyrir Ytri-Sólheima:

> Vid undirskrifadir lögfestum hér í Dag okkar Eignar og Ábylisjörð Ytri Sólheima í Mýrdal, sovel sjálft Heimalandid, sem Slæjuplátsítakid í Hvols Landi Kallad Solheimamÿri, ásamt allar Landsnÿtjar er því Landi fÿlgja ber til ytstu Ummerkja, sem adrir eiga á móti: Landamerkin eru ad vestannverdu Jökulsáar gamli Farvegur frá Sjó og norduri Jökul; enn ad austannverdu Sjónhendíng úr Merkiaur í opna báda Fossana í Merkigili, rædur so þad gil, so leingi sem þad tilvinst, sídann eistra Gilid í Ófærubotninn, og þadann Sjónhendíng nordur í Jökul.[24]

Lögfesta þessi var lesinn upp fyrir manntalsþingsrétti á Dyrhólum 23. júní 1790 „og protesterad sovídt áhrærir Hvolsland".[25] Hún var síðan endurnýjuð á fundi eigenda Ytri- og Eystri-Sólheima 10. júní 1865.[26]

Frá lokum 18. aldar, þ.e. 1792, er einnig varðveittur vitnisburður um ítök Ytri-Sólheima:

> Virduglegumm Brædrumm Sveine Alegsandersÿne og Ejolfe Alegsandersÿne hefe eg selt og fullkomlega til Eignar feinged allt þad eg atte i Jördunne Ÿtre Sólheimumm ad Dÿrleika[27] og fÿrer gildt Andvirde sem Kaupbrief ockar i mille sÿner, og effter þui j á minnstu Brefe eru ei á Nafn nefnd þau Jtök sem Ÿtre Solheimumm fÿlgia, verd eg á þad ad minnast svo Kaupendur vite hvad þeir meiga med friálsu bruka og er þad fÿrst Gield Fiár og Lamba Afriettur kallad Hvÿtmaga, annad Slæiu Plats fyrer austann Hafurs Aa, kallad Solheima Mÿre sem leiged hefur under Ytre Solheima sydann eg til man, og notad effter Hentugleikum, og þad sama hefe eg heÿrt gamla Menn seigia, af

---

[21] Skjal nr. 2 (44).
[22] Skjöl nr. 4 (52, 55-60, 74, 77, 78).
[23] Sbr. skjöl nr. 2 (48, 49).
[24] Skjal nr. 2 (57).
[25] Skjal nr. 2 (57).
[26] Skjal nr. 2 (57).
[27] Dýrleika er hér ekki getið.

heimum í Mýrdal. Eyjólfur átti Guðríði dóttur hans. Jarðarparti mun hann þó hafa haldið úr Ytri-Sólheimajörðum, því að 17[9]4 er hann talinn einn af 7 búendum þar. Kona séra Sigurðar var Ólöf Vigfúsdóttir lögréttumanns í Skál á Síðu, Ketilssonar prests í Ásum, Halldórssonar prests á Kálfafellsstað, Ketilssonar prests þar Ólafssonar (Sauðanessætt).[1)]
Um börn þeirra séra Sigurðar og Ólafar er óljóst, önnur en þau *Guðríði*, konu Eyjólfs Alexanderssonar (hún var fyrri kona hans) og *Högna* bónda á Svaðbæli undir Eyjafjöllum og síðar á Ytri-Sólheimum, og hjá honum mun séra Sigurður hafa andazt um eða eftir aldamótin 1800, rúmlega sjötugur að aldri (f. um 1730).

Högni í Svaðbæli kvongaðist Málfríði Árnadóttur frá Hlíð undir Eyjafjöllum. Þau áttu mörg börn, og var elztur þeirra *Ólafur,* fæddur að Ytri-Sólheimum 19. ágúst 1791 (heldur en 1793). Högni Sigurðsson féll frá á bezta aldursskeiði og lét eftir sig ekkju og mörg börn í ómegð. Málfríður ekkja hans baslaði fyrir sér og börnunum og komst að Holti í Mýrdal. Þaðan flutti hún austur á Síðu og mun hafa gifzt þar aftur.[2)] En Guðríður systir Högna tók Ólaf til sín, og ólst hann upp hjá þeim Eyjóli Alexanderssyni á Ytri-Sólheimum. Þar er hann talinn fyrst vikadrengur og síðar vinnumaður.

Ekki hefur geymzt neitt verulegt um uppeldisár Ólafs. En synir hans Jón og Guðmundur, sem bjuggu í Pétursey og síðar koma við þessa sögu, sögðu svo frá, að faðir þeirra hefði aldrei sleppt blótsyrði, og til þeirrar orðstillingar hans hefði legið sú rót, að þegar hann var að læra lestur á unglingsaldri hjá Sigurði afa sínum á Ytri-Sólheimum, hafi komið fyrir lítið, en minnistætt atvik, sem olli því.

Stafrófskverið var Nýja testamentið, og gekk lesturinn heldur stirt. Sigurður afi heyrði illa, og bætti ekki til, að hann sat vegna kulda með prjónaða skotthúfu niður fyrir eyru. Eitthvert sinn, þegar kveða skyldi að orðinu „Belsebúls", komst drengurinn í vandræði. Aldrei fannst afa hans, að rétt væri að því kveðið, og síðast brast hann þolinmæði og hrifsaði bókina af Ólafi, en gaf honum um leið vænan löðrung og skipun um að vanda sig betur næsta sinn. Upp frá því hataði Ólafur nafn óvinarins og leiddi það aldrei í munn sér í hverri mynd sem það svo var.

Uppeldi fékk Ólafur dágott á Ytri-Sólheimum og tók bráðum og góðum þroska. Var þar þá mannmargt og allmikill mannsbragur hjá þeim bræðrum Eyjólfi og Sveini Alexanderssonum og fólki þeirra, Lærði Ólafur þar söng, skrift og reikning, en var að upplagi hagleiksmaður.

Fram yfir tvítugsaldur vann Ólafur fósturforeldrum sínum, en nálægt 1815 (aðrir segja 1817) réðst hann ráðsmaður að Eystri-Skógum undir Eyjafjöllum, til Steinunnar Jónsdóttur, sem þar bjó ekkja. Var í Skógum hinn mesti búskapur, og þó hnignandi, hvað snerti húsakynni og umbætur, eftir fráfall Guðmundar Nikulássonar síðari manns hennar. Áður var

Þegar Ólafur kom að Skógum, tók hann strax til við húsabætur og aðrar byggingar og gerði það þegar hinn einstakasti atorkumaður. Nýbreytinn var hann, hagsýnn og laginn við allar byggingar, einnig smiður á járn og tré. Féll Steinunni hið bezta við hann og lét hann njóta þess á ýmsan hátt.

Laun trúrrar þjónustu.

Fyrir langa og trúa þjónustu gaf Eyjólfur Alexandersson Ólafi Högnasyni jarðarpart í Ytri-Sólheimum. [1)] Mældi þessum jarðarparti tún og útislægjur úr Sólheimatorfunni þar sem land bezt var. Þessi jarðarhundruð nefndu þeir Sólheimakot og gerðu að sjálfstæðu býli; það var metið til 12 hundraða, þegar Ytri-Sólheimar allir voru 92,7 hundruð að dýrleika. Hvort Eyjólfur Alexandersson sleppti þessum jarðarhluta strax úr ábúð, er ekki víst, en líklega hefur Ólafur Högnason fyrstur reist bæ í Sólheimakoti um 1822 og búið þar, áður en hann flutti að Pétursey. Síðar býr þar Björn Jónsson frá 1835 til 1863. Eftir hann tekur Guðmundur yngri Ólafsson frá Eyjarhólum Sólheimakot og býr þar í mikilli fátækt fram að aldamótum 1900. Við jörðinni tekur þá Högni Jónsson og kona hans Ragnhildur Sigurðardóttir og flytja þangað frá Eystri-Sólheimum með 5 drengi sína unga. Þar andaðist Högni á fyrsta ári eftir flutninginn, og bjó Ragnhildur þá um sinn. Brá hún þó búi um eitt ár vegna heilsubilunar og leigði jörð og bú Tómasi Helgasyni lækni, sem þá var héraðslæknir í Mýrdal. Ragnhildur tók svo við búi sínu og jörð af honum og bjó með drengjum sínum til 1907, að hún andaðist þar. Þá tók Sólheimakot Sæmundur Bjarnason og bjó þar í 1 ár, 1908, Benedikt Jónsson til 1910. Þá tók Sigurður Högnason jörðina og hefur búið þar síðan. Mun Sólheimkot vera fyrsta nýbýlið sem Ólafur Högnason byggði, en síðar urðu þau fleiri og stærri. Nú býr þar þriðji maður frá Ólafi Högnasyni í beinan karllegg,

Jón Björnsson (ríki).

Um aldamót 1800 bjó í Drangshlíð undir Eyjafjöllum *Jón Björnsson*, sem oft er nefndur „hinn ríki". Hann var talinn stór í lund, harðdrægur og mikilmannlegur. Björn faðir hans var og nefndur „Björn ríki" og bjó á Eystri-Sólheimum í Mýrdal. Kona Björns ríka og móðir Jóns var Steinunn, sem fyrr var getið og var hin merkasta höfðings húsfreyja. Hún giftist að Birni látnum Guðmundi yngra Nikulássyni, og bjuggu þau í Eystri-Skógum undir Eyjafjöllum. Guðmundur dó 1808, og bjó Steinunn eftir hann í mörg ár í Eystri-Skógum. Nánara um ættir þessara hjóna er að finna í Sýslumannaævum o.v. Björn ríki var Jónsson, Jónssonar, Odds-

Hlöðver 2012
77

SKAFTAFELLSSÝSLA

SÝSLU- OG SÓKNALÝSINGAR
HINS ÍSLENSKA BÓKMENNTAFÉLAGS
1839–1873

JÓN AÐALSTEINN JÓNSSON
OG
SVAVAR SIGMUNDSSON
SÁU UM ÚTGÁFUNA

BORGARBÓKASAFN
REYKJAVÍKUR

SÖGUFÉLAG
REYKJAVÍK 1997

Hdskj. 13
78

á því af Hafursá,[11] því Steigarland liggur næst ánni. Haga hefur hún litla, en notalega þar um aurinn og vestan í Steigarhálsi. Jörðin kvað vera 8 hndr. að dýrleika.

p) *Hvoll,* 18 hndr., hér um bil 1/2 mílu í útsuður frá Steig, en vestur af Dyrhólum, fram undir sjó. Þar eru 3 bæir frá norðri til suðurs í sama sléttu túni. Túnin ganga árlega af sér fyrir fjörusandfoki. Jörðin er landrík og útslægjumýri í norður frá bæjunum stór og grasgefin. Þó hleypur Hafursá ósjaldan fram yfir hana, en ekki enn þá til mikils tjóns. Hrossaútigangur er í Hvolseyjum sagður góður á vetrum, en sauðfjárútigangur verri, því landið er allt slétt og mýrin kvistlaus.

Bæjaröð í Sólheimasókn:

q) *Keldudalur,* 6 hndr., fyrir norðan Hafursá, gegnt Búrfelli, efsti bær í sókninni vestan undir samnefndri heiði. Heiðin er stór, mjög blásin í sker og sand. Telst þó útigangur allgóður. Túnin sem annars eru hálend og brött, eru vegna góðrar ræktunar grasgefin, en utanslægjumýrin er gisin og snögg. Beði eru þar tún og engjar nokkrum í skriðum og grjótfoki ofan af heiðum undirorpin.

r) *Álftagróf,*[12] 6 hndr., stendur austan í líkum hálsi fyrir vestan Keldudalstún; túnajörð allgóð, en mýrarengi fyrir framan bæinn loðið á sumrum, en ekki víðlent. Jörðin á litla haga, en er engum sérlegum áföllum undirorpin.

s) *Holt,* 18 hndr., er hér um bil 500 faðma í útsuður af Álft[a]gróf. Bærinn stendur framan í einstöku háu holti; hefur tún umhverfis grasgefin, en mýrarengi snöggt og víðlent. Holtsheiði, aðalhagaplássið, er mjög blásin í sker og sand, en sléttlendið hefur Hafursá mjög fordjarfað og hleypt í aur. Engjarnar liggja milli heiðarinnar og bæjarins.

t) *Fell,* 12 hndr., í fullt vestur frá Holti circa 1/3 mílu. Bærinn stendur á sléttum flöt vestan undir Fellsfjalls suðurenda. Það er úti-

11 Svo í hdr., en líklega á hér að standa: en þó nokkurri eyðileggingu á því umhverfis bæjarhólinn af Hafursá.

12 Í hdr. stendur *Álfagróf,* þar sem bæjarnafn þetta kemur fyrir. Hér mun langsennilegast um ritvillu að ræða – eða þá einhverja alþýðuskýringu. Þess vegna er einsætt að taka upp orðmyndina *Álftagróf,* þar sem hún er alkunn og algengust notuð í jarðabókum.

gangsjörð í betra lagi fyrir sauðfé í fjallinu, Snjókömbum og Hrosshömrum austan á móti. Túnin eru heldur lítil og harðlend, en vallendisbrekkur neðan til framan í fjallinu gefa oft mikinn heyskap, líka heiði fyrir vestan bæinn. Af þessu hvörtveggju fellur taða. Mýri er og grasgefin, en mikið votsöm, fyrir framan og sunnan túnið.

Jarðarinnar ókostir eru sérlegastir: Landbrot mjög mikið eftir jökulána Klifandi, sem rennur skammt fyrir vestan bæinn á sléttum aur og í vatnavöxtum kastar sér við og við heim á túnið, hvört hún hefur og nokkuð fordjarfað. Líka falla skriður á brekkurnar í stórleysingum á vetrardaginn, sem ekki virðist mögulegt að afvenda skaðræði frá að öllu leyti. Svipvindar af landnorðri gjöra oft í brekkunum, þá hey liggur á þeim, og einstökum sinnum við bæinn, skaða.

u) *Pétursey,* í útsuður frá Felli, hér um 1/3 mílu, 60 hndr. jörð, stendur á sléttum grundvelli framan undir Péturseyjarfjalli. Bærinn stóð allur í einu þorpi til þess 1825, að hreppstjóri Ólafur Högnason flutti bæ sinn vestan undir fjallið og byggði þar framan í lítilli hæð snotran og af köntuðu stórgrýti vel settan bæ sér til mikils hagnaðar á túni og högum. Jörðin er yfir höfuð túnastór, þó víða skriðum undirorpin, en mýrarengi er víðlent og allgrasgefið. Klifandi hefur og hleypt miklu af sauðfjárhögum Péturseyjar í aur, en hrossaútigangur á vetrum er þar sæmilegur.

v) *Sólheimar eystri,* 18 hndr., stendur frá Pétursey í útnorður, circa 1/3 mílu, en í fullt vestur frá Felli. Bærinn stendur framanvert á stórum valllendisflöt, sem útgjörir slétt og grasgefin tún, en mýrarblettur, veita, er fyrir framan bæinn. Útvalllendi að austanverðu í Sólheimanesi, allt út að Merkigili, heyrir til þessari jörð og heiði mjög blásin og jarðlítil. En landið fyrir framan bæinn er mjög fallið í aur og stórgrýti af yfirgangi árinnar Klifandi, þá hún kastar sér á vesturbóginn.

x) *Sólheimar ytri,* hér um bil 1/4 mílu frá Eystri-Sólheimum í fullt vestur, eru með *Sólheimahjáleigu* 100 hndr. Það er túnastór valllendisjörð, en á snöggt útvalllendi fyrir engjar að fráteknu ítaki í Hvolsmýri, allgóðri slægju. Útigangur er þar góður fyrir sauðfé og hross á vetrardag. Þó hafa Sólheimajarðirnar enn ekki nærri náð sér aftur síðan árið 1823, að askan úr Kötluhlaupinu féll þar óvenjulega mikil yfir.

Hdskj. 13 79

Hdskj. 14

afannefnd 8 [illegible]
Jordernar afhendast med [illegible], med öllum hennar
gögnum og gjædum, hvem hvem fylgt hefir og fylgja ber ad
fornu og nyu, ad undanskiljum kvi, ad Sigurdur hvem Pet-
ursey fylger ad tilhölu, undanskilst frá hvesu Kaupi.
Fenglysing hvesa Makasskipta brefs, kosta bädir hvem Sonn-
eigenn gördu

ut supra

S. Alexandersson Mothephensen

Ecclesiæ Fyrer Mannhalls Fengvrutte ad Dyrhola Kingfud
kann 4ta Junii 1841 vitnar Mothephensen.

No 102

Anno 1841 kann 18da Januar frammfor ad Höfda-
brekku i Myrdal svolgtandi Kaupsamningur, millum
Administrators yfir Bickvabæ ne Sveins Alexanders-
sonar á adra Sidunna, vun sonar hans Berents Sveins-
sonar á hina, begyja á Ytri Solheimum: Ad sá fyrrnefndi
selur og afhendir frá ser ödrum sinum Erfingjum, til
Erfingja hans Berents Sveinssonar 25tt tuttugu og fimm
hundrud á Jördunni Ytri Solheimum fyrer 8ta atta Sneiur
hvort Hundrad, med ernikadri, i hvem afannefndu
25tt Kirkju Eignenni, til fullkominnar eignar og um
rada og nota, á svorel Jördunni sjalfri, hvem öllum hennar
gögnum og gjædum til Lands og Sjöar, hvem henni fylgt
hefir og fylgja ber ad fornu og nyu.

Fyrer afannefnd 25tt borgar Kaupandi nu strax
á stadnum 400 rad Fiogurhundrud Rikisbankadali
i vidverandi rotta vidervist. — Kaupandi frammfilgi
Kaupi sinu ad Lögum, en seljandi svari Lagarefteingum

Kaupbæk þ. 18. Januarii 1841

Jón Sveinsson
Berent Sveinsson

Jón Sigurðsson nefnir Eyrbyggja
Sullmark fyrir regnda Jarðirnar
og mun Jarðarbyrkir Þórðar á Stað
P. J. Thorsen d. J.

Jón Sveinsson
Stephensen

Jón Sigurðsson

Merkist degnar Manntals Þingvitni að Dyrhóla Þing
þad 4ta Junii 1841 vetnar Stephensen
Nr 103.

Eyrarbakka Hreppur Berent Sveinsson bóndi á Ytri-
Sólheimum í Mýrdal, undirskrifuð vottfestir Jón Sigurðsson
á Syðri Sólheimum og Jón Sigurðsson bónda á Skarða-
nesi og Jón Sigurðsson bónda á Ytri Sólheimum í Mýrdal
hvörjir allir Lausamenn eru að Aldri sem
hér segir: Stephensen skrifaður að vera 40 ára
gamall R. S. Fyrgr hundrað Rikis Landaldi sem
Jörðin, af hvörri Jörðunni hann og nú er Ábú-
andi Jarðarinnar að Borgum undir Eyjafjöll
hefur af Jarðarinnar Grasa, nýa á allt 16 hdr hey Jörðin
Ríkis-Landaldrinn nefnd Jörðin, hún borgadur hún
Jörðinni 4. 12 Grös árs Jafn Málnadar, Fiskur og hún
hún Jörðinni Landi að Jarðarinnar að Borgum
Landi Jörðinni hún og Jarðarinnar, Jarðarinnar
hún Jarðarinnar Jörðinni, og Jarðarinnar að Jarðarinnar
Jörðinni Jarðarinnar að Jarðarinnar — Að hún Jarðarinnar Jarðarinnar
Jarðarinnar Jarðarinnar Jarðarinnar, að Jarðarinnar Jarðarinnar
Jarðarinnar og Jarðarinnar af Jarðarinnar Jarðarinnar Borgað, Jarðarinnar
og Jarðarinnar Jarðarinnar hún Jarðarinnar og Jarðarinnar
Jarðarinnar Jarðarinnar Jarðarinnar Jarðarinnar Jarðarinnar
Ytri Sólheimum í Mýrdal og 24 Jarðarinnar Jarðarinnar
Jarðarinnar Jarðarinnar og Jarðarinnar Jarðarinnar

Hdskj. 14

Anno 1841 Þann 18da Januar frammfór ad Höfdabrecku í Mýrdal svolátandi Kaupsamníngur, millum Administrators yfer Þickvabæar kl. Sveins Alexanderssonar á adra Síduna, enn sonar hans Berents Sveinssonar á hina, beggja á Ytri Sólheimum: Ad sá fyrrnefndi selur og afhendir frá sér ödrum sínum Erfíngjum, til Erfíngja síns Berents Sveinssonar 25 hndr. tuttugu og fimm hundrud í Jördunni Ytri Sólheimum fyrer 8ta atta Speciur hvert Hundrad, med íreiknadri, í þeim ofannefndu 25 hndr. Kirkju Eigninni, til fullkominnar eignar og umm ráda og nota, á svovel Jördunni sjálfri, sem öllum hennar gögnum og gjædum til Lands og Sjóar, sem henni fylgt hefir og fylgja ber ad fornu og nýu.

Fyrer ofannefnd 25 hndr. borgar kaupandi nú strax á stadnum 400 rbd. Fiogurhundrud Ríkisbánkadali í vidverandi votta vidurvist. – Kaupandi frammfilgi kaupi sínu ad Lögum, en seljandi svari Lagariftíngum.

Höfdabrecku þann 18da Januar 1841

Sem kaupandi

Berent Sveinsson

Sem seljandi epter skriflegri Fullmakt fra eiganda Jardarinnar og med hans Signeti hjáþricktu

B. S. Paulsen L. S

Sem vidstaddir vottar

M Stephensen

Jón Sigurdsson

Upplesid fyrir Manntalsþingsrétti ad Dyrhóla Þíngstad Þann 4da Júnii 1841

vitnar

M Stephensen

JARDATAL

Á

ÍSLANDI,

MED BRAUDALYSINGUM, TÓLKSTOLU ÍLLETTUM OG PRESTA-
KÖLLUM, ÁGRIPI ÚR BONADARTOLLUM 18[illegible] OG
SKÝRSLUM UM SÖLU ÞJÓDJARDA Á LANDINU.

[illegible]
á Eltureyri

GEFID ÚT AF

J. JOHNSEN,

ASSESSOR Á LANDSHAFTSTRÆTINU.

KAUPMANNAHÖFN.

Prentad hjá S. Fabricius.

1847.

0002[illegible]

Formáli.

Bók þessi mun þykja þess eðlis, að eigi sè vanþörf á, að eg fari nokkrum orðum um tilgáng minn, er eg fór að taka hana saman, og hvernig hún er orðin til, eins og nú er komið.

Skömmu eptir að eg var búinn að gefa út Hugvekju þá, um þínglýsíngar, jarðakaup, veðsetníngar og peníngabrúkun á Íslandi (Kpmh. 1840), sem landar mínir nú þekkja, kom mèr til hugar, að útvega þeim lýsíngu á jörðunum, er hvervetna gæti verið til lèttis, er jarðir væri seldar eða veðsettar, og þannig studt að tilgángi mínum með Hugvekjuna. Á öndverðu árinu 1842 fór eg þess því á leit við Rentukammerið, að stjórnarráð þetta útvegaði mèr skýrslur: *a)* yfir allar jarðir í hreppi hverjum á landinu, dýrleika þeirra, landskuldargjald og innstæðukúgilda-tölu, eins og nú er ástatt, hverjar jarðir nú væri konúngs, kirkna, spítala, fátækra, eða bænda eignir, og hverjar bænda eignir eigendur sjálfir hefði til ábúðar og hverjar leiguliðar, og um ábúenda tölu jarðanna, svo og hverjar bænda eignir áður voru eignir biskups stólanna; og *b)* um sölu konúngs og stóls eigna á landinu, kúgilda tölu á þeim, er þær voru seldar, og um kaupverð þeirra og kúgildanna. Rentukammerið reit mèr þarnæst 23. Maí 1843, að amtmenn væri beðnir um, að fá hjá sýslumönnum hreppaskýrslur þær, sem eg hafða óskað, þó þannig, að stjórnarráðinu eigi þókti það vinnanda, að fá skýrslur um landskuldar hæð eða kúgilda tölu á hverri jörðu, en það hafði í þess stað lagt fyrir, að sýslumenn skýrði frá vanalegum leigumála á meðaljörð í hreppi hverjum, en sjálft sendi það mèr skýrslu þá, er eg hafði mælzt til, um sölu konúngs jarða frá árinu 1760 til enda ársins 1842, og var eg um leið hvattur til að birta almenníngi skýrslurnar, eða þá aðalatriði þau, sem mèr þækti mest um varða.

En þegar eg fór að hugsa þetta efni enn ýtarlegar, fannst mèr í mörgu tilliti áríðanda, að setja áformi því, er eg frá upphafi hafða, töluvert rýmra mark og mið. Mèr þókti það eigi aðeins áríðanda, að vita nokkuð gjör um, hvernig jarðaeignum er skipt millum eigenda og ábúenda í bygðarlagi hverju

Hdsk. 15 84

heldur líka í mörgu tilliti mikils vert, að komast eptir fólkstölu í minni og stærri bygðarlögum, hreppi, prestakalli, sýslu og amti hverju, því, eins og amtmenn, presta, sýslumenn og hreppstjóra opt varðar það nokkru, að vita um hag og ástand umdæma þeirra hvers um sig, í þessu efni, svo hèlt eg það og hverjum þeim, sem hugsa um eigið gagn og annara, og veita fèlagi því eptirtekt, sem þeir lifa í, ómissanda, um leið og þeim, sem hafa tekjur nokkrar af jörðunum, t. a. m. hreppstjórum fyrir hönd enna fátæku, prestum fyrir hönd sjálfra sín og kirknanna, og bændum, sem eiga eða kaupa bænda kirkjur, er skýrt frá, hvaða og hverra eign sèrhver jörð er og hve mikil að dýrleika, í prestakalli hverju, hreppi og kirkjusókn, auk þess, að þetta er hverjum þeim mjög áríðanda, sem vill eða þarf að grennslast eptir kjörum presta í hverju brauði, sem er á landinu, og þurfa menn þá einkum líka að vita nokkuð gjör um ástand brauðanna að öðru leiti, hvernig prestsetrum er varið, hverjar kirkju- eða lènsjarðir fylgja brauðinu, og hvernig þær byggjast nú á tímum og hve háfar aðaltekjur prestsins eru hjá sóknamönnum, og þá einkum presttíund af föstu og lausu, heytollar og dagsverk, og loksins offur og aukatekjur, þar sem nokkuð kveður að þeim og eigi er hægt að ætla á þær fyrir hvern þann, sem nokkuð þekkir til um þær yfirhöfuð í landinu.

Eg gat því aðeins ráðizt í, að koma mönnum í góðan skilníng um allt þetta, að biskup lèði mèr lið með brauðaskýrslum þeim, sem eg vissa að hann safnaði frá prestum um land allt árið 1839, og þar að auki með fólkstölulistum þeim, sem prestar eru vanir að senda honum við hvers árslok, og er þar tilgreindur bær hver í prestakallinu og fólkstala á honum. Fólkstölulistar þessir urðu mèr líka í öðru tilliti ómissandi, til þess að geta notað skýrslur þær, er eg fèkk annarstaðar, með gætni þeirri og nákvæmni, sem þörf krafði; því þó að engum verði álasað, gat samt eigi hjá því farið, að vart yrði við ónákvæmni og vangá í hreppaskýrslunum, enda þó sýslumenn sjálfir annaðhvort hafi samið þær, eða þá þó gjört þær athugasemdir við þær, sem þeim hefir þókt þurfa; en frá Árnes og Skagafjarðar sýslum eru mèr sendar skýrslurnar, eins og þær eru komnar frá hreppstjórunum, og má eins um þær segja, að verkið sè af hendi leyst með alúð, en þó þannig, eins og von er á í þesskonar skýrslum yfirhöfuð, að brestir sè á nokkrir, enda hefir Konferenzráð Thorsteinson, einn amtmannanna, reynt til að bæta úr þeim hèr og hvar í Vesturamtinu.

Eg kaus lista prestanna yfir fólkstal þann 31. Decbr. 1842, helzt vegna þess, að mèr þóktu þeir enir fullkomnustu af þeim, sem eg hafða um að velja, um það árabil, sem mèr þótti eiga bezt við (1840—1845), og hefi eg sagt frá fólkstali

eptir þeim, bæði í prestakalli hverju (í brauðlýsíngunum) og hreppi hverjum, við enda jarðatalsins í hverri sýslu; en, til að geta sagt frá fólkstali í hverjum hreppi, varð eg að hafa fyrir mèr bæði hreppalistana og fólkstölulista prestanna, og að skipta fólkinu á bæjunum niður á hreppana (þar sem hreppaskil eru önnur enn sókna, og er það eins og menn vita, víðast hvar) jafnóðum og bæirnir koma fyrir í jarðatalinu, og var þetta hvorki lítið vandaverk nè heldur hægðarverk, ef satt átti að segja frá og rètt (um fólkstöluna í hreppunum), en það ætla eg að nú sè gjört allstaðar.

Við jarðatalið sjálft hefi eg haft þá aðferð, að eg, auk fólkstölulista prestanna og hreppalista sýslumanna og hreppstjóra, hefi haft fyrir mèr jarðabækurnar, svo og bækur þær, sem innihalda jarðamat það, sem fór fram á Íslandi eptir aldamótin seinustu, 1802—1806, og eru bækur þessar, þegar einhvers er getið eptir þeim í athugasemdunum, kenndar við ár það, sem hver þeirra um sig er löggildt á til jarðamatsins. Bæjaröð hefi eg yfirhöfuð fylgt þeirri, sem sýslumenn eða hreppstjórar hafa við í hreppalistunum, og mun röð sú optast nær vera eptir boðleið vanalegri; þó hefir mèr fundizt fara bezt á því, að telja hjáleigur allar strax á eptir heimajörðunni, án tillits til, hvernig þær liggja við í bæjaröð sýslumanna, enda hefir mèr á einstöku stöðum riðið á, að víkja nokkuð frá henni, þar sem eg sá, að mèr annars yrði hætt við að hlaupa yfir einhverja jörð, eða láta nokkurrar jarðar, sem jarðabækurnar herma um, ógetið. Um dýrleika jarðanna, landskuldar, kúgildi og kúgilda tölu hefi eg farið eptir jarðabók landfógeta Skúla Magnússonar frá 1760, en þar sem hún eigi greinir frá dýrleika jarðanna, en það gjörir hún eigi á Hóla stóls jörðunum, hefi eg talið dýrleikann í dýrleika dálkinum þann, sem jarðabók Árna Magnússonar, sem samin er 1702—1714 af þeim Prófessor Árna Magnússyni og lögmanni Páli Vídalín, hefir á jörðunum, og hefir hún frá upphafi verið til fyrir allt land, en eptir eru nú aðeins 15 þykkir partar í arkar broti, en 4 halda menn hafi brunnið í húsbruna Kaupmannahafnar 1728, og voru þeir partarnir, sem fórust, fyrir Múla og Skaptafells sýslur, enda vantaði líka þessa jarðabók fyrir Barðastrandar sýslu, þángað til Skúli Magnússon gróf handrit til hennar upp í bókasafni A. Magnússonar, og færði hana í lag 1777. En þar sem hvorug þessara jarðabóka greinir frá dýrleikanum, og gjöra þær það eigi frá dýrleika Skálholts stóls jarða í Árnes og Gullbríngu sýslum, er hann tekinn í dýrleika-dálkinn eptir jarðabók biskups-stóls þessa, sem var samin og prentuð áður enn farið var að selja jarðirnar, og læt eg það óvíst, hvort máske hefði verið rèttara að telja dýrleika á öllum Skálholts stóls jörðum, sem áður voru, eptir þessari jarðabók, eins og

Landsbókasafn 1855

hann líka er talinn sá sami í afsalsbréfum konúngs fyrir jörðunum, og enn líka víðast hvar mun vera hafður við í viðskiptum manna um þessar jarðir allar; en í þess stað hefi eg þó aðeins í athugasemdum skýrt frá, hver hann sè á jörðum þeim, sem dýrleiki er á eptir jarðabók 1760. Sömuleiðis er í athugasemdunum jafnan greint frá, þegar á milli ber dýrleika jarðabóka þessara og þess, sem sýslumenn og hreppstjórar telja á jörðunum, hvort heldur hann er hærri eða lægri (og verður eigi sagt, hvort optar kemur fyrir) enn sá, sem á þeim er eptir jarðabókunum, eins líka þegar prestar skýra frá dýrleika á prestsetrunum eða lènsjörðum þeirra; enn fremur þegar annar er sagður dýrleiki við jarðamatið, enn í jarðabókunum, en þá er af hlutað igendum skýrt frá honum, eins og hann var haldinn og hafður við á jörðunum, þegar matið fór fram eptir aldamótin. Í athugasemdunum er líka vikið á, þegar dýrleiki jarða þeirra, er konúngur hefir átt, er annar, eptir jarðabók þeirri, sem samin var yfir konúngs eignir á landinu árið 1639; enn fremur ef dýrleiki jarðanna, eptir jarðabók þeirri, sem var samin 1696 (eða 1695) yfir allar jarðir, eigi er hinn sami, sem enar seinni jarðabækur, er nú var getið, hafa á þeim, og sömuleiðis eins, þegar jarðabók 1760 og A. Magnússonar ber á milli um dýrleikann, og er hann þá í dýrleikadálkinum talinn eptir enni fyrrgreindu. Annars er það alkunnugt, að mat jarða til dýrleika aldrei hefir farið fram á Íslandi fyrr enn eptir aldamótin seinustu (eptir kon. úrsk. 18. Júní 1800), heldur er dýrleiki sá frá upphafi orðinn á jörðunum, sem lagður var til grundvallar, er farið var að tíunda þær, á elleftu öld og úr því, en hann gekk nokkuð upp og niður, er hann hlaut að fara eptir fénaðarhöldum til hvers tíma á jörðunum. Að segja frá mati því til dýrleika, er sett var á jarðirnar eptir aldamótin, þókti mèr lítils varðanda, er allir munu vera samdóma um, að það nú megi álítast fráleitt því sem er eða vera ber, og hefi eg því aðeins við yfirlitið yfir jarðatalið skýrt frá tölu jarðarhundraða, sem urðu við matið í hverri sýslu*.

Þareð jarðamatsbækur þær, sem nú voru nefndar, nákvæmlega skýra frá við sèrhverja jörð, hver á þeim búi, og hvort þeir sè eigendur jarðanna eða leiguliðar á þeim, hefi eg getið þess í skýrslunum á eptir jarðatali sýslu hverrar, um leið og sagt er frá vanalegum leigumála og fólkstali í hreppunum, hve mörg voru bygð ból í sýslunni og hve margir búendur, og meðal þeirra sjálfseignar-bændur, þegar matið fór fram, og er í mörgu tilliti eigi ófróðlegt, þannig að geta

*) Sjá um jarðabækurnar og jarðamatið Thorsteinson »*om de islandske Afgifter*», Kh. 1819, bls. 1—13.

borið ástand bygðarlaganna í þessum efnum saman, þá og nú á tímum.

Frá landskuldar hæð og kúgilda tölu á jörðunum* er skýrt (í landskuldar- og kúgilda-dálkunum), einkum af því það þókti geta orðið til upplýsingar um ástand og gæði jarðanna á fyrri tímum, og var líka að því leiti til stuðnings við yfirlit það, sem mèr þótti nauðsynlegt og í mörgu tilliti gagnlegt að hafa yfir jarðatalið, sem nokkrar eru jarðir á landinu, og þær eigi allfáar, sem hvorki fyrr nè seinna segir frá dýrleika á. Annars má þess geta um leigumála þenna, að hann allstaðar er hafður eptir jarðabók 1760, þar sem hann er tilgreindur á jörðunum í henni, eptir skýrslum þeim, sem Skúli Magnússon fèkk um hann frá sýslumönnum 1753 og 1759 (er leggja átti á tollinn til tukthússins), en á hjáleigunum sèr segir jarðabók þessi sjaldnast frá leigumála, en þar á móti Árni Magnússon, og er hann á þeim hafður eptir honum, nema þegar það ber við, að hann (á þeim) líka er tilgreindur af Skúla Magnússyni, og er, þegar svo er, skýrt frá í athugasemdunum, að leigumálinn sè hafður eptir honum á hjáleigunum. Eins þókti það líka ómaksins vert, að láta upplýsingar þær um leigumálann, er eg fèkk í einstöku hreppaskýrslum og um einstöku jarðir, koma fram í athugasemdunum, þegar hann var annar enn sá, sem Skúli Magnússon eða A. Magnússon segja á jörðunum, auk þess, sem brauðlýsingarnar innihalda, um leigumálann á lènsjörðum prestanna; og er það hvorki nè getur verið tilgangur minn með þessum upplýsingum, að setja nokkrum reglu með þeim, um leigumála jarðanna nú um stundir.

Annars er í brauðlýsingum þessum farið svo nákvæmlega eptir brauðskýrslum prestanna, þeim sem áður var ámint, sem varð, og hefi eg, þegar eg hefi verið í nokkrum efa um þýðingu innihaldsins hjá prestunum, jafnan haft sömu orðatiltæki, sem þeir hafa við sjálfir, um tekjur, hlynnindi og annmarka prestakallanna, eins og eg líka hefi skýrt frá um brauða útgjöldin, til uppgjafa-presta og fátækra presta ekkna, eins og þeir, þó eigi komi það ætíð sem bezt heim við ákvarðanir þær, sem þar að lútandi eru til; en með tilskipun 14. Febrúar 1705 átti að leggja uppgjafaprestum, í góðum og gildum landaurum

a. af *brauðum í Suðuramtinu:*

Stafafelli (bls. 16)	40 al.
Holti (bls. 47)	80 —
Breiðabólstað (bls. 49)	150 —
Odda (bls. 51)	100 —
Gaulverjabæ (bls. 79)	60 —

*) Sjá Thorsteinson s. st. bls. 143—156.

Landsbókasafn Íslands
Safnahúsið við Hverfisgötu
101 Reykjavík
Sími 525 5600

Hruna (bls. 80)	60	al.
Görðum (bls. 103)	60	—
Melum (bls. 119)	40	—
Reykholti (bls. 120)	60	—
b. *í Vestur amtinu:*		
Stafholti (bls. 138)	60	—
Hítardal (bls. 139)	100	—
Staðastað (bls. 159)	150	—
Setbergi (bls. 161)	80	—
Selárdal (bls. 190)	80	—
Holti (bls. 207)	60	—
Vatnsfirði (bls. 209)	80	—
Stað í Grunnavík (bls. 210)	40	—
Stað í Steingrímsfirði (bls. 219)	40	—
c. *í Norður amtinu:*		
Staðarbakka (bls. 247)	30	—
Melstað (bls. 248)	90	—
Breiðabólstað (bls. 249)	60	—
Grímstúngum (bls. 250)	15	—
Höskuldstöðum (bls. 252)	30	—
Glaumbæ (bls. 280)	40	—
Mælifelli (bls. 280)	15	—
Miklabæ (bls. 281)	20	—
Völlum (bls. 310)	60	—
Hrafnagili (bls. 311)	20	—
Saurbæ (bls. 313)	40	—
Laufási (bls. 333)	60	—
Grenjaðarstað (bls. 336)	100	—
Múla (bls. 337)	80	—
Sauðanesi (bls. 349)	10	—
Hofi (bls. 364)	90	—
Kirkjubæ (bls. 365)	80	—
Valþjófstað (bls. 366)	70	—
Vallanesi (bls. 382)	100	—
Skorastað (bls. 384)	30	—
Hólmum (bls. 384)	30	—
Kolfreyjustað (bls. 385)	40	— og
Heydölum (bls. 386)	100	—

eða þá í peningum, 5 al. á 1 mark specie, en eptir að búið var að meta brauðin að tekjunum til árið 1740, eru þau orðin fleiri, sem greiða eiga tillag til uppgjafa-presta. Aptur á móti var 5. Júní 1750 tilskipað af konúngi, að fátækum ekkjum presta af brauðum þeim enum beztu, sem konúngur veitir sjálfur, skyldi leggja 1 rd., af þeim, sem eru metin lægra enn 100 rd., en þó yfir 50 rd., 4 mk., af brauðum milli 40 og 50 rd., 3 mk., og af þeim, sem eru milli 30 og 40 rd., 2

mk. specie, þegar ekkja eigi er í brauðinu; prestar áttu þar að auki að greiða tillag til ekknanna, er þeim eru veitt brauðin, og var það ákveðið 2 rd. specie fyrir veitíngu konúngs, 1 rd. fyrir veitíngu brauðs, sem hann staðfestir, ef það er af enum betri, en 3 mk., sè það af þeim minni, en kalli stiptamtmaður án staðfestíngar konúngs prestinn, á hann að greiða 1 rd. Cróner ekkjunum til uppheldis, ef brauðið eigi er metið minna enn 30 rd., annars eigi. Þar að auki greiða nú prestar (eptir öðrum ákvörðunum) til ríkissjóðsins mest 28 rd. 3 mk. fyrir veitíngu konúngs til enna beztu brauða, og að því skapi fyrir staðfestíngu hans á veitíngu stiptamtmannsins til brauða þeirra, sem eru metin á 40 rd. eða þar yfir (sjá kon. br. 29. Janúar 1740). Um »pensión» ekkna af brauðunum var það líka ákveðið 5. Júní 1750, að þær af brauðum þeim, sem konúngur veitir, skyldu hafa til uppheldis $\frac{1}{8}$; af hinum, sem metið er að hafi meir enn 60 rd. árstekjur, $\frac{1}{10}$; og af þeim, hverra árstekjur eru 50—60 rd., $\frac{1}{12}$ hluta af tekjum þessum enum vissu, og mega ekkjurnar (meðal lènsjarðanna) velja sèr þá bújörð, er þeim þykir bezt tilfallin, og gengur þá jarðargjaldið uppí »pensión» ekkjunnar, þar sem hún nýtur hennar, eins og nú var sagt. Með tilliti til þessara ákvarðana þókti mèr eiga vel við, að greina frá mati brauðs hvers í brauðalýsíngunum, því sem ákveðið var með kon. br. 29. Janúar 1740, þó langt sè frá, að það samsvari ástandi brauðanna og tekjum þeirra, eins og högum nú er orðið varið við hvert þeirra um sig. Að öðru leiti sem prestum í Norður-amtinu, eptir brèfi háskóla- og skólastjórnarráðsins til stiptsyfirvaldanna frá 23. Júlí 1843 og konúngsúrskurði 24. Apríl 1846, nú er bætt mata sú upp úr jarðabókarsjóðnum, sem þeir mistu við sölu stólsjarðanna, hefi eg einnig í brauðalýsíngunum skýrt frá því, einsog yfirhöfuð frá öllum þeim tekjum, fyrir utan offur og aukatekjur, hlynd-indum, göllum og útgjöldum við brauðin, sem prestar sjálfir segja frá, svo nákvæmlega sem eg gat; þó þókti mèr síður eiga við, að greina frá útgjaldi prestanna fyrir aðhlynníng á kirkjustöðunum, sem mun fara eptir venju og samkomulagi á hverjum stað, en optast virðist gánga upp móti prestgjaldi kirkjubónda, enda skýra fæstir prestar frá þessum kostnaði, og sömuleiðis fæstir frá gjafarkostnaði eldishesta, er þeir þurfa að halda.

Þar sem sóknaskil hafa verið svo óljós eptir fólkstölu-listum prestanna, að eigi hefir orðið sèð með fullkominni vissu, hver þau sè, hefi eg getið þess í athugasemdum við brauðlýsíngarnar: en vegna þess, að mèr þótti bæði prestum og kirkna eigendum áríðanda, að vita, hverir bæir sè í sókn-inni, hefi eg þó allstaðar skýrt frá því, eptir sem eg hefi getað komizt næst, ef eg eigi (af tèðri orsök) gat sagt það með vissu;

Landsbókasafn 1987

þar á móti má (af brauðlýsingunum) komast að fullri raun um, hverjir bæir heyri undir prestakall hvert, og er prestum, er þeir sækja um brauð, þetta eigi hvað sízt áríðanda, er þeim undir eins er lagt fyrir sjónir, hvers kyns eignir jarðirnar í prestakallinu sè, og er það, með tilliti til tíundarfrelsis þess, sem stólseignirnar gömlu enn njóta, gefið til kynna við hverja jörð, með merkinu †, ef hún áður var stóls jörð, og er sama að segja um þörf á þessu fyrir hvern annan, sem tekur jarðar tíund; og þareð eg átti eins hægt með, að gjöra uppskátt við hverja jörð, ef hún áður var meðal klaustra eða konúngs eigna, sem hafa verið seldar síðan 1760, gjörði eg það líka, með merkinu *, við þessar jarðir, en í öðru tilliti þókti mèr það nokkurs varðanda, að skýra frá, við konúngs jarðirnar, sem eptir eru óseldar, undir hvaða umboð þær heyri, hver um sig.

Þareð fólkstölulistar prestanna, sem eg þannig hefi haft stuðníng af, allir voru eldri, enn hreppaskýrslur sýslumanna og hreppstjóra (sem eru samdir 1843—1846 og flestir á árunum 1844—1845, og er þess getið annaðhvort á eptir jarðatali hverrar sýslu eða í leiðrèttíngunum, hvert árið hreppalistarnir eru samdir, meðal annars með tilliti til ábúðar jarðanna) varð eg, um byggíngu jarðanna og ábúð, að fara eptir þeim seinni, og það líka vegna þess, að eigi er sagt frá í fólkstölulistunum, hvort heldur býli þau, sem þar er talið fólk á (31. Decbr. 1842) eru meðal jarða (eða grasbýla), eða þá tómthúsa eða þurrabúða (við sjáfarsíðuna), en í hreppaskýrslunum eru aðeins talin ból þau, sem hafa grasnyt, og önnur vilda eg eigi telja í jarðatalinu; en af því eg þó ástundum hefi orðið var við, að hlaupið var yfir jarðir, hjáleigur og grasbýli í hreppaskýrslunum, hefi eg þó eigi að síður talið þau með, ef þau voru talin bygð í fólkstölulistum prestanna, en þó þá því að eins að þau finnist í jarðabók einhverri, eða þá í jarðamatsbókunum eptir aldamótin, talin með jörðum, er eg annars óttaðist fyrir, að telja þau býlin með jörðum, sem í raun og veru eru tómthús, og eg ætlaði mèr að sneiða hjá, og hefir víðast hvar staðið svo á hreppaskilum, að þess eigi gætti með tilliti til fólkstölu hreppanna, hvort heldur býli þau (jarðir og tómthús), sem prestar telja, eru meðal jarða eða tómthúsa. Aptur á móti hefi eg talið býli þau öll með jörðum, sem prestar og sýslumenn eða hreppstjórar báðir nefna, þó eigi segi frá þeim í jarðabókunum, en þegar hvorugur nefnir jarðirnar, er þeirra aðeins getið í athugasemdunum, ef þeirra er getið í jarðabókunum, er eg þá hefi orðið að álíta þær lagðar í eyði; en sè útaf þessu brugðið, er sagt frá, hvers vegna.

Því má nærri geta, að eg eigi hefi getað samið jarðatalið eptir þeim mörgu skýrslum, er eg varð að hafa fyrir mèr

allar í einu, aðstoðarlaust, heldur hefi eg orðið að halda mann mèr til styrktar, sem gjörði handritið, einsog eg las fyrir, eptir skýrslunum og jarðabókunum, og höfum við þarnæst, þegar lokið var sýslu hverri, borið handritið svo nákvæmlega, sem unnt var, saman við skýrslurnar og einkum jarðabækurnar; og þareð mjög er hætt við, að tölustafir detti eða raskist undir prentuninni, hefi eg orðið að auka á mig fyrirhöfn þeirri, að bera allt saman á eptir að búið var að prenta, við handritið og jarðabækurnar, á sama hátt, og undireins og eg varð prentvillu nokkurrar, vangár eða skorts var, að auka við leiðrèttíngum þeim, sem bók þessi endar með, og hefi eg í þeim kappkostað að bæta úr því, sem mèr eptirá þótti vanta, einkum um að skýra frá öllum eyðijörðum og eyðihjáleigum þeim á landinu, sem jarðabækurnar, og einkum jarðabók A. Magnússonar, greina frá, enda varð mèr það í fyrstu á, að eg eigi allstaðar sagða svo ýtarlega frá þessum eyðibólum, sem mèr þókti óskanda, en eg byrjaði, einsog sjá má af leiðrèttíngum þessum og viðauka, í Suðuramtinu.

Sumum kann að þykja nokkuð ótrúlegt, að eg hafi leyst verk þetta af hendi á eigi lengri tíma enn eg hefi haft til þess, frá því um nýjárs-leitið, en bæði ber til þess, að svo langt er komið, að eg fyrirfram sá um, að búa mig svo út, bæði frá Íslandi, og líka með skýrslum þeim, sem eru fáanlegar í Rentukammerinu, auk jarðabókanna, að eigi yrði nein viðstaða á verkinu, er eg væri byrjaður á því, og líka er það rauplaust, þó eg segi, að eg hafi lagt mig til við það í alla staði, að brúkað vinnutímann með öllu því fylgi, sem eg átta kost á. Eigi að síður hefði eg á þessum tíma enganveginn komizt alla leið, hefði ekki landi vor, kandidat Jón Sigurðsson lètt undir með mèr, meðal annars með því, að ljá mèr útdrætti þá, sem hann, í öðru skyni, var búinn að gjöra af jarðabókunum yfir allt land, og hafa þeir verið mèr til stuðnings að því leiti einkum, sem eg, með þá í höndunum og augun um leið á jarðabókunum og hreppaskýrslunum o. s. frv., fljótt hefi getað fundið jörð hverja í jarðabókunum, og er það þannig orðið eigi síður honum enn mèr að þakka, að bók þessi nokkurntíma kom út, þareð það bæði varð að vera hèr í borginni, þar sem náð varð til hjálparmeðala annara, og líka á meðan eg átti kost á að vera hèr að heiman; og er það á hinn bóginn eins biskupi herra Thordarsen að þakka, að eg gat leyst verk þetta af hendi, með þeim hætti sem orðið er, með aðstoð bæði brauðlýsínga og fólkstölulista þeirra, sem hann svo fúslega lèði mèr til þess híngað. — Þó sagt sè frá jarðatölu, búenda, sjálfseignar bænda (eptir sýslumönnum og hreppstjórum) og fólks (31. Decbr. 1842) í hreppi hverjum og sýslu að framan, þókti mèr samt áríðanda að hafa yfirlit yfir allt þetta,

Hólskj. 15

einkum yfir dýrleika jarða (eptir jarðatalinu) í hreppi hverjum, sýslu og amti, á einum stað, og það þannig, að sjá mætti jöfnuð ámilli dýrleika á beneficiis og lensjörðum presta, konungsjörðum, bændaeignum og fátækra og spítala eignum, í hreppum, sýslum og ömtum innbyrðis; og var það eigi alllítil fyrirhöfn, að semja yfirlit þetta, svo vel færi og rètt, en þeirri fyrirhöfn ætla eg eigi hvað sízt varið.

Úr því eg á annað borð var farinn að skýra frá fólkstölu á landinu, þókti mèr því rúmi vel varið, sem brúkað er til fólkstölu í prestakalli hverju, árin 1801, 1835, 1840 og 1845, en það er dregið út úr töflusafni því (»*Statistisk Tabelværk*»), sem hèr er gjört, og haldið er áfram fyrir Danaríki, og þar í aðeins brugðið af frá töflusafninu, að fólkið eigi hèr er talið, eins og þar, í hverri sókn (sem mèr þókti síður áríðanda), heldur í prestakalli hverju, og er það, þar sem fleiri sóknir eru enn ein, talið saman eptir safninu í öllum sóknum brauðs hvers, og svo í sýslu hverri og amti, og er þar við athuganda, að sýslu skil og enda amta sumstaðar eru önnur, þegar farið er eptir skiptíngu prestakalla, enn þegar hrepparöð er höfð við, og að fólkstalan því í einstöku sýslum og ömtum eigi er einmitt sú, sem höfð er í þeim á þenna hátt, eða eptir fólkstölulistum prestanna í hverri sókn, sem eru lagðir til grundvallar, og er, þegar svo stendur á, skýrt frá því aptanvið jarðatal sýslnanna og í brauðlýsíngunum.

Þareð mèr vannst tími til að semja ágrip af búnaðartöflum landsins, þókti mèr eins það ómaksins vert, og hefi eg meðal annars þess vegna tekið svo mörg ár fyrir, sem gjört er, að það því að eins verður sèð, í hverju töflum þessum kann að vera ábótavant, til þess að þær geti lagt fyrir sjónir eð rètta og sanna um fjár-magn og hag sýslu hverrar, á hverjum tíma; en eigi var auðið að gefa skýrslu um fjártölu hreppanna, hvers um sig, eptir búnaðartöflunum.

Í skýrslum þeim, sem hèr koma fyrir sjónir um sölu konúngs og stóls jarða, þókti mèr áríðanda, að tilgreina við jörð hverja afsalsbrèf konúngs, sem eru til, eða úrskurði fyrir sölunni, einkum vegna þess, að opt ber svo undir, að menn þurfa að vita innihaldið nokkuð gjör, og að þess þá því að eins er kostur, ef vísað er á það, þar sem það er að finna, þegar afsalsbrèfin, sem opt kemur fyrir, eru farin forgörðum, og þau eigi heldur eru til í afsalsbrèfabókunum á landinu.

Þannig hefi eg í stuttu máli, en þó laungu, gjört nokkra grein fyrir, hvernig bók þessi er komin undir, og verða nú lesendur, hver um sig, að dæma um, til hvers gagns og nota hún má verða þeim, en það get eg borið um sjálfur, að enginn hefði tekið mèr fram um það, að *vilja* láta hana koma löndum mínum að liði, sem framast er kostur á, og að enginn hefði

unnið betur að þessu augnamiði, eða með meira fylgi og álúð, erfiðismunum og kostnaði, enn eg vilda vinna, og varla neinn með meiri eirð gætt þess, að frá öllu sè sagt sem sannast og rèttast, samkvæmt því, sem eg hefi haft fyrir mèr um hvað eina, hvort heldur það hefir verið samanhángandi ræða eða tölustafir, sem bók þessi mest megnis stendur saman af, og eigi ætíð er gamans verk að eiga við.

Kaupmannahöfn, 12ta dag Maí mánaðar 1847.

J. J.

Hdskj. 15

		dýrl.	landsk.	kúg.	ábúendur
227. Giljar	Þbkle.	12	1,10	3	2 l.
228. Skammárdalur[11]	½ Kbkle. og ½ be.	24	2,60	6	3 l.
229. Skagnes (Nes)	Þbkle.	12	1,60	4	2 l.
230. Fjós	be.	10	1,0	2	2 l.
231. Breiðahlíð	be.	10	1,30	3	1 eig.
232. Stóridalur	be.	10	1,30	3	1 eig.
233. Neðridalur	be.	10	1,30	2	2 l.
234. Kaldrananes[12]	be.	10	1,30	2	1 l.
235. Brekkur[13]	Kbkle.	24	2,60	6	5 l.
236. Rauðháls	Dyrh. kke.	16	1,70	4	3 l.
237. Ketilstaðir	Þbkle.	24	3,0	6	3 l.
238. Dyrhólar[14]	be.	24	7,17	9	2 eig.
239. Litluhólar	hjál.	..	...	..	1 l.
240. Garðakot	hjál.	..	...	..	1 l.
241. Loptsalir (Lopt)	hjál.	..	...	..	1 eig.
242. Dyrhólahjáleiga	hjál.	..	...	..	1 eig.
243. Norðurgarður	hjál.	..	...	..	1 l.
244. Vatnskarðshólar	hjál.	..	...	..	1 l.
245. Skarðshjáleiga (Skarð)	hjál.	..	...	..	1 eig.
246. Hvoll[15]	Þbkle.	24	1,90	4	4 l.
247. Hryggir[16]	Þbkle.	12	1,10	3	3 l.
248. Steig	Dyrh. kke.	10	0,60	2	1 l.
249. Keldudalur[17]	be.	12	0,100	4	1 l.
250. Holt[18]	be.	24	2,0	..	2 l.
251. Álptagróf	hjál.	..	...	..	1 l.
252. Fell.[19] Sólh. og Dyrh. pr. lènsj.		12	0,100	4	prestur
253. Þèturseý	be.	60	5,5	5	4 eig. að 37⅓ h. og 3 l.
254. Sólheimar eystri	be.	24	2,0	5	1 eig. að ⅔ j. og 1 l.
255. Sólheimar ytri[20]	be.	120⅙	5,50	14½	5 eig. að j.
256. Sólheimahjáleiga	hjál.	..	...	..	1 l.

11) Skoðunargjörðin lætur landskuldina á klausturpartinum vera 1 h. 80 al., en áður var helmíngur, bæði leigumála og dýrleika, á hvorum partinum um sig.

12) Prestur nefnir og »Kárhólma», sem býli í Höfðabrekku sókn, en þareð þess hvergi annarstaðar finnst getið, er því hèr sleppt.

13) 1769 er landskuldin hèr gjörd 3 h. 80 al.

14) Sýslumaður, sem einn telur Dyrhóla alla 52 h. að dýrleika, nafngreinir eigi hjáleigurnar, en segir, að 5 eigendur (hvaraf 4 eigi 6 h. hver og einn 1 h.) og 4 leiguliðar búi á eign þessari. Jarðabækurnar nefna eigi Dyrhólahjáleigu, Vatnskarðshóla nè Skarðshjáleigu, en þar á móti »Vesturhús» og »Austurhús», »Hóla» og »Haug», sem prestur eigi nefnir. Það, sem þær nefna »Skarð», er hèr látið vera Skarðshjáleiga, og það, sem þær nefna »Lopt», er hèr líka kallað Loptsalir, eptir prestinum. Að ¼ hluti af Dyrhólum var konúngseign þángað til honum var makaskipt 1643, sèst af Ketils. II. bls. 379 og 436.

15) Skoðunargjörð 1769 setur hèr 2 h. lsk. og 6 kúg.

16) 1769 er hèr sett 1 h. 60 al. lsk.

17) Um þetta bil er Miðhúsa getið í jarðabókunum, en hvorki prestur nè sýslumaður nefnir býli þetta. 1806 eru Miðhús þar á móti talin með Reynisholti (210).

18) Sýslumaður telur jörð þessa aðeins 18 h. að dýrleika, en Álptagróf 6 h.

19) Hèr gjörir skoðunargjörðin 1 h. 20 al. lsk. Sjá 224. 1697 er hèr getið um 60 al. útsvar til fátækra, er varði við 1769, og vissu menn engin skil fyrir því, nema, að sögn manna, að sá hafi mælt svo fyrir, sem gaf klaustrinu jörðina.

20) 1806 er jörð þessi (hálf bænda eign og hálf eign kirkjunnar) talin aðeins 100 h., og hjáleigan sèr 7⅙ h.; sýslumaður þar á móti telur alla jörðina 100 h., en í jarðabókunum (enum eldri, 1760) er hún sögð 120⅓ h.

Sýslumaður skýrir frá, að í *Bæjar hreppi* (þar voru, eptir skýrslu prests við árs lokin 1842, 177 manns) sè 10 al. vanaleg lsk. af jarðar hundraði hverju og 1 kúg. á hverjum 6 jarðar hundruðum, þó sè þar engin kúgildi á bænda eignunum; í *Bjarnaness hreppi* (567 m.) 5 al. af hverju hundraði, en kúgildi sè aðeins á Bjarnaness umboðs- og kirkjujörðum; í *Borgarhafnar hreppi* (236 m.) 4 al. af einu hundraði, en kúgildi aðeins 9 í öllum hreppnum, og þaraf 5 á lènsjörðum prestsins; í *Hofs hreppi* (203 m.) er vanalegs leigumála eigi getið; í *Kleifa hreppi* (626 m.) 10 al. af hverju jarðar hundraði og kúg. 1 á hverjum 6 hundruðum; í *Leiðvallar hreppi* (673 m.) sama lsk., og 1 kúg. á hverju 7. eða 8. jarðar hundraði, og í *Dyrhóla hreppi* (772 m.) sama lsk., nema á Ytri Sólheimum, hvar 5 al. gjaldist af hverju hundraði, og kúg. sè 1 á hverjum 6 hundruðum bænda eigna, en á 4 hundruðum hverjum konúngs eigna.

Í sýslunum báðum eru þannig 3,254 manns, og, einsog að framan sèst, að hjáleigum með töldum, 256 jarðir, en (þegar sambýlin öll — að undanteknu húsfólki — eru talin) 424 búendur, og búa 78 þar af, að nokkru eða öllu, á sjálfs-

slægjulítið, en hagagaungu jörð góð. Taða fæst á 20 og úthey á 100 hesta. Selveiði er nokkur á vorin. Ítök nokkur og fjörur liggja undir jörðina, samkvæmt Vilkins máldaga. Kálfafellskot er leigt með 60 al. og Maríubakki með 50 al. lsk., en afgjalds af Blómsturvöllum er eigi getið. Fasteignar tíund er hèr eigi talin, en lausafjár tíund, að 5 ára meðaltali, 78 f., heytollar 9, en dagsverk ekkert. Söknarmenn: 94.

7. *Kirkjubæjar klaustur* (á Síðu), þ. e. bæirnir 100—120 og 123—145. Brauðið er metið 43 rd. 1 mk. Lènsjörðin Prestsbakki framfærir 4 kýr, 60 ær, 40 sauði, 10 lömb og 8 hross; hún er fremur landlítil og harðbalaleg. Af töðu fást þar 130 hestar, af valllendi 30 og af útheyi 160. Prestur leigir Prestbakka með 60 al. lsk. og 1 kúgildi, og Prestbakkakot með 40 al. lsk., en lènsjörðina hálfan Foss með 100 al. lsk. og 2 kúg., og nýbýlið Slèttaból (102), með 70 al. lsk. Af klaustrinu eru prestinum goldin 5 h. á landsvísu (Canc. br. 13. Mai 1817) og af Hörgslands spítala (þegar þar er ómagi) 4 rbd. Fasteignar tíund 19 f., lausafjár tíund, að 5 ára meðaltali, 380 f., heytollar 71 og dagsverk 22. Presturinn svarar 54 sk. af brauðinu. Söknarmenn: 508.

8. *Ásar (í Skaptártúngu);* og eru í Búlands sókn bæirnir 121—122 og 178—184, en í Ása sókn: 146, 174—177 og 185—188*. Brauðið er metið 16 rd. 5 mk. Prestsetrið Eystri Ásar framfærir 5 kýr, 60 ær, 20 sauði, 30 lömb og 10 hross, og fást af því 100 töðuhestar og 200 útheyshestar. Það er landlítið og örðugt, er mikið af heyskapnum verður að sækja yfir ferjuvatn (Eldvatnið), og brýtur vatnið bæði af túni og eingjum; með Ytri Ásum hefir fylgt lítið skógarpláz eða ítak í Hrífuness landi, og 720 faðma fjara (hálf Ása fjara) í Meðallandi. Af Búlands kirkju eign fær presturinn 8 fjórð. smjörs. Fasteignar tíund 18 f., lausafjár tíund að 5 ára meðaltali 96 f., heytollar 19 og dagsverk 5. Staðnum fylgja 2 kúg., þ. e. 1 kýr og ferjubátur á Ása Eldvatni. Söknamenn: 193.

9. *Meðallands þing* (Lángholts sókn); þ. e. bæirnir 147—173. Brauðið er metið 22 rd. 2 mk. Prestinum er eigi lögð nokkur bújörð, en hann hefir búið til leigu á Lángholti. Af lènsjörðu prestakallsins, Eystri Skógum í Rángárvalla sýslu (1), fær hann 8 fd. smjörs (og heyrt hefir hann, að þaðan hafi verið 2 rbdala vorgjald, en segir þó, að ekkert sè þar kúgildi nè kvaðir), og af klaustrinu 1 h. og 60 al. (Canc. br. 13. Mai 1817) optast nær í smjöri. Fasteignar tíund er hèr engin, en lausafjár tíund, að meðaltali í 5 ár, 200 f., heytollar 62 og dagsverk 26. Söknarmenn: 375.

*) Hèr eru sókna skil nokkuð óljós eptir prests-skýrslunni.

10. *Þykkvabæjar Klaustur* (í Álptaveri, Þykkvabæjar sókn), þ. e. bæirnir 189—200. Brauðið er metið 24 rd. Prestsetrið framfærir 5 kýr, 3 geldneyti, 80 fjár og 10 hross, og er í meðallagi til heyskapar og haga, og fást þar 60 töðuhestar og 210 útheyshestar; en jarðarkostir eru: selveiði, og meltak í Niðurfjöllum. Ítök eru talin: Fjara, »Mýrnatángi» kölluð, og fyrir utan Mýrnabót 1200 faðmar; geldfjár upprekstur í Atley, Einhyrningsfjöllum og Merkigiljum. Af klaustrinu fær presturinn 5 hundruð á landsvísu (Canc. br. 13. Mai 1817). Fasteignar tíund er engin, lausafjár tíund að 5 ára meðaltali 100 f., heytollar 21 og dagsverk 5. Söknarmenn: 129.

11. *Reynir* (í Mýrdal); og eru í Höfðabrekku sókn bæirnir 201—204 og 216, en í Reynis sókn 205—215 og 217—234. Brauðið er metið 21 rd. 1 mk. Prestsetrið framfærir 6 kúa þúnga, 80 ær, 60 sauði, 20 lömb og 8 hross, og er jörðunni talið til gildis töluvert landrými og landgæði fyrir búsmala, svo og silúngsveiði í Heiðarvatni. Af túninu fást 80 og af eingjunum 260 hestar. Litla Heiði er bygð með 50 al. lsk. og 1 kúg., og er þaðan áskilinn skips áróður. Af Höfðabrekku kirkju eign fær presturinn 11, af Reynis kirkju eign 10 og í bænhústoll af Stóradal, eða þeim svo nefndu Dala jörðum, 4 fd. smjörs, svo hafa og að undanförnu verið goldnir 2 fd. smjörs í seltoll frá Reyni, en sem eigi lengur er krafinn. Fasteignar tíund 62½ f., lausafjár tíund, að 5 ára meðaltali, 214 f., heytollar 54 og dagsverk 19. Söknamenn: 411.

12. *Sólheimar* (í Mýrdal); og eru í Dyrhóla sókn bæirnir 235—248, og í Sólheima sókn 249—256. Brauðið er metið 26 rd. 3 mk. Prestsetrið Fell er heyskaparjörð góð og hagasæl, en heldur hagaþraung; þó er slægjulandið undirorpið sand- og grjót-áburði úr jökulánni Klifanda; það framfærir 8 kýr, 1 eldishest, 4 geldneyti, 140 fjár fullorðið, 40 lömb og 10 útigángshesta. Þar fást 100 töðuhestar, 200 vallendis hestar og 160 eingjaheys hestar. Jörðunni er jafnframt talið til gildis skógarhögg í Hrífuness skógi (188) og afrètt fyrir 60 lömb; en þar á móti til útsvars handa sveitarómögum, skirtunna, eða 80 fiska virði, og kallast þetta »Fellstollurinn» (sjá 252). Af Sólheima kirkju eign fær presturinn 16, en af Dyrhóla kirkju jörðum, Rauðhálsi og Steig, 14 fd. smjörs. Fasteignar tíund 108 f., lausafjár tíund, að 5 ára meðaltali, 218½ f., heytollar, sömuleiðis, 44 og dagsverk 7. Söknamenn: 361.

Hdskj. 15 91

TÍÐINDI

FRÁ

ALÞÍNGI

ÍSLENDÍNGA

ANNAÐ ÞÍNG

1. JÚLÍ TIL 7. ÁGÚST

1847.

Ritnefndarmenn:

Jón Sigurðsson
kandíd. philos.

Jón Guðmundsson
umboðsmaður.

REYKJAVÍK, 1847.

PRENTAÐ Á KOSTNAÐ ALÞÍNGIS, Í PRENTSMIÐJU LANDSINS
af Helga prentara Helgasyni.

HÁSKÓLABÓKASAFN

Hdskj. 16

00088

92

og tekin var af ásigkomulagi landsins, var sú, að annars mundi ofþýngja á sjóplázunum vegna þess, að fjöldi fólks, sem ekki geta haldizt við í sveit, flytja að sjó, og hafa þar ofanaf fyrir sèr í nokkur ár, en geta þó ekki síðan komizt þar af hjálparlaust.

En þrátt fyrir það, yrði það þó einganveginn sanngjarnt hvernig sem á stendur, að þeir sem í 5 ár hafa ofanaf fyrir sèr við sjó, skyldi verða reknir á þann hrepp, sem þeir fyrir mörgum árum síðan hafa dvalið í um 10 ár, eða jafnvel á fæðíngarhreppinn. Auk þessa var þess við meðferð málsins getið, að komast mætti hjá vandkvæðum þessum í sjóplázunum ef þess væri nákvæmlega gætt, að farið væri eptir 21. gr. í reglugjörðinni, og var því einganveginn mótmælt. En væri nú svo, að menn í sjóhreppunum notuðu ekki lagaboð þau, sem gefin eru út til að koma í veg fyrir að ofmargir setjist þar að af þessháttar mönnum, sem ekki hafa nóg fyrir sig að leggja, vegna þess menn vildu hafa notin af vinnu þeirra, virðist það og sanngjarnt, að hreppar þessir sjái fyrir þeim, ef þeir, þegar 5 ára tími er liðinn, verða þurfandi.

Þó nú kansellíið þannig ekki gæti fullkomlega sannfærzt um, að frumvarp það, er alþíng hafði gjört, mundi breyta til batnaðar því, sem nú er, og þó virðast mætti, að ofmikið hafi verið gjört úr einstöku vandkvæðum, sem reglur þær, er nú eru í gildi um sveitar rèttindi, eins og hverjar aðrar reglur, hafa í för með sèr, varð tèð stjórnarráð þó, eins og hið konúnglega rentukammer, að viðurkenna, að það væri náttúrlegt, í öðru eins máli og þessu, að farið væri að áliti alþíngis, þegar ekki órækar ástæður mælti í móti, og áleit kansellíið því rèttast, að búa til lagafrumvarp samkvæmt því, og leggja fyrir þíngið.

Viðvíkjandi 2. atriði bænarskrárinnar ber þess einúngis að geta, að nauðsyn muni á, til að komast hjá öllum efa og ágreiníngi, að tekinn sè til viss frestur fyrir allt land, þá 5 ára dvöl ekki leingur nægi til að afla sveitarrèttinda í einum hrepp; þótti mega miða tímabil þetta við 1. Júlí eða 1. Jan. eptir, nær vanta má að lagaboð þetta verði almenníngi kunnugt.

Samkvæmt því, sem að framan er talið, var samið frumvarp til opins brèfs um breytíng á þeim tíma, sem á Íslandi þarf til að eignast sveit, eptir 6. grein í reglugjörðinni 8. Jan. 1834, og var það þann 17. Marts 1847 allramildilegast samþykkt, einsog það nú verður lagt undir álit alþíngis.

II.

Frumvarp

tilskipunar um nýjan jarðadýrleika á Íslandi.

---

1. grein.

Á landi Voru Íslandi skal setja nýjan dýrleik á allar jarðir sem fyrst má verða.

2. grein.

Til að meta jarðirnar sem við þarf til dýrleikans skal sýslumaður, með ráði prests og hinna beztu hreppsbænda, nefna til 3 menn fyrir hvern hrepp. Sýslumaður skal því ráða, í hverjum hrepp upp skuli hefja að meta jarðirnar, og skulu það þar starfa þeir menn 3, er til þess voru nefndir. En þá er lokið er hinum fyrsta hrepp, skulu 5 menn meta jarðirnar í hverjum hinna hreppanna, en það eru þeir menn, er í þeim hrepp voru til nefndir og tveir af þeim mönnum, er áður hafa verið að slíku starfi í hinum næstu hreppum þar í kríng, og sem sýslumaður álítur bezt til þess hæfa.

Sýslumenn skulu vera fyrir störfum þeirra, en eiga þó ekki atkvæðisrètt um virðínguna.

3. grein.

Virðíngarmenn skulu meta hverja jörð til peníngaverðs, að því, sem slíkar jarðir verða seldar eptir gæðum sínum.

4. grein.

Rentukammer Vort skal skipa fyrir um það, hvernig fara skuli með virðíngar jarðanna, mótmæli þeirra, er hlut eiga í

Hdskr. 16 93

og rannsókn virðínganna í hverri sýslu, og hvernig á endanum skuli setja dýrleik á hverja jörð.

5. grein.

Sýslumenn skulu hafa 3 rbd. fyrir dag hvern, meðan þeir eru að virðíngum jarðanna og rannsóknum virðínganna, en virðíngarmenn og rannsóknarmenn 1 rbd. Skulu þeir ekki önnur laun hafa fyrir starfa sinn, nè annað endurgjald fyrir ferðakostnað.

6. grein.

Allan kostnað, sem af þessu efni leiðir, skal fyrst greiða úr jarðabókarsjóði Íslands. En síðar mun það ákveðið með konúnglegri tilskipun, hvernig endurgjaldinu skuli jafna á jarðirnar.

Ástæður

fyrir frumvarpi til tilskipunar um nýjan jarðadýrleika á Íslandi.

Formaður embættismannanefndar þeirrar, er konúngsfulltrúinn á alþíngi, kammerherra, stiptamtmaður Bardenfleth, samkvæmt konúngsúrskurði, dags: 23 Apr: 1845, setti þann 6. Aug. s. á., og sem meðal annars átti að rannsaka og síðan rita frumvarp um, hvernig koma mætti betra skipulagi á skattgjaldslögin á Íslandi, sendi, þá er tèð nefnd í haust er var hafði lokið störfum sínum, rentukammerinu álitsskjal það, sem meiri hluti hennar hafði samið í áðurnefndu máli, ásamt ágreiníngsatkvæði frá einum af nefndarmönnum.

Þareð rentukammerið, er átti að fara með mál þetta, átti, að boði konúngs, að segja álit sitt um bænarskrá, er komin var frá alþíngi um rýmkað verzlunarfrelsi á Íslandi, voru þessi 2 mál teingd saman, vegna þess að skatta þá, er kynnu að leiða af rýmkuðu verzlunarfrelsi, verður að taka til greina þegar breyta á hinum almennu skattgjaldslögum.

Allir nefndarmenn höfðu samt verið á eitt sáttir um það, að nokkurn hluta af skattgjaldi því sem nú er, ætti, þó skattgjaldslögunum yrði breytt, að leggja á jarðirnar, þarámóti

kom þeim ekki öllum ásamt um, hversu stór sá hluti skattgjaldsins skyldi vera. Auk þessa kom þeim öllum saman um, að, ef þetta ætti að framkvæma, þyrfti nýtt jarðamat á Íslandi. Rentukammerið var einnig samdóma í þessu, og var því samið lagafrumvarp um þetta efni, til að leggja fyrir alþíng það er nú skal halda.

Þegar tèð frumvarp var samið, var það haft fyrir augum, að jarðadýrleikinn á Íslandi yfirhöfuð er svo misjafn, að ekki er að hugsa til að lagfæra hann með því, að taka af ójöfnuðinn í einstöku sýslum eða hèruðum, þar svo getur á staðið á sumum stöðum, að jarðadýrleikinn, jafnvel í heilli sýslu, kann stundum að vera helmíngi hærri enn í annari, eða jafnvel meira á stöku stað, og verður því við hið nýja jarðamat alls ekki farið eptir jarðadýrleika þeim, sem nú er.

Þar sem nú þannig verður að hugsa fyrir, að búa til nýja jarðabók frá rótum fyrir Ísland, þá er það viðurkennt af öllum, að það leiði óumflýjanlega af ásigkomulagi landsins, að ekki sè að hugsa til, að meta nokkra jörð eptir sjálfum landsgæðum þannig, að tiltekin verði viss jörð til fyrirmyndar, og miðað við hana aflamegin og gæði annara jarða, því fyrst og fremst væri aðferð sú óhafandi sakir örðugleika þeirra, sem eru á að fá hæfilega menn til þessa starfa, og auk þessa mundi, þó þessu væri öðruvísi varið, gánga til þess fjarska mikill tími og kostnaður, vegna víðlendis jarðanna og annars ásigkomulags þeirra.

Nú mætti að sönnu útvega skýrslur um, hvað ein jörð gefur af sèr, eða hefir gefið af sèr að fornu lagi, eða um arrakstur hennar að fornu og nýju, og kann það þó opt að veita örðugt, en fyrir það veit maður þó ekki verð jarðarinnar svo gjörla, að á því megi byggja skuldsetníng hennar.

Til að setja nýjan dýrleik á jarðirnar á Íslandi virðist því ekki verða höfð önnur aðferð enn sú, að láta meta þær til peníngaverðs af skynsömum mönnum, sem þekkja vel til og hafa verið leingi í þeim sveitum, þar sem jarðirnar liggja, og eru því nákunnugir bæði aflamegni þeirra og öllum gæðum og annmörkum er þeim fylgja, og skyldi þeim, ef þá stöku sinnum kynni að bresta nauðsynlega þekkíng, vera heimilt, að kalla til ráðaneytis þá menn, er vænta má að geti gefið skýrslur þær, er viðþarf.

Nefnd sú, er áður var getið, var einnig á því máli, að sú

Hbs. 94

einasta aðferð, sem höfð yrði við jarðamat á Íslandi án afarmikils kostnaðar og tímaspillis, væri, að láta jarðirnar meta af nákunnugum mönnum.

Hafði og nefndin tilgreint reglur nokkrar, er fylgja mætti við jarðamatníngunа, og voru reglur þessar, að áliti rentukammersins, yfir höfuð að tala vel til fallnar.

Þarámóti virtist, að nefndinni hefði tekizt miður að ákveða grundvallarreglurnar fyrir sjálfri skuldsetníngunni, þarsem hún ekki hafði ákveðið neitt um, hversu mikið ætti að gjöra úr þeim einstöku atriðum, sem jarðarverðið er metið eptir, þegar þeim er jafnað saman bæði hverju við annað og við jörð þá, sem tekin er til fyrirmyndar, enda er það ei heldur svo hægt, þarsem eingin þvílík jörð er til; en allt þetta hafði nefndin falið virðíngarmönnum á vald; en á hinn bóginn hafði hún þó ætlazt til, að virðíngarmenn ætti að skuldsetja jarðirnar samkvæmt mati því, er þeir áttu að gjöra.

Þarsem nú ýmsir menn eiga að meta dýrleik jarðanna á ýmsum stöðum, er það bert, að ekki yrði viðhafður sami mælikvarði allstaðar við matið. Að sönnu hèlt nefndin, að mönnum væri það innprentað, hverja jörð ætti að taka til fyrirmyndar, en nefndin er þó eflaust hèr á raungum vegi, því þetta geta menn ekki vitað, nema með því, að jafna saman einstaka jörðum, er liggja ekki leingra hver frá annari enn í sama hrepp, hèraði, eða, í mesta lagi, sömu sýslu.

Með því nú jarðadýrleikinn um lángan tíma, í mörg hundruð ár, hefir verið svo gagn-ólíkur í ýmsum bygðarlögum, þá leiðir af því, að eptir öllu öðru verður að fara þegar velja á jörð til fyrirmyndar á einum stað enn á öðrum. Þarsem nú nefndin hefir ætlazt til, að virðíngarmenn skyldi fylgja þeirri reglu: að skuldsetníngin með eingu móti ætti að vera í því innifalin, að halda sömu hundraðatölu og híngaðtil, eða að jafna henni öðruvísi niður, annaðhvort á einstakar sveitir eða heilar sýslur, heldur ætti að hækka hundraðatalið yfirhöfuð í þeim sveitum eða hèruðum landsins, þarsem skuldsetníngin híngaðtil hefði verið of lág, en aptur á móti mínka það þar, sem hún hefir verið of há, — Þá mundi af reglu þessari einúngis leiða, að ójöfnuðurinn á skuldsetníngunni yrði tekinn af í einstöku hèruðum, en ekki milli hèraðanna sjálfra innbyrðis.

Til þess nú að koma jöfnuði á, er það öldúngis nauðsynlegt, þegar setja á nýjan jarðadýrleik á ymsum stöðum af

ymsum mönnum, þeim er kunnugir eru, að finna þvílíka stærð eður mælikvarða fyrir matinu, sem vænta má að þeir þekki allir. Mælikvarði þessi getur einginn annar verið enn peníngaverð jarðanna í kaupum og sölum eptir ásigkomulagi þeirra sjálfra, þar svo má ráð fyrir gjöra, að ekki sè sá mismunur á peníngaverði á ýmsum stöðum á Íslandi, að það geti truflað þann jöfnuð á jarðamatinu sem á því er bygður. Það virðist því rèttast, að koma nýjum jarðadýrleik á á Íslandi með því móti, að kunnugir menn væri látnir meta allar jarðeignir til peníngaverðs, og þóttist rentukammerið þess fullvíst, ekki að eins, að jarðamat þetta mundi koma meira jöfnuði á skuldsetníng jarðanna enn híngaðtil hefir verið, heldur og einnig verða hæfilegur mælikvarði fyrir verði eignanna.

Viðvíkjandi aðferð þeirri, er samkvæmt grundvallarreglum þessum ætti við að hafa við tèð virðíngarstörf, hefir það verið tekið til yfirvegunar í rentukammerinu, hvort ekki mætti fara að því á þann hátt, er nú segir:

Svo snemma vors 184.., sem unnt er, skyldi sýslumaður með ráði prests og hinna beztu hreppsbænda nefna til 3 menn til að meta allar jarðir er þar liggja, hver sem þær á.

Skyldu þeir einkum til starfa þessa velja þá menn, sem annaðhvort eru eða hafa verið hreppstjórar. Menn þessir skyldu vinna eið fyrir sýslumanni, að leysa starf þetta af hendi eptir beztu vitund og samvizku.

Sýslumenn skyldu því ráða, í hvaða hrepp byrja skuli að meta jarðirnar, og eiga þá að því að starfa þeir 3 menn, er til voru nefndir.

En þá lokið er virðíngargjörð í hinum fyrsta hrepp, skyldu 5 menn meta jarðirnar í hverjum hinna hreppanna, en það eru þeir 3 virðíngarmenn, er í þeim hrepp voru tilnefndir, og 2 af þeim mönnum, sem verið hafa að virðíngu áður í hinum næstu hreppum þar í kríng, og sem sýslumaður álítur bezt til þessa hæfa.

Virðíngarmenn ættu að meta sèrhverja jörð í hreppnum út af fyrir sig til peníngaverðs þess, er hún, eptir gæðum sínum, hefir í kaupum og sölum, og skyldi í erindisbrèfi þeirra nákvæmar tiltaka aðferð þá, er við skyldi hafa.

Nú liggja hjáleigur undir jörð nokkra, en hafa þó ekki

landamerki sèrílagi, þá skal þær meta í einu lagi með jörð þeirri, er þær liggja undir.

Sýslumenn skyldu stjórna virðíngargjörðunum og leiðbeina virðíngarmönnum í öllu er þartil heyrir, en eiga þó ekki atkvæðisrètt um virðínguna. Allt það sem fram fer við virðínguna eiga þeir að bóka í 2 gjörðabækur og skyldi amtmaður löggilda þær. Skyldi í aðra þeirra bóka allt það, er gjörist við jarðamatið, en í hina verð það, er hver jörð er metin til. Skal sýslumaður ásamt virðíngarmönnum rita nafn sitt undir bækur þessar, þegar virðíngunni er lokið í einum hrepp. Prestar mætti að sönnu vera viðstaddir jarðamatið til ráðaneytis, en eiga þó ekki atkvæðisrètt. Svo skyldi og virðíngarmönnum heimilt, að kalla til hvern þann búanda mann í hreppnum, er þykir geta gefið skýrslu um málið.

Sýslumenn skyldu gæta þess, að virðíngargjörðunum yrði flýtt svo sem verða mætti, og að þeim, þá þeim er lokið í einum hrepp, verði haldið áfram svo fljótt sem verður í öðrum hrepp.

Þegar virðíng væri lokið í einum hrepp, ætti sýslumaður að láta taka 2 eptirrit af gjörðabók þeirri, er verð jarðanna stendur í, og síðan afhenda presti annað af þessum eptirritum en hitt hreppstjóra, og ætti þau svo, til eptirsjónar öllum þeim er hlut eiga að máli, að liggja hjá presti og hreppstjóra að minnsta kosti í heilan mánuð eptir að þau eru send þeim, og sjálfsagt til Júlí-mánaðar útgaungu. Þyki þá nokkrum jörð, sem hann á með, ránglega metin, skal hann kæra það fyrir sýslumanni, og rita um það skrá, og færa rök til, og á hann, ef það skal til greina taka, hafa gjört það áður áminnzt tímabil er útrunnið.

Til að rannsaka áðurnefndar virðíngagjörðir, ætti sýslumaður ásamt prófasti að nefna til 5 af þeim mönnum, sem unnið hafa að tèðum starfa þar í sýslu, og skal hann kveða menn þá til fundar einn hinn fyrsta dag í Aug. mán. á hentugum stað. Menn þessir ættu að sverja sýslumanni sama eið og áður er sagt um virðíngarmennina. Skyldu þeir ekki að eins leiðrètta villur þær, er á kynni að hafa orðið við matið, heldur og dæma um aðfinníngar þær, sem fram eru komnar gegn virðíngarverði jarðanna, og ætti sýslumaður að stjórna gjörðum þeirra og leiðbeina þeim, en þó ekki hafa atkvæðisrètt við úrskurðinn. Ef nokkur af þessum mönnum áður hef-

ir átt þátt í virðíngu jarðar þeirrar, sem þræta er um, yrði hann að hverfa frá meðan úr þrætunni er skorið og svo einn af hinum er sýslumaður tekur til; verða þá hinir 3 að leggja úrskurð á málið.

Þegar þannig væri lokið rannsókn virðíngarinnar, ættu sýslumenn tafarlaust að senda áðurnefndar gjörðabækur hlutaðeiganda amtmanni, en hann aptur rentukammeri, ásamt athugasemdum þeim, er honum þykir þurfa. Yrði því viðkomið, ætti hann að gjöra það með haustskipum sama ár, eða að öðrulagi með póstskipi hið næsta ár. Rentukammerið ætti þvínæst að láta rannsaka gjörðabækurnar, og þætti virðíngargjörðin yfirhöfuð sæmilega af hendi leyst, ætti að leggja saman penínga upphæð þá, sem allar jarðeignir í landinu eru metnar til, og skipta því næst upphæð þessari með hundraðatali því, er þætti mátulegt fyrir skuldsetníng alls landsins, og mætti eptir því finna dýrleik sèrhverrar jarðar. Þætti þarámót virðíngargjörðir fyrir einstaka sýslur ekki nógu vel af hendi leystar, ætti rentukammerið að sjá um, að bætt yrði úr brestum þeim áður nýr dýrleiki er settur á jarðir á Íslandi.

Viðvíkjandi einstöku atriðum í aðferð þeirri, sem við á að hafa við hið nýja jarðamat, er athuganda:

Rentukammerið hèlt, að nefna ætti til 5 menn í hverjum hrepp, til að meta jarðirnar til dýrleika, og einnig 5 menn til að rannsaka á eptir virðínguna. Þarámóti hafði nefndin stúngið uppá, að sýslumaður og 6 menn með honum, er til þess væru kjörnir, ætti bæði að meta jarðirnar í hverjum hrepp og endurskoða virðíngargjörðirnar, skyldi sýslumaður stjórna verkum og þaraðauki eiga atkvæðisrètt við virðíngarnar og við rannsóknar-úrskurðina. Að því leiti frumvarp nefndarinnar hnè að því, að sýslumenn skyldi stjórna verkum við hvorutveggi störfin, þótti rentukammerinu þetta mikið vel tilfallið. En þarsem þeim var ætlaður atkvæðisrèttur bæði við hina upphaflegu virðíngu, og við endurskoðun hennar, þá ætti þeir með því móti að dæma um sín eigin störf; fyrir þá sök þótti rentukammerinu það rèttast, að þeim væri ekki veittur atkvæðisrèttur um störf þau, sem þegar voru nefnd. En af þessu leiðir aptur, að ekki tjáir að setja 6 virðíngar- og rannsóknar-menn, heldur verður að standa á stöku, til þess skorið verði úr þegar menn greinir á, og þótti rentukammerinu að 5 mundi nægja.

Hdskr. 96

Í erindisbrèfi því, er gefa ætti virðíngarmönnum til veg-
leiðslu þá, er þeir eiga að meta jarðirnar til peningaverðs, virð-
ist ekki eiga að tilgreina mjög smásmuglegar ákvarðanir, er
virðíngarmenn með því hæglega kynni að leiðast á afvegu,
en vænta má, að aðgjörðir þeirra yrði áreiðanlegri, væri þeir
látnir sjálfráðir um matið á jarðarverðinu. Aðalreglan, er gefin
yrði í tèðu erindisbrèfi fyrir virðíngunni, mundi verða sú: að
virðíngarmenn skyldu meta jörðina til þess verðs, er vænta
má að jörðin, eptir öllu hennar ásigkomulagi, hafi í kaupum og
sölum, án tillits til þeirra kríngumstæðna, sem ein-
úngis um stundarsakir geta ollað því, að verð jarð-
arinnar hækkar eða lækkar. Auk þessa mætti benda virð-
íngarmönnum til við jarðamatið að taka til greina:

a) Ásigkomulag jarðarinnar, bæði túns, eingja og beitilands, þannig, að ekki að eins sè haft tillit til tölu fènaðar þess, er framfleyta má á jörðunni, heldur og í hvaða standi hann er eptir landsgæðum jarðarinnar;
b) ágóða þann, er hafa má af æðarfugla- og öðru varpi, selveiði, fiskveiði og dýraveiði, rekum, skógi, mótaki, o. s. frv.
c) kostnað þann, er hafa þarf til að hagnýta jörðina, þar til má telja, það sem geingur til að varna hættulegum fjallskriðum eða jarðfalli, ágángi af ám eða sjó, sandfoki og þesskonar.

Þarámóti ætti að vara virðíngarmenn við, að taka til greina:

a) peningshald það, sem nú er á jörðunni, ef það ekki samsvarar því, er vænta má að jörðin, með venjulegri hirðíng, geti framfleytt í meðal-ári;
b) ágóða þann, er jörðin að eins getur gefið með feykilegum tilkostnaði, eða þegar hún er stunduð með stakri kunnáttu og snild, sem ekki má ætlazt til hjá bændastèttinni yfirhöfuð í atvinnuvegum hennar.
c) Það stærra eða minna verð, sem jörðin kann að hafa sem stendur, vegna þess hún er sameinuð annari jörð, eða vegna þess byggíngarskilmálar þeir, er nú eru á henni, eru annaðhvort úr hófi strángir eða óvenjulega linir; og
d) ásigkomulag húsa þeirra, er nú eru á jörðinni.

Þareð prestarnir, vegna kunnugleika og vitsmuna þeirra, optast mundi geta leiðbeint virðíngarmönnum og látið í tè

ýmsar upplýsíngar, væri æskilegt, að þeir væru viðstaddir virð-
ínguna, þá er því verður viðkomið. Rentukammerið hèlt samt
ekki að menn ættu að gjöra sèr neitt sèrlegt far um að taka
presta til virðíngarmanna, því að sönnu eiga þeir ekki bein-
línis hlut að máli um virðínguna, þar fyrir því mun verða sèð,
þegar nýr jarðadýrleiki verður settur, að kirkjur og einstakir
menn, þeir er taka tíundir uppí embættislaun sín, fyrir em-
bættistíma þeirra, haldi tekjum sínum óskertum. En þar þeir
þó eru skattheimtumenn, kynni það samt að vera þeim óþægi-
legt, að verða kvaddir til sem virðíngarmenn. Það sem hèr
er tilgreint um, hvern þátt prestar eigi að hafa í virðíngar-
gjörðunum, er samkvæmt uppástúngu nefndarinnar. Þó hafði
nefndin farið framá í uppástúngu sinni, að prestar ætti, vænt-
anlega sem skattheimtumenn, að vera skyldir til, ef svo
kynni til að bera, að þeir stöku sinnum kynni að vera óá-
nægðir með matið, að bera fram ritaða mótmælis-skrá með rök-
um fyrir mótmælum sínum, og skyldi það bóka; skyldi og
aðrir hlutaðeigendur á sama hátt vera skyldir að bera fram
mótmæli sín, ef nokkur eru. En með því prestarnir, eins
áður er á vikið, varla verða álitnir beinlínis viðriðnir jarð-
virðíngarnar, enn þótt þeir sèu skattheimtumenn, þótti mèr
setja þá í sömu röð og aðra hlutaðeigendur. Svo hèlt og
rentukammerið, að það mundi trufla og leingja um of aðgjörð-
irnar, ef hlutaðeigendum væri leyft að bóka aðfinníngar sínar
í gjörðabókina.

En til þess þeim þó gæfist færi á, að frambera mótmæli
sín gegn mati jarðar þeirrar, er þeir eiga með, þótti rentu-
kammerinu hæfa, að virðíngargjörðirnar yrði gjörðar öllum
kunnar með þeim hætti, er áður er greint; gæti hlutaðeigend-
ur þá feingið mátulegan frest til umhugsunar og til að fram-
bera aðfinníngar sínar gegn virðíngunni.

Rentukammerinu þótti ekki hæfa, að láta smáatriði þau,
sem hèr eru talin, viðvíkjandi aðferð þeirri, er við skal hafa
við jarðamatið, koma fram í frumvarpi því, er leggja á fyrir
alþíng; og heldur að tilgreina þau í erindisbrèfum virðíngar-
manna enn í almennum lagaboðum; var og þannig aðfarið, þá
hinn nýi jarðadýrleiki var búinn til í Danmörku. En þó nú
svo virðist, að þetta ætti ekki að leggja fyrir alþíng til

Landsbókasafn 1997

þess það skyldi láta í ljósi um það allraþegnsamlegast álit, þótti samt æskilegt, að alþing, er svo vel þekkir til hvernig á stendur í raun og veru, feingi færi á, ef nauðsyn þykir, að gjöra athugasemdir þessu viðvíkjandi í álitsskjali því, er það á að semja um frumvarpið; hèlt rentukammerið því, að geta mætti áðurnefndra athugasemda í ástæðum þeim fyrir frumvarpinu, er leggja ætti fyrir þingið, þó svo, að einúngis væri gefið til kynna, að það hefði komið til yfirvegunar í rentukammerinu, hvort ekki mætti koma jarðamatinu fyrir á þann hátt, sem áður er sagt, þar rentukammerið hlaut að áskilja sèr, þá er það hefði nákvæmar rannsakað þetta vandamál, að mega stínga uppá stöku breytíngum á því, sem að framan er talið, og svo, þegar alþing hefði kveðið upp álit sitt um hinar almennu grundvallarreglur fyrir jarðamatinu, er fyrir það verða lagðar, að útlista málið allt fyrir Hans Hátign Konúnginum. Samþykkti og konúngur þessa uppástúngu rentukammersins.

Viðvíkjandi einstökum greinum frumvarpsins er athugandi:

um 1tu, 2ra og 3ju grein.

Í 1tu grein er ákveðið, að setja skuli nýjan dýrleik á allar jarðir á Íslandi sem fyrst verða má. Þvínæst eru í 2ari og 3ju gr. tilgreindar 2 aðalreglur fyrir jarðavirðíngunni: að eptir 2. gr., eiga nákunnugir menn að virða jarðirnar, og eptir 3. gr. á að meta þær til peníngaverðs.

um 4ðu grein.

Þess er áður getið, að ekki þótti hæfa í sjálfu lagafrumvarpinu að ákveða neitt um aðferð þá, er við skyldi hafa við jarðamatið og endurskoðun þess, er það þótti rèttara, að tilgreina þetta í erindisbrèfum virðíngarmanna, þó virtist mega geta þess í frumvarpinu, að fastar reglur skyldi verða ákveðnar um, hvernig þessu ætti að koma fyrir.

um 5tu grein.

Stærð tæripeninga þeirra, sem hèr eru nefndir, er tekin eptir uppástúngu nefndarinnar; hafði hún, til þess að komast hjá ágreiníngi um sanngirni ferðakostnaðar, stúngið uppá slíkum dagpeníngum, er hún hèlt mundi nægja til að gjöra hlutaðeigendur skaðlausa, þó ekki feingi þeir borgaðan ferða-

kostnað að auki. Og varð rentukammerið að fallast á uppástúngu þessa.

Þar sem sýslumönnum eru ætlaðir meiri dagpeníngar enn hinum, er að virðíngunum standa, kemur það til af því, að þeir verða að ferðast svo miklu leingri veg, og hafa með sèr fylgdarmann og gjörðabækur, o. s. frv.

Hdskj. 16 98

Les

LOVSAMLING FOR ISLAND,

INDEHOLDENDE

UDVALG AF DE VIGTIGSTE ÆLDRE OG NYERE LOVE OG ANORDNINGER, RESOLUTIONER, INSTRUCTIONER OG REGLEMENTER, ALTHINGSDOMME OG VEDTÆGTER, COLLEGIAL-BREVE, FUNDATSER OG GAVEBREVE, SAMT ANDRE AKTSTYKKER,

TIL OPLYSNING OM

ISLANDS RETSFORHOLD OG ADMINISTRATION

I ÆLDRE OG NYERE TIDER.

LAGASKOLI ÍSLANDS

Samlet og udgivet

af

Oddgeir Stephensen, og **Jón Sigurðsson,**
Etatsraad og Directeur for det islandske Departement.
Althingsmand.

FJORTENDE BIND.

1848—1850.

KJÖBENHAVN.
Forlagt af Universitets-Boghandler ANDR. FRED. HÖST.
Trykt hos S. Trier.
1868.

Hdskj. 17
99

1848. 27. Mai.

at have modtaget allerunderd. Betænkning fra Vort tro Althing, over et Samme forelagt Udkast til en Anordning, angaaende en ny Matrikulering af Jordeiendomme i Island, have fundet Os foranledigede til allernaad. at befale, som følger:

1. En ny Skyldsætning af samtlige Jordeiendomme paa Vort Land Island bliver snarest muligt at foretage.

2. Til at udföre den til Skyldsætningen fornödne Taxation udmelder vedkommende Sysselmand for hver Rep, efter Overlæg med Stedets Præst og Reppens kyndigste Bönder, 3 Mænd, fornemmelig af de i selve Reppen bosatte. Og skulle de aflægge Eed for Sysselmanden, förend de skride til Forretningen. — Det er Sysselmanden overladt at bestemme, i hvilken Rep Taxationen först skal foretages, og bliver den da der at udföre ved de dertil udnævnte 3 Mænd. Men naar Taxationen i den förste Rep er tilendebragt, skal den i de övrige Repper stedse skee ved 5 Mænd, nemlig de dertil fra Reppen udnævnte 3 Taxatorer samt tvende Mænd, som Sysselmanden dertil finder bedst skikkede blandt dem, der have udfört Taxationen i de nærmeste Reppe. — Sysselmanden leder Forretningen, men har ikke Stemme ved Ansættelsen.

3. Hver Eiendom bliver af Taxatorerne at ansætte til den Pengeværdi, som samme, ifölge sin Beskaffenhed, har efter billig gangbar Priis paa saadanne Eiendomme.

4. Til at revidere Jordernes Taxation har Sysselmanden tilligemed Provsten — eller i de Sysseler, hvor der ere 2 Provster, med den af disse, som han dertil vælger — at udnævne 5 af de Mænd, der sammesteds have deeltaget i Taxationen. Disse Mænd, hvilke for Sysselmanden skulle aflægge en lignende Eed som Taxationsmændene, skulle ikke alene paavise de Feil, der kunne være indlöbne ved Taxationen, men ogsaa paakjende de fremkomne Indsigelser mod Værdi-Ansættelsen. Og har Sysselmanden under deres Forhandlinger at veilede dem, uden dog at have nogen Stemmeret ved Afgjörelsen.

1848. 27. Mai.

5. Hvorledes der iövrigt vil være at forholde med Taxationsforretningernes Udförelse, Paaklage af de Vedkommende, den paafölgende lokale Revision, Bestemmelsen af det Hundrede-Antal, der bliver at paaligne hele Landet, og om hvis Störrelse Althinget vil blive hört, förend endelig Bestemmelse tages, samt med den endelige Fastsættelse af den Dyrhed, som bliver at paalægge hver Eiendom, bliver nærmere at ordne ved Instructioner gjennem Vort Rentekammer.

6. For de Dage, der anvendes til Taxationen og Revisionen, tillægges Sysselmændene Diæter af 3 Rbd. daglig, Taxationsmændene og Revisorerne 1 Rbd. 32 Sk. daglig, hvorimod der ikke tilstaaes dem videre Betaling for deres Arbeide eller Godtgjörelse for Befordring.

7. Alle de af den her omhandlede Foranstaltning flydende Omkostninger blive forskudsviis at udrede af den islandske Jordebogskasse. Deres Refusion ved Ligning paa Jordeiendommene i Island vil i sin Tid nærmere blive bestemt ved en allerhöiest Anordning.

Hvorefter de Vedkommende sig allerund. have at rette. — Givet paa Vort Slot Christiansborg den 27. Mai 1848.

TILSKIPUN um nýjan jarðadýrleika á Íslandi.

Vèr Friðrik hinn Sjöundi &c. Gjörum kunnugt: Undir Vora hollu alþingismenn hefir verið borið lagafrumvarp um nýjan jarðadýrleika á Íslandi. Um það frumvarp höfum Vèr meðtekið þegnlegt álitsskjal þeirra, og skipum nú svo fyrir, sem hèr segir:

1. Á landi Voru Íslandi skal setja nýjan dýrleika á allar jarðir sem fyrst má verða.

2. Til að meta jarðirnar sem við þarf til dýrleikans skal sýslumaður, með ráði prests og hinna beztu hreppsbænda, nefna til þrjá menn fyrir hvern hrepp,

Hdskj. 17 100

1848. 27. Mai.

helzt af hreppsbúum, og skulu þeir sverja sýslumanni eið, áður þeir taki til starfa sinna. — Sýslumaður skal því ráða, í hverjum hrepp upp skuli hefja að meta jarðirnar, og skulu það starfa þeir menn þrír, er til þess voru nefndir. En þá er lokið er hinum fyrsta hrepp, skulu fimm menn meta jarðirnar í hverjum hinna hreppanna; en það eru þeir menn, er í þeim hrepp voru til nefndir, og tveir af þeim mönnum, er áður hafa verið að slíku starfi í hinum næstu hreppum þar í kring, og sýslumaður hyggur bezt til þess hæfa. — Sýslumenn skulu vera fyrir störfum þeirra, en eiga þó ekki atkvæðisrètt um virðínguna.

3. Virðíngarmenn skulu meta hverja jörð til peníngaverðs, að því sem slíkar jarðir verða sanngjarnlega seldar eptir gæðum sínum.

4. Til að rannsaka virðíngu jarðanna skal sýslumaður og prófastur — eða, þar sem fleiri eru prófastar í sýslu, en einn, sá af þeim, er sýslumaður kýs — nefna til fimm af þeim mönnum, er unnið hafa að virðíngunni þar í sýslu. Menn þessir skulu sverja sýslumanni líkan eið og virðíngamennirnir, og skulu þeir ekki að eins vísa á villur þær, sem hafa orðið í virðíngunni, heldur og dæma um mótmæli þau, sem fram eru komin gegn virðíngaverði jarðanna. Sýslumaður skal leiðbeina þeim við störf þeirra, en eiga þó ekki atkvæðisrètt um úrskurðinn.

5. Rentukammer Vort skal skipa fyrir um það, hvernig fara skuli að öðru leyti með virðíngar jarðanna, mótmæli þeirra, er hlut eiga að, og rannsókn virðínganna í hverri sýslu; svo skal það og kveða á hundraðatal það, er allt landið skal hafa, eptir að alþíngi hefir sagt álit sitt um það efni, og setja að lokunum dýrleika á hverja jörð.

6. Sýslumenn skulu hafa 3 rbd. fyrir dag hvern, meðan þeir eru að virðíngum jarðanna og rannsóknum virðínganna, en virðíngarmenn og rannsóknarmenn 1 rbd.

32 sk. Skulu þeir ekki önnur laun hafa fyrir starfa sinn, nè annað endurgjald fyrir ferðakostnað. 1848. 27. Mai

7. Allan kostnað, sem af fyrirtæki þessu leiðir, skal fyrst greiða úr jarðabókarsjóði Íslands. En síðar mun það ákveðið með konúnglegri tilskipun, hvernig endurgjaldinu skuli jafna á jarðir landsins.

Þessu skulu allir hlutaðeigendur þegnlega hlýðnast. Gefið á sloti Voru Kristjánsborg 27. Mai 1848.

Rentekammer-Skrivelse til Amtmanden over Vester-Amtet, ang. **Bygselforholdene paa Arnarstappens Ombudsjorder.** Khavn den 27. Mai 1848. — Islands Copieb. for 1848, Nr. 205. 27. Ma

Foranlediget af Rentekammerets Skrivelse af 28. Septbr. f. A., hvorved bleve forlangte meddelte Amtets Yttringer, betræffende, at flere Jorder under Arnestappens Ombud ikke, selv med betydelige Eftergivelser eller Nedsættelser i Afgifterne, have kunnet holdes i varig Bygsel, har Hr. Amtmanden i behagelig Skrivelse af 20. Januar d. A., næst at angive som Aarsagen hertil, deels Fiskeriernes Aftagen og deels den trykkende Handel, hvortil endnu kommer, at Landbruget der i Egnen bestandig er blevet betragtet som er tillige, som Middel til at forebygge denne til med at erholde fæsteledige Gaar slaaet, at der i de Ombudet na hvor der pleier at vise sig e om hver fæsteledig Gaard, sk gjöres, naar nogen af de Gaarde, som ere beliggen Distrikter, blev fæsteledig. lykkedes at faae duelige tillige vilde opnaaes, at brug igjen kunde ophj

I Anledning herafat tilmelde Hr. Amtm

Hdskj. 17

Sama gjald sem um er

jörð- andvirði

ga hlýðnast. — Juli-mánaðar 1848.

101

LOVSAMLING FOR ISLAND,

INDEHOLDENDE

UDVALG AF DE VIGTIGSTE ÆLDRE OG NYERE LOVE OG ANORDNINGER, RESOLUTIONER, INSTRUCTIONER OG REGLEMENTER, ALTHINGSDOMME OG VEDTÆGTER, COLLEGIAL-BREVE, FUNDATSER OG GAVEBREVE, SAMT ANDRE AKTSTYKKER,

TIL OPLYSNING OM

ISLANDS RETSFORHOLD OG ADMINISTRATION

I ÆLDRE OG NYERE TIDER.

Samlet og udgivet

af

Oddgeir Stephensen, Etatsraad og Directeur for det islandske Departement.

og **Jón Sigurðsson,** Althingsmand.

FJORTENDE BIND.

1848—1850.

KJØBENHAVN.

Forlagt af Universitets-Boghandler ANDR. FRED. HØST.

Trykt hos S. Trier.

1868.

Hdskj. 18

102

1848. 1. Septbr.

samtlige Repsbönder ved hver Kirke i Reppen, hvor de blive beroende, indtil Revisionen af Taxationsarbeidet skal begynde. Og bliver det igjennem Repstyrerne og Præsterne at bekjendtgjöre, hvor disse Udskrifter henligge til Eftersyn, samt at Enhver, der anseer sig beföiet til at klage over den hans Jord paasatte Taxation derom har, inden nysnævnte Tidsfrist, til Sysselmanden at indgive skriftligt motiveret Andragende, der vil blive taget under Paakjendelse af vedkommende Revisorer. Og bliver det at betyde Vedkommende, at, naar en saadan Klage af Revisorerne befindes ubeföiet, har Klageren, ifölge de om Overskjönsforretninger gjeldende almindelige Regler, at udrede de til Revisionen medgaaende Omkostninger; ligesom Revisorerne, hvis de finde at Klagen ikke alene er ubeföiet, men at Jorderne tvertimod endog ere for lavt ansatte, ere forpligtede til at ansætte dem til den Værdi, som de holde för den sande, hvorved det da vil have sit Forblivende.

7. Naar Taxationen af samtlige Sysselets Reppe er tilendebragt, vil Sysselmanden derhos, overeensstemmende med meerbemeldte Anordnings § 4, have at udnævne 5 af de Mænd, der have deeltaget i Taxationen, til at foretage den der ombandlede Revision. Disse Mænd skulle saa tidligt som muligt i Foraaret 1850, den Dag, der af Sysselmanden nærmere bliver at bestemme, give Möde paa det Sted i Sysselet, som han dertil udvælger, efter derom af ham at være underrettede i det Mindste 14 Dage för Mödetiden. Förend Forretningerne tage deres Begyndelse, have Revisorerne at aflægge den i nysnævnte Paragraph ommeldte Ed for Sysselmanden, der saavel har at give dem al fornöden Veiledning ved Arbeidet, som at paasee, at dette drives med tilbörlig Iver og overeensstemmende med vedhæftede Instrux for Revisorerne. — Alle Revisorernes Decisioner og Bemærkninger blive at indföre i en særegen, af Sysselmanden dertil autoriseret Protokol, der underskrives af ham og samtlige Revisorer.

1848. 1. Septbr.

8. De samme Grunde, som efter det Foranstaaende gjelde om Kirke Taxatorernes Inhabilitet, gjelde ogsaa med Hensyn til Revisorerne. Naar da en Revisor af disse Grunde maa fratræde, eller naar han för har deeltaget i Taxationen af den Jord, hvorom der er Spörgsmaal, har Sysselmanden at bestemme, hvo af de andre Revisorer tillige med ham skal udtræde, hvorefter de övrige 3 have at afgive Decisionen.

9. Naar Revisionen er endt, har Sysselmanden at paahöldeligt at tilstille vedkommende Amtmænd samtlige Protokoller, ledsagede af sine Bemærkninger saavel vedgaaende Taxationen og Revisionen i det Hele, som vedgaaende de enkelte Punkter, hvorover han maatte finde Anledning til at yttre sig. — Rentekammeret den 1. Septembr. 1848.

1. Septbr.

Rentekammerets **Instrux** for **Taxationsmændene ved Matrikuleringen** i Island. Khavn den 1. Septbr. 1848. — Anföres som publiceret i Reykjavik og i Hunavands Syssel 1849. — Islandsk: Original-Aftryk hos Schultz, trykt paa et Halvark i Folio; Tíðindi frá alþíngi Íslendínga 1849, Viðb. B., S. 54–56; Rubr. i Lanztíðindi 1850, S. 94. — Dansk: i Rentek. Relat. og Resol. Prot. 1848 C, Nr. 237*.

Reglugjörð fyrir þá menn, sem meta eiga jarðir á Íslandi, til þess að nýr dýrleiki verði á þær lagður.

1. Það er boðið í 3. grein tilskipunarinnar 27. Mai 1848, að virðingarmenn skuli meta hverja jörð til peningaverðs, að því sem slíkar jarðir verða sanngjarnlega virðar eptir gæðum sínum.

Þetta er svo að skilja, að meta skal hverja jörð eptir því, sem hún er í raun og veru með kostum og ókostum, en ekki eptir þeim atriðum, er einúngis nú kunna að standa mundu rýra verð hennar eða auka. — Fyrir því ber að gæta þess:

a) hvernig tún er og engjar og hagi, hvílík þar er landbeit og hverir landskostir, svo ekki sè einúngis á

Hdskj. 18 103

1848. 1. Septbr.

það litið, hvílíkan skepnufjölda þar má hafa, heldur og hvert gagn hann megi gjöra; — b) hvern ágóða þar mætti hafa af hlunnindum, t. a. m. veiði, dúntekju, varp, rekum, skógi, mólaki, og öðru þesskonar; — c) hvað jörðin er örðug, og hvílíkan kostnað hafa þarf til að bagnýta hana; — d) hvað þar er hætt við skriðum, jarð-föllum, ágángi af vatnsföllum, eða sjó, sandfoki og öðru þesskonar.

En það ber að varast, að tekið sè til greina:

a) peningshald það, sem nú er á jörðinni, ef það samsvarar ekki því, er vænta má, að jörðin geti fram flutt í meðalári með sæmilegri hirðíngu; — b) ágóði sá, sem ekki getur fengizt nema með feykilegum kostnaði, eða með slíkri kunnáttu og þekking, sem ekki er við að búast hjá bændamönnum, eða ekki heyrir til atvinnu-vegi þeirra (t. a. m. rauðablástur, saltsuða og annað þessk.); — c) sá mismunur á verðinu, sem orsakast getur af því að jörðin er höfð með annari jörð, eða af því hún er nú sem stendur byggð með of hörðum skilmálum, eða of linum; — d) ásigkomulag húsa þeirra, sem á jörðinni eru.

Þegar búið er svo að líta á kosti og lesti jarðarinnar, skal meta hana á það verð, sem hver seljandi og kaupandi mundi vera skaðlaus af.

2. Ef hjáleigur fylgja jörð, ber þessa að gæta:

Óbyggðar hjáleigur allar skal meta með heimajörðinni. — Svo er og um byggðar hjáleigur, sem ekki hafa landamerki sèr. — En byggðar hjáleigur, sem hafa landamerki sèr, skal meta sem jarðir sèr.

3. Ef svo stendur á, að þræta er um landamerki milli jarða, skal meta þrætulandið sèrílagí, og taka til hvers virði það mundi vera eptir því til hvorrar jarðarinnar það er lagt. — Rentukammerinu 1. dag Septembers 1848.

1848. 1. Septbr.

INSTRUX for de Mænd, der skulle taxere Jordeiendommene i Island, i Anledning af disses nye Skyldsættelse.

1. I Forordn. af 27. Mai 1848 er foreskrevet, at Taxatorerne skulle ansætte hver Jordeiendom til den Pengeværdi, som samme ifölge sin Beskaffenhed har, efter billig gangbar Priis paa saadanne Eiendomme.

Betydningen heraf er, at enhver Jord skal taxeres saaledes, som den er beskaffen, uden at der tages Hensyn til de blot forbigaaende Omstændigheder, som Øieblikket maatte have en forhöiende eller nedsættende Indflydelse paa dens Salgsværdi. — Derfor bör der tages Hensyn til:

a) Beskaffenheden af Tun, Slaa-Eng og övrige Marker, Vintergræsning samt Græsningens Beskaffenhed i det Hele, saaledes at der ikke alene bensees til, hvilken Mængde Creaturer Jorden maatte kunne fremböde, men ogsaa til deres Beskaffenhed; — b) de Fordele, der kunne haves af alleslags „hlunnindi", f. Ex. af alslags Fangst, Æderfugle og anden Dun, Varp, Torvstrandsret, Kratskov, Törveskjær og deslige; — c) hvor besværlig Jorden er — hvor store Bekostninger der behöves til dens Drift; — d) hvormeget Jorden er udsat for Fjeld- eller Jordskred, Elvbrud, Söbrud, Sandflugt og deslige.

Derimod bör der ikke tages Hensyn til:

a) den nærværende Creaturbesætning, forsaavidt den ikke svarer til hvad Eiendommen med almindelig god Drift i Middelaar antages at ville kunne fremböde; — b) den Fordeel, som ikkun kan indvindes med uforholdsmæssige Bekostninger, eller ved Kundskaber og Færdigheder, som ikke kunne forudsættes hos Landmanden, eller som ikke höre til dennes Næringsveie; — c) den Forögelse eller Formindskelse af Jordens öieblikkelige Værdi, som kan följe af Eiendommens For-

Hdskj. 18 104

1848. bindelse med en anden Eiendom, eller de nuværende
1. Septbr. uforholdsmæssig strenge eller uforholdsmæssig lempelige Bygningsvilkaar; — d) Beskaffenheden af de Bygninger, der for Tiden findes paa Gaarden.

Naar Jordens Egenskaber ere veiede, bör den ansættes til den Værdi, hvortil enhver Sælger uden Skade kunde sælge den, og enhver Kjöber uden Skade kjöbe den.

2. Ifald Hjaleier följe med en Jord, bliver Følgende at iagttage:

Alle ubeboede Hjaleier taxeres i Forbindelse med Hovedjorden. — Saaledes ogsaa bebyggede Hjaleier, som ikke ere udskiftede fra Hovedjorden. — De bebyggede Hjaleier derimod, som ere udskiftede, taxeres som særskilte Gaarde.

3. Ifald der tvistes om Grændseskjel mellem to Eiendomme, bliver det omtvistede Stykke at taxere særskilt, saaledes at der for samme sættes den Værdi, som det vilde have, eftersom det tillægges den ene eller den anden af de paagjeldende Eiendomme. — Rentekammeret den 1. Septbr.[1] 1848.

1. Septbr. Rentekammerets **Instrux** for **Overtaxatorerne** ved den nye **Matrikulering af Jordegodset** i Island. Khavn den 1. Septbr. 1848. — Publiceret i Hunavatns Syssel 1849. — Islandsk: Original-Aftryk hos Schultz, trykt paa et Halvark i Folio; Tíðindi frá alþingi Íslendínga 1849, Viðbæt. B, S. 56; Rubr. i Lanztíðindi 1850, S. 34. — Dansk: i Rentek. Relat. og Resol. Prot. 1848 C, Nr. 237.

Reglugjörð fyrir þá menn, er rannsaka eiga jarðavirðingu þá, er gjöra skal til að koma á þær nýjum dýrleika.

Þeir menn, sem kosnir verða, eptir tilskipuninni 27. Mai þessa árs, til að rannsaka jarðavirðingu þá, er

[1]) den danske Original (utrykt) har Datum „30. Septbr.", den trykte islandske Original derimod „1. Septbr."

gjöra skal til að koma á þær nýjum dýrleika, eiga einkum 1848.
að gæta þess, er nú skal segja: 1. Septbr.

1. Ef þeir verða nokkurstaðar varir við, að skakkazt hafi í reikningum eða samansetningum, eða rángt sè hermt, skulu þeir benda á slíkar yfirsjónir, og rita það í þá bók, sem innsigluð verður til starfa þeirra, en í virðingabókunum sjálfum skulu þeir enga leiðréttíng gjöra.

2. Þeir skulu einnig meta mótmæli þau, er gjörð verða gegn virðingarverði jarðanna. Eiga þeir í þeim úrskurðum sínum að fara eptir þekking sinni á jörðunum, og eptir skilríkjum þeim, sem mótmælendur bera fram, eða sjálfir þeir geta útvegað.

3. Ef þeim virðist ekki að eins kæra sú, er fram er borin móti virðingu jarðarinnar, ástæðulaus, heldur sýnist þeim og að jörðin sè of lítils metin, eiga þeir að meta hana til þess verðs, sem þeir álíta rètt að vera, og skal það standa.

4. En þá er þeim sýnast ekki rök til að lækka virðingarverð það, sem kært hefir verið um, eiga þeir ætíð að skýra frá, hve mikill kostnaður hlotizt muni hafa af kærunni, svo það fè verði heimt af þeim, er kærði. — Rentukammerinu 1. dag Septembers 1848.

Instrux for de Mænd, der skulle revidere det i Anledning af Jordeiendommenes nye Skyldsætning udførte Taxationsarbeide.

De Mænd, der i Island skulle, overeensstemmende med § 4 i Anordningen af 27. Mai d. A., revidere det i Anledning af Jordeiendommenes nye Skyldsætning sammesteds foretagne Taxationsarbeide, have fornemmelig at varetage Følgende:

1. De skulle, forsaavidt de nogensteds maatte opdage Regningsfeil eller Formfeil eller faktiske Urigtigheder, paavise saadanne Mangler, saaledes at de derom

Hdskj. 18 105

1848. 1. Septbr. gjöre Bemærkning i den til deres Forhandlinger aut... serede Forhandlings-Protokol, men uden at gjöre nog... Rettelse i selve Taxations-Protokollerne.

2. De skulle endvidere paakjende de Indsigelser, der maatte fremkomme mod den af Taxatorerne paa Jorderne satte Taxationsværdi. Og have de at afsige denne Kjendelse i Henhold saavel til det Kjendskab de selv besidde til den omspurgte Jord, som til de enten af Klageren meddelte, eller af dem selv tilveie bragte Oplysninger om Jordens virkelige Værdi.

3. Dersom de ikke blot komme til det Resultat, at en fremkommen Klage over for höi Ansættelse er ubeföiet, men endog finde, at den paagjeldende Eiendom er for lavt taxeret, bör de forhöie denne Ansættelse til det Belöb, som de holde for at være Eiendommens sande Værdi, hvorved det da haver sit Forblivende.

4. Fremdeles have de overalt, hvor der ei findes Grund til at nedsætte den paaklagede Ansættelse, at opgive de Omkostninger, som maae ansees foranledigede ved den skete Indanknng, for at disse kunne blive inddrevne hos Klageren. — Rentekammeret den 1. Septembr.[1] 1848.

2. Septbr. **Rentekammer-Skrivelse** til Minister Zahrtmann, Direkteur for Sökort-Archivet, ang. **Disposition over det til Söopmaalinger ved Island** bestemte **Belöb.** Khavn den 2. Septbr. 1848. — Rentek. Isl. Copieb. 1848, Nr. 383.

Ved behagelig Skrivelse af 24. i f. M. har Direkteur for Sökort-Archivet, Hr. Minister Zahrtmann, næst at meddele Kammeret, at af de, ifölge dette Collegii Skrivelse af 11. Marts d. A.[2], at den til en Söopmaa-

[1]) den danske (utrykte) Original har, som för meldt, Datum „30. Septembr.", den trykte islandske Original derimod „1. Septembr."

[2]) see kgl. Resol. 9. Juni 1847.

af Islands Vestside og nogle Fjorde paa Nordsiden 1848. Aaret 1848 bevilgede Sum, anviste 2500 Rbd., i 2. Septbr. Aaret ere afholdte 804 Rbd. 24 Sk. for den til Opmaalingen bestemte Jagt Karen Knuths Eqvipering og Udsættelse, henstillet til Rentekammerets Bestemmelse, hvorledes der skal forholdes med de 1695 Rbd. 72 Sk., der ere i Behold af ovenmeldte 2500 Rbd., da Omstændighederne ei have tilladt at udföre den paatænkte Opmaaling iaar.

I Anledning heraf meddeles tjenstligst, at det anbefales rettest, at fornævnte Restbelöb igjen indflyder i Zahlkassen her i Staden, i hvilken Kasse man derfor herved tjenstligst skulde udbede Belöbet indbetalt, saasnart Zahlkassereren har modtaget Ordre til sammes Modtagelse, hvorom Finantsdeputationen under D. D. herfra er tilskrevet det Fornödne.

Om Hr. Ministeren önsker det Premierlieutenant Haae ved Islands Jordebogskasse aabnede Creditiv af 200 Rbd. tilbagekaldt, imödeseer man Deres behagelige Meddelelse. — Rentekammeret den 2. Septembr. 1848.

2. Septbr. **Kongelig Resolution** ang. **Salg af et Hus i Reykjavik til Stiftsbogtrykkeriet.** Frederiksborg den 2. Septbr. 1848. — Rentek. Relat. og Resol. Prot. litr. C, Nr. 240. — **Uddrag.**

Rentekammeret indstiller i Forestilling 31. August 1848 til Approbation:

... 2) at den saakaldte forrige Landfogedbolig, ogsaa Bergmannstuen kaldet, overdrages Islands Stiftsbogtrykkeri for det ved en den 2. Marts d. A. afholdt Auktion gjorte Bud af 2302 Rbd., og iövrigt paa de Vilkaar, som Auktions-Conditionerne bestemme, hvorhos bekandt, at det Landsoverrets-Assessor Johnsen af kjöbte Grundstykke med derpaa staaende Rudera ligeledes overlades bemeldte Stiftsbogtrykkeri for en, foruden fornævnte Kjöbesum, særlig Betaling af 30 Rbd.

Hdskj. 18 106

Bók þessi, som er gégnumdregin, innsiglud og inniheldur eitt hundrad fjörutíu og fjögur blöð, lög-gildist hérmeð til gjörðabókar handa jarða-matsmönnum í Skaptafells-sýslum samkvæmt tilskipun 27de Mai 1848

Höfðabrekku, 15dja dag aprílmánaðar 1849

Christiansson

Ljósrit úr
Jarðamati 1849-1850
Skaftafellssýsla
30/9 2003
Sigrún S.

Ar 1849, mánadagiun hinn 4da Juni attu Hjörlu-
madurinn í Skaptafelli sýslum og hinir útnefndu vid-
svörun jardamatsmenn í Dyrhóla hreppi nefnilega
Hreppstjórarnir Einar Johannsson og Runolfur Sigurdsson
sveog fyrrum Hreppstjóri Sigurdur Petursson á Peturrey
ásamt Hreppstjórunum Birni Christjanssyni og Eyriki
Jonssyni, sem starfad hafa ad undanförum ad jarda-
mati Pessu, fund med sér á Höfdabrekku til
Pess sandvæmt tilskipun 27 Mai 1848 og reglugjörd
1 Septembr s.a. ad meta til peninga jardarnar í
Höfdabrekku og Reynirs söknum og verdur ad Pví bunu
Premhaldid jardaverdrúgunni í Dyrhóla og Sólheima
söknum og hefir Pessa vrid tilkynnt hlutadeyandi
Söknarpristum, og fyrirkomu jardarnar

í Dyrhóla hreppi Pennig

164. Hjörleifshöfdi Bóndaeign. Tunid er vidákaniskid
en hardbeleligt og snöggt, fódrar skú, eingar eu
eingvar, en vallendisslæur sárlétlar og
snöggar, sandfjarhagar góder sumar og vetur,
en stórgrigahagar Pvénær sem eingvir og
Pyrir hesta eingir hagar á veturum vegna
hættu. Undir jörd Pessa liggur Hafurey,
hvar hafa má selstöd, eins og líka Par er smá-
skógur meiri enn til eigin brúkunar.

Óbyggdanefnd
Málsnr. OBN 03010001 Tilv. 6/2003
Db. 1-32 Skj.nr. 2(45)
Mött.

Þjóðskjalasafn Íslands
Stafrest afrit

sem [illegible] er pegar ad egdileggia m[illegible]
hlutu Þeirra; líkar afangastadur í landar
eignunni og er Þad svo hagalítilli jörd
til tölurendrar torlegdar. Annars
er jörd Þessi hæg.

Hreppstjóri Sigurdur Pétursson sem eig-
andi ad og ábúandi á nokkrum hluta
jardar Þessarar, vrik frá, medan hún var
veidt

217, Sólheimahjáleiga ½ Bændaeign ½ Kirkjeg. Túnan eru stor
gerid fær og grasgefin, fodra 4 kýr, einigjar
í medallegi nefnilega snögg mýri, en út-
vallandi heldur gott, hagar í samfélegi
vid Ytri Sólheima og eru Þeir einhvörjar hinir
betstu sumar og vetur og líka god hrossabit
Djúra erkesæl fylgir jördunni Sólheimum
Ytri og á Hjálrigan, sem ad undanförnu
hefir verid talin [illegible] partur úr Ytri

PJÓÐSKJALASAFN ÍSLANDS
STAÐFEST AFRIT

Sólheimum, ad þrí leiti tiltölu til
hennar; líka á hjáleigan tiltölu
til eingjaétaks í Hvola landi mót
lamba upprekstei í Hvítmöga, sem Ytri
Sólheimingar eiga. Hjáleigan álítst
ad gíta framflegt 4 kúni og 200 fjár
og er sérleg hæg, og þaki jaidamatsmönn-
unum ekki mega verda hana saman
vid Ytri Sólheima, hvarnúdir hjáleigan
hegeir, vegna þess tún hennar fjeir
betei rækt er ordin langtum afkomu-
meiri og betei enn á heimajördinni

219.

218. Ytri Sólheimar ½ Banda ½ Kirkju eign. Túnin eru stór,
heldur hálend og ad meiri hlúta þýfd,
en grasgefin þad sem rækt ad verdur, fódra
10 kýr og stande þau tilbóta, eingjar eru
vallendisslæur þverbrestasamar og
mýrar átak í Hvola landi lítid; hagar

HODSKJALASAFN ISLANDS
STADFEST AFRIT

einhvörjer hanne betstu sumar og vetur og hvorfabrit god og eru frie i samenge vid Sölheimakiöleigu. Fjara fylgir rekasæl og á hiöleigan lítla tiltöla til hennar.

Afrikt i svarefndri Höstmögn i jördin nægan fyrir sig og er jörd Pessi heldur ördug en fremur god undir bú og ätiktst hún ad gäta framfleygt 10 kúm og 600 fjár

219. Eystri Sölheimar Bandaeign. Tänin eru stör og slett og sæmilega grasgefin, födra 7 kyr, eingjar eru ekki vidäkkamiklar, en godar bædi mýri og valklendi med betsta hegfalli, hagar frauungvir, en fremur töla ersigir á vetrum, og er mikid af frein nú kom i aur vegna äfella af Klisande. Fjara fylgir mjög örekasæl. Jörd Pessi er god undir bú á sumrum og hæg, og ätiktst hún ad gäta framfleygt 7 kúm og 200 fjár —

№	Jarðanna nofn	Hvors eign jörðin er	Verð Rdlr
203,	Norðurgarður	Bænda	220
204,	Loptsalir	Ditto	240
205,	Skarðshjáleiga	Ditto	240
206,	Haugur (Dyrhólahjáleiga)	Ditto	140
207,	Miðhús	Ditto	240
208,	Dyrhólar	Ditto	420
209,	Garðakot	Ditto	240
210,	Litluhólar	Ditto	120
211,	Vatnskarðshólar	Ditto	420
212,	Hriggir	Þykkvab: kl jörð	300
213,	Skeiðflötur	Ditto	300
214,	Steig	Dyrhóla kirkju	560
215,	Hvoll	Þykkvab: kl jörð	1140
216,	Petursey	Bændaeign	1800
217,	Sólheimahjáleiga	½ bænda ½ kirkju	550
218,	Ytri Sólheimar	½ ditto ½ ditto	1400
219	Eystri Sólheimar	bænda	760
220,	Fell	Prestjörð	830

ÞJÓÐSKJALASAFN

217. *Sólheimahjáleiga* ½ Bændaeign[,] ½ kirkju. Túnin eru stór, greiðfær og grasgéfin, fóðra 4 kýr, eingjar í meðallagi nefnilega snögg mýri, en útvalllendi heldur gott, hagar í samfélagi við Ytri Sólheima og eru þeir einhvörjir hinir bestu sumar og vetur og líka góð hrossabeit. Fjara rekasæl fylgir jörðunni Sólheimum ytri og á hjáleigan, sem að undanförnu hefir verið talin partur úr Ytri Sólheimum, að því leiti tiltölu til hennar, líka á hjáleigan tiltölu til eingjaítaks í Hvolalandi mót lambaupprekstri í Hvítmögu, sem Ytri Sólheimar eiga. Hjáleigan álítst að géta framfleytt 4 kúm og 200 fjár og er sérlega hæg, og þótti jarðamatsmönnunum ekki mega virða hana saman við Ytri Sólheima, hvarundir hjáleigan heyrir, vegna þess tún hennar fyrir betri rækt er orðin langtum afkomumeiri og betri enn á heimajörðinni.

218. *Ytri Sólheimar* ½ Bænda[,] ½ kirkju eign. Túnin eru stór, heldur hálend og að meiri hluta þýfð, en grasgéfin það sem ræktað verður, fóðra 10 kýr og standa þau til bóta, eingjar eru valllendisslæur þverbrestasamar og mýrar ítak í Hvolalandi lítið, hagar einhvörjir hinir bestu sumar og vetur og hrossabeit góð og eru þeir í sameign við Sólheimahjáleigu. Fjara fylgir rekasæl og á hjáleigan litla tiltölu til hennar. Afrétt í svonefndri Hvítmögu á jörðin nægan fyrir sig og er jörð þessi heldur örðug en fremur góð undir bú og álítst hún að géta framfleytt 10 kúm og 600 fjár.

Bók þessa, sem hefur inni at halda 54 fimtíu og fjögur-gegnum dregin og innsiglut arkar blöt, löggildi eg nú: at hún sè gjörta og úrskurtabók þeirra manna sem kvaddir eru til at ransaka jartamatit í bátum Skaptafells sýslunum, samkvæmt tilskipun 27 maí 1848. 4 gr.

Kleifa þingstad, 1ta d. júní mán. 1850

Jón Ljutmundsson
Sm

ÞJÓÐSKJALASAFN ÍSLANDS

Jördin Steig er [illegible] á 500 rd

215 Hvoll.

Jördin álízt ekki ad bera meira en 6 kýr og 360 fjár og þeinna fénad því ad eins ad sandafall þau sem hafa komit á túnin 2 undan farin ár, haldast ekki jafn frekt fram vegis, en þad getur brugdizt til beggja vona. Jördin er fölkskýl til heyvinna en ad ödru legti hög.

F. árs virdíng áfrínd af á búendum um í bréfi 7de Febr. f. á. af þeim áftædum sem nú voru teknar fram; bædi med tilliti til þess, og áfallanna á túnin sem vid er ad búast á túnin álízt ad jört þessi eigi ad falla í verdi um 240 rd

því úrskurdast

Jördin Hvoll er rétt virt á 900 rd

216 Pétursey.

Jördin Pétursey ber ekki meira en 12 kýr og 400 fjár áfángastadurinn er svo lélegur og liggur lángtum baga legar fyrir Fell, ad Pétursey lídur ekki baga af hónum svo tel-jandi sé.

F. árs virdíng ekki áfrínd; en med tilliti til áfallanna sem getid er f. á. og ofmikillar ásetníngar af fenadi álízt ad jört þessi eigi ad lækka í verdi um 200 rd

því úrskurdast

Jördin Pétursey er rétt virt á 1,600 rd

217 Sölheimakjáleiga

Jördin hefur verid talin 7 rd 40 al. eftur nálægt 7/100 úr allri Ytri Sölheima eigninni; ~~hu~~ med sérdeilis tilliti til þessarar til tölu í högum og afrétti álízt hún ekki ad bera meira en 3 kýr og 100 fjár; hún á einnig 7/100 úr fjörunni; áföll á haga og slægjur sjá N° 218.

ÞJÓÐSKJALASAFN ÍSLANDS

F. árs virðing ekki áfrínt; með tilliti til þess sem nú var mælt og ofmiklar ásetningar f. á. álízt að hún eigi að lækka í verði um 150 rd

Því úrskurðast.

Jörðin Sólheimahjáleiga er rétt virt á 400 rd

218 Sólheimar ytri

Túnin fóðra ekki meira enn 8 kýr; klifandi brýtur af högum og vall-lendisflægjur í Nesinu blása upp. – Um tiltölu Sólheimahjál. í högum afrétti og fjöru, sjá þá jörð N 217. –

F. árs virðing ekki áfrínt; en með tilliti að í fyrra álízt afsettá 2 kýr og 200 fjár, og til áfallanna sem getið er, álízt að hún eigi að falla í verði um 100 rd

Því úrskurðast

Jörðin Ytri Sólheimar er rétt virt á 1300 rd

219 Sólheimar eystri

F. árs virðing ekki áfrínt; en þegar litið er á jörðin ber ekki meira en 6 kýr og 200 fjár, og að bæði blása upp litlir heiðar hagar, og klifandi brýtur af og eyðir slétt lendis gras högum, álízt að hún eigi að lækka í verði um 160 rd

Því úrskurðast

Jörðin Sólheimar eystri er rétt virt á 600 rd

220 Fell.

Jörðin ber að eins 6 kýr og 250 fjár. F. árs virðing ekki áfrínt, en með tilliti til að heldur en fyrra afsett á þessa hægu og áfallalausa jörð álízt að hún eigi að lækka í verði um 30 rd

Því úrskurðast

Jörðin Fell er rétt virt á 800 rd

PIÓÓSKIALASAFN ISLANDS

....úrskurðarbók þeirra manna sem kvaddir eru til að rannsaka jarðamatið í báðum Skaptafellssýslunum, samkvæmt tilskipun 27. maí 1848. 4. gr.
Kleifa þingstað, 1 da- d. Júní mán. 1850
Jón Guðmundsson (sign)

217. Sólheimahjáleiga
Jörðin hefur verið talin 7 H- 40 al eður nálægt 7/100 úr allri Ytri-Sólheimaeigninni; með sérdeilistilliti til þessarar tiltölu í högum og afrétti álízt hún ekki að bera meir en 3 kýr og 100 fjár; hún á einnig 7/100 úr fjörunni; áfok í haga og slægju sjá N218.
F. árs virðíng ekki áfríað; með tilliti til þess sem nú var mælt og afsettrar ásetníngar þ.á. álízt að hún eigi að lækka í verði um 150 rd-
því úrskurðast
Jörðin Sólheimahjáleiga er rétt virt á 400 rd-

218 Sólheimar ytri
Túnin fóðra ekki meira enn 8 kýr; Klifandi brýtur af högum og vall lendisslægjur í Nesinu blása upp. –Um tiltölu Sólheimahjál í högum afrétti og fjöru, sjá þá jörð N217.-
F. árs virðíng ekki áfríað; en með tilliti að í fyrra álízt afsettá 2 kyr og 200 fjár, og til áfallanna sem getið er álízt að hún eigi að falla í verði um 100 rd
því úrskurðast
Jörðin Ytri Sólheimar er rétt virt á 1300 rd-

Hdskj. 21 1853-118
00025

Ár 1852 hinn 6ta Júní fyrir mér undirskrifuðum sýslumanni Gullbringu- og Kjósarsýslu og umboðsmanni alþingis, kom hingað heim til mín, sem hann hefur hjá mér dvalið og verið hjá mínum fyrirskipunum, ári fyrr að búinn og heitið hefur hann þann þarnæsta dag að ganga að eiga mér löglegrar giptingar eiginorði

Því lýsi ég hér með opinberlega

Heiðursmaðurinn ungi Sigurður Jónsson
hreppstjóri
Helga Þorsteinsdóttir
búandakona.

Vitnisburður vottum
Björn Pálsson Sigurður Jónsson
hreppstjóri
búandakona.

Upplesið á manntalsþingi að Þyrli á Hvalfjarðarströnd 7da dag júní mán. 1852.

Eð
Pálsson
Skr.

Endurgjald
fyrir kvittering 36 s
— " — bréfsins 12
48 s
fyrir ritun og átta kvittanir
Pálsson
Skr.

№ 105

Ár 1852 hinn 6ta Júní fyrir mér undirskrifuðum sýslumanni og umboðsmanni alþingis

Jeg Berent Sveinsson gjöri kunnugt að mig hefir til kvánfangs beðið af heiðursmanni hreppstjóra Sigurði Jónssyni á Hvalfjarðarströnd 41árs gömlum búandmanni og sveitarlimi hans hér í sókninni Reynivallasókn og hreppi, dóttir hans Helga Þorsteinsdóttir 23ja ára gömul, hvörri bón hans hefi ég ekki viljað synja, heldur hefi ákveðið að ganga að eiga hana þann 7da dag júní mán. þ. á. og hefi ég því látið lýsa þessu hjónabandi mínu á þrennum undanförnum messudögum í kirkju Reynivallasóknar, sem hún hefur hjá mér dvalið og verið hjá mínum fyrirskipunum, ári fyrr að búinn og heitið hefur hann þann þarnæsta dag að ganga að eiga mér löglegrar giptingar eiginorði

Því lýsi ég hér með opinberlega

Heiðursmaðurinn ungi Sigurður Jónsson
hreppstjóri
Helga Þorsteinsdóttir
búandakona.

Vitnisburður vottum
Björn Pálsson Sigurður Jónsson
hreppstjóri
búandakona.

Upplesið á manntalsþingi að Þyrli á Hvalfjarðarströnd 7da dag júní mán. 1852.

Eð
Pálsson
Skr.

Endurgjald
fyrir kvittering 36 s
— " — bréfsins 12
48 s
fyrir ritun og átta kvittanir
Pálsson
Skr.

...
...
...

174 uppsögn á sér stad, eigi greidelur í réttan gjalddaga, má borgun taka í vedinu med kenn hætti sem ákvedinn er í tilsk 18 februar 1847, en ef málssökn kynnis ad risa af skuldbindingum kunnsem tilteknar eru í kessu vedskuldabrefi mínu undergengst jeg ad sæta hinni hrödu málssöknar adferd samkvæmt tilsk 25 januar 1828.

Vedskuldabrefi kessu, sem jeg hefi underskrifad má á mínn kostnad kínglysa, án kess jeg se kartil kvaddur

Sólheimum ytri 6 júní 1852

Berent Sveinsson
(handsaladi)

vitundar vottar
G. Jónsson Hjörleifur Jónsson

Ad böndinn Berent Sveinsson hafi med jákvædi mínu og vitund gefid ved í 4 ct í eignarjörd minni Pétursey kad vedurkenni jeg hérmed

Pétursey 6 júní 1852

Sigurdur Pétursson

Kínglyst, fyrir manntals kínghenni ad Dyrhóla kínglstad 7 júní 1852 (med hindrunt (prohibetet) áteiknun. —

Gíslason
Sm

Endurgjald
fyrir kínglestur 1 rd
" bókinn " 24 s
1 rd 24 s
(einingdalar 24 skildingar)
Gíslason

No 195

Ár 1852 hinn 6. júní framfór að Sólheimum ytri eptirfylgjandi samníngur

Jeg Berent Sveinsson gjöri kunnugt að jeg hefi til láns tekið af munum hinnar ómyndugu systur minnar Hallberu Sveinsdóttur á Sólheimahjáleigu 416 rd (: fjögur hundruð og sextán dali:) og ber mér af láni þessu...

Til fullvissu fyrir skaðlausri lúkníngu láns þessa með öllum ógreiddum vöxtum og kostnaði þeim, er orsakast kynni af hyrduleysi mínu í að gæta þeirrar skuldbindíngar, er veðskuldabréf þetta tiltekur géf jeg 1 da veðrétt, í eignarjörð minni Sólheimum ytri í Dyrhólahreppi og Skaptafellsþingi hinu vestra 25 H að dírleika...

Sólheimum ytri 6 júní 1852

Berent Sveinsson

BÓKASAFN ALÞINGIS

TÍÐINDI

UM

STJÓRNARMÁLEFNI ÍSLANDS,

GEFIN ÚT

AF

HINU ÍSLENZKA BÓKMENTAFÉLAGI.

FYRSTA BINDI.

1854—63.

KAUPMANNAHÖFN.

PRENTAÐ HJÁ S. L. MÖLLER.

1864.

Hdskj. 22

122

1861. 21. marz.

ársreikningar eru samdir, og að gæta þess, að í næstu reikningum, sem samdir eru, eptir að hinir fyrri reikningarnir eru á enda kljáðir, verði gjörð grein fyrir þeim breytingum, er á þeim hafa orðið, þá er útgjört var um þá, og

2. að kostnaður sá, er af þessu rís, gjaldist af eigum sjálfra sjóðanna og stofnananna.

Um leið og dómsmálastjórnin birtir yður þetta, herra (til.), skorar hún á yður að gjöra þær ráðstafanir, er með þarf, samkvæmt þessum allrahæsta úrskurði.

---

1. aprílm.

15. Tilskipun um löggilding nýrrar jarðabókar fyrir Ísland.

Vèr Friðrik hinn Sjöundi o. s. frv., gjörum kunnugt: Eptir að Vèr höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, er fyrir það hefir verið lagt, til tilskipunar um löggilding nýrrar jarðabókar fyrir Ísland, bjóðum Vèr og skipum fyrir á þessa leið:

1. gr.

Hin nýja jarðabók fyrir Ísland, er samin hefir verið samkvæmt tilskipun 27. maí 1848, 1. gr., skal öðlast lagagildi 6. dag júnímánaðar 1862.

2. gr.

Eptir þessari hinni nýju jarðabók skulu greiddir skattar, tollar og gjöld þau til almennings þarfa, er eptir þetta kunna að verða lögð á jarðir á Íslandi; einnig skal upp frá þeim degi, sem að ofan er nefndur, heimta og greiða allar tíundir af jörðum á Íslandi eptir þeim dýrleika, sem á hverja jörð er settur í hinni nýju jarðabók; þó áskilst þeim prestum, sem eru í kallinu þegar hin nýja jarðabók öðlast lagagildi, rèttur til að taka preststíund sína af jörðunum eptir hinum eldri dýrleika jarðanna, ámeðan þeir eru í því sama kalli, svo framt

jarðartíundin er á þann hátt rífari, en ef hún væri reiknuð eptir hinni nýju jarðabók. 1861. 1. aprílm.

3. gr.

Þeim hluta alþingiskostnaðarins, sem lagður er á jarðirnar, skal jafna niður á sama hátt og að undanförnu, þangað til öðruvísi verður ákveðið.

4. gr.

Þegar 20 ár eru liðin frá því, að hin nýja jarðabók öðlast lagagildi, skal það tekið til yfirvegunar, hvort ástæða sè til að leggja hana undir almenna endurskoðun.

Eptir þessu eiga allir hlutaðeigendur sèr þegnlega að hegða.

---

1. aprílm.

16. Opið brèf um það, hvernig endurgjalda skuli kostnað þann, er risið hefir af jarðamatinu á Íslandi, og til bráðabyrgða hefir greiddur verið úr jarðabókarsjóði Íslands.

Vèr Friðrik hinn Sjöundi o. s. frv., gjörum kunnugt: Eptir að Vèr höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, er fyrir það hefir verið lagt, til opins brèfs um það, hvernig endurgjalda skuli kostnað þann, er risið hefir af jarðamatinu á Íslandi, og til bráðabyrgða hefir greiddur verið úr jarðabókarsjóði Íslands, bjóðum Vèr og skipum fyrir á þessa leið:

1. gr.

Kostnað þann, er risið hefir af jarðamatinu á Íslandi, og til bráðabyrgða hefir greiddur verið úr jarðabókarsjóði Íslands, að upphæð 8,360 rdl. 82 sk., skal endurgjalda jarðabókarsjóðnum á þann þátt, að honum sè jafnað niður á allar jarðir í landinu, þannig, að gjalda skal $9\frac{1}{4}$ skildinga af hverju jarðarhundraði, sem til er fært í hinni nýju jarðabók.

Hdskj. 22 123

jarðartíundin er á þann hátt rífari, en ef hún væri reiknuð eptir hinni nýju jarðabók. 1861. 1. aprílm.

3. gr.

Þeim hluta alþingiskostnaðarins, sem lagður er á jarðirnar, skal jafna niður á sama hátt og að undanförnu, þangað til öðruvísi verður ákveðið.

4. gr.

Þegar 20 ár eru liðin frá því, að hin nýja jarðabók öðlast lagagildi, skal það tekið til yfirvegunar, hvort ástæða sé til að leggja hana undir almenna endurskoðun.

Eptir þessu eiga allir hlutaðeigendur sér þegnlega að hegða.

Ástæður[1].

Samkvæmt konungsúrskurði 27. maím. 1859 var lagt fyrir alþing það ár frumvarp til tilskipunar um löggilding nýrrar jarðabókar fyrir Ísland, ásamt jarðabókarfrumvarpi, er að síðustu hafði verið samið í dómsmálastjórninni.

Af þegnlegu álitsskjali alþingis um málefni þetta sést, að þingið með 17 atkvæðum móti 8 hefir fallizt á, að við hafður sé einn mælikvarði á öllu landinu til að finna dýrleik hverrar jarðar, en ekki sinn mælikvarði fyrir hvert amt, eins og alþingi stakk upp á 1857, og að þingið með 19 atkvæðum gegn 5 hefir fallizt á að mæla með því, að frumvarpið til tilskipunar um löggilding nýrrar jarðabókar, þarsem hundraðatalan væri þannig reiknuð, yrði gjört að lögum, þó með þeim breytingum, er nú skal greina:

1. að í 1. grein sé ákveðið að jarðabókin fái lagagildi 6. júním. 1863, og að bætt sé við þessa grein þeirri ákvörðun: „að stjórnin hlutist til, að hið nýja jarðabókar frumvarp verði sem fyrst gjört þjóðinni kunnugt, að þjóðinni gefist kostur á að benda

1) Smbr. alþ.tíð. 1859. 11., 15.—16., 877.—947., 1118.—1161., 1164.—1181., 1821.—1824. bls.; viðb. A 16.—22. bls.

2. gr.

Gjald þetta skal eigandi hverrar jarðar skyldur að greiða, eða, ef hann ekki sjálfur býr á jörðinni, ábúandi hennar, en hann skal eiga rètt á að fá það endurgoldið hjá eiganda; skulu sýslumenn heimta helming þess árið 1863, en hinn helminginn árið 1864. 1861. 1. aprílm.

Eptir þessu eiga allir hlutaðeigendur sèr þegnlega að hegða.

Hdskj. 22 124

1861. 1. aprílm.

á þá helztu galla, sem þykja vera á jarðamatinu, og að stjórnin síðan á haganlegasta hátt lagfæri þá, þar sem ástæða þykir til vera."

2. að í stað síðari hluta 2. greinar, frá orðunum: „þó áskilst þeim prestum . . . . . eptir hinni nýju jarðabók"[1], verði sett: „þó áskilst þeim prestum og sýslumönnum, sem eru í embættum þegar hin nýja jarðabók öðlast lagagildi, að fá endurgoldið af ríkissjóði það, sem þeir missa í við breytinguna á tíundargjaldinu".
3. að fyrri kafli 3. greinar falli burt[2].
4. að við 4. grein sè bætt þessari ákvörðun: „Þó skal hverjum, sem getur fært ljós rök fyrir því, að jörð sín sè rangt metin, 5 fyrstu árin eptir löggilding jarðabókarinnar heimilt að bera fram ástæður sínar við stjórnina, til þess að fá matinu breytt".

Um 1. uppástunguatriðið í álitsskjali alþingis skal þess getið, að árið 1857 kom þegar fram á þinginu áþekk uppástunga um, að frestað yrði löggilding jarðabókarinnar, en sú uppástunga var þá felld með 13 atkvæðum gegn 6, og fallizt á, að jarðabókin þegar í stað skyldi öðlast lagagildi. Í álitsskjali þingsins það ár um málefni þetta er það meðal annars tekið fram, og það með rökum, þessu til styrkingar, að hèr væri eigi að gjöra um jarðamat, sem alþýða ekkert vissi um, á hverju það væri byggt, eða hvernig það hafi ráðizt til lykta, fyr en það hafi verið albúið og látið fá gildi um land allt, heldur sè hèr einungis að ræða um jarðavirðing, er lögin hafi lagt í hendur landsmönnum sjálfum, og

1) Þessi kafli 2. greinar í frumvarpinu er þannig hljóðandi: „þó áskilst þeim prestum, sem eru í kallinu þegar hin nýja jarðabók öðlast lagagildi, rèttur til að taka preststiund sína af jörðunum eptir hinum eldri dýrleik jarðanna, á meðan þeir eru í því sama kalli, svo framt jarðartíundin er á þann hátt rifari, en ef hún væri reiknuð eptir hinni nýju jarðabók."

2) Fyrri kafli 3. greinar í frumvarpinu er þannig hljóðandi: „Enn fremur skal farið eptir hinni nýju jarðabók, þá er ákveða skal hinn svo nefnda skatt, að því leyti sem það er sumstaðar venja, að leggja saman, þegar svo stendur á, fasteign og lausafè til þess að reikna út skattinn".

síðan (við yfirmatið) gefið hverjum jarðeiganda og ábúanda kost á að bera sig upp undan öllum ójöfnum á matinu í því og því hèraði. Við þetta bætist, að eptir að búið var að virða allar jarðir í hverjum hrepp á landinu árin 1849 og 1850, samkvæmt tilskipun 27. maím. 1848, voru eptirrit af virðingargjörðunum lögð fram á hverjum kirkjustað, öllum hreppsbúum í hverjum hrepp til sýnis, á þeim tíma, er leið frá virðingargjörðinni og þangað til yfirmat það fór fram, sem fyrir skipað er í 4. grein tilskipunarinnar, og var þá skorað á menn að koma innan tiltekins tíma fram með þær umkvartanir, er þeir kynnu hafa um virðing þá, er hefði verið lögð á jarðir þeirra, til þess endurskoðendur matsins í hèruðunum gætu lagt á þær úrskurð sinn. Þegar jarðamatið var fullbúið, var það síðan lagt fyrir alþingi 1853, til þess það segði um það álit sitt, og lèt þá þingið þá skoðun í ljósi, að jarðamatið, að fáeinum undantekningum fráskildum, væri rètt og jafnt, ekki einungis í hverjum hrepp út af fyrir sig, heldur og í hreppunum innbyrðis í hverri sýslu, en þar á móti vantaði jöfnuð þenna þegar sýslurnar væru bornar saman hvor við aðra, og stakk því þingið upp á að setja þriggja manna nefnd í Reykjavík, til að jafna þessar misfellur og til að laga aðra galla, er þóttu vera á jarðamatinu. Innanríkisstjórnin, er íslenzk mál þá heyrðu undir, bjó þessvegna til uppástungu um það, hvernig jarðamatið yrði leiðrètt með hagfeldustu móti, og var sú uppástunga síðan borin undir álit alþingis 1855, og síðan eptir tillögum þingsins sett 3 manna nefnd (og kaus þingið 2 af nefndarmönnum) til þess að rannsaka og leiðrètta jarðamatið, samkvæmt þeim skoðunum, er alþingi hafði látið í ljósi. Álitsskjal nefndarinnar var síðan lagt fyrir alþingi 1857; rannsakaði þingið það nákvæmlega, og fèllst á það að mestu leyti og játaði, að það væri, þegar á allt er litið, vel af hendi leyst, og yrði til verulegra bóta; en með því þingið einnig fór fram á að hafa skyldi 3 deila (einn deili fyrir hvert amt) til að ákveða dýrleik hverrar jarðar fyrir sig, í stað þess að stjórnin og nefndin hafði gjört ráð fyrir, að einungis einn deili skyldi við hafa um allt land, en stjórninni eigi þótti vera ástæða til að fallast á

Hdsk. 22 125

1861. 1. aprílm. þessa breyting, þá var þetta aðalástæðan til þess, að málið á ný var borið undir álit alþingis árið 1859.

Eptir allri þeirri aðferð, er þannig hefir verið viðhöfð frá upphafi við tilbúning jarðabókar þessarar, og með því málið hefir verið rætt á alþingi á fjórum hinum síðustu þingum, þá virtist ekki vera nein gild ástæða til að fresta lengur löggilding jarðabókarinnar, en ef fallizt væri á uppástungu alþingis, að auglýsa jarðabókar frumvarpið um land allt, og á þann hátt bjóða landsbúum að koma fram með mótbárur sínar móti jarðabókinni, sem nú þegar er fullbúin, þá gæti hæglega svo farið, að öllu verkinu yrði svo að segja kollvarpað, og yrði þá aptur að byrja frá upphafi að nýju; á þetta er og vikið í álitsskjali alþingis 1857; einnig hafa ýmsir þingmenn mjög fastlega tekið það fram á síðasta alþingi. Það er eigi heldur neinn efi á því, að allflestir eigendur þeirra jarða, sem hækkaður hefir verið dýrleiki á með hinu nýja jarðamati, mundu nota tækifærið til að biðja um, að því yrði breytt; svo mundu og þeir menn, er frá upphafi hafa verið mótstöðumenn hinnar nýju jarðabókar, fá æskilegt færi á að vekja nýjar æsingar gegn öllu jarðamatinu. Sú uppástunga alþingis, sem hèr er um rætt, virðist þar að auki vera svo óákveðin, að hún jafnvel af þeirri ástæðu ekki verður tekin til greina; því eptir uppástungu þessari á stjórnin á haganlegasta hátt að laga þá galla, sem þykja vera á jarðamatinu, þar sem ástæða þykir til vera, en að öðru leyti hefir alþingi ekki séð sèr fært að tiltaka nákvæmar, hvernig skyldi að farið í þessu efni. Þareð það nú ekki mundi ráðlegt fyrir stjórnina, að skera úr málum þessum sem umboðslegum málum, mundi verða nauðsynlegt að setja eina eður fleiri nefndir til þess nýjar rannsóknir gætu fram farið á Íslandi, og leita síðan álits alþingis um það, eður með öðrum orðum, það yrði að byrja á ný frá upphafi, og þetta yrði ekki að eins mjög kostnaðarsamt, heldur mundi það og olla miklu lengri drætti á jarðamatinu en alþingi sjálft vill.

Þar sem skýrskotað hefir verið til þess, að aðferð sú, sem alþingi hefir stungið upp á, sè samkvæm þeirri aðferð, sem hafi verið viðhöfð þá er nýtt jarðamat var lögleitt í konungsríkinu, þá ber þess að geta, að þessu er engan veginn þannig varið;

1861. 1. aprílm. því fyrst og fremst fara uppástungur alþingis miklu lengra en átti sèr stað í konungsríkinu eptir opnu brèfi 24. júním. 1840, þar sem þingið fer fram á að ekki einungis jarðeigendurnir, heldur landsmenn yfir höfuð, þ. e. hver og einn, skyldi eiga kost á að benda á hina helztu galla, sem enn kynnu vera á jarðamatinu; og í öðru lagi er það aðgætandi, að við endurskoðun jarðamatsins, er fram fór á Íslandi árið 1850, var jarðeigendunum nægilega gefinn kostur á að láta í ljósi, hvað þeim þætti jarðamatinu ábótavant, á líkan hátt og gjört var í konungsríkinu árið 1840, en þó með hagfeldara móti. Það virðist nú svo, sem menn eigi að láta lenda við þetta, að því leyti snertir dýrleik einstakra jarða, og þetta er einnig með berum orðum tekið fram í uppástungum þeim um leiðrètting jarðamatsins, er innanríkisstjórnin samdi árið 1855, og það ár voru lagðar fyrir alþingi; komu þá engar mótbárur fram gegn þessu af þingsins hálfu, en þar á móti fèllst þingið á þá skoðun stjórnarinnar, að einungis gæti orðið umtalsmál að jafna þær misfellur, er þóttu vera á matinu í hreppum eða þó einkum sýslum, þegar einn hreppur eða sýsla væri borin saman við annan hrepp eða sýslu, og þetta var því aðalætlunarverk jarðamatsnefndarinnar í Reykjavík. Þess skal og getið um þetta atriði í álitsskjali alþingis, að uppástunga þingsins um að gefa landsmönnum enn á ný kost á að fá jarðamatinu breytt, að eins var samþykkt með eins atkvæðis mun (13 atkvæði móti 12), og að þeim, er gáfu atkvæði móti uppástungunni, þótti ástæða til að neyta rèttar þess, sem 61. grein tilskipunarinnar veitir minni hlutanum til að koma fram með atkvæði sitt.

Eptir því, sem nú hefir sagt verið, hefir þótt vera næg ástæða til nú þegar að löggilda jarðabókarfrumvarpið, þannig, að hin nýja jarðabók fái lagagildi 6. júnímán. 1862, og að gjöld séu tekin eptir henni í fyrsta skipti í fardögum 1863.

Í hinu 2. uppástunguatriði í álitsskjali alþingis er farið fram á breyting á 2. grein frumvarpsins, og lítur sú breyting að því, að ríkissjóðurinn skuli endurgjalda prestum þeim og sýslumönnum, sem eru í embættum þegar hin nýja jarðabók öðlast lagagildi, það sem þeir missa í við það, að eptir

Hdski. 22 126

1861. 1. aprílm.

því, sem ákveðið er í greininni, á að gjalda tíundina eptir hinni nýju jarðabók. Í frumvarpinu var engin ákvörðun um þetta efni, að því, er snertir sýslumennina, en þar á móti var leitazt við að sjá prestunum borgið fyrir missi þeim, er þeir kynnu að verða fyrir, af því, að jarðarhundruðin, sem preststíundin að nokkru leyti er goldin af, í sumum prestaköllum eru færri eptir nýju jarðabókinni, en eptir þeirri, sem nú er í gildi, á þann hátt, að við ákvörðunina um tíundargjaldið eptir nýju jarðabókinni var bætt þeirri undantekning, að þeim prestum, sem væru komnir í embættin, þegar hin nýja jarðabók öðlaðist lagagildi, skyldi áskilinn réttur til að taka preststíund sína af jörðunum, eptir hinum eldri dýrleik þeirra, á meðan þeir væri í hinu sama kalli, svo framarlega sem jarðartíundin á þann hátt yrði rífari, en ef hún væri reiknuð eptir hinni nýju jarðabók. Þessi ákvörðun var sett í frumvarpið samkvæmt uppástungu alþingis árið 1857, og nefnd sú, er kosin var í málið 1859, komst einnig að þeirri niðurstöðu, að ákvörðun þessi ætti að vera óbreytt, og þótti nefndinni einkum ísjárvert að stinga upp á, að endurgjaldið yrði greitt úr ríkissjóði, er svo megi ætlazt á, að það verði alls frá 300 til 400 ríkisdala, og fyrir hvern einstakan prest frá 1 ríkisdal eður þaðan af minna til 15 ríkisdala. Alþingi hefir nú reyndar tekið það fram sem ástæðu fyrir uppástungu sinni, að ákvörðun frumvarpsins hafi ollað nokkurri óánægju meðal bænda, með því hún í raun og veru raski, þó í litlu sé og aðeins um stundarsakir, þeim innbyrðis jöfnuði, sem gjaldendur sýnist eiga sanngjarna kröfu á, og að þingið ekki geti bent á neinn annan veg, er sanngjarnari sé og í öllu tilliti aðgengilegri, en að prestarnir fái endurgoldið úr ríkissjóðnum það, er þeir kynnu að missa í af tekjum sínum við löggilding jarðabókarinnar. En eins og stjórnin í raun og veru eigi getur séð, hvernig það verði heimtað með sanngirni, að ríkissjóðurinn beri gjöld, er af þessu fljóta, þannig verður það eigi heldur viðurkennt, að ákvörðunin gefi almenningi ástæðu til nokkurrar óánægju, því bæði er hún samkvæm uppástungu alþingis 1857, eins og áður er á vikið, og svo er hér rætt um gjald, sem er sárlítið fyrir hvern gjaldþegn, en það er sá mismunur, sem kemur fram af því, að einn fjórði

hluti jarðartíundarinnar er goldinn eptir hinum forna jarðadýrleik en ekki eptir hinum nýja, og þetta jafnvel aðeins um stundarsakir, meðan sami presturinn er í brauðinu. Við þetta bætist, að gjaldþegnarnir ekki eiga að greiða hærri tíund en að undanförnu, þó ákvörðun frumvarpsins sè gjörð að lögum, og þeir hafa eigi að síður hag af löggilding hinnar nýju jarðabókar, með því þeir að öðru leyti greiða minni tíund en áður, vegna þess að jarðir þeirra eru settar niður, og virðist svo, sem þeir því síður hafi gilda ástæðu til umkvartana.

Eins og þannig ekki hefir virzt vera ástæða til að breyta frumvarpinu, að því leyti er snertir prestana, svo hefir eigi heldur þótt vera næg ástæða til að setja neina ákvörðun í þessu efni um sýslumennina. Reyndar er konungstíundin í nokkrum sýslum leigð sýslumönnunum, og með því jarðadýrleikinn er nokkuð lækkaður í sumum af sýslum þessum, missa þeir af tekjum sínum, sem annars eru litlar; en þetta nemur þó mjög litlu, og ber þess að gæta, að nefnd sú, er kosin var í málið á alþingi, hefir haldið, að allur tekjumissir sýslumanna mundi nú sem stendur nema hèr um bil 110 ríkisdölum á ári, en það er ljóst, að þetta er of hátt metið; því nefndin hefir ekki að eins talið þær sýslur, þar sem konungstíundin er seld sýslumönnum á leigu, heldur og þær sýslur, þar sem sýslumenn fá sjöttung tíundar þessara, umboðslaun, fyrir það er þeir krefja hana af gjaldþegnum og standa síðan ríkissjóðnum skil á henni, en á þetta verður með engu móti fallizt, því það er vitaskuld, að sýslumenn í þessum síðustu sýslum ekki eiga heimting á meiru en sjöttungi þess, er þeir heimta fyrir ríkissjóðinn. Við þetta bætist þar að auki, að þessi rýrnun á tekjum nokkurra sýslumanna, sem er afleiðing af almennum lagaráðstöfunum, varla veitir þeim rètt til endurgjalds, og það því síður, sem flestir embættismenn þessir, ef ekki allir, hafa verið skyldaðir til, þá er þeim voru veitt embættin, að láta sèr lynda þær breytingar, sem nauðsynlegt kynni verða að gjöra á tekjum þeirra.

Í fyrri kafla 3. greinar í frumvarpi stjórnarinnar var ákvörðun um, að farið skyldi eptir hinni nýju jarðabók, þá er ákveða skal hinn svo nefnda skatt, að því leyti sem það er sumstaðar

1861. 1. aprílm. sýslumenn heimta helming þess árið 1863, en hinn helminginn árið 1864.

Eptir þessu eiga allir hlutaðeigendur sèr þegnlega að hegða.

Ástæður[1].

Samkvæmt konungsúrskurði 27. maím. 1859 var lagt fyrir alþingi 1859 frumvarp til opins brèfs um það, hvernig endurgjalda skuli kostnað þann, er risið hefir af jarðamatinu á Íslandi og til bráðabyrgða hefir greiddur verið úr jarðabókarsjóði Íslands, en í álitsskjali sínu um málefni þetta rèði þingið frá því, með 16 atkvæðum mót 8, að frumvarpið að svo komnu skyldi út koma sem lagaboð, og það af þeim ástæðum, að ofsnemmt sè að gjöra ákvörðun um, að hve miklu leyti beri að endurgjalda ríkissjóðnum jarðamatskostnaðinn, og um það, hvernig jafna skuli kostnaði þessum á landið, meðan eigi sè búið að staðfesta hina nýju jarðabók, og eigi verði fyrir sèð, nema hún kunni verða lögð undir meiri eða minni endurskoðun, en af því muni vafalaust leiða nýjan kostnað.

En með því búið er að staðfesta hina nýju jarðabók, þá er horfin þessi ástæða til að fresta máli þessu, og þarf því eigi að rannsaka, hvort svo óslítandi samband, eins og alþingi hefir gjört ráð fyrir, sè milli löggildingar jarðabókarinnar og frumvarps þess, sem hèr er um rætt, að ekki megi gjöra það að lögum fyrri en búið sè að löggilda jarðabókina.

Þess vegna þótti ekki vera nein ástæða til að fresta úrslitum máls þessa, og ber því nú að ákveða, hve mikið fè skuli endurgoldið og á hvern hátt því skuli jafnað á jarðir í landinu og hvernig það skuli heimt, samkvæmt reglunni í tilsk. 27. maím. 1848, 7. gr. Eins og getið er um í ástæðunum fyrir frumvarpi til lagaboðs þessa[2], er kostnaður sá, er risið hefir af tilbúningi hinnar nýju jarðabókar, og til bráðabyrgða hefir

1) Smbr. alþ.tíð. 1859, 12., 13.—14., 1775.—1779., 1824.—1846., 1857.—1858., viðb. A 33.—34. bls.

2) Sjá alþ.tíð. 1859, viðb. A 33. og 34. bls.

greiddur verið úr jarðabókarsjóði Íslands, samtals 8,360 ríkisdalir 82 skild.; af fè þessu hefir gengið 5,720 rdl. 92 sk. til jarðavirðingar þeirrar, er fram fór á Íslandi árin 1849 og 1850, 2,489 rdl. 86 sk. til matsnefndar þeirrar, er sett var í Reykjavík samkvæmt konungsúrskurði 18. maím. 1855, og að síðustu 150 rdl. fyrir útreikning á dýrleika hverrar jarðar fyrir sig, sem gjörður hefir verið í hinni íslenzku stjórnardeild dómsmálastjórnarinnar.

Í umræðunum um málið á alþingi og í álitsskjali þingsins er það nú reyndar tekið fram, að ástæða sè til að slengja ekki saman gjöldum þessum, bæði af því, að tilskipun 27. maí 1848 7. gr. naumast hafi getað haft tillit til annars kostnaðar en þess, sem fyrst er talinn, sem stendur beint í sambandi við jarðamatið sjálft, og svo vegna þess, að hin síðarnefndu gjöldin eru annars eðlis, þarsem nefndin í Reykjavík hafi verið konungleg nefnd, og útreikningur jarðabókarinnar verið gjörður í skrifstofum stjórnarinnar, og er af þessum ástæðum farið fram á, að einungis þau gjöldin, sem fyrst eru nefnd, eður 5,720 rdl. 92 sk., skuli leiðu á Íslandi, og verða jafnað niður á jarðir í landinu eptir hinu nýja jarðamati, en hinn kostnaðinn, eður 2,639 rdl. 86 skild., virtist þinginu eiga að greiða úr ríkissjóði og telja með skrifstofukostnaði.

En ekki virðist eiga að láta það, er alþingi þannig hefir tilfært, neinu ráða. Í 7. gr. í tilskipun 27. maím. 1848 er það ákveðið með berum orðum, að allur sá kostnaður, er rísi af ráðstöfun þessari, skuli endurgoldinn, og er engin heimild til að álíta, að það hafi verið tilgangur tilskipunarinnar, að þessi regla skyldi að eins eiga við um þann kostnað, er reis af jarðamatinu árin 1849 og 1850; miklu fremur er það ljóst, þegar 7. grein er borin saman við 5. grein, að einnig átti að endurgjalda ríkissjóðnum allan þann kostnað, er reis af þeim störfum, er miðuðu til að fullgjöra jarðamatið, eptir að hinni eiginlegu virðing var lokið; þau störf eru þar að auki gjörð eptir uppástungum alþingis, og er það ákveðið í konungsúrskurðum 18. maím. 1855, 27. maím. 1857 og 27. maím. 1859, að kostnaður sá, er af þessu risi, skyldi endurgoldinn ríkissjóðnum á sama hátt og annar

Hdlsj. 22 128

1861. 1. aprílm. kostnaður við jarðamatið. Við þetta bætist enn fremur, hvað sèrstaklega snertir jarðamatsnefndina í Reykjavík, að hún ekki var konungleg nefnd, því konungur hafði eigi skipað hana, heldur hafði konungsfulltrúi nefnt í hana einn mann, en alþingi tvo, og að alþingi þá, er það í þegnlegu álitsskjali sínu 10. ágústm. 1853 bað um, að nefndin yrði skipuð, með 15 atkvæðum mót 2 stakk upp á, að allur sá kostnaður, er leiddi af ráðstöfun þessari, og er með berum orðum þar með talið hæfileg þóknun handa nefndarmönnunum og kostnaður við ritföng m. m., yrði fyrirfram[1] greiddur úr jarðabókarsjóðnum, en í þessu liggur augljóslega sú þýðing, að kostnaðurinn skyldi síðar endurgoldinn, þetta virðist einnig hafa verið álit alþingis 1857, því þá var þinginu kunngjörður konungsúrskurður 27. maí 1857, en í honum var meðal annars ákveðið, að þóknun til nefndarmannanna m. m. skyldi endurgoldin ríkissjóðnum; en eigi að síður komu engin mótmæli fram móti þessu frá þingsins hálfu, heldur stakk alþingi jafnvel upp á því, að hver nefndarmanna fengi 100 ríkisdölum meira, en ákveðið var í konungsúrskurðinum.

Það hefir því ekki þótt vera ástæða til að gjöra greinarmun á gjöldum þessum, sem til bráðabyrgða hafa greidd verið úr ríkissjóðnum til hins nýja jarðamats, heldur hefir virzt eiga að endurgjalda allt það fè, er til þess hefir gengið, en það eru 8,360 ríkisdalir 82 sk. Þegar jafna skal þessu fè á allar jarðir í landinu þannig, að af hverju jarðarhundraði í hinni nýju jarðabók sè goldið að tiltölu rèttri, þá telst svo til, að næst því fer að jafna skuli $9\frac{1}{4}$ sk. á hvert hundrað. Að vísu er öll hundraðatalan í hinni nýju jarðabók 86755,1 hndr., og fæst því með

1) Í hinum danska texta álitsskjalsins stendur „forskudsviis", og er það einnig ljóst af álitsskjalinu sjálfu, að sú hefir átt að vera þýðingin í orðinu fyrirfram í niðurlagsatriðinu, að kostnaðinn skyldi til bráðabyrgða eða fyrst um sinn greiða úr jarðabókarsjóðnum, en ekki sú þýðing, sem næst liggur í þessu orði, að kostnaður sá, er leiddi af starfa þessum, skyldi greiddur úr jarðabókarsjóðnum áður en starfinn færi fram (fyrirfram), án þess þar með væri sagt, hvort hann ætti að endurgjaldast sjóðnum eður ekki. Ritst.

niðurjöfnun þessari að eins 8359 rdl. 20 sk., eður 1 rdl. 62 sk. of lítið; en líklegt er, að þessi skakki muni jafnast, þegar skildingabrot eru gjörð að heilum skildingum, þá er reikna skal gjaldið af hverri jörð fyrir sig; svo yrði og skakkinn meiri, eður 73 rdl. 63 sk. of mikið, ef jafnað væri $9\frac{1}{3}$ sk. á hvert jarðarhundrað, og á hinn bóginn yrði það of erfitt, ef jafna skyldi gjaldinu á jarðarhundruðin þannig, að hafa við brot er væri milli $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{3}$.

Eptir því, sem nú hefir sagt verið, og samkvæmt þeirri ákvörðun í tilskipuninni um löggilding nýrrar jarðabókar fyrir Ísland, að hún skuli fá gildi 6. júnímánaðar 1862, verður að bæta við, því sem með þarf, í 1. og 2. grein frumvarps þess, sem hèr er um rætt, og þykir þar að auki ástæða til að gjöra orðabreyting í niðurlagi 2. greinar, til þess efni hennar verði ljósara.

---

17. Brèf dómsmálastjórnarinnar til innanríkisstjórnarinnar um launaviðbót embættismanna á Íslandi, m. m.

Í brèfi 23. f. m. hefir innanríkisstjórnin lýst því yfir um reikning þann, er henni var hèðan sendur um launaviðbót embættismanna og sýslunarmanna á Íslandi og Færeyjum fyrir fjárhagsárið $18\frac{6}{6}\frac{1}{2}$ eptir lögum 19. febrúarm. þ. á., að ekkert hafi þótt athugavert um það, hvernig launaviðbót embættismanna á Færeyjum hafi verið reiknuð, en þar á móti þyki innanríkisstjórninni vafasamt, hvort lög þessi verði heimfærð til embættismanna og sýslunarmanna á Íslandi, er fái laun sín úr ríkissjóðnum.

Í þessu efni skal þess getið, að eins og hin fyrri lög um launaviðbót ætíð hafa verið heimfærð til embættismanna á Íslandi, þannig hefir og dómsmálastjórnin gjört ráð fyrir því, að einnig ætti að heimfæra til embættismanna þessara hinar almennu ákvarðanir í lögunum 19. febrúarm. um greiðslu embættislauna, með því öldungis sömu ástæður eru til þess, og

Hdskj. 22 4. a 129

Hdskj. 23 130
Héraðsdómi Suðurlands
13 / 9 2004

Tryggvi Lorsteinnon

NÝ JARÐABÓK

fyrir

ÍSLAND,

samin eptir tilskipun 27. maímánaðar 1848 og allramildilegast staðfest með tilskipun 1. aprílmánaðar 1861.

Kaupmannahöfn.

Prentað í J. H. Schultz's prentsmiðju.

Staðfest afrit / hösrit úr jarðabókinni
Kristján Bj. Jóns

SKAPTAFELLS SÝSLA.

Heiti jarðanna.	Hundraðatala	
	forn	ný
Leiðvallar hreppur		
Nr. (framh.).		
141. Mýrar	(12)	17.5
142. Sauðhúsnes	(10)	4.6
143. Hraungerði	(10)	7.6
144. Þykkvabæjar klaustur *með* Norður-hjáleigu	(20)	19.9
145. Hraunbær	(12)	7.6
146. Herjólfstaðir	(24)	20.9
147. Holt	(12)	17.8
148. Skálmarbær	(12)	15.3
149. Hrísnes	(12)	16.9
150. Flaga	(12)	17.5
151. Hemra	(12)	12.2
152. Gröf	(12)	13.8
153. Borgarfell	(12)	12.2
154. Snæbýli	5	6.1
155. Ljótarstaðir	(6)	10.4
156. Búlandssel	6	6.4
157. Svartinúpur	6	5.5
158. Búland	18	16.2
159. Hvammur	(12)	12.2
160. Svínadalur	(24)	12.9
161. Hlíð	(12)	16.9
162. Ásar	(16) 28	18.4
hjáleiga: Ytri Ásar	(12)	
Eyðijörð: Bolhraun		3.0
Umþrætt slægjuland: milli Nr. 162 (Ása) og Nr. 161 (Hlíðar) ½ Hlöðumýri		1.2
samtals		573.0

Heiti jarðanna.	Hundraðatala	
	forn	ný
Dyrhóla hreppur.		
Nr.		
163. Hjörleifshöfði	5	10.7
164. Höfðabrekka	24	36.8
165. Kerlingardalur	50	35.3
166. Bólstaður	6	10.7
167. Fagridalur	(12)	16.9
168. Vík	(24)	46.1
169. Reynisdalur	4	5.5
170. Reynishjáleiga	8	8.6
171. Reynir	16	15.3
172. Lækjarbakki	8	7.3
173. Presthús	10	11.0
174. Garðar	8	7.9
175. Hellur	8	9.2
176. Kvíaból	2½	3.0
177. Hólar	8	6.7
178. Reynisholt	16	16.9
179. Þórisholt	8	8.6
180. Foss	(24)	17.8
181. Engigarður	5	7.9
182. Heiði *hjáleigur*: a. Litla Heiði b. Kárhólmur	12	27.6
183. Rofin	1	3.9
184. Suður-Götur	(12)	8.9
185. Norður-Götur		9.2
186. Norður-Hvammur	12	14.1
187. Suður-Hvammur	12	15.0
188. Giljur	(12)	13.8
189. Skammidalur	(24)	27.6
190. Skagnes	(12)	13.5

SKAPTAFELLS SÝSLA.

Heiti jarðanna.	Hundraðatala	
	forn	ný
Dyrhóla hreppur (framh.).		
Nr.		
191. Fjós	12	12.2
192. Stóridalur	12	14.1
193. Breiðahlíð	12	13.5
194. Neðridalur	12	12.2
195. Kaldrananes	12	13.5
196. Brekkur	(24)	21.5
197. Rauðháls	12	13.5
198. Ketilstaðir	(24)	30.7
199. Norðurgarður	4	5.5
200. Loptsalir	6	6.7
201. Skarðshjáleiga	6	6.7
202. Haugur (Dyrhólahjáleiga)	4	4.3
203. Miðhús	18	7.9
204. Dyrhólar		10.4
205. Garðakot	9	6.7
206. Litluhólar	1	3.0
Dyrhóla hreppur (framh.).		
Nr.		
207. Vatnskarðshólar	4	10.4
208. Hryggir	(12)	7.6
209. Skeiðflötur		7.6
210. Steig	10	15.3
211. Hvoll	(24)	27.6
212. Pjetursey	60	49.1
213. Sólheimahjáleiga	$7\frac{1}{3}$	12.2
214. Ytri Sólheimar	$92\frac{2}{3}$	39.9
215. Eystri Sólheimar	24	18.4
216. Fell	12	24.5
217. Holt	18	14.1
218. Álptagróf	6	8.2
219. Keldudalur	6	7.6
Eyðijörð:		
Stararkot	$3\frac{1}{2}$	3.0
samtals...		843.7

Yfirlit yfir hið nýja hundraðatal.

Bæjar	hreppur	235.9
Bjarnaness	—	439.0
Borgarhafnar	—	215.8
Hofs	—	122.8
Kleifa	—	632.8
Leiðvallar	—	573.0
Dyrhóla	—	843.7
	í allri sýslunni....	3063.0

Sysselmandens Skiptafells System
Skaptafells Syssel. Aar 1869 mandagen 20 Octbr.
var af undertegnede Sysselmand uppbo-
dad Skiptafells Thing, hvorved af
Valed af Sysselmannsembedet i Skiptafells
Syssel til Hans Hoistærdigheds
Jón Jónsson paa Ufra 23 J. gl. paa, som
udsatte sin 20de Hr. Sölvi Sölvason, og derefter
Hr. Daníel Bjarnason Scheving Thorsteinsson Ma-
dan krude (26 Juli gl.) samme Aar bode bergda-
under hans Myndum Skyndi-Salutation
a Skiptafells Thing, som fra 24 August
gl. paa, som vedtoges om 40 Aar, saa fra
dette Aar regnede Sysselmand Hr. Sölvi
Sölvason var udnævnt.

Efter at have forelæst Kongl. Allernaadigst
Confirmation paa Hr. Sölvi Sölvason
som Sysselmand i Skiptafells Syssel,
samt Kongl. Allernaadigst Confirmation
paa Hr. Daníel Bjarnason Scheving Thorsteinsson
som Sysselmand i Skiptafells Syssel, efter
Hr. Sölvi Sölvasons Afgang, blev
Hr. Daníel Bjarnason Scheving Thorsteinsson
af Hr. Sölvi Sölvason indsat i Sysselmands-
embedet i Skiptafells Syssel.

Derefter blev

Uppboðid framfór kannig:

№	Kaupegrís	Hæstu bod rd	sk	Kaupandi
1	ábýli Sverris Magnusonar 12 ct.	—	—	Ekkert bodid
2	— " — Sverris Amásonar — 6-30	—	—	— " — " —
3	— " — Berents Sveinsonar 6-30	—	—	— " — " —
4	— " — Guðrúnar Ególfsdóttar 5-98⅓	—	—	— " — " —
5	— " — Ególfs Ególfsonar 9-46⅔	—	—	— " — " —
6	— " — Sæmundar Amásonar 3-95	—	—	— " — " —
7	— " — vid Hásá — 6 —	(250)	—	gekk um
8	Øllgörðin Ytri-Sólheimar med Sólheima hjáleigu, bændaeignin 50 ct. (: stimulum tabri 60 ct. 10 ál.) — — —	1869	—	Ólafr Pálsson á Hafdabrekka

Þared ekki komflura til uppbods, var uppbods kaupinn sagt slitid.

Á Gulason

J. Þorsteinsson V. Þórarinsson

Uppbodsgjörningi þessum til staðfestu er nafn uppbodshaldarans og innsigli Skaptafells sýslu anna.

Á Gulason

Borgad: a, fyrer uppbodsgjörðinar 84/
— " — b, — " — staðfestinguna — 20 1 8/
(einn rikisdalr átta skildingar) r. m.

Á Gulason

Uppboðið framfór þannig:

N	Kaupagrein	hæsta boð rd	sk	Kaupandi
1	ábýli Sverris Magnússonar 12 H – 60 al			Ekkert boðið
2	-- -- Sveins Árnasonar 6 – 30			
3	-- -- Berents Sveinssonar 6 – 30			
4	-- -- Guðrúnar Eyjólfsdóttur 5 – 98 1/3			
5	-- -- Eyjólfs Eyjólfssonar 9 – 46 2/3			
6	-- -- Sæmundar Árnasonar 3 – 95			
7	-- -- við Húsá 6			
8	Öll jörðin Ytri Sólheimar með Sólheimahjáleigu bændaeignin 50 H (stundum talin 60 H 10 ál)	1869		Ólafi Pálssyni á Höfðabrekku

298

299

300

301.

Þareð jörðin Sólheimahjáleiga sem er 7 H 70 ál. að fornu mati sem nú á næstliðnu hausti var seld við opinbert uppboð var óðalseign föður míns Sveins Sigurðssonar þá lýsi jeg undirskrifaður með þessu mínu brjefi ...7 hdr 70 al ...rjetti á áðurnefndri jörð og áskil mjer innlausnarrjett á ....því sem gjört var á jörðinni með öllum þeim rjettindum sem nefndri jörð tilheyra eptir rjettu hlutfalli við heimajörðina og lofa jeg þá að borga upphæð jarðarverðsins að minni tiltölu samkvæmt því sem sett var á uppboðsskilmálunum. Þessu til staðfestu er mitt undirskrifaða nafn

Skarðshlíð þann 4. júní 1870

Sigurður Sveinsson

(LS Lesið fyrir manntalsþingi Loptsalahelli 22 Júní 1870 og innfært á afsals- og veðBrjefabók Skaptafellssýslunnar N 299 vottur Gíslason)

Jón Guðmundsson
Reykjavik

Sókn

í gjafsóknarmálinu: Guðmundur Ólafsson og aðrir sameigendur bænda kirkjueignarinnar Ytri-Sólheima í Vestur-Skaptafellssýslu.

gegn

Ólafi Spítala umboðsmanni Pálssyni bónda á Höfðabrekku, Jóni umboðsmanni Jónssyni á Vík og lögerfingjum sálhúsfrúar, Sigríðar Pálsdóttr.

Eg hefi þegar framlagt:

1. Skikkunarbréf Stiftamtsins til mín að sækja mál þetta fyrir yfirrétti dags. 20 Maj þ. á.
2. Áfrýjunarstefnu dags. 22. s. mán. með vottorðum um að hún sé löglega birt öllum þeim er hún uppáhljóðar; og er við hana fest beðiskýtini Stiftamtsins um að konungleg uppreisn sé veitt á málið, og sömuleiðis gjafsóknar-veitingarbréf sama yfirvalds
3. Uppboðsgjörðir in forma.
4. Konunglegt leyfisbréf til að framleggja ný skjöl og skilríki fyrir yfirréttinum.

Eg skal fyrir fram leyfa mér að taka fram at það hefir verið og er um álitið in confesso, að kirkjan að Sóheimum eigi heimland hálft eður helming allrar eignarinnar uns í „Hálegunni" sem í heimajörðinni en eigi talin bændaeign nema helmingurinn (hinn) og er það þessi (bændaeignar) helmingurinn sem í uppboðsgjörðinni og í uppboðsskilmál-

/. ünum er hér fylgja í afskrift Litr. A er nefndur „kaupahlutinn" eder sá helmingurinn er selja skyldi og sídan var seldur; – ad öll jördin Sólheimar ytri, er í hinum eldri jardabókum talin 120 ℔ ad dýrleika, ad medtaldri Sólheimahjáleigu, en ad á sinni árum (allan fyrri helming þessarar aldar?) hafi hún öll verid talin (edr téundud til helminga) 100 ℔ med hjáleigunni. (sbr Johnsens jardatal bls 15 N° 255 og þartil heyrandi indarmálsgrein (20)); – ad jardabókin 1861. (bls 9 Matr. N° 213 og 214) hefir lagt sídast nefndan dyrleika til grundvallar sem „forna hundradatölu": Sólheimahjáleigu (N° 213) 7⅓ ℔, Ytri Sólheima (N° 214) 92⅔ ℔ – jafnframt og öll eignin er þar í jardabókinni færd inder ad dýrleika, sem næst til helminga, svo ad hún er þar „ný hundradatala": Sólheimahjáleiga 12.2 ℔ (og þannig færd upp um 4 ℔ 104 ál.) og Ytri-Sólheimar heimajördin 39 ℔ 9 ct (sv. 39.9 ct) (og þannig færd inder um 52 ℔ 92 ál.) er þvé öll eignin eder „torfan" nú talin med nýjum dýrleika 52.1 ℔ og hefir þannig lækkad ad hundradatali frá þvé sem var fyrir 1861, um 47 ℔ 108 ál.; ad eignin var nú vid uppbodid 20 Oct. 1869 bodin upp og seld, ekki eptir þeim dýrleika edr nýja hundradatali sem er ákvedid í jardabókinni 1861, einsog nú var sýnt, hildr sem 100 ℔ forn samtals, en einungis „kaupahluti" hennar edr bænda eignin 50 ℔ bodin upp, en eptir uppbodsskilmálanna (Litr. A.) 5 tölulid, „skyldi í kaupinu fylgja

„kirkjuhlutum, helmingur jardarinnar, sem er
„óadgreinanlega sameinad kaupahlutanum
„Svo og öll kúgildi jardarinnar yfir höfud" (16
kúgildi ad tölu, med því presturinn skal upp
bera árlega 16 frd. prestsmötu af allri Sólheim
aeiginni: Johnsens jardabal bl. 19.).

Þannig var öll Ytri-Sólheima eigin boden
þarna upp fyrir uppbodsrittinum 20 Octbr 1869,
fyrst hin einstöku 7 býli hvert útaf fyrir
sig; án þess ad getid væri hundradatölu er
kúgildaþúnga á hverju þeirra fyrir sig, og
án þess ad „Hjáleigunnar" (s: Sólheimahjáleigu
sem hefir jafnan verid lögbýli útaf fyrir sig
og hefir verid talin þannig í öllum jardabök
um frá elztu tímum, — væri sérstaklega getid — þarnæst öll torfan
í einu lagi, eder „kaupahluti" hennar eptir
þvi sem í uppbodsgjördinni er kallad; en ekki
getid med einu ordi hvad mörg kúgildi fylgi
hvorki sem bændaeigu né sem kirkjunnar eigu
samanber uppbodsgjörd bls. 13 og uppbodsskil-
málana Litr A.

En sjálf upptök og addragandi þessa merki-
lega uppbodssölu-málo eru þau, ad eptir
þad ad einn af sameigendunum Sveinn Árna-
son búandi þar á parti úr Sólheimum,
hafdi verid tekinn til ad vera fjárhaldsmad
Sólheimakirkju, 1866 vid embættisskodun
héradsprófastsins á kirkjunni 20 ágúst s. á.,

annulerud edur dæmd marklaur og sem ógjörd og sömuleidis öll sú rádsmenska og rádstafanir sem hæstbjódandi Ólafur bóndi Pálsson sjálfur edr adrir í notum þess eignar- og proprietair réttar er hann hyggst áunnid hafa med því hæsta bodi sínu í eignina hafa gjört med eignina sjálfa, sölu verd hennar, jardagjöld, kirkjutekjur m. m. En ad hann og hinir stefndu uppbodskrefjendur verdi dæmdir einn fyrir alla og allir fyrir einn til ad greida áfrýendunum allan málskostnad, bædi hinn undanginna og hér fyrir yfirrétti skadlaust edr ad minsta kosti med 70 rd, þarund talin hæfileg málsfærslulaun til mín, er eg ad ödrum kosti krefst ad mér verdi dæmd úr opinberum sjódi.

Legg eg svo sök í dóm med fyrirvara.

Reykjavik, 4 Septbr 1871.

Med lotningu

J. Gudmundsson

No 5

Lagt fram í hinum kgl: yfirdomi á Isl: 4. sept: 1871.

Magnus Stephensen

Til

Íslands konunglega Landsyfirréttar.

...Ég skal fyrirfram leyfa mér að taka fram að það hefir verið og er enn álitið in confesso, að kirkjan að Sólheimum eigi heimaland hálft eður helming allrar eignarinnar eins í "hjáleigunni" sem í heimajörðinni ein eigi talin bændaeign nema helmingurinn (hinn) og er þar þessi (bændaeignin) helmingurinn sem í uppboðsgjörðinni, og í uppboðsskilmálunum er hér fylgja í áfskrift. Citr A er nefndur (kaupahlutinn) eður sá helmingurinn er selja skyldi og síðan var seldur; - að öll jörðin Sólheimar ytri er i hinum eldri jarðarbólkum talin 120 h að dýrleika, að meðtaldri Sólheimahjáleigu, en að á seinni árum (allan fyrri helming þessarara aldar?) hafi hún öll verið talin (eður tíunduð til helminga) 100 h með hjáleigunni (sbr Johnsens jarðatal bls 15 N 255 og þar tilheyrandi neðanmálsgrein (20)); að jarðabókin 1861. (bls 9 matr M no 213 og 214) og hefur lagt síðastnefndan dýrleika til grundvallar sem forna hundraðatölu: Sólheimahjáleigu (No 213) 7 1/3 H, Ytri Sólheimar (N 214) 92 2/3 H – jafnframt og öll eignin er þar í jarðabókinni færð niður að dýrleika, sem næst til helminga, svo að hún er þar "ný hundraðatala": Sólheimahjáleiga 12,2 H (og þannig færð upp um 4 H 104 áln.) og Ytri Sólheimar heimajörðin 39,9 H og þannig færð niður um 52 H 92 ál.) er því öll eignin eður "torfan" nú talin með nýjum dýrleika 52,1 H og hefir þannig lækkað að hundraðatali frá því sem var fyrir 1861, um 47 H 108 áln; að eignin varð nú við uppboðið 20 Oct 1869 boðin upp og seld, ekki eptir þeim dýrleika eður nýa hundraðatali sem er ákveðið í jarðabókinni 1861, einsog nú var sýnt, heldr sem 100 H forn samtals, en einungis "kaupahluti" hennar eður bændaeignin 50 H boðin upp, en eptir uppboðsskilmálanna (Citr A) 5 töluliðs, "skyldi í kaupinu fylgja kirkjuhlutinn, helmingur jarðarinnar, sem er óaðgreinanlega sameinað kaupahlutanum. Svo og öll kúgildi jarðarinnar yfirhöfuð" (16, kúgildi að tölu, með því presturinn skal uppbera árlega 16 fnð. prestmötu af allri Sólheimaeigninni: Johnsens jarðatal bls 19.).

Þannig var, öll Ytri-Sólheima eignin boðin þarna upp fyrir uppboðsréttinum 20 Octbr 1869, fyrst hin einstöku sjö býli hvert út af fyrir sig, án þess að getið væri hundraðatölu eður kúgildaþinga á hverju þeirra fyrir sig, og án þess að "Hjáleigunnar" (: Sólheimahjáleigu sem hefir jafnan verið lögbýli útaf fyrir sig, og hefir verið talin þannig í öllum jarðabókum frá elztu tímum væri sérstaklega getið. – Þar næst öll torfan í einu lagi, eður "kaupahluti hennar eptir því sem í uppboðsgjörðinni er kallað, en ekki getið með einu orði hvers mörg kúgildi fylgi hvorki sem bændaeign né sem kirkjunnar eign; samanber uppboðsgjörð bls. 13 og uppboðsskilmálana Citr A.

En sjálf upptök og aðdragandi þessa merkilega uppboðssölu-máls eru þau, að eptir það að einn af sameigendunum Sveinn Árnason búandi þar á parti úr Sólheimum, hafði verið tekinn til að vera fjárhaldsmaður Sólheimakirkju, 1866 við embættisskoðun héraðsprófasts á kirkjunni 20. ágúst s.á., ...

Legg ég svo sök í dóm með fyrirvara.

Reykjavík, 4 Septbr 1871

Með lotningu Jón Guðmundsson (sign)

Jón Guðmundsson
Reykjavík

Dómsforsæti og dómendr
í Íslands konunglega Landsyfirrétti

Gjörum vitanlegt: at yfirréttar[illegible]sinn[illegible] Jón Guðmundsson hefir kjáð oss dverga hann sé af [illegible]áyfirvaldinu kvaddr 20. þ. mán. og honum þannig skipat, fyrir yfirdóminum at áfrýja af hendi Guðmundar Ólafssonar búnda í Þjórsyarholtum og annara manna eigenda að bænda-kirkjueignunum Ytri-Sólheimaness-Skaptafells sýslu, uppboðsgjörð einni frá 20. dag Octbr. 1869 á þeim mat öll sú jarðeign, með hjáleigum og kirkjum er, sem þar hefir verið uppboðin, að gefnu líkindaleigi seld og afhent hæstbjóðanda Ólafi spítalahaldara Pálssyni búnda á Hófðabrekkum fyrir 1869 eptir uppboðsskilmálum, er uppboðsréttarbókinni einni hafði fyrir fram samdir og sett, án þess þar eigandrænir né heldr uppboðskröfuhöfðingjar – hvar skuldheimtuhlutunum er höfðu verið á 20 40.ct eignarinnar fyrir 200 + 300 rdl. skuld, – sem þar líkindaleigi eðr ætti þar minn hlut að; og þeirra þá sameigendr og þeirra skikkaði procúratorar sig líkindaðarna vera, og svo að þar mega heimtar aðnjótandi verða, að áfrýja uppboðsgjörð þessari, og þannig gjörðri sölu fyrir áðrnefndum, líkþess að hún verði dæmd markleysa, verði ónýtt eðr annullerut, ekt. og að henni verði algjörlega hrundið.

Og þar sem nú, fyrir uppboðsréttir Skaptafells-sýslumanns þar á Ytri-Sólheimum 20. dag Octbr. mán. 1869, að fyrirfram dagsett og auglýst uppboðssala allra Ytri-Sólheima búnda kirkju-eignarinnar með hjáleigum, sámt með kirkjum og kirkjum, var í eigin mótmælum nokkurra eigendanna þar fyrir réttinum en án lögfulls samþykkis annara, látin framgang hafa, – án viðkvæmum þá mótmæli sem kreist var, – eptir fyrirfram gjörðum uppboðssölu-skilmálum, og eignin öll, sem 50 ct fornbúenda eign, með öðrum 50 ct er skuldu vera eign kirkjunnar að Sólheimum, hjáleigur og seld veit þetta eina uppboð, fullnaðarsölu, þann er hæstbjóðandi, Ólafi spítalahaldara Pálssyni búnda á Hófðabrekkum fyrir 1869 ríkismyntardali, – þá sendra áfrýjendrnir og eða sér fyrir yfirdóminum að kreijast [illegible] uppboðsgjörðinni

sakarefnit sjálft, sem og til málskostnaðarins [illegible] einn þeirra fyrir alla og allir fyrir einn, samt til hvers annars er af máli þessu má löglega leiða.

3. Uppboðsráðandanum, Árna Gislasyni sýslumanni Skaptafells-sýslanna, á Kirkjubæarklaustri, til þess að halda svörum og vörn uppi fyrir þessari uppboðsgjörð og uppboðssölu, og allri meðferð hans og frámgangi í málinu í sérhverju tilliti.

Lögdagsleggingin er afteken með tilsk. 3 Júni 1796 Stefnu þessari, sem er útgefin á dómsmálastofu yfirréttarins Reykjavík 22 dag Maj mán. 1871, er til staðfestu undir: innsigli yfirdóm[illegible]s og dómskrifarans hönd

Gyafsóknarmál.
MH.

Magnus Stephensen

Ár 1871 þann 31. Maí, höfum vid undirskrifadir Byrt framanskrifada yfirrjettar stefnu Umbods- og Dannebrogsmanni Jóni Jónssyni, og Spítalahaldara Ólafi Pálssyni, á lögheimilum þeirra, Vík, og Höfðabrekku, í Dyrhólahreppi. Þetta vottum vid í krafti eids þess er vid höfum unnid, sem stefnuvottar, med réginhandar nöfnum, og innsiglum

Runólfur Jónsson
stefnuvottur.

Sigurdur Árnason.
Stefnuvottur.

Ad Runólfr Jónsson og Sigurdr Árnason sjen eidsvarnir stefnuvottar í Dyrhóla hreppi vottast hjermed.

Gíslason

Dómsforseti og dómendr í Íslands konunglega Landsyfirrétti

Gjörum vitanlegt: að yfirréttarprocurator Jón Guðmundsson hefir tjáð oss hversu hann sé af háyfirvaldinu kvaddr 20. þ.mán. og honum þarmeð skipað fyrir yfirdóminum að áfrýa af hendi Guðmundar Ólafssonar bónda í Péturseyjarhólum og annara sameigenda af bænda-kirkjueigninni Ytri-Sólheimum í Vestr Skaptafells sýslu uppboðsgjörðinni frá 20. dag Octbr. 1869

....uppboðssala allrar Ytri Sólheima bænda-kirkju-eignarinnar með hjáleigum, samt með kirkjunni og kúgildum, var í gegn mótmælum nokkurra eigendanna þar fyrir réttinum en án lögfulls samþykkis annara, látin framgang hafa, -án úrskurðar um þau mótmæli sem hreift var, - eptir fyrirfram gjörðum uppboðssölu-skilmálum og eignin öll, sem 50 H forn bænda eign, með öðrum 50 H er skulu vera eign kirkjunnar að Sólheimum, til slegin og seld....

Stefnu þessari, sem er útgefin á dómsmálastofu yfirréttarins Reykjavík 22. dag Maj mán. 1871, er til staðfestu undir; innsigli yfirdómarans og dómskrifarans hönd

Magnús Stephensen (sign)

Gyafsókenarmál.
MH.

Magnus phenien.

Ár 1871 þann 31. Maí, höfum vid undirskrifadir Byrt framar, Krifada yfirrjettar stefnu Umbods- og Dannebrogsmanni Jóni Jónssyni, og Spítalahaldara Ólafi Pálssyni, á lögfrimilum þrirra, Vík, og Höfðabrekku, í Dyrhólahreppi. Þetta vottum vid í krafti reds þess er vid höfum unnid, sem stefnuvottar, med réginhandar nöfnum, og innsiglum

Runólfur Jónsson
Stefnu vottur.

Sigurdur Árnason.
Stefnu vottur.

Ad Runólfr Jónsson og Sigurdr Árnason hin eidsvarnir stefnuvottar í Dyrhóla hreppi vottast hér med.

Á
Nilsson

kvi er ákrærir

Hdskj. 27
146
00088

Atkvæði

í málinu: Guðmundur Ólafsson m. fl.

gegn

Ólafi Pálssyni m. fl.

Við vísitatíugjörð prófastsins í Vesturskaptafellssýslu á Ytri-Sólheimakirkju í Mýrdal 20. ágúst 1866 lofuðu sameigendur tjedrar kirkju að gjöra að kirkjunni, svo að hún yrði í embættisfæru standi, og með skjali dags. 15. sept. næst á eptir gáfu þeir fjárhaldsmanni kirkjunnar, Sveini bónda Árnasyni, leyfi til að vedsetja jörðina Ytri-Sólheima fyrir 600 rd. láni til að byggja kirkjuna upp. Samkvæmt þessu leyfi tók Sveinn Árnason 21. júní 1867, 200 rd. lán hjá Jóni umboðsmanni Jónssyni í Vík, móti veði í 20# úr Ytri-Sólheimum og sömuleiðis 18. júlí næst á eptir, 300 rd. lán hjá prestsekkjunni Sigríði Pálsdóttur á Breiðabólstað móti veði í 40# úr sömu jörð. Eptir að hinu fyrnefnda láninu hafði verið sagt upp 20. des. 1868, mættu þeir Jón umboðsmaður Jónsson og Sveinn Árnason 14. júní 1869 fyrir sáttanefnd Dyrhólahrepps að Gelli, til hvis að semja um borgun skuldarinnar, og urðu málalokin þau: að Sveinn vísaði Jóni umboðsmanni til jarðarveds þess, er honum hefði sett verið, þannig að honum væri heimill að gjöra vedið að peningum á þann hátt, er honum væri hægast, og 23. s. m. ritaði Jón umboðsmaður sýslumanninum í Skaptafellssýslu, sendi honum eptirrit af sáttagjörðinni og bað hann að selja hinn vedsetta jarðarpart við opinbert uppboð til lúkningar skuldinni með áföllnum rentum frá dagsetningu vedskuldabrjefsins. Þarið Sveinn Árnason ekki stóð heldur í skilum með rentugreiðslu af láni þvi, er hann hafði fengið hjá mdm. Sigríði Pálsdóttur, skrifaði umboðsmaður hennar, kanselliráð Skúli Thórarensen á Móeiðarhvoli hlutaðeigandi sýslumanni 26. júlí 1869 og bað hann um að

selja veðið við opinbert uppboð og fundi fyrir sáttanefnd
Dyrhólahrepps að Felli 27. ágúst næst á eptir milli kansellíráðs
Thórarensens og Sveins Árnasonar, lýsti Sveinn því yfir, að hann
væri gefi byrjað skuld þessa, en hlyti: að virða lánardrottni
sínum til jarðarverðs: þess, er sett hafði verið fyrir skuldinni,
og hefðu hlutaðeigendur því rétt til að gjöra eiga það að pen-
ingum. Sýslumaðurinn í Skaptafellssýslu lét þinglesa 6. sept.
1869 ganga út auglýsingu um, að kaupahlutinn í Ytri-Sól-
heimum 50# yrði seldur við opinbert uppboð 20. október næst
á eptir og að kirkjuhlutinn 50# fylgdi með í kaupinu, og
fór uppboðið fram hinn ákveðna dag að Ytri-Sólheimum,
hvar Klaus Sálarin á Kóðabrekku varð hæstbjóðandi að fjór-
fóðrum fyrir 1869 rd.

Þessari uppboðsgjörð hefir Guðmundur Ólafsson bóndi
á Péturseyjarhólum og aðrir sameigendur að Ytri-Sólheimum,
að fengnum uppreiðn og gjafsókn, áfrýjað til yfirdómsins með
stefnu dagsettri 22. maí þ. á. og krafizt, að téð uppboðsgjörð
verði dæmd markslaus, og að hæstbjóðandi og uppboðshafend-
unir verði dæmdir allir fyrir einn og einn fyrir alla til að
gjalda eiga allan málskostnað óskiptan eða að minnsta kosti
með 70 rd. Stefndu hafa aptur á móti krafizt, að uppboðs-
gjörðin verði staðfest og áfrýendurnir skyldaðir til in solidum
að borga eiga málskostnað óskiptan eða með einhverju nægilegu

Ástæðurnar í máli þessu bera með sjer, að heim-
ild sú, sem uppboðshafendurnir hafa byggt á rétt sinn til að
selja jörðina Ytri-Sólheima við opinbert uppboð, til lúkningar
á veðskuldum sínum með áföllnum rentum, einasta er í því
fólgin, að fjárhaldsmaður Ytri-Sólheimakirkju, sem hafði feng-
ið leyfi hjá eigendum téðrar jarðar til að veðsetja hana
fyrir láni til að byggja kirkjuna upp, gaf á opinberum
sáttafundi sáttaumboð sitt til, að uppboðshafendurnir hjeldu
eiga til veðs þess, er þeim þannig hafði verið selt, og lýsti
því yfir, að þeim væri heimilt að gjalda eiga það að peningum

En þareim engin ágreiningur er framkominn fyrir þeð, að áfrýendurnir hafi getað fjárhaldsmanni tjáðrar virðingar heimild til að gjöra þrifnaðar ráðstafanir fyrir þessa hönd — og sýslumaðr getur leyft til að veðsetja jörðina eptir hafi slíka heimild í sjer fólgna — geta skattagjaldir þeðar eptir verið skuldbindandi fyrir áfrýendurna, og þeirsvegna eptir veitt uppboðsréttardómunum nein meiri umráð yfir jörðinni, en þeir hafði fengið við veðsetningunni, sem eptir gefur verðhafanda nein rjett til að selja veðið til lúkningar á veðkröfu hans án sampykkis hlutaðeigandi eiganda, sbr. tilsk. 19. desbr. 1693 § 13. Með því að uppboðsréttardómarnir hefir brotið á móti heimild til að láta selja hina veðsettu jörð við opinbert uppboð, ber að dæma hina áfrýjuðu uppboðsgjörð ómerka, og ber uppboðsréttardómunum að greiða áfrýendunum málskostnað fyrir yfirdóminum með 30 rd. 25 sk., þarámeðal málsfærslulaun til hins skipaða talsmanns áfrýendanna, sem ákveðast til 20 rd. 15 sk.

Að því leyti sem mál þetta hefir verið áfrýjunarmál, virðist, að það hefir verið fært fyrirvaranlega.

Því dæmist rjett að vera.

Uppboðsréttargjörð Skaptafellssýslu frá 20. október 1869, (sem hjer er áfrýjað) á ómerk að vera, og ber uppboðsréttardómurum, Jóni umboðsmanni Jónssyni í Vík og eftirgjöldum prestsekkjunnar Sigríðar Pálsdóttur á Breiðabólstað in solidum að borga áfrýendunum málskostnað fyrir yfirdóminum með 30 rd. 25 sk., þarámeðal 20 rd. 15 sk. í málsfærslulaun til hins skipaða talsmanns áfrýendanna Jóns málaflutningsmanns Guðmundssonar.

Hið áfrýjaða dæmda að greiða innan 8 vikna frá löglegri birtingu dóms þessa undir aðför að lögum.

Reykjavík 16. nóvember 1871.

Magnús Stephensen

Hjer með afskrifti er og samhljóðandi

Vík, 20. nóvember 1871.

Jón Pétursson

Eg lýsi

J. Jónassen

348.01
Lan

LANDSYFIRRÉTTARDÓMAR
OG
HÆSTARÉTTARDÓMAR
Í ÍSLENZKUM MÁLUM

1802–1874

XI

1871–1874

SÖGUFÉLAG GAF ÚT

REYKJAVÍK 1986
PRENTSMIÐJAN HÓLAR HF.

Hdskj. 28
150

mennum hegningarlögum frá 25. júní 1869 217. og 218. smbr. 219. gr., einnig ber að staðfesta að öðru leyti, þó þannig, að málskostnaðurinn við undirréttinn virðist hæfilega settur til 10 rd., hvar af 8 rd. til hins skipaða málsfærslumanns hinna stefndu, organista P. Guðjohnsens.

Að því leyti sem stefnandi undir rekstri máls þessa hefir krafizt þess, að ýms orðatiltæki hins skipaða málsfærslumanns hinna stefndu fyrir undirréttinum um óstefnda menn verði dæmd dauð og marklaus og hann sektaður, getur krafa þessi vegna ásigkomulags áburðar þessa sem áhrærandi þessu máli óviðriðna menn, ekki tekizt til greina.

Málskostnað fyrir yfirréttinum ber áfrýjandanum að borga hinum stefndu með 10 rd.

Að því leyti sem mál þetta hefir verið gjafsóknarmál fyrir undirrétti, vottast, að það hefir verið rekið forsvaranlega.

Því dæmist rétt að vera:

Undirréttarins dómur á óraskaður að standa þó svo að málskostnaður fyrir téðum rétti færist niður í 10 rd., hvar af hinum skipaða málsfærslumanni hinna stefndu, organista P. Guðjohnsen bera 8 rd. í málsfærslulaun. Málskostnað fyrir yfirdóminum borgi áfrýjandi hinum stefndu með 10 rd.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1871, þann 27. nóvember

dómur

í málinu nr. 30/1871: Guðmundur Ólafsson m. fl.

gegn

Ólafi Pálssyni m. fl.

Við vísitatíugjörð prófastsins í Vestur-Skaftafellssýslu á Ytri-Sólheimakirkju í Mýrdal 20. ágúst 1866 lofuðu sameigendur téðrar kirkju að gjöra að kirkjunni, svo að hún yrði í embættisfæru standi, og með skjali, dagsettu 15. sept. næst á eftir gáfu þeir fjárhaldsmanni kirkjunnar, Sveini bónda Árnasyni, leyfi til að veðsetja jörðina fyrir 200 rd. láni til að byggja kirkjuna upp. Samkvæmt þessu leyfi tók Sveinn Árnason 200 rd. lán hjá Jóni umboðsmanni Jónssyni í Vík 21. júní 1867, móti veði í 20 hdr. úr Ytri-Sólheimum, og sömuleiðis 18. júlí næst á eftir 300 rd. lán hjá prestsekkjunni Sigríði Pálsdóttur á Breiðabólstað móti veði í 40 hdr. úr sömu jörð. Eftir að hinu fyrrnefnda láninu hafði verið sagt upp 20. desember 1868, mættu þeir Jón umboðsmaður Jónsson og Sveinn Árnason 14. júní 1869 fyrir sáttanefnd Dyrhólahrepps að Felli til þess að semja um borgun skuldarinnar, og urðu málalokin þau, að Sveinn vísaði Jóni umboðsmanni til jarðarveðs þess, er honum hafði sett verið, þannig að honum væri heimilt að gjöra veðið að peningum á þann hátt, er honum væri hægast, og 23. s. m. ritaði Jón umboðsmaður sýslumanninum í Skaptafellssýslu, sendi honum eftirrit af sáttagjörðinni og bað hann að selja hinn veðsetta jarðarpart við opinbert uppboð til lúkningar á skuldinni með áföllnum rentum frá dagsetningu veðskuldabréfsins. Þar eð Sveinn Árnason ekki stóð heldur í skilum með rentugreiðslu

Hdskj. 28 151

af láni því, er hann hafði fengið hjá mad. Sigríði Pálsdóttur, skrifaði umboðsmaður hennar, kansellíráð Skúli Thorarensen á Móeiðarhvoli hlutaðeigandi sýslumanni 26. júlí 1869 og bað hann um að selja veðið við opinbert uppboð og á fundi fyrir sættanefnd Dyrhólahrepps að Felli 27. ágúst næst á eftir milli kansellíráðs Thorarensens og Sveins Árnasonar lýsti Sveinn því yfir, að hann ekki gæti borgað skuld þessa, en hlyti að vísa lánardrottni sínum til jarðarveðs þess, er sett hafði verið fyrir skuldinni, og hefðu hlutaðeigendur því rétt til að gjöra sér það að peningum. Sýslumaðurinn í Skaptafellssýslu lét þar næst 6. sept. 1869 ganga út auglýsingu um, að kaupahlutinn í Ytri-Sólheimum 50 hdr. yrði seldur við opinbert uppboð 20. október næst á eftir, og að kirkjuhlutinn 50 hdr. fylgdi með í kaupinu, og fór uppboðið fram hinn ákveðna dag að Ytri-Sólheimum, hvar Ólafur Pálsson á Höfðabrekku varð hæstbjóðandi að téðri jörð fyrir 1869 rd.

Þessari uppboðsgjörð hefir Guðmundur Ólafsson, bóndi á Péturseyjarhólum og aðrir sameigendur að Ytri-Sólheimum, að fenginni uppreisn og gjafsókn, áfrýjað til yfirdómsins með stefnu dagsettri 22. maí þ. á., og krafizt, að téð uppboðsgjörð verði dæmd marklaus, og að hæstbjóðandi og uppboðskrefjendurnir verði dæmdir allir fyrir einn og einn fyrir alla til að greiða sér allan málskostnað skaðlaust eða að minnsta kosti með 70 rd. Hinir stefndu hafa aftur á móti krafizt, að uppboðsgjörðin verði staðfest og áfrýjendurnir skyldaðir til in solidum að borga sér málskostnað skaðlaust eða með einhverju nægilegu.

Réttargjörðirnar í máli þessu bera með sér, að heimild sú, sem uppboðskrefjendurnir hafa byggt á rétt sinn til að selja jörðina Ytri-Sólheima við opinbert uppboð til lúkningar á veðkröfum sínum með áföllnum rentum, einasta er í því

fólgin, að fjárhaldsmaður Ytri-Sólheimakirkju, sem hafði fengið leyfi hjá eigendum téðrar jarðar til að veðsetja hana fyrir láni til að byggja kirkjuna upp, gaf á opinberum sáttafundi samþykki sitt til, að uppboðskrefjendurnir héldu sér til veðs þess, er þeim þannig hafði verið sett, og lýsti því yfir, að þeim væri heimilt að gjöra sér það að peningum. En þar sem engin sönnun er komin fram fyrir því, að áfrýjendurnir hafi gefið fjárhaldsmanni téðrar kirkju heimild til að gjöra þvílíkar sættir fyrir þeirra hönd – og sér í lagi hefir leyfið til að veðsetja jörðina enga slíka heimild í sér fólgna – geta sættargjörðir þessar ekki verið skuldbindandi fyrir áfrýjendurna, og þess vegna ekki veitt uppboðskrefjendunum nein meiri umráð yfir jörðinni en þeir höfðu fengið við veðsetninguna, sem ekki gefur veðhafanda neinn rétt til að selja veðið til lúkningar á veðkröfu hans án samþykkis hlutaðeigandi eiganda, smbr. tilsk. 19. desbr. 1693 13. grein. Með því að uppboðskrefjendurna þannig hefir brostið alla heimild til að láta selja hina veðsettu jörð við opinbert uppboð, ber að dæma hina áfrýjuðu uppboðsgjörð ómerka, og ber uppboðskrefjendunum að greiða áfrýjendunum málskostnað fyrir yfirdóminum með 25 rd., þar á meðal málsfærslulaun til hins skipaða talsmanns áfrýjendanna, sem ákveðast til 15 rd.

Að því leyti sem mál þetta hefir verið gjafsóknarmál, vottast, að það hefir verið fært forsvaranlega.

Því dæmist rétt að vera:

Hin áfrýjaða uppboðsréttargjörð sýslumannsins í Skaptafellssýslu frá 20. október 1869 á ómerk að vera. Uppboðskrefjendunum, Jóni umboðsmanni Jónssyni í Vík og erfingjum prestsekkjunnar Sigríðar Pálsdóttur á Breiðaból-

Hdskj. 28 152

stað, ber in solidum að borga áfrýjendunum málskostnað fyrir yfirdóminum með 25 rd., þar á meðal 15 rd. í málsfærslulaun til hins skipaða talsmanns áfrýjendanna fyrir yfirdóminum, Jóns málaflutningsmanns Guðmundssonar.

Hið ídæmda að greiða innan 8 vikna frá dóms þessa löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Th. Jónassen

Árið 1871, þann 27. nóvember

dómur

í málinu nr. 40/1871: Þorkell Árnason

gegn

konsúl M. Smith.

Með landsyfirréttarstefnu frá 12. ágúst, er næst leið, áfrýjar Þorkell bóndi Árnason á Eyði, sem aðaláfrýjandi, til ómerkingar með eða án heimvísunar eða til ógildingar og breytingar gestaréttardómi Gullbringu- og Kjósarsýslu frá 1. apríl seinastl. útaf skuld, er gagnstefnandinn, kaupmaður og konsúll M. Smith telur sig eiga hjá honum, að upphæð 28 rd. 3 sk. og sækir hann um til borgunar með 5% rentum frá 25. janúar þ. á., og sem aðaláfrýjandinn er dæmdur með gestaréttardóminum til að borga að fullu, nema hann vinni synjunareið fyrir nokkurn hluta skuldarinnar eftir þeim fram komna reikningi, og hefir aðaláfrýjandi krafizt þess, að dómur þessi verði alveg úr gildi felldur, og hann algjörlega dæmdur sýkn af kærum og kröfum gagnáfrýjandans og sér dæmdur hæfilegur málskostnaður hjá honum. Gagnáfrýjandi hefir þar á móti krafizt, að aðaláfrýjandi verði beinlínis

dæmdur til að borga sér skuldina með fullri upphæð hennar án þess honum leyfist að vinna synjunareið fyrir nokkru af henni, og að gestaréttardóminum þess vegna, að því leyti hann dæmir aðaláfrýjanda eið, verði breytt en að öðru leyti staðfestur.

Réttargjörðirnar bera með sér, að það hefir gengið frávísunardómur í máli þessu árið 1869, og eru þær réttargjörðir lagðar fram in forma, og yfir höfuð í þær vitnað í málinu, en þó sér í lagi í skjal það, sem finnst í téðum réttargjörðum og lagt er þar fram undir Ltra h að no. 4, og sem inniheldur útásetningar út á reikninga gagnáfrýjanda, sem málið er risið útaf, á árunum 1864–67, og krefst aðaláfrýjandinn, að þær verði teknar til greina við úrslit málsins. Í þessum útásetningum segist aðaláfrýjandinn sumpart ekki hafa tekið né leyft öðrum að taka það, sem í skjalinu er tilgreint, sumpart sé sumt, sem hann hefir fengið í verzlun gagnáfrýjandans, reiknað sér með hærra verði en viðgengist hafi á þeim vörutegundum hjá öðrum kaupmönnum hér í bænum, og loks hafi hann ekki fengið uppbót þá, sem sér hafi borið á fiski, sem hann hafi lagt inn hjá gagnáfrýjanda á árunum 1864–67 inklusive. Þessum útásetningum hefir gagnáfrýjandinn mótmælt sem röngum og ósönnuðum, en farið svo laust og í svo almennum orðum yfir útásetningarnar, að þeim getur ekki álitizt þar með hrundið í heild sinni, og gestaréttardómurinn hefir komizt til sömu skoðunar, að því leyti sem hann hefir dæmt aðaláfrýjanda eið eftir höfuðbók gagnáfrýjanda að því er snertir skuldapóstana undir ltra A í útásetningaskjalinu h að no. 4, og þannig álitið, að hér lægi ekki fyrir nægileg sönnun, og í þessu verður landsyfirrétturinn að vera gesta réttardómaranum samdóma, en þar á móti ekki í því, að hann hefir dæmt aðaláfrýjandanum eið, því aðaláfrýjandinn

Hdskj. 28

Það var eins og Guðmundur væri knúður til að standa í stríði vegna einhverra áhugamála. Þegar allt var kyrrt orðið um útveginn í Jökulsárhliði, sem kostað hafði þó margt hnjóð og háðsyrði, lenti á honum að rekast í málsókn vegna jarðarsölu Ytri-Sólheima. Það mál var bæði óvinsælt og vafningasamt fyrir lítt menntaðan bónda og sótt móti sýsluvaldi og héraðshöfðingjum, sem mikið áttu undir sér, bæði að auði, vinsældum og frændsemi. Drepið verður á það í næsta kafla.

Stóridómur

Í máli, sem reis vegna kirkjuskulda á Ytri-Sólheimum, voru málsskjölin allumfangsmikil og yfirréttardómurinn. Kölluðu Mýrdælingar hann „Stóradóm". Málafluningsmaður þeirra, Jón Guðmundsson, sendi þeim afrit af öllu því, er farmlagt var í málinu, og lá sú bók til sýnis í Eyjarhólum og Felli fram um aldamót.

Ytri-Sólheimar í Mýrdal er höfuðból að fornu og nýju og kirkjustaður í margar aldir, og var þar síðast kirkja árið 1900. Þó að ekki sé auðið að finna fyrstu tildrög Sólheimakikrju, má eftir líkum telja hana gerða þegar í fyrstu kristni. Sólheimar er landnámsjörð, og þar bjó Loðmundur gamli og afkomendur hans. Á Sólheimafjöru átti kirkjan hálfan reka. Í fornu jarðarmati voru Sólheimar ytri virtir 92⅔ hundraða og Sólheimahjáleiga 7⅓ hundr., og eru það tíutíu hundruð öll jörðin. Það er talið með hæsta mati á einni jörð í Skaftafellssýslu frá þeim tíma. Lengi hafa 4 – 6 búendur setið á Sólheimatorfunni og oft fleiri. Við jarðamat 1861 falla Ytri-Sólheimar í verði, sem stafa mun af sandágangi og vatnauppbroti jökulárinnar Klifanda. Hún féll þá vestur um Sólheimanes og eyðilagði sléttlendið. Árabilið 1870 – 80 bjuggu þar 7 – 8 bændur, og alls þar heimilisfast 50 manns, sem tíunduðu 50 lausafjár hundruð allir og stundum minna.

Bræðurnir, Sveinn og Eyjólfur Alexanderssynir, bjuggu þar eftir Móðuharðindin. Þeir voru efnabændur og höfðinglyndir, og var Sveinn hreppstjóri í Dyrhólahreppi og formaður. Þeir andast báðir á árabilinu 1842 – 45. Eftir á jörðum þeirra bjuggu svo nokkrir þeirra afkomenda. Var Berent hreppstjóri og dannebrogsmaður þeirra efnaðastur og mest metinn. Hinir flestir efnalitlir, en vel að sér um marga hluti. Berent var fæddur fyrir aldamótin 1800, og kona hans var Helga Þórðardóttir prests á Felli Brynjólfssonar og miðkonu hans, Margrétar Sigurðardóttur, ekkju Jóns próf. Steingrímsonar. Þau Berent og Helga áttu þrjár dætur: Elsu Dóróteu, Margréti og Þórdísi. Heimili Berents þótti til fyrirmyndar á þeim árum að umgengni og húsakosti. Dæturnar ólust þar upp, og þóttu þær góðir kvenkostir. Uppkomin giftist Elsa Dórótea Árna Gíslasyni sýslumanni (1856). Þau byrjuðu búskap í Keldudal í Dyrhólahreppi. Hinn 16. maí 1858 andast Elsa Dórótea þar. Sagt var í Mýrdal, að þá kæmi sýslumaðurinn úr þingaferð, er hann frétti lát konu sinnar á Núpstað í Fljótshverfi. Hafði ætlað að taka þar næturgistingu eftir erfiða ferð yfir Skeiðarársand, en er hann fékk dánarfregnina, lét hann söðla hesta sína og létti ekki fyrr sinni ferð en heima í hlaði í Keldudal. Það var um hádegi næsta dag, og mun vera sú fljótasta ferð eftir endilangri Vestur-Skaftafellssýslu, sem menn muna, að farin væri á hestum og þeim vegleysum, er þá voru víða.

Margrét Berentsdóttir giftist Sveini Árnasyni, og byrjuðu þau að búa á parti úr Ytri-Sólheimum. Þau áttu ekki skap saman. Eftir nokkurra ára sambúð, veiktist Margrét á geðsmunum og dró að því, að þau hjón skildu. Flutti Sveinn suður á Nes og dó þar eftir skamma dvöl. Margrét varð þurfamanneskja í Dyrhólahreppi og lengi á umrenningi.

Þórdís Berentsdóttir giftist Vigfúsi Þórarinssyni, og tóku þau jörð Berents að meiri hluta. Þau bjuggu góðu búi á Ytri-Sólheimum frá 1870 – 1900. Frá öllum þessum systrum, Berentsdætrum, eru afkomendur mannvænlegir.

Auk þeirra mága Berents bjuggu á Ytri-Sólheimum frá og um 1870 Jón Jónsson, Eyjólfur Eyjólfsson Alexanderssonar, Guðrún Eyjólfsdóttir ekkja (systir hans), Sverrir Magnússon, sem tók bú Egils Sveinssonar og átti fósturdóttur hans, Elsu Einarsdóttur. Í Sólheimakoti var Guðmundur yngri Ólafsson Högnasonar og í Sólheimahjáleigu Sæmundur Árnason Högnasonar. Allir þessir Sólheimabændur voru náfrændur og svo einnig í Pétursey. Þegar hér er komið, er Berent Sveinsson orðinn ellimóður og að hætta búskap. Hafði hann áður verið forystumaður Sólheiminga og að honum kveðið. Nú hafði enginn yngri bænda yfirburði til þess um sinn.

Þar sem jörðin lá að helmingi undir Sólheimakirkju, var til þess ætlast, að endurnýjun og umbætur kirkjuhússins hvíldu á þeim helmingi. Fjarðan var rekasæl, en torfkirkja var þó á Ytri-Sólheimum allt fram að 1860. Sú kirkja stóð beint fram af bæjarröðinni, aðeins stéttargangur á milli. Þá var gamla kirkjan komin að falli og kirkjugarðurinn svo útgrafinn, að þrautalaust varð ekki komið líkkistu þar fyrir. Hvergi var heldur þægilegt að færa grafreitinn út. Neyddust kirkjueigendur þá til þess að flytja kirkjuna úr gamla grafreitnum, þegar hún var endurreist. Fyrir neðan bæjarlækinn völdu þeir nýjan grafreit, girtu hann og reistu þar nýja kirkju, sem öll var gerð úr timbri. Þetta var laust fyrir 1867, og tóku þá Sólheimingar allmikið peningalán handa kirkjunni. Lán fékk kirkjan með veðbindingu í Sólheimatorfunni hjá Jóni Jónssyni, dannebrogsmanni og umboðsmanni í Vík, og húsfrú Sigríði Pálsdóttur á Breiðabólsstað, og mun það hafa numið 500 r.d. eða 600. Auk þess nokkur smærri lán.

Sveinn bóndi Árnason tók þá við fjáráðum kirkjunnar, og lenti þegar í drætti vaxtagreiðslan. Og er lánið var komið í óskil, fóru þeir að líta í kringum sig, sem lánað höfðu, og kynna sér allan hag Sólheiminga betur. Á þessum tíma voru hörð ár og ábúendur Sólheima fátækir, svo að ekki gátu þeir flestir neitt greitt fram úr skuldamálum þessum. Þeir Sólheimaeigendur, sem lengst bjuggu, voru málunum ekki svo kunnugir sem skyldi og skiptu sér ekki heldur af þeim fyrst um sinn.

Jón umboðsmaður í Vík krefst þegar, að skuldaskil séu gerð, bæði sín vegna og hinna, er kirkjunni höfðu lánað. Þegar það varð nú ekki, vegna þess að Sólheimingar höfðu ekki handbæra peninga, þá gafst þeim stuttur frestur, áður en að láninu yrði gengið með lagarétti. Að þessum fresti liðnum voru Sólheimingar kallaðir á sáttafund, sem haldinn var milli þeirra og skuldakrefjandans. Þar komst engin sátt á né málamiðlun. En fjárhaldsmaður kirkjunnar vísaði á jarðarverðið í Ytri-Sólheimum. Gátu þess margir til, að bak við þessa hlífðarlausu innköllun stæði einhver sá, sem yfir Ytri-Sólheima vildi komast og flytja þangað. En þegar fjárhaldsmaður kirkjunnar vísaði á jörðina til skuldalúkningar án þess að ráðgast um við alla eigendurna, þótti auðséð, að líka væri hann við slíkt riðinn, og þá ef til vill, að þetta væru undirhyggjuráð sýslumannsins, sem átti smápart í Sólheimunum. Varð nú mikið umtal bæja milli og dagdómar. Hölluðu nokkrir á Sólheiminga og töldu mátulegt, að þeim kæmu vanskilin í koll. Fleiri vorkenndu þeim, og sóknarpresturinn, Gísli Thorarensen, tók þeirra málstað, þó að ekki hefði hann tök á að greiða neitt úr þessum kröggum. Fróðleiksmenn sögðu, að Sólheimakirkja hefði löngum átt í málastappi eða eigendur hennar. Þetta mætti rekja í aldir fram eftir munnmælum og annálum. Frá dögum Stefáns biskups í Skálholti og til þessa tíma væri nær óslitinn málaferill Sólheiminga. Aftur slógu kirkjueigendur allri skuldinni upp á kirkjuhaldarann, Svein Árnason, að hann væri í vitorði með Árna Gíslasyni sýslumanni um að ná öllum Sólheimum undir hann. Þær sagnir gengu í Mýrdal, að svo væri Árni sýslumaður Gíslason ör á fé og gjafmildur á yngri árum, að hann var virtur og elskaður af fátæklingum. Og svo glaðsinna og umgangsgóður, að menn hörmuðu það, þegar hann fór búferlum úr Mýrdal. En eftir það, að hann efldist að auð og útvegum, breytti hann mjög skapferli og yrði frekar harðdrægur og kröfurharður sýslubúum. Þá var og jafnan grunnt á því góða milli þeirra frændanna, séra Gísla Thorarensen á Felli og sýslumannsins. Þar af jókst og nokkuð andúð meðal manna í Út-Mýrdalnum til Árna sýslumanns.

Þegar hér var komið sögu, hafði Ólafur Pálsson hreppstjóri nýflutzt að Höfðabrekku frá Hörgsdal á Síðu. Hann var höfðingsbóndi, vinsæll og á tímabili alþingismaður Vestur-Skaftfellinga. Í Suður-Vík bjó Jón umboðsmaður Jónsson, mikilhæfur gróðamaður og héraðshöfðingi. Voru þeir mest fyrir bændum í Mýrdal og til þeirra leitað um flest vandamál. Nú stóðu þeir báðir gegn Sólheimingum í þessum málum, Jón sem skuldarkrefjandi og Ólafur sem umboðsmaður sýslumannsins, og var hann reiðubúinn að reka réttarins í þessu vanskilaöngþveiti. Leituðu Sólheimingar þá liðsinnis Einars Jóhannssonar, hreppstjóra í Þórisholti. Hafði Einar lengi verið drjúgur í tillögum og hygginn. Nú var hann orðinn farinn að kröftum og á áttræðisaldri. Hann var enginn vinur sýslumannsins og einatt erjur milli þeirra. Hann hafði þó haldið embætti sínu og var almennt talinn hinn mesti málafylgjumaður og ennþá íhlutunarsamur um hreppsins hag, þó að gamall væri.

Einar hreppstjóri ráðlagði Sólheimingum, að þeir skyldu skrifa skuldakrefjendum og sýslumanninum og leita eftir við þá að fá ársfrest til þess að útvega greiðslueyri og þá um þær aðrar tilslakanir, er þeir vildu veita í svipinn.

Engin tilslökun fékkst, og sáu Sólheimingar nú, hvað verða vildi. Og vandamál þessi voru á hvers manns vörum. Nauðungaruppboð á Ytri-Sólheimatorfunni var auglýst. Margir óttuðust þessar aðfarir, því að slík sölumál voru óvenjuleg þá löngum. „Þetta var þeim mátulegt fyrir óskilsemina sögðu andstæðingar þeirra. Aðrir hallmæltu sýslumanni og sögðu honum væri innan handar að leysa þessi vandræði, ef hann vildi. Og hann sæti svo yfir þessum málum, að hvergi væri liðs að leita.

Árið 1869 í miðjum októbermánuði var mannreið mikil um Sólheimasókn og dylgjur milli manna. Árni Gíslason sýslumaður kom með hreppstjóranum í Mýrdal til þess að selja kirkjuskuldarveðið á opinberu uppboði. Reyndu þá enn nokkrir hlutaðeigendur, hvort ekki fengju þeir að ganga inn í hæsta boð á Sólheimatorfunni. En í uppboðsskilmálum var svo að orði kveðið um gjaldfrestinn, að slíkt var fátækum bændum afboð eitt.

Hæstbjóðandi varð Ólafur Pálsson hreppstjóri og söluverðið 1869 ríkisdalir. Fullyrtu þá þeir menn, er bezt þóttust vita, að sýslumaðurinn hefði sjálfur gengið inn í boð Ólafs og þar með slegið sinni verndarhendi á Sólheimana. Myndi hann ætlast fyrir um að sameina alla þá smáparta, er jörðin var brotin í, og jafnframt reisa þar stórbú.

Sólheimingar voru nú sviptir kirkjuumsjóninni, og skyldu þeir greiða til hreppstjórans bæði jarðargjöld og kirkjutíundir, því að nú voru eignarráðir þeirra af þeim teknar. Eigendur Sólheimanna voru margir og sumir í öðrum sýslum, en þeir, er þar bjuggu, mjög efnalitlir og gátu ekki framar rönd við reist. En gremja þeirra óx daglega. Alltaf sáu þeir betur og betur, hvað þeir höfðu misst og hve þröngt þeim var nú fyrir dyrum. Prófasturinn í Skaftafellssýslu gat ekkert liðsinnt þeim, en gaf í skyn ofur góðlátlega, að þannig væru „laun syndanna“. Óskilvísi fengi illan enda. Séra Gísli Thorarensen vorkenndi mjög sóknarbörnum sínum og leitaði víða um við rétting mála þeirra, sem hann taldi, að myndi mega „kippa aftur í liðinn“, ef rétt væri að staðið.

Vegna málaferla hans og úlfúðar við sýslumanninn var það síður til greina tekið, er hann ráðlagði. Nýlega hafði dæmt verið í landaþrætumáli milli þeirra vegna prestssetursins Fells og smábýlis þar, Holts, sem var eign Árna sýslumanns. Dómurinn féll þó svo, að hvorugur, vildi una við, og stóð þrætan áfram milli þessara jarða allt fram yfir 1900. Margt fleira var misþykkjuefni þeirra, og eru til vísur, sem þeir kváðu hvor til annars, þykkju þungar.

Hinn nýi fjárhaldsmaður Sólheimakirkju seldi rekann, sem kirkjunni bar, austur í Mýrdal, og sárnaði Sólheimingum það, og margir þeirra guldu ekki til hans kirkjutíundina, svo var og um nokkra sóknarbændur aðra. Varð um þetta nokkurt missætti. Hinir og aðrir meiriháttar menn, bæði undir Eyjafjöllum og víðar, eggjuðu þá til þess að fara í mál út af þesari uppboðsgjörð, hún væri ekki lögleg. Og sauð þannig undir óánægja og ergelsi vegna þessara athafna allra.

Eins og oft endranær var allfjölmenn samkoma í Eyjarhó n eftir slátt 1870. Hafði þá sumarið verið óhagstætt og hey lítil og rýr. Hortur þóttu ekki góðar og erfið afkomuskilyrði. Þegar hýrna tók í mönnum eftir að hafa drukkið gott kaffi og vel út í það, snerust umræður að sölu Ytri-Sólheimanna. Sóknarpresturinn var þess hvetjandi, að áfrýjað væri sölunni, því að uppboðsþingið hefði verið óformlegt og sjálfur sýslumaðurinn verið sama sem hæstbjóðandi. Var þessu vandasama máli þá helzt bent að Jóni Ólafssyni í Pétursey. Hann var allra manna bezt fær um slíkt vegna hæfileika og glöggrar þekkingar á málstað öllum.

Jón og bræður hans áttu líka part í Sólheimatorfunni, sem þeim þótti illt að tapa. Jón færðist undan því að taka þetta mál og standa í því. Hann sagðist hvorki hafa þrek til þess né dug að atast í slíku. Þegar svo presturinn klappaði á öxlina á Jóni og bauð honum alla þá aðstoð, er hann gæti veitt, sagði Jón, að þetta kostaði meira heldur en einn kerlingarkoss. Fyrst ætti að andmæla réttargjörð og fara í mál móti sýsluvaldi og sveitarhöfðingjum og síðan útvega 500 ríkisdali, þar sem enginn ríkisdalur væri til. Í ofanálag fá svo sáran hrygg, ef ekki gengi allt eftir hugmyndum eigendanna. Fannst mörgum Jón draga sig of mjög í hlé frá þessum vanda. En hann benti á Guðmund bróður sinn, hann væri nógu kærulaus og kappsamur, aldrei „setti hann á hæl" eins og sézt hefði í landaþrætunni milli Péturseyjar og Eystri-Sólheima, og engu tókst um að þoka og engu var sleppt. En skömmu áður vildu eigendur Eystri-Sólheima fá land allt að sjó vegna fjöru sinnar, sem ekki náði fram að ganga. „Ósárt er þér um bróður þinn," sagði séra Gísli og brosti. En Jón hélt því fram, að hann eða enginn myndi í þetta ganga.

Svo var nú sem Jón mælti fyrir alla, er þar voru. Guðmundur bar við fáfræði sinni og sagði, bezt væri kapp með forsjá. Annað væri að sækja sjóinn og standa á rétti sínum í landadeildu heldur en eiga að sækja rétt sinn í hendur yfirvaldi. Lauk svo þeim fundi, að ekki varð neitt afgert um þetta.

Óðar var því fleygt manna milli, að Guðmundur í Eyjarhólum myndi taka upp mótmæli vegna Sólheimaeigenda og höfða mál á sýslumanninn. Það var og margra mál, að hann myndi slíkt dýru kaupa eins og Eyjólfur Bölverksson forðum. Þá höfðu sumir þetta í skopi, að maður, sem varla gæti heitið sendibréfsfær, ætlaði að taka að sér svo vandasamt mál og flókið. Hins vegar reyndu velviljaðir sveitungar að fá Guðmund ofan af þessu, en gera ennþá tilraun um einhverja vægð frá hendi hins nýja Sólheimaeiganda.

Guðrún í Eyjarhólum hvatti til þess, að Guðmundur beitti sér fyrir þessu. Hún vorkenndi ekkjum og fátækum nágrönnum, sem flækjast mundu burt af eignum sínum. Og margur las henni harma sína. Kom nú og hið erfiðasta ár og hörmuleg slys, eins og allt hallaðist á byggðarlagið. Verður síðar vikið að því.

En því nær sem Guðmundur gekk þessum málum því betur sá hann, hve allt fylgi var valt, þeirra er mest hvöttu og harðast dæmdu óréttinn.

Séra Gísli á Felli átti við ýmsa erfiðleika að etja, og þótt hann lofaði fylgi

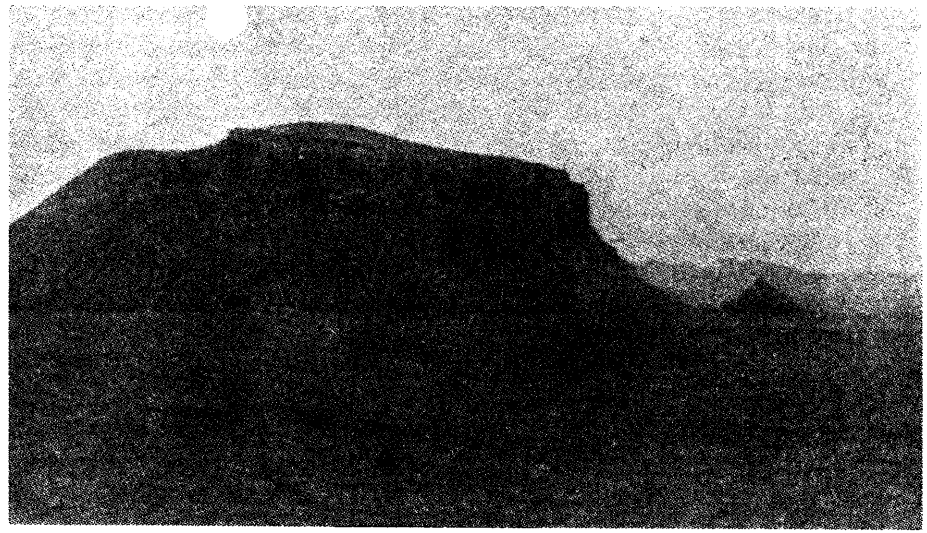

Pétursey. Eyjarhóll til hægri á myndinni

sínu, gat þar margt í milli borið. Berent á Sólheimum vildi engan þátt taka í mótmælum vegna síns eignarhluta í Sólheimunum, og hina dreifðu eigendur varð að elta uppi víðs vegar. Einar Jóhannsson hreppstjóri í Þórisholti, var sá eini, er treysta mátti. Og hann var þess fús að ljá allt það liðsinni, er hann gat. En í stöðugum erjum átti hann við yfirboðara sinn og vildi helzt ekki láta sín við getið í þessu. Séra Kjartan Jónsson í Skógum hafði staðið í landamerkamálum gegn Guðmundi, og var því ekki leitað til hans fyrst um sinn. Þrátt fyrir þessa höllu aðstöðu var sem Guðmundur yrði æ ákveðnari í því að leggja út í málaferlin, og þegar hann ráðgaðist um það við móður sína, sem þá var blind, sagði hún: „Sárnað myndi Ólafi mínum hafa undan slíkri meðferð á frændum okkar og eignum og illa þolað." Var henni þá sagt, að allir málsmetandi menn vörnuðu sinnar aðstoðar í þessu nema Einar Jóhannsson. „O, jæja", sagði hún, „þetta vinnst ekki með mannsöfnuði, heldur með einhug og guðs aðstoð, drengir mínir!"

Þá bar það til, að stiftamtmaður eða landshöfðingi, Hilmar Finsen, kom að Eyjarhólum á yfirferð sinni, og fygldi Guðmundur honum yfir Jökulsá. Á leiðinni vestur Sólheimasand blöstu Sólheimar við. Þar leizt landshöfðingja vel á landið, og kom þá í tal jarðarsalan og nauðungaruppboðið. Þaðan myndu nú hinir fátæku bændur verða hraktir, sviptir jörð og ábúð. Þá spyr Guðmundur, hvort ekki muni ráðlegt að hreyfa þessum málum og sagði sem nánast frá öllu, er þar að laut. Landshöfðinginn kvaðst engin ráð gefa til slíks. Sitt embætti væri að gæta laga og friðar, en ekki æsa menn upp, – segir þó – eftir nokkra þögn: „Ef þið farið í mál um þetta, þá skuluð þið leita til Jóns Guðmundssonar, málaflutningsmanns í Reykjavík."

Lögberg 29 156

Á heimleiðinni athugaði Guðmundur þetta svar, og ákvað að veita sér fyrir mótmælum uppboðssölunnar, hvað sem upp á kæmi. Kom á daginn, að of mikill dráttur var orðinn á slíkum málstilbúningi. Var þá haldið samkomulagsþing um þetta á Ytri-Sólheimum, og voru nokkrir eigendur þar hugdeigir. Þeir höfðu fengið hótun um útbyggingu og sáu engin ráð heldur til að greiða kirkjuskuldina. Ötulast gekk fram í því að hrinda málinu af stað Sverrir bóndi Magnússon, og skrifuðu þá allir Sólheimaeigendur undir skuldbindingu til Guðmundar nema Berent Sveinsson. En þá eigendur, sem fjær bjuggu, skyldi Guðmundur finna hið fyrsta. Þennan samning gjöra þeir með sér í maí mánuði 1871, en séra Gísli skrifaði hann. Tókst Guðmundur svo ferð á hendur alla leið vestur í Ölfus. Þar var búsettur einn eigandi Ytri-Sólheima, Eiríkur Ólafsson á Þóroddsstöðum. Kona hans var Málmfríður, komin af Sólheimaættum. Foreldrar Málmfríðar voru Einar og Margrét Högnadóttir, systur Ólafs Högnasonar í Eyjarhólum. Þau hjón á Þóroddsstöðum tóku tveim höndum við Guðmundi. Gáfu honum umboð sitt. Þau höfðu mikinn áhuga á málinu og hvöttu Guðmund til að slaka hvergi til. Næst var að útvega málaflutningsmann; til þess reið Guðmundur suður í Reykjavík, og tók Jón Guðmundsson málaflutningsmaður málið að sér. Margar krókaleiðir urðu að þessari málshöfðun, og kom sér vel, að Móskjóni, reiðhestur Guðmundar, var þolinn og traustur. Var þá margur maður, sem brá Guðmundi um fávíslegt ofurkapp, og aðrir vildu leiðbeina honum, svo að hann félli frá því að fara í mál við sýslumann og hreppstjórnarvöld, þá og aðra mektarmenn, er móti stóðu. „Þú, sem aðeins klórar nafnið þitt. Hvað er þér að etja við lærða lögfræðinga?“ var sagt við hann og og þó frekar á bak. Allt þetta yrði til þess að gjöra Sólheiminga öreiga og baka þeim margvíslega mæðu og ef til vill refsingu. Fáu svaraði hann til, en sagði þó: „Meðan Móskjóni gefst ekki upp, hef ég ráð á að járna hann.“ Um þetta kom vísa þessi:

Allir fjandar, að sem standa þessu,
munu kasta mannvitstaug
í málavasturs skítahaug.

Sögðu menn, að þessi vísa væri eftir Árna sýslumann. Þá voru og nokkrir mikilsmegandi menn, sem báru fulla samhyggð með Guðmundi og Sólheimingum, en ærðu ekki að koma opinbert fram með það. Þannig var um nokkra Sólheimaeigendur, þeir ærðu ekki að halda föstum tekjum og eignum kirkjunnar, en létu flytja stórrekann burtu að fyrirlagi hins nýskipaða kirkjuhaldara. Við peningum uppi í jarðirnar þorði samt enginn að taka, og hafði lögfræðingurinn þeirra lagt bann við því.

Á þessu ári, 1871, var hörmulegt ástand í þeim sóknum, sem séra Gísli Thorarensen þjónaði. Vesturhluti Mýrdalsins var sérstakt prestakall þá og hét Sólheimaþing, í því voru tvær kirkjusóknir: Sólheimasókn og Dyrhólasókn. Austur-Mýrdalur var annað prestakall og hét Reynisþing. Þar voru Reynissókn og Höfðabrekkusókn. En allur Mýrdalur var eitt hreppsfélag. Dyrhólahrepps sveitarþyngsli höfðu mjög farið í vöxt vegna harðæris og voru 72 hreppsómagar, sem greitt var með úr hreppssjóði, og allmargir bændur, sem héldu við búi með styrk frá hreppnum. Í Sólheimaþingum voru taldir 58 búandi menn og húsmenn, en 60 í Reynisþingum. Þá lá við, að sex bændur í Ytri-Sólheimum væru að flosna upp frá búum sínum vegna kirkjuskuldanna, og smábændur í hreppnum seldu erfðaeignir sínar fyrir matvæli. Ekki var ein báran stök, og ekki heldur tvær til lags. Ofan á þetta bættist hið stórfelldasta sjóslys sem sagnir fara af í Mýrdal. Á góuþrælinn fórust í Dyrhólahöfn tuttugu og sex menn, og stóðu eftir ellefu ekkjur af þrjátíu og sex búendum í Dyrhólasókn og grenndinni – þá og tuttugu til þrjátíu munaðarlaus börn. Heimili þessu féllu sem í rústir mörg hver. Efnalegt ástand varð svo bágborið, að stiftyfirvöldin gengust fyrir samskotum handa ekkjum og munaðarleysingjum, bæði í Mýrdal og í Leiðvallahreppi, en þaðan voru nokkrir sjómenn, er fórust við Dyrhólaey þennan eftirminnilega dag, og tveir fyrr þann vetur.

Þessi sveitarvandræði komu mjög sárt niður, einnig á þeim, er betur máttu í byggðarlaginu. Og var á öllum góðum heimilum hlaupið vel undir bagga með ekkjum og öreigum. Í Eyjarhólum leitaði þá margur liðs eins og venjulega, og var margt, sem á bjátaði hjá fátækum ekkjum og ungum börnum þeirra. Allir fóru þaðan hughraustari og úrræðabetri, og lengur eða skemur dvöldu þar sumar ekkjurnar með yngstu börn sín. Og viðurkennt var, að hjá Guðrúnu í Eyjarhólum væru allir aumstaddir sem í móðurhöndum. Líka þar hafði hún alltíð alllítið steðjað að á undangegnum árum, veikindi og ungbarnadauði. Barnaveiki hafði sópað burtu ungbörnum víða. Í Eyjarhólum dóu þrjú börn, sem Guðrún hafð mæðzt yfir, oft úrvinda af vökum og þreytu. Allar læknistilraunir reyndust árangurslausar. Þegar svo Guðmundur var sífellt í ferðalögum vegna Sólheimamálsins og annarra útvega, fannst Guðrúnu sem hjartað myndi bresta í brjósti hennar. „Þá var mér svo mikil hressing í einnar stundar blund,eins og heillar nætur hvíld væri,“ sagði hún, „og vaknaði ævinlega með nýjum dug og kjarki.“

Það var eins og hún hefði mitt í sínu þunga og erfiða heimilislífi úrræði fyrir marga, er hennar leituðu,og heppnaðist henni vel, þó að ekki væri einhlítt. Þá leitaði hún síðar í sams konar veikindafaröldrum ráða til séra Sveinbjarnar Guðmundssonar í Holti við Eyjafjöll. Hann var „homopati“. Taldi hún meðul frá honum ágæt og bjarga börnum sínum og annara í barnaveikistilfellum. Þungur var búskaparróðurinn og aflaga fór margt úti við, er húsbóndinn var fjarri, og alltaf komu betur í ljós erfiðleikarnir við Sólheimamálið. Guðrún fann til þess, að vinssamlegir sveitungar og nágrannar fjarlægðust vegna þess. Og fáir spáðu vel fyrir úrslitum þess. Nú hafði sex Sólheimabændum verið byggt út, og fátæk ekkja var í þeim flokki, hún hét Guðrún Eyjólfsdóttir. Ekkjan leitaði til Guðrúnar í Eyjarhólum, tjáði henni grátandi ástand sitt, sem leiddi af þessari málshöfðun og hún vildi helzt hætta við. Guðmundur var

Hólaskóli 2157

í Reykjavík að fá upptekið málið. Guðrún taldi kjark í nöfnu sína og lét hana setjast inn til Ingveldar gömlu. Sat hún þar lengi dags og fór he. . aftur örugg og hress í huga.

Þegar nú alvöru gilti um mótmæli jarðarsölunnar, urðu margir menn til þess að draga kjarkinn úr Sólheimingum og sögðu, að þetta athæfi myndi jafnvel varða fangelsisvist. Um allt þetta vissi Guðrún í Eyjarhólum, og er henni ofbauð allt sem slúðrað var bæja milli, lagði hún söðul á reiðhestinn sinn og tók sér til uppléttis ferð til ýmissa frænda og vinkvenna.

Það hafði ævinlega verið henni eins konar meinabót að koma á hestbak, þegar veikindi eða búskaparþreyta sótti á. Þótt hún kæmist ekki hjálparlaust í söðulinn sinn, kom hún hress og lífsglöð aftur heim. Hjartverkurinn, þreytan og það, sem lamaði hugann, var þá allt fokið út í vindinn. Á þessum ferðum sínum heimsótti hún einhverjar konur, sem bágt áttu, eða heimili, þar sem veikindi og dauði steðjuðu að. Og alls staðar var komu hennar fagnað og henni þakkað fyrir aðstoð og leiðbeiningar.

Þegar Guðmundur kom heim úr Reykjavíkurferð sinni með stefnuna í sölumáli Sólheimanna, var Guðrún kona hans svo mædd og þreytt, að hún fylgdi varla fötum. Blóðtökumaður var þá fenginn, er Magnús hét Ólafsson, sem opnaði henni æð á fætinum. Við það létti nokkuð, en svo var Glói, reiðhestur hennar, járnaður, og tók hún sig upp að heiman með Guðmundi, er hann reið með málstefnuna til stefnuvottanna í Mýrdal. Heimsótti um leið nokkrar vinkonur sínar, sem erfitt áttu vegna vanefna og barnaveikinda. Fátækt þeirra og húsakynni voru svo hörmuleg, að furðu gegndi. En þær voru öruggar og báru sig hraustmannalega, og fannst Guðrúnu hún mega mikið af þeim læra. „Ekki dugir að kvarta – eður segja frá – heldur bera hermanns hjarta hvað sem gengur á", varð þeim á orði, er þær minntust rauna sinna.

Eftir stefnubirtinguna í Mýrdal brá Guðmundur sér austur á Síðu til þess að fá stefnuna birta sýslumanni.

Á Kirkjubæjarklaustri var honum vel tekið, og lét sýslumaður á sér heyra, að ennþá gætu Sólheimingarnir horfið frá þessu málavafstri. Benti hann á, að sjálfur hann ætti part í þeirri eign, sem ekkert umboð fengist fyrir. Mótmælin væru og dregin úr máta fram. Þessir formgallar dyggðu til að ónýta málsupptektina, hvað sem nú væri um sjálft málið. Svo kom upp á teninginn, að ekki var nema einn löggiltur stefnuvottur í Kleifarhreppi. Enga umbót vildi sýslumaður gjöra á því og gat enga leiðbeiningu gefið. Aðrir, sem Guðmundur náði til, vissu þess heldur engin skil. Fékk hann svo ekki stefnuna birta sýslumanni, en stakk henni aftur í vasa sinn til baka. Engum treysti hann heldur í Mýrdalnum til að geta gefið fullgild ráð í þessu. Kom þar með sá kvittur upp, að ónýtt væri málið. Og betra væri fyrr eða síðar. Strax lá ný suðurferð fyrir Guðmundi. Eftir eins dags hvíld heima stóð Móskjóni altýgjaður á Eyjarhólahlaði. Og á öðrum degi var sprett af honum í Reykjavík – á Stöðlakotstúni. Fannst öllum mikið fyrir ekki meira haft, og þó einkannlega málaflutningsmanninum. Þóttist Jón Guðmundsson sjá á þessu, að ekki myndi við lamb að

leika sér, þar sem var yfirvald Skaftfellinga, og gaf nú Guðmundi öll hugsanleg ráð um hvað a, er upp á kynni að koma. Í austurleið gisti hann tæpustu nóttina í Eyjarhólum og létti ferð sinni á Kirkjubæjarklaustri. Sýslumaður lét enga þykkju á sér finna, en brosti að þessari miklu fyrirhöfn og ferðalagi. Ennþá vantaði stefnuvottinn, og neitaði sýslumaður að tilnefna hann. Tók þá hreppstjórinn þar með sér gamlan mann, er fyrr hafði verið stefnuvottur, og birtu þeir skjölin þar á Klaustrinu.

Sams konar dráttur varð á að fá eftirrit uppboðsgjörðarinnar á Ytri-Sólheimum. Sýslumaður hafði engan tíma til þess. Sendi Guðmundur svo síðar Brynjólf bónda á Litlu-Heiði eftir henni. Og var Brynjólfur lengi í þeirri ferð og kom aftur erindisleysu. Það hafði sem sé vantað 1 rd. til þess að greiða fullt fyrir hana. Þegar þetta dróst enn, skrifaði Guðmundur Jóni bónda Jónssyni á Seglbúðum og bað hann að nálgast afskriftina, borga hana og senda sér. Nokkru síðar kom þetta bréf frá Jóni, dags. 27. apríl 1870:

„Góði vin! Eftir ósk þinni læt ég þig vita undirtektir sýslumannsins Á. Gíslasonar á Kirkjubæjarklaustri, þegar ég sótti afskriftina af uppboðsgjörðinni af Ytri-Sólheimum til hans fyrir þig. Þegar ég sagði honum erindið, spurði hann um peningana. Ég spurði, hvað mikið vantaði, því að ég vissi, að Brynjólfur á Litlu-Heiði afhenti peninga fyrir skjölin, þegar hann var sendur frá þér eftir þeim. Sýslumaðurinn sagði, að vantaði 1 rd., og lagði ég þá fram ríkisdalinn frá þér. Þá tekur sýslumaðurinn upp ofannefnda afskrift, les hana saman og segir vanta 8 skildinga. Ýtir til mín ríkisdalnum og læsir niður skjölin. Ég treka að fá afskriftina og borga við hentugleika þessa vantandi 8 skildinga, því að mér þótti óþarfa kostnaður að sækja þá beinlínis. Á. sýslumaður sagði að Guðmundur borgaði þá. Þá „beiddi" ég vinnumenn hans að lána mér 8 skildinga. En þeir gátu það ekki. Niðursetningskarl gat lánað mér 6 skildinga. Nú vantaði 2 sk. og spurði ég sýslumann, hvort hann vildi ekki gjöra svo vel og lána mér þá. Það sagðist hann skyldu gera, en tók fram, að ekki lánaði hann þér 2 sk. Svo fékk hann mér skjölin.

Vinsaml. J. Jónss."

Sumum Sólheimabænda „dró nú enn frekar ref úr haus" vegna útbyggingarinnar og þess, að þeim leizt ekki gangvænlega á byrjun málsins. Lágu þá líka margir í eyrum þeim og útlistuðu, hve hrapallega þetta allt hlyti að enda.

Í einni austurferð vegna þessa máls hreppti Guðmundur hina örgustu ótíð, vatnavexti og sandbyl á Mýrdalssandi. Sá þá hvergi til vegar. Móskjóni réð ferðinni. En svo fylltust augu hans af sandi, að nokkrum sinnum steig Guðmundur af baki og sleikti sandinn burtu úr þeim. Þessi læknisaðferð féll Móskjóna vel og lagði hausinn upp að honum á meðan.

Á manntalsþingi 1870 voru eins og venjulega mörg mál borin undir sýslumanninn. Var þá gustur allmikill af sýslumanni og áminnti Sólheiminga og aðra um lögleg skil, svo sem það, er í óreiðu væri vegna Sólheimakirkju. Eng-

Lbs.skj. 29
158

inn mælti slíkum vanskilum bót nema Einar Jóhannsson hreppstjóri. Hann tók svari Sólheiminga og sagði þeir væru ólögum beittir. Var ýmist, að menn greiddu ekki kirkjugjöldin þetta ár eða þá til umboðsmanns sýslumannsins, en nokkrir til fyrrverandi kirkjuhaldara. Eins konar dulinn ótti var í byggðinni vegna þessa máls og útbygginga eða annarra stefnufara út af kirkjutekjum og reka.

Þegar leið á sumar, barst frétt utan af Rangárvöllum með Sæmundi bónda Árnasyni í Sólheimahjáleigu, að ógild myndi dæmast upppboðsgjörðin á Ytri-Sólheimum og Sólheimingar myndu halda jarðeignum sínum. Sæmundur var oft í ferðalagi og mörgum að greiða kunnur. Hann var stór maður og stórfelldur í sjón og reynd. Sagði hann þessar fréttir afdráttarlaust með þungum áherzlum og krafti miklum. Hló hann mjög að þessum úrslitum. Flestir héldu þetta væru „rokur" úr Sæmundi og lögðu ekki trúnað á. En alltaf dróst þó með lögtökin, sem hótað hafði verið. Guðmundur bað Sæmund sælan segja og hressti hann.

Rétt fyrir jólin 1871 kom séra Gísli Thorarensen á Felli með bréf til Guðmundar í Eyjarhólum frá Jóni Guðmundssyni málaflutningsmanni. Það var dags. 27. nóvember og var þannig með öðru fleira.

„Einsog þér getið séð af Þjóðólfi, er nú kemur, auðnaðist okkur að vinna það fyllilega, því að uppboðsgjörðin er dæmd ómerk, og þeir Jón umboðsm. og erfingjar Sigríðar sál. á Breiðabólsstað dæmdir til að greiða okkur 25 rd. í málskostnað – –"

Séra Gísli var fagnandi þessum sigri vegna sóknarbarna sinna.

Sólheimabændur söfnuðust heim að Eyjarhólum, og var þeim margt til umræðu og ráðagerðar. Sátu þar fram á nótt yfir mátulegri hýrgun. Sögðu þeir, að Guðmundur ætti allan heiður af þessu máli. En Jón Ólafsson sagðist eiga mestan þátt í því, hann hefði bent á forystumanninn. Þetta var í gamni, og bætti þá einhver við, að enginn vissi til þess, að Guðmundur í Eyjarhólum rynni frá áformi sínu eins og nágrannar hans hefðu gert í fjörumálinu við Eystri-Sólheima. Þá hélt Jón, að rök mætti færa til þess, að Guðmundur bróðir gæti runnið á rassinn eins og aðrir menn, og var þá sögð því til sönnunar og til gestafangaðar þessi ferðasaga þeirra bræðra, og var samferðamaður þeirra, Sigurður í Pétursey, látinn flytja:

Þeir voru á laugardegi tilbúnir að taka sig upp snemma dags úr Reykjavík. Flýttu öllum erindum og lögðu nákvæmlega niður í ferðakoffort sín, svo að engar tafir yrðu við það að morgni næsta dags. Hestana, sem þeir áttu geymda hjá bóndanum á Kleppi, fengu þeir tímanlega. Þegar búið var að láta koffortin til klakks, hafði Jón gleymt því, hvort í kofforti hans væri bókaböggull, sem hann mátti ekki missa af. Guðmundur sagði, að fyrst böggullinn væri þar ekki í húsinu, hlyti hann að vera í koffortinu. Og mælti móti því, að neitt væri farið að hrugga við farangri þeirra. Jón leysti samt sem áður upp skrínu sína og athugar allt í henni með hinni mestu gænti. Þegar hann hefur náð í flösku, sem neðst var á botninum, raðar hann aftur dótinu niður með hinni mestu

„respekt". Guðmundur beið á meðan. En í staðinn fyrir að slá lokinu í lás, verður Jón ennþa að taka upp dót sitt og laga betur. Þá þverneitar Guðmundur að bíða og fer af stað með sína hesta, en skilur Jón eftir og Sigurð til þess að hjálpa honum. Nú tók það dag allan, að ýmist raðaði Jón ofan í skrínu sína eða tók upp aftur, svo að betur skyldi fara. Ríður Sigurður þá upp að Árbæ, þar sem Guðmundur bjóst við að bíða þeirra. Sagði hann, að Jón hefði hresst sig á rommflösku sinni og myndi ekki fara þann dag úr Reykjavík, hestum hans hefði aftur verið komið fyrir til sunnudags. Guðmundur skyldi þá eftir dót sitt í Árbæ, en reið til baka með Sigurði. Var því svo við bætt, að alla þá nótt vektu þeir bræður, og Jón tók ýmist upp úr skrínu sinni eða raðaði niður í hana aftur. Þessi ferðasaga þótti brosleg, „en þannig hefur þetta nú gengið hjá okkur með Sólheimamálið", sagði Guðmundur.

Svo sleit fundi þessum, að engin úrræði sáust til þess að útvega ný lán til Sólheimakirkju; átti Guðmundur að finna þau, endurheimta kirkjuna og vera í útvegum öllum, unz málum og eftirmálum væri lokið.

Hinn 9. des. 1871 birtist dómurinn í 5. – 6. tölubl. Þjóðólfs.

Þegar Guðmundur fékk dóminn í hendur, reið hann austur á Síðu til þess að birta hann sýslumanninum.

Árni sýslumaður var heima á Klaustrinu, og fannst ekki, að honum mislíkaði í neinu. Meðan dómurinn var lesinn í stofu hans, gekk hann um gólf, og þar sem var hvasst að orði kveðið, þá gekk hann út úr stofudyrunum, sem stóðu opnar. Að því loknu veitti hann kaffi með brennivíni. En enga úrlausn fékkst hann til að gera á Sólheimakirkju og hennar eignum í það sinn.

En með dómi þessum var uppboðsgjörðin gerð ónýt, og uppboðshöfðingjendum gert að borga málskostnað við yfirréttinn. Hins vegar sýslumanni ekki stefnt upp á annað en halda uppi svörum og vörn fyrir þær embættisgerðir sínar, en ekki til þess að hafa af þeim laga ábyrgð. Þannig lauk og málinu, að laga ábyrgðar hans var ekki frekar leitað með lögsókn. Höfðu og öll viðskipti orðið heldur torsótt gegn honum.

Kirkjuhaldari vor

Sólheimamálið var að vísu dæmt Sólheimingum í vil. Og þar með ónýttar útbyggingar þær, er yfir þeim höfðu verið lesnar. Eftir voru nú tvennir erfiðleikar, sem ekki voru léttir á metum fyrir efnalitla bændur og lítilsmetna. Fyrst var að fá lán, svo að greiða mætti upp gömlu skuldirnar og í öðru lagi að endurheimta Sólheimakirkju, eins og það var orðað, með fé hennar og skilríkjum. Í þetta varð Guðmundur að ganga með aðstoð Jóns Guðmundssonar málaflutningsmanns, sem í öllu var ráðhollur og útséður. Þetta lá þó ekki laust fyrir. Héraðsprófastur var seinn til aðstoðar þeim, og ekki fyrr en eftir langt þref og ærna snúninga kom hann þeim til liðs. Og var þá kirkjan aftur formlega afhent Sólheimingum. En stuttleg skil gerð á tekjum hennar, sem þá líka

Tölvuútgáfa 2009
159

109

um bodsmadur hinna nefndir erfinga Þorvaldur Björnsson
ad sem fyrst yrdi gjört út um tjed málefni.
Svo útaf hjer greindu er uppskriftinni frestad
þangad til ad skiptanadandinn i Rangarvalla
Syslu gjörir frekari radstöfun med tjed dánar
bú.

Fundi slitid
J. Björleifsson Einarsson Sigurdsson
vidstaddir vattar Gudmundur Jónsson Gudmundsson

Ár 1885. 2 dag Janúarmánadar var hreppstjórinn
i Austur Egjafjalla hreppi stadtar ad Skardshlid, ad
tvennur tilkvöddum vattum og virdingarmönnum
hreppsnefndarmanni Gudmundi Jónssyni i Hlid og
bórdarnum Odda Sveinssyni i ytri Skógum samkvæmt
brefi Syslumannsins i Rangárvalla Syslu dagsett
22 desember. f. á. ad uppskrifa og virda dánarbú
Ekkjunnar Aadbjörgar Einarsdáttir hjer á bd er andadist
9 dag November, f. á.

Erfingar
eru a, Ekkill hinnar látnu Svein Sigurdsson
b, börn peirra hjóna
1. Sigurdur Sveinsson á Raudafelli (húsmadur)
2 Valtir Sveinsson i Egstri Skógum vinnumadur
3 Sveinbjörn Sveinsson i Skardshlid ——
4 Björni Sveinsson i Vestmannaeyjum ——
5 Einar —— — ——

Rang. A-Egjafjallahreppur
Hreppsbók 1879-1905
18/4 '06

ÞJÓÐSKJALASAFN ÍSLANDS

110

6. Gudnja Sveinsdottir ekkja i Skordshlid
7. Gudrun — — i Eystri Skógum (vinnukona)
8. Kristin Oddsdottir, dóttir hinnar látnu, vinnu kona i ytri Skógum

Fyvir könd fr nær og fjærverandi erfingja mætir vid uppskriftina herra verslunarmadur Þorvaldur Björnsson i Nápakoti og er hann hjer vidstaddur eptir skipun hreppstjóra nema ekkjunar Gudnjar Sveinsdóttir som mætir sjálf sinvegna.

Ekkillinn Sveinn Sigurdsson syndi og vesadi á og sagdi til mun búsins og ~~og~~ vera þeir vertir eins og hjer segir

Nr	Munir búsins	verding Kr	aur
	A. i bækur		
1	Vidalins postilla 2 messusaungsbók 2ar hugvekjur	1	50
2	tvær bibljur 1 flokkabók 2ar passjusálmar	1	50
3	~~bæna~~ Sjöordabók og midvikudags prelikonir og Vigfasar hugvekjur fædingar sálmar og hugvekjur	1	--
4	Atli og samanbundnar skrædur innislegt	..	50
	B. Rúmfalnadur		
5	1. Brekan 2 rekkvadir 1. undir sæng 1 Raddir	12	
6	Nærfat milli-fat. og utanyfirfat	4	..
7	tvær peisur og 1. Kot	1	50
8	einir sokkar	..	50
9	Sjal hirna	1	..
	C bús og elds gögn		
10	2. pottar	4	"
11	2 Kérnar 1. strokkar forn	1	"
12	6. mjólkar trog forn	3	
	Flet	37	50

BIÓDSKJALASAFN

Nr	Munir búsins	verding Kr	aur
	Flutt	31	50
+13	Kjær og 2 Kaggar	6	—
	D hirslur		
+14	1. Kista og 1 Ekrina forn	7	—
	E		
+15	4. orf 6. hrifur	2	
+16	4. ljáir	4	
+17	3. Skóblar 1. Páll	2	50
	F. Reidskaper		
+18	5. Klifbarar og 3. fluttningsverki	5	—
	G. Smidjutól		
+19	1 Stedje 1. Sleggja 2. hamrar 1. tvang smidabelgur med blistru 3 heflar og 1 smáhamar Sag nafra sveif 2 nafrar og 1 ögsi	15	—
	H hús og vidur		
+20	Bádstofu hús portbigdt rámar 6 ál álengd undir súd med lapti fjalar golfi og piljum	65	—
+21	Hjallar austanu vid badstofuna	25	—
+22	Smidjuhús austast i bæjarrandenni	15	
+23	Hesthus nirdra austanundir	9	
+24	— — Sidra —	7	—
+25	Kofi vestar i blaupi	1	
+26	Heyhlada austur á túni	30	
+27	Fjárhús — — —	25	
+28	— — —	8	—
+29	Lambahús — — —	10	—
+30	Trippakofi — — —	4	
+31	Hestatröd — — —	8	
+32	Trippakofi vestan vid stokkinn	1	50
	Flit	281	50

BJÖDSKJALASAFN

112 Nr	Munir búsins		vinding kr	aar
		Fluttar	281	50
33	Vefstöll		4	—
34	Hjólsledi og dráttarsledi og börur		5	—
35	3. Kvistar 2 vallarklárar		1	
36	10. hegmeisar smæri og stærri		4	—
37	Kaffe tau		3	—
38	3 askar vænir		3	—
39	málikvörn		1	—
40	16 hestar hegbandsreipi		10	50
41	4 púlsbeisli		1	—
42	2. færi med umbúdum		6	—
43	tvennskinnklædi og tvennir sjóskór		6	—
44	1. hádarskinn		10	—
45	Rokkur forn		1	—
46	Raudkinnótt kyr 8–10 vetra		80	—
47	Brandskjaldótt ad fridja kolfi		80	—
48	Raudkinnótt 4–5 vetra hind		80	—
49	1. vetrúngur		20	—
50	R. Stjöttur hestar 15 v. gódgungur		40	—
51	Raudskjöttur — 10 ———		46	—
52	Sjós — 14 ———		40	—
53	Mönótt brissa 9 vetra		35	
54	Sjóst hesttryppi		20	
55	16 ær med lömbum hver 8. kr		128	
56	12 kindur 1. vetra — 6 —		72	
		Flit	978	

ÞJÓDSKJALASAFN ÍSLANDS

Nr	Munir búsins	kr	aur
	Flutter	978	
×57	3 Sandir 2 vetrir hver á 8 kr	24	–
×58	7 ℔ 40 ál forntmot jördinn Sölheima hjáleiga	586	66
	Somtals	1588	66

Fleirri fjörmuna vor ekki sagt til
Vidurkendar skaldir á búinu
1 Útforar kostnadur hinnor látnu, til
Gudnjar Sveinsdóttir Skordshlid . . . 80 –
formed talid til prests og kirkju
Ekkjann Gudni Sveinsdóttir i Skordshlid
tekur muni búsins ad sjer ad vordveita pángad til
peim verdi rádstafad af skipta rádandanum
pess skal getid ad fjenadur á fódur á hennor
búi til vors.
Einnig skal pess getid ad skagt hafdi ritast
dagar á uppskriftar fundi vidvikjandi búi
pessu, settum og haldinn dag 17 desemb f. ár
enn hafdi skrifast 16. hjer i Skordshlid,
pvi nest óskadi verstunarmadur herra porvaldur
Björnsson i Nupakoti af hreppstjóra ad leggja fram
skjal dagsett 3 Nóvember 1879 er framlagt vor
á uppskriftar fundi ninefndum og er pad framlagt
og upplesid og mert Nr. 1. leka svo lagdi porvaldur
fram fullmaktar skjal dagsett 17 f. m (fyrra ár) med
nafni ekkilsins og vatta undir, sem leka vor
upplesid og mert Nr 2. og kannast ekkillinn

vid pad ad ällu leiti og jafnframt nestadi hinum framlagda afsalsgjörningi eda gjafa gjörningi sem ösönnum og sönn leidist synir hans sem vidstaddir eru Sigurdar og Sveinbjörn, af pessu leiddi ad porvaldur sem fallmekt-ugar Mkilsins og allra erfingja hinnar látnu nema Mkjunar Gudnjar i Skardshlid áskadi ad hreppstjörinn hirti og geimdi vandlega hinn framlagda gjörning sem med tilliti til fallmaktar sem hann hefur og um mæta Mkilsins og hinna vidstödda sona hans virdist ef tilvill hinn áminsti gjörningur vera pess edlis ad eiga ad geimast vandlega til rettar ins ad gjördar, og fann hreppstjörinn sem gjörir pad enga heldur enn adrir sem vid voru staddir ástæda ad nesta pad.

En sa pessarji [illegible] Svejnn Sigurðsson

J Hjorleifsson

Sjörnsson Guðni Sveinsdottir

Sigurður Sveinsson Sveinbjörn Sveinsson

vottar Guðmundur Jónsson Oddur Sveinsson

Ar 1885. Manudagina 2 febráar mánadar var hreppstjörinn i Austur Eyjafjalla hreppi staddur ad Eyvindarhólum med 2. tilkvöddum vottum og virdingar mönnum med hreppstjöra Sk Arnasyni og yngismanni K Jónassyni, samkvæmt ósk hlutadeigandi erfingja Páliner Pálsdottir og

ÞJÓÐSKJALASAFN ÍSLANDS

Ár 1885. 2. dag Janúarmánaðar var hreppstjórinn í Austur-Eyjafjallahreppi staddur að Skarðshlíð, að tveimur tilkvöddum virðingarmönnum...að uppskrifa og virða dánarbú Auðbjargar Einarsdóttur hjer á bæ er andaðist 9 dag Nóvember, f.á,

Erfingjar

eru a, Ekkill hinnar látnu Svein Sigurðsson

b, börn þeirra hjóna

1. Sigurður Sveinsson á Rauðafelli (húsmaður)

...

6, Guðný Sveinsdóttir ekkja í Skarðshlíð

...

fyrir hönd nær og fjarverandi erfingja mætir við uppskriftina herra verslunarmaður Þorvaldur Björnsson í Núpakoti og er hann hér viðstaddur eptir skipun hreppstjóra nema ekkjunnar Guðnýjar Sveinsdóttur sem mætir sjálf sínvegna.

Ekkillinn Sveinn Sigurðsson sýndi og vísaði á, og sagði til muna búsins og voru þeir virtir eins og hjer synir

		virðing	
Nr	Munir búsins	Kr	aur
1	Víðalins postilla...	...	...
...	...	...	...
58	7 H 40 ál fornt mat jörðinn Sólheimahjáleiga	586	66
	Samtals	1588	66

Fleirri fjármuna var ekki sagt til...

Er þessari uppskrift lokið Sveinn Sigurðsson (sign)

J Hjörleifsson (sign)

Þ Björnsson (sign) Guðní sveinsdóttir (sign)

Sigurður Sveinsson (sign) Sveinbjörn Sveinsson (sign)

Vottar Guðmundur Jónsson (sign) Oddur Sveinsson (sign)

Dyrhólahreppur
Nr 13.

Uppskriftar - uppboðs-
uttektar og fógetavók
fyrir hreppstjóra
í Dyrhola

1888 - 1900

sókn på me krafa er gjörð til, finst
oss þettað verð naumast geta stöðist, þessa
lysingu höfum við gjört eptir bestu
þekkingu og sannfæringu.
Sama ár og dag sem að framann

Þorsteinn Árnason Finnbogi Einarson

Ár 1889 þann 4 janúar erum við undirskrifir
til staðar á Ytri Sólheymum í Dyrhólahrepp
samkvæmt brjefi Sýslumansins í Skapta-
fellssýslu 20 f.m. dómkvaddir, til að
virða til peningaverðs 5 H að fornumati
í nefndrijörð, til heyrandi dánarbúi
Svéns sál Árnasonar á Krókskoti í
Gullbringusýslu
Lising jarðarinnar er hunnig, tún
inn eru fremur grasgefinn, og megri
partur af þeym grasgefinn, fær. Útslægjur
þverbrestasamar, Vallendis slægjur sem

Hdskj. 31
167
20111

oft verda fyrir töluverda áfa í fokgrjóti
hagar fremur miklir og godir. Sjerstakar
ínitjar á hún ekki, utann reka sólafjöru
í sameiningu vid hinar jardirnar mótak
og afrjett, og slægjustikki í Hvolslandi
sem köllud er Solheyma mýri, jördin
fylgja 5 ör í kúgildi, sem voru af hentar
ábúanda ad haustlagi lamblausar, legga
eptir þær 17½ ℔ smjör, geyngur helmingur
af því til prestsins í Myrdalsþíngum
5 ál í óákvednu eptir hvert hundrad í
landskuld, Hús sem jardarpartinum fylga eru
þau sem nú skal greyna.
1 Bæjardir í sameyningu fyrir 50 hundrad
sem eru ad stærd 10¼ ál á leyngd 3 ál 15
þuml vídar, 6½ al á hæd med þili og
hurd, eptir því til heyrir tjedum
jardarparti, lídug 1 al yfrum þvert
og hlutfall úr þili og hurd
2 Búr er fyldi 12½ hundradi, er
Sveinn b[illegible] á 2½ al á leyngd, 3¾ al vítt
fjögra, ál hátt med þili og hurd, þar af fylgja
5 ℔ 1½ al yfrum þvert og ⅖ úr þili og hurd
3 Eldhús 6¾ ál lánkt, og rúmar 4 ál á vídd
og 4 ál á hæd, þar af ter partinum 2½ al yfrum
þvert,
4 Úr fjósinu fylgir partinum bás fyrir 1 kú
húsinn öll med þak hellu
Samkvæmt til kinningu ábúanda og vissi
tasjum biskupa, á Kirkjann hálftlanda
og fynst okkur því ekki til hlídi lekt
virda nema helmingum af optnefndum
5 hundrudum, af framanngreyndum
ástædum, og eptir ítarlega yfir vegun
virdum vid jardarpart þennann á 225
tvöhundrud tuttugu og fymm kronur,
þessa virdingu og lísingu höfum vid gjört
eptir bestu vitund og þekkingu,
Vigfús bóndi þorarinnson sem ábú
andi var vidstaddur, enn Oddvitarnir

Höskj. 31
168
001

i Dyrhóla og Hvamshreppi, [illegible] eyrnig
hafdi verid gefinn kostur á ad vera vid Virdingma
komu hvorugur

Þad skal eyrnig tekid fram ad
Ábúandinn Vigfús Þorarinn sem bad
þess getid ad sjer væru pantsettan allar
eygur Sveins sál Árnasonar, fastar
og lausar, med fyrsta vedrjetti fyrir
ofann álagi jardarinnar, sem hann
bjóá sem var 12½ hundrad fornt mat.
Sama ár og dag sem ad framann.

Þorsteinn Árnason Einar Einarsson

Ár 1888 þann 6 júni tókum vid Undir-
skrifadir. út adal póst veginn frá Hafurs á
og austur fyrir Steigarháls, á þeim vegi
var gjört ad rœsum á Hvolseyar brunni,
vida hladinn upp Steigardals brúinn
gjört ad rœsi á henni og borinn þarka mikill

aur og [illegible] ihana, lika ruddur Steigarhals-
vestann, og á lítum vid ad verkid væri vel
af hendi leyst

Dyrhólum 6. Mars 1889

Þorsteinn Árnason Sigurdur Bjarnason

Ár 1889 þann 7. júni vorum undirskrifadir
úttektarmenn til stadar ad Eystri Sólheimum
til þess ad taka út 1/3 part tjedrar jardar af
prestinum Ólafi Stephensen í Hvammi, sem
tekid hafdi á nesti honum árid 1888 þ. 7. júni
af Jóni bónda Þorsteinssyni fyrir hönd hreppstjóra
Jóns Hjörleifssonar í Eystri Skógum, sem
nú hefir verid ad varadur en mætir ekki þó hann
vari med nægum fyrir vara advaradur. Vittakandi
sem bad um úttektina er Vigfús bóndi Þórar-
inssón á Ytri Sólheimum, sem nú er um-
bodsmadur jardarinnar samkvæmt skrifleyri
umbodi eigandens S. Kjartans Jónssonar
á Ellidavatni, dags. 6 marz 1889. Vittakandi

Hdskj. 31
169
0011

Ár 1889 þann 4. janúar erum við undirskrifaðir til staðar á Ytri-Sólheimum í Dyrhólahrepp samkvæmt brjéfi Sýslumannsins í Skaptafellssýslu 20. f.m. dómkvaddir til að virða til peningaverðs 5 H að fornumati í nefndri jörð tilheyrandi dánarbúi Sveins sál. Árnasonar á Krókskoti í Gullbringusýslu.
Lísing jarðarinnar er þannig, túninn eru fremur grasgefin og meyripartur af þeym greiðfær. Útslægjur þverbrestasamar, valllendis slægjur sem oft verða fyrir töluverðu áfalli af fokgrjóti, hagar fremur miklir og góðir, sjerstakar ínitjar á hún ekki, utann rekasæla fjöru í sameiníngu við hinar jarðirnar mótak...

Hús sem jarðarpartinum fylgja eru þau sem nú skal greyna.
1. Bæjardir í sameiníngu fyrir 50 hundruðum eru að stærð 10 ¼ ál á leyngd 3 ál 15 þuml víðar, 6 ½ ál á hæð með þili og hurð, eptir því tilheyrir tjeðum jarðarparti, liðug 1 al yfrum þvert og hlutfall úr þili og hurð
2. Búr er fyldi 12 ½ hundraði er Sveinn bjó á...

Það skal tekið fram að ábúandinn Vigfús Þórarinsson bað þess getið að sjer væru pantsettar allar eygur Sveins sál. Árnasonar, fastar og lausar, með 1. veðrjétti fyrir, ofann álagi jarðarinnar, sem hann bjó á sem var 12 ½ hundrað fornt mat.
Sama ár og dag sem að framann

Þorsteinn Árnason Einar Einarsson

andinn, Kristján Ó. Þorgrímsson, hinum stefnda, Lárusi Bjarnason fyrir hönd S. Friedlænders, 30 kr.

Dómi þessum ber að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 14. ágústmánaðar.

Nr. 4/1893: Vigfús Þórarinsson
gegn
hreppsnefndum Hvamms- og Dyrhólahreppa í Vestur-Skaptafellssýslu.

Dómur:

Mál þetta höfðuðu í hjeraði hreppsnefndirnar í Hvamms- og Dyrhólahreppum í Skaptafellssýslu, er Dyrhólahreppi hinum forna hefur verið skipt í, gegn áfrýjandanum Vigfúsi bónda Þórarinssyni á Ytri-Sólheimum til að fá hann skyldaðan til að greiða sjer meðal annars eptirgjald eptir 5 hndr. f. m. í Ytri-Sólheimum frá fardögum 1879 til fardaga 1891, en jarðarhundruð þessi hafði eigandinn Sveinn Árnason fengið hreppsnefndunum til umráða, er hann fluttist burtu úr hreppnum, svo sem með lageða framfærslustyrk með konu hans, Margrjeti Berentsdóttur, er hann skildi þar eptir. Málið var dæmt í aukarjetti Skaptafellssýslu 18. ágústmán. f. á. þannig, að áfrýjandinn var skyldaður til að greiða hinum stefndu afgjald af umræddum jarðarparti fyrir greind ár, 174 kr. 59 a., og árlegt fjörufóður svo nefnt, eða eptirgjald eptir fjöruna að rjettri tiltölu fyrir sama tíma, eptir mati óvilhallra dómkvaddra manna, en að

öðru leyti skyldi hann vera sýkn af kröfum hreppsnefndanna. Í gagnsóknarmáli, er áfrýjandinn jafnframt hafði höfðað til þess að fá hreppsnefndirnar skyldaðar til að greiða sjer meðlag með fyrnefndri Margrjeti Berentsdóttur um 7 ára tíma, er hann taldi hana hafa dvalið hjá sjer, 390 kr., voru hreppsnefndirnar sýknaðar og málskostnaður látinn falla niður.

Dómi þessum hefur nú Vigfús Þórarinsson áfrýjað til yfirdómsins og krafizt þess, að hreppsnefndirnar verði skyldaðar til að greiða honum 390 kr. sem meðlag með fyrnefndri Margrjeti ásamt 5% vöxtum frá gagnkærudegi til borgunardags, hvorttveggja að frádregnu afgjaldi af 5 hndr. í Ytri-Sólheimum fyrir árin 1879—91, svo og allan málskostnað fyrir báðum rjettum. Hinar stefndu hreppsnefndir, sem hafa fengið gjafvörn fyrir yfirdómi og skipaðan málflutningsmann, hafa aptur á móti krafizt þess *fyrst og fremst*, að málinu verði vísað frá yfirdómi og áfrýjandi dæmdur til að greiða þeim málskostnað allan, þar með talin málsfærslulaun til hins skipaða talsmanns þeirra hjer fyrir rjettinum. *Til vara* hafa þær krafizt staðfestingar dómsins og að áfrýjandi verði dæmdur til að greiða þeim allan málskostnað, eins og málið væri eigi gjafvarnarmál, þar með talin málsfærslulaun til hins skipaða talsmanns þeirra.

Frávísunarkröfu sína byggja hinar stefndu hreppsnefndir, eða hinn skipaði talsmaður þeirra á því, *að* vottorð sýslumanns vanti um það, að þeir menn, er birt hafi yfirdómsstefnuna, sjeu eiðsvarnir stefnuvottar í hlutaðeigandi hreppi, *að* vissu vanti fyrir því, að stefnan sje birt öllum eða nægilega mörgum hreppsnefndarmönnum, og að þeir, er birt hafi stefnuna, hafi eigi í vottorði sínu skýrskotað til áður unninna eiða. En þar

Hdskj. 32 171

sem því alls eigi er neitað af hálfu hinna stefndu að þeim hafi verið birt yfirdómsstefna að öllu leyti löglega, enda hafa þeir látið mæta fyrir yfirdóminum í máli þessu, þá verður frávísunarkröfu þessari eigi gaumur gefinn.

Eins og málið liggur fyrir yfirdóminum er engin vefenging á því frá hálfu áfrýjanda, að hinar stefndu hreppsnefndir hafi haft afnota- og umráðarjett yfir þeim 5 hndr. f. m. í jörðinni Ytri-Sólheimum, er ræðir um í málinu, og að þeim hafi því borið afgjald það eptir hundruð þessi fyrir árin 1879—91, er áfrýjandi hafði ábúð á þeim, er undirdómurinn hefur dæmt þeim, og hefur áfrýjandi eigi sjerstaklega fundið neitt að upphæð tjeðrar afgjaldskröfu. Ákvæði undirdómsins um afgjald af jarðarhundruðunum, þar með talið eptirgjaldið eptir fjöruna, fjörufóðrið, verða því að standa óhöggvið. Hinsvegar hefur áfrýjandinn haldið fram fyrir yfirdóminum kröfu sinni í gagnsókninni fyrir undirrjettinum um 390 kr. meðlag úr hreppssjóði með Margrjeti Berentsdóttur fyrir 7 ára tíma, er hún hafi dvalið hjá honum. Hinar stefndu hreppsnefndir hafa neitað því að það hafi verið að ráðstöfun þeirra, að Margrjet dvaldi hjá áfrýjandanum umræddan 7 ára tíma, og með því að áfrýjandi hefur eigi gegn þeirri neitun sannað, að svo hafi verið, eða fært á annan hátt næg rök fyrir því, að hreppunum beri að greiða honum greint meðlag eða endurgjald, þá verður þessi krafa hans eigi tekin til greina.

Samkvæmt þessu, og þar sem ekkert er að athuga við málskostnaðarákvæði undirdómsins, ber að staðfesta hinn áfrýjaða dóm í heild sinni. Málskostnaður fyrir yfirdómi þykir og eptir atvikum mega falla niður. Hinum skipaða talsmanni hinna stefndu hreppsnefnda ber í málflutningslaun fyrir yfirdómi 15 kr., er greiðist honum af almannafje, og vottast að málsfærslan af hans hendi hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinum áfrýjaða aukarjettardómi skal óraskað. Málskostnaður fyrir yfirdómi fellur niður. Hinum skipaða talsmanni hreppsnefndanna, cand. jur. Hannesi Thorsteinson, greiðast í málsfærslulaun af almannafje 15 krónur.

Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá lögbirtingu hans undir aðför að lögum.

Mánudaginn 21. ágústmánaðar.

Nr. 27/1893. Rjettvísin gegn Tómasi Tómassyni.

Úrskurður:

Áður en fullnaðardómur verði lagður á þetta málið virðist nauðsyn til bera, að hjeraðsdómarinn útvegi þær ýtarlegri skýrslur, er nú skal greina:

1. Hvort hinn ákærði í rjettarhöldunum 4. febr. 1891 hafi mætt sem sakborningur eða vitni, eða hvorttveggja.
2. Hve lengi hann hafi verið í gæzluvarðhaldi og hversvegna.
3. Hvort hann hafi í upphafi verið krafinn andsvara

Hdskj. 32 172

Ár 1898, hinn 1. d. sept. mán. var Sólheimakirkja skoðuð af undirskrifuðum prófasti sra Bjarna Einarssyni. Viðstaddir voru: sóknarpresturinn sra Júsli Kjartansson á Felli, safnaðarfulltrúi og fjárhaldsmaður kirkjunnar Vigfús Þórarinsson á Sólheimum, og hr. Jón Ólafsson frá Pjetursey. Kirkjan álíst at vera í fremar góðu standi. Úr þeim göllum, sem taldir eru í síðustu vísitazíu 1896, á kirkjunni og áhöldum hennar, hefur at vísu eptir verit bætt til fullu, og sennar þat til af þér, at til stendur at leggja þenna kirkju niður og sameina Sólheima- og Dyrhóla-sókn-in um nýja kirkju at Skeitflöt.

Börn voru yfirheyrt í kristindómi og reyndust dável uppfrædd.

Vísitazíunni lakit

Júsli Kjartansson Bjarni Einarsson
Vigfús Þórarinsson Jón Ólafsson

Sólheimaþing AA/4
Firlejnstöll Sólheima 1840-1896

Viðvíkjandi sameiningu Sólheima og Dyrhólakirkju gerum vér undirritaðar viðkomandi sóknarnefndir svo feldan samning við eigendur beggja kirknanna, umboðsmann herra Haldór Jónsson í Vík eiganda Dyrhólakirkju og alla undirskrifaða eigendur Sólheimakirkju.

Vér sóknarnefndirnar tökum að oss eptir ítrekaða áskorun viðkomandi sóknarbænda að standa fyrir nýrri kirkjubyggingu fyrir þau tillög frá eigendum hinna nú verandi kirkna, er hér segir:

Eigandi og umráðamaður Dyrhólakirkju umboðsmaður herra H. Jónsson skal leggja til kirkjubyggingarinnar 1800,00 kr. — átján hundruð krónur — í peningum og skal hann afhenda þá ~~peninga~~ upphæð í hendur viðkomandi sóknarnefndum, hvenær sem þær krefjast fjárins til framkvæmdar byggingunni. Hins vegar skal hann laus við allar ískyldur hinnar nú verandi Dyrhólakirkju, nema hið ákveðna prestsmötugjald, það skal hvíla á kirkjueignunni framvegis eptir sem áður, en eigandinn heldur óátalið sem frjálsri eign kirkjunni, kirkjujörðunum, sem eru Steig og Rauðháls, reka o.s.frv.

Eigendur Sólheimakirkju skulu einn fyrir alla og allir

Hdsk. 33
00115
173

fyrir einn leggja til kirkjubyggingarinnar 1000,00 kr. — eitt þúsund kr. — sem lúkast þannig: Þeir leggja Sólheimakirkju í því ástandi, sem hún kemur fyrir, með inventarium, að undantekinni annari kirkjuklukkunni fyrir umsamið kaupverð 400,00 kr. — fjögur hundruð kr. Ennfremur leggja þeir til sem borgun upp í þessar 1000,00 kr. sjóð kirkjunnar eins og hann verður þegar vøntanlegt leyfi háyfirvaldanna fæst um sameiningu kirknanna. Það, sem þá vantar upp á 1000,00 kr. greiði þeir í peningum eptir eignahlutfalli jarðarinnar hvenær sem hinar viðkomandi sóknarnefndir krefjast fjárins til framkvæmdar byggingunni. Prestsmötugjaldið hvílir á eigendum Sólheimakirkju eptir sem áður, en annars eru eigendurnir að öðru leyti með öllu lausir við kirkjuna og allar hennar ískyldur, en halda sem frjálsri eign kirkjuhluta jarðarinnar, fjöru og öllum réttindum.

Dyrhólum 20. Mai 1898.

Haldór Jónsson eigandi Dyrhólakirkju.

Eigendur Sólheimakirkju:

Vigfús Þórarinsson
Þorleifur Jónsson
Einar Guðmundsson
Sverrir Magnússon
Eyjólfur Ólafsson
Jón Ólafsson.

Í sóknarnefnd Dyrhólasóknar:

Guðmundur Þorbjarnarson
Sigurður Björnsson
Kristján Þorsteinsson.

Í sóknarnefnd Sólheimasóknar:

Högni Jónsson
Árni Jónsson
Þorleifur Jónsson
Gísli Kjartansson.

Vottar:

Sigurður Sverrisson.
Grímur Sigurðsson.

—— " ——

Rétt afrit staðfestir með tilkvöddum vottum
Felli 31. Janúar 1899.
Gísli Kjartansson

Vottar:

Vigfús Þórarinsson
Sigurður Bjarnarson.

—— " ——

In fidem 16/5 1906
Jón Þorkelsson

Hdskj. 33 174

Viðvíkjandi sameiningu Sólheima og Dyrhólakirkju gerum vér udirritaðar viðkomandi sóknarnefndir svo feldan samning við eigendur beggja kirknanna, umboðsmann herra Halldór Jónsson í Vík eiganda Dyrhólakirkja og alla undirskrifaða eigendur Sólheimakirkju.

Vér sóknarnefndirnar tökum osseptirítrekaða áskorun viðkomandi sóknarbænda að standa fyrir nýrri kirkjubyggingu fyrir þau tillög frá eigendum hinna núverandi kirkna er hér segir:

Eigandi og umráðamaður Dyrhólakirkju umboðsmaður herra H. Jónsson skal leggja til kirkjubyggingarinnar 1800,00 kr. –átjánhundruð krónur- í peningum og skal hann afhenda þá upphæð í hendur viðkomandi sóknarnefndum, hvenær sem þær krefjast fjárins til framkvæmdar byggingunni. Hins vegar skal hann laus við allar ískyldur hinnar núverandi Dyrhólakirkju, nema hið ákveðna prestsmötugjald, það skal hvíla á kirkjueigninni framvegis eptir sem áður, en eigandinn heldur óátalið sem frjálsri eign kirkjunni, kirkjujörðunum, sem eru Steig og Rauðháls, reka o.s.frv.

Eigendur Sólheimakirkju skulu einn fyrir alla og allir fyrir einn leggja til kirkjubyggingarinnar 1000, 00 kr.- eitt þúsund kr.- sem lúkast þannig: Þeir leggja Sólheimakirkju í því ástandi, sem hún kemur fyrir, með inventarium, að undanskylinni annari kirkjuklukkunni fyrir umsamið kaupverð 400,00 kr. –fjögur hundruð kr. Ennfremur leggja þeir til sem borgun upp í þessar 1000,00 kr. sjóð kirkjunnar eins og hann verður þegar væntanlegt leyfi háyfirvaldanna fæst um sameiningu kirknanna. Það, sem þá vantar uppá 1000,00 kr. greiði þeir í peningum eptir eignahlutfalli jarðarinnar hvenær sem hinar viðkomandi sóknarnefndir krefjast fjárins til framkvæmdar byggingunni.

Prestsmötugjaldið hvílir á eigendum Sólheimakirkju eptir sem áður, en annars eru eigendurnir að öðru leyti með öllu lausir við kirkjuna og allar hennar ískyldur, en halda sem frjálsri eign kirkjuhluta jarðarinnar, fjöru og öllum réttindum.

Dyrhólum 20. maí 1898.
Halldór Jónsson eigandi Dyrhólakirkju.
Eigendur Sólheimakirkju:
Vigfús Þórarinsson
Þorleifur Jónsson
Einar Guðmundsson
Sverrir Magnússon
Eyjólfur Ólafsson
Jón Ólafsson.
Í sóknarnefnd Dyrhólasóknar:
Guðmundur Þorbjarnarson
Sigurður Björnsson
Kristján Þorsteinsson
Í sóknarnefnd Sólheimasóknar:
Högni Jónsson
Árni Jónsson
Þorleifur jónsson
Gísli Kjartansson

Vottar:
Sigurður Sverrisson
Grímur Sigurðsson

framlagði hann umboð dagsett 14. p.m., er var áteiknad og auðkennt № 17 svo hljóðandi: # #.

Eftir ósk beggja málspartanna var fyrir réttinum leitað um sættir og gjörðist fyrir réttarins milligöngu milli málspartanna svohljóðandi

Sætt

Hinir mættu varnaraðilar lýsa því yfir, að þeir vilji samþykkja kröfu sækjendanna að því er snertir rétt eigendanna Hvols til lambaupprekstursins í Hvítmögu, þannig að hálf Hvítmaga skuli talin tilheyra eigendum Hvols. Af málskostnaðinum greiða þeir 10-tíu-krónur-sækjandinn fellur að öðru leyti frá kröfu sinni.

Sætt þessa undirskrifa málspartar til staðfestu.

Guðm. Þorbjarnarsson
Gísli Kjartansson
Jón Sæmundsson

Frekara eigi fyrirtekið. Upplesið og samþykkt.

Rétti slitið.

Guðl. Guðmundsson
Guðm. Þorbjarnarsson
Gísli Kjartansson
Jón Sæmundsson
#.

Vottar:
Þorsteinn Árnason
Dagbjartur Svensson
#.

Samhljóða dómsmálabókinni og málsskjölunum vottar:
Guðl. Guðmundsson

Ritl. 2 ark. 1.00
– Tein króna.
Guðl. Guðmundsson

Lesið á manntalsþingi í Laftsalahelli 10. apríl. 1901 og innfært í afsals og veðbréfabók Skaftafellssýslu № 43. Bls. 46.

Guðl. Guðmundsson
(L. S.)

Þingl: 1.00
– Tein króna
Guðl. Guðmundsson

44.

Eg undirskrifaður Jón Ólafsson á Ytri-Sólheimakoti, gef og afsala frá mér og mínum erfingjum

sonarsonum mínum Sigurði E. Högnasyni, Jóni Högnasyni, Tyjólfi Högnasyni, Elíasi Högnasyni og Sveinbirni Högnasyni ásamt móður þeirra Ragnhildi Sigurðardóttir, öllum til heimilis hér, á bæ, gef ég og afsala frá mér og mínum erfingjum jarðareign mína sem er 12. hundruð forut mat í jörðinni Ytri-Sólheimum, liggjandi í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu. Jarðeign þessa gef ég þannig: Að Sigurður E. Högnason skal eiga 6 hundruð forut mat eða hálfa jörðina Sólheimakot, með því skylyrði ad ég njóti afgjalds og reka, meðan ég lifi og ad hann styðji móður sína ad því leyti sem honum er hægt, þá hann fær manuskap til. Hinn helming jarðarinnar gef ég þannig: Að Jón Högnason, Tyjólfur Högnason Elías Högnason og Sveinbjörn Högnason, skulu hafa sitt hundrádið hver úr áður nefndri jörd, og móður þeirra Ragnhildur Sigurðardóttir skal eiga 2 hundruð í hinni sömu jörd, og eru hinar sömu kvadir á þessum helming jarðarinnar og eru á þeim helmingi, sem Sigurður á. – Þó að fyrnefnd jarðeign sé þannig gefin og afsölud, sonarsonum mínum og móðir þeirra, til fullkominnareignar, þá meiga þau þó ekki selja hana né veðsetja, né á annan hátt láta hana af hendi í lifanda lífi, nema því ad eins, ad þau þá selji hann áðurnefndum Sigurði E. Högnasyni, en þá má hann heldur selja hana eða veðsetja í lifanda lífi, eda á nokkuru hátt eyða honum úr sinni eigu.

Meðan móðir þessara áðurnefndu sonarsona minna lifir skal hún ad mér látinum, njóta afgjalds og reka. – Fari svo ad einhver af þessum gjafar þyggjendum deyji á undan mér, þá fellur sá partur, sem hann átti, til hinna eftir réttu hlutfalli, eins og stendur í gjafabréfinu hér ad ofan.

Gjafabréfi þessu til staðfestu rita ég nafn mitt undir það í viður vist tilkraddra votta.

Ytri Sólheimum 17. október 1900

Jón Olafsson

Vitundar vottar:
Olafur H. Jónsson
Einar Guðmundsson

Verð gjafanna er talið 600 kr.

Lesið á manntalsþingi í Loftsalahelli 10. april 190[illegible] og innfært í afsals og veðbréfabók Skaftafellssýslu No 44. Bls. 49.

Ath. 1. Heimild gefanda er eigi þinglesin.
2. Eignarhöft hvila á jörðinni eftir veðbréf

Ég undirskrifaður Jón Ólafsson á Ytri-Sólheimakoti, gef og afsala frá mér og mínum erfingjum sonarsonum mínum Sigurði E. Högnasyni, Jóni Högnasyni, Eyjólfi Högnasyni, Elíasi Högnasyni og Sveinbirni Högnasyni ásamt móður þeirra Ragnhildi Sigurðardóttir, öllum til heimilis hér, á bæ, gef og afsala frá mér og mínum erfingjum jarðareign mína sem er 12 hundruð fornt mat í jörðinni Ytri-Sólheimum....

Gjafabréfi þessu til staðfestu rita ég nafn mitt undir það í viður vist til kvaddra votta.

Ytri Sólheimum 17. október 1900

Jón Ólafsson

Vitundar vottar:

Ólafur H. Jónsson

Einar Guðmundsson

í Dyrhólahreppi, [illegible]
ad láni úr framfarasjódi Dyrhólahreppi 300 kr. þrjú hundrad
krónur – er jeg lofa ad greida aptur ad 8 órum lidnum.
Af láni þessu ber mjer ad greida í vexti 5 af hundradi
fyrir hvers árs 1. ágúst.
Til tryggingar skadlausri lúkningu á höfudstól og vöxtum,
svo og á þeim kostnadi, er kann ad rísa af hirdaleysi mínu
med greidslu höfudstóls og vaxta, vedset jeg ádurnefndum
framfarasjódi ábúdar- og eignarjörd mína Litluhóla í
Dyrhólahreppi 3 ℔ ad dýrleika med fyrsta vedrjetti.
Til stadfestu rita jeg undir nafn mitt í vidurvist
til kvaddra vitundarvotta.

p. t. Vík 30. október 1899
Fridrik Bjarnarson

Vitundarvottar:
Halldór Jónsson
Gunnar Ólafsson

Lesid á manntalsþingi í Laptsalahelli 21. apríl 1900
og innfert í afsals- og vedmálabók Skaptafellssýslu No 19. Bls 21.

Gjald: 1.00
Eig. vinn 50 ⁿ

Gudl. Gudmundsson

20.

Vigfús Þórarinsson á Ytri-Sólheimum
í Dyrhólahreppi í Skaptafellssýslu

Gjöri kunnugt, ad jeg med brjefi þessu sel hjermed og
afsala, frá mjer og mínum erfingjum herra Gudmundi Þor-
bjarnarsyni á Hvoli í Dyrhólahreppi innan Skaptafells-
sýslu eignarjörd mína 21½ hundrad- ad fornu mati- í
austurjörd Ytri-Sólheima, innan nefnds hrepps og sýslu,
med tveimur kúgildum, húsum og öllu múr- og naglföstu
ásamt öllu, er nefndri jörd fylgir og fylgja ber hverju
nafni sem nefnist- ad undanskildu einu hesthúsi
og hrossarjett- fyrir um samid kaupverd 15 fimmtán
hundrud krónur- og skal þad tekid fram ad engin
vedbönd hvíla á eigninni og engar skuldir vidvíkjandi

hinni gömlu Sólheimakirkju.

Jörð þessa eignadist jeg með þeim hætti er hjer segir: 20 rd með uppboðsafsali þ. 15. júlím. 1887 og 1½ rd á skiptum eptir Svein sál Árnason í Krókskoti í Gullbringusýslu.

Með því að kaupandinn, herra Guðmundur Þorbjarnarson á Hvoli hefur nú þegar greitt mjer 800 – átta hundruð krónur og gefið mjer fullnægjandi veð í eigninni fyrir þeim 700 – sjö hundruð – krónum, sem ógreiddar eru af kaupverðinu, og sem kaupandinn skuldbindur sig til að borga fyrir lok maímánaðar 1901 ásamt 5% ársvaxta segi jeg hjermeð velnefndan herra Guðmund Þorbjarnarson á Hvoli rjettan og óátalinn eiganda að ofannefndri jörð frá deginum í dag og er jeg skyldur að skila eigninni af mjer í næstkomandi fardögum og sleppa ábúðarjetti á jörðinni á sama tíma.

Kaupandi heldur kaupi sínu til laga en jeg svora til lagaripstinga

Til staðfestu rita jeg nafn mitt undir í tveggja votta viðurvist

Staddur í Vík í Mýrdal þann 7. apríl 1900.

Vigfús Þórarinsson

Vitundarvottar:
Gunnar Ólafsson
Ólafur Arinbjarnarson.

Lesið á manntalsþingi í Loptsalahelli 21. apríl 1900 og innfært í afsals- og veðmálabók Skaptafellssýslu Nr 20 Bls. 21.

Athl: 1. Heimild seljanda er þinglesin fyrir 20 rd í hinni seldu jörð

2. þann 6. júní 1895 er þinglesin fyrnamsgjörð í 6 rd að vöju mati í hinni seldu jörð fyrir kr: 258.59 þessa ugnarhapti hefir eigi nú aflýst

3. Með uðbj. þinglesinn 19/6 1873 um 5 rd í Jtri Sólheimum [illegible] 11 rd [illegible] er [illegible] [illegible] selvanda tilkyrda

Vigfús Þórarinsson á Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi í Skaftafellssýslu
Gjöri kunnugt, að jeg með brjefi þessu sel hjermeð og afsala, frá mjer og mínum erfingjum herra Guðmundi Þorbjarnarsyni á Hvoli í Dyrhólahreppi innan Skaptaafellssýslu eignarjörð mína 21 ½ hundrað – að fornu mati – í austurjörð Ytri-Sólheima, innan nefnds hrepps og sýslu, með tveimur kúgildum, húsum og öllu múr- og naglföstu....

Jörð þessa eignaðist jeg með þeim hætti er hjer segir:
20 H með uppboðsafsali þ. 15. júlím. 1887 og 1 ½ H á skiptum eptir Svein sál Árnason í Krókstúni í Gullbringusýslu....

Kaupandi heldur kaupi sínu til laga en jeg svara til lagariptinga
Til staðfestu rita jeg nafn mitt undir í tveggja votta viðurvist

Staddur í Vík í Mýrdal þann 7. apríl 1900.

Vigfús Þórarinsson

Vitundarvottar:
Gunnar Ólafsson
Ólafur Arinbjarnarson

Alls: – 0.50 1.50
– Ein króna, 50 aurar.
Guðf. Guðmundsson.

128.

Eg Halldór Jónsson, sel hjermeð herra Guðmundi Þorbjarnarsyni á Hvoli þau 3½ 59⅕ al. fornt mat í jörðinni Ytri-Sólheimum sem Dyrhólahreppur hefir átt, með öllum rjettindum gögnum og gæðum og skyldum sem jörð þessari fylgt hefur og fylgja ber, þar á meðal kúgildi að fullu. Kaupverðið er 175 kr. – eitt hundrað sjötíu og fimm krónur – og eru þar af borgaðar eitthundrað krónur, en 75 krónur eiga að greiðast þá er kúgildi verður afhent, er kaupandinn telur vera óafhent enn.
Til staðfestu rita jeg nafn mitt undir í viðurvist 2 vitundarvotta
Vík 8. apríl 1901
Halldór Jónsson.

Vottar:
Guðmundur Þórðarson
Sæmundur Sæmundsson.
Samþykkt fyrir hönd sýslu-

nefndar Vestur-Skaptafellssýslu
p. t. Loptsalahellir 10. apr. 1901.
Guðl. Guðmundsson.

Af framangreindu kaupverði hefir herra Guðmundur Þorbjarnarson borgað 55 krónur, en 20 kr., sem þá standa eptir eru eptirgefnar fyrir 1/2 húgildi sem vantaði á jörðina og sem eptir upplýsingum er ófáanlegt.

Vík 8. júní 1902
Halldór Jónsson.

Lesið á manntalsþingi fyrir Dyrhólahrepp 15. apr. 1904, og innfært í afsals- og veðbrjefabók Skaptafellssýslu Nr. 128. Bls: 147.

Skrifstofu Skaptafellssýslu. 26. mai 1904.
Guðl. Guðmundsson.
(L. S.)

Þinglestur 1 Ein króna.
Guðl. Guðmundsson.

129.

Jeg undirskrifaður Sveinn Ólafsson, bóndi á Höfðabrekku, gef og afsala yngismanni Halldóri Eyjólfssyni 5 hundruð 60 álnir úr jörðinni Jtri-Sólheimum í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaptafellssýslu, sem jeg hef eignast með afsalsbrjefi dagsettu 24. júní 1900 með öllum gögnum og gæðum er jarðarparti þessum fylgir og fylgja ber til lands og

Jeg Halldór Jónsson, sel hjermeð herra Guðmundi Þorbjarnarsyni á Hvoli þau 3 H 59 1/5 al. fornt mat í jörðinni Ytri-Sólheimum sem Dyrhólahreppur hefir átt, með öllum rjettindum gögnum og gæðum og skyldum sem jörð þessari fylgt hefur og fylgja ber, þar á meðal kúgildi að tiltölu. Kaupverðið er 175 kr. – eitt hundrað sjötíu og fimm krónur- og eru þar af borgaðat eitthundrað krónur, en 75 krónur eiga að greiðast þá er kúgildi verður afhent, er kaupandinn telur vera óafhent en.

Til staðfestu rita jeg nafn mitt undir í tveggja í viðurvist 2 vitundarvotta

Vík 8. apríl 1901

Halldór Jónsson

Vottar:

Guðmundur Þórðarson

Sæmundur Sæmundsson

Samþykkt fyrir hönd sýslunefndar Vestur-Skaftafellssýslu

p.A. Loptsalahellir 10 apr. 1901.

Guðl. Guðmundsson.

Af framangreindu kaupverði hefir herra Guðmundur Þorbjarnarson borgað 55 krónur, en 20 kr., sem þá standa eptir eru eptirgefnar fyrir ½ kúgildi sem vantaði á jörðina og sem eptir upplýsingum er áfáanlegt.

Vík 8. júní 1902

Halldór Jónsson

Uppskrifta-uppboðs- og útlektarbók 1901-1927 fyrir Dyrhólahreppo

Hdskj. 37 186 0128

Ár 1901 fimmtudaginn 18. apríl var tekin fyrir útlekt á 13½ ⌀ að fornu mati í jörð inni „Ytri-Sólheimar". Jörðina hefir síðast hoft til umróðu eigandi hennar Gudmundur Þorbjarson á Hvoli. Viðtakandi er Niels Andrésson.

Var þá fyrst tekið fyrir:

1. Eldiviðarhús, á lengd 9 ál., vídd 3½ al., hæð 4½ al., með 4 þverböndum, tveim langböndum á hlið, hurð á járnum með dyraumbúning og 4 rúðu glugga. Álag 3 kr -00 a.
2. Fjós fyrir 5 nautgripi með hlöðubás, tveim þverböndum, tveim hurðum á járnum með dyraumbúnadi. Í fullu standi.
3. Heygarður á lengd 3 faðmar með þrem heystöðum.
4. Kálgarður fram af bænum 8×6 faðmar.
5. Kálgarður fyrir framan heygarðum 4×4 d°.
6. Túngarðar 86 faðmar.

Eptir samkomulagi fráforanda og viðtakanda finna útlektarmenn ekki ástæðu til að leggja álag á neina ga

Eitt ásauðarkugildi - 6 ær - hefir jarðeigandi lof að afhenda í næstu fardögum og er viðtakandi því sampykkur.

Er svo útlektargjörð þessori lokið.

Þorsteinn Árnason. Jón Einarsson. Gudmundur Þorbjarnarson
Niels Andrésson

Ár 1901 fimmtudaginn 18. apríl var tekin fyrir úttekt á 12 ½ H að fornu mati í jörðinni "Ytri-Sólheimar". Jörðina hefir síðast haft til umráða eigandi hennar Guðmundur Þorbjarnarson á Hvoli. Viðtakandi er Níels Andrésson.

Var þá fyrst tekið fyrir:

1. Eldiviðarhús,.....

Eitt ásauðarkúgildi – 6 ær – hefir jarðeigandi lofað að afhenda í næstu fardögum og er viðtakandi því samþykkur.

Er svo úttektargjörð þessari lokið

Þorsteinn Árnason, Jón Einarsson, Guðm Þorbjarnarson

Níels Andrésson

Ár 1901. Fimmtudagum 18 apríl var lekin fyrir úttekt á (12½ rd) jördinni Yfri-Sólheimum. Jördina hefir sídast haft til umráda eigandi hennar Gudmundur Þorbjarnarson á Hvoli. Vidtakandi er nú Jón Árnason.

Var þá lekid til úttektar:

1. Bæjardyr 9½ al. á lengd, 3¾ al. víðar, hæð 5 ál. hálft húsið-veslur hlið, þess- með 4 þverböndum, brúnás, hurð og pili að tiltölu. Ætlízt í standi.
2. Göng til baðstofu 3¼ al. á lengd 1½ al. víð, 3¼ al. hæð 4 rúda glugga, pili og hurð. Ætlízt í standi.
3. Eldhús; lengd 4 ál., vídd 3¾ ál., hæð 4 ál., með 2 þverböndum, þrem langböndum áhlið og skilrúmi milli bæjardyra, með hurð og 2 rúda glugga, eldstó innaraf; með litlu pili fyrir og yfirgerzlu. Í standi
4. Skemma, sem leggst fyrir skála, er til forna var baðstofa; lengd 8 ál., vídd 4 ál., hæð 4½ ál., með 4 þver brúnásum og 4 langböndum á hlið, pili og hurð með læsingu. Í standi.

Húsin öll með hellupaki og hurdir á járnum.

5. Kálgarður á húsabaki 14 x 4 fadmar.
6. Túngarðar 94 fadmar.

Eptir samkomulagi fráforanda og vidtakanda finna úttektarmenn ekki ástæda til að leggja

álag á neina garða.

Eistu ásauðar kúgildi - 6 ám - hefir viðtakandi veitt móthöku.

Er útlektorgjörðinni svo lokið.

Þorsteinn Árnason, Jón Einarsson, Guðmundur Þorbjarnarson, Jón Árnason

Ár 1901 fimmtudag 18. april voru til staðar að Eystri-Sólheimum hreppstjóri Þorsteinn Árnason og virðingarmaðar Jón Einarsson, til þess eptir ósk ábúanda Ólafs H. Jónssonar og samþykki jarðareigan Guðmundar Þorbjarnarsonar að virða til peningaverðs öll jarðarhu á ofannefndri jörð og er það gjört, að skilyrði að það verð skuli standa í hagkvæmum húsum fyrir ábúanda jarðarinnar fram vegis. Fór svo virðingin fram, sem hjer segir:

1. Bæjardyr.	22,0
2. Anddyri innarof bæjardyrum.	12,0
3. Baðstofa.	48,0
4. Búr.	20,0
5. Eldhús.	37,0
6. Fjós.	56,0
7. Austur skemma.	23,0
8. Skáli.	10,0
9. Vestur skemma.	33,0
10. Hlaða.	31,0
Virðingar verð samtals	292,0
Ofanálag frá 5. juni 1899.	99,0
Þorsteinn Árnason, Jón Einarsson, Guðm. Þorbjarnarson, Ólafur H. Jónsson samtals	391,0

Ár 1901 fimmtudaginn 18. apríl var tekin fyrir úttekt á 12 ½ H jörðinni Ytri-Sólheimum.
Jörðina hefir síðast haft til umráða eigandi hennar Guðmundur Þorbjarnarson á Hvoli.
Viðtakandi er nú Jón Árnason.
Var þá tekið til úttektar:
1. Bæjardyr.....

Eitt ásauðarkúgildi – 6 áa – hefir viðtakandi veitt móttöku.

Er úttektargjörðinni svo lokið

Þorsteinn Árnason, Jón Einarsson, Guðm Þorbjarnarson, Jón Árnason

Ár 1901., þann [illegible] águstmanaðar var aukaréttur Skaftafellssýslu settur að Rofabæ og haldinn í fjarvist sýslumannsi Guðlaugs Guðmundssonar, í hans umboði af settum sýslumanni hreppstjóra Ingimundi Eiríkssyni, með undirrituðum vottum.

Var þar og þá fyrirtekið:

Málið: Guðmundur Þorbjarnarson fyrir hönd Skeiðflatar kirkjusóknar

Gegn

Vigfúsi Þórarinssyni á Litlu-Heiði.

Var þvínæst í máli þessu uppkveðinn svofelldur

Dómur:

Með stefnu dags: 21. febr. þ.á. og að fengnu gjafsóknar leyfi 27 des. f.á. hefir Guðmundur bóndi Þorbjarnarson á Hvoli í umboði sóknarnefndar Skeiðflatarkirkjusóknar, að undangenginni árangurslausri sátta tilraun, höfðað mál það, er hér liggur fyrir, gegn fyrrum bónda Vigfúsi Þórarinssyni á Ytri-Sólheimum, til greiðslu á Kr: 57.44, er hann telur stefnda skyldugann til að greiða til Skeiðflatarkirkju samkvæmt samningi 20. maí 1898, sem eiganda að 21½ ℔ í Ytri-Sólheimum og 7½ ℔ í Sólheimahjáleigu, og hefir hann jafnframt krafist vaxta af þessari uppheð frá sáttakæru-degi, 9. nóv. 1900, og enn fremur þess, að hinn stefndi verði dæmdur til að greiða allann málskostnað, eins og málið eigi væri gjafsóknarmál, og sektaður fyrir mótþróa og óþarfa málsýfing.

Hinn stefndi hefir aftur á móti gjört þær réttarkröfur: Fyrst og fremst að málinu verði vísað frá dómi og sér til dæmdur kostur og læring, en til vara: að hann verði sýku dæmdur af kröfu sækjanda og sækjandi dæmdur til að borga sér kostnað málsins eftir mati réttarins.

Frávísunar kröfu sína [illegible] stefudi a þvi
að sækjandi sé eigi réttbær til að höfða þetta mál
þar sem lögleg sóknarnefud fyrir Skeiðflatarkirkju
hafi eigi verið til, þegar umboð er veitt til að
höfða málið og það umboð, er fram hafi komið
sé því ógilt. En þar sem fram er komið í mál-
inu vottord sóknarprestsins um, að hin um-
talaða nefud hafi verið löglega kosin, verður
að meta umboðsskjalið gilt og löglegt og frá-
vísunarkrafa stefuda verður því eigi tekin til
greina.

Að því svo er efni málsins snertir, þá hefir
stefudi haldið því fram, að sækjandinn hafi,
þegar hann keyptí 21½ ℔ í Ytri Sólheimum
af stefuda, tekið að sér að greiða þann hluta
af skuld Sólheimakirkju eða tillaginu frá eig-
endum hennar, er á þennan eignarhluta átti að
falla eftir samningnum 20. mai 1898. En þessu
hefir sækjandinn afdráttarlaust og ítarlega
neitað, og stefudi hefir eigi getað fært sönnun
fyrir þessari staðhæfing, er auk þess virðist
eigi geta samþýðst orðum afsalsbréfsins 7. apríl
1900. Það verður því að dæma stefuda til að
greiða þann hluta skuldarinnar, er falla átti
á hinn umtalaða eignarhluta 21½ ℔ í Ytri-
Sólheimum og verður, eftir málsfærslu partanna
að álýta, að sú upphæð sé kr. 42.58, svo og vexti
af þeirri upphæð.

Hvað snertir þann hluta, er falla átti
á Sólheimahjáleigu, 7½ ℔, og telja verður
14 kr. 86 a, þá hefir sækjandinn eigi fært sönnur
á, að hinn stefudi sé eigandi þeirrar jarðar-

en pader in confesso, ad signarvátturinn ad jördinni sé um prættur – né heldur ad stefudi hafi sérstaklega skuldbundið sig til ad greiða þessa upphæd. Stefuda ber því ad dæma sýknan ad þessu leyti. Svo finnst heldur sigi nein ástæða til ad sekta stefuda eftir kröfu sækjanda.

Eftir þessum úrslitum virðist rétt ad málskostnaður falli niður, en málsfærslulauna hefir sigi verið krafist.

Rekstur málsins hefir verið vítalaus.

Því dæmist rétt vera:

Hinn stefudi Vigfús Þórarinsson á Litlu Heiði, greiði sækjanda, Guðmundi Þorbjarnarsyni á Hvoli, fyrir hönd sóknarnefudar í Skeiðflatarsókn, Kr 42.58a – fjörutíu og tvær krónur, 58 aura –, med vöxtum 5% p. a. frá sáttakærudegi til borgunardags, en sé ad ödruleyti sýkn af kröfum sækjanda.

Málskostnaður fellur niður.

Dóminum ad fullnæja innan 15 daga frá lögbirting hansundir adför ad lögum. –

Ingim. Eiríksson

Vottar:

Dómurinn var í heyranda hljóði lesinn.

Hvórugur málspartanna var til staðar í réttinum. Frekara sigi fyrirtekið

Rétti slitið.

Ingim. Eiríksson

Vottar:

Einar Einarsson

Stefán Ingimundsson

*

*

Rjett uni fört sattar

Guðl. Guðmundsson

Ár 1903. Þridja dag 31. marg var lögreglurjettur Skaptafellssýslu settur á skrifstofu sýslumar ad Kirkjubæjarklaustri eg haldinn af hinum reglalega dómara, sýslumanni Guðl. Guðmundssyni med sattum Oddi Bjarnasyni og Jóni Einarssyni

Ár 1901, þann 6. dag ágústmánaðar var aukaréttur Skaftafellssýslu settur að Rofabæ og haldinn í fjarvist sýslumannsins Guðlaugs Guðmundssonar, í hans umboði af settum sýslumanni hreppstjóra Ingimundi Eiríkssyni, með undirrituðum vottum.

Var þar og þá fyrirtekið:

Málið: Guðmundur Þorbjarnarson

Fyrir hönd Skeiðflatarsóknar

Gegn

Vigfúsi Þórarinssyni á Litlu-Heiði.

Var því næst í máli þessu uppkveðinn svofelldur

Dómur:

Með stefnu dags:21. þ.á. og að fengnu gjafsóknarleyfi 27. des. f.á. hefir Guðmundur bóndi Þorbjarnarson á Hvoli í umboði sóknarnefndar Skeiðflatarkirkjusóknar, að undangenginni árangurslausri sátta tilraun, höfðað mál það, er hér liggur fyrir, gegn fyrrum bónda Vigfúsi Þórarinssyni á Ytri-Sólheimum, til greiðslu á kr: 57,44, er hann telur stefnda skyldugann til að greiða til Skeiðflatarkirkju samkvæmt samningi 20. maí 1898, sem eiganda að 21 ½ H í Ytri-Sólheimum og 7 ½ H í Sólheimahjáleigu, og hefir hann jafnframt krafist vaxta af þessari upphæð frá sáttakæru-degi, 9. nóv. 1900, og enn fremur þess, að hinn stefndi verði dæmdur til að greiða allann málskostnað, eins og málið eigi væri gjafsóknarmál, og sektaður fyrir mótþróa og óþarfa málsýfingar....

Að því svo er efni málsins snertir, þá hefir stefndi haldið því fram, að sækjandinn hafi, þegar hann keypti 21 ½ H í Ytri-Sólheimum af stefnda, tekið að sér að greiða þann hluta af skuld Sólheimakirkju eða tillaginu frá eigendum hennar, er á þennan eignarhluta átti að falla eftir samningnum 20. maí 1898. En þessu hefir sækjandinn afdráttarlaust og ítarlega neitað, og stefndi hefir eigi getað fært sönnun fyrir þessari staðhæfing, er auk þess virðist eigi geta samþýðst orðum afsalsbréfsins 7. apríl 1900. Það verður því að dæma stefnda til að greiða þann hluta skuldarinnar, er falla átti á hinn umtalaða eignarhluta 21 ½ H í Ytri-Sólheimum og verður, eftir málsfærslu partanna að álýta, að sú upphæð sé kr: 42,58, svo og vextir af þeirri upphæð.

Hvað snertir þann hluta, er falla átti á Sólheimahjáleigu, 7 ½ H, og telja verður 14 kr. 86 a, þá hefir sækjandinn eigi fært sönnur á, að hinn stefndi sé eigandi þeirrar jarðar- en það er in confesso, að eignarrétturinn að jörðinni sé umþrættur- né heldur að stefndi hafi eigi

sérstaklega skuldbundið sig til að greiða þessa upphæð. Stefnda ber því að dæma sýknan að þessu leyti. Svo finnst heldur eigi nein ástæða til að sekta stefnda eftir kröfu sækjanda. Eftir þessum úrslitum virðist rétt að málskostnaður falli niður, en málsfærslulauna hefir eigi verið krafist.

Rekstur málsins hefir verið vítalaus.

Því dæmist rétt vera:

Hinn stefndi Vigfúsi Þórarinsson á Litlu-Heiði, greiði sækjanda, Guðmundi Þorbjarnarsyni á Hvoli, fyrir hönd sóknarnefndar í Skeiðflatarsókn, kr. 42.58 a- fjörtíu og tvær krónur, 58 aura-, með vöxtum 5% p.a. frá sáttarkærudegi til borgunardags, en sé að öðru leyti sýkn af kröfum sækjanda.

Málskostnaður fellur niður.

Dóminum að fullnæja innan 15 daga frá lögbirting hans undir aðför að lögum.-

Ingim. Eiríkssson

Dómurinn var í heyranda hljóði lesinn.

Hvorugur málspartanna var til staðar í réttinum. Frekara eigi fyrirtekið

Rétti slitið

Vottar: Ingim. Eiríksson

Einar Einarsson

Stefán Ingimundsson

þá er skuldin þegar fallin, í gjalddaga, og má þá gang
ad hinni vedsettu eigu eins og segir í 15. gr. laga 16. des.
1885 um lögtök og fjárnám án undanfarins dóms
eda sáttar.

Til stadfestu er mitt undirskrifad nafn og tveggja
tilkvaddra vitundarvotta

Reykjavík 25. nóvbr. 1907

Vigfús Jónsson

Vitundarvottar:
H. Gudmundsson
S. Eggerz

útstr. 1942

Ár 1907 þridju daginn 17. des. er skjal þetta, sam
tilskip. 24. apr. 1833 § 4 cfr. opid brof 28. apr. 1841, fyrir
fram innritad í afsals og vedmálabekun Skaptafells
sýslu sub No 249 bls. 297 til þinglesturs á næsta mann
tals þingi fyrir ~~H~~ Kirkjubæjarkrepp, og verdur því næs
gefid ókeypis vottord um þinglesturinn.

Til stadfestu undirritad nafn mitt og embettis
innsigli.

Skrifstofu Skaptafellssýslu d. u. s.

Björgvin Vigfússon
settur.
(L. S.)

Gjald til landsjóds:
5 – fimm – krónur
Borgad
B. V.

250

Eptirrit

af dómsmálabók Skaptafellssýslu

Ár 1901 midviku dag 20. nóvember var auka
rjettur Skaptafellssýslu settur í skrifstofu sýsl
unnar ad Kirkjubæjarklaustri, og haldinn af

tinum reglulega dómsmanna Gudmundssyni, med tilkvöddum fjörum rjettarvottum, og med dómsmönnum: Söknarpresti sjera Magnúsi Bjarnarsyni á Prestbakka, hjeradslækni Bjarna Jenssyni á Breidabólstad, borgara Vigfúsi Jónssyni á Geirlandi og bónda Bjarna Einarssyni á Heidi, er allir, um leid og þeir töku sæti í rjettinum, ritudu undir svo hljódandi eidstaf í þingbókinni:

Vjer undirritadir, er útnefndir höfum verid sem rjettarvottar og med dómendur í ugnar þræ tumáli milli Vigfúsar fyrrumbónda Þórarinssonar á Litlu-Heidi og Þorvaldar bónda Bjarnarsonar á Þorvaldseyri útaf jördinni Solheima hjáleigu í Mýrdal lýsum því hjer med yfir ad vjer skulum leysa þetta starf af hendi eptir vorri beztu vitund og þekkingu og svo rjettlætlega og samvizkusamlega, sem oss er frekast unnt. Svo sannarlega hjálpi oss gud og hans heilaga ord.

Magnús Bjarnarson Bjarni Jensson
Vigfús Jónsson Bjarni Einarsson

Var þar eptir fyrir tekid
Málid: Vigfús Þórarinsson á Litlu-Heidi

gegn
Þorvaldi Bjarnarsyni á Þorvaldseyri

Í máli þessu var, med samhljóda atkvædum allra dómsmanna, uppkvedinn svo felldur

Dómur:

Sækjandi máls þessa, Vigfús fyrrumbondi Þórarinsson, hefir, eptir ad sætta hafdi verid árangurslaust leitad fyrir sættanefnd Austur Eyjafjallahreppsþann 30. sept. 1899, höfdad mál þad, er hjer liggur fyrir

við varnarþing hinnar sömu forsvarsgagnaðar, með stefnu dags. 3. apríl þ. á., og hefir hann gjört þær rjettarkröfur, að hinn stefndi verði dæmdur til:

1° Að afhenda sjer sem rjettum eiganda 7/40 hl. í Sólheimakjörlendi er málið er risið af.

2° Að greiða sjer leigur og landskuld af þessum jarðarparti frá 25. júlí 1876 1 hl. þers er hann afhendir stefnda hann, 60 álnir þar árlegan, eða andvirði þeirra, og til

3° Að greiða málskostnað með 80 kr. eða hvað annað meðlegt að mati rjettarins, svo að stefndi sje skaðlaus.

Hinn stefndi í málinu forvaldur bóndi Bjarnason á Forvaldsstöðum í Rangárvallasýslu, er fyrst og fremst hefir beint vörn sinni að formlegri málsmeðferð stefnanda í málinu, hefir eptir að stefnda hann um framangreindar kröfur í dómi, hefir eptir að stefnda hann um framangreindar kröfur í dómi, hefir eptir að stefnda hann um framangreindar kröfur í dómi

Hafi loda o.s.frv. Er samingur þessi þinglesinn í Austur-Eyjafjallahreppi í Þingvallasýslu þann 16. júní 1881, og Sýrlýst innritaður til þinglestrar í Dyrhólahreppi í Skaptafellssýslu þann 7. sept. 1896. Eptir dauða Sigfúsar Ketilssonar giptist Ekkjan, Guðný Sveinsdóttir, í annað sinn og var síðari maður hennar Jón bóndi Sigurðsson á Skálmarbæ í Álftaveri. — Þann 25. júlí 1896 gaf Jón þessi Sigurðsson, síðari maður Guðnýjar Sveinsdóttur, að fjandalausu afsalsbréf fyrir hinum framtíðjörð og er það dagsett fram innritað til þinglestrar þann 2 ág. 1896. — Skjalið hefir ekki fundizt í fram, að samningnum 3. nóv. 1879 hafi Sólheima-Sigríður viðeigandi gefið Sigfúsi Ketilssyni, og eptir dauða hans, Ekkjunni og fósturbörnunum hennar undir manns, er svo selt hefir Ejandaeignina.

Hinn 4 febrúar síðastliðinn á móti skaðabótaþrætu Jóns Sigurðssonar hafi aldrei Bóndi Sigríður Ketilsdóttir og Guðnýjar Sveinsdóttir og Guðbjörg Einarsdóttir hafi aldrei samið við Ekkjuna um samninginn 3. nóv. 1879, er þvert á móti í allra staði þinglýstur hans og þetta hafi einnig Guðný Sveinsdóttir sjálf, þegar hún á Sigurðsdóttir Sigríði, viðurkennt fyrir sáttanefnd 17. jan. 1885, enda leið þá þátt í skiptagjörningi 28. jan. 1885 eptir manninn sinn, ásamt öðrum erfingjum hennar, þar á meðal Ekkjumanninum, Jóhanni Sigurðssyni, er við skiptin fjekk jörðina sjer til lífstíðar ábúðar, Jóhann Sólheima-Sigríður hefir því aldrei verið Ejandi Guðnýjar Sveinsdóttur og fasteignir sjálfs Sigurðssonar, síðari manns hennar, því þessari eign með öllu óviðkomandi og óheimildarlaust.

Í skjali dagsettu 17. desbr. 1884, hefir Sveinn Sigurðsson jarðeigandi ordinum samningsins 3. nóv. 1879

„Þess minnist þó, að eg með nú látinni Konu minni
og þeim vottum, sem undir skjal þetta hafa skrifað, hafi aldrei
handsalað nafn mitt“, og þann 2. jan. 1883 í viðurvist
hreppstjórans og tveggja virðingarmanna, þar sem afsals-
lýsing hans 17. des. 1884, er framlögð við uppskrift á
dánarbúi Konu hans, endurtekur kaup og staðfestir
þess á staðnæfingu sinni og er bókfærð þann sama dag, að
hann „neitaði hinum framlagða afsalsgjörningi
sem ósönnum“. — Enn fremur er það bókað þann 4
nefnda 17. des. 1884 af sveini Sigurðssyni, að Jóna
hans, Andbjörg, hafi eftir vitnaðan samningsins
3. nóv. 1879 fyrr en eftir að búið var að þinglesa kaup-
bréfi hans hafi handsalað nafn sitt undir kaup
og viðurkennt fjárvilja hennar. Skjali þessu lýkur 7.
jan. 1885 með enn fremur þessum orðum: „Jóna Andbjarg-
ar á með Guðnýju Sveinsdóttur, að Andbjörg hafi
„optsveinsinni“ sagt þeim að hún hafi eigi
handsalað nafn sitt undir hinn nefnda samn-
ing, né sem fyrst kann, og að „gjörningurinn
öldungis ekki sinni“ hjeldi vilja sínum“.

Þann 7. janúar 1885 er fyrir sáttanefnd Austur-
Eyjafjallahrepps, mál sú hefjuð í þessu máli, sem
umboðsmanns Sveins Sigurðssonar m. fl., á hend
Jóni, og Guðnýju Sveinsdóttur, er þá var orðin Sig-
á hinn bóginn, gjörð sú stefna, að hið hjermnefnda skjal,
skjal, dags. 3. nóv. 1879 skuli „vera ógildingar- og mark-
laust gagnvart fjelagsbúi hjónanna Sveins Sig-
urðssonar og láttinnar Konu hans Andbjargar Einars-
dóttur“. Skipti á dánarbúi Andbjargar framkvæmdu
erfingjar hennar, er við staðfestingu vorum þar á með
Guðnýju Sveinsdóttir, þriðjust þann 28. jan. 1885
og var jörðin Sólheimahjáleiga talin með eignum
búsins, og bera skiptin það með sjer, að hún hafi

til fallid ekkjumannsins Sveini Sigurdssyni, enda hefir hann þann 17. júní 1885 byggt jördina og má af því ráda, ad hann þá hefir haft hana í eignarhaldi. —

Af þessum atvikum virdist þad ljóst, ad hlut ad eigendur þan Sveinn Sigurdsson og Gudný Sveinsdóttir hafa sjálf litid svo á, ad jördin Sólheima hjáleiga hafi aldrei gengid úr eigu Sveins Sigurdssonar og engin vafi virdist geta á því leikid, ad þad er á endanlegan og skuldbindandi hátt, afgjört þeirra á milli, ad skjalid 3. nóv. 1879 skuli vera eins og ad ordi er komist „Þýdingar og marklaust." Þad verdur því ad telja þad vafalaust, ad Jón Sigurdsson sídari madur Gudnýjar Sveinsdóttur, hefir aldrei ödlast neinu eignarrjett yfir hinni umþrættu jörd, og hefir hann því brostid heimild til þess, ad gefa afsalsbrjef fyrir jördinni þann 25. júlí 1896.

Þegar svo þessu næst er rann skakad þad, atridi, hvert gildi þinglesturs þessa, í sjálfu sjer þýdingarlausa, skjals 3. nóv. 1879, getur haft, sem grundvöllur fyrir heimild sækjanda, er telur sig hafa í gódri trú keypt þessa eign, þá virdist þad angljóst, ad hvorki þinglestur skjalsins vid varnar þing jardarinnar, sem fer þar fram ad beidni sækjanda sjálfs, eptir ad hann hafdi fengid afsalsbrjef fyrir jördinni, nje heldur innihald skjalsins í sjálfu sjer, getur hafa sann fært sækjanda um, ad Jón Sigurdsson væri í rann og verurjettur eigandi jardarinnar.

Vid þinglestur afsalsbrjefsins 25. júlí 1896 er athugasemd gjörd um heimildarbrest seljanda, en skjalid 3. nóv. 1879 kemur alls eigi fram, sem afsal fyrir fasteigu, og inni heldur eigi neinar skýlausar afhendingar nje afsalanir. Þad er skilyrdi bundinn samningur, og því er afstefnda hálfu neitad, ad þessi samningur hafi verid uppfylltur

af hendi heimildarmanna sækjandans, án þess
ad sækjandi hafi nokkud gjört til ad upplýsa, ad samt
ingur þessi hafi verid endanlega haldinn.
Þar sem auk þessa eru til færd af stefnda hálfu
sýms atvik, sem sækjandi hefir eigi sjerstaklega
borid á móti, en sem gjöra þad líklegt, ad sækjanda
hafi verid kunnugt um, ad heimild Gudnýjar Sveins
dattur eda sídari manns hennar fyrir jördinni,
vari véfengd, og þar sem sækjandi, eptir þvi hvernig
kringumstædum málsins hátter, var andvelt ad
útvega sjer upplýsingar um heimildin ad jördinni
en til þess hafdi hann hina rikustu hvöt — þa
virdist þinglestur skjalsins 3. nóv. 1879 útaf fyrir
sig eigi geta haft þá þýdingu gagnvart sækjanda
ad hann á þvi geti byggt löglega kröfu til eignarrjettar
yfir jördinni Sólheimahjáleigu eptir afsalsbrjef
inn 25. júlí 1896. —
Krafa hans um ad honum verdi jördin afhent
med eptirgjaldi frá 25. júlí 1896 verdur þvi eigi tekin
til greina.
Mótmæli hins stefnda gegn þvi, ad hann sje rjettur
varnar adili þessa máls virdast eigi vera á
rökum byggd, þar sem þad, eins og þegar er tekid
fram, er ómprætt milli málspartanna, ad
hann hefir um nokkur ár haft og hefir enn eign
arhald á jördinni. En af þessu leidir og þad, ad stefnda
ber, af ástædum þeim, er til greindar eru hjer ad
framan, ad dæma sýknan af kröfum sækjanda
ad þvi er snertir afhending hinnar umprættu
jardar og afgjalds af henni, án þess ástæda sje til
ad rannsaka þad frekar, hvort heimildir þær
er eignarhald stefnda byggist á, eru löglegar eda
eigi.

Eptir atvikum [illegible] rjett ad málskostnadur fallinidur.

Þvi dæmist rjett vera:

Hinn stefndi Þorvaldur bóndi Bjarnarson á Þorvaldseyri á afkröfum sækjanda í máli þessu, Vigfúsar Fyrrum bónda Þórarinssonar á Litlu-Heidi, sýkn ad vera.

Málskostnadur fellur nidur.

Gudl. Gudmundsson

Magnús Bjarnarson Bjarni Jensson

Vigfús Jónsson Bjarni Einarsson

Dómurinn var á heyrandahljódi lesinn.

Hvorugur málspartanna var til stadar í rjettinum.

Þrekar eigi fyrir tekid.

Rjetti slitid

Gudl. Gudmundsson

Magnús Bjarnarson Bjarni Jensson

Vigfús Jónsson Bjarni Einarsson

Eptirr. 3 ark. 1,50 Ein. Kr. 50 a. G. G.

Rjett eptirrit vottar

Gudl. Gudmundsson

Ár 1908 Þridjudaginn 11. febr., er skjal þetta samkvæmt [illegible] 24. apríl 1833 § 4 cfr. opid bjef 28 apr. 1841 fyrir framinn ritad í afsals og vedmálabækur Skaptafellssýslu sub No 250 bls. 298 til þinglestur á næsta manntalsþingi fyrir Dyrhólahrepp, og verdur þvi næst gefid ókeypis vottordum þinglesturinn.

Til stad festu undirritad nafn mitt og embættisinnsigli

Skrifstofu Skaptafellssýslu D. u. s.

Björgvin Vigfússon

Settur

L. S.

Galdt til landssjódsi Lein. Króna B. [illegible]

250

Eptirrit

Af dómsmálabók Skaptafellssýslu

Ár 1901 miðvikudag 20. nóvember var aukarjettur Skaptafellssýslu settur á skrifstofu sýslunnar að kirkjubæjarklaustri og haldinn af hinum reglulega dómara, sýslum. Guðlaugi Guðmundssyni með tilkvöddum fjórum rjettarvottum og meðdómsmönnum: Sóknarpresti sjera Magnúsi Bjarnasyni á Prestbakka, hjeraðslækni bjarna Jenssyni á Breiðabólstað, borgara Vigfúsi Jónssyni á Geirlandi og bónda Bjarna Einarssyni á Heiði, er allir um leið og þeir tóku sæti í rjettinum, rituðu undir svohljóðandi eiðstaf í þingbókinni:
Vjer undirritaðir...

Dómur:
Sækjandi máls þessa, Vigfús fyrrum bóndi Þórarinsson hefir...
...og hefur hann gjört þær rjettarkröfur, að hinn stefndi verði dæmdur til:

1o Að afhenda sjer sem rjettum eiganda þau 7 H 40 ál; í Sólheimahjáleigu er málið er risið af..

2o ...

Því dæmist rjett vera:
Hinn stefndi Þorvaldur bóndi Bjarnason á Þorvaldseyri á af kröfum sækjanda í máli þessu, Vigfúsar fyrrum bónda Þórarinssonar á Litlu-Heiði, sýkn að vera.
Málskostnaður fellur niður.
Guðl. Guðmundsson
Magnús Bjarnason Bjarni Jensson Vigfús Jónsson Bjarni Einarsson
Dómurinn var í heyrandi hljóði lesinn.
Hvorugur málspartanna var til staðar í rjettinum.
Frekara eigi fyrir tekið.

Rjetti slitið.

Guðl. Guðmundsson
Magnús Bjarnason Bjarni Jensson Vigfús Jónsson Bjarni Einarsson

að dýrleika, þeim Pétri Þorkelssyni skipasmið og konu hans Ingiríði Þorkelsdóttur og Björni kaupmanni Jónssyni, öllum í Reykjavík, sem tryggingu fyrir 750 kr. láni, er þeir hafa leitt og ábyrgst í Landsbankanum fyrir umbjóðanda mínum, Páli gullsmið Þorkelssyni og Kaupmannahöfn.

Reykjavík 10. febrúar 1902
Jón Þórðarson

Árið 1902 þann 12. marz er skipið Páll fyrir framan innritaði afsals- og veðbréfabók Skaptafellssýslu samkvæmt lögum 24. apríl 1833 4. gr., ef. op. bréf 28. gr. 1841. og fylgir bókinni skaðlaust upplýsist af skipinu er peningslaust verðum á nefnda umræddu peninga við varnar þing Þorleifsmarkaðinum og verður þinnað gefið á keypis vaktbréf um peningsleysið.
Innr. № 71. Bls. 77.
Ath: Skipið Páll Þorkelssonar fyrir 12
Reyni er eigi peningslaus.
Skrifstofu Skaptafellssýslu 12. marz 1902
Guðl. Guðmundsson
L. S.

Gjald: Þingl. 2.00
Ath: 1.00
Upplýst 0.25 3.25
Borg. 183. Guðl. Guðmundsson

72.

Vjer undirritaðir, jeg Eyjólfur Ólafsson á Ytri-Sólheimum, jeg Einar Guðmundsson á Ytri-Sólheimum og jeg Árnólfur Árnólfsson á Hæringi, lýsum hjermeð yfir því að vjer ekki gerum neina kröfu til arfs eptir Jón sál. Eyjólfsson frá Litlusólheimum, þar sem vjer vitum að Jón sál. var búinn að eyða, sem svaradi því er hann haldist lil að eiga og erfa mein, hjá Sr. Friðriki Björnssyni á Litlusólheimum, og lýsum vjer jafnframt yfir að vjer ekki gerum Friðrik Björnssyni nokkra eignarkröfu í því sem Jón sál. Eyjólfsson haldist að eiga í hans arfadeild, þar á meðal 4 hundr. fjórðungs mat í jörðinni Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi í Skaptafellssýslu. Þessu til staðfestu ritum vjer nöfn vor ofanskrifuð hjer undir í viðurvist tveggja votta ekki síður.

p. t. Litlu-

hólum 7. januar 1902
fyrir hönd konu minnar Runolfur Runólfsson
— — — — — — Einar Gudmundsson
Tyjólfur Ólafsson

Vidstaddir vottar
Jónathan Jónsson
Ólafur Magnússon
Lesid á manntalsþingi ad Vatnskardshólum 11. april 1902 og innfert í afsals- og vedbrjefabók Skaptafellssýslu Nr 72. Bls. 78.

Gudl. Gudmundsson
(L. S.)

Gjöld: þingl. 1-
Ein-Krána-Borgud
Gudl. Gudmundsson

73.

Jeg undirskrifadur Jón Ólafsson á Ytri-Sólheima-koti gef og afsala fru mjer og mínum erfingjum 3 hundrud (fornt mat), í jördunni Pjetursey í Dyrhóla-hreppi í Vestur-Skaptafellssýslu. Jardeigu þessa gef jeg þannig: ad Árna Jónssyni syni mínum bónda á Pjetursey, gef jeg 1½ hundrad og Sigurdi Jónssyni syni mínum bónda á Pjetursey, gef jeg ½ hundrad, og dætrum mínum í Ameriku, gef jeg öllum til samans 1 hundrad, í ádurnefudri jördu, med því skilyrdi ad Árni Jónsson sonur minn útleysi þad, med 25 tuttugu og fimm krónum til hverrar fyrir sig. Jardeigu þessa gef jeg med kúgildum og tiltölulegum hluta af jardarhús-um.

Er því jardeigu þessi fullkomin eigu ofan nefudra barna minna, og átölulaust af mjer og mínum erfingjum, en þó áskil jeg mjer, ad hafa afgjaldid medan jeg lifi. — Þó ad jardeigu þessi, sje þannig gefin og afsöluð ádurnefudum börnum mínum til fullkominnar eignar, þá meiga þau þó ekki selja hana nje vedsetja, eda á nokkuru hátt eyda henni úr sinni eigu, nema til Árna sonar míns, en þó má hann heldur ekki eyda henni úr sinni eigu.

Gjafabrjefi þessu til stadfestu, rita jeg nafn mitt undir þad í vidurvist tilkvaddra

72

Vjer undirritaðir, jeg Eyjólfur Ólafsson á Ytri-Sólheimum, jeg Einar Guðmundsson á Ytri-Sólheimum og jeg Runólfur Runólfsson á Haugi, lýsum hjermeð yfir því að vjer ekki gerum neina kröfu til arfs eptir Jón sál. Eyjólfsson frá litluhólum, þar sem vjer vitum með vissu að Jón sál. Var búinn að eyð, sem svaraði því er hann taldist til eiga og enda meiru, hjá hr. Friðriki Björnsson á Litluhólum, og lýsum vjer sömuleiðis velnefndann Friðrik Björnsson rjettan eiganda að öllu því er framnefndur Jón sál. Eyjólfsson taldist að eiga er hann andaðist, þar á meðal 4 hndr. fornt mat í jörðinni Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi í Skaptafellssýslu. Þessu til staðfestu ritum við nöfn okkar hjer undir í viðurvist tveggja vitundarvotta

p.t. Litluhólum 7. janúar 1902
fyrir hönd konu minnar Runólfur Runólfsson
fyrir hönd konu minnar Einar Guðmundsson
Eyjólfur Ólafsson

Viðstaddir vottar
Jónatan Jónsson
Ólafur Magnússon

Lesið á manntalsþingi að Vatnskarðshólum 11. apríl 1902 og innfært í afsals- og veðbrjefabók Skaptafellssýslu No 72

Guðl. Guðmundsson

Ár 1904 mannadaginn 20 júni, var hreppstjóri Dyrhólahrepps, ásamt Árni bóndi Jónsson, til stadar á Ytri-Sólheimum, til þess eftir ósk ábúanda Jóns Árnasonar og samþikki jardareiganda Gudmundar Þorbjarnarsonar á virda til peningaverds jardarhús tjedrarjardar, samkvæmt uttekt 18 april 1901.

Kom þá til virdingar.

1. Bæjardir	Virtar á	18 kr.	álag 8 kr. 00	alls	26. kr 00
2. Gaung til badstofu	— á	4. —	— — 50 a	— —	4. — 50.
3. Eldhús	— á	8 —	— 4. 00	—	12. — 00
4. Skemma	— —	20. —	— 12. 00	— —	32. — 00.
				alls	74 — 50.

Var svo virdingar gjördinni lokid

Þorsteinn Árnason Árni Jónsson

Ár 1904 þridju daginn 25 oktober, var hreppstjóri Dyrhólahrepps til stadar vid lögrétt hreppsins, med vottum Gísla Þórarinssini og Gudm. Gudmundssyni til ad selja 3 lömb ez urdu á óskilum á yfirstandandi hausti. Fyrir fram var uppbodid auglýst.

Framfór svo salan.

1 Hvit lambgimbur kalmárd Kr 1. an 00 Gísli Þórarinn Ketilstödum

2 dó. silt hægra bt. fr. silt. v. stand aftan 2 kr 20 a Gudm. Gudmundsson Kétilstödum

3 svartur. lamb. geldingur blodt aft hægra 2, 50 — Hannes Stigsson Brekkum

Flyrsöckti selt

Þorsteinn Árnason

vottar Gudm. Gudmundsson Gísli Þórarinsson

Friðrik Björnsson á Lítlu-Hólum í Dyrhólahrepp í Skaptafellssýslu:

Gjöri kunnugt, að jeg með bryf þessu, sel hegi nú og afsala, frá mjer og mínum erfingjum, herra Guðmundi Þorbjarnarsyni á Hvoli í Dyrhólahreppi innan Skaptafellssýslu, eign mína 4 hundr.- fjögur hundruð- að f. m. í vesturjörð Ytir-Sól hinna innan nefnds hrepps og sýslu með fjörum ám í Kúgildi og tiltölu í jarðarnúsum sem og öllu öðru er jarðarparti þessum fylgt hefur og fylgja ber, hverju nafni sem nefnist.- fyrir umsamið kaupverð 200 kr.- tvö hundruð krónur- og skal það tekið fram að engin veðbönd hvíli á eignimi. Jarðarpart þennan eignadist jeg með þeim hætti, að Jón sál. Eyjólfsson sem ádur átti partinn ljet mig fá hann ásamt fleiri munum gegn því að sjá honum fyrir forsorgun til dauðadegs. Mit því að kaupandinn, herra Guðmundur Þorbjarnarson á Hvoli, hefur nú þegar greitt mjer umsamið kaupverð 200 krónur, þá segi jeg nýlenmd velnefndan Guðmund Þorbjarnarson á Hvoli rjettann og óátalinn eiganda að ofannefndum jarðarparti og öllum afnotum hans.

Kaupandi heldur kaupi sínu til laga en jeg svara til lagariftinga.

Til staðfestu rita jeg nafn mitt undir í tveggja votta viðurvist

Staddur að Hvoli 2. okt. 1904

Friðrik Bjarnarson

Vitundarvottar:

Kristofer Jónsson

Hallgrímur Bjarnason.

Lesið að Skeiðflöt á manntalsþingi

fyrir Dyrhólahrepp 29. april 1905 og innfært í afsals og veðbrjefabók Skaptafellssýslu № 159 Bls. 192.

Skrifstofu Skaptafellssýslu 5. júni 1905

Karl Reinarsson
settur
L. S.

Gjald kr. 1.00 – ein króna – K. R.

160.

Jeg Skúli Markússon á Iljörliefshöfða játa Afl. 1929
med brjefi pessu að jeg hefi fengið til láns hjá Halldóri Jónssyni á Vík af framfarasjóði Hvammshrepps 200 kr. tvö hundrað krónur og lofa jeg að borga á rentu af láni pessu 4½% eða alls 9 krónur af allri upphæðinni árlega um hver áramót meðan skuldin er óborgað. Formaður framfarasjóðsins má hvenærsem honum lést segja láninu upp med 2 mánaða fyrirvara.

Til tryggingar því að jeg borgi höfuðstól og vexti á rjettum tíma svo og kostnað pann sem kann að liða af upp eða af málssóku ef jeg ekki stend í skilum, veðset jeg med fyrsta veðrjetti 4 ℔ í eignarjörð minni Skammadal í Hvammshreppi med tilheyrandi húsum og inne stæðu kúgildi.

Halda skal jeg jörðinni í sönnu eða betri [illegible], en hún nú er í og halda húsum á henni [illegible], bregði jeg út af því eða láti fyrirfarast [illegible] greiða vexti í ákveðinna tíma skal mér jeg pegar [illegible]

Friðrik Björnsson á Litlu-Hólum í Dyrhólahrepp í Skaftafellssýslu:
Gjöri kunnugt, að jeg með brjefi þessu, sel með og afsala, frá mjer og mínum erfingjum, herra Guðmundi Þorbjarnarsyni á Hvoli í Dyrhólahreppi innan Skaftafellssýslu, eign mína 4 hndr.- fjögur hundruð- að f.m. í vesturjörð Ytri-Sólheima innan nefnds hrepps og sýslu með fjórum ám í kúgildi og tiltölu í jarðarhúsum sem og öllu öðru er jarðarparti þessum fylgt hefur og fylgja ber, hverju nafni sem nefnist, - fyrir umsamið kaupverð 200 kr. – tvö hundruð krónur- og skal það tekið fram að engin veðbönd hvíla á eigninni. Jarðarpart þennan eignaðist jeg með þeim hætti, að Jón sál. Eyjólfsson sem áður átti partinn lét mig fá hann ásamt fleiri munum gegn því að sjá honum fyrir forsorgun til dauðadags...

Segi jeg hjer með nýnefndan Guðmund Þorbjarnarson á Hvoli rjettan og óátalinn eiganda að ofannefndum jarðarparti og öllum afnotum hans.
Kaupandi heldur kaupi sínu til laga en jeg svara til lagariftinga.
Til staðfestu rita jeg nafn mitt undir- í tveggja votta viðurvist

Staddur að Hvoli 2. okt. 1904

Friðrik Bjarnason

Vitundarvottar:
Kristófer Jónsson
Hallgrímur Bjarnason

Kaupsamningur:

Vid undirskrifadir bændur, Sverrir Magnússon á Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi sem seljandi og Erlingur Brynjólfsson á Kaldrananesi í Hvammshreppi sem kaupandi höfum í dag gjört med okkur svofelldan kaupsamning:

1. ~~Ped, sem selt er, er eignejört mín Sverrir Magnússon~~ partur úr Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi innan Vest-Skaptafellssýslu, ad dýrleika 25 hndr., ad fornu mati, med öllu, sem henni fylgir og fylgt hefur med rjettu og sem kaupanda hefur verid sýnt og vísad á. Í kaupinu eru öll jardarhús: fjós, eldhús (tadhús), ennfremur eldhús í stad inn fyrir bæjardyr og hesthús, austan vid heyhlöduna heima, í stadum fyrir jardarbadstofu ásamt öllu í þeim naglföstu, svo og 4 kúgildi, sem eru: 2 kýr og 12 ær

2. ~~Kaupverdid er~~ 1250-tólf hundrud og fimmtín-krónur og skal kaupandi standa skil á þeirri upphæd til mín eda erfingja minna á 14-fjórtán-~~árum~~ næstu árum, og skal aldrei greitt minna á ári hverju af þessari umsömdu upphæd, en ad kaupverdid verdi ad fullu greitt á hinum umsömdu 14 árum. Svo skal hann (Erling) greida 3½ % í vexti á ári hverju af þeirri upphæd, sem ógreidd er af andvirdi jardarinnar.

3. Seljanda ber að greiða alla skatta og opinber gjöld af jörðinni til fardaga p. á., en þau gjöld, sem áfalla eptir þann tíma skal kaupandi greiða.

4. Kaupanda skal heimilt að heimta afsalsbrjef fyrir jörðinni þegar hann hefur greitt að fullu hið umsamda kaupverð jarðarinnar.

5. Ennfremur sel jeg Sverrir Magnússon áðurnefnu hr. Erlingur Brynjólfsson [illegible] á jörð minni en þau, sem upptalin eru undir tölulið 1., og sem eru: íbúðarhús 8x7 álnir með áföstum skúr 4x8 álnir, heyhlöðu heima með járnþaki, smiðju, 2 lambhús á túnum, 3 hesthús, fjárhús austur í Nesi með hlöðu við og fjárhús út í Heiði með hlöðu

6. Kaupverðið á þessum húsum er 834-átta hundruð þrjátíu og fjórar-krónur. Þessar 834 kr. skal hann greiða til mín eða erfingja minna á 14-fjórtán-árum þegar hann hefur greitt kaupverð jarðarinnar, en hvorki þarf hann að greiða vexti af þessum 834 kr. til þess tíma eða á meðan hann er að borga þær. Þó skal svo vera, að ef áðurnefnt íverunhús skyldi brenna áður en hr. Erlingur Brynjólfsson hefur fengið afsalsbrjef fyrir húseignunni, þá skal það verða

talinn hans skad[illegible] (íverunhúsið) kemur okkur saman um að sje 600-sex-hundruð króna virð

7. Til tryggingar húsaverðinn, 834 Kr., veðset jeg Erlingur Brynjólfsson hr. Sverri Magnússyni 2 hndr., 80'alnir í eignajörð minni Pétursey í Dyrhólahreppi.

Rísi mál út af Kaupsamningi þessum skal það sótt og varið í Dyrhólaþinghá.

Kaupandi heldur kaupi sínu til laga, en seljandi svarar til lagariptinga.

Til staðfestu skrifum við nöfn ökkar undir Kaupsamning þenna í viðurvist tveggja tilkvaddra vitundarvotta.

Ytri-Sólheimum, 30. januar 1905.

Vitundarvottar: Sverrir Magnússon

Jes A. Gislason (h. s.)

Niels Andrjesson Erlingur Brynjólfsson

Ár 1914, fimmtudaginn 8. okt. var skjal þetta fyrirfram innfært í afsals- og veðmálabók Skaptafellssýslu sub nr. 223 bls. 299 og verður þórnæst þinglesið á næsta manntalsþingi fyrir Dyrhólahreppi

Skrifstofu Skapta

Hdskj. 42

00157
215

Fellssýslu 8. oktober 1911

Gjald: 4 -
Tjórar krónur -

Sigurjón Markússon
settur

Pinglesið á manntalsþingi Fyvir Dyrhólahreppi 14. júní 1915
Vottar
Sigurjón Markússon

SKAPTAFELLSSÝSLA

Kaupsamningur:

Við undirskrifaðir bændur, Sverrir Magnússon á Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi sem seljandi og Erlingur Brynjólfsson á Kaldrananesi í Hvammshreppi sem kaupandi höfum í dag gert með okkur svofelldan kaupsamning:

1. Það, sem selt er, er eignarjörð mína Sverris Magnússonar partur úr Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi innan Vestur-Skaptafellssýslu, að dýrleika 25 hndr. að fornu mati, með öllu, sem henni fylgir og fylgt hefur með rjettu og sem kaupanda hefur verið sýnt og vísað á. Í kaupinu eru öll jarðarhús: fjós, eldhús (taðhús),...
2. ...

Rísi mál út af kaupsamningi þessm skal það sótt og varið í Dyrhólaþinghám
Kaupandi heldur kaupi sínu til laga, en seljandi svarar til lagariptinga.
Til staðfestu skrifum við nöfn okkar undir kaupsamning þenna í viðurvist tveggja tilkvaddra vitundarvotta.

Ytri-Sólheimum, 30 janúar 1905.
Sverrir Magnússon
Erlingur Brynjólfsson

Vitundarvottar:
Jes A. Gíslason
Níels Andrjesson

Ár 1914, fimmtudaginn 8. okt. Var skjal þetta fyrirfram innfært í afsals- og veðmálabók Skaptafellssýslu svo nr. 223 bls. 299 og verður því næst þinglesið á næsta manntalsþingi fyrir Dyrhólahrepp.

Skrifstofa Skaptafellssýslu 8.október 1914
Sigurjón Markússon
Settur

Þinglesið á manntalsþingi fyrir Dyrhólahrepp 14. júní 1915
vottar

Sigurjón Markússon

Ár 1906 mánudag 9. apríl, var af hreppstjóra Dyrhálahrepps Gudm. Þorbjarnarsyni og Lapti bánda Jánssyni fyrir tekin úttekt á ¼ af austurjörd Ytri Sálheima. Eigandi jardarinnar er hreppstjóri Gudm. Þorbjarnarsson, sem einnig hefur haft afnat hennar sídastlidid ár, en sleppir henni nú og er vidtakandi Einar Gudmundsson, og kaus hann Lapt Jánsson, sem úttektar mann þar sem hinn reglulegi úttektar madur Ján Einarsson er mjög nákomum nefndum fráfaranda og úttektarmanni Gudm. Þorbjarnarsyni. – Sjálfur er Einar Gudmundsson sem vittakandi jardarinnar mættur.

Hin sídasta úttekt jardarinnar er til sínis og sömuleidis byggingarbrjef Einars.

Kom þá fyrst fyrir

1 Jardarhús heyhlada á túninu fyrir ofan bæinn 11 al lengd 7 al. breid med 4 álva háum veggjum med rifluda jarnþaki á 6 sperrum, 8 langböndum og máledrum á veggjum alt í kring. Jarnþil á sudurstafni ofan veggja med einnar rúdu glugga. – Trjehleri

fyrir innfalli á nordur stafni og hurd á jarnum í dyrum. – telst hladan í standi, og áskilur eigandi jardarinnar ad hún framvigis sje sem jardar hús fylgjandi þessum jardarparti.

2. Kálgardur ad húsabaki 14 fadm. á lengd og 9 fadm á breidd alag Kr 4,00

3 Tungardar 94 fadmar á lengd alag " 3,50

Als Kr 7,50

Alagid er þegar borgad í húsum á jördinni. Eitt ásandar kúgildi fylgir jördinni sem vidtakandi hefir einnig medtekid edi gildi þess.

Er svo úttektargjördinni lakid

Gudm Þorbjarnarson Laftur Jónsson
Einar Gudmundsson (h.s.)

Ár 1906 mánudag 9. apríl, var af hreppstjóra Dyrhólahrepps Guðm. Þorbjarnarsyni og Lopti bónda Jónssyni fyrir tekin úttekt á 1/4 af austurjörð Ytri Sólheima. Eigandi jarðarinnar er hreppstjórinn Guðm. Þorbjarnarson, sem einnig hefur haft afnot hennar síðastliðið ár, en sleppir henni nú og er viðtakandi Einar Guðmundsson, og kaus hann lopt jónsson, sem úttektarmann þar sem hinn reglulegi úttektarmaður Jón Einarsson er mjög nákominn nefndum fráfaranda og úttektarmanni Guðm Þorbjarnarsyni. – Sjálfur er Einar Guðmundsson sem viðtakandi jarðarinnar mættur.....

Er svo úttektargjördinni lokið

Guðm Þorbjarnarson Loftur Jónsson

Einar Guðmundsson

Ár 1907 mánudaginn 27. mai var af hreppstjóra Dyrhóla hrepps Gudm Þorbjarnarsyni og Lapti bónda Jónssyni fyrir tekin úttekt á ¼. af austurjörd Ytri Sálheima Fráfarandi jardarinnar er Einar Gudmundsson en vidtakandi er Páll Þórarinsson og eru þeir bádir mættir. – Til hlidsjónar er sídasta úttekt jardarinnar frá 9. april f. á.

Kom þá fyrir

1. Jardarhús heghlada í túninu fyrir ofan bæinn 11 ál. á lengd 7 ál. breidd med 4 álna háum veggjum med rifladu járnþaki á 6 sperrum 8 langbönd um og máledrum á veggjum alt í kring. Jarn þil á sudur stafni ofan veggja med einnar rúdu glugga. – Trjehleri fyrir inn falli á nordur stafni og hurd á járnum í dyrum. – Fyrir bilun á gafladi á sudurstafni m.m. Alitst hæfilegt álag Kr 9,00
2. Kálgardur ad húsabaki 24 fadmar á lengd og 9 fadmar á breidd þar af stædilegir 7 fadmar en hitt af gardinum hálf fallid alag Kr 5,00
3. Tungardur 100 fadmar af hunum teljast biladir 38 fadmar og lætur fráfarandi fylgja þeim kafla gaddavírs snuru med hælum sem álitst ad geri gard ana í standi. Alagid samtals Kr 14,00

Alagid kemur fráfarandi og vidtakandi sjer saman um ad ädruleiti.
Eitt ásandarkúgyldi ~~(sem jördinni)~~ fylgir jördinni og lafar fráfarandi ad afhenda vid takanda þad í standi vid tækifori.
Er svo úttektargjördinni lakid.

Guðm. Þorbjarnarson Páll Þórarinsson
Laptur Jánsson Einar: Guðmundsson

Ár 1907 þridjudaginn 2 júlí var hreppstjóri Dyrhóla hrepps Guðm Þorbjarnarson staddur ad Nyrsta Hvali ásamt tilkvöddum vottum og virdinga mönnum Jóni Einarssyni og Jónathan Jánssyni til þess samkvæmt ósk Bjarna Þorsteinssonar þar á bæ ad uppskrifa og virda dánarbú konu hans Elinar sál. Jánsdattir er andadist 24. maí þ.á.

Erfingjar eru:

A Madur hinnar látnu Bjarni Þorsteinsson
B Börn þeirra hjóna
1 Kristján 6 ára
2 Sigurbjörg 4 ára
C Börn hennar frá fyrra hjónabandi:
1 Magnús 24 ára
2 Sigridur 23 —
3 Jón 21 —
} Öll vinnuhjú hjer á bæ og eru vidstödd

Ár 1907 mánudaginn 27. maí var af hreppstjóra Dyrhólahrepps Guðm. Þorbjarnarsyni og Lopti bónda Jónssyni fyrir tekin úttekt á 1/4 af austurjörð Ytri Sólheima. Fráfarandi jarðarinnar er Einar Guðmundsson en viðtakandi er Páll Þórarinsson og eru þeir báðir mættir. – Til hliðsjónar er síðasta úttekt jarðarinnar frá 9. apríl f.á.

Kom þá fyrir

1. Jarðarhús.....

Er svo úttektargjördinni lokið

Guðm Þorbjarnarson Páll Þórarinsson

Loftur Jónsson Einar Guðmundsson

þetta sem kv. tilskip. 24. apríl 1833 § 4 Cfr. opiðbrjef 28. apr. 1841, fyrir fram innritad í afsals og veðmala-bækur Skaptafellssýslu sub No 251 bls. 306, til þinglesturs á næsta mannfalspingi fyrir Dyrhólá-hrepp, og verður þvínæst gefið ókeypis vottorð um þinglesturinn.

Til staðfestu undirritad nofnum mitt og embætt-isinn sigli

Skrifstofu Skaptafellssýslu D. u. s.

Björgvin Vigfússon
settur
L. S.

Gjald til landssjöðs:
3 – þrjár – krónur
B. V.

252

Samrit

B. No 6500

Eg Þorvaldur Björnsson

Bjarnaborg í Reykjavík

Gjöri kunnugt: að jeg hefi fengið að láni hja Lands-bankanum í Reykjavík 1500 krónur – fimtan hundr-uð krónur – og lofa jeg að borga í vexti af láni þessu frá í dag 7% á ári, þangað til að ödruvísi verður ákvedið, og (að) anki 1% dráttarvexti, ef nokkur vanskil verda sýnd. Svo er mjer og skylt ad endur greida allt lánið innan sjö mánada.

Skylt er mjer ad greida vextina af láninu fyrir fram.

Til tryggingar skadlausri greidslu á láni þessu og vöxtum sem og þeim kostnadi, er orsakast kann af oskilsemi minni, hefi jeg fengið þá

Bjarnhjedinn Þorsteinsson Grettisgötu

Jón Hermannsson skrifstofustjóra og

Jón Magnússon skrifstofustjóra, til ad rita undir skuldabrjef þetta sem sjálfskuldar ábyrgdarmenn, og ábyrgjast þeir lánið allir fyrir einn og einn fyrir alla, unz því er ad fullu lokið.

Til frekari tryggingar fyrir láni þessu, ásamt vöxtum og ödrum kostnadi, er kann ad stafa af því, vedset jeg Landsbankanum med fyrsta vedrjetti jördina

Sölheima hjáleigu í Mýrdal og 5 ℔ f. m. í jördunni Leirum undir Eyjafjöllum med öllu, sem eigu Pessari fylgir og fylgjaber.

Lofa eg ad hinni vedsettu fasteigu, sem med vardingar gjörd dags. ~ er virt ~ skuli haldid vel vid, og ávallt, medan hun er vedsett Landsbankanum, vátryggd fyrir ad minsta kosti ~ krónur.

Af skuldabrjefi Pessu eru gjörd og undirskrifud 2 samrit, og má Pinglesa Pad á minn kostnad, án Pess jeg sje Par til kvaddur.

Skyldi mál sökn rísa útaf láni Pessu, er mjer skylt ad mæta fyrir gestarjetti í Reykjavík med sama fyrir vara og eg vdri innan bæjarmadur, vo er og um sjálfskuldar ábyrgdarmennina.

Til stadfestu undirrita jeg nafn mitt í vidurvist til kvaddravotta.

Reykjavík 18. jan. 1908

P. Bjarnarson

Sjálfskuldarábyrgdarmenn.

Bjarnhjedinn Porsteinsson

Jón Magnússon

Vitundarvottar:
Páll Ólafsson
Porl. Jónatansson

Hdskj. 44

001324

Eg Þorvaldur Björnsson

Bjarnaborg í Reykjavík

Gjöri kunnugt. Að jeg hefi fengið að láni hjá landsbankanum í Reykjavík 1500 krónur – fimmtán hundruð krónur- og lofa jeg að borga...

Fil frekari tryggingar fyrir láni þessu, ásamt vöxtum og öðrum kostnaði, er kann að stafa af því, veðset jeg Landsbankanum með fyrsta veðrjetti jörðina Sólheimahjáleigu í Mýrdal og 5 H f.m. í jörðinni Leirum undir Eyjafjöllum með öllu, sem eign þessari fylgir og fylgja ber...

Til staðfestu undirrita jeg nafn mitt í viðurvist tilkvaddra votta.

Reykjavík 18. jan. 1908

Þ. Bjarnarson

Sjálfsskuldarábyrgðamenn.

Bjarnhéðinn Þorsteinsson

Jón Magnússon

Vitundarvottar:

Páll Ólafsson

Þorl. Jónatansson

af því þinglesið á næsta manntalsþingi í Dyrhólahreppi

Gjald: þinglestur kr. 5.00
– fimm krónur –
S. E.

Skrifstofa Skaptafellssýslu 21. des. 1909
Sig. Eggerz

345

Veðdeild 3. flokkur
Samrit. Nº 92

Jeg Guðmundur Þorbjarnarson, hreppstjóri, Hvoli
Gjöri kunnugt: að jeg hefi fengið að láni hjá veðdeild
Landsbanka Íslands í Reykjavík 3300 kr. – þrjú þúsund
og þrjú hundruð krónur, skuldbind jeg mig til að
greiða vexti af láni þessu frá þessum degi 4½ af hundr.
á ári. Einnig er mjer skylt að greiða 4% lag til stjórnar-
kostnaðar og varasjóðs ½ af hundraði á ári. – Höfuðstól
láðnis skal endurborga á 30 árum (árin 1910–1939) og
er jeg skyldur að greiða veðdeildinni 1. október ár hvert
vexti, afborgun og tillag til stjórnarkostnaðar og varasjóðs í
einu lagi með jöfnri upphæð á hverjum gjalddaga, er sam-
tals nemur 214 kr. 68 a. á ári. Hafi jeg eigi innan 1. nóvemb.
borgað veðdeildinni þá upphæð, er jeg átti að líka 1. október
næst á undan, skal í dráttarvexti af nefndri upphæð greiða
1 af hundraði fyrir hverjum mánuð frá gjalddaga til borgunar-
dags, og skal sá mánuður, sem kominn er fram í, talinn
sem heill.

Greiði jeg eigi alla hin árlegu gjöld mín til veðdeildarinnar á ákveðn-
um tíma, er allt lánið þegar fallið í gjalddaga, án uppsagnar.
Hið sama gildir og ef veðið gengur svo úr sjer, að það er eigi
lengur fullnægjandi eptir því, sem ákveðið er, eða falli á
veðið eptirstöðvar af skuldum eða öðrum afgjöldum,
er ganga fyrir kröfum veðdeildarinnar.

Til byggingar skuldlausri greiðslu á láni þessu með vöxtum

og ödrum gjöldum til veddeildarinnar eins og ádur segir, sem og þeim kostnaði, er orsakast hann af vanskilum mínum og innheimtu lánsins, veðset jeg veddeildinni hjermeð með 1. veðrjetti: 9.24 # úr jörðinni Hvoli með tilheyrandi húsum, samkv. veðleyfi Jóns Einarssonar, dags. 19/10.'09, alla jörðina Álptagróf með tilheyrandi húsum og 29 # að f. m. úr Ytri-Sólheimum með tilheyrandi húsum, allar jarðirnar í Dyrhólahrepp í Skaptafellssýslu, með öllu, sem eign þessari fylgir og fylgja ber.

Lofa jeg að annast um að hinni veðsettu fasteign, sem með virðingargjörð dags. 23/9.'09 og 22/9.'09 er virt á 9500 kr. + 800 kr. + 1740 kr. skuli haldið vel við og áralt meðan hún er veðsett veddeildinni, leigð fyrir hæfilegt gjald eða leigu.

Sje hinni ~~vátryggðu~~ veðsettu húseign eigi haldið vátryggðri samskvæmt reglum veddeildarinnar fyrir að minsta kosti 2000 kr. og veddeildinni sent í tæka tíð skilríki fyrir því, að svo sje gjört, er allt lánið fallið í gjalddaga fyrirvaralaust, og stjórn veddeildarinnar jafnframt heimilt, að vátryggja húseignina á kostnað minn. Er þá ofannefnt veð einnig til tryggingar fyrir brunabótagjaldi því, er veddeildin þannig kann að inna af hendi.

Af skuldabrjefi þessu eru gjörð og undirskrifuð tvö samrit, og má þinglesa það á minn kostnað, án þess jeg sje tilkvaddur.

Reykjavík 4. nóv. 1909

Guðm. Þorbjarnarson

Vitundarvottar:
Láms Helgason
Jón Jónsson

Ár 1909, þriðjudaginn 21. desember er veðskuldabrjef þetta fyrirfram innritað í afsals og veðmálabók Skaptafellssýslu sub nr. 345, bls. 1/33 og verður eptisritið þing

345

Veðdeild 3. flokkur

Samrit

No 92

Jeg Guðmundur Þorbjarnarson, hreppstjóri; Hvoli
Gjöri kunnugt: að jeg hefi fengið að láni hjá veðdeild landsbanka Íslands í Reykjavik 3300 kr. – þrjú þúsund og þrjú hundruð krónur, skuldbind jeg mig til að greiða vexti af láni þessu frá þessum degi...

Til tryggingar skaðlausri greiðslu á láni þessu með vöxtum og öðrum gjöldum til veðdeildarinnar eins og áður segir, sem og þeim kostnaði, er orsakast kann af vanskilum mínum og innheimtu lánsins, veðset jeg veðdeildinni hjermeð með 1. veðrjetti: 9,24 H úr jörðinni Hvoli með tilheyrandi húsum samkv. Veðleyfi Jóns Einarssonar, dags19/10 '09, alla jörðina Álptagróf með tilheyrandi húsum og 29 H að f.m. úr Ytri-Sólheimum með tilheyrandi húsum, ...

Reykjavík 4. nóv. 1909
Guðm. Þorbjarnarson

Vitundarvottar:
Lárus Helgason
Jón Jónsson

vedbrjefi þinglesnu 18. febr. 1907 fyrir 450 kr.
Skrifstofu Skaftafellssýslu 28. maí 1913
Sig. Eggerz

Gjald: Kr. 4,00
— fjórar krónur —
S. E.

No 147.

U 30/Eg Erlingur Brynjólfsson Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi
Gjöri kunnugt: ad eg hefi fengid ad láni hjá Sparisjóti V.-Skaftafellssýslu í Vík Kr. 1000,00 — eitt þúsund krónur og lofa eg ad greida vexti af láni þessu frá í dag 5% á ári þangad til ödruvísi verdur ákvedit. Svo er mér og skylt, ad endurgreida árlega Kr. 100,00 — 1/10 hluta lánsins. Vexti og afborgun skal greida á tímabilinu frá 16. til 30. desember ár hvert. Greidi eg (lántakandi) eigi vexti eda afborgun í ákvedinu tíma, er öll skuldin þegar komin í gjalddaga. Skylt er mjér ad greida eins árs vexti ~~eda afborgun í ákvedinu tíma~~ fyrir fram og ennfremur 1% dráttarvexti ef eigi er stadid í skilum. Fyrsta afborgun greidist í desember gjalddaga 1912.

Til tryggingar skadlausri greidslu á láni þessu og vöxtum, eins og ódur segir, sem og þeim kostnadi, er orsakast kann af óskilsemi minni, vedset eg sparisjóti V.-Skaftafellssýslu hérmed med 1 vedrétti og uppforslurjétti: eignar og ábúdarjört mína 25 hundrud ad f. m. úr Ytri Sólheimum í Dyrhólahreppi medöllum húsum er bygd eru á jördinni og medöllu, sem eign þessari fylgir og fylgja ber. Lofa eg ad annast um, ad hinni vedsettu fasteign skuli haldit vel vid og ávalt, medan hún er vedsett sparisjóti V.-Skaftafellssýslu, leigd fyrir ad minsta kosti jafnmikid eftirgjald eda leigu og hún nú er leigd fyrir.

Sé hinni vedsettu húseign eigi haldit vátrygdri, samkvæmt reglum sparisjóttins, fyrir ad minsta kosti kr., er allt lánid fallit í gjalddaga fyrirvaralaust.

Af vedskuldabréfi þessu eru gjörd og undirskrifud tvö samrit, og má þinglesa þad á minn kostnad, án þess eg sé tilkvaddur.

Vík 5 desemb. 1911
Erlingur Brynjólfsson

Vitundarvottar:
Jón Þorsteinsson
Jón Gíslason

Ár 1913, mitvikudaginn 4. júní er framanskrád skjal fyrir fram

No 147

Eg Erlingur Brynjólfsson Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi

Gjöri kunnugt: að eg hefi fengið að láni hjá Sparisjóði V-Skaftafellssýslu í Vík kr. 1000,00 – eitt þúsund krónur og lofa eg að greiða vexti af láni þessu...

Til tryggingar skaðlausri greiðslu á láni þessu og vöxtum, eins og áður segir, sem og þeim kostnaði, er orsakast kann af óskilsemi minni, veðset eg sparisjóði V-Skaftafellssýslu hérmeð með 1 veðrétti og uppfærslurétti: eignar og ábýlisjörð mína 25 hundruð að f.m. úr Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi með öllum húsum er bygð eru á jörðinni og með öllu sem eign þessari fylgir og fylgja ber...

Af veðskuldabréfi þessu eru gjörð og undirskrifuð tvö samrit, og má þinglesa það á minn kostnað, án þess eg sé til kvaddur.

Vík 5 desemb. 1911

Erlingur Brynjólfsson

Vitundarvottar:

Jón Þorsteinsson

Jón Gíslason

fardögum (s: p. á.) er kaupandi [illegible] eigandi og umráðamaðr ofan tétrar eignar.

Afsals og vedmálabók 1910–1918

Afsal þetta er í tveim samhljóða framritum eitt handa hvorum, kaupanda og seljanda.

Nr 16

Seljandi svarar til vanheimildar.

Til stað festu eiginhandar nöfn oðilja ritað í viðurvist tveggja vitundarvotta.

pt. Hemru 12. maí 1915

Jón Eyjólfsson
seljandi

Sigurðr Jónsson
kaupandi

00173

Vitundarvottar:
Jón Einarsson
Valdimar Jónsson

Ár 1915, mánudaginn 17. maí var hinsvegarritað afsal lesið á manntalsþingi fyrir Skaftártungu hrepp og þérnæstinnfort í afsals- og vedmálabók Skaftafellssýslu sub nr. 247. bls. 331.

~~Skrifstofu Skaftafellssýslu 30. júlí 1915~~

Aths.: 1. Eignarheimild seljanda er ekki þinglesin.
2. Á jörðunni Búlandi hvílir:
a. 600 kr. vedskuld við Landsbanka Íslands med 1. vedr. í 10 ℔ 119 áln.; þingl. 9. mars 1903.
b. 200 kr. vedskuld við veddeild Landsbanka Íslands med 1. vedr. í 11 ℔ samhliða fyrri vedskuldinni. þinglesið 28. apríl 1910.

Til stað festu nafn mitt og embættisinnsigli.

Skrifstofu Skaftafellssýslu, 30. júlí 1915

Sigurjón Markusson
(LS)

Gjöld: þingl. 2 kr.
Aths. 1 —
Samtals kr. 3 — þrjár — krónur
SM.

Nr. 248.

Viðundirritaðir: Ég Ólafur H. Jónsson bóndi á Eystri Sólheimum í Mýrdal sem kaupandi og ég Guðmundur Þorbjarnarson bóndi á Stóra-Hofi, sem seljandi, gjörum svohljóðandi kaupsamning:

1. gr.

Hið selda eru jarðeignir Guðmundar Þorbjarnarsonar 17 hundruð 59 ál.

ad dýrleika í jörðunni Eystri-Sólheimum í Dyrhólahreppi og 14 hundruð og 60 ál. í Ytri-Sólheimum í sama hreppi (hvortveggja nýtt mat).

Í kaupinu eru öll jarðarhús eða andvirði þeirra, ásamt tilhegrandi kúgildum, sem eru 28 ær 1 kýr.

2. gr.

Kaupverðið er umsamið 5000.00 fimm þúsund krónur og skal kaupandi greiða það þannig: Helming kaupverðsins skal hann hafa greitt í peningum fyrir 10. júní 1915, hann tekur að sjer ad borga vedskuld hvílandi á hinni seldu jörð, sem er ad upphæð Kr. 821.72 átta hundruð tuttugu og ein Kr. 72 aur. Það sem ávantar kaupverðið, skal hann hafa borgað í peningum, eða bankavasctabrjefum 20. október 1915, og skal hann þá einnig hafa tekið að sjer ofangreinda vedskuld og komið henni af nafni seljanda.

3. gr.

Hið selda skal afhent kaupanda um leið og fyrri afborgun er greidd og hefur hann þá allar tekjur af eignunni þá þeim deigi. Þó skal honum heimilt að vedsetja eignina, sem sína eign, við banka eða adra opinbera lánstofnun, eftir að þessi samningur er gerðar.

4. gr.

Afsal fær kaupandi þegar hann hefir greitt kaupverðið og fullnægt skyldum sínum samkvæmt samningi þenum.

Rísi málsókn út af samningi þenum skal sótt og varið fyrir gestarjetti Vestur-Skaftafellssýslu. — Samningur þessi er gjörður í tveimur samhljóða frumritum og heldur hvor samningsaðili sínu eintaki.

Eystri-Sólheimum 24. nóvemb. 1914

Guðmundur Þorbjarnarson

Ólafur H. Jónsson

Vitundarvottar:

Bjarni Þorsteinsson

Nr. 248

Við undirritaðir: Ég Ólafur H. Jónsson bóndi á Eystri-Sólheimum í Mýrdal sem kaupandi og ég Guðmundur Þorbjarnarson bóndi á Stóra-Hofi, sem seljandi, gjörum svohljóðandi kaupsamning:

1. gr.

Hið selda eru jarðeignir Guðmundar Þorbjarnarsonar 17 hundruð 59 ál. Að dýrleika í jörðinni Eystri-Sólheimum í Dyrhólahreppi og 14 hundruð og 60 ál. í Ytri-Sólheimum í sama hreppi (hvortveggja nýtt mat)....

Eystri-Sólheimum 24. nóvemb. 1914

Guðmundur Þorbjarnarson

Ólafur H. Jónsson

Vitundarvottar:

Bjarni Þorsteinsson

0017

Nr. 263.

Jeg Þorvaldur Bjarnason frá Núpakoti

Gjöri kunnugt, ad jeg med brjefi þessu sel og afsala þeim Jóni Magnússyni bæjarfógeta og Jóni Hermannssyni skrifstofustjóra, báðum til heimilis í Reykjavík, eignarjörðmína Sólheimahjáleigu í Dyrhólahreppi innan Skaftafellssýslu, 12,2 hundruð ad dýrleika ad nýju mati, med kúgildum, húsum, gögnum og gædum til lands, vatns og ejávar, öllum, sem fylgja og fylgjaber, adengu undanskildu, fyrir umsamið kaupverð Kr. 2400,00 – tvö þúsund og fjögur hundruð krónur –, og með þvi ad þeir hafa greitt mjer kaupverðið ad fullu, þá segi jeg nefnda Jón Magnússon og Jón Hermannsson rjetta eigendur ad nefndri jörð Sólheimahjáleigu frá síðastliðnum fardagum ad telja.

Kaupandi haldi kaupi sínu til laga en jeg svara til lagarifti-inga.

Til stadfestu er nafn mitt undirritad í tveggja votta viðurvist.

Reykjavík, 15. júlí 1915.
Þ. Bjarnasson

Vitundarvottar:
B. Hjaltested
Jóhann Kristjánsson

Ár 1915, þriðjudagum 10. ágúst er framangreint afsal fyrir fram innfært í afsals- og vedmálabók Skaftafellssýslu sub nr. 263, bls. 349 og verður eftirriti af afsalinu lesið á næsta manntalsþingi fyrir Dyrhólahrepp.

Til stadfestu nafn mitt og embættisinnsigli.
Skrifstofu Skaftafellssýslu, D. u. s.
Sigurjón Markússon
(L. S.)

Gjald: 4-fjórar-krónur
Borgað S. M.

Nr. 262.

~~Samrit.~~
~~B. № 6500~~
~~Eg Þorvaldur Björnsson~~
~~Bjarnaborg í Reykjavík~~
~~Gjöri kunnugt: ad eg hefi fengið ad láni hjá Landsbankanum~~

í Reykjavík 1500 krónur fimtán hundrud krónur og lofa eg od greiđa í vexti af láni þessu frá í dag 7% á ári, þangad til od ödnvísi verđur ákvedid, og od auki 1% dráttarvexti, ef nokkur vanskil verđa sýnd. Svo er mjer og skylt od endurgreiđa alt lánid innan sjö mánađa.

Skylt er mjer od greiđa vextina af láninu fyrir fram.

Til tryggingor skadlausri greiđslu á láni þessu og vöxtum, sem og þeim kostnadi, er orsakast kann af óskilsemi minni, hefi eg fengid þá

Bjarnhéđinn Þorsteinsson Grettisgötu

Jón Hermannsson skriftofustjóra og

Jón Magnússon skriftofustjóra

til ad rita undir skuldabrjef þetta sem sjálfskuldarábyrgđarmenn, og ábyrgjast þeir lánid allir fyrir einn og einn fyrir alla, uns þrír er od fullu lokid.

Til frekari tryggingor fyrir láni þessu, ásamt vöxtum og ödrum kostnadi, er kunnu od stafa af þrí, vedset eg Landsbankanum med fyrsta vedrétti

jörđina Sólheimahjáleigu í Mýrdal og

5# f.m. í jörđinni Leirum undir Eyjafjöllum

med öllu, sem eign þessari fylgir og fylgja ber.

Lofa eg, od hinni vedsettu fasteign, sem med virđingorgjörđ dags. ~ er virt ~

skuli haldid vel vid og ávalt ámeđan húni er vedsett Landsbankanum, vátrygd fyrir od minsta korti ~ krónur.

Af skuldabrjefi þessu eru gjörđ og undirskrifud 2 samrit, og má þinglesa þad á minn kostnad, án þess eg sé tilkvaddur.

Skyldi málsóku rísa út af láni þessu, er mjer skylt od mæta fyrir gestarjetti í Reykjavík med sama fyrirvara og eg væri innanbæjarmadur, svo er og um sjálfskuldarábyrgđarmennina.

Til stađfestu undirrita eg nafn mitt í viđurvist tilkvaddra votta.

Reykjavík 18. jan. 1908

Þ Bjarnarson

Sjálfskuldarábyrgđarmenn.

Bjarnhjeđinn Þorsteinsson

Jón Magnússon

Jón Hermannsson

Vitundarvottar:

Pall Ólafsson

Þorl. Jónatansson

Vitundarvottar od undirskrift ábyrgđarmannanna

Ólafur V Ófeigsson

Gunnar Gunnarsson

(frá Vík)

Ár 1908.

Nr. 263.

Jeg Þorvaldur Bjarnason frá Núpakoti

Gjöri kunnugt, að jeg með brjefi þessu sel og afsala þeim jóni Magnússyni bæjarfógeta og Jóni Hermannssyni skrifstofustjóra, báðum til heimilis í Reykjavík, eignarjörð mína Sólheimahjáleigu í Dyrhólahreppi innan Skaptafellssýslu, 12,2, hundruð að dýrleika að nýju mati, með kúgildum, húsum, gögnum og gæðum til lands og sjávar, öllum, sem fylgja og fylfja ber, aðengu undanskildu, fyrir umsamið kaupverð kr. 2400...

Reykjavík, 15. júlí 1915.

Þ. Bjarnason

Stjórnartíðindi

fyrir

Ísland.

1915.

Lög

um

fasteignamat.

Nr. 22.
3. nóv.

Vjer Christian hinn Tíundi, af guðs náð Danmerkur konungur,
Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski,
Láenborg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Alþingi hefur fallist á lög þessi og Vjer staðfest þau með samþykki Voru:

1. gr.

Allar jarðeignir, lóðir og hús á landinu skal meta til peningaverðs 10. hvert ár, þó svo að fyrsta mat eftir lögum þessum skal fara fram árin 1916—1918 og því næst 1930 og svo hvert ár, er ártalið stendur á tug.

Ef fasteign verður fyrir miklum skemdum af völdum náttúrunnar eða verðmæti hennar rýrnar til muna á annan hátt milli þess, sem lögákveðið mat fer fram, getur eigandi krafist endurvirðingar. Sömuleiðis getur landsstjórnin látið nýtt mat fram fara á einstökum fasteignum, er hækka mjög í verði án tilkostnaðar af hálfu eiganda.

2. gr.

Hverja fasteign skal meta eins og hún mundi sanngjarnlega seld eftir gæðum hennar. Til hliðsjónar við matið skal hafa tekjur þær, er fást af fasteigninni, leigumála þann, sem er eða telja má hæfilegan, verð það, er fasteignin hefir verið seld fyrir síðustu 10 ár áður en matið fór fram, söluverð nágrannafasteigna á sama tíma og virðingar til lántöku og veðsetningar. Fasteignir skulu metnar til peninga í hundruðum króna, og skal matsverð hverrar eignar standa á heilu hundraði.

3. gr.

Til undirbúnings og fyrirgreiðslu við mat fasteigna skulu hreppstjórar í sveitum og bæjarfógetar í kaupstöðum, hver í sínu umdæmi, semja skýrslu um allar fasteignir í hreppnum eða kaupstaðnum. Skýrslur þessar skal rita á eyðublöð, er Stjórnarráðið segir fyrir um og lætur prenta, og skulu þær sendar formanni fasteignamatsnefndar fyrir lok marsmánaðar það ár, sem matið á fram að fara, og skulu þær fylgja matsgerðunum.

Ef að fasteignamatsnefnd æskir þess, er hreppsnefndum og bæjarstjórnum skylt að láta henni í tje allar þær skýringar, sem kostur er á, til leiðbeiningar við mat fasteigna.

4. gr.

Við matið skal hver jörð, sem hefir sjerstök bæjarhús, og afskift tún og engi, metin út af fyrir sig, hvort sem jörðin hefir áður talist lögbýli eða hjáleiga. Verði ágreiningur um þetta eða vafasamt þyki, hvort jarðeign, sem er skift sundur milli fleiri eigenda, skuli metin í einu lagi, sker sýslumaður úr þeim ágreiningi, að fengnum tillögum úttektarmanna hreppsins.

Eyðijarðir og eyðilönd, sem sjermetin hafa verið til dýrleika, skal meta sjer í lagi, nema legið hafi að fullu og öllu í síðustu fimtíu ár undir aðra jörð.

Nr. 22. 3. nóv.

5. gr.

Með hverri jarðeign skal meta sjerstaklega hús þau, er á henni standa, hvort heldur þau eru eign landeiganda eða annara, og mannvirki þau og umbætur, er gerð hafa verið á eigninni síðustu 10 árin. Sömuleiðis skal meta allskonar hlunnindi jarða og ítök í annara lönd, og skulu öll eignagögn jarða og landamerkjabrjef, er jörðinni fylgja, afhent matsnefndinni í staðfestu eftirriti eða frumriti, og skulu þau síðan látin fylgja matsgerðunum.

Með jörðum skulu eigi metin innstæðukúgildi eða annað lausafje, er jörð kann að fylgja.

6. gr.

Húseignir allar í kaupstöðum, kauptúnum og þorpum skal meta svo, að húsin sjeu metin sjer í lagi og lóð sú og mannvirki, er hverri húseign fylgir, sjer í lagi.

Enn fremur skal meta sjerstaklega allar lóðir og lendur, ásamt mannvirkjum, ítök og fasteignarrjettindi, sem ekki fylgja neinni jörð eða húseign.

7. gr.

Afrjettarlönd þau, sem eru eign sveita og einungis notuð til uppreksturs, skal eigi meta sjerstaklega, en aftur á móti ber að taka upprekstrarrjettinn til greina við mat jarða þeirra, er hann eiga.

Þrætulönd milli jarða skulu metin sjer í lagi.

8. gr.

Hverri fasteign, sem metin er, skal lýsa í fám orðum, og skal ákveða hana svo skýrt, að eigi sje um að villast hver hún er; nafngreina skal eiganda hennar og notanda. Þegar mat fer fram í fyrsta sinn, skal tilgreina landamerki í matsgerðinni.

9. gr.

Til ábúðarskatts skulu hverjar 150 kr. í matsverði jarða taldar eitt hundrað á landsvísu. En því skal slept til ábúðarskatts, sem verð húsa kann að fara fram úr helmingi af matsverði jarðar, að undanskildu verði húsanna og þeirra mannvirkja og umbóta, sem gerð hafa verið á jörðinni síðustu 10 árin.

Húsaskattur af skattskyldum húsum, skal tekinn af matsverði húsanna, að viðbættu matsverði þeirrar lóðar eða lóðarrjettinda, er hverri húseign fylgir.

10. gr.

Í hverri sýslu og kaupstað skal skipa 3 menn í fasteignamatsnefnd. Skulu 2 nefndarmenn kosnir af sýslunefnd eða bæjarstjórn, en hinn 3. skipar Stjórnarráðið, og skal hann vera formaður nefndarinnar. Á sama hátt skal skipa 3 varanefndarmenn, er taki sæti í nefndinni í forföllum hinna, eftir reglum þeim, er settar verða í reglugjörð um fasteignamat.

Í hverri sýslu (lögsagnarumdæmi) og kaupstað skal vera yfirmatsnefnd. Í kaupstöðum skipar Stjórnarráðið formann yfirmatsnefndar og 2 aðra nefndarmenn, en í sveitum eiga sæti í nefndinni sýslumaður, sem er formaður, og tveir menn, er Stjórnarráðið skipar. Á sama hátt skal skipa varanefndarmenn, er taki sæti í nefndinni í forföllum hinna, eftir reglum þeim, sem settar eru í reglugjörð þeirri, er að framan getur.

11. gr.

Sami maður má eigi sitja í fasteignamatsnefnd og yfirmatsnefnd. Yfirmatsnefndarmenn, aðrir en formenn, utan kaupstaða, skulu skipaðir æfilangt. Matsnefn-

darmenn, aðrir en formenn, skulu skipaðir til 10 ára, þannig, að annar nefndarmanna fer frá 5. hvert ár, í fyrsta skifti eftir hlutkesti. Ef nefndarmaður deyr eða fer frá af öðrum ástæðum, áður en starfstími hans er liðinn, tekur varamaður sæti í nefndinni þann tíma, sem hann átti eftir að vera.

Nefndarmann, sem gengur úr, má skipa aftur svo oft sem vill. Þó er enginn, sem verið hefir 10 ár eða lengur í nefnd, skyldur til að taka skipun af nýju. Sextugur maður er ekki skyldur að taka á móti nefndarskipun.

12. gr.

Hver sem skipaður er í fasteignamatsnefnd eða yfirmatsnefnd, skal vinna eið að starfi sínu. Fasteignamatsnefndarmenn og yfirmatsnefndarmenn fá í fæðispeninga og ferðakostnað 5 krónur hvern dag, sem þeir gegna nefndarstörfum.

13. gr.

Fasteignamat og yfirmat skal fara fram samkvæmt reglugjörð, er Stjórnarráðið semur, og skal því lokið í hverju umdæmi fyrir 15. júlí, í fyrsta sinni 1918. Matsgerðirnar úr hverjum hreppi skulu lagðar fram 1. ágúst, á þingstað hreppsins, eða öðrum hentugum stað, er auglýstur skal fyrirfram, og liggja þar til sýnis út mánuðinn. Að því búnu skulu þær sendar formanni yfirmatsnefndar.

14. gr.

Við mat fasteigna skal gefa eiganda eða umráðanda kost á að koma fram með þær skýringar, er hann óskar að teknar verði til greina við matið. Svo er hann og skyldur til að gefa matsmönnum allar þær upplýsingar um fasteignina, er þeim þykir nauðsynlegar. Sje hann óánægður með mat það, sem sett er á fasteignina, skal hann bera upp kæru sína brjeflega fyrir formanni yfirmatsnefndar fyrir 31. dag ágústmánaðar. Innan sama tíma er hverjum eiganda heimilt að kæra yfir mati á öðrum fasteignum. Yfirmatsnefnd fellir úrskurð um kæruna, að fengnu áliti fasteignamatsnefndar, og tilkynnir úrskurðinn kæranda, og er því máli þar með ráðið til lykta.

15. gr.

Yfirmatsnefnd skal endurskoða mat allra fasteigna í umdæmi sínu, og ef henni virðist eitthvað vera óljóst eða rangt, getur hún heimtað nánari skýringar og skal síðan, að fengnum tillögum fasteignamatsnefndar, lagfæra matið eftir því sem henni þykir rjett vera.

Innan októbermánaðarloka skal formaður yfirmatsnefndar afgreiða matsgerðirnar til Stjórnarráðsins.

16. gr.

Samkvæmt matsgerðum fasteignamatsnefnda með þeim breytingum, er á matinu hafa orðið við úrskurð eða endurskoðun yfirmatsnefnda, lætur landsstjórnin semja fasteignabók fyrir alt landið. Gildir hún frá 1. apríl eftir að matinu er lokið, í fyrsta sinn frá 1. apríl 1920 til þess tíma, er nýtt fasteignamat kemur í gildi. Fasteignabókin skal löggilt af Stjórnarráðinu, prentuð og send ókeypis öllum þeim, er fá Stjórnartíðindin kauplaust. Breytingar þær, sem verða á mati fasteigna milli þess, sem lögákveðið mat fer fram, skal birta í A-deild Stjórnartíðindanna.

17. gr.

Allan matskostnað skal greiða úr landssjóði. Þó skal sá er krefst endurvirðingar milli þess, sem lögákveðið mat fer fram, greiða kostnaðinn við virðinguna, nema verðið breytist um $^1/_{10}$ eða meira.

Nr. 22. 3. nóv.

18. gr.

Þegar fasteignabók sú, sem nefnd er í 16. gr., kemur í gildi, þá er úr gildi numin tilskipun 1. apríl 1861 um löggilding nýrrar jarðabókar fyrir Ísland.

Eftir þessu eiga allir hlutaðeigendur sjer að hegða.

Gefið á Amalíuborg, 3. nóvember 1915.

Undir Vorri konunglegu hendi og innsigli.

Christian R.

(L. S.)

Einar Arnórsson.

Nr. 23. 3. nóv.

Lög

um

dýrtíðaruppbót handa embættis- og sýslunarmönnum landssjóðs.

Vjer Christian hinn Tíundi, af guðs náð Danmerkur konungur, Vinda og Gauta, hertogi í Sljesvík, Holtsetalandi, Stórmæri, Þjettmerski, Láenborg og Aldinborg,

Gjörum kunnugt: Alþingi hefur fallist á lög þessi og Vjer staðfest þau með samþykki Voru:

1. gr.

Meðan verðhækkun sú, sem nú er á lífsnauðsynjum, stendur eða breytist eigi að verulegum mun, veitir landssjóður embættis- og sýslunarmönnum sínum dýrtíðaruppbót eftir þeim reglum, er í lögum þessum greinir.

2. gr.

Þeir, er fyrir fleirum hafa að sjá en sjálfum sjer, skulu fá uppbót sem nú skal greint:

1. Þeir, er hafa í árslaun undir 500 kr., 30 % af launahæðinni.
2. Þeir, er hafa í árslaun frá 500—1000 kr., 20 % af launahæðinni.
3. Þeir, er hafa í árslaun 1000—1500 kr., 15 % af launahæðinni.
4. Þeir, er hafa í árslaun 1500—2000 kr., skulu fá 10 % af launahæðinni.

Auk þess skulu greiddar á ári 10 kr. fyrir hvert barn undir 16 ára aldri, er embættis- eða sýslunarmaður á að framfæra.

3. gr.

Þeir, sem eigi hafa fyrir öðrum en sjálfum sjer að sjá, skulu fá dýrtíðaruppbót eftir þeim reglum, er hjer segir:

1. Þeir, er hafa árslaun undir 500 kr., 20 % af launahæðinni.
2. Þeir, er hafa 500—1000 skulu fá 10 % af launahæðinni.
3. Þeir, er hafa 1000—1500 kr., 5 % af launahæðinni.

Reglugjörð

7
26. jan.

um

fasteignamat.

I. KAFLI.

Almenn ákvæði.

1. gr.

Allar jarðeignir, lóðir og hús á landinu skal meta til peningaverðs 10. hvert ár. Fyrsta matið skal fara fram árin 1916—1918 (l. nr. 22, 3. nóv. 1915, 1. gr. 1. mgr. Skammstöfuð hjer eftir fml.), og skal því lokið 15. júlí 1918 (fml. 13. gr.). Því næst ber að semja allsherjarfasteignabók fyrir land alt, og löggildir stjórnarráðið hana. Hún öðlast gildi frá 1. apríl 1920 (16. gr. fml.). Um leið og fasteignabókin öðlast gildi, er úr lögum numin tilsk. 1. apríl 1861 um löggildingu nýrrar jarðabókar (fml. 18. gr.).

Fyrsta fasteignamat.

Fasteignabókin 1. apríl 1920.

2. gr.

Næsta fasteignamat skal að öllu fara fram árið 1930, og svo framvegis 10. hvert ár. Skal þá og hvert skifti, er reglulegt mat fasteigna fer fram, samin og gefin út allsherjarfasteignabók fyrir land alt, og fellur þá úr gildi fasteignamatsbók sú, sem samin hefir verið og út gefin samkvæmt næsta reglulegu mati á undan, og endurvirðingar þær, er fram kunna að hafa farið, sbr. 3. gr.

Fasteignamat eftir 1920.

Fasteignabækur.

3. gr.

Milli þess, er regluleg fasteignamöt fara fram, skal endurvirðing fara fram (fml. 1. gr. 2. mgr.):

1. Eftir kröfu eiganda fasteignar. Eigandi getur krafist endurvirðingar, ef fasteign hans verður fyrir miklum skemdum af völdum náttúrunnar, svo sem af sandfoki, skriðum, vatnaágangi, jarðskjálftum, eldgosum o. s. frv. Ennfremur getur eigandi krafist endurvirðingar, ef verðmæti fasteignar hans rýrnar til muna á annan hátt, svo sem af því að atvinnuvegur, sem áður var rek-

Endurvirðingar.

7 26. jan.

inn í nánd við eða í sambandi við mannvirki, legst niður, breyttar samgöngur valda verðlækkun hennar o. s. frv.

2. Eftir kröfu landsstjórnarinnar, ef fasteign hækkar í verði án tilkostnaðar eiganda, svo sem vegna breyttra samgangna, atvinnuvega, sem reknir verða í sambandi eða í nánd við fasteignina eða endurbóta á henni af hálfu notenda, en án tilkostnaðar eiganda o. s. frv.

4. gr.

Aðferð við endurvirðingar.

Sá, er endurvirðingar krefst, skal senda skriflega kröfu þar um til formanns undirfasteignamatsnefndar í þeirri sýslu eða kaupstað, þar sem fasteignin liggur, og skal formaður kveðja nefndina saman sem fyrst að unt er. Skal eignin síðan metin eftir sömu reglum sem samskonar fasteignir alment, og matsgjörðin síðan eða matsgjörðirnar, ef fleiri eru, lagðar fram á hentugum stað í þeim hreppi eða kaupstað, þar sem eignirnar eru, enda sje það auglýst fyrirfram. Skulu matsgjörðir þessar liggja til sýnis mánaðartíma, og síðan sendar formanni yfirmatsnefndar. Skal hann kveðja saman yfirmatsnefnd og fer um yfirmatið sem yfirmat fasteigna alment.

Eigandi fasteignar eða landsstjórnin geta og fundið að þeim matsgjörðum, er hjer um ræðir, sem matsgjörðum alment.

5. gr.

Kostnaður. Endurvirðingar.

Allan matskostnað skal greiða úr landssjóði. Þó skal sá, er krefst endurvirðingar (sbr. 3. og 4. gr.), greiða kostnað við virðinguna, nema verðið breytist við hana um $^1/_{10}$ hluta eða meira (fml. 17. gr.).

II. KAFLI.

Matsnefndir, skipun þeirra o. fl.

6. gr.

Undirmatsnefndir. Varamenn.

Í hverju sýslufjelagi og í hverjum kaupstað skal vera 3. manna undirmatsnefnd. Nefnir stjórnarráðið formann, en sýslunefnd eða bæjarstjórn 2 nefndarmenn. Á sama hátt er tilnefndur varaformaður og varamenn (fml. 10. gr. 1. mgr.). Varaformaður tekur sæti í nefndinni, ef formaður deyr eða forfallast. Varanefndarmenn taka á sama hátt sæti í nefndinni, ef aðalnefndarmenn deyja eða forfallast í þeirri röð, er formaður tiltekur (sbr. fml. 11. gr. 1. mgr.).

7. gr.

Yfirmatsnefndir utan kaupstaða.

Í hverri sýslu (og er hjer átt við lögsagnarumdæmi, en eigi sýslufjelög) skulu vera 3 yfirfasteignamatsmenn. Er sýslumaður formaður yfirmatsnefndar,

en hina nefnir stjórnarráðið. Á sama hátt skipar stjórnarráðið 2 varamenn, er taka skulu sæti í forföllum aðalmanna á sama hátt sem fyrir er mælt í 6. gr. (fml. 10. gr. 2. mgr., sbr. 11. gr. 1. mgr.). 7 26. jan.

Yfirmatsnefndir í kaupstöðum.

Í kaupstöðum landsins skipar stjórnarráðið alla 3 yfirmatsmennina og 3 varamenn, er taka sæti í nefndinni í forföllum aðalmannanna, þannig, að varaformaður tekur sæti aðalformanns og varamenn sæti aðalmanna, samkvæmt fyrirmælum 6. greinar (fml. 10. gr. 2. mgr. sbr. 11. gr. 1. mgr.).

8. gr.

Vanhæfi matsmanna.

Aldrei má sami maður sitja á sama tíma í fasteignamatsnefnd og yfirmatsnefnd (11. gr. 1. mgr.). Eigi má maður heldur taka þátt í mati eignar sjálfs síns nje ættingja sinna eða sjer tengdra í beina línu upp eða niður á við (foreldrar, börn, barnabörn, stjúp- eða tengdaforeldrar, stjúp- eða tengdabörn o. s. frv.).

9. gr.

Starfatími matsmanna.

Formenn yfirmatsnefnda í kaupstöðum eru skipaðir æfilangt. Sama er um aðra yfirmatsmenn bæði í kaupstöðum og utan kaupstaða. Geta yfirmatsmenn því eigi að lögum skorast undan starfanum, nema heilsulasleiki banni eða þeir flytjist brott úr umdæminu (sbr. og síðustu setningu þessarar gr.). Sama er um varamenn.

Undirmat.

Formenn og varaformenn undirmatsnefnda eru og skipaðir æfilangt. Aðrir undirmatsmenn, aðalmenn og varamenn, eru skipaðir til 10 ára, þannig, að annar nefndarmanna fer frá 5. hvert ár, í fyrsta skifti árið 1921, eftir hlutkesti. Skal sýslunefnd eða bæjarstjórn hluta um, hvor frá skuli fara, og kjósa síðan í stað hans.

Endurskipun.

Endurskipa má þá nefndarmenn, sem úr ganga, en enginn er skyldur að taka við endurskipun, ef hann hefir verið í undirmatsnefnd 10 ár eða lengur.

Undanþágurjettur.

Svo getur og sextugur maður altaf skorast undan að taka á móti nefndarskipun (fml. 11. gr. 2. mgr.).

10. gr.

Eiður matsmanna.

Áður en fasteignamatsmaður, sem skipaður hefir verið af sýslunefnd, bæjarstjórn eða stjórnarráði (þar á móti eigi sýslumenn), tekur til starfa í fyrsta skifti, skal hann undirrita svolátandi eiðstaf, sem formaður nefndar (yfir- eða undirmatsnefndar) skal innrita í gjörðabók nefndarinnar:

»Jeg N. N. (eða ef fleiri skulu vinna eiðinn í einu: Vjer N. N. og N. N.), sem skipaður er fasteignamatsmaður í N. N. (sýslu eða kaupstað) sver það, að matsstörfin skal jeg rækja með alúð og samviskusemi svo sem jeg veit sannast og rjettast.

Svo hjálpi mjer guð og hans heilaga orð«.

11. gr.

26. jan.

Bókhald. Sjerhver fasteignamatsnefnd, bæði undir- og yfirmatsnefnd, skal hafa sína gjörðabók, löggilta af stjórnarráðinu. Skal formaður nefndar geyma bókina. Í bók þessa skal rita greinilega lýsingu á hverri fasteign, sem metin er, Yfirmatsnefnd getur þó látið sjer nægja, við hverja fasteign, að vísa til lýsingar undirmatsnefndar, ef hún hefir ekkert við þá lýsingu að athuga. Ella lýsir hún eigninni eftir því, sem hún telur rjett vera. Að loknu mati skulu matsmenn allir, er einhvern þátt hafa í mati tekið, undirrita matsgjörðirnar.

Fasteignirnar skulu skráðar í gjörðabók í framhaldandi töluröð, jarðeignir eftir rjettri boðleið í hrepp, en húseignir og lóðir í kaupstöðum, kauptúnum og þorpum eftir götunúmerum, ef sett eru, og skal sömu röð fylgt í gjörðabók yfirmatsnefndar (sbr. fml. 8. gr.). Við hverja fasteign skal getið dýrleika hennar eftir því, sem matsmenn meta hana, en síðan skulu matsnefndir skrá á öðrum stað í bókina sjer og óslitið í sömu röð allar fasteignir ásamt dýrleika þeirra.

Að loknu undirmati sendir formaður undirmatsnefndar gjörðabók formanni yfirmatsnefndar í hlutaðeigandi sýslu eða kaupstað.

III. KAFLI.

Undirmat.

12. gr.

Undirbúningur. Til undirbúnings og fyrirgreiðslu við mat fasteigna skulu hreppstjórar í sveitum og bæjarfógetar í kaupstöðum, hver í sínum umdæmum, semja skýrslu um allar fasteignir í hreppnum eða kaupstaðnum. Skýrslur þessar skal rita á eyðublöð, er stjórnarráðið segir fyrir um og lætur prenta. Eyðublöðin eiga hreppstjórar og bæjarfógetar að fylla út eftir bestu vitund, og senda þau síðan formanni undirmatsnefndar fyrir marsmánaðarlok það ár, er mat skal fara fram, í fyrsta sinni fyrir lok marsmánaðar 1916. Skýrslur þessar skulu fylgja matsgjörðunum (fml. 3. gr. 1. mgr.).

Skýrslur hreppstjóra og bæjarfógeta.

Spurningar til eigenda og umráðamanna. Ennfremur sendir stjórnarráðið eyðublöð með spurningum um það, er fasteignir snertir, og skulu bæjarfógetar og hreppstjórar sjá um, að eigendur eða umráðamenn svari þeim, og skulu þeir að því loknu senda þær formanni undirmatsnefndar. Fylgja eyðublöðin útfylt síðan matsgjörðunum.

Skýringar hreppsnefnda og bæjarstjórna. Auk þessa er hreppsnefndum og bæjarstjórnum skylt að láta matsnefndum í tje allar þær skýringar, sem kostur er á, til leiðbeiningar við mat fasteigna, ef matsnefnd æskir slíkra skýringa (fml. 3. gr. 2. mgr.).

13. gr.

Upplýsingar eiganda fasteigna. Matsnefnd á að gefa eiganda eða umráðanda kost á að koma fram með þær skýringar, er hann óskar, að verði teknar til greina við matið á fasteign

hans. Einnig er eiganda eða umráðamanni skylt að veita matsmönnum allar þær upplýsingar um fasteignina, er honum er unt að veita og þeir telja sjer þörf á að fá (fml. 14. gr.). 7 26. jan.

Hvarvetna þess, er matsnefnd þykir sjer eigi fært að meta eign án þess að skoða hana, skal slík skoðun fara fram. Áður en mat byrjar í hreppi hverjum eða kaupstað, skal það auglýst með hæfilegum fyrirvara á þann hátt, sem vant er að birta auglýsingar á þeim stað, svo og hvar nefndin haldi fundi sína í hreppnum eða kaupstaðnum, svo að menn geti þangað komið og látið matsnefnd í tje nauðsynlegar upplýsingar. Þegar matsnefnd þykist þurfa að skoða fasteignir, skal hún gjöra notanda og eiganda eða umráðamanni, ef hann er annar og þess er kostur, viðvart með hæfilegum fyrirvara. **Skoðun fasteigna.** **Auglýsing mats.**

14. gr.

Hverri fasteign, sem metin er, skal lýst greinilega og skal ákveða svo skýrt, að eigi sje um að villast, hver hún er. Nafngreina skal og eiganda og notanda, og nefna stöðu þeirra og heimili, og ef þeir eru fleiri, þá hversu mikinn hluta eignarinnar þeir eigi eða noti (sbr. 8. gr. fml.). Lýsing þessa skal skrá í gjörðabók (sbr. 11. gr.), en þar að auki ber matsnefndum jafnframt að skrá matsgjörðirnar sjerstaklega og leggja samritin fram í hreppnum eða kaupstaðnum (sjá 21. gr.). Samrit þessi skulu á sínum tíma send formanni yfirmatsnefndar, og geymd í skjalasafni sýslunnar eða kaupstaðarins til afnota við næsta fasteignamat. **Lýsing fasteigna.**

15. gr.

Hverja fasteign skal meta eins og hún mundi vera sanngjarnlega seld eftir kostum hennar og ókostum (sbr. 18. og 19. gr.). Til hliðsjónar við matið skal hafa tekjur þær, sem fást af fasteigninni, leigumála þann, sem er eða telja má hæfilegan, verð það, er fasteign kann að hafa verið seld fyrir síðustu árin fyrir matið, söluverð nágrannafasteigna á sama tíma og virðingar til lántöku, veðsetningar eða annars. **Samreglur um allar fasteignir.**

Allar fasteignir skal virða til peninga í hundruðum króna, og skal matsverð hverrar fasteignar standa á heilu hundraði (fml. 2. gr.). **Virða til króna.**

16. gr.

Fyrsta skifti, er jarðeignir eru metnar samkvæmt reglugjörð þessari, skulu tilgreind landamerki í matsgjörðinni (fml. 8. gr. niðurl.). Sje til þinglesin landamerkjaskrá samkvæmt landamerkjalögum nr. 5, 17. mars 1882, nægir þó að vísa til hennar. Öll eignagögn jarða, svo sem lögfestur, gömul landamerkjabrjef eða ítakaskrár, sem eigi eru vitanlega skráð í embættisbækur og kostur er á, ber að afhenda matsnefnd í frumriti eða staðfestu eftirriti. Skulu þau gögn fylgja matsgjörðunum (sbr. fml. 5. gr. 1. mgr.). **Sjerreglur um jarðir.** **Landamerki.** **Eignagögn.**

Hvað meta skal. Hver sú jörð, er hefir sjerstök bæjarhús og afskift tún og engi, skal metin út af fyrir sig, hvort sem hún hefir áður talist lögbýli eða hjáleiga. Verði ágreiningur um þetta, eða vafasamt þyki, hvort jarðeign, sem skift er sundur

Skiftar jarðir milli fleiri eigenda (þ. e. skift í fleiri býli) skuli metin í einu lagi, sker sýslumaður úr þeim ágreiningi, að fengnum tillögum úttektarmanna hreppsins (fml. 4. gr. 1. mgr.).

Fleirbýli. Ef fleirbýli er á jörð, ber því að meta sjer hvert býli, ef það fullnægir

Hjáleigur. áðurnefndum kröfum. Sama er um hjáleigur. Þurrabúðir skulu og metnar

Þurrabúðir. sjerílagi, en afgjald þeirra skal talið til jarðarinnar.

Eyðijarðir. Eyðijarðir og eyðilönd, sem sjermetin hafa verið til dýrleika, skal meta sjerílagi, enda þótt bæjarhús sjeu niðurlögð, nema legið hafi að fullu og öllu undir aðra jörð síðustu 50 árin fyrir matið (fml. 4. gr. 2. mgr.).

Niðurlagðar hjáleigur. Þar sem hjáleigur hafa verið lagðar undir höfuðból og bæjarhús niðurlögð, ber að meta þær með höfuðbólinu.

Jarðir samanlagðar. Þar sem sjálfstæð býli hafa verið niðurlögð á síðustu 50 árum og lögð undir aðrar jarðir að einhverju leyti eða öllu, skal meta þau sjer, eins og þau væru sjerstök lögbýli.

Afrjettarlönd. Afrjettarlönd, sem eru eign einnar eða fleiri sveitar og einungis eru notuð til upprekstur, skal eigi meta sjerstaklega, en taka ber til greina upprekstursrjettinn þegar jarðir eru metnar í þeirri sveit, sem upprekstursrjettinn eiga (fml. 7. gr. 1. mgr.).

Nú hefir sveitarfjelag aðrar nytjar afrjettar, t. d. skóg, veiði fugla eða fiska, reka, námur, fossafl o. s. frv., og ber þá að taka þær nytjar til greina, er meta skal jarðeignir í sveitinni eða þær jarðeignir, er sjerstaklega kunna að hafa nytjar þessar, t. d. vegna legu sinnar.

Nú á einstök jörð eða jarðir sjerstakt upprekstrarland, og skal þá taka það til greina við mat jarðarinnar.

Þrætulönd. Þrætulönd (ɔ: lönd, er tvær eða fleiri jarðir gjöra tilkall til og þrætan er eigi löglega útkljáð til fullnaðar með samningi eða dómi) skal meta sjerílagi (fml. 7. gr. 2. mgr.).

Innstæðukúgildi og annað lausafje, er jörð kann að fylgja, t. d. bát, skal eigi meta með henni (fml. 5. gr. 2. mgr.). En geta skal innstæðukúgilda í gjörðabók og annars slíks fylgifjár með jörðum.

Með hverri jarðeign skal meta sjerstaklega (þ. e. virði þeirra skal greint út af fyrir sig) hús þau, er á henni standa, hvort sem þau eru eign landeiganda eða annara, svo og mannvirki þau og umbætur, er gjörðar hafa verið á eigninni síðustu 10 árin (fml. 5. gr. 2. mgr.), t. d. túnasljettur, girðingar o. s. frv. En geta skal og lýsa og meta sjer, hvað landeigandi á eða aðrir.

18. gr.

Þá er meta skal jarðeign til peningaverðs samkv. lögum nr. 22, 3. nóv. 1915,

7
26. jan.

Spurningar

um ýms atriði, er snerta hús og lóðir í kaupstöðum, kauptúnum og þorpum, og ætlast er til að eigendur eða umráðendur, eða notendur fyrir þeirra hönd, svari til afnota við fasteignamat 1916—1918.

I. Hús og meðfylgjandi lóð.

Húsið nr. (eða önnur nægileg skilgreining) ..... í ..... hreppi. / kaupstað.

1. Hve stórt er húsið (lengd, breidd, hæð)? Hve margar íbúðir eru í því? Hve mörg herbergi fylgja hverri íbúð?
2. Úr hverju er húsið bygt (grjót, steini, steinsteypu)? Hvernig eru þak og veggir varðir (með járni, timbri o. s. frv.)? Hvenær er það bygt?
3. Er kjallari undir húsinu? Hversu stór? Er kjallarinn þurr eða rakur? Er íbúð í kjallara?
4. Er húsið hlýtt, kalt, þurt, rakt?
5. Eru baðtæki í húsinu?
6. Er vatnssalerni í því?
7. Hverskonar eru hitunar- og eldunartækin (miðstöðvarhitun, ofnar, eldavjel o. s. frv.)?
8. Er vatnsleiðsla í húsinu?
9. Hvernig er húsið lýst? Er rafmagns- eða gaslýsing í húsinu?
10. Hefir húsið verið virt? Í hverju skyni hefir það verið virt? Hversu há er virðingin? Hvenær fór hún fram?
11. Hvað fæst árlega í leigu eftir húsið? Hvaða ársleiga er hæfileg?
12. Hvert er síðasta söluverð hússins? Var það selt fyrir peninga eða í skiftum? Hvað var látið á móti, ef skifti voru?
13. Hversu stór er lóð sú, sem húsinu fylgir?
14. Til hvers er hún notuð eða nothæf? (Ef matjurtagarður er, skal stærð hans greind).

ber að taka til greina og skrá í gjörðabók alt það, er telja má að máli skifti um verðmæti eignarinnar. Hjer til telst einkum:

Leiðbeiningar um mat og matsskýrslur hverrar einstakrar jarðar

A. Mannvirki á jörðinni:
   1. Mannvirki, sem jörð fylgja, svo sem hellar úthöggnir, garðar (heygarðar, matjurta eða blómgarðar), girðingar, vörslu- eða áveituskurðir, vatns-, rafmagns- eða gasleiðsla, fjár- eða hestarjettir, brunnar eða önnur vatnsból, safnþrær o. s. frv., og skal öllu slíku lýst í stuttu máli.
   2. Mannvirki, er notandi (ábúandi) á.
   3. Mannvirki, er aðrir en eigandi og notandi eiga.

B. Jarðnytjar:
   1. Tún og nátthagar, hvað af sjer gefi, hvernig sje (sljett, þýft, harðlent, sendið o. s. frv.), möguleika til útgræðslu o. s. frv.
   2. Útengi, hvað af sjer gefi, hvernig sje (þýft, blautt, sljett, þurt), áveituengi, heyfall, hvort langt eða stutt á það o. s. frv.
   3. Útbeit (fjalllendi, skóglendi, mýrlendi, erfitt að nota eða auðvelt, snjóþyngsli, selför, vetrar- eða sumarbeit, fjörubeit o. s. frv.).

C. Önnur jarðargæði, nytjar eða hlunnindi, svo sem:
   1. Skógur, mótak, torf- og reiðingsrista, hellutak eða önnur byggingarefni (svo sem grjót, möl, sandur), meltekja.
   2. Veiði (silungs- lax- fugla), eggver (sjerstaklega æðarvarp).
   3. Reki (hvala- viðar- fugla- fiska), söl, þari, þang o. s. frv.
   4. Vergögn (útræði, uppsátur, lending o. s. frv.) og tekjur af þeim.
   5. Þurrabúðir á landi jarðar, grunnleigurjettindi, er tekjur gefa af sjer o. s. frv.
   6. Hvernig jörð liggi við samgöngum, vegir og aðrar samgöngubætur í nánd við jörð; ef jörð er í nánd við verslunarstað, eða iðnaður er á eða í nánd við jörð o. s. frv.
   7. Upprekstrarland í landi jarðar er tekjur veiti henni (sbr. 17. gr. 8. mgr.).
   8. Hverir eða laugar, fossar, námur, ölkeldur o. s. frv.
   9. Ítök í annara lönd, er fylgja henni, svo sem slægjur, beit, skógarhögg, mótak, torfrista, reki, veiði o. s. frv., eða kvaðir eða afgjaldsskyldur annara til hagsmuna jörðinni.

D. Sjerstakir ókostir, svo sem:
   1. Ef jörð liggur undir skemdum af völdum náttúrunnar (sæ, vatni, sandi, uppblæstri, skriðum, eldgosum o. s. frv.).
   2. Ítök annara í land hennar, kvaðir eða afgjaldsskyldur (t. d. prestsmata), er á henni hvíla o. s. frv.
   3. Hættur fyrir búfjenað í landi jarðar, ágangur búfjár annara manna, ágangur af fjenaði ferðamanna, afrjettarfé o. s. frv.

E. Þess skal getið, ef jörð er fastur embættisbústaður, t. d. prestssetur eða þingstaður, skólasetur o. s. frv. Svo skal og getið um framfleyzlu fjenaðar á jörðinni, hver sje, í hvernig hirðingu hún er, að því leyti sem því kynni að verða lýst ófullkomið í sambandi við framannefnd atriði.

19. gr.

7 26. jan. Hús og lóðir.

Húseignir allar í kaupstöðum, kauptúnum og þorpum skal meta svo (sbr. 14. gr.), að húsin sjeu metin sjer (verð húsanna greint sjer í lagi), og lóð sú og mannvirki, svo sem girðingar, brunnar o. s. frv., er hverri húseign fylgir, sjerilagi (fml. 6. gr. 1. mgr.).

Skal húsum lýst í stuttu máli (steinhús, steinsteypuhús, timburhús, þak, stærð, aldur o. s. frv.), til hvers það sje notað (íbúðarhús, verslunarhús, kirkja, banki, leikhús o. s. frv.), kvaðir á húsi eða til hagsmuna húss o. s. frv.

Tilgreina skal stærð lóða, ef hægt er, til hvers þær sjeu notaðar og til hvers nothæfar, lega við götu, girðingar og önnur mannvirki á lóð, kvaðir o. s. frv.

20. gr.

Lóðir og lendur, sem engu húsi fylgja.

Sjerstaklega skal meta allar lóðir og lendur með tilheyrandi mannvirkjum, er engu húsi (eða jörð) fylgja, svo sem byggingarlóðir í kaupstöðum, sem enn er eigi bygt á, tún og erfðafestulönd í kaupstöðum o. s frv. Skal geta stærðar, ef hægt er, til hvers lóð eða lenda sje notuð eða nothæf, legu hennar, kvaða o. s. frv.

Sama er um ítök og fasteignarjettindi, er eigi fylgja neinni jörð eða húseign (fml. 6. gr. 2. mgr.).

21. gr.

Matslok.

Undirmati skal jafnan lokið fyrir 15. júlí það ár, er reglulegt mat skal fara fram. Fyrsta undirmat fer þó fram árin 1916, 1917 og 1918 og skal vera lokið 15. júlí 1918 (sbr. 1. gr.).

Matsgjörðir úr hverjum hreppi skulu lagðar fram 1. ágúst á þingstað hreppsins eða kaupstaðarins (sbr. 14. gr. reglugjörðar þessarar), eða öðrum hentugum stað, er auglýstur sje fyrirfram, og liggja frammi út mánuðinn (fml. 13. gr.), og síðan skulu öll matsgögn þegar send formanni yfirmatsnefndar.

Matsgjörðir þær, er fara fram árin 1916 og 1917, skulu framlagðar samkvæmt áðursögðu þau sumur og síðan send formanni yfirmatsnefndar, svo að yfirmatsnefnd geti jafnóðum yfirfarið þær og úrskurðað kærur, er berast kunna (sbr. 24. gr.).

22. gr.

Nú greinir matsmenn á um fasteign eða dýrleika hennar, og skal þess getið í gjörðabók, þar sem fasteign er lýst, svo og í dýrleikaskrá fasteigna þeirra, er getur í 11. gr.

IV. KAFLI.
Yfirmat.

23. gr.

Yfirmatsnefnd skal taka til starfa svo fljótt sem unt er, eftir að hún hefir fengið matsgögnin frá undirmatsnefndum (sbr. 21. gr.). Hún á að endur skoða mat allra fasteigna í umdæmi sínu, og ef henni virðist eitthvað rangt eða óljóst, eða ef undirmatsmenn hafa eigi komið sjer saman (sbr. 22. gr.), getur hún heimtað nánari skýringar undirmatsnefndar, eiganda eða umráðamanns fasteignar, hreppsnefnda eða bæjarstjórna og jafnvel skoðað fasteignina, ef brýn þörf gjörist. Því næst skal hún lagfæra matið eftir því, sem henni þykir þurfa (fml. 15. gr. 1. mgr.). **Lagfæringar án kæru.**

24. gr.

Nú er eigandi fasteignar eða umráðandi óánægður með mat á fasteign sinni, og skal hann þá bera upp kæru sína brjeflega fyrir formanni yfirmatsnefndar fyrir 31. ágúst, fyrsta skifti 31. ágúst 1916 um þær fasteignir, er metnar verða á því ári. Innan sama tíma er hverjum eiganda fasteignar heimilt að kæra yfir mati á öðrum fasteignum. Yfirmatsnefnd fellir úrskurð um kæruna að fengnu áliti undirmatsnefndar (fml. 14. gr.), og ef henni þykir þess þörf, að fengnum frekari upplýsingum (sbr. 23. gr.). **Kærur.**

Úrskurði sína skal yfirmatsnefnd skrá í gjörðabók sína ásamt stuttri greinagjörð um forsendur þeirra.

Mat yfirmatsnefndar er óhagganlegt til næsta reglulegs fasteignamats, nema endurvirðing komi til samkv. 3. gr.

25. gr.

Innan októbermánaðarloka, í fyrsta skifti 1918, skal formaður yfirmatsnefndar afgreiða matsgjörðirnar til stjórnarráðsins (fml. 15. gr. 2. mgr.), ásamt öðrum matsgögnum (sbr. 11., 12., 14, 16., 23. og 24. gr.).

Stjórrarráð Íslands 26. jan. 1916.

Einar Arnórsson.

Indriði Einarsson.

15. Hvað er lóðin virt sjer?
16. Er lóðin girt, og ef svo er, með hverju (trjágarði, stein- eða steinsteypuvegg o. s. frv.)?
17. Eru önnur mannvirki á lóðinni en húsið og gi ðingarnar? Ef svo er, hver eru þau?
18. Hvíla nokkrar kvaðir á lóðinni?
19. Hvíla nokkrar kvaðir á öðrum lóðum til hagsmuna fyrir húsið eða lóðina?
20. Er nokkuð fleira, er hlutaðeigandi vill taka fram og ætla má að skifti máli um verðhæð eignarinnar?

II. Obygðar lóðir og lendur.

Lóðin (nr. við götu eða önnur nægileg skilgreining) ..... í ..... hreppi. kaupstað.

1. Hversu stór er lóðin eða lendan?
2. Hverskonar er hún (eign, erfðafesta, grunnleigulóð o. s. frv.)?
3. Hefir lóðin verið virt? Og ef svo er, í hverju skyni (til veðsetningar, arfs o. s. frv.)? Hvenær? Hvert var virðingarverð?
4. Er lóðin þur, rök, sljett, þýfð, grýtt?
5. Til hvers er lóðin eða lendan notuð? Til hvers er hún nothæf?
6. Hvað gefur hún árlega af sjer (í leigu, af heyi, af matjurtum o. s. frv.)?
7. Er lóðin eða lendan girt, og ef svo er, með hverju (með trjágarði, stein- eða steinsteypugarði o. s. frv.)?
8. Liggja nokkrar kvaðir á lóðinni? Hverjar?
9. Liggja nokkrar kvaðir á öðrum fasteignum lóðinni eða lendunni til verðhækkunar? Hverjar?
10. Er nokkuð fleira, er hlutaðeigandi vill taka fram og ætla má að skifti máli um verðhæð eignarinnar?

(Staða- og dagsetning)

(Undirskrift)

7
26. jan.

Spurningar

um ýms atriði, sem komið geta til greina við fasteignamatið 1916—1918 og ætlast er til að eigendur jarða eða umráðendur, eða leiguliðar fyrir þeirra hönd, svari, áður en matið fer fram.

1. *Jörðin sjálf, lýsing hennar:*
   a. Hvernig er túnið? Í góðri rækt? Grasgefið? Snögglent? Hve mikill hluti þess er sljettur? Töðufall af því að meðaltali síðustu árin? Hve stórt er það?
   b. Matjurtagarðar — eru þeir í góðri rækt? Hvað hafa þeir gefið af sjer síðustu árin að meðaltali? Hversu stórir eru þeir?
   c. Hvernig eru engjarnar? Grasgefnar? Snögglendar? Sljettar? Vjeltækar? Greiðfærar? Þýfðar? Þurlendar? Votlendar? Samfeldar eða á dreif innan um bithaga? Er vatni veitt á? Er langt á þær eða skamt? Hvernig er engjavegurinn? Hve mikið hefir fengist af þeim að meðaltali síðustu árin? Hvernig er heyið (gott, ljett, holt, óholt o. s. frv.)?
   d. Er nátthagi til? Hvað gefur hann af sjer af heyi?
   e. Hvernig er beitilandið (til vetrarbeitar og sumarbeitar, til kúabeitar, hestabeitar og fjárbeitar)? Víðlent? Þröngt? Skjólgott? Áveðurs og næðingasamt? Snjóljett? Snjóþungt? Kjarngott? Ljett? Er langt á það? Er smalamenska hæg eða erfið? Er fjörubeit á jörðinni? Hvernig er hún?
   f. Er tún girt eða engjar eða jörðin öll? Hve langar eru girðingarnar, úr hverju efni og í hverju standi eru þær nú?

g. Á jörðin rjett til upprekstrar í afrjett, sem er sveitareign? Fylgir jörðinni sjerstakt upprekstrarland? Og ef í það eru teknar skepnur af öðrum, hve mikið hefir það gefið af sjer að meðaltali síðustu árin?

h. Hve mikill búpeningur hefir framfleyzt á jörðinni síðustu árin og með hverjum mannafla?

i. Hve mikið hey þarf hver skepnutegund í meðal vetri (kýr, ær, sauður, lamb, brúkunarhross, stóðhross, tryppi)?

k. Hve miklum búpeningi má framfleyta á jörðinni í meðalári, eins og hún er nú, og með hverjum mannafla?

l. Er mótak á jörðinni eða skógur eða hrís til eldiviðar eða sölu? Hvað hefir fengist fyrir seldan við að meðaltali síðustu árin?

m. Er torfrista góð í landi jarðarinnar eða gott byggingarefni og nærtækt?

n. Eru á jörðinni hverir eða laugar, námur eða fossar?

o. Hefir jörðin nokkur hlunnindi í sínu eigin landi, svo sem reka, dúntekju, eggver, fuglaveiði, laxveiði, silungsveiði, selveiði? Og hver hefir meðal ársarður af þeim verið síðustu árin?

p. Er útræði frá jörðinni og hvernig (hægt, erfitt, aflasælt, reytingslegt)? o. s. frv.

q. Hefir jörðin nokkrar tekjur af uppsátri, beitutöku, landshlut af síldveiði o s. frv. Og hver ársarður hefir verið af þeim síðustu árin?

r. Liggur jörðin vel við samgöngum og hvernig er vegur að bænum? Er akfært alla leið heim frá næsta verslunarstað?

00197

s. Er jörðin vel löguð til jarðabóta framvegis, svo sem áveitu og útgræðslu túns?

t. Er ágangur á jörðina af afrjettarfje, frá öðrum bæjum eða af umferð ferðamanna?

u. Er jörðu, húsum og mannvirkjum nokkur sjerstök hætta búin af náttúrunnar völdum, svo sem af sandfoki, uppblástri, landbroti af vötnum, skriðum og snjóflóðum?

v. Er hættusamt fyrir skepnur, t. d. af gjám, dýjum og graflækjum? Er flæðihætt? Er sjerstaklega hætt við að fje fenni? Er dýrbítur?

x. Liggja nokkrir búfjársjúkdómar í landi, svo sem bráðapest eða miltisbruni?

y. Er nokkuð fleira, sem nefna mætti, til þæginda eða óþæginda við jörðina? T. d. hvernig er vatnsbólið? Er skamt í það eða langt? Er aðfenni? Er mýbit?

2. *Fylgja jörðinni nokkur ítök í aðrar jarðir*, svo sem slægjur? (hvað gefa þær af sjer marga hesta í meðalári?), beit, upprekstur, selför, torfrista eða reiðingsrista, mótak, skógarítak, reki, veiðirjettur? Og hve mikil hafa notin af þessu verið síðustu árin?

3. *Eiga aðrir ítök í land jarðarinnar?* Og þá hverjir og hver?

4. *Hver eru landamerki jarðarinnar?* Er nokkur ágreiningur um þau? Landamerkjalýsing sje lögð fram og önnur eignargögn í frumriti eða staðfestu eftirriti.

5. *Hvaða hús eru á jörðinni?* Hve stór, hvernig gerð, úr hverju efni og í hverju standi?

a. Hús, sem jörðinni fylgja eða jarðeigandi á:
Bæjarhús?

Geymsluhús?
Fjós, yfir hve marga nautgripi?
Hesthús, hvernig og yfir hve mörg hross?
Haugshús og safnþró?
Hlöður, hve margar og hve mikið taka þær?
Súrheystóft, hve mikið tekur hún?
Önnur hús, t. d. smiðja, mylna, verbúð, sölubúð?

b. Hús, sem leiguliði á eða húsfólk?

c. Önnur hús í landeign jarðarinnar, svo sem kirkja, skólahús, þinghús, fundahús, fóðurforðabúr, rjómaskáli, sæluhús?

d. Er vatns-, gas- eða rafmagnsleiðsla í hús á jörðinni eða á landi hennar?

6. *Hvaða mannvirki og umbætur hafa verið gerðar á jörðinni síðustu 10 árin?* Leggja skal fram skilríki um það, að svo miklu leyti, sem hægt er, t. d. vottorð um jarðabætur eftir bók búnaðarfjelags hreppsins eða framtalsbók hreppstjóra.

7. *Hve mörg innstæðukúgildi fylgja jörðu?* (hve margar kýr og hve margar ær)? Fylgir henni nokkurt lausafje annað og þá hvað og hvers virði?

8. *Hver er leigumali á jörðinni?* Hvenær var síðasti leigumáli settur?

9. *Hefir jörðin verið seld síðustu 10 árin* og þá hvenær og fyrir hvaða verð? Var hún seld fyrir peninga eingöngu? Eða var verð hennar borgað að einhverju leyti með annari fasteign t. d. húsi í kaupstað? Hefir nokkuð verið tekið undan síðan hún var síðast seld, t. d. veiði, námurjettur, fossar, slægjublettur, eða lögð á nana einhver kvöð? Og þá hver?

10. *Hefir jörðin á 10 árunum síðustu verið virt til lántöku og veðsetningar* og þá hvenær og til hvaða verðs? Verð

00199

7 26. jan.

jarðarinnar sjálfrar, húsa og annara mannvirkja sje tilgreint hvað fyrir sig, ef svo hefir verið gert við virðinguna. Staðfest ettirrit af virðingargerð skal lagt fram, ef því verður við komið. Hefir nokkuð verið tekið undan jörðinni síðan hún var virt seinast og þá hvað? eða lögð á hana einhver kvöð og þá hver?

II. *Aðrar upplýsingar*, sem þörf er á, og áhrif geta haft á matið.

(Stað- og dagsetning).

(Undirskrift).

Skýrsla

hreppstjóra / bæjarfógeta um fasteignir í ..... hreppi / kaupstað í ..... sýslu / kaupstað

samkvæmt lögum um fasteignamat 3. nóvbr. 1915, 3. gr.

Tala	Heiti fasteignar[1])	Hvers konar fasteignin er (jörð, hús, lóð, grasbýli, þurrabúð o. s. frv.)	Hvort fasteignin er eign einstaks manns, landssjóðs, kirkju o. s. frv.	Nafn eiganda eða umráðamanns og heimili[2]) og staða	Nafn ábúanda, ef jörð er[3])	Dýrleiki jarðar skv. Jarðab. 1861 og mati skv. l. 5/1 '83, 18/9 '85 og 12/2 '92	Virðingarverð (í hverju skyni sem fasteign hefir verið metin)	Stærð túns og matjurtagarða, ef slíkt fylgir fasteign	Matsverð skattanefndar á afgjaldi jarðar, sem er í sjálfsábúð	Athugasemdir

[1]) Hús og lóðir skulu greind í framhaldandi númeraröð við götu, ef þau hafa verið þannig tölusett. Ennfremur skal greint, ef hús eða lóðir hafa annað sjerstakt nafn. Ef jörð hefir skift um heiti síðan 1861, skulu heitin bæði eða öll tilgreind.

[2]) Ef eigendur eru fleiri en einn, skal tilgreint, hversu mikinn hluta eignarinnar hver á.

[3]) Nú eru ábúendur fleiri, og skal tilgreint, á hversu miklum hluta jarðar hver býr.

1916 7 26. jan.

Hdskj. 50 258

Hdskj. 51

259

Bók þessi, sem er 300 blaðsíður, gegnumdregin og útbúin með innsigli stjórnarráðsins, löggildist hjer með til þess að vera

Gjörðabók fasteignamatsnefndar

í Vestur-Skaftafellssýslu

Stjórnarráð Íslands 10. marz 1916.

Kl. Jónsson

/ Indr. Einarsson.

Ár 1917 föstudagunn 13 apríl átti undirmatsnefnd Vestur Skaptafellssýslu hinn fyrsta fund með sjer, að Múlakoti í Hörgslandshreppi.
Allir nefndarmenn vorn mættir Var þá fyrir tekið:

1. Undirntaður eptirfarandi eiðstafur.
Vjer Lárus Helgason, Páll Ólafsson og Þorlákur Vigfússon sem skipaðir eram fasteignamatsmenn í Vestur-Skaptafellssýslu sverjum það, að matsstörfin skolum vjer rækja með alúð og samviskusemi svo sem vjer vitum sannast og rjettast.
Svo hjálpi oss guð og hans heilaga orð.

Lárus Helgason
Páll Ólafsson, Þorlákur Vigfússon.

2. Því mert tók svo nefndin til matsstarfanna, samkvæmt eftirfylgjandi:

II. Hörgslandshreppur:

1. Jörðin Núpsstaður, 15,8 ℔ eldra mat.
Hún er eign Hannesar Jónssonar, húsmanns á Núpsstað.
Á hú andi er Jón Jónsson, bóndi sst.

4 kúm 160 sauð fjár [illegible] hrossum, með 5 mönnum.
Landamerkjum er þinglýst, sbr. landamerkja bák Skaftafellssýslu № 54, bls. 62.
1½ ásauðarkúgildi fylgir jörðinni.

Matsverð:

a. jarðarinnar Kr. 2500,00
b. húsanna er ábúandi og jarðeigandi 2600,00

28.

Jörðin Sólheimahjáleiga 12 hndr. 24 al., eldra mat.
Eigandi og ábúandi er Elín Sigurðardóttir.

A. Mannvirki á jörðinni:

1. Matjurtagarðar eru 1200 m. á stærð. Þeir eru taldir að gefa af sjer 12 tn. garðávöxt að meðaltali á ári.
2. Túnið er girt aðnakkru með torfgörðum og gaddavír og engjar í sameiningu við aðrar Sólheimajarðir. Lengd allra girðinganna er um 1400 m.

B. Jarðarnytjar:

1. Túnið er ad stærð. Það er í góðri rækt og grasgefið, 2/3 af því er sljett. Meðaltöðufall af því er talið 120 hestar á ári.
2. Útengjar eru mest vallendi, samfeldar og mæri bænum. Meðalheyfall af þeim er um 200 hestar á ári.
3. Beitilandið er fjallendi nægilegavíðlent, snjóljett og fremur skýlt. Gott til beitar sumar og vetur. Smalamenn er fremur hæg.

C. Ónnur jarðargæði:

1. Fjara fylgir jörðinni, sameign Ytri-Sólheimajarða
2. Byggingarefni í steinstuppa, möl og sandur er nóg og mæri
3. Sem ítak á jörðin rjett til slægna í Sólheimamyri í Hvolslandareign.
4. Útræði er frá sameignarjörunni, brimasamt og erfitt

D. Sjerstakir ókostir:

1. Sem ítak hafa Hvolsjarðir rjett til lambaupprekstur í Hvítmögu

2. Prestsmata 6¼ kgr. árlegt smjörgjald hvál-
ir á jörðinni.
Landa merkjum er þinglýst, sbr. landa merkja bák
Skaftafellssýslu № 10 og 54, bls. 9, og 62.

E. Jörðin getur framfleytt:

3 kúm 80 ám, 20 lömbum og 6 hrossum með 4
mönnum.
Jörðinni fylgir 1 ásauðarkú gildi.

Matsverð:

a. jarðarinnar Kr. 1600.00
b. húsanna er jarðeigandi á — 1400.00

29.

Jörðin Ytri-Sólheimar I (Sólheimakat.) 15 H 16 al.
Eigandi og ábúandi er að mestum hluta Sigurður Högnason

A. Mannvirki á jörðinni:

1. Matjurtagarðar eru á stærð. Þeir hafa gefið af sjer 8 til 10 tn. garðávöxt á ári.
2. Tún og engjar er gist í sameiningu við aðrar Ytri Sól-
heimajarðir.

B. Jarðarnytjar:

1. Túnið er á stærð. Það er fremur grasgefið, allt sljett. Töðufall af þú að meðaltali um 60 hestar á ári.
2. Útengjar eru vallendi greiðfærð. Samfeldar eru þær og liggja nærri. Meðalhuyfall af þeim er talið 150 hestar.
3. Beitilandið er fjallendi nægilega víðlent, snjóljett og skýlt; gatt til beitar sumar og vetur. Smala menska eigi erfið.

C. Önnur jarðargæði:

1. Fjara fylgir jörðinni, sameign Ytri-Sólheimajarða. Ársarður talinn 10 til 15 krónur.
2. Byggingarefni: grjót möl og sandur er nóg og nærri.
3. Sem ítak eiga Ytri-Sólheimajarðir slæjustykki í svokalladri Sólheimamýri í Hvolslandareign.
4. Útræði er frá sameignar fjörunni, brima saml og erfitt.

D. Sjerstakir ákastir:

1. Sem ítak á máti [illegible], hafa Hvalsjarðar rjett til 150 lamba upprekstur í Hvítmögu, sameign Ytri-Sólheima jarða.
2. Prestsmata 10 Kgr. árlegt smjörgjald hvílir á jörðinni.

E. Jörðin getur fram fleytt:

1½ kú, 60 ám, 20 sauðum, 20 lömbum og 4 hrossum með 2 mönnum.

Landamerkjum er þinglýst sbr. landamerkja bák Skaftafellssýslu No 10 og 54, bls. 9 og 62.

2 kú gildi: 1 kýr og 6 ær, fylgja jörðinni.

Matsverð:

a, jarðarinnar Kr. 1200,00
b. húsanna er jarðeigandi á — 900,00

30.

Ytri-Sólheimar II 8 ℔ 20 al., eldra mat.

Eigandi og ábúandi er ekkjan Steinunn Eyjólfsdóttir.

A. Mannvirki á jörðinni:

1. Matjurtagarðar eru 674 ²/m. á stærð. Þeir eru taldir að gefa af sjer 10 til 15 tn. garðávöxt á ári.
2. Tún og engjar er girt í sameiningu við sam býlis jarðirnar.

B. Jarðarnytjar:

1. Túnið er [illegible] ad stærð. Það er í góðri rækt og grasgefið. Töðufall af þrí að meðaltali; talið 80 hestar á ári.
2. Um útengjar á jörð þessari er hið sama að segja og á hinum sam býlis jörðunum og vísast þrí til umsagnar um þær á fyrstu jörðinni. Meðalheyfall af þeim er talið 190 hestar á ári; heyið kjarngott og halt.
3. Beitilandið er sameign Ytri-Sólheima jarða og er þrí áður lýst.

C. Önnur jarðargæði:

1. Um þau vísast til umsagnar um fyrstu jörðina, þrí þau eru hin sömu, hlutfallslegt eftir fornu mati jarðanna.

D. Sjerstakir ákastir:

1. Sama er að segja um þá og á fyrstu jörðinni.
2. Prestsmata 14½ Kgr. árlegt smjörgjald hvílir á eignin inni.

HINDSKJALASAFN ÍSLANDS SÁLDFEST AFRIT

Hdski. 51

E. Jördin getur framfleytt:
2 kúm, 80 ám, 30 saudum, 20 lömbum og 3 hrossum med 3 mönnum.
Landamerki eru sameiginleg fyrir Ytri-Sólheimajardir.
2 kúgildi 1 kýr og 6 ær fylgja jördinni.

Matsverd:

a. jardarinnar Kr. 1600,00
b. húsanna er jardeigandi á — 1000,00

31.

Ytri-Sólheimar III 3 H 16 al., eldra mat.
Eigandi er Halldór Tyjólfsson, v.m. á Sólhum um.
Ábúandi er Tyjólfur bóndi Ólafsson.

A. Mannvirki á jördinni:
1. Matjurtagardar eru 700 ^{2}m. á stærd. Þeir eru taldir ad gefa af sjer 5 tunnur gardávöxt á ári
2. Túnid er girt med gaddavír.

B. Jardarnytjar:
1. Túnid er á stærd. Þad er greid fæst og grasgefid. Medaltödufall af því er talid 45 hestar á ári.
2. Útengjar eru eins og lýst er á fyrstu jördinni. Medalheyfall af þeim er talid 70 hestar á ári.
3. Beitilandid er sameign Ytri-Sólheimajarda og er því ádur lýst.

C. Ónnur jardargædi:
1. Um þau vísast til umsagnarum fyrsta jördina.

D. Sjerskakir ókostir:
1. Sameiginlegir eru þeir öllum jördunum.
2. Prestsmata 5 $\frac{39}{44}$ kgr. arlegt smjörgjald hvílir á jördinni

E. Jördin getur framfleytt: 1 kú 25 ám, 30 saudum og 10 lömbum og 1 hesti med 2 mönnum.
Landamerki eru sameiginleg vid hinar Sólheimajardir.
Jördinni fylgir sem kúgildi 7 ær.

Matsverd:

a. jardarinnar Kr. 700,00

STADFEST APRIL

b. húsanna er [illegible] á Kr. 5[illegible],00

32.

Ytri-Sólheimar IV. 10 ⅌ 88 al. eldra mat.
Eigandi og ábúandi er Erlingur bóndi Brynjólfsson

A. Mannvirki á jörðinni:

1. Matjurtagarðar eru 983 ⅔ m. á stærð. Þeir eru taldir að gefa af sjer 25 tn. garðávöxt að meðaltali á ári.
2. Tún og útengjar er girt með torfgörðum og gaddavír, samgirðing við aðrar Ytri-Sólheimajarðir.

B. Jarðarnytjar:

1. Tún og útengjar eru á stærð. Þeir liggja í halla er grasgefið, meir en helmingur þess er sljett. Meðaltaðufall af því er 150 hestar á ári.
2. Útengjar eru eins á öllum Ytri-Sólheimajörðum og er þeim áður lýst. Meðalheyfall af þeim er 220 hestar á ári.
3. Beitilandið er sameign allra jarðanna og er því lýst á fyrstu jörð inni.

C. Önnur jarðargæði:

1. Þau eru sameiginleg öllum jörðunum í rjettri tiltölu við jarðarstærð.

D. Sjerstakir ókostir:

1. Þeim er lýst á fyrstu jörð inni.
2. Prestsmata á þessu býli er 20 kgr. árlegt smjörgjald.

E. Jörðin getur framfleytt:

3 kúm, 100 ám 80 sauðum, 50 lömbum og 6 hrossum, með 5 mönnum.

Landaurverki eru sameiginleg við hinar jarðirnar.
Jörðinni fylgja 4 kúgildi 2 kýr og 12 ær.

Matsverð:

a. jarðarinnar Kr. 2400,00
b. húsanna er jarðeigandi á — 2200,00

33.

Ytri-Sólheimar V. 7 ⅌ 44 al., eldra mat.
Eigandi er Ólafur H. Jónsson, bóndi í Eystri-

DIPLOMATISK SAMLING ÍSLANDS
STADFEST KOPI

Hdskj. 51

Sólheimum, er natar 2 hndr. úr jörðinni.
Ábúandi á hinum partinum er Páll, bóndi Þórarinsson

A. Mannvirki á jörðinni:

1. Matjurtagarðar eru 549 $\frac{2}{m}$. á stærð. Þeir gefa af sjer 12 tn. jarðepli ádmedaltali á ári.
2. Túnið er ad nakkru girt med gördum og gadda vír.
3. Jarðarhús eru: Heyhlaða er tekur 200 hesta af heyi og skemma 5,65 × 2,5 m. á stærð.

B. Jarðarnytjar:

1. Túnið er á stærð. Það er í góðri rækt, ad hálfu sljett. Gefur af sjer í medalári um 90 hesta.
2. Um út engjar er hid sama ad segja og á hinum Ytri-Sólheimajörðum. Medal heyfall af þeim er um 150 hestar.
3. Beitilandið er sameign Ytri-Sólheimajarða og er því ádur lýst.

C. Ónnur jarðargæði:

1. Þau eru hin sömu og á hinum jörðunum í sambýl inu í hlutfalli við jarðarstærð.

D. Sjer stakir ókostir:

1. Þeir eru sameiginlegir fyrir Ytri-Sólheimajarðir
2. Prestsmata á þessu býli er 13 $\frac{4}{11}$ Kgr. árlegt smjörgjald.

E. Jörðin getur framfleytt:

2 kúm, 70 ám, 30 sauðum, 20 lömbum og 5 hrossum, med 3 mönnum.

Landamerki eru sameiginleg fyrir allar jarðirnar.

1 $\frac{2}{3}$. ásauðarkúgildi fylgir jörðinni.

Matsverð:

a. jarðarinnar	Kr. 1600,00
b. jarðarhúsanna	— 250,00
c. húsa er ábúandinn á	— 600,00

34.

Ytri-Sólheimar VI. 5 hndr. 44 al. eldra mat.
Eigandi er Ólafur H. Jónsson, bóndi Eystri-Sólheimum.
Ábúandi er Einar bóndi Guðmundsson.

A. Mannvirki á jörðinni:

BÓRDSKJALASAFN ÍSLANDS STAÐFEST AFRIT

1. Matjurtagarðar eru 280½ m. á ekterð. Fyrir gefa 2
ejer 6 kn. Kartöflur að meðalkali á ári.
2. Túnið er girt með garði úr torfi og grjóti.
3. Jarðarhús eru: Eldhús 6,28×2,5 m. og fjós 8 fyrir 4 kýr.

B. Jarðarnytjar:

1. Túnið er að ekterð. Það er að mestu eljett og gras-
gefið. Gefur af sjer í meðalári 60 hesta.
2. Um útengjar er sama að segja og á öðrum Ytri-Sól-
heimajörðum. Meðalheyfall af þeim er 125 hestar á ári.
3. Beitiland við er sameign Ytri-Sólheimajarða.

C. Annar jarðargóði:

1. Þau eru hér einar og á sama býlisjörðunum, sem
áður er lýst, í hlutfalli við jarðarstærð.

D. Fjárhaldi á Karlar:

1. Um þá er sama að segja og á hinum jörðunum í sama býli
2. Þarfnautaeign á býli þessu er 10 kýr. ennfremur á ári.

E. Jörðin getur framfleytt:

1 kú, 60 ám, 20 lömbum og 4 hrossum, með 2 mönnum.
Landamerki eru sameiginleg við hinar sama býlis jarðirnar
Í ársmeðalári gildi fylgir jörðunni.

Matsverð:

a. jarðarinnar	Kr.	1200,00
b. jarðarhúsanna		60,00
c. húsa er áhúandinn á		250,00

ÞJÓÐSKJALASAFN ÍSLANDS STAÐFEST AFRIT

35.

Jörðin Eystri-Sólheimar 18 H 48 al. eldra mat.
Eigandi og áhúandi er Ólafur Bl. Jónsson. búfr.

A. Mannvirki á jörðinni:

1. Matjurtagarðar eru 39 ára á ekterð. Fyrir gefa af sjer
35 tunnur Kartöflur og 15 kn. ráfur að meðalt. á ári.
2. Túnið, nátthagi og nokkur hluti engjanna er girt
með gaddavír. Lengd girðinganna er 3000 metrar.
3. Baðhús og safnþró eru á jörð innni, einnig áburðarhaugr
4. Barnaskóla hús stendur á jörð innni.

B. Jarðarnytjar:

Yfir fasteignir í V. Skaftafellssýsla og dýrleika þeirra samkv. fasteignamatinu I Hörgslandshreppur:

Tala	Fasteignarheiti	Jarðamat Fornt ℔	Jarðamat Nýrra ℔	Matsverð Jarðar Kr.	Matsverð Jarðar húsa Kr.	Matsverð Húsa er ábúandi á Kr.	Matsverð Húsa er adrir eig Kr.
1.	Núpsstaður	10,0	15,3	3500	"	1500	"
2.	Raudaberg	12,0	11,6	2200	2000	"	"
3.	Djúparbakkanýp	"		200	"	"	
4.	Kálfafell I	20,0	10,0	1700	2500	"	"
5.	Kálfafellskat		6,1	900	200	"	"
6.	Kálfafell II		10,0	1700	1500	"	"
7.	Blómsturvellir		6,1	800	800	"	"
8.	Mánubakki	12	9,2	2000	1600	"	"
9.	Hvoll	10,0	5,5	1000	900	"	"
10.	Núpar	12,0	9,2	1600	100	900	
11.	Leljaland	12,0	13,5	2400	1000	"	
12.	Dalshöfði	12,0	6,4	1000	800	"	
13.	Hruni I	6,0	3,0	1200	800	"	200
14.	— " — II		6,0	2600	1400	"	
15.	Orustustaðir	6,0	7,3	1100	~~800~~	800	
16.	Sljettabál I	4,0	6,9	800	50	200	
17.	— " — II	4,0	6,9	1100	500	"	
18.	Þverá	12,0	12,9	1800	2000	"	
19.	Brattland	(6)	3,6	400	50	"	
20.	Toss I	8,00	17,7	3000	1400	"	
21.	— " — II	4,00	8,8	1500	300	1300	
22	— " — III	4,0	8,8	1500	"	5000	
23.	3/4 Hörgslandskat		11,2	1650	150	1600	
	1/4 — " — "			550			
	Öll jörðin			2200			
24.	1/3 Hörgsland I	24,0	7,4	1400	100	700	
25.	2/3. — " — II	Mélskat med [illegible]	14,8	2700	200	2400	

Sála	Tastiegnarhúti	Jarðamat: Temt Kndr.	Jarðamat: Nýra Kndr.	Matsverð: Jarðar Kr.	Matsverð: Jarðarhúsa Kr.	Matsverð: Húsa erðbúendur úga Kr.	Matsverð: Húsa erðrir úga Kr.
21.	Stúg II	5	7 H 78 al.	600	100	900	"
22.	Hvoll I	(24)	13 H 96 al.	5000	6500	"	"
23.	— " — II.		13 H 96 al.	5000	4000	"	"
24.	Pjetursey I.	60	13 H 12 al.	3400	40	3600	
25.	— " — II.		8 H 22 al.	2000	2800	"	
26.	— " — III		18 H " al.	4200	7500	"	
27.	— " — IV		9 H 98 al.	2500	2600	"	"
28.	Sólheimahjáleiga	7 1/3	12 H 24 al.	1600	1700	"	"
29.	Sólheimar, ytri I.	92 2/3	15 H 16 al.	1200	900	"	"
30.	— " — " II.		8 H 20 al.	1600	1000	"	
31.	— " — " III		3 H 16 al.	700	"	500	"
32.	— " — " IV.		10 H 88 al.	2400	2200	"	
33.	— " — " V.		7 H 44 al.	1600	250	600	
34.	— " — VI.		5 H 44	1200	60	250	
35.	Eystri-Sólheimar	24	18 H 48	3000	3600	"	
36.	Fell	12	24 H 60 al.	3000	"	2000	
37.	Holt	18	14 H 12 al.	4000	1000	"	
38.	Álptagróf	6	8 H 24 al.	1300	"	1000	
39.	Keldudalur	6	7 H 72 al.	1100	50	500	

Skirkju bujarklaustri í maí 1918

Sámsson Helgason

Perlákur Vigfússon

Páll Ólafsson

SKAPTAFELLSSÝSLA

Yfirfasteignamatsnefnd
Skaftafellssýslu, Vík, 12. apríl 1919.

Eftir að hafa yfirfarið alt fasteignamat Vestur-Skaftafellssýslu, og að teknu tilliti til þeirra breytinga, sem væntanlega verða á mati einstakra jarða í sumum hreppum, þar sem endurmat er fyrirskipað samkv. bréfi sýslumanns frá 11. febr. s. l., hefir yfirmatsnefndin fundið ástæðu til þess að athuga það, sem nú verður greint:

1. Umbætur á jörðum síðustu 10 ár eru ekki metnar sérstaklega, svo sem fasteignamatslögin frá 3. nóv. 1915 sbr. Rg. 26. jan. 1916 (5. gr. l., 17. gr. Rg.) fyrirskipa. Undirmatsnefndin hefir í bréfi dags. 2. sept. 1917, er verður látið fylgja matsgerðunum, fært sínar ástæður fyrir því, en hvort þær verða teknar gildar af stjórnarráðinu, verður ekki um sagt, og annarsstaðar hefir þetta mat verið frankvæmanlegt. Yfirmatsnefndin telur sér, af edlilegum ástæðum, eigi fært að gera við þessu, enda þótt henni dyljist ekki, að með þessu er matið að mun ófullkomnara en vera ætti, einkum þar sem fasteignam. lögin 9. gr., sbr. l. nr. 56, 26. okt. 1917, 1. gr., gera ráð fyrir þessari aðgreining og sérmati sem verulegu

„jardeiganda" eda „jardarhús"? Hvada reglu hefir fasteignamatsnefndin fylgt í því?
Ít efkirriti matsskrár eru húsin á sjálfseignarjörðum Skaftártungukrepps allajafna talin leigulida.
Hverju sætir það?
Hver á húsin í Svartanúpi? Þar er nú ábúandi Björn Björnsson.

e. Álftaverskreppur:
Sbr. aths. undir d.
Vit nr. 3, Mýrar. Þar nú eigendur (og áb.) erfingjar Einars Bergssonar.
Ábúendaskifti á þessum túna athugist vit endurmatit í kreppnum.

f. Hvammskreppur:
Vit nr. 33 í Víkurkauptúni. Nú vantanlega úr sign Gudl. Br. Jónssonar og eigandi Kaupfélag Skaftfellinga.
— " — 26 utan Víkurkauptúns, Reynisholtspartur.
Nú sign erfingja Klemensar Klemenssonar frá Norður-Vík.

g. Dyrhólahreppur:
Vit nr. 1, Brekkur I. Ábúandi nú Jóhannes Stígsson.
— " — 3, — " — III. — " — Ingveldar Þórðardóttir.
— " — 17, Vatnsskarðshólar. Eigandi nú áb. Jón P. Scheving í stat Sæmundar, sem matit getur.
Í Dyrhólahverfi, á jarðarpörtunum: Loftsölum, Hang og Miðhúsum, vantar tilfæra og meta jarðarhús?

Bréf þetta, ásamt skýringum fasteignamatsnefndar, fylgi matsplöggum til yfirmatsnefndar.

Fyrir hönd yfirmatsnefndarinnar
Gísli Sveinsson.

Til
fasteignamatsnefndar Vestur-Skaftafellssýslu.

Yfirfasteigmamatsnefnd

Skaftafellssýslu, Vík, 12. apríl 1919

Eftir að hafa yfirfarið alt fasteignamat Vestur-Skaftafellssýslu, og að teknu tilliti til þeirra breytinga, sem væntanlega verða á mati einstakara jarða í sumum hreppum, þar sem endurmat er fyrirhugað samkv. bréfi sýslumanns frá 11. febr.s.l., hefir yfirmatsnefndin fundið ástæðu til þess að athuga það, sem nú verður greint:

1. Umbætur á jörðum síðustu 10 ár eru ekki metnar sérstaklega, svo sem fasteignamatslögin frá 3. nóv. 1915 sbr. Rg. 26. jan 1916 (5. gr.l., 17. gr. Rg) fyrirskipa. Undirmatsnefndin hefir í bréfi dags. 2. sept. 1917, er verður látið fylgja matsgerðunum, fært sínar ástæður fyrir því, en hvort þær verði teknar til gildar af stjórnarráðinu, verður ekki um sagt, og annarsstaðar hefir þetta mat verið framkvæmanlegt. Yfirmatsnefndin telur sér, af eðlilegum ástæðum, eigi fært að gera við þessu, enda þótt henni dyljist ekki, að með þessu er matið að mun ófullkomnara en vera ætti, einkum þar sem fasteignalögin 9. gr., sbr. l.n. 56, 26. okt. 1917, 1. gr., gera ráð fyrir þessari aðgreinig og sérmati sem verulegu...

Bréf þetta, ásamt skýringum fasteignamatsnefndar, fylgir matsplöggum til yfirmatsnefndar.

Fyrir hönd yfirmatsnefndar

Gísli Sveinsson

Til fasteignamatsnefndar Vestur-Skaftafellssýslu

Hdskj. 53 4
Les 273
Fas

FASTEIGNABÓK

LÖGGILT AF SJÓRNARRÁÐI ÍSLANDS
SAMKV. LÖGUM NR. 22, 3. NÓV. 1915

ÖÐLAST GILDI 1. APRÍL 1922

Les - 91 - 138

REYKJAVÍK
PRENTSMIÐJAN ACTA
1921

Amtsbókasafnið
á Akureyri

VESTUR-SKAFTAFELLSSÝSLA.

Jarðanöfn	Landverð Hndr. kr.	Húsaverð Hndr. kr.	Umbætur Hndr. kr.	Heildarverð Hndr. kr.
Dyrhólahreppur.				
1. Brekkur I	40	25	„	65
2. Brekkur II	19	4	„	23
3. Brekkur III	20	12	„	32
4. Rauðháls I	13	3	„	16
5. Rauðháls II	13	13	„	26
6. Ketilsstaðir I	20	5	„	25
7. Ketilsstaðir II	25	21	„	46
8. Ketilsstaðir III	15	11	„	26
9. Norðurgarður	13	6	„	19
10. Loftsalir	13	12	„	25
11. Skarðshjáleiga	13	„	„	13
12. Haugur	8	5	„	13
13. Miðhús	15	7	„	22
14. Dyrhólar (Vesturhús)	30	15	„	45
15. Garðakot	25	15	„	40
16. Litlu Hólar	13	30	„	43
17. Vatnsskarðshólar	24	18	„	42
18. Hryggir	22	11	„	33
19. Skeiðflötur	28	24	„	52
20. Steig I	8	6	„	14
21. Steig II	8	10	„	18
22. Hvoll I	63	65	„	128
23. Hvoll II	63	40	„	103
24. Pjetursey I	43	37	„	80
25. Pjetursey II	25	28	„	53
26. Pjetursey III (Nikhóll)	53	75	„	128
27. Pjetursey IV (Eyjarhólar)	32	26	„	58
28. Sólheimahjáleiga	20	17	„	37
29. Ytri Sólheimar I (Sólheimakot)	15	9	„	24
30. Ytri Sólheimar II	20	10	„	30
31. Ytri Sólheimar III	9	5	„	14
32. Ytri Sólheimar IV	30	22	„	52
33. Ytri Sólheimar V	20	9	„	29
34. Ytri Sólheimar VI	15	3	„	18
35. Eystri Sólheimar	38	36	„	74

VESTUR-SKAFTAFELLSSÝSLA.

Jarðanöfn	Landverð Hndr. kr.	Húsaverð Hndr. kr.	Umbætur Hndr. kr.	Heildarverð Hndr. kr.
Dyrhólahreppur. (Framhald)				
36. Fell	38	25	„	63
37. Holt	50	10	„	60
38. Álftagróf	17	11	„	28
39. Keldudalur(Keldudalsholt)	14	6	„	20
Jarðaverð samtals	950	687	„	1637
Viðauki: Opinberar fasteignir				96
Fasteignaverð alls				1733

RANGÁRVALLASÝSLA.

Jarðanöfn	Landverð Hndr. kr.	Húsaverð Hndr. kr.	Umbætur Hndr. kr.	Heildarverð Hndr. kr.
Austur-Eyjafjallahreppur.				
1. Eystri Skógar	34	14	„	48
2. Ytri Skógar I (Austurbær)	38	29	„	67
3. Ytri Skógar II (Vesturbær)	25	28	„	53
4. Drangshlíðardalur	25	27	„	52
5. Drangshlíð I (Austurbær)	31	36	„	67
6. Drangshlíð II (Vesturbær)	31	28	„	59
7. Skarðshlíð I (Austurbær)	28	7	„	35

	Hreppanöfn	Landverð Hndr. kr.	Húsaverð á jörðum Hndr. kr.	Lóðaverð Hndr. kr.	Húsaverð á lóðum Hndr. kr.	Umbætur síðustu ára Hndr. kr.	Opinberar fasteignir Hndr. kr.	Fasteignaverð Hndr. kr.	
	Austur-Skaftafellssýsla.								
1	Bæjar hreppur	534	385	"	"	107	33	1059	1
2	Nesja	626	463	25	745	122	90	2071	2
3	Mýra	410	187	"	"	31	12	640	3
4	Borgarhafnar	432	253	"	"	33	12	730	4
5	Hofs	368	240	"	"	44	11	663	5
	Samtals	2370	1528	25	745	337	158	5163	
	Vestur-Skaftafellssýsla.								
1	Hörgslands hreppur	711	505	"	"	"	313	1529	1
2	Kirkjubæjar	697	487	"	"	"	90	1274	2
3	Leiðvallar	441	236	"	"	"	64	741	3
4	Álftavers	283	217	"	"	"	91	591	4
5	Skaftártungu	287	293	"	"	"	25	605	5
6	Hvamms	1453	870	23	1315	"	210	3871	6
7	Dyrhóla	950	687	"	"	"	96	1733	7
	Samtals	4822	3295	23	1315	"	889	10344	
	Rangárvallasýsla.								
1	Austur-Eyjafjalla hreppur	1304	620	"	"	"	"	1924	1
2	Vestur-Eyjafjalla	1590	901	"	"	"	"	2491	2
3	Austur-Landeyja	1406	669	"	"	"	"	2075	3
4	Vestur-Landeyja	1347	544	"	"	"	"	1891	4
5	Fljótshlíðar	1723	868	"	"	"	"	2591	5
6	Hvol	932	582	"	"	"	"	1514	6
7	Rangárvalla	1244	1077	"	"	"	"	2321	7
8	Landmanna	797	740	"	"	"	"	1537	8
9	Holta	1099	544	"	"	"	"	1643	9
10	Ása	1927	1338	"	"	"	"	3265	10
	Samtals	13369	7883	"	"	"	"	21252	
	Árnessýsla.								
1	Gaulverjabæjar hreppur	1225	979	"	15	134	56	2409	1
2	Stokkseyrar	1599	1125	409	2432	124	157	5846	2
3	Eyrarbakka	1606	639	961	4680	94	193	8173	3
4	Sandvíkur	1707	902	"	38	172	2	2821	4
5	Hraungerðis	1347	976	"	24	210	86	2643	5
6	Villingaholts	1368	961	"	"	120	41	2490	6
7	Skeiða	1062	840	"	6	163	55	2126	7
8	Gnúpverja	965	1122	"	6	258	65	2416	8
9	Hrunamanna	1664	1313	"	20	218	112	3327	9
10	Biskupstungna	1943	1331	"	14	255	172	3715	10
11	Laugardals	702	429	"	"	103	25	1259	11
12	Grímsnes	1907	1385	"	9	294	45	3640	12
13	Þingvalla	481	312	"	78	39	68	978	13
14	Grafnings	525	341	"	"	50	20	936	14
15	Ölfus	3774	1961	"	358	165	70	6328	15
16	Selvogs	374	206	"	"	"	35	615	16
	Samtals	22249	14822	1370	7680	2399	1202	49722	

YFIRLIT EFTIR SÝSLUM OG KAUPSTÖÐUM.

	Sýslna og kaupstaða nöfn	Landverð Hndr. kr.	Húsaverð á jörðum Hndr. kr.	Lóðaverð Hndr. kr.	Húsaverð á lóðum Hndr. kr.	Umbætur síðustu ára Hndr. kr.	Opinberar fasteignir Hndr. kr.	Fasteignaverð Hndr. kr.	
	Sýslur.								
1	Gullbringu sýsla	9286	6676	513	8325	60	6552	31412	1
2	Kjósar	12040	7302	„	584	1334	309	21569	2
3	Borgarfjarðar	9590	5013	1807	3761	990	1214	22375	3
4	Mýra	6338	3496	266	2275	845	297	13517	4
5	Snæfellsnes- og Hnappadals	6873	3902	947	6263	386	534	18905	5
6	Dala	7960	2977	78	674	571	250	12510	6
7	Austur-Barðastrandar	3841	1288	246	796	80	173	6424	7
8	Vestur-Barðastrandar	3153	2725	960	5675	242	959	13714	8
9	Vestur-Ísafjarðar	3557	3384	913	7992	„	944	16790	9
10	Norður-Ísafjarðar	7796	4871	969	6885	439	614	21574	10
11	Stranda	5105	1901	636	1877	343	279	10141	11
12	Vestur-Húnavatns	6892	2340	59	842	320	327	10780	12
13	Austur-Húnavatns	9334	2793	522	2083	561	803	16096	13
14	Skagafjarðar	14749	5254	290	3295	2005	2466	28059	14
15	Eyjafjarðar	14310	11192	525	4430	1340	764	32561	15
16	Suður-Þingeyjar	11013	6461	1863	3462	1033	881	24713	16
17	Norður-Þingeyjar	6087	3074	330	1480	466	320	11757	17
18	Norður-Múla	11184	5437	32	3103	456	963	21175	18
19	Suður-Múla	12085	9564	1929	13345	821	1988	39732	19
20	Austur-Skaftafells	2370	1528	25	745	337	158	5163	20
21	Vestur-Skaftafells	4822	3295	23	1315	„	889	10344	21
22	Rangárvalla	13369	7883	„	„	„	„	21252	22
23	Árnes	22249	14822	1370	7680	2399	1202	49722	23
	Samtals	204003	117178	14303	86887	15028	22886	460285	
	Kaupstaðir.								
1	Reykjavík	12000	„	135812	196707	5746	43565	393830	1
2	Hafnarfjörður	805	640	8857	20550	„	1009	31861	2
3	Ísafjörður	100	50	7603	17442	„	723	25918	3
4	Siglufjörður	1941	499	13442	12949	14	591	29436	4
5	Akureyri	1200	„	9847	21496	„	1606	34149	5
6	Seyðisfjörður	863	175	3012	9465	„	944	14459	6
7	Vestmannaeyjar	1598	1450	4704	23294	„	1669	32715	7
	Samtals	18507	2814	183277	301903	5760	50107	562368	
	Á öllu landinu	222510	119992	197580	388790	20788	72993	1022653	

Bók þessi sem er 190 - eitt hundrað níutíu - fölusettar blaðsíður, gegnumdregin og innsiglud med innsigli Skaftafellssýslu löggyldist hjer med til þess ad vera:

Úttektar- og virðingabók

fyrir Dyrhólahrepps.

Skrifstofu Skaftafellssýslu 10. ágúst 1923

Gísli Sveinsson

Ytri Sólheimar

Brjef frá undirritudum, var sent hreppstjóra Dyrhólahrepps 22. júni 1924, og hann bedinn ad innfæra þad í úttektabók hreppsins:

„Med þvi ad vid undirritadir eigendur og
„ábúandi ad 1/8 í Jördinni Ytri Sólheimum
„höfum komid okkur saman um ad bregta
„blöðo þeirri sem jördinni fylgir í peninga
„verd; sem svo sjer greitt vid ábúendaskifti í
„peningum ada búsum eftir samkomulagi, vid
„fráfaranda og vidtakanda. Höfum vid ordid á-
„sättir um ad jördinni skuli fylgja kr. 300,00
„þrjú hundrud krónur.
„Þetta innfærist í úttektabók Dyrhólahrepps.

Ytri Sólheimum 21. júni 1924.

Ólafur H. Jónsson (eigandi)

Stefanija Sigurdardóttir (ábúandi)

Rjett eftirrit – vottar

Hvoli 22. júni 1924

Eyjólfur Gudmundsson

Ytri-Sólheimar

Brjef frá undirrituðum, var sent hreppstjóra Dyrhólahrepp 22. júní 1924, og hann beðin að innfæra það í úttektarbók hreppsins:

Með því að við undirritaðir eigendur og ábúandi að 1/8 í jörðinni Ytri-Sólheimum höfum komið okkur saman um að breyta hlöðu þeirri sem jörðinni fylgir í peninga verð; sem svo sje greitt við ábúendaskifti í peningum eða húsum eftir samkomulagi, við fráfaranda og viðtakanda. Höfum við orðið ásáttir um að jörðinni skuli fylgja kr. 300,00

Þrjú hundruð krónur-

Þetta innfærist í úttektarbók Dyrhólahrepps.

Ytri-Sólheimum 21. júní 1924.

Ólafur H. Jónsson (eigandi)

Stefanija Sigurðardóttir (ábúandi)

Rjett eftirrit – vottar

Hvoli 22. júní 1924

Eyjólfur Guðmundsson

og seldur þó með leið á næsta manntalsþingi Þjórs Dyrhólahrepps.

Aths.: Samundur Jónsson veðsetur kaupfjelagi Skaftfellinga 4 hndr. í heimi veðsettu jörð með öðrum veðrjetti og uppsagnarrjetti 6. febr. 1923, þingl. 19. júlí s. á.

Til staðfestu undirskrifa mitt og embættisinnsigli.

Skrifstofu Skaftafellssýslu, D. u. s.

Gísli Sveinsson
(L. S.)

Gjöld: Þingl. 3 kr.
Stimpl. 1 - 50 a
aths. 2 - - -
= 6 kr. 50 a
— sex krónur fimmtíu aurar —

Nr. 19 lagt fram þann 06 MARS 2002 í Héraðsdómi Suðurl.

Nr. 17 lagt fram þann - 3 DES. 2003 í Héraðsdómi Reykjavikur

Nr. 307.

Jeg Eyjólfur Ólafsson á Skeiðflöt í Dyrhólahreppi geri með bjeðfi þessu bjeðfi mínum kunnugt, að jeg sel og afsala til Ásgeirs Pálssonar á Ytri-Sólheimum lögmætum rjetti yfir jarðarparti mínum í Ytri-Sólheimajörðum í Dyrhólahreppi, sem er að fornu mati talin 7 og hálft hundrað - en í jarðabókinni 1922 - 9 hundruð og nefnist þar Ytri-Sólheimar III. og honum með fylgjandi eins árskúgildi, hús og mannvirki og allar ítaksjörð til lands og sjávar - sem fylgt hafa og fylgja nú - fyrir umsamið kaupverð sem er 1200 kr. (tólf hundruð krónur) -

Kaupverðið hefir kaupandi greitt þannig:

1. Að hann við undirskrift þessa afsalsbjeðfs hefir afhent seljr 500,00 krónur
2. Hefir gefið út skuldabjeðf upp á til handa Sjr. afhentist upphæð 700 kr., sem tryggður er með 2. veðrjetti í nefndum jarðarparti.

Eignin selst í því ástandi, sem hún nú er í og skal leikið fram að prestsmati er greidd af eignum í sjálfu kaupfalli við hinar Ytri-Sólheimajarðir, og leiðir seljandi (sic)) hana að sjer ásamt öllu því öðru er jörðinni tilheyrir

Kaupandi heldur kaupi sínu til loga, en seljandi svarar til vanheimilda.

Afsal þetta er í tveimur samhljóða samritum og heldur sinn deili hvorum.

Til staðfestu er okkar nöfn undirritið í votta viðurvist.

Staddir á Hvoli 29. júní 1924.

Eyjólfur Ólafsson (handsalað) Ásgeir Pálsson

Vitundarvottar:
Eyjólfur Högnason
Eyjólfur Guðmundsson

Ár 1925, mánudaginn 30. marks er afsal þetta fyrirfram innfært í afsala- og veðmálabók Skaftfe-

fellssýslu undir nr. 307, bls. [illegible] á norska manntalsþingi Fyrir Dyrhólahrepp.

Til staðfestu nafns mitt og embættisinnsigli.

Skrifstofu Skaftafellssýslu, d. u. s.

Gísli Sveinsson
(L. S.)

Gjald: Þingl. 3 Kr.
Sáttm. 12 -
= 15 - Fimtán-Krónur

Nr. 308.

Afsal.

Sjóm Sparisjóðs Vestur-Skaftafellssýslu í Vík gerir með þessu bréfi kunnugt, að hún selur og afsalar til búsetu Guðnýjar Jóhannesdóttur á Bjargi í Vík húseignir þær, sem tilheyra þrotabúi Gunnars Gunnarssonar í Vík og sparisjóðurinn nú á dag hefir, sem ófullnægðan veðhafi, fengið lagðar í af uppboðsþingi Skaftafellssýslu, að öllu eins og þar koma fyrir og eins og sjóðurinn hefir þær í hendur fengið, með öllu því, sem þeim tilheyrir, þar með fylgjandi lóðarréttindum - fyrir áðurætlað verð Kr. 5900.00 - fimm þúsund og níu hundruð Krónur -

Þar sem kaupandi hefir staðið stöðl á ofannefndu kaupverði að fullu, á þann hátt, er sparisjóðurinn tekur gild, þá afsalar sjóðurinn hann réttum og ótölulum eignarrétti yfir þessum degi, enda er þar í hans ábyrgð frá þessum

Afsali þessu til staðfestu undirritar stjórn sparisjóðsins í viðurvist tilkvaddra votta.

Vík 29. september 1924.

Fyrir stjórn Sparisjóðs V.-Skaftafellssýslu
Ó. J. Halldórsson Þorsteinsson
Jón Þorsteinsson

Vitundarvottar:
Árni Einarsson
Guðm. Guðmundsson

Ár 1925, mánudaginn 30. marks er afsal þetta fyrirfram innfært í afsala- og veðmálabók Skaftafellssýslu undir nr. 308, bls. 321, og verður áritun leitt á norska manntalsþingi Fyrir Hvammshrepp.

Til staðfestu nafns mitt og embættisinnsigli.

Skrifstofu Skaftafellssýslu, d. u. s.

Gísli Sveinsson
(L. S.)

Gjöld: Þingl. 7 Kr.
Sáttm. 59 -
= 66 - sextíu og sex - Krónur.

Nr. 307

Jeg Eyjólfur Ólafsson á Skeiðflöt í Dyrhólahreppi geri með þessu brjefi mínu kunnugt, að jeg sel og afsala til Ásgeirs Pálssonar á Ytri-Sólheimum eignarrjetti yfir jarðarparti mínum í Ytri-Sólheimajörðum í Dyrhólahreppi, sem er að fornu mati talin 7 og hálft hundrað – En í jarðabókinni 1922 – 9 hundruð og nefnist þar Ytri-Sólheimar III. Og honum meðfylgjandi eitt ærkúgildi, hús og mannvirki og allar ínytjar til lands og sjávar – sem fylgt hafa og fylgja nú -...

Staddir að Hvoli 29. júní 1924.

Eyjólfur Ólafsson Ásgeirs Pálsson

Vitundarvottar:

Eyjólfur Högnason

Eyjólfur Guðmundsson

Ár 1926, fimtudaginn 1. júlí er lóðarbréf þetta lesið manntalsþingheimi Vesjahrepps og síðan innfært í afsals- og veðmálabók Skaftafellssýslu undir Litra F nr. 361 á blaðsíðu 373.

Til staðfestu hafa mitt og embættisinnsigli
Skrifstofu Skaftafellssýslu, 5. ágúst 1926
Gísli Sveinsson
(L. S.)

Gjöld: Þinglestur 1 Kr.
Stimpl. 0 " 50 aur.
1 Kr. 50 aur.
– ein króna og 50/100 –

Nr. 362.

Til tryggingar skaðlausri greiðslu á 700 Kr. sjö hundruð krónum, sem jeg skulda Eyjólfi Ólafssyni fyrri jarðarpart þann í Ytri-Sólheimajörðinni í Dyrhólahreppi, sem jeg keypti af honum 27. júní 1924 veðset jeg honum jarðarpart þennan, sem er að fornu mati 7.5 hundruð – og eftir jarðabókinni 1922 talinn 900, og nefnist Ytri-Sólheimar III með öðrum veðrjetti og uppboðsrjetti næst á eftir 1. veðrjett við Veðdeild Landsbankans —
Lán þetta Kr. 700,00 lofa jeg einnig að greiða með 5% vöxtum frá 1. júlí að telja 1924 – á næstkomandi 10 árum þannig að 70 Krón. greiðist árl., fyrir 1. júlí og vextir fyrirfram í fyrsta sinn 1. júlí 1924.

Ytri-Sólheimum 29. júlí 1924.
Ásgeir Pálsson

Votta:
Eyjólfur Hafnason
Eyjólfur Guðmundsson

Ár 1926, fimtudaginn 15. júlí er veðbréf þetta lesið manntalsþingheimi Dyrhólahrepps og síðan innfært í afsals- og veðmálabók Skaftafellssýslu undir Litra F nr. 362 á blaðsíðu 374.

Til staðfestu hafa mitt og embættisinnsigli
Skrifstofu Skaftafellssýslu, 5. ágúst 1926.
Gísli Sveinsson
(L. S.)

Gjöld: Þinglestur 3.00
Stimpl. 2.10
Kr. 5.10
– fimm kr. og 10/100 –

Nr. 362.

Til tryggingar skaðlausri greiðslu á 700 kr. sjö hundruð krónur, sem jeg skulda Eyjólfi Ólafssyni fyrir jarðapart þann í Ytri-Sólheimajörðum í Dyrhólahreppi, sem jeg keypti af honum 27. júní 1924 veðset jeg honum jarðapart þennan, sem er að fornu mati 7,5 hundruð – og eftir jarðabókinni 1922 talinn 900, og nefndur Ytri-Sólheimar III...

Ytri-Sólheimum 29. júlí 1924.

Ásgeir Pálsson

Vottar:

Eyjólfur Högnason

Eyjólfur Guðmundsson

hreppstjóra / bæjarfógeta um fasteignir í Dyrhóla hrep / kaup

samkvæmt lögum um fasteignamat

Tala	Heiti (fasteignar[1])	Hvers konar fasteignin er (jörð, hús, lóð, grasbýli, þurrabúð o. s. frv.)	Hvort fasteignin er eign einstaks manns, landssjóðs, kirkju o. s. frv.	Nafn eiganda eða umráðamanns og heimili[2]) og staða
26	Sólheima hjáleiga	Jörð	Einstaklingseign	Sam. Jónsson ½ Tóm. Jónsson ¼ Þorl. Jónsd. ¼ Sigríð
27	Sólheima kot I	-"-	Einstaklingseign	Sigurð. Sigfússon í Vík Brandsson
28	Hjá Sólheimum II	-"-	Einstaklingseign	Skeiðamenn Eyjólfsd. Vestmannsp
29	Hjá Sólheimum III	-"-	Einstaklingseign	Ásgeir Pálsson Sólheimum
30	Hjá Sólheimum IV	-"-	Einstaklingseign	Sæmundur Eiríksson
31	Hjá Sólheimum V	-"-	Einstaklingseign	Ólafur Á. Jónsson Ingibjörg
32	Hjá Sólheimum VI	-"-	Einstaklingseign	Sami
	Hjá Sólheim. VII	-"-	Einstaklingseign	Sami
33	Ingibj. Sólheimum	-"-	Einstaklingseign	Sami
34	Fell	-"-	Ríkissjóðseign	Hjá Þorvarði Þorvarðss.
35	Hóll	-"-	Einstaklingseign	Þorsteinn Einarsson Eiríkss
36	Skógagerði	-"-	Einstaklingseign	Eyjólfur J. Hvoli ½ Kristján B. Hóli ½
	Heiðardalur	-"- (eyðibýli)	Einstaklingseign	Eyjólfur J. Hvoli ½ Bjarni P. Hvoli ½
37	Víkurhvoll	Hús og lóð	Einstaklingseign	Gríms Sigurðsson á Víkurh

[1]) Hús og lóðir skulu greind í framhaldandi númeraröð við götu, ef þau hafa verið þannig tölusett. Ennfremur skal greint, ef hús eða lóðir ha
[2]) Ef eigendur eru fleiri en einn, skal tilgreint, hversu mikinn hluta eignarinnar hver á.
[3]) Nú eru ábúendur fleiri, og skal tilgreint, á hversu miklum hluta jarðar hver býr.

í V. Skaftafells sýslu / kaupstað

óvbr. 1915, 3. gr.

Nafn ábúanda, ef jörð er[3])	Dýrleiki jarðar skv. síðasta fasteignamati	Virðingarverð (í hverju skyni sem fasteign hefir verið metin)	Stærð túns og matjurtagarða, ef slikt fylgir fasteign	Matsverð skattanefndar á afgjaldi jarðar, sem er í sjálfsábúð Kr.	Athugasemdir
Sæmundur Jónsson	2000		Tún hnr. 1 / Kála m² 5 — 1060	25.00	Ábúandinn á 1/4 jarðar og metst gjald af þeim hluta
Sigurður E. Hörman	1500		2,7 — 496	60.00	
Einar Einarsson	2000		3,1 — 570		
Ásgeir Pálsson	900		0,9 — 755	35.00	
Ísleifur Erlingsson	3000	Vill tilaf. Kr. 2500	5,3 — 1386	125.00	
Ásgeir Pálsson	2000		2,5 ~~0,9~~		
[illegible]nar Guðmundsson	1000		1,4 — 505		Jörðin er alls 1500
Olafur H. Jónsson	500		1,0	220.00	
Olafur H. Jónsson	3800		10.9 — 2357		
Gísur Gísurson	3800		4, — 2391		
Þorsteinn Einarsson	5000		4 — 1310	100.00	
Lárus M. P. Finnsson	1700		3,6 — 1736		
Ótaðar af Eyjólfi G. og Bjarna þ. Hoch	1400		3,9 —	60.00	
Gnitaguirdsson			0,6.		Kálgarðar ekki taldir
					AB Stæð túna og kálgarða er tekin eftir mælingu E. E. Sverrissonar

[illegible]nað sjerstakt nafn.

Hvoli 1. okt. 1929

Eyjólfur Guðmundsson

Eignarheimild.

Samkvæmt eindaskiftum í dánarbúi Erlings Brynjólfssonar á Yfri-Sólheimum, p. 6. desbr. 1928, er Ísleifur Erlingsson bóndi á Yfri-Sólheimum IV í Dyrhola-hreppi rétter og óátalinn eigandi fast-eignarinnar, jarðarinnar Yfri-Sólheimar IV, ad gild. fasteignamati Kr. 3000,00
og öllum húsum á jörðinni — 2200,00
Verð samt. Kr. 5200,00

— fimm þúsund og tvö hundr. krónur — sem hérmed vottast samkv. skifta-gerningnum.

Skrift. Skiftsp. 13. apríl 1930.

Gísli Sveinsson

Nr. 105.

Med-id

Eignarheimild.

Samkvæmt einkaskiftum í dánarbúi Erlings Brynjólfssonar á Ytri-Sólheimum, þ. 6. desbr. 1928, er Ísleifur Erlingsson bóndi á Ytri-Sólheimum IV í Dyrhólahreppi réttur og óátalinn eigandi fasteignarinnar, jarðarinnar Ytri-Sólheima IV, að gildu fasteignamati

kr 3000,00

og öllum húsum á jörðinni – 2200,00

Verð samt. kr. 5200,00

- fimm þúsund og tvö hundruð krónur -

Sem hérmeð vottast samkv. skiftagerningum.

Skrifst. Skaftfs. 13. apríl 1930.

Gísli Sveinsson

Skaft XXVI Jarmalaðra
Ljósrit 19/11 2003
Nr. 48.

Handritasafn

Sölvamanna tal

Dýrleifar Gísladóttir Hús

00228

Eigendanna Nöfn	Eignar Sálarlíki	Á.	Ár	Þing Bók Dalum	Sauta bókar	Sveitir	Summa	Á.	Ár	Þing Bók Dalum	Sauta bókar	Athugasemdir
Sveinn Alexandersson	—	—	—	—	—	Sama						
Sami	—	—	—	—	—							
Berent Sveinsson	Hálfbróðir	25	—	4/6 41	102-83							
Egill Sveinsson	Bróðir	90	24/6	57	186-160							
Berent Sveinsson	—	25	—	—	—							
Guðrún Gísladóttir	—	1	—	—	60							
Sigurð Sakaríasson	Bróðir	64	8	24	17/6 64	175-56						
Berent Sveinsson	—	1	60	—	—							
Egill Sveinsson	—	5	41	—	—							
Guðlaug Sandsdóttir	—	92	70	—	—							
Sakaríasar hjáleiga á Vík												
Egill Gíslason	—	2	—	—	—							
Sveinn Magnússon	Sjúkl	13/8	1896	Er gildur								
Guðmundur Ólafsson	—	17/6	72	5	50	23/6 75	17-165					
Sveinn Árnason Vesturfari	Heimilisf	24/5	77	5	—	17/6 78	121-174					
— Sami —	—	—	—	5	—	—	—					
Vigfús Brynjólfsson	Hreppsb	15/7	87	20	—	15/7 87	105-64					
Sami	—	—	—	—	—	—	—					
Steppan. Jóna Gísladóttir	Skyldugeng	3	49	—	6/6 95	273-205						
Guðm. Þorbjarnarson	Kaupsf	21/4	00	21/4 00	20/21							
Sami	Lausgangur	—		—	22/24							
Sveinn Ólafsson	Kaupf	24/6	00	5	60	10/4 01	1/2/45					
Sigurð Sigmarsson	Gæsl	17/10	00	6	—	10/4 01	44/49					
Eyjólfur Sigmarsson	—	—	—	1	—	—	—					
Elías Sigmarsson	—	—	—	1	—	—	—					
Sveinbj. Sigmarsson	—	—	—	1	—	—	—					
Ragnh. Sigurðard.	—	—	—	2	—	—	—					
Jón Sigmarsson	—	—	—	1	—	—	—					
Friðrik Bjarnason	Hjúl	7/1	02	4	—	11/4 02	72/178					

Eigendanna Nöfn	Eignar Staðfesti	Nr.	Dags. Gefr. bókar	Dagsetning	Síðsetning	Summa	Dags. Gefr. bókar	Dagsetning	Athugasemdir
Steinn Alexandersson									
Sami									
Berent Sveinsson	Hálsaborg	25		4/6 41	102-83				
Egill Sveinsson	Raupsbr.	90	24/6 57	186-160					
Berent Sveinsson		25							
Guðrún Egilsdóttir		1							
Sigurð. Jakobsson		8	24/6 64	175					
Berent Sveinsson		1	60						
Egill Sveinsson		5	41						
9 Landsdrottnar		92	70						
Sátt. Sveinssonar kýlejga fr. 1896									
Egill Egilsson		2							
Sæmundur Magnússon	Sýsl.	13/5	1896	Ex. gilda					
Guðmundur Ólafsson		17/6 72	5	50	23/6	153-137			
Steinn Árnason Kreppsachsd. í Grímsey	Hrísey	24/5 17	4		17/6 78	124-114			
— Sami —			5						
Vilhjálmur Steinsson	Raupsbr.	15/7 87	20		15/7 87	105-64			
Sami									
Kreppsm. Jóna Gyðríður	Skytturæjur		3	49	6/6 95	273-205			
Guðm. Þorbjarnarson	Kaupst.	7/10 00	2½		21/4 00	20/21			
Sami	Lækjargata		—		d.	22/24			
Sami Ólafsson	Kaupst.	24/6 00	5	60	10/4 01	52/45			
Sigurð. Sigmarsson	Gaf.	17/10 00	6		10/4 01	44/49			
Sami Sigmarsson			1	—	—	—			
Sami Sigmarsson			1	—	—	—			
Elías Sigmarsson			1	—	—	—			
Sveinbj. Sigmarsson			1	—	—	—			
Ragnh. Sigurðard.			2	—	—	—			
Sami Sigmarsson			1	—	—	—			Sölt
Friðrik Bjarnason	Hafnarf.	7/1 02	4	—	11/4 02	72/78			
Guðm. Þorbjarnarson			25						
Sami	Kaupst.	8/10 00	3	57½	157	128/117			
Hallbera Sigmarsdóttir	Gj. Eyj.		5	60	d.	129/118			
Guðm. Þorbjarnarson	Hafnarfj.		4		29/4 05	159/192			
Einar Ólafsson	Ásgarði		1	60	16/5 00	273/334			

Skjal XXVI
Afrit
Ljósmyndað
10.11.2003

ÞJÓÐSKJALASAFN ÍSLANDS

Skaft XXVI Vetmálaskrá Hdski 59 292

Ljósrit 10/11 2003 Dýrleiki 7 ⅌ 50

30230

Nr 46. Solheima-Hiáleiga

Eigendanna Nöfn	Eignar Skilríki	⅌-ál	Þing Testr Datum	Panta bókar Nr Rg	Vedsetning	Summa sbd	Summa fl.	Þing Testr Datum	Panta bókar Nr Rg	Athugasemi og Afflánanni
Svenn Sigurdsson sbr Nr 48	—	7⅌50	—	—	~~1. vedr. 15/9 66~~	~~200~~	~~—~~	~~29/6 68~~	~~229 110~~	Afsiad 28/5 96
Vigfús Þiramussen	Afsal 25/7 96	7⅌40	2/8 96	311-239	—	—	—	—	—	Hennes Dagsetning
Þriv. Bjarnarsen	Afsal 8/13 87	7⅌40	14/11 96	313-242					—	pr. ne fl.
Þorv. Bjarnarsen	Dómur 20/11 91	—	11/2 08	250/298	~~Vedbr 18/1 08~~	~~1500~~	~~00~~	~~11/2 08~~	~~252/307~~	Aflýst 10/8
Sami										
Jón Hermannsson og Jón Magnússon	Afsal 15/8 15	12,2⅌	10/8 15	263/349						
Elín Sigurdordóttir	—	Öllgördin			1. vedr. 10/7 16	1000	00	25/11 16	315/396	Aflýst 17/7 1924
Sama	Afsal 10/7 16	Öllgördin	4/7 17	339/422						
Sæmunden Jónsson	—	4 hudr. ghús	—	—	2. vedr. 1. vedr. 6/2 23	2448	00	19/7 23	220/236	Afl.
Sami Tómas S. Jónsson	—	Eign peina			~~2. vedr. 10/7 23~~	~~1034~~	~~56~~	~~30/3 25~~	~~306/319~~	

"Dýrleiki 7 H 50"

Sólheima=Hjáleiga

Eigendanna Nöfn	Eignar skilríki	H-ál	Þinglestrar Datum
Sveinn Sigurðsson sbr N 48	-	7 H-50	29/6 68
Vigfús Þórarinsson	Afsal 25/7 '96	7 H-40 al	2/8 96
Þorv. Bjarnason	Afsal 8/3 '87	7 H-40	14/11 96
Þorv. Bjarnason	Dómur 20/11 '91	----- ----	11/2 08
Jón Hermannsson og Jón Magnússon	Afsal 5/8 '15	12,2 H	10/8 15

Hdskj. 60 1930 294
00236

Dyrhóla hreppur

Nr. 37 Sólheima hjáleiga. (jarðarheiti)

Eigandi og heimili hans Sæmundur Jónsson, Tómas Jónsson Ingveldur Jónsd. og Sigríður Jónsd. Sólheima hjál. Vík

Ábúandi Sæmundur Jónsson.

1. *Túnið* (þar með nátthagi í rækt).

Stærð, þegar mælt var (hektarar). 6.0

Túnauki síðan (hektarar). "

Lega og jarðvegur. Mýl suðvestur. Moldarjörð hjá.

Vjelslægt (stærð). Að mestu vélslægt.

Þýft (stærð).

Girðing, lengd og gerð. 700 m. á lengd. Torfg. með gaddavír.

Töðufall, 5 ára meðaltal (100 kg. hestar). 110

2. *Matjurtagarðar* Stærð □ metrar 1060

Uppskera í 100 kg. Kartöflur 5 ára meðalt. 8 tn.

Rófur 5 ára meðaltal. 3 —

Blómgarður.

3. *Engjar* Flæði- og áveituengjar.

Vjelslægar, greiðfærar, þýfðar.

Þurlendar. Heimflutningur.

Meðal heyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar)

Mögulegur heyskapur í meðalári.

Aðrar engjar.

Samfeldar, reitingssamar. Samfeldar, greiðfærar, ekki vélslægar.

Gróðurfar (fergin, stör, mýrgresi, valllendi, laufhey, fjallslægjur). Mest valllendishey

Þurlendar. Heimflutningur. Þurlendar. Heimflutn. mjög hagar. Aðfærsl

Meðalheyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar). 220

Mögulegur heyskapur í meðalári. Alt vinnið upp árlega.

Engjagirðingar, lengd og gerð. 775 m. Mest gaddavírsgirðingar.

4. *Beitilandið*. Einkenni þess, víðlendi, lega, kostir og gallar. Fjallendi; gott fyrir allan skepnu veður og sumar. Víðlent, enja lélt og ekjálgott. Í meðallagi hjásgott.

5. *Afrjettarlandið*. Einkenni þess, víðlendi lega kostir og gallar. Nálkuð af sauðfé vetrið á svokallaða Hvítmaga, að sumrinu

Keyptur eða seldur upprekstur. Nei.

6. *Girðingar* á jörðinni, aðrar en áður eru taldar. Sjergirðingar. Samgirðingar. Lengd og gerð. Engar.

7. *Meðaláhöfn* síðustu 5 ár. 4 Kýr, 90 dr, 20 aðrar Kindur, 13 hross.
Fólks- og hestaþörf hennar vegna. 4 menn, 5 hestar.

8. *Möguleg áhöfn* eins og jörðin er nú. 4 Kýr 110 Kindur, 2 hross
Áætluð fólks- og hestaþörf hennar vegna. 4 menn, 5 hestar.

9. *Ásetningur*, svo tryggur sje í meðalári. Sama fén. og greint er undir lið 8.
Fóðurþörf hverrar gripategundar í kg. Kýr 3400, Sauð Kind 1000, hross til jafns aðar 1200 kg.

10. *Eldsneyti* í landi jarðarinnar og notkun þess
Mótekja og surtabrandur Engin
Skógarhögg —
Tekjur af eldsneytissölu. —

11. *Byggingarefni.*
Torfrista og stunga.
Hleðslugrjót og steypuefni. Hvorttveggja nóg og auðtekið
Meltekja. Raftskógur. Reki. Fjara fylgir jörðinni. Talið 20 kr. virði árlega.

12. *Vatnsból*, gæði þess eða gallar.
Brunnar. Vatnsleiðsla. Vatnsleiðsla í bæjarhúsin.

13. *Jarðhiti, námar, vatnsorka, ölkeldur.* Ölkeldi eitthv., nema vatnsorka.
Aðstaða til hagnýtingar. Allgóð. Talið til hinnilis flokks.

14. *Ræktunarmöguleikar.*
Tún, engi, garðar. Vel lagað til ræktunar

15. *Hlunnindi* (nettó arður). Engin.
Dúntekja (kg., alls kr., 5 ára meðaltal)
Egg (tala, tegund) (5 ára meðaltal)
Fuglatekja (tala, tegund) do.
Laxveiði (tala, veiðiaðferð) do.
Silungsveiði do. do.
Hrognkelsaveiði do. do.
Selveiði (fullorðinn, kópur) do.
Beitutekja
Landshlutur
Uppsátur
Reki og skógviður til sölu
Tekjur af hagagöngu eða afrjettum
Önnur hlunnindi
Ítök í annara manna lönd. Hver, hvar
Útræði, hvaða tíma árs, langsótt.

16. *Samgöngur.*

Innsveitis (sími, kirkja, skóli o. fl.) Ekki langt í sima, stutt í skóla.

Til aðdrátta. Stutt til kaupstúm. Akfert að bænum.

Aðstaða til sölu framleiðsluvöru innanlands. Fremur örðug sem annarstaðar á sýslunni

17. *Ókostir.*

Ágangur búfjár. Talsverður af sauðfé

Landspjöll (skriður, sandfok, landbrot, snjóflóð). Engin

Hættur fyrir búfje (af vatni, sjó, snjó, og fl.) Nei

Dýrbítur. Enginn

Liggja búfjársjúkdómar í landi? Hverjir? Nei

Eiga aðrar jarðir ítök í landið? Hver? Nei

Þarf að kaupa hagbeit? Slægjur? Hvorugt.

18. Eru *landamerki* ágreiningslaus? Þinglesin landamörk.

19. *Hús* eiganda eða leiguliða (efni, stærð, gerð, aldur)

Lýsing	Virt á kr. Eiganda	Virt á kr. Leigjanda
Baðstofa með stofuhúsi 7.56 x 5 m		
Íbúðarhús Hlaðnir veggir á 3 vegu, hitt úr timbri og bárujárni		700
Önnur bæjarhús (Eldhús gamalt, bár gamalt), smiðja og hjallur öll með jarðarhús Stúnhellu þökum	100	50
Fjós fyrir 6 kýr Grjótv. Stún hellu þak		100
Hesthús fyrir 12 hesta Sama gerð		160
Fjárhús fyrir 60 fjár 3 tals, sama gerð.		50
Haughús m³		
Safnfor m³		
Hlöður m³ 4 tals, 2 með jám þökum. Taka 390 hest		350
Votheystóftir m³		
Rafstöð hestöfl		
Hellar fyrir 40 fjár 100 kg. heyhesta		
Fjárrjettir og hestarjettir		
Sjóbúðir, þurrabúðir		
Aðrar byggingar eða mannvirki.		

20. *Hús* og mannvirki, sem bygð eru á jörðinni, en virt öðrum en jarðareiganda eða ábúanda til skatts. Upptalning. Ekkert.

21. Hefur nokkuð *gengið undan* jörðinni eða lagst á hana kvaðir síðan síðasta jarðamat fór fram. *Eða öfugt.* Ekkert.

22. *Eftirgjald* samkv. leigusamningi. Settur 1925 100 kr. og prestsmata ad auki

23. *Söluverð síðustu 10 ára.*

24. *Síðasta virðing til lántöku.*

25. *Brunabótavirðing* húsa (hverra, hvenær).

26. Annað sem hefur áhrif á mat jarðarinnar.

27. Síðasta fasteignamat var: Jörðin 2000 kr. Húsin 1700 kr.

Mat vort verður.

Jarðareigandi á:

Landverð . . . . . Kr. 2500.00

Húsaverð . . . . . Kr. 100.00

Önnur mannvirki . . — .....

— .....

— .....

— .....

Kr. 100.00

Alls Kr. 2600.00

Leiguliði á:

Hús . . . . . Kr. 1400.00

— .....

— .....

— .....

Kr 1400.00

Alt mat jarðarinnar með húsum Kr. 4000.00

Dárus Helgason

Þorlákur Vigfússon, Páll Ólafsson

Hdskj. 60 / 1930 298
00240

Dyrhóla hreppur

Nr. 28 Ytri Sólheimar I (Sólheima kab.)
(jarðarheiti)

Eigandi og heimili hans Sigurður Högnason 1200 kr. maks. Sveinbjörn Högnason Bróðir Sólheimakots Ásgeir Jóh. og Elías Högnas. B. Vilt 300 kr. alt

Ábúandi Sigurður E. Högnason

---

1. *Túnið* (þar með nátthagi í rækt).

Stærð, þegar mælt var (hektarar). 2.7

Túnauki síðan (hektarar). "

Lega og jarðvegur. Mót suðvestur, Myldið og fjölt.

Vjelslægt (stærð). Að mestu slétt.

Þýft (stærð).

Girðing, lengd og gerð. Ca 200 m. Torfg. með gaddavírsstúf

Töðufall, 5 ára meðaltal (100 kg. hestar). 80 hestar + af nálægt 10 hestar = 90 hestar

---

2. *Matjurtagarðar* Stærð □ metrar 496

Uppskera í 100 kg. Kartöflur 5 ára meðalt. 17 tn.

Rófur 5 ára meðaltal. 4

Blómgarður. a

---

3. *Engjar* Flæði- og áveituengjar.

Vjelslægar, greiðfærar, þýfðar.

Þurlendar. Heimflutningur.

Meðal heyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar)

Mögulegur heyskapur í meðalári.

Aðrar engjar.

Samfeldar, reitingssamar. Samfeldar, greiðfærar, en ekki vjelfærar.

Gróðurfar (fergin, stör, mýrgresi, valllendi, laufhey, fjallslægjur). Mest alt valllendis hey gott.

Þurlendar. Heimflutningur. Þurlendar. Heimflutn. mjög langur. Akfært

Meðalheyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar). 160 hestar

Mögulegur heyskapur í meðalári. Jörðin mun sín upp á lega

Engjagirðingar, lengd og gerð. Engjar girtar á tvo vegu (samgirðing).

---

4. *Beitilandið*. Einkenni þess, víðlendi, lega, kostir og gallar. Fjallbendi; gott kjarnalaust. Sjónað veður og snjóar. Fremur víðlent, engjá gott og skjól. Í meðallagi kjarngott.

---

5. *Afrjettarlandið*. Einkenni þess, víðlendi lega kostir og gallar. Sauðfje hvítt í hlíðum mögur að sumri líf

Keyptur eða seldur upprekstur.

---

6. *Girðingar* á jörðinni, aðrar en áður eru taldar. Sjergirðingar. Samgirðingar. Lengd og gerð. Engar.

7. *Meðaláhöfn* síðustu 5 ár. 3 kýr, 1 vetr. 40-50 ær. 15 aðrar kindur, 5 hross
Fólks- og hestaþörf hennar vegna. 2 menn 3 hestar

8. *Möguleg áhöfn* eins og jörðin er nú. 3 kýr 1 vetr. 70 sauðkindur 4 hross.
Áætluð fólks- og hestaþörf hennar vegna. 2-3 menn, 3 hestar

9. *Ásetningur*, svo tryggur sje í meðalári. Sama og talið er við staft tölul. 8
Fóðurþörf hverrar gripategundar í kg. Kýr 3500, sauðkind ær og bomb 100, hross til jafnaðar 1200 kg.

10. *Eldsneyti* í landi jarðarinnar og notkun þess
Mótekja og surtabrandur Ekkert
Skógarhögg — —
Tekjur af eldsneytissölu. — —

11. *Byggingarefni.*
Torfrista og stunga.
Hleðslugrjót og steypuefni. Grjót og steypuefni nóg og nærtækt
Meltekja. Raftskógur. Reki. Fjára fylgir jörðinni Aður talinn 10-15 kr árlega

12. *Vatnsból*, gæði þess eða gallar.
Brunnar. Vatnsleiðsla. Lækur við beinn

13. *Jarðhiti, námar, vatnsorka, ölkeldur.* Ekki slæm skilyrði til rafarku
Aðstaða til hagnýtingar. til heimilis nota.

14. *Ræktunarmöguleikar.*
Tún, engi, garðar. Ágætt til túnútjarsla

15. *Hlunnindi* (nettó arður).
Dúntekja (kg., alls kr., 5 ára meðaltal)
Egg (tala, tegund) (5 ára meðaltal)
Fuglatekja (tala, tegund) do.
Laxveiði (tala, veiðiaðferð) do.
Silungsveiði do. do.
Hrognkelsaveiði do. do.
Selveiði (fullorðinn, kópur) do.
Beitutekja
Landshlutur
Uppsátur
Reki og skógviður til sölu
Tekjur af hagagöngu eða afrjettum
Önnur hlunnindi
Ítök í annara manna lönd. Hver, hvar
Útræði, hvaða tíma árs, langsótt. Við jökulsá. Síðla vetrar, en stapult vegna brims.

16. *Samgöngur.*

Innsveitis (sími, kirkja, skóli o. fl.) Ekki langt í sima og skóla

Til aðdrátta. Stutt til kaupstúns. Akfert að bænum

Aðstaða til sölu framleiðsluvöru innanlands. Þrðugt mjög vegna hafnleysis.

17. *Ókostir.*

Ágangur búfjár. Nakkur ágangur af Landfje.

Landspjöll (skriður, sandfok, landbrot, snjóflóð). Engin.

Hættur fyrir búfje (af vatni, sjó, snjó, og fl.) Nei

Dýrbítur. Enginn.

Liggja búfjársjúkdómar í landi? Hverjir? Nei

Eiga aðrar jarðir ítök í landið? Hver? Nei

Þarf að kaupa hagbeit? Slægjur? Nei

18. Eru *landamerki* ágreiningslaus? Þinglesin.

19. *Hús* eiganda eða leiguliða (efni, stærð, gerð, aldur)	Lýsing	Virt á kr. Eiganda	Virt á kr. Leigjanda
Íbúðarhús	Timbur hús jánvarið 5.2 X 5.2 m. gamalt.	[illegible]	500
Önnur bæjarhús	Eldiviðarhús með stein hellu þaki og gegmsluskúr með jám þaki	[illegible]	150
Fjós fyrir 5 kýr	Grjotv. og stein hellu þak jarðarhús	100	
Hesthús fyrir 6 hesta	Sama gerð		50
Fjárhús fyrir 80 fjár	Sama gerð		100
Haughús m³			
Safnfor 5.5 m³			100
Hlöður m³	3 tals, 1 með jám þ. 2 með hellu þ. 270 hest.		300
Votheystóftir m³			
Rafstöð hestöfl			
Hellar fyrir fjár 100 kg. heyhesta			
Fjárrjettir og hestarjettir			
Sjóbúðir, þurrabúðir			
Aðrar byggingar eða mannvirki.			

20. *Hús* og mannvirki, sem bygð eru á jörðinni, en virt öðrum en jarðareiganda eða ábúanda til skatts. Upptalning. Ekkert.

21. Hefur nokkuð *gengið undan* jörðinni eða lagst á hana kvaðir síðan síðasta jarðamat fór fram. *Eða öfugt.* Hvorugt.

22. *Eftirgjald* samkv. leigusamningi. Ca: 60 kr. auk prestsmätu sem er 10 kg. smjör árlegt gjald.

23. *Söluverð síðustu 10 ára.*

24. *Síðasta virðing til lántöku.*

25. *Brunabótavirðing* húsa (hverra, hvenær).

26. Annað sem hefur áhrif á mat jarðarinnar.

27. Síðasta fasteignamat var: Jörðin 1500 krónur. Húsin 900 kr.

Mat vort verður.

Jarðareigandi á:

Landverð		Kr. 1700.00
Húsaverð	Kr. 100.00	
Önnur mannvirki	—	
	—	
	—	
	—	
		Kr. 100.00
		Alls Kr. 1800.00

Leiguliði á:

Hús	Kr. 1200.00	
	—	
	—	
	—	
		Kr 1200.00

Alt mat jarðarinnar með húsum Kr. 3000.00

Lárus Helgason

Karlákur Vigfússon, Páll Ólafsson

Hdskj. 60 / 1930

302
00244

Dyrhóla hreppur

Nr. 29 Ytri-Sólheimar II
(jarðarheiti)

Eigandi og heimili hans Sveinunn Eyjólfsdóttir
Vestmannaeyjum

Ábúandi Einar Einarsson

1. *Túnið* (þar með nátthagi í rækt).

Stærð, þegar mælt var (hektarar). 3.1

Túnauki síðan (hektarar).

Lega og jarðvegur. Liggja mót suðvestri. Myldin og frjá

Vjelslægt (stærð). 23 mesta slétt.

Þýft (stærð). 4

Girðing, lengd og gerð. Torfg. og garðar.

Töðufall, 5 ára meðaltal (100 kg. hestar). 88 hestar alls.

2. *Matjurtagarðar* Stærð □ metrar 570

Uppskera í 100 kg. Kartöflur 5 ára meðalt. 8 tn.

Rófur 5 ára meðaltal. 2 —

Blómgarður.

3. *Engjar* Flæði- og áveituengjar.

Vjelslægar, greiðfærar, þýfðar.

Þurlendar. Heimflutningur.

Meðal heyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar)

Mögulegur heyskapur í meðalári.

Aðrar engjar.

Samfeldar, reitingssamar. Samfeldar, greiðfærar, allvi vélslægar.

Gróðurfar (fergin, stör, mýrgresi, valllendi, laufhey, fjallslægjur). Mest valllendis hey
Kjarngott og hált.

Þurlendar. Heimflutningur. Þurlendar. Heimflutn. mjög hægur. Áburð.

Meðalheyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar). 180

Mögulegur heyskapur í meðalári. Sami og að afspreinir. Jörðin ræktuð upp

Engjagirðingar, lengd og gerð. Girtar í samræmingu við samliggjandi jarðir.

4. *Beitilandið*. Einkenni þess, víðlendi, lega, kostir og gallar. Fjalllendi. Gott fyrir allan
fén að sumrum og vetur. Hagi liggur að sjó, engjá lítil
og skjól. Í meðallagi kjarngott.

5. *Afrjettarlandið*. Einkenni þess, víðlendi lega kostir og gallar. Nálægt af sama fé sem áður
í svokallaða Klettsmýri, að sumri til

Keyptur eða seldur upprekstur. Hvergi.

6. *Girðingar* á jörðinni, aðrar en áður eru taldar. Sjergirðingar. Samgirðingar. Lengd og gerð. Engar.

7. *Meðaláhöfn* síðustu 5 ár. 2 hross, 1 oltr., 2 kálfar, 50 sauðkindum, 5 hross
Fólks- og hestaþörf hennar vegna. 2 menn og smávinnu, 3 hestar

8. *Möguleg áhöfn* eins og jörðin er nú. 3 kýr, 1 oltr. 80 sauðkindum, 6 hross
Áætluð fólks- og hestaþörf hennar vegna 3 menn, 3–4 hestar, fjós fyrir

9. *Ásetningur*, svo tryggur sje í meðalári. Einung heldur við óbreytt
Fóðurþörf hverrar gripategundar í kg. 1 kýr 3500, sauðkind 100, hross til jafn. að ári 1200 kg.

10. *Eldsneyti* í landi jarðarinnar og notkun þess
Mótekja og surtarbrandur Enginn
Skógarhögg Ekkert
Tekjur af eldsneytissölu. —

11. *Byggingarefni.*
Torfrista og stunga.
Hleðslugrjót og steypuefni. Grjót og steypuefni nóg og nærtækt
Meltekja. Raftskógur. Reki. Sjálfsagður jörðinni. 15 kr. ársarður.

12. *Vatnsból*, gæði þess eða gallar. Ágætt að kú, hrossum, sauðfé.
Brunnar. Vatnsleiðsla. Lækur við bæinn.

13. *Jarðhiti, námar, vatnsorka, ölkeldur.*
Aðstaða til hagnýtingar. Líklegt að hlaða til rafstöðvar, til heimilisnota

14. *Ræktunarmöguleikar.*
Tún, engi, garðar. Ágætt til ræktunar.

15. *Hlunnindi* (nettó arður).
Dúntekja (kg., alls kr., 5 ára meðaltal)
Egg (tala, tegund) (5 ára meðaltal)
Fuglatekja (tala, tegund) do.
Laxveiði (tala, veiðiaðferð) do.
Silungsveiði do. do.
Hrognkelsaveiði do. do.
Selveiði (fullorðinn, kópur) do.
Beitutekja
Landshlutur
Uppsátur
Reki og skógviður til sölu
Tekjur af hagagöngu eða afrjettum
Önnur hlunnindi
Ítök í annara manna lönd. Hver, hvar
Útræði, hvaða tíma árs, langsótt. Við Jökulsá. Skapfellsvegna línu
Helst síldarvetur.

16. *Samgöngur.*

Innsveitis (sími, kirkja, skóli o. fl.) Sæmi sima og skóla.

Til aðdrátta. Stutt til kaupstúns. Akfært að bænum.

Aðstaða til sölu framleiðsluvöru innanlands. Fremur öðug, sem annars taðar í sýslunni.

17. *Ókostir.*

Ágangur búfjár. Talsverður af sauðfé.

Landspjöll (skriður, sandfok, landbrot, snjóflóð). Engin.

Hættur fyrir búfje (af vatni, sjó, snjó, og fl.) Engar.

Dýrbítur. Enginn.

Liggja búfjársjúkdómar í landi? Hverjir? Nú

Eiga aðrar jarðir ítök í landið? Hver? Nú

Þarf að kaupa hagbeit? Slægjur? Nú

18. Eru *landamerki* ágreiningslaus? Þinglesin

19. *Hús* eiganda eða leiguliða (efni, stærð, gerð, aldur)	Lýsing	Virt á kr. Eiganda	Virt á kr. Leigjanda
Íbúðarhús	Baðstofa 7.6 x 3.2 m.		450
Önnur bæjarhús	Eldhús, jarðarhús.	50	
	Geymsluskúr, smiðja og skemma, Leigul. eign		150
Fjós fyrir 4 kýr	Steinsteinkak. (jarðarhús)	50	
Hesthús fyrir 4 hesta	Sama gerð.		50
Fjárhús fyrir 75 fjár	2 tals. Steinsteinkak.		100
Haughús ..... m³			
Safnfor ..... m³			
Hlöður ..... m³	3 tals, eins með jámþ. Rúna 230 hesta		250
Votheystóftir ..... m³			
Rafstöð ..... hestöfl			
Hellar fyrir ..... fjár ..... 100 kg. heyhesta			
Fjárrjettir og hestarjettir			
Sjóbúðir, þurrabúðir			
Aðrar byggingar eða mannvirki.			

20. *Hús* og mannvirki, sem bygð eru á jörðinni, en virt öðrum en jarðareiganda eða ábúanda til skatts. Upptalning. [illegible] 2 kálfar, 50 [illegible] Kindur [illegible]
Ökkert.

21. Hefur nokkuð *gengið undan* jörðinni eða lagst á hana kvaðir síðan síðasta jarðamat fór fram. *Eða öfugt.* Hvorugt.

22. *Eftirgjald* samkv. leigusamningi. 1924. 90 kr. í peningum (14½ kg. [illegible] prestsmata) Kúg. 2 kýr, 60 kr.

23. *Söluverð síðustu 10 ára.* "

24. *Síðasta virðing til lántöku.* "

25. *Brunabótavirðing* húsa (hverra, hvenær). "

26. Annað sem hefur áhrif á mat jarðarinnar. "

27. Síðasta fasteignamat var: Jarðar 2000 Krónur. Húsa 1000 Kr.

Mat vort verður.

Jarðareigandi á:

Landverð . . . . . Kr. 2300.00

Húsaverð . . . . . Kr. 100.00

Önnur mannvirki . . — .....

— .....

— .....

— .....

Kr. 100.00

Alls Kr. 2400.00

Leiguliði á:

Hús . . . . . Kr. 1000.00

— .....

— .....

— .....

Kr 1000.00

Alt mat jarðarinnar með húsum Kr. 3400.00

Dáros Helgason
Þorlákur Vigfúston, Páll Olafsson

Hdskj. 60 1930 306

00248

Dyrhála – hreppur

Nr. 30 Ytri-Sálheimar III (jarðarheiti).

Eigandi og heimili hans Ásgeir Pálsson, Ytri-Sálheimum

Ábúandi Eigandinn Ásgeir Pálsson.

---

1. Túnið (þar með nátthagi í rækt).

Stærð, þegar mælt var (hektarar).

Túnauki síðan (hektarar).

Lega og jarðvegur. Mót suðri. Myldið

Vjelslægt (stærð). Að mestu sléll.

Þýft (stærð).

Girðing, lengd og gerð. Girt torfg. og goddavír.

Töðufall, 5 ára meðaltal (100 kg. hestar). 50

---

2. Matjurtagarðar Stærð ☐ metrar 700

Uppskera í 100 kg. Kartöflur 5 ára meðaltal. 4 tn.

Rófur 5 ára meðaltal. 1 „

Blómgarður.

---

3. Engjar Flæði- og áveituengjar.

Vjelslægar, greiðfærar, þýfðar.

Þurlendar. Heimflutningur.

Meðal heyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar).

Mögulegur heyskapur í meðalári.

Aðrar engjar.

Samfeldar, reitingssamar. Samfeldar, þá í skákum innan um annara engjar.

Gróðurfar (fergin, stör, mýrgresi, valllendi, laufhey, fjallslægjur). Mest valllend-ishey, gott og holt.

Þurlendar. Heimflutningur. Þurlendar. Heimflutn. hægur. Akfæst.

Meðalheyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar). 80

Mögulegur heyskapur í meðalári, Unnið upp.

Engjagirðingar, lengd og gerð. Girtar að mestu í samein. við sambýlisjarðirnar.

---

4. Beitilandið. Einkenni þess, víðlendi, lega, kostir og gallar. Fjalllendi, gott til heitar fyrir allan fénað vetur og sumar.

---

5. Afrjettarlandið. Einkenni þess, víðlendi, lega, kostir og gallar. Svo köll uð „Hvítmaga" liggjandi sunnan í Mýrdalsjökli.

Keyptur eða seldur upprekstur. Hvorugt.

---

5. Girðingar á jörðinni, aðrar en áður eru taldar. Sjergirðingar. Samgirðingar. Lengd og gerð.

7. **Meðaláhöfn** síðustu 5 ár. 1 Kýr, 1 vetr, 50 sauð kindur, 2 hross.
Fólks- og hestaþörf hennar vegna. 2 menn, 2 hestar.

8. **Möguleg áhöfn** eins og jörðin er nú. 1 Kýr, 50 sauð kindur, 3 hross.
Áætluð fólks- og hestaþörf hennar vegna. 2 menn, 2 hestar.

9. **Ásetningur,** svo tryggur sje í meðalári. Sama og talið er við 8. lið.
Fóðurþörf hverrar gripategundar í kg. Kýr 3800, ær og lömb 100, hross til jafnaðar 1200.

10. **Eldsneyti** í landi jarðarinnar og notkun þess.
Mótekja og surtarbrandur. Ilvemgt.
Skógarhögg Ekkert.
Tekjur af eldsneytissölu. "

11. **Byggingarefni.**
Torfrista og stunga.
Hleðslugrjót og steypuefni. Grjót og steypuefni nóg og nærtækt.
Meltekja. Raftskógur. Reki. Jörðin á til tölu í Yfri. Sálhúma fjörn

12. **Vatnsból,** gæði þess eða gallar. Lækur nærri.
Brunnar. Vatnsleiðsla.

13. **Jarðhiti, námar, vatnsorka, ölkeldur.** Nú verið að virkja læk í
Aðstaða til hagnýtingar. sameiningu við aðrar Sálhúma jarðir.

14. **Ræktunarmöguleikar.**
Tún, engi, garðar. Tún má auka.

15. **Hlunnindi** (nettó arður).
Dúntekja (kg., alls kr., 5 ára meðaltal)
Egg, (tala, tegund) (5 ára meðaltal) Lítils háttar máfseggjataka.
Fuglatekja (tala, tegund) do.
Laxveiði (tala, veiðiaðferð) do.
Silungsveiði do. do.
Hrognkelsaveiði do. do.
Selveiði (fullorðinn, kópur) do.
Beitutekja
Landshlutur
Uppsátur
Reki og skógviður til sölu
Tekjur af hagagöngu eða afrjettum.
Önnur hlunnindi.
Ítök í annara manna lönd. Hver, hvar
Útræði, hvaða tíma árs, langsótt. Við Jökulsá, helst síðla vetrar. Stapa ult þá vegna brims.

16. Samgöngur.

Innsveitis (sími, kirkja, skóli o. fl.) Sjúkrasímaingskóla

Til aðdrátta. Ekki langt til kauptúns. Akfæst að hænum.

Aðstaða til sölu framleiðsluvöru innanlands. Mjög erfið vegna hafnleysis og vegleysis á landi.

17. Ókostir.

Ágangur búfjár. Talsverður af sauðfé frá öðrum jörðum.

Landspöll (skriður, sandfok, landbrot, snjóflóð). Engin

Hættur fyrir búfje (af vatni, sjó, snjó, o. fl.) Engar.

Dýrbítur. Enginn.

Liggja búfjársjúkdómar í landi? Hverjir? Bráðapest stundum.

Eiga aðrar jarðir ítök í landið? Hver? Nei

Þarf að kaupa hagbeit? Slægjur? Hvorugt gest.

18. Eru **landamerki** ágreiningslaus? Já.

19. Hús eigenda eða leiguliða (efni, stærð, gerð, aldur)	Lýsing	Virt á kr. Eiganda	Virt á kr. Leigjanda
Íbúðarhús	Timburhús 5.4.4 m. jámvarið einlyft. Gamalt og fúið	300	
Önnur bæjarbús	Skemma og eldhús með steinhellupökum. Smiðja og hjallur, torfþ.	150	
Fjós fyrir 6 kýr	Grjótv. og steinhellupak		
Hesthús fyrir 10 hesta	3 tals, af sömu gerð	150	
Fjárhús fyrir 70 fjár	Grjót og torfv. Hellupök	50	
Haughús m³			
Safnfor m³			
Hlöður m³	2 tals jám og hellup. Taka 260 hesta.	250	
Votheystóftir m³			
Rafstöð hestöfl			
Hellar fyrir fjár 100 kg. heyhesta			
Fjárrjettir og hestarjettir			
Sjóbúðir, þurrabúðir			
Aðrar byggingar eða mannvirki.			

20. **Hús** og mannvirki, sem bygð eru á jörðinni, en virt öðrum en jarðareigandanda eða ábúanda til skatts. Upptalning. Engin

21. Hefur nokkuð **gengið undan** jörðinni eða lagst á hana kvaðir síðan síðasta jarðamat fór fram. **Eða öfugt.** Ekkert.

22. **Eftirgjald** samk. leigusamningi. Jörðin í sjálfs

23. **Söluverð síðustu 10 ára.** 1200 Kr. árið 1925

24. **Síðasta virðing til lántöku.** Ca 1600 Kr.

25. **Brunabótavirðing** húsa (hverra, hvenær).

26. Annað sem hefur áhrif á mat jarðarinnar.

27. Síðasta fasteignamat var: Jörðin 900 Krónur. Húsin 500 Kr

Mat vort verður.

Jarðareigandi á:

Landverð	Kr.	1100.00
Húsverð	Kr.	900.00
Önnur mannvirki . .	—	
	—	
	—	
	—	
	Kr.	900.00
	Alls Kr.	2000.00

Leiguliði á:

Hús.	Kr.	
	—	
	—	
	—	
	Kr.	-
Alt mat jarðarinnar með húsum Kr.		2000.00

Lárus Helgason
Sveinbjörn Sigfússon, Páll Olafsson

Hdskj. 60 1930 310
00252

Dyrhóla- hreppur

Nr. 31 Ytri-Sólheimar IV.
(jarðarheiti)

Eigandi og heimili hans Jakobína Erlingsen
Sólheimum,

Ábúandi Eigandinn Jakobína Erlingsen

1. *Túnið* (þar með nátthagi í rækt).
Stærð, þegar mælt var (hektarar). 5.3
Túnauki síðan (hektarar). -
Lega og jarðvegur. Liggur mót suðri. Myldið og fjöll
Vjelslægt (stærð). 1.8 ha.
Þýft (stærð). 3.5 Tekið þýft en ógreitt
Girðing, lengd og gerð. 260 m. Torfg. með gaddavír.
Töðufall, 5 ára meðaltal (100 kg. hestar). um. 150 hestar.

2. *Matjurtagarðar* Stærð □ metrar 1386
Uppskera í 100 kg. Kartöflur 5 ára meðalt. 20 hn.
Rófur 5 ára meðaltal. 10 „
Blómgarður. -

3. *Engjar* Flæði- og áveituengjar.
Vjelslægar, greiðfærar, þýfðar.
Þurlendar. Heimflutningur.
Meðal heyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar)
Mögulegur heyskapur í meðalári.
Aðrar engjar.
Samfeldar, reitingssamar. Samfeldar greiðfærar
Gróðurfar (fergin, stör, mýrgresi, valllendi, laufhey, fjallslægjur). Mest valllendisheygæði og hálf.
Þurlendar. Heimflutningur. þurlendar. Heimflutningur lagður
Meðalheyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar). 250
Mögulegur heyskapur í meðalári. Unnið upp árlega
Engjagirðingar, lengd og gerð. 400 m. Ungirðing nýleg.

4. *Beitilandið*. Einkenni þess, víðlendi, lega, kostir og gallar. Fjallbeitiland, gallt fyrir allan fjenað vetur og sumar. Nægilegt víðlendi Engjateigar og skjól. Í meðallagi kjarngott

5. *Afrjettarlandið*. Einkenni þess, víðlendi lega kostir og gallar. Nálægt af sauðfje rekið í, Skútmóajá, svo kallaða að sumri til.
Keyptur eða seldur upprekstur. Ekki gert.

6. *Girðingar* á jörðinni, aðrar en áður eru taldar. Sjergirðingar. Samgirðingar. Lengd og gerð. Engar.

7. *Meðaláhöfn* síðustu 5 ár. 4 kýr 2 vetr., 170 ær. 25 ádrar kindur 10 hross.
Fólks- og hestaþörf hennar vegna. 5 menn, 6 hross.

8. *Möguleg áhöfn* eins og jörðin er nú. 4 kýr 200 fjár 6 hross
Áætluð fólks- og hestaþörf hennar vegna. 5 menn 6 hestar

9. *Ásetningur*, svo tryggur sje í meðalári. Sama og greint er við 8. lið.
Fóðurþörf hverrar gripategundar í kg. Kýr 3500 kg. Sauð kind 100 kg.
Hestar til jafnaðar 1200 kg.

10. *Eldsneyti* í landi jarðarinnar og notkun þess
Mótekja og surtabrandur Engin
Skógarhögg Ekkert.
Tekjur af eldsneytissölu. — "

11. *Byggingarefni.*
Torfrista og stunga.
Hleðslugrjót og steypuefni. Grjót og steypuefni nóg og nærtækt.
Meltekja. Raftskógur. Reki. Fjára fylgir jörðinni. Talið 30 kr. viðr. á ellegu.

12. *Vatnsból*, gæði þess eða gallar. Nærtækt. en ekki hell.
Brunnar. Vatnsleiðsla.

13. *Jarðhiti, námar, vatnsorka, ölkeldur.* Vatnsorka til rafveitu talin
Aðstaða til hagnýtingar. líkleg.

14. *Ræktunarmöguleikar.*
Tún, engi, garðar. Ágætt til tún útfærslu

15. *Hlunnindi* (nettó arður). Ekkert telgandi
Dúntekja (kg., alls kr., 5 ára meðaltal)
Egg (tala, tegund) (5 ára meðaltal)
Fuglatekja (tala, tegund) do.
Laxveiði (tala, veiðiaðferð) do.
Silungsveiði do. do.
Hrognkelsaveiði do. do.
Selveiði (fullorðinn, kópur) do.
Beitutekja
Landshlutur
Uppsátur
Reki og skógviður til sölu
Tekjur af hagagöngu eða afrjettum
Önnur hlunnindi
Ítök í annara manna lönd. Hver, hvar
Útræði, hvaða tíma árs, langsótt. Við Jökulsá, síðla vetrar, Stapult þá vegna brims.

bron.

16. Samgöngur.

Innsveitis (sími, kirkja, skóli o. fl.) Stutt í sima og skála

Til aðdrátta. Stutt til Kaupfúns. Ákfæt að bænum

Aðstaða til sölu framleiðsluvöru innanlands. Fremur örðug, sem annarstaðar í sýslunni.

17. Ókostir.

Ágangur búfjár. Talsveiður af sauðfje

Landspjöll (skriður, sandfok, landbrot, snjóflóð). Engin

Hættur fyrir búfje (af vatni, sjó, snjó, og fl.) Engar teljandi

Dýrbítur. Enginn

Liggja búfjársjúkdómar í landi? Hverjir? Nei

Eiga aðrar jarðir ítök í landið? Hver? Nei

Þarf að kaupa hagbeit? Slægjur? Nei

18. Eru *landamerki* ágreiningslaus? Þinglesin fyrir allar Sólhvimajarðir

19. *Hús* eiganda eða leiguliða (efni, stærð, gerð, aldur)

Lýsing	Virt á kr. Eiganda	Virt á kr. Leigjanda
Íbúðarhús Timburhús eintyft 7.6 x 5.2 m. jámvarið.	1200	
Önnur bæjarhús Geymsluhús 6.3 x 4.5 m. steinhellupak. Smiðja og eldiviðarhús af sömu gerð	150	
Fjós fyrir 10 kýr Grjót og torfv., steinhellupak	200	
Hesthús fyrir 12 hesta — — . jámpak	100	
Fjárhús fyrir 220 fjár — a —, steinhellupök	250	
Haughús ..... m³		
Safnfor ..... m³		
Hlöður ..... m³ 3, 2/3. með jámpökum fyrir 400 hesta	400	
Votheystóftir ..... m³		
Rafstöð ..... hestöfl		
Hellar fyrir ..... fjár ..... 100 kg. heyhesta		
Fjárrjettir og hestarjettir		
Sjóbúðir, þurrabúðir		
Aðrar byggingar eða mannvirki.		

20. *Hús* og mannvirki, sem bygð eru á jörðinni, en virt öðrum en jarðareiganda eða ábúanda til skatts. Upptalning. Ekkert slikt.

21. Hefur nokkuð *gengið undan* jörðinni eða lagst á hana kvaðir síðan síðasta jarðamat fór fram. *Eða öfugt.* Hvorugt.

22. *Eftirgjald* samkv. leigusamningi. Er á sjálfsábúð.

23. *Söluverð síðustu 10 ára.* 1928 seld á Kr. 2500.00

24. *Síðasta virðing til lántöku.*

25. *Brunabótavirðing* húsa (hverra, hvenær).

26. Annað sem hefur áhrif á mat jarðarinnar.

27. Síðasta fasteignamat var: 3000 Krónur jörðin, 2200 Kr. húsin.

Mat vort verður.

Jarðareigandi á:

Landverð . . . . . Kr. 4000.00

Húsaverð . . . . . Kr. 2300.00

Önnur mannvirki . . — .....

— .....

— .....

— .....

Kr. 2300.00

Alls Kr. 6300.00

Leiguliði á:

Hús . . . . . Kr. .....

— .....

— .....

— .....

Kr .....

Alt mat jarðarinnar með húsum Kr. 6300.00

Dáms Helgason

Þorlákur Vigfússon, Pall Ólafsson

Hdskj. 60 1930 314
00256

Dyrhála hreppur

Nr. 32 Ytri-Sólheimar V.
(jarðarheiti).

Eigandi og heimili hans Ólafur H. Jónsson, Eystri-Sólheimum.

Ábúandi Eigandinn að 1/4, Ásgeir Pálsson, að 3/4.

1. Túnið (þar með nátthagi í rækt).

Stærð, þegar mælt var (hektarar). 4.5

Túnauki síðan (hektarar). "

Lega og jarðvegur. Móti suðri. Myldið

Vjelslægt (stærð). 3.0 ha.

Þýft (stærð). 1.5 "

Girðing, lengd og gerð. Torfgarður með gaddavír

Töðufall, 5 ára meðaltal (100 kg. hestar). 100

2. Matjurtagarðar Stærð ☐ metrar

Uppskera í 100 kg. Kartöflur 5 ára meðaltal. 6 tn.
Rófur 5 ára meðaltal. 1 "

Blómgarður.

3. Engjar Flæði- og áveituengjar.

Vjelslægar, greiðfærar, þýfðar.

Þurlendar. Heimflutningur.

Meðal heyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar).

Mögulegur heyskapur í meðalári.

Aðrar engjar.

Samfeldar, reitingssamar. Samfeldar, þá í skákum innan um annan engjar

Gróðurfar (fergin, stör, mýrgresi, valllendi, laufhey, fjallslægjur). Mest valllendishey gott og halt.

Þurlendar. Heimflutningur. ~~Þurlendar. Heimflutn. hægur. Akfæt.~~

Meðalheyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar). 162

Mögulegur heyskapur í meðalári, 200

Engjagirðingar, lengd og gerð. Samgirðing við aðrar Sólheimajarðir.

4. Beitilandið. Einkenni þess, víðlendi, lega, kostir og gallar. Fjallalendi gott fyrir allan fénað bæði vetur og sumar

5. Afrjettarlandið. Einkenni þess, víðlendi, lega, kostir og gallar. Til upprekstur er notað fjallalendi svakallað Ilvítmaga í Mýrdals jökli

Keyptur eða seldur upprekstur. Ilvorugt.

5. Girðingar á jörðinni, aðrar en áður eru taldar. Sjergirðingar. Samgirðingar. Lengd og gerð.

7. **Meðaláhöfn** síðustu 5 ár. 3 kýr, 70 ær, 20 aðrar kindur, 7 hross
Fólks- og hestaþörf hennar vegna. 3 menn, 4 hestar.

8. **Möguleg áhöfn** eins og jörðin er nú. 3 kýr, 100 ær, 30 lömb, 5 hross.
Áætluð fólks- og hestaþörf hennar vegna. 3 menn, 4 hestar.

9. **Ásetningur,** svo tryggur sje í meðalári. Sama og greint er við 8. lið.
Fóðurþörf hverrar gripategundar í kg. Kýr 3500, ær og lamb 100, hross til jafnaðar 1200

10. **Eldsneyti** í landi jarðarinnar og notkun þess.
Mótekja og surtarbrandur. Ilvorugt.
Skógarhögg Ekkert
Tekjur af eldsneytissölu. —

11. **Byggingarefni.**
Torfrista og stunga.
Hleðslugrjót og steypuefni. Grjót og stuppuefni nóg og nærtækt.
Meltekja. Raftskógur. Reki. Fjöru til tala í Sálhúmafjöru Arður 50 kr.

12. **Vatnsból,** gæði þess eða gallar. Lækur nærri.
Brunnar. Vatnsleiðsla.

13. **Jarðhiti, námar, vatnsorka, ölkeldur.**
Aðstaða til hagnýtingar.

14. **Ræktunarmöguleikar.**
Tún, engi, garðar. Tún má stækka og bæta mjög

15. **Hlunnindi** (nettó arður).
Dúntekja (kg., alls kr., 5 ára meðaltal)
Egg, (tala, tegund) (5 ára meðaltal) Máfseggja taka talsverð.
Fuglatekja (tala, tegund) do. Arður talinn með fjöru arði.
Laxveiði (tala, veiðiaðferð) do.
Silungsveiði do. do.
Hrognkelsaveiði do. do.
Selveiði (fullorðinn, kópur) do.
Beitutekja
Landshlutur
Uppsátur
Reki og skógviður til sölu
Tekjur af hagagöngu eða afrjettum.
Önnur hlunnindi.
Ítök í annara manna lönd. Hver, hvar
Útræði, hvaða tíma árs, langsótt. Við Jökulsa, helst síðla vetrar. Stapult þá, vegna brims.

16. Samgöngur.

Innsveitis (sími, kirkja, skóli o. fl.) Um samgöngur vísast til um-

Til aðdrátta. Sagnar um aðrar Ytri-Sálhúmajarðir.

Aðstaða til sölu framleiðsluvöru innanlands.

17. Ókostir.

Ágangur búfjár. Tals verður af sauðfénaði frá öðrum jörðum.

Landspöll (skriður, sandfok, landbrot, snjóflóð). Engin

Hættur fyrir búfje (af vatni, sjó, snjó, o. fl.) Engar.

Dýrbítur. Enginn

Liggja búfjársjúkdómar í landi? Hverjir? Ekki sérstakl.

Eiga aðrar jarðir ítök í landið? Hver? Nei

Þarf að kaupa hagbeit? Slægjur? Hvorugt

18. Eru **landamerki** ágreiningslaus? Já

19. Hús eigenda eða leiguliða (efni, stærð, gerð, aldur)	Lýsing	Virt á kr. Eiganda	Virt á kr. Leigjanda
Íbúðarhús	Jarðeigandi á engin hús, en peningaupphæð í húsum kr	300	
	Hús leigjanda tolin á Sálhúmum III		
Önnur bæjarbús			
Fjós fyrir ..... kýr			
Hesthús fyrir ..... hesta			
Fjárhús fyrir ..... fjár			
Haughús ..... m³			
Safnfor ..... m³			
Hlöður ..... m³			
Votheystóftir ..... m³			
Rafstöð ..... hestöfl			
Hellar fyrir ..... fjár ..... 100 kg. heyhesta			
Fjárrjettir og hestarjettir			
Sjóbúðir, þurrabúðir			
Aðrar byggingar eða mannvirki.			

20. **Hús** og mannvirki, sem bygð eru á jörðinni, en virt öðrum en jarðareiganda eða ábúanda til skatts. Upptalning. Engin.

21. Hefur nokkuð **gengið undan** jörðinni eða lagst á hana kvaðir síðan síðasta jarðamat fór fram. **Eða öfugt.** Hvorugt.

22. **Eftirgjald** samk. leigusamningi. 16½ kg. smjörs 30 kr. í peningum

23. **Söluverð síðustu 10 ára.** Ekki seld.

24. **Síðasta virðing til lántöku.** Ekki virt

25. **Brunabótavirðing** húsa (hverra, hvenær).

26. Annað sem hefur áhrif á mat jarðarinnar.

27. Síðasta fasteignamat var: Jörðin 2000 krónur, Hús 900 kr.

Mat vort verður.

Jarðareigandi á:

Landverð . . . . . Kr. 2700.00

Húsverð . . . . . Kr. 300.00

Önnur mannvirki . . —

—

—

—

Kr. 300.00

Alls Kr. 3000.00

Leiguliði á:

Hús . . . . . Kr.

—

—

—

Kr. —

Alt mat jarðarinnar með húsum Kr. 3000.00

Lárus Helgason

Þorlákur Vigfússon, Páll Olafsson

Hdskj. 60 1930 318

00260

Grýtubakka – hreppur

Nr. 33 Ytri-Sálheimar VI. a
(jarðarheiti).

Eigandi og heimili hans Ólafur H. Jónsson, Ytri-Sálheimum

Ábúandi Einar Guttormsson að 2/3., Ólafur H. Jónsson að 1/3.

1. **Túnið** (þar með nátthagi í rækt).

Stærð, þegar mælt var (hektarar). 2.4.

Túnauki síðan (hektarar).

Lega og jarðvegur. Liggur mót suðri. Myldið og fjöll.

Vjelslægt (stærð). Að mestu slétt

Þýft (stærð).

Girðing, lengd og gerð. Ca 120 m. Torfgarður með gaddavír.

Töðufall, 5 ára meðaltal (100 kg. hestar). 60 hestar.

2. **Matjurtagarðar** Stærð □ metrar 670

Kartöflur 5 ára meðaltal. 6 tn.

Uppskera í 100 kg.

Rófur 5 ára meðaltal. 3 –

Blómgarður.

3. **Engjar** Flæði- og áveituengjar.

Vjelslægar, greiðfærar, þýfðar.

Þurlendar. Heimflutningur.

Meðal heyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar).

Mögulegur heyskapur í meðalári.

Aðrar engjar.

Samfeldar, reitingssamar. Samfeldar fjá í ekkjum. Greiðfærar

Gróðurfar (fergin, stör, mýrgresi, valllendi, laufhey, fjallslægjur). Mest valllendishey, hálf og kjarngott.

Þurlendar. Heimflutningur. Þurlendar. Heimflutn. mjög hagar.

Meðalheyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar). 120

Mögulegur heyskapur í meðalári, Unnar upp árlega.

Engjagirðingar, lengd og gerð. Engjagirðing ógaddavír, við samliggjandi.

4. **Beitilandið.** Einkenni þess, víðlendi, lega, kostir og gallar. Fjallendi, gott fjárvallendi að vetur og sumar. Nógilega víðlent, hraglendi og skjól. Í meðallagi kjarngott.

5. **Afrjettarlandið.** Einkenni þess, víðlendi, lega, kostir og gallar. Hvergi nærri nógu víðlent sumar í Mýrdalsjökli. Verður að sækja upp á skriðjökul

Keyptur eða seldur upprekstur. Hvergi.

5. **Girðingar** á jörðinni, aðrar en áður eru taldar. Sjergirðingar. Samgirðingar. Lengd og gerð. Engar.

7. Meðaláhöfn síðustu 5 ár. 2 kýr, 60 kindur, 3 hross
Fólks- og hestaþörf hennar vegna. 2–3 menn, 3 hestar.

8. Möguleg áhöfn eins og jörðin er nú. 2 kýr, 75 sauðkindur, 3 hross.
Áætluð fólks- og hestaþörf hennar vegna. 2 menn, 3 hestar.

9. Ásetningur, svo tryggur sje í meðalári. Sami og talinn er við tölulið 8.
Fóðurþörf hverrar gripategundar í kg. Kýr 3500, sauðkind 100, hross 1200

10. Eldsneyti í landi jarðarinnar og notkun þess.
Mótekja og surtarbrandur. Engin
Skógarhögg Ekkert
Tekjur af eldsneytissölu. — —

11. Byggingarefni.
Torfrista og stunga.
Hleðslugrjót og steypuefni. Grjót og steypuefni nóg og nærtækt
Meltekja. Raftskógur. Reki. Fjara fylgir jörðinni. Arður talinn 10–20 kr.

12. Vatnsból, gæði þess eða gallar. Lækur nærri bænum
Brunnar. Vatnsleiðsla.

13. Jarðhiti, námar, vatnsorka, ölkeldur. Vatnsorka talin líkleg til
Aðstaða til hagnýtingar. rafveitu í heimilis þarfir

14. Ræktunarmöguleikar.
Tún, engi, garðar. Vel lagað til túnútgröðslu.

15. Hlunnindi (nettó arður).
Dúntekja (kg., alls kr., 5 ára meðaltal)
Egg, (tala, tegund) (5 ára meðaltal)
Fuglatekja (tala, tegund) do.
Laxveiði (tala, veiðiaðferð) do.
Silungsveiði do. do.
Hrognkelsaveiði do. do.
Selveiði (fullorðinn, kópur) do.
Beitutekja
Landshlutur
Uppsátur
Reki og skógviður til sölu
Tekjur af hagagöngu eða afrjettum.
Önnur hlunnindi.
Ítök í annara manna lönd. Hver, hvar
Útræði, hvaða tíma árs, langsótt. Við Jökulsá, síðla vetrar. Stafult mjög vegna brims.

16. Samgöngur. Stutt í síma og skóla.

Innsveitis (sími, kirkja, skóli o. fl.)

Til aðdrátta. Stutt til Kauptúns Akfæt heim að bænum.

Aðstaða til sölu framleiðsluvöru innanlands. Fremur erfitt eins og annarstaðar í syslunni.

17. Ókostir.

Ágangur búfjár. Talsverður ágangur af sauðfénaði

Landspöll (skriður, sandfok, landbrot, snjóflóð). Engin

Hættur fyrir búfje (af vatni, sjó, snjó, o. fl.) Ekki teljandi

Dýrbítur. Enginn

Liggja búfjársjúkdómar í landi? Hverjir? Ekki sjerstaklega

Eiga aðrar jarðir ítök í landið? Hver? Nei

Þarf að kaupa hagbeit? Slægjur? Nei

18. Eru **landamerki** ágreiningslaus? Þinglesin fyrir allar Sólhúmajarðir

19. Hús eigenda eða leiguliða (efni, stærð, gerð, aldur)	Lýsing	Virt á kr. Eiganda	Virt á kr. Leigjanda
Íbúðarhús	Baðstofa lítil með stúnhellupaki		200.00
Önnur bæjarbús	Eldhús lítið. Jarðarhús	50	
Fjós fyrir 4. kýr	Grjót og torfv. Hellupak. Jarðarhús	50	
Hesthús fyrir 4. hesta	Af sama gerð		
Fjárhús fyrir 50 fjár	Sama gerð		100
Haughús m³			
Safnfor m³			
Hlöður m³	2 tals Sama gerð. Taka 100 hesta		100
Votheystóftir m³			
Rafstöð hestöfl			
Hellar fyrir fjár 100 kg. heyhesta			
Fjárrjettir og hestarjettir			
Sjóbúðir, þurrabúðir			
Aðrar byggingar eða mannvirki.			

00263

20. **Hús** og mannvirki, sem bygð eru á jörðinni, en virt öðrum en jarðareiganda eða ábúanda til skatts. Upptalning. Ekkert

21. Hefur nokkuð **gengið undan** jörðinni eða lagst á hana kvaðir síðan síðasta jarðamat fór fram. **Eða öfugt.** Hvorugt.

22. **Eftirgjald** samk. leigusamningi. 2/3. jarðarinnar, sett 1910, 3 gemlingar Kúgildi 6 ár. Leiga 10 kg. smjörs

23. **Söluverð síðustu 10 ára.**

24. **Síðasta virðing til lántöku.**

25. **Brunabótavirðing** húsa (hverra, hvenær).

26. Annað sem hefur áhrif á mat jarðarinnar.

27. Síðasta fasteignamat var: 1500 kr. jörðin, 300 kr. húsin.

Mat vort verður.

Jarðareigandi á:

Landverð . . . . . Kr. 1800.00

Húsverð . . . . . Kr. 100.00

Önnur mannvirki . . —

—

—

—

Kr. 100.00

Alls Kr. 1900.00

Leiguliði á:

Hús. . . . . Kr. 400.00

—

—

—

Kr. 400.00

Alt mat jarðarinnar með húsum Kr. 2300.00

Dárus Helgason

Þorlákur Vigfússon, Pill Olafsson

Hdskj. 60 1930 322
00264

Dyrhóla hreppur

Nr. 34 Eystri-Sólheimar (jarðarheiti)

Eigandi og heimili hans Ólafur H. Jónsson, Eystri-Sólheimum

Ábúandi Eigandinn Ólafur H. Jónsson.

1. *Túnið* (þar með nátthagi í rækt).
Stærð, þegar mælt var (hektarar). 10,9
Túnauki síðan (hektarar). "
Lega og jarðvegur. Liggur mót suðri. Mýrlendi jarðvegur
Vjelslægt (stærð). Að mestu slétt.
Þýft (stærð).
Girðing, lengd og gerð. 6000 m. l. Virkuð girðing. Engjagirðing þar í.
Töðufall, 5 ára meðaltal (100 kg. hestar). 310 með nálkuga.

2. *Matjurtagarðar* Stærð □ metrar 2357
Uppskera í 100 kg. Kartöflur 5 ára meðalt. 30 tn.
Rófur 5 ára meðaltal. 13 —
Blómgarður.

3. *Engjar* Flæði- og áveituengjar.
Vjelslægar, greiðfærar, þýfðar. Greiðfærar
Þurlendar. Heimflutningur. Heimflutn. að mestu.
Meðal heyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar) 60
Mögulegur heyskapur í meðalári. Ávarið upp.
Aðrar engjar.
Samfeldar, reitingssamar. Greiðfærar
Gróðurfar (fergin, stör, mýrgresi, valllendi, laufhey, fjallslægjur). Mest valllendis hey gott og hált.
Þurlendar. Heimflutningur. Þurlendar Heimflutn. að mestu, en hált.
Meðalheyskapur síðustu 5 ára (100 kg. hestar). 340
Mögulegur heyskapur í meðalári. Slægjurnar ávarið upp árlega.
Engjagirðingar, lengd og gerð. Girtar í samhengi við túnið. Sjá að ofan.

4. *Beitilandið*. Einkenni þess, víðlendi, lega, kostir og gallar. Mest fjallbeiti; víðlendt og arðbært land, snjólétt og skjólt. Hestlítil kúagöt; þurrt hesta og sauðgripi.

5. *Afrjettarlandið*. Einkenni þess, víðlendi lega kostir og gallar. Ekkert.

Keyptur eða seldur upprekstur. Ekkert

6. *Girðingar* á jörðinni, aðrar en áður eru taldar. Sjergirðingar. Samgirðingar. Lengd og gerð. Engar.

7. *Meðaláhöfn* síðustu 5 ár. 8 nautgripir, 300 sauðfjár, 8-10 hross.
Fólks- og hestaþörf hennar vegna. 6 menn, 7 til 8 hestar.

8. *Möguleg áhöfn* eins og jörðin er nú. 8 kýr, 250 ær og lömb, 50 sauðir, 8 hross
Áætluð fólks- og hestaþörf hennar vegna. 6 menn, 7 hestar.

9. *Ásetningur*, svo tryggur sje í meðalári. Sama og greint er við tölul. 8.
Fóðurþörf hverrar gripategundar í kg. kýr 3500, ær og lömb 130, sauðir 75, hross til jafnaðar 1200 kg.

10. *Eldsneyti* í landi jarðarinnar og notkun þess
Mótekja og surtabrandur Motak til eldsneytis í heimelis þarfir.
Skógarhögg Ekkert
Tekjur af eldsneytissölu. Engar.

11. *Byggingarefni.*
Torfrista og stunga.
Hleðslugrjót og steypuefni. Steypuefni nág og nærtækt.
Meltekja. Raftskógur. Reki. Fjara fylgir jörðinni. Arður talinn um 20 kr. árl.

12. *Vatnsból*, gæði þess eða gallar.
Brunnar. Vatnsleiðsla. Vatnsleiðsla í bæjar og peningshús

13. *Jarðhiti, námar, vatnsorka, ölkeldur.* Ekkert slíkt.
Aðstaða til hagnýtingar.

14. *Ræktunarmöguleikar.*
Tún, engi, garðar. Má gera túns úr úhvalllendis engjum.

15. *Hlunnindi* (nettó arður). Engin.
Dúntekja (kg., alls kr., 5 ára meðaltal)
Egg (tala, tegund) (5 ára meðaltal)
Fuglatekja (tala, tegund) do.
Laxveiði (tala, veiðiaðferð) do.
Silungsveiði do. do.
Hrognkelsaveiði do. do.
Selveiði (fullorðinn, kópur) do.
Beitutekja
Landshlutur
Uppsátur
Reki og skógviður til sölu
Tekjur af hagagöngu eða afrjettum
Önnur hlunnindi
Ítök í annara manna lönd. Hver, hvar
Útræði, hvaða tíma árs, langsótt.

11.

8 kron

8.
Þir 75,

20 kr.

16. *Samgöngur.*

Innsveitis (sími, kirkja, skóli o. fl.) Skólahús við bæinn. Ekki langt í síma

Til aðdrátta. Stutt til kaupstúns. Akfært að bænum.

Aðstaða til sölu framleiðsluvöru innanlands. Fremur örðug, sem annarstaðar í sýslunni.

17. *Ókostir.*

Ágangur búfjár. Enginn

Landspjöll (skriður, sandfok, landbrot, snjóflóð). Ekki að neinum mun.

Hættur fyrir búfje (af vatni, sjó, snjó, og fl.) Engar.

Dýrbítur. Enginn.

Liggja búfjársjúkdómar í landi? Hverjir? Nú

Eiga aðrar jarðir ítök í landið? Hver? Nú

Þarf að kaupa hagbeit? Slægjur? Nú

18. Eru *landamerki* ágreiningslaus? Já. Þinglesin.

19. *Hús* eiganda eða leiguliða (efni, stærð, gerð, aldur) — Lýsing	Virt á kr. Eiganda	Virt á kr. Leigjanda
Íbúðarhús Timburhús með stúnstuppum gafli. 10.7 X 6.3 m., port byggt. Nakkuð gamalt.	2800	
Önnur bæjarhús		
Fjós fyrir 10 kýr Grjót og torfv. jámþak. Góðastand	400	
Hesthús fyrir 16 hesta	200	
Fjárhús fyrir 260 fjár	400	
Haughús 72 m³		
Safnfor 72 m³ Alstuppt.	200	
Hlöður 6 m tals með jámþökum. Taka 800 hesta	800	
Votheystóftir m³		
Rafstöð hestöfl		
Hellar fyrir fjár 100 kg. heyhesta		
Fjárrjettir og hestarjettir		
Sjóbúðir, þurrabúðir		
Aðrar byggingar eða mannvirki.		

20. *Hús* og mannvirki, sem bygð eru á jörðinni, en virt öðrum en jarðareiganda eða ábúanda til skatts. Upptalning. Barnaskála hús

21. Hefur nokkuð *gengið undan* jörðinni eða lagst á hana kvaðir síðan síðasta jarðamat fór fram. *Eða öfugt.* Hvoregt.

22. *Eftirgjald* samkv. leigusamningi. Leigu máli frá 1900 var 45 kg. smjör, 5 sauðir vetur., 30 kr. í peningum

23. *Söluverð síðustu 10 ára.*

24. *Síðasta virðing til lántöku.* Virt 1926-27 jörðin sjálfá kr. 3600.00

25. *Brunabótavirðing* húsa (hverra, hvenær).

26. Annað sem hefur áhrif á mat jarðarinnar.

27. Síðasta fasteignamat var: Jörðin 3800 krónur. Húsin 3600 kr.

Mat vort verður.

Jarðareigandi á:

Landverð . . . . . Kr. 6300.00

Húsaverð . . . . . Kr. 4800.00

Önnur mannvirki . . — .....

..... — .....

..... — .....

..... — .....

Kr. 4800.00

Alls Kr. 11100.00

Leiguliði á:

Hús . . . . . Kr. .....

..... — .....

..... — .....

..... — .....

Kr .....

Alt mat jarðarinnar með húsum Kr. 11100.00

Lárus Helgason

Þorláksson Vigfússon, Bjöll Ólafsson

Hdski. 61 326

FASTEIGNABÓK

LÖGGILT AF FJÁRMÁLARÁÐUNEYTINU
SAMKV. LÖGUM NR. 41, 8. SEPT. 1931

ÖÐLAST GILDI 1. APRÍL 1932

REYKJAVÍK — RÍKISPRENTSMIÐJAN GUTENBERG — 1932

Hdskj. 61

	1	2	3	4	5		6		7	8	9			10	11	12	
	Jarðanöfn	Eign og ábúð	Hýsing og þægindi	Túnstærð ha	Heyafli		Matjurtagarðar		Girðingar og garðar	Hlöðurúm 100 hestb.	Áhöfn			Landverð 100 kr.	Húsaverð 100 kr.	Verð samtals 100 kr.	
					Taða hestar	Úthey hestar	100 m²	tn.			Kýr	Sauðfé	Hross				
	Hvammshreppur (frh.)																
	Skattskyldar eignir			»	»	»	»	»		»	»	»	»	81	1986	2067	
	Skattfrjálsar almannaeignir			»	»	»	»	»		»	»	»	»	6	369	375	
	Dyrhólahreppur																
1	Brekkur I[1–2]	þ.	t., r., v.	6,4	214	418	10,2	15	t., e.	4	6,5	133	12	41	17	58	1
2	— II[1–2]	þ.	b.	2,8	85	250	13,5	9	t., e.	2,7	2,5	30	7	18	9	27	2
3	— III[1–2]	þ.	t.	3,8	95	300	10,7	15	t., e.	3	6	50	6	22	12	34	3
4	Rauðháls I[3]	sj., a.		?	30	150	»	»		1,2	»	»	»	13	2	15	4
5	— II	e.	t., v.	1,6	80	190	9,5	18	t.	3	2,5	50	6	14	11	25	5
6	Ketilsstaðir Ia	þ.	b.	3,5	105	130	7,8	10	t., e.	0,7	3	35	5	9	6	15	6
7	— Ib	þ.	t.	5,1	130	400	12	14	t., e.	4	5	80	5	18	25	43	7
8	— II	þ.	b.	7,7	274	250	18,6	27	t., e.	4,5	6	150	9	29	14	43	8
9	— III (Litli Hvammur)	þ.	t., v.	7,7	140	172	23	39	t.	2,8	5,5	60	7	20	23	43	9
10	Norðurgarður[1, 4–6]	e.	s.	3,8	125	100	9,3	13	t.	1	2,5	40	3	13	18	31	10
11	Loptsalir (og ½ Skarðshjáleiga)[1, 4–6]	e.	t.	3,5	140	300	5,2	16	t.	2	6,5	100	10	25	14	39	11
12	Dyrhólar eystri (og Haugur)[1, 4–6]	e.	b.	1,9	30	75	8,4	14	t.	0,8	2	20	2	7	5	12	12
13	Skarðshjál.½ (og p. úr Dyrh. eystri)[1, 4–7]	e.	t.	3,3	125	360	9,3	23	t.	4,7	6	80	6	27	18	45	13
14	Dyrhólar (Vesturhús)[1, 4–6]	e.	b.	4,9	150	200	12,6	33	t.	4,5	6	60	4	27	11	38	14
15	Garðakot[1, 4–6]	e., sj.1/3	s.	4,3	120	190	23	28	t., e.	3	5	68	5	23	44	67	15
16	Litlu Hólar[1, 4–6]	sj.	s., v.	4,4	120	120	13,3	19	t., e.	3	4	42	4	13	24	37	16
17	Vatnsskarðshólar[1, 4–7]	e.	t.	5,5	130	300	12	26	t., e.	4	6	80	8	25	16	41	17
18	Hryggir	sj.	s.	5,8	130	300	15	30	t., e.	5	5	80	7	22	50	72	18
19	Skeiðflötur	e.	t., v.	10,2	250	300	19,6	35	t., e.	5	5	100	8	28	27	55	19
20	Steig (not. 3, 7—9)	e., a.		7,8	125	100	»	»	t., e.	2	»	»	»	14	4	18	20
21	Hvoll I[1,4,6]	sj.	t.	18,3	470	800	29	53	t., e.	14	11	250	30	78	65	143	21
22	— II[1,4,6]	sj.	s.	18,7	440	800	28,8	26	t., e.	9	8,5	240	32	78	141	219	22
23	Pétursey I[1,6]	e., sj.41/86	t., r., v.	12,3	230	400	15,9	27	t., e.	10	6,5	150	20	42	35	77	23
24	— II[1,6,8]	sj.	s.	5,3	140	320	11,6	20	t., e.	7	6,5	92	10	26	33	59	24
25	— III (not. 24)[1,6]	e., a.		1,7	60	180	6,3	7	t., e.	0,4	2	40	4	16	1	17	25
26	— IV (Nikhóll) (not. 27)[1,6]	sj., a.		8,7	200	400	14,2	18	t., e.	3,5	5,5	150	20	40	6	46	26
27	— V (Eyjarhólar)[1,6]	sj.	t.	8,7	220	300	14,2	24	t., e.	6	5,5	150	15	29	16	45	27
28	Sólheimahjáleiga[6]	e., sj.1/4	b., r., v.	5	110	220	10,6	11	t., e.	3,9	4	110	13	22	14	36	28
29	Ytri Sólheimar I (Sólheimakot)[4–6] ...	e., sj.1/2	t., v.	2,7	90	160	15	21	t., e.	2,7	3,5	70	5	15	12	27	29
30	— II[4–6]	e.	b.	3,1	80	180	5,7	10	t., e.	2,3	3	50	5	21	10	31	30
31	— III[4–6]	sj.	t.	?	50	80	7	5	t., e.	2,6	1,5	50	2	10	8	18	31
32	— IV[4–6]	sj.	t., r.	5,3	150	250	13,9	30	t., e.	4	5	195	10	36	21	57	32
33	— V (2 not.: 31, 35)[1, 4–6]	e , sj.1/4		4,5	100	162	?	7	t., e.	»	3	90	7	25	3	28	33
34	— VI (1 áb.+ 1 not., 35)[4–6]	e., sj.1/3	b.	2,4	60	120	5,1	9	t., e.	1	2	60	3	16	5	21	34
35	Eystri Sólheimar[6]	sj.	t., r., v.	10,9	310	400	23,6	43	t., e.	8	8	300	9	57	44	101	35
36	Fell[1]	k.	s.	4	170	300	28,9	25	t.	4,5	6	150	10	62	54	116	36
37	Holt[1]	sj.	b.	4	100	500	13,1	11	t.	6	3,5	60	7	45	13	58	37
38	Álptagróf[1]	e.	t.	3,6	100	205	17,4	18	t., e.	3	4	70	7	18	12	30	38
39	Keldudalur (not. 21 og 22)[1]	sj., a.		3,9	70	80	»	»	t., e., h.	»	»	»	»	14	»	14	39
	Skattfrjálsar almannaeignir			»	»	»	»	»		»	»	»	»	»	91	91	

[1]) Fuglatekja. [2]) Skógarítak. [3]) Nytjað frá 8 í Hvammshreppi. [4]) Eggjatekja. [5]) Útræði. [6]) Reki. [7]) Hellar til heygeymslu. [8]) 9. dálkur: Tekið úr skýrslu hreppstjóra 1930.

Fasteignamat

V. Skaftafells sýsla Dyrhóla hreppur

Nr. 27 Jarðarheiti Framnes, (Ytri Sólheimar : áður III og V)

Eigandi og heimili hans Ásgeir Pálsson Framnesi og
á 1/7 Olafur H. Jónsson Keypti Sólheimum

Ábúandi Ásgeir Pálsson

Spurningar:	Svör:	
1. *Túnið:* Stærð í dagsl. og hekturum?	2,4 ha	
Lega og jarðvegur?	Móti suðri. Jarðvegur fjós	
Þurkunarástand?	Þurt	
Vélslægt, Greiðfært, Þýft?	Lítið vélslegt nema nýrækt	
Töðufall 5 síðustu ára (meðaltal í hestum 100 kg. innb.)?	105 hestar	1/13
Keyptur áburður kr.?	Engin	
Girðingar lengd og gerð?	Girt	
2. *Matjurtagarðar:* Stærð m²?	1300 m²	
Lega og jarðvegur?	Móti suðri. Jarðv. fjós	
Kartöflur, 3ja ára meðaltal?	13 tn.	1/14
Rófur, 3ja ára meðaltal?	4 tn.	
Keyptur áburður kr.?	50 kg. 20/-	
Kál, grænmeti, rabarbari (til heimanotkunar eða sölu.) Selt fyrir kr.?	Til heimilisnota, og selt fyrir Kr. 30,00 = 50,00	
Blóma og trjágarður?		
3. *Engjar:* Flæði og áveituengjar?	Engar	
Vélslægar, Greiðfærar, Þýfðar?		
Þurlendar, Votlendar, Blautar?		
Meðal heyskapur (5 ára meðaltal 100 kg. h.)?		
Heygæði (nautgæft, stör o, fl.)?		
Slegnar upp gefa þær í meðalári (100 kg. h.)?		
Aðrar engjar: Samfeldar, reitingsamar?	Samfeldar, 1/3 vélslegar	
Gróðurfar?	Valllendisgras. Gott heyfall	
Þurar. Votlendar. Blautar?	Þurl.	1/16
Meðalheyskapur 5 síðustu ár (100 kg. h.)?	275 hestar	
Sé slegið upp fást (100 kg. h.)?		

Spurningar:	*Svör:*
25. Hús og mannvirki, sem bygð eru á jörðinni, en eign annars en ábúanda eða eiganda. Upptalning (mannvirkja og eigenda)	
26. Hefur nokkuð gengið undan jörðinni eða hafa lagst á hana kvaðir síðan mat fór síðast fram, eða öfugt?	
27. Eftirgjald samkv. leigusamningi: Í hverju greitt?	Þrettánhundruð 19.5 Kg. smjörs.
28. Söluverð á síðustu 10 árum? Hvenær seld?	
29. Síðasta virðing til lántöku? Hvenær gerð?	
30. Brunabótavirðing húsa (hvenær)?	Kr. 8000,00
31. Annað sem áhrif getur haft á matið.	
32. Síðasta fasteignamat var?	Landverð Kr. 3500,00 Hús Kr. 1100,00

Mat vort verður:

Jarðeigandi á:

Landverð Kr. 2830,00

Húsaverð Kr. 3200,00

Önnur mannvirki — .....

..... — .....

..... — Kr. 3200,00

Leiguliði á:

Hús Kr. .....

Önnur mannvirki — .....

..... — ..... Kr. .....

Fylgifé er:

Í húsum nýbýla styrk. Kr. 3500,00

Í landi vegna prestsmötu Kr. 3500 570,00

Allt mat jarðarinnar með húsum Kr. 10100,00

26. dag apríl mán. 1940

Helgi Jónsson
undirskrift matsmanns

Björn Runálfsson
undirskrift matsmanns

Páll Ólafsson
undirskrift matsmanns

Fasteignamat

Vestur-Skaftafells sýsla Dyrhóla hreppur 0027

Nr. 28 Sólheima hjáleiga
Jarðarheiti

Eigandi og heimili hans Sæmundur Jónsson og systkini hans
Tómas og Sigríður ½ hvert

Ábúandi Sæmundur Jónsson

Spurningar:	Svör:	
1. *Túnið:*		
Stærð í dagsl. og hekturum?		
Lega og jarðvegur?	Mót suðri. Jarðvegur mjúkur	
Þurkunarástand?	þurrlent	
Vélslægt, Greiðfært, Þýft?	Vélslægt	
Töðufall 5 síðustu ára (meðaltal í hestum 100 kg. innb.)?	123 h.	1/11
Keyptur áburður kr.?	Fyrir 100 kr.	
Girðingar lengd og gerð?		
2. *Matjurtagarðar:* Stærð m²?	900 m².	
Lega og jarðvegur?	Mót suðvestri	
Kartöflur, 3ja ára meðaltal?	20 Tn.	
Rófur, 3ja ára meðaltal?	5 -"-	1/14
Keyptur áburður kr.?	70 kr.	
Kál, grænmeti, rabarbari (til heimanotkunar eða sölu.) Selt fyrir kr.?	Til heima notkunar 20 kr.	
Blóma og trjágarður?	Nei	
3. *Engjar:*		
Flæði og áveituengjar?		
Vélslægar, Greiðfærar, Þýðar?		
Þurlendar, Votlendar, Blautar?		
Meðal heyskapur (5 ára meðaltal 100 kg. h.)?		
Heygæði (nautgæft, stör o, fl.)?		
Slegnar upp gefa þær í meðalári (100 kg. h.)?		
Aðrar engjar:		
Samfeldar, reitingsamar?	Samfeldar	
Gróðurfar?	Valllendis gróður ágætt hey	
Þurar. Votlendar. Blautar?	þurlendar	
Meðalheyskapur 5 síðustu ár (100 kg. h.)?	200 h	1/16
Sé slegið upp fást (100 kg. h.)?	Slegið upp	

Spurningar:	*Svör:*
25. Hús og mannvirki, sem bygð eru á jörðinni, en eign annars en ábúanda eða eiganda. Upptalning (mannvirkja og eigenda)	Engin
26. Hefur nokkuð gengið undan jörðinni eða hafa lagst á hana kvaðir síðan mat fór síðast fram, eða öfugt?	
27. Eftirgjald samkv. leigusamningi: Í hverju greitt?	60 kr. af 2/3 Prestsmata 6¼ Kg. sujörs
28. Söluverð á síðustu 10 árum? Hvenær seld?	
29. Síðasta virðing til lántöku? Hvenær gerð?	
Brunabótavirðing húsa (hvenær)?	900 kr
31. Annað sem áhrif getur haft á matið.	
32. Síðasta fasteignamat var?	Jörðin 2200 kr. Húsin 1400 kr.

Mat vort verður:

Jarðeigandi á:

Landverð Kr. 2717,00

Húsaverð Kr. 8700,00

Önnur mannvirki —

— —

— Kr. 8700,00

Leiguliði á:

Hús Kr.

Önnur mannvirki —

— Kr.

Fylgifé er:

Í húsum Kr.

Í landi vegna prestmötu Kr. 183,00

Allt mat jarðarinnar með húsum Kr. 11600,00

26. dag apríl mán. 1940

Helgi Jónsson
undirskrift matsmanns

Björn Rúnólfsson
undirskrift matsmanns

Páll Olafsson
undirskrift matsmanns

Fasteignamat

Vestur-Skaftafells sýsla Dyrhóla hreppur

Nr. 29 Ytri-Sólheimar 1. (Sólheimakot)
Jarðarheiti

Eigandi og heimili hans Sigurður Högnason s.b.

Ábúandi Sigurður Högnason

Spurningar:	Svör:	
1. *Túnið:* Stærð í dagsl. og hekturum?	4 h.	
Lega og jarðvegur?	Mót suðrestri. frjór jarðvegur	
Þurkunarástand?	þurrlendi	
Vélslægt, Greiðfært, Þýft?	Vjelslægt að mestu	
Töðufall 5 síðustu ára (meðaltal í hestum 100 kg. innb.)?	95 h.	1/11
Keyptur áburður kr.?	Ekki	
Girðingar lengd og gerð?	500 m. Garður. Net og Gaddavír	
2. *Matjurtagarðar:* Stærð m²?	1500 m².	
Lega og jarðvegur?	Mót suðrestri. Sendin jarðvegur	
Kartöflur, 3ja ára meðaltal?	15 Tn	
Rófur, 3ja ára meðaltal?	3 —"—	
Keyptur áburður kr.?	75 kg.	1/14
Kál, grænmeti, rabarbari (til heimanotkunar eða sölu.) Selt fyrir kr.?	Til heima nothunar	
Blóma og trjágarður?	Nei	
3. *Engjar:* Flæði og áveituengjar?		
Vélslægar, Greiðfærar, Þýfðar?		
Þurlendar, Votlendar, Blautar?		
Meðal heyskapur (5 ára meðaltal 100 kg. h.)?		
Heygæði (nautgæft, stör o, fl.)?		
Slegnar upp gefa þær í meðalári (100 kg. h.)?		
Aðrar engjar: Samfeldar, reitingsamar?	Samfeldar. ⅓ vjelslægar	
Gróðurfar?	Votlendis heg. gott til fóðurs	
Þurar. Votlendar. Blautar?	þurrlendar	
Meðalheyskapur 5 síðustu ár (100 kg. h.)?	200 h. Má segja alt nautgæft	
Sé slegið upp fást (100 kg. h.)?	Slegið upp	1/16

Spurningar:	Svör:
25. Hús og mannvirki, sem bygð eru á örðinni, en eign annars en ábúanda eða eiganda. Upptalning (mannvirkja og eigenda)	Engin
26. Hefur nokkuð gengið undan jörðinni eða hafa lagst á hana kvaðir síðan mat fór síðast fram, eða öfugt?	Nei
27. Eftirgjald samkv. leigusamningi: Í hverju greitt?	Prestmata 10 kg. smjörs
28. Söluverð á síðustu 10 árum? Hvenær seld?	
29. Síðasta virðing til lántöku? Hvenær gerð?	
30. Brunabótavirðing húsa (hvenær)?	800 kr. 1935
31. Annað sem áhrif getur haft á matið.	
32. Síðasta fasteignamat var?	Jörðin 1500 kr. Húsin 1200

Mat vort verður:

Jarðeigandi á:

Landverð Kr. 2108.00

Húsaverð Kr. 4700.—

Önnur mannvirki — .....

..... — .....

..... — Kr. 4700.—

Leiguliði á:

Hús Kr. .....

Önnur mannvirki — .....

..... — Kr. .....

Fylgifé er:

Í húsum Kr. 1000.—

Í landi vegna prestsmáls 292 Kr. 1292.—

Allt mat jarðarinnar með húsum Kr. 8100.00

26 dag apríl mán. 1940

Helgi Jónsson
undirskrift matsmanns

Björn Runólfsson
undirskrift matsmanns

Páll Ólafsson
undirskrift matsmanns

Fasteignamat

Vestur-Skaftafells sýsla Dyrhóla hreppur

Nr. 30 Yfri-Sólheimar II
Jarðarheiti

Eigandi og heimili hans Steinunn Eyjólfsdóttir Vestmannaeyjum

Ábúandi Einar Einarsson

Spurningar:	Svör:	
1. *Túnið:* Stærð í dagsl. og hekturum?	3,8 h.	
Lega og jarðvegur?	Mót suðri jarðvegur frjór	
Þurkunarástand?	Allgott	
Vélslægt, Greiðfært, Þýft?	Lítið vjelslægt.	
Töðufall 5 síðustu ára (meðaltal í hestum 100 kg. innb.)?	85 h.	1/14
Keyptur áburður kr.?	Nei	
Girðingar lengd og gerð?	Í fjelagi við nábúa	
2. *Matjurtagarðar:* Stærð m²?	600 m².	
Lega og jarðvegur?	Mót suðri	
Kartöflur, 3ja ára meðaltal?	10 Tn.	1/14
Rófur, 3ja ára meðaltal?	4 — " —	
Keyptur áburður kr.?	50 kg.	
Kál, grænmeti, rabarbari (til heimanotkunar eða sölu.) Selt fyrir kr.?	Til heimilis nota 20/—	
Blóma og trjágarður?		
3. *Engjar:* Flæði og áveituengjar?		
Vélslægar, Greiðfærar, Þýðar?		
Þurlendar, Votlendar, Blautar?		
Meðal heyskapur (5 ára meðaltal 100 kg. h.)?		
Heygæði (nautgæft, stör o. fl.)?		
Slegnar upp gefa þær í meðalári (100 kg. h.)?		
Aðrar engjar: Samfeldar, reitingsamar?	Samfeldar, notkuð í skákum	
Gróðurfar?	Valllendis hey, mjög gott í allar skepnur	
Þurar. Votlendar. Blautar?	Þurlendar. Nautgælt. Lítið vjelslægt	
Meðalheyskapur 5 síðustu ár (100 kg. h.)?	150 h. Lítið vjelslægt	1/16
Sé slegið upp fást (100 kg. h.)?	Slegið upp	

Spurningar:	*Svör:*
25. Hús og mannvirki, sem bygð eru á örðinni, en eign annars en ábúanda eða eiganda. Upptalning (mannvirkja og eigenda)	Engin
26. Hefur nokkuð gengið undan jörðinni eða hafa lagst á hana kvaðir síðan mat fór síðast fram, eða öfugt?	Nei
27. Eftirgjald samkv. leigusamningi: Í hverju greitt?	(14,5 Kg.) Prestmata 14,5 Kg. Jardargjald 90 kr.
28. Söluverð á síðustu 10 árum? Hvenær seld?	
29. Síðasta virðing til lántöku? Hvenær gerð?	
Brunabótavirðing húsa (hvenær)?	
31. Annað sem áhrif getur haft á matið.	
32. Síðasta fasteignamat var?	Jörðin 2100 Húsin 1000

Mat vort verður:

Jarðeigandi á:

Landverð Kr. 1576.–

Húsaverð Kr. .....

Önnur mannvirki — .....

..... — .....

..... — ..... Kr. .....

Leiguliði á:

Hús Kr. 1100.–

Önnur mannvirki — .....

..... — ..... Kr. 1100.–

Fylgifé er:

Í húsum Kr. .....

Í landi vegna prestsmáta 424 Kr. 424.–

Allt mat jarðarinnar með húsum Kr. 3100.–

26. dag apríl mán. 1940

Helgi Jónsson
undirskrift matsmanns

Bjöm Rumálfsson
undirskrift matsmanns

Páll Ólafsson
undirskrift matsmanns

Hdskj. 62

340
002

Fasteignamat

Vestur-Skaftafells sýsla Dyrhóla hreppur

Nr. 31 Ytri Sólheimar III (áður IV.)
Jarðarheiti

Eigandi og heimili hans Ísleifur Erlingsson s.d.

Ábúandi Ísleifur Erlingsson

Spurningar:	Svör:	
1. *Túnið:* Stærð í dagsl. og hekturum?	5,3 h.	
Lega og jarðvegur?	Mót suðri. Jarðvegur fyrir	
Þurkunarástand?	Gott	
Vélslægt, Greiðfært, Þýft?	Að hálfu leiti vjelslægt	
Töðufall 5 síðustu ára (meðaltal í hestum 100 kg. innb.)?	200 h.	1/13
Keyptur áburður kr.?	Ekki Teljandi	
Girðingar lengd og gerð?	340 m. Net og gaddavír	
2. *Matjurtagarðar:* Stærð m²?	1550 m.	
Lega og jarðvegur?	Mót suðvestri	
Kartöflur, 3ja ára meðaltal?	15 Tn.	
Rófur, 3ja ára meðaltal?	4 —	1/14
Keyptur áburður kr.?	Fyrir 17 kr.	
Kál, grænmeti, rabarbari (til heimanotkunar eða sölu.) Selt fyrir kr.?	Ekki	
Blóma og trjágarður?	— " —	
3. *Engjar:* Flæði og áveituengjar?		
Vélslægar, Greiðfærar, Þýðar?		
Þurlendar, Votlendar, Blautar?		
Meðal heyskapur (5 ára meðaltal 100 kg. h.)?		
Heygæði (nautgæft, stör o, fl.)?		
Slegnar upp gefa þær í meðalári (100 kg. h.)?		
Aðrar engjar: Samfeldar, reitingsamar?	Sámfeldar nokkuð í skákum	
Gróðurfar?	Allt valllendis hey, ágætt í allar skepnur.	
Þurar. Votlendar. Blautar?	Þurlendar ½ vjelslægar	
Meðalheyskapur 5 síðustu ár (100 kg. h.)?	250 h.	1/16
Sé slegið upp fást (100 kg. h.)?	Að mestu slegnar upp	

Spurningar:	Svör:
25. Hús og mannvirki, sem bygð eru á örðinni, en eign annars en ábúanda eða eiganda. Upptalning (mannvirkja og eigenda)	Engin
26. Hefur nokkuð gengið undan jörðinni eða hafa lagst á hana kvaðir síðan mat fór síðast fram, eða öfugt?	Nei
27. Eftirgjald samkv. leigusamningi: Í hverju greitt?	Prestsmata 220 Kg. smjörs
28. Söluverð á síðustu 10 árum? Hvenær seld?	Ekki
29. Síðasta virðing til lántöku? Hvenær gerð?	Ekki
Brunabótavirðing húsa (hvenær)?	2000 kr 1935
31. Annað sem áhrif getur haft á matið.	
32. Síðasta fasteignamat var?	Jörðin 3600 kr. Húsin 2100 kr.

Mat vort verður:

Jarðeigandi á:

Landverð Kr. 3215.—

Húsaverð Kr. 4600.—

Önnur mannvirki — .....

..... — .....

..... — Kr. 4600.—

Leiguliði á:

Hús Kr. .....

Önnur mannvirki — .....

..... — Kr. .....

Fylgifé er:

Í húsum Kr. .....

Í landi vegna þæginda Kr. 585,00

Allt mat jarðarinnar með húsum Kr. 8400.—

26. dag apríl mán. 1940

Helgi Jónsson
undirskrift matsmanns

Björn Runólfsson
undirskrift matsmanns

Páll Olafsson
undirskrift matsmanns

Vestur-Skaftafells sýsla Dyrhóla hreppur

Nr. 32 Ytri-Sólheimar IV. (Ástur VI).
Jarðarheiti

Eigandi og heimili hans Ólafur H. Jónsson Eystri-Sólheimum

Ábúandi Guðrún Einarsdóttir

Spurningar:	Svör:	
1. *Túnið:* Stærð í dagsl. og hekturum?	2,4 h.	
Lega og jarðvegur?	Lega og jarðvegur góður	
Þurkunarástand?		
Vélslægt, Greiðfært, Þýft?	Lítið vélslægt. Greiðfært	
Töðufall 5 síðustu ára (meðaltal í hestum 100 kg. innb.)?	48 hestar	1/13
Keyptur áburður kr.?	Nei	
Girðingar lengd og gerð?		
2. *Matjurtagarðar:* Stærð m²?		
Lega og jarðvegur?	Lega og jarðvegur góður	
Kartöflur, 3ja ára meðaltal?	2 Tn.	1/14
Rófur, 3ja ára meðaltal?	3 — " —	
Keyptur áburður kr.?		
Kál, grænmeti, rabarbari (til heimanotkunar eða sölu.) Selt fyrir kr.?	Ekki teljandi	
Blóma og trjágarður?		
3. *Engjar:* Flæði og áveituengjar?		
Vélslægar, Greiðfærar, Þýðar?		
Þurlendar, Votlendar, Blautar?		
Meðal heyskapur (5 ára meðaltal 100 kg. h.)?		
Heygæði (nautgæft, stör o. fl.)?		
Slegnar upp gefa þær í meðalári (100 kg. h.)?		
Aðrar engjar: Samfeldar, reitingsamar?	Í skákum	
Gróðurfar?	Votlendi ágætt hey	1/16
Þurar. Votlendar. Blautar?	Þurlendar	
Meðalheyskapur 5 síðustu ár (100 kg. h.)?	106 h.	
Sé slegið upp fást (100 kg. h.)?		

Spurningar:	Svör:
25. Hús og mannvirki, sem bygð eru á jörðinni, en eign annars en ábúanda eða eiganda. Upptalning (mannvirkja og eigenda)	Engin
26. Hefur nokkuð gengið undan jörðinni eða hafa lagst á hana kvaðir síðan mat fór síðast fram, eða öfugt?	Nei
27. Eftirgjald samkv. leigusamningi: Í hverju greitt?	Prestmata 10 lyglog 3 gemsar að vori)
28. Söluverð á síðustu 10 árum? Hvenær seld?	
29. Síðasta virðing til lántöku? Hvenær gerð?	
30. Brunabótavirðing húsa (hvenær)?	
31. Annað sem áhrif getur haft á matið.	
32. Síðasta fasteignamat var?	

Mat vort verður:

Jarðeigandi á:

Landverð Kr. 1008.-

Húsaverð Kr.

Önnur mannvirki —

—

— Kr.

Leiguliði á:

Hús Kr. 400.-

Önnur mannvirki —

— Kr. 400.-

Fylgifé er:

Í húsum Kr.

Í landi vegna prestsmiðju Kr. 292.-

Allt mat jarðarinnar með húsum Kr. 1700.-

26 dag apríl mán. 1940

Helgi Jónsson
undirskrift matsmanns

Björn Runólfsson
undirskrift matsmanns

Páll Pálsson
undirskrift matsmanns

sig hlýtur við skiptin, takmörkum þess og réttindum öllum, er því fylgja. Geta skal og þess, hver áhrif skiptin hafa á leiguliðaafnot af landi því, er skipt var. Skiptagerð þessari skal þinglýsa. — Sé ekki skipt að tiltölu réttri, en einhver eiganda hafi látið af hendi meira verðmæti í landeign eða réttindum innan sameignarinnar en hann fékk á móti, skal líta á það sem afsal eða selt, og breytist þá skattskylda jarðanna eða jarðapartanna samkvæmt því.

17. gr.

Meðan skógarhögg og mótak er í sameign í óskiptu landi, má enginn eigenda, án samþykkis allra hinna, nota skóg eða mótak nema til heimilisnota fyrir sjálfan sig.

18. gr.

Þar, sem tveir eða fleiri menn hafa sambeit í óskiptu landi, má enginn þeirra nota beitina, nema eftir ítölu á móts við sameigendur sína, er metin sé af úttektarmönnum. Ítölu skal meta eftir jarðardýrleika og jarðarstærð, og skal sá vera grundvöllur matsins, hve mikinn fénað má í högum hafa án þess örtröð verði. — Nú hefur einhver sambeitareigenda minni fénað í högum en svarar ítölu hans, en aðrir hafa meira en þeim ber, og skulu þeir þá hafa forgangsrétt til, gegn endurgjaldi, að nota ítölurétt þess, sem of fátt hefur, meðan hann notar eigi sjálfur.

19. gr.

Enginn má, eftir gildistöku þessara laga, taka land til ræktunar, setja upp varanlega girðingu, gera skurð, byggja hús eða önnur varanleg mannvirki í óskiptu sameignarlandi, þó samþykki allra annarra hlutaðeigenda liggi fyrir. Brot gegn þessu ákvæði varðar sekt, allt að 1000 kr., er renni í viðkomandi sveitarsjóð.

20. gr.

Með lögum þessum falla úr gildi landskiptalög, nr. 57 31. maí 1927. Þá eru og öll önnur eldri lagafyrirmæli úr gildi felld, er brjóta í bág við lög þessi.

21. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Reynslan hefur sýnt, að gildandi landskiptalög eru ekki nógu viðtæk. Fyrir þær sakir verður oft mikill ágreiningur samfara landskiptum, sem stundum leiðir til málaferla, er veldur aðilum mikils kostnaðar. Þess eru og dæmi, að landskipti hafa ekki þótt framkvæmanleg vegna vanheimilda af laganna hálfu.

Af þessum ástæðum þykir nauðsynlegt að setja ný lög um landskipti.

Til skýringar þeim nýmælum, er frumvarp þetta flytur, skal eftirfarandi tekið fram:

Um 1. gr. Þess hefur orðið vart, að landskipti hafa reynzt óhagkvæm fyrir ýmsar orsakir, og bitnar það ýmist á einum eða fleirum aðilum. Orsakir geta verið ýmsar, t. d. að landskiptin hafi tekizt illa vegna óhagsýnis. En miklu tíðara er, að síðari tíma aðgerðir skapi breytta aðstöðu, er geri endurskipti æskileg, ef ekki nauðsynleg. Nýir vegir, sem skera löndin sundur, skapa t. d. þannig breytt viðhorf.

Um 2. gr. Í gildandi lögum er raunverulega enginn skiptagrundvöllur ákveðinn. Venjulega fæst samkomulag um, að skipt sé eftir jarðamatinu frá 1861, en stundum verður ágreiningur um skiptagrundvöllinn, svo leita verður úrskurðar.

Nú breytist fasteignamat jarða vegna umbóta, en það má ekki hafa áhrif á landskipti, og þykir því sjálfsagt að lögákveða skiptahlutföll jarða eftir jarðamatinu frá 1861, þar sem því verður við komið, enda verður ekki komizt nær hinu rétta á annan hátt.

Dæmi eru þess, að manna á meðal gilda önnur eignahlutföll en jarðabætur herma, og hefur ýmsum sameiginlegum kostnaði verið jafnað niður eftir þeim hlutföllum yfir lengri eða skemmri tíma.

Þykir rétt að heimila þvílíka venju sem skiptagrundvöll, hafi hún gilt í 20 ár eða lengur.

Um 4. gr. Greiðslur fyrir landskipti eru óhæfilega lágar samkv. gildandi lögum. Á síðari tímum er verðgildi peninga mjög óstöðugt, og þykir því rétt að ákveða greiðslurnar á þennan hátt.

Um 5. gr. Í gildandi lögum er áfrýjunarfresturinn 1 ár. Með tilliti til nútíma hraða þykir rétt að stytta þennan tíma, enda með öllu ástæðulaust að hafa lengri frest en 6 mánuði.

Um 7. og 8. gr. Þessi nýmæli skýra sig sjálf, að því viðbættu, að oft hefur orðið að grípa til þvílíkra ráðstafana, þó gildandi lög mæli ekki svo fyrir.

Um 10. gr. Þess eru tíð dæmi við landskipti, að heiðin á landskikum standi í vegi fyrir hagkvæmum skiptum. Stundum tekst að miðla málum, svo vel fari, en hins vegar á sér líka stað, að einskær og ástæðulaus stífni þess, sem heiðarréttinn hefur, geri hagkvæm skipti ómöguleg.

Um 11. gr. Skýrir sig sjálf.

Um 15. gr. Það er kunnara en frá þurfi að segja, hve landamerki eru víða óskýr eða finnast alls ekki, og veldur þetta tíðum málaferlum. Þá þekkist og, að „ágengir" menn færi til landamerki eða setji önnur upp, er síðar valda ruglingi. Þykir því rétt að setja hér um lagaákvæði.

Um 16. gr. Í gildandi lögum er jarðeigendum heimilað að skipta sjálfir löndum sínum. Enda þótt slík skipti takist misjafnlega, þykir þó ekki tími til þess kominn að svipta landeigendur þessari heimild. Hins vegar þykir rétt að skylda þá til þess að hafa hlutlausan leiðbeinanda við skiptin.

Um 19. gr. Algengustu vandkvæðum við landskipti valda ýmiss konar mannvirki, er sett hafa verið í óskiptu landi. Verður því fortakslaust að setja undir þann leka og knýja hlutaðeigendur til landskipta.

Til frekari tryggingar því, að ekki verði hylmað yfir þessa hluti, er gert ráð fyrir, að sektir renni í viðkomandi sveitarsjóð.

Ed.

146. Nefndarálit

um frv. til laga um heimild fyrir ríkisstjórnina til að taka á leigu skólahús, fundahús og þinghús í sveitum.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefur athugað frumvarpið og er sammála um, að mikil nauðsyn sé á því, að ríkisstjórninni sé veitt sú heimild, sem hér er farið fram á. Hins vegar litur nefndin svo á, að heimildin þurfi að vera nokkru víðtækari en í frumvarpinu felst, eins og það, að ekki sé eingöngu bundið við umrædd hús í sveitum, heldur einnig í kauptúnum, þar sem líkur benda til, að hætta af loftárásum sé lítil eða engin. Enn fremur að heimildin nái einnig til húsnæðis, sem kynni að vera ónotað og nothæft væri talið til dvalarheimila. Að heimildin sé ekki eingöngu miðuð við börn, heldur einnig mæður þeirra, sem í allmörgum tilfellum mundu fylgjast með börnum sínum.

Þá telur nefndin, að svo geti farið, að nauðsynlegt sé að leigunámsheimildin nái einnig til farkosts til flutnings barnanna og mæðra þeirra, þar sem gera má ráð fyrir, að um svo stóran hóp fólks sé að ræða, sem flytja þarf á skömmum tíma, að erfitt reynist að fá nægilegan farkost með venjulegum hætti.

Nefndin leggur því til, að frumvarpið verði samþykkt með eftirfarandi

Hdskj-63 0029348

57. Landskiptalög.

Á 32. fundi í Nd., 7. apríl, var útbýtt:
Frv. til landskiptalaga (þmfrv., A. 145).

Á 34. fundi í Nd., 9. apríl, var frv. tekið til 1. umr.

Frv. of seint fram komið. — Deildin leyfði með 18 shlj. atkv., að það yrði tekið til meðferðar.

Flm. (Steingrímur Steinþórsson): Ásamt hv. þm. Mýr. flyt ég þetta frv. til landskiptalaga. Gildandi landskiptalög eru frá árinu 1927, og hefur þeim, sem mest hafa með þau að gera og eiga að starfa eftir þeim, þ. e. ráðunautum Búnaðarfélagsins í jarðræktarmálum, virzt, að viss ákvæði þeirra væru orðin úrelt og þyrftu endurbóta við. Af þessum ástæðum hefur Búnaðarfélagið látið endurskoða lögin, og er þetta frv. árangur þess starfs. Get ég að mestu látið nægja að vísa til grg. frv., því þar er tekið fram um helztu nýmælin, sem í frv. felast. Ég vil þó geta þess, að einn aðalagnúinn á gildandi landskiptalögum er það, að ekki er ákveðinn neinn skiptagrundvöllur, heldur verður að leita samkomulags milli aðila í hvert skipti. En hér er svo ákveðið, að þar, sem hægt sé, skuli lagt til grundvallar jarðamatið frá 1861. Að vísu getur svo farið, að ekki sé hægt að skipta eftir jarðamatinu frá 1861, því að ýmislegt getur komið til greina nú, sem ekki hefur verið komið til við það mat. En það, hve skiptagrundvöllurinn hefur verið lítið ákveðinn í gildandi l., hefur oft valdið deilum og örðugleikum, sem hefði mátt komast hjá. Þetta er ein af stærstu breytingunum, sem frv. gerir ráð fyrir, en að öðru leyti læt ég nægja að vísa til grg. frv. Óska ég, að frv. verði vísað til 2. umr. og landbn.

ATKVGR.
Frv. vísað til 2. umr. með 17 shlj. atkv. og til landbn. með 17 shlj. atkv.

Á 52. fundi í Nd., 6. maí, var frv. tekið til 2. umr. (A. 145, n. 351, 377).

Of skammt var liðið frá útbýtingu nál. — Afbrigði leyfð og samþ. með 17 shlj. atkv.

Frsm. (Steingrímur Steinþórsson): Landbn. hefur athugað frv. og leggur til, að það verði samþ. óbreytt að efni til, því að þær brtt., sem n. flytur á þskj. 351, eru mestmegnis orðabreyt. til lagfæringar á frv., en ekki efnisbreyt.

Landbn. lítur svo á, að þær brtt., sem gerðar eru í frv. frá eldri landskiptal., sem eru frá 1927, séu yfirleitt til bóta, enda eru þær brtt. byggðar á þeirri reynslu, sem fengizt hefur við framkvæmd þeirra l. N. telur því rétt að samþ. frv.

Brtt. við 1. gr. frv. eru aðeins orðabreyt. við 1. tölul. Hins vegar tekur n. aftur brtt. á þskj. 351 við 3. tölul. frv. og ber aftur fram aðra brtt. á þskj. 377 um að orða um þennan 3. tölulið frv., því að n. telur, að betur fari að orða liðinn þannig heldur en eins og lagt er til í brtt. á þskj. 351.

Hér er um nýmæli að ræða í þessum 3. tölul. frv., þar sem ákveðið er, að einn aðili hafi kröfurétt á því, að skipta skuli upp landi að nýju, þó að lögfest skipti hafi farið fram áður. En hins vegar er það þó lagt á vald matsmanna, hvort slíka kröfu skuli taka til greina eða ekki. Því aðeins mega þeir taka hana til greina, að úr þessu megi bæta hinum öðrum aðilum að skaðlausu. Lengra þótti ekki fært að ganga í þessu efni. En reynslan hefur leitt ótvírætt í ljós, að eldri skipti, sem hafa verið gerð lögum samkvæmt, hafa reynzt óhagkvæm í ýmsum atriðum og nauðsyn að laga þau. Þess vegna er það nauðsynlegt, að jafnvel þótt aðeins einn aðili, sem hér á hlut að máli, vilji skipta, þá geti hann gert kröfu til þess að ný landskipti fari fram. Þá hefur n. gert smábrtt. við 10. gr., sem er orðabreyt. um síðustu málsgr. þeirrar gr., en ekki veruleg efnisbreyt.

Sé ég svo ekki ástæðu til að fara um þetta fleiri orðum, enda lýsti ég nokkuð við 1. umr., í hverju nýmæli þessa frv. felast. N. leggur til, að þessar smávægilegu brtt. við frv. verði samþ.

***Eiríkur Einarsson:** Ég geri ráð fyrir, að frv. þetta horfi til endurbóta á löggjöf þeirri, sem nú gildir um landskipti, enda hefur ýmsu verið áfátt í þeim efnum og vakið deilur um framkvæmd þeirra l.

Tilefni þess, að ég vildi segja hér fáein orð, var eitt ákvæði í brtt. n., það er brtt. 377. Mér finnst, fljótt á litið, að sú brtt. geti tæplega horft til bóta í þessu máli. Þá skoðun byggi ég á orðalagi brtt., sem er á þá leið, að ef einum eða fleiri aðilum, sem koma við ákveðin landskipti, þyki áður lögfest skipti vera óhagkvæm, þá skuli matsmenn taka kröfu hans eða þeirra til breyt. til greina, en því aðeins megi matsmenn taka þá kröfu til greina, að breyt. á landskiptunum megi bæta úr, öðrum aðilum að skaðlausu. Þetta virðist mér mótsagnakennt, og ég hygg, að þetta geti orðið að deiluefni. Ég sé ekki betur en að hér sé verið að stofna til deiluefnis, því að þyki einum aðilanum skiptin óhagkvæm, sem fyrir eru lögfest, vill hann aðeins breytingar sér til hagsbóta, og um leið mundu skiptin koma í hága við hagsmuni hins aðilans. Ég á torvelt með að hugsa mér þau landskipti, sem séu til bóta fyrir báða aðila.

Ég vildi benda á þetta hér, og eins og lagafrv. þetta er að öðru leyti orð í tíma töluð og til mikils gagns, mundi þetta ákvæði út af fyrir sig geta valdið miklum deilum. Aðili biður matsmenn um að framkvæma skiptin, en þeir mega ekki gera það, nema telja megi, að það sé hinum aðilanum að skaðlausu. Nú mundi í flestum tilfellum ekki vera talið skaðlaust að eigin mati, sem þeir teldu réttmæt skipti. Mætti því gjarnan útrýma þessu úr landskiptalögunum, þar sem um heitt málefni er að ræða, og þarf ekki mikið út af að bera til að deilur risi milli aðila.

Frsm. (Steingrímur Steinþórsson): Hvað snertir aths. hv. 8. landsk., sem eiga í raun og veru aðeins við 3. tölul. 1. gr., þá er ég ekki sam-

00291

mála um, að ekki geti komið til greina skipti, sem koma til gagns fyrir þann aðilann, sem telur sig vanhaldinn af skiptunum, en veldi þó ekki hinum aðilum neins tjóns. Við getum hugsað okkur, að land eins ábúanda í margbýli liggi þannig, að mjög sé erfitt að nytja landið, en hins vegar getur það legið miklu betur við fyrir mótbýlismenn hans, þá geta skiptin komið að gagni fyrir báða. Mörg slík tilfelli geta komið til greina, og þetta er sett inn með tilliti til þess. Um þetta hafa áður gilt ýmsar gamlar venjur, sem hafa gert það að verkum, að skiptin hafa verið svo ruglingsleg og klaufaleg á ýmsan hátt, að þar við gat ekki lengur setið. Séu landamerki krókótt, er hægt að rétta þau af með landskiptum án þess að þau komi sér illa fyrir hvorugan aðilann, og frá mínu sjónarmiði getur þetta vel staðizt. Ég vissi ekki vel, hvort hv. 8. landsk. vildi fella niður 3. tölul. 1. gr. Þeir, sem undirbjuggu frv., töldu rétt að hafa þetta ákvæði, og landbn. fellst einnig á það. N. lítur svo á, að bæta megi úr ágöllum eldri landskiptalaga með þessu frv.

*Eiríkur Einarsson: Ég get fallizt á ummæli hv. frsm. um þessa breyt., svo langt sem þau ná. Þau tilfelli eru hugsanleg, að óánægja með landskipti sé milli aðila, sem í raun og veru sitja við sáttaborð. En sé gengið út frá því, sem er miklu algengara, að grunnt sé á því góða milli þeirra óánægðu, er öðru máli að gegna. Það vakti sérstaklega fyrir mér, að óánægja annars aðilans gæti orðið árekstraratriði gagnvart hinum. Ég veit, að ég þarf ekki að skýra þetta nánar. Viðvíkjandi fyrirspurn hv. frsm. um það, hvort meining mín væri sú að vilja fella niður 3. tölul. 1. gr., þá finnst mér gr. svo tvíræð eins og hún er nú orðuð, að nauðsynlegt sé að fella niður þennan tölul., og mundi ég þá greiða atkv. með gr. Ég vænti þess, að hv. n. athugi, hvort ekki megi breyta frv. á þennan hátt, þar sem ég treystist ekki til að bera fram brtt. við gr. eins og hún er orðuð í heild sinni og liggur nú fyrir.

ATKVGR.
Brtt. 351,1.a tekin aftur.
— 377 samþ. með 17 shlj. atkv.
— 351,1.b þar með ákveðin.
1. gr., svo breytt, samþ. með 18 shlj. atkv.
2.—9. gr. samþ. með 20 shlj. atkv.
Brtt. 351,2 samþ. með 20 shlj. atkv.
10. gr., svo breytt, samþ. með 19 shlj. atkv.
11.—21. gr. samþ. með 21 shlj. atkv.
Fyrirsögn samþ. án atkvgr.
Frv. visað til 3. umr. með 20 shlj. atkv.

Á 53. fundi í Nd., 7. mai, var frv. tekið til 3. umr. (A. 392).

Of skammt var liðið frá 2. umr. — Afbrigði leyfð og samþ. með 17 shlj. atkv.

Enginn tók til máls.

ATKVGR.
Frv. samþ. með 17 shlj. atkv. og afgr. til Ed.

Á 54. fundi í Ed., 8. mai, skýrði forseti frá, að [illegible] frv. til Nd., eftir 3. umr. þar.

Á 55. fundi í Ed., 8. mai, var frv. tekið til 1. umr.

Of skammt var liðið frá 3. umr. í Nd. — Afbrigði leyfð og samþ. með 9 shlj. atkv.

Enginn tók til máls.

ATKVGR.
Frv. vísað til 2. umr. með 9 shlj. atkv. og til landbn. með 9 shlj. atkv.

Á 58. fundi í Ed., 12. mai, var frv. tekið til 2. umr. (A. 392, n. 441).

Frsm. (Páll Zóphóníasson): Herra forseti! Landskiptalögin frá 1927 hafa að mörgu leyti þótt ónóg. Hafa þeir sérstaklega orðið varir við það, sem þurft hafa að framkvæma landskipti á grundvelli þeirra laga. Hin síðari ár hafa starfsmenn Búnaðarfélagsins, einkum jarðræktarráðunauturinn, ákaflega oft verið kvaddir til aðstoðar, þegar landskipti hafa átt sér stað. Þeir hafa því iðulega rekið sig á, hvað helzt hefur vantað í lögin og hve erfitt hefur verið að skipta landi eftir þeim. Afleiðingin af þessu hefur orðið sú, að Búnaðarfélag Íslands hefur látið gera uppkast það, er hér liggur fyrir, sem búnaðarmálastjóri og formaður Búnaðarfélagsins fluttu í Nd. Það fór óbreytt í gegnum þá d. og ágreiningslaust með öllu.

Sem dæmi um erfiðleikana, sem á því hafa verið að skipta landi, skal ég taka dæmi eins og það liggur greinilegast fyrir á eina hlið. Á jörð einni í Rangárvallasýslu, þar sem að gömlu lagi áttu að vera jafnir helmingar — helmingaskipti —, er ábúandinn á öðrum helmingnum búinn að fjórfalda sitt tún og rækta alla móa í kringum túnið, sem ræktanlegir eru án framræslu. Hinn ábúandinn hefur aftur á móti ekkert stækkað sitt tún. Nú eru þessir helmingar orðnir gerólíkir að mati, þó að landskipti eigi að vera jöfn. Ef bein skipti ættu að fara fram milli þessara tveggja aðila, þá er ekkert til í lögum, sem segir til um, við hvað eigi að miða, hvort miða eigi við það, sem núna er, eða við gamla daga, áður en ræktunin var hafin. En nú er í þessu frv. ákveðið að miða við jarðamat frá 1861 og skipta eftir því, þar sem því verður við komið.

Það eru annars hrein undur, hvað menn sætta sig enn þá við að hafa land sameiginlegt. Það eru undur, að enn þá skuli vera til tún, sem 5 menn hafa til afnota sitt árið hver, og svo er ekkert gert að túninu, því að enginn telur það sitt tún. Þess vegna væri þörf á að gera meira til að ýta undir landskipti heldur en gert er með þessum lögum. Hér er ekkert gert til þess að ýta undir þau, en hins vegar sett ákvæði til þess að þau geti farið eðlilegar og betur fram, þegar óskað er eftir þeim.

Ég held, að reynslan muni sýna, að eitthvað kunni að vanta í þessi lög, þegar fara á að skipta eftir þeim, en það er þó búið að taka fyrir ákaflega marga annmarka, sem mestum árekstrum hafa valdið í framkvæmdinni hingað til.

Hdskj.63 00235

Landbn. þessarar hv. d. er sammála um að leggja til, að frv. verði samþ. Að vísu hefur einn hv. nm. verið fjarverandi, og er afstaða hans ekki kunn, en þó tel ég víst, að hann mundi hafa verið með því að láta þetta frv. halda áfram óbreytt í gegnum þessa hv. d.

ATKVGR.
1. gr. samþ. með 9 shlj. atkv.
2.—21. gr. samþ. með 9 shlj. atkv.
Fyrirsögn samþ. án atkvgr.
Frv. vísað til 3. umr. með 10 shlj. atkv.

Á 60. fundi í Ed., 14. maí, var frv. tekið til 3. umr.
Enginn tók til máls.

ATKVGR.
Frv. samþ. með 9 shlj. atkv. og afgr. sem lög frá Alþingi (A. 514).

---

58. Læknisvitjanasjóðir.

Á 43. fundi í Nd., 23. apríl, var útbýtt:
Frv. til l. um læknisvitjanasjóði (þmfrv., A. 254).

Á 44. fundi í Nd., 25. apríl, var frv. tekið til 1. umr.
Forseti tók málið af dagskrá.
Á 45. fundi í Nd., 26. apríl, var frv. aftur tekið til 1. umr.
Frv. of seint fram komið. — Deildin leyfði með 18 shlj. atkv., að það yrði tekið til meðferðar.
Enginn tók til máls.

ATKVGR.
Frv. vísað til 2. umr. með 17 shlj. atkv. og til allshn. með 18 shlj. atkv.

Á 52. fundi í Nd., 6. maí, var frv. tekið til 2. umr. (A. 254, n. 348).
Of skammt var liðið frá útbýtingu nál. — Afbrigði leyfð og samþ. með 17 shlj. atkv.

Frsm. (Vilmundur Jónsson): Allshn. hefur athugað þetta frv., og eins og nál. ber með sér, mælir hún með því, að það verði samþ. óbreytt.
Varðandi kostnaðinn, sem gera má ráð fyrir, að frv. þetta hefði í för með sér, ef að l. yrði, vil ég geta þess, að samkv. 1. gr. má framlag ríkissjóðs á hvern héraðsbúa ekki fara fram úr 1 kr. Hér getur verið um nálega 30 þús. manns að ræða, þannig að þó að öll héruð kæmu sér upp læknisvitjanasjóðum, færi upphæðin ekki fram úr 30 þús. kr., þó að engin önnur takmörk væru sett. En nú má ekki samkv. 1. gr. veita meira en 1000 kr. til hvers læknisvitjanasjóðs, og í öðru lagi er það svo, að að sama skapi sem þessi heimild yrði notuð, mundu lækka greiðslur til læknisvitjana í fjárlögum, en þær nema nú um 13 þús. kr. Þá mun það ekki heldur koma til greina, að öll héruð stofni slíka sjóði, því að þriðjungsframlag á að koma frá viðkomandi byggðarlagi, og þar sem ekki er erfitt um læknisvitjanir, mundi ekki þykja ástæða til slíks kostnaðar.
Það er ekki ætlun okkar flm., að þessir sjóðir komi alls staðar í stað læknisvitjanastyrkja, heldur fái héruðin að velja um, hvort þau vilja heldur styrk eða framlag samkv. l. þessum.
Ég vænti, að frv. fái góðar viðtökur í hv. d.

Helgi Jónasson: Ég þarf litlu við að bæta það, sem hv. frsm. hefur tekið fram. Ég vil þakka n. fyrir fljóta afgreiðslu þessa máls og vona, að það fái góðan byr hér í hv. d.
Það er tekið fram í grg. frv., hvað nú er víða orðið kostnaðarsamt að vitja læknis. Enda þótt samgöngur hafi batnað, er það svo, að kostnaður er meiri en áður við læknisvitjanir. Alþingi hefur viðurkennt þetta og veitt árlega í fjárl. styrk til ýmissa héraða, en sá styrkur er mjög af handahófi. Sum héruð hafa orðið vel úti og hafa fengið riflegan styrk, önnur hafa orðið út undan. Frv. þetta er fram komið til að gefa öllum héruðum, sem þess óska, kost á að mynda læknisvitjanasjóði með þriðjungsframlagi frá héraðinu og ⅔ úr ríkissjóði.
Mitt læknishérað er stórt og víðlent og því um miklar vegalengdir að ræða í sambandi við læknisvitjanir, enda er það svo, að stundum kostar bíll upp í 80 kr., og allir sjá, hvað það er óbærilegt gjald fyrir fátæka bændur. Þetta frv. er að vísu ekki stórtækt. Við leggjum til, að einnar kr. framlag komi á hvern héraðsbúa utan þess hreppsfél., sem læknir situr í, úr ríkissjóði. Við þorðum ekki að tiltaka hærri upphæð, enda hafa sumir viljað hækka þetta. Ég mun ekki hafa á móti því, en við vildum, sem sagt fara gætilega í sakirnar. Þess er því að vænta, að a. m. k. verði samþ. sú upphæð, sem í frv. er tekin til.

ATKVGR.
1. gr. samþ. með 19 shlj. atkv.
2.—4. gr. samþ. með 20 shlj. atkv.
Fyrirsögn samþ. án atkvgr.
Frv. vísað til 3. umr. með 21 shlj. atkv.

Á 53. fundi í Nd., 7. maí, var frv. tekið til 3. umr.
Of skammt var liðið frá 2. umr. — Afbrigði leyfð og samþ. með 17 shlj. atkv.
Enginn tók til máls.

ATKVGR.
Frv. samþ. með 17 shlj. atkv. og afgr. til Ed.

Á 54. fundi í Ed., s. d., skýrði forseti frá, að sér hefði borizt frv. frá Nd., eftir 3. umr. þar.
Á 55. fundi í Ed., 8. maí, var frv. tekið til 1. umr.
Of skammt var liðið frá 3. umr. í Nd. — Afbrigði leyfð og samþ. með 10 shlj. atkv.
Enginn tók til máls.

Hdskj. 64

351

FASTEIGNABÓK

LÖGGILT AF FJÁRMÁLARÁÐUNEYTINU
SAMKVÆMT LÖGUM NR. 3
6. JAN. 1938

REYKJAVÍK ◆ 1942—1944

31	27	Suður Fóss	80	34	36	2	8	e, s	s	r	»	t		400	12	31	150	100	220	»	4	110	5	31
32	33	Suður Götur	33	21	10	2	»	þ	tf	v	»			350	»	12	95	»	220	»	2	90	4	32
33	36	Suður Hvammur	78	47	31	»	»	gsj	j, t	r, v	»	t, e	m	600	10	23	220	100	500	»	5	110	8	33
34	11	Suður Reynir (n. 17)	22	21	»	[1]1	»	e, s			»	t	f, m, r, s	»	»	»	100	120	75	»	»	»	»	»
35	7	Suður Vík	343	130	212	1	»	e, s	j, t	r, s, sk, v	»	t, h	f, m, r	1200	75	28	850	45	70	»	9	200	8	34
»	»	— Afgjaldskvaðarverðmæti	26	26	»	»	»	e			»			»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
36	26	Þórisholt (tvíb.)	105	45	59	[1]1	»	e, s	s	s, v	»	t, e	f, m, r, s	700	70	39	238	290	»	»	5	50	6	35
	»	Aðrar skattskyldar fasteignir	2149	110	2039	»	»				»			»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
	»	Skattfrjálsar almannaeignir	491	2	489	»	»				»			»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
		Dyrhólahreppur																						
1	36	Álftagróf með Keldudal	68	38	29	»	1	þ	s, j, t		»	t, e	f, m	370	»	15	150	60	390	»	3	200	6	1
2	1	Brekkur I	79	44	28	»	7	þ	s	s, v	»	t	f, m	500	»	9	150	200	350	150	4	100	10	2
3	2	Brekkur II	35	20	15	»	»	þ	tf	v	»	t, e	f, m	300	30	16	100	250	»	»	3	60	6	3
4	3	Brekkur III	30	20	10	»	»	þ	t		»	t	f, m	350	»	7	70	50	250	»	3	50	5	4
5	12	Dyrhólar eystri	48	31	16	1	»	e, l	j,t,tf		»	t	e, f, r, s	180	»	15	130	30	320	»	4	30	4	5
6	13	Dyrhólar vestri	62	32	29	1	»	e, l	s, tf		»	t, e	e, f, r, s	400	27	21	165	300	»	»	4	55	5	6
7	26	Eyjarhólar	61	24	30	2	5	e, s	s	s	30	t, e	f, r	400	30	50	120	»	170	»	3	100	10	7
8	33	Eystri Sólheimar	110	62	48	»	»	e, s	s, j, t	r, s, sk, v	»	t, e	m, r	600	28	40	330	»	480	»	6	220	11	8
9	34	Fell	113	54	59	»	»	k	s		»	t, e	f	600	61	35	206	200	240	»	5	150	10	9
10	27	Framnes (áður ytri Sh. II & V)	99	32	42	[1]7	18	e, s 7/8	s	r, v	4	t	f, r	320	»	17	105	»	275	»	3	140	6	10
11	14	Garðakot	67	28	37	1	1	e, s 1/8	s	v	6	t, e	e, f, r, s	400	30	18	140	40	220	»	5	100	2	11
12	11	Haugur	21	8	12	1	»	e, l	j, t		»	t, e	f, r	100	»	9	38	»	110	»	2	26	2	12
13	35	Holt	46	34	12	»	»	þ	tf		»	t, e	f	400	»	8	184	»	380	»	3	90	6	13
14	17	Hryggir	59	25	34	»	»	e, s	s	sk, v	14	t, e		350	34	14	165	»	300	»	4	100	6	14
15	20	Hvoll I	196	83	111	1	1	e, s	s	m, s, sk, v, vs	44	t, e, h	e, f, r	1100	32	59	540	»	620	80	9	300	20	15
16	21	Hvoll II	195	81	111	2	1	e, s 1/2	s	s	12	t, e, h	e, f, r	850	70	40	350	»	620	80	8	280	30	16
17	5	Ketilsstaðir I,a	36	15	20	1	»	þ	t		»	t, e	m	200	»	35	110	70	70	»	3	60	4	17
18	6	Ketilsstaðir I,b	47	20	27	»	»	þ	j, t		»	t, e	m	350	21	21	95	50	180	»	4	60	5	18
19	7	Ketilsstaðir II	59	28	31	»	»	þ	j, t		»	t	m	500	50	9	250	30	220	»	5	70	6	19
20	8	Ketilsst. III (Litli Hvammur)	58	28	28	1	1	þ	j, t	s, v	»	t, e	m	280	46	50	210	20	170	»	5	60	5	20
21	15	Litlu Hólar	48	23	25	»	»	e, s	s	m, v	»	t, e	e, f, r, s	360	27	16	140	25	95	»	4	40	4	21
22	10	Loftsalir	133	29	103	1	»	e, l	s	r, s, v	»	t, e	e, f, r, s	500	18	15	180	40	210	»	4	100	4	22
23	9	Norðurgarður	38	15	22	1	»	e, l	s	r, s, sk, v	6	t, e	e, f, r, s	340	»	11	92	20	115	»	3	30	2	23
24	22	Pétursey I	107	44	61	2	»	e, s 1/2	s	r, s, v	19	t, e	f, r	600	24	21	316	»	300	»	5	165	10	24
25	23	Pétursey (II og III)	65	30	34	1	»	e, s	j, t	v	»	t, e	f, r	600	32	26	350	»	300	»	4	160	7	25
»	25	Pétursey IV (Nikhóll nr. 13)	36	30	5	1	»	e, s	s[2]		»		f, r	280	»	»	150	»	400	»	»	»	»	»
26	4	Rauðháls	58	30	27	»	1	e, l	j, t	v	»	t		500	4	17	130	»	400	»	4	100	4	26
27	18	Skeiðflötur	72	40	31	1	»	e, l	j, t	s, v	»	t, e		450	39	53	230	»	310	»	5	120	5	27
28	28	Sólheimahjáleiga	77	30	36	[1]3	8	e, s 1/8	s	r, s, v	39	e	e, r	400	35	25	123	»	200	»	4	100	9	28
29	19	Steig	42	17	23	1	1	e, l	s	v	4	t, e	f	250	»	17	120	»	150	»	4	60	3	29
30	16	Vatnsskarðshólar	75	31	35	1	8	e, l	s		21	t, e	e, f, r, s	400	68	34	180	200	100	»	5	100	8	30
31	24	Vellir (nýbýli)	38	11	15	4	8	e, s	s	m	14	t, e	f, r	200	»	»	100	»	100	»	1	50	3	31
32	29	Ytri Sólheimar I (Sólh.kot)	63	23	29	[1]4	7	e, s	s	r, s, v	17	t, e	e, r	260	»	18	95	»	200	»	3	100	7	32
33	30	Ytri Sólheimar II	33	18	10	[1]5	»	e, l	tf	r, v	»	t	e, r	170	»	14	85	»	150	»	3	80	6	33
34	31	Ytri Sólheimar III (áður IV)	88	38	44	[1]6	»	e, s	t	r, s, v	»	t, e	e, r	450	32	19	200	»	250	»	5	200	9	34
35	32	Ytri Sólheimar IV (áður VI)	19	12	4	[1]3	»	e, l	tf	r	»	e	e, r	80	»	5	48	»	106	»	1	30	4	35
	»	Skattfrjálsar almannaeignir	628	»	628	»	»				»			»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	

[1]) Fylgiféð er vegna prestsmötu. [2]) Steinhús er í smiðum 1940.

gnir	Fasteignamat alls í 100 kr.	Matið skiptist þannig: Land í 100 kr.	Hús í 100 kr.	Fylgifé: Land í 100 kr.	Fylgifé: Hús í 100 kr.	Eign og ábúð	Hýsing	Þægindi	Niðurfært húsaverð í 100 kr.	Girðingar	Hlunnindi	Hlöðurúm m³: Purrhey	Hlöðurúm m³: Vothey	Garðávextir in., 3 ára meðaltal	Heyfengur, 5 ára meðaltal: Taða hestar	Heyfengur, 5 ára meðaltal: Úthey: Flæðihey hestar	Heyfengur, 5 ára meðaltal: Úthey: Annað hey hestar	Ónotað engi, ræktað hestar	Áhöfn, 5 ára meðaltal: Nautgr.	Áhöfn, 5 ára meðaltal: Sauðfé	Áhöfn, 5 ára meðaltal: Hross	Tala byggðra jarða
þur (frh.)																						
.....	30	17	12	»	1	e, l	t, tf	r	»	t, e	f	200	»	9	90	100	85	»	2	45	4	26
.....	45	22	21	1	1	e, l	j,t,tf	r, v	»	t, e	f	350	»	7	100	70	250	»	2	100	5	27
I	74	40	34	»	»	e, s	j, t	r, v	»	t, e	f	600	20	13	218	230	100	170	5	100	6	28
.....	66	38	27	1	»	k	s		»	t, e	s	270	»	7	110	»	250	»	3	100	5	29
.....	48	28	19	[1]1	»	e, l	j, t		»	t	f	400	»	19	150	100	220	»	4	115	9	30
.....	80	34	36	2	8	e, s	s	r	»	t		400	12	31	150	100	220	»	4	110	5	31
.....	33	21	10	2	»	þ	tf	v	»			350	»	12	95	»	220	»	2	90	4	32
.....	78	47	31	»	»	gsj	j, t	r, v	»	t, e	m	600	10	23	220	100	500	»	5	110	8	33
ı. 17)	22	21	»	[1]1	»	e, s			»	t	f, m, r, s	»	»	»	100	120	75	»	»	»	»	»
.....	343	130	212	1	»	e, s	j, t	r, s, sk, v	»	t, h	f, m, r	1200	75	28	850	45	70	»	9	200	8	34
arverðmæti ..	26	26	»	»	»	e			»			»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
)	105	45	59	[1]1	»	e, s	s	s, v	»	t, e	f, m, r, s	700	70	39	238	290	»	»	5	50	6	35
dar fasteignir	2149	110	2039	»	»				»			»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
nannaeignir ..	491	2	489	»	»				»			»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
ıreppur																						
Keldudal	68	38	29	»	1	þ	s, j, t		»	t, e	f, m	370	»	15	150	60	390	»	3	200	6	1
.....	79	44	28	»	7	þ	s	s, v	»	t	f, m	500	»	9	150	200	350	150	4	100	10	2
.....	35	20	15	»	»	þ	tf	v	»	t, e	f, m	300	30	16	100	250	»	»	3	60	6	3
.....	30	20	10	»	»	þ	t		»	t	f, m	350	»	7	70	50	250	»	3	50	5	4
.....	48	31	16	1	»	e, l	j,t,tf		»	t	e, f, r, s	180	»	15	130	30	320	»	4	30	4	5
.....	62	32	29	1	»	e, l	s, tf		»	t, e	e, f, r, s	400	27	21	165	300	»	»	4	55	5	6
.....	61	24	30	2	5	e, s	s	s	30	t, e	f, r	400	30	50	120	»	170	»	3	100	10	7
r	110	62	48	»	»	e, s	s, j, t	r, s, sk, v	»	t, e	m, r	600	28	40	330	»	480	»	6	220	11	8
.....	113	54	59	»	»	k	s		»	t, e	f	600	61	35	206	200	240	»	5	150	10	9
ytri Sh. II & V)	99	32	42	[1]7	18	e, s 7/8	s	r, v	4	t	f, r	320	»	17	105	»	275	»	3	140	6	10
.....	67	28	37	1	1	e, s 1/8	s	v	6	t, e	e, f, r, s	400	30	18	140	40	220	»	5	100	2	11
.....	21	8	12	1	»	e, l	j, t		»	t, e	f, r	100	»	9	38	»	110	»	2	26	2	12
.....	46	34	12	»	»	þ	tf		»	t, e	f	400	»	8	184	»	380	»	3	90	6	13
.....	59	25	34	»	»	e, s	s	sk, v	14	t, e		350	34	14	165	»	300	»	4	100	6	14
.....	196	83	111	1	1	e, s	s	m, s, sk, v, vs	44	t, e, h	e, f, r	1100	32	59	540	»	620	80	9	300	20	15
.....	195	81	111	2	1	e, s 1/2	s	s	12	t, e, h	e, f, r	850	70	40	350	»	620	80	8	280	30	16
.....	36	15	20	1	»	þ	t		»	t, e	m	200	»	35	110	70	70	»	3	60	4	17
.....	47	20	27	»	»	þ	j, t		»	t, e	m	350	21	21	95	50	180	»	4	60	5	18
.....	59	28	31	»	»	þ	j, t		»	t	m	500	50	9	250	30	220	»	5	70	6	19
itli Hvammur)	58	28	28	1	1	þ	j, t	s, v	»	t, e	m	280	46	50	210	20	170	»	5	60	5	20
.....	48	23	25	»	»	e, s	s	m, v	»	t, e	e, f, r, s	360	27	16	140	25	95	»	4	40	4	21
.....	133	29	103	1	»	e, l	s	r, s, v	»	t, e	e, f, r, s	500	18	15	180	40	210	»	4	100	4	22
.....	38	15	22	1	»	e, l	s	r, s, sk, v	6	t, e	e, f, r, s	340	»	11	92	20	115	»	3	30	2	23
.....	107	44	61	2	»	e, s 1/2	s	r, s, v	19	t, e	f, r	600	24	21	316	»	300	»	5	165	10	24
; III)	65	30	34	1	»	e, s	j, t	v	»	t, e	f, r	600	32	26	350	»	300	»	4	160	7	25
ikhóll nr. 13) .	36	30	5	1	»	e, s	s[2]		»		f, r	280	»	»	150	»	400	»	»	»	»	»
.....	58	30	27	»	1	e, l	j, t	v	»	t		500	4	17	130	»	400	»	4	100	4	26
.....	72	40	31	1	»	e, l	j, t	s, v	»	t, e		450	39	53	230	»	310	»	5	120	5	27
a	77	30	36	[1]3	8	e, s 1/8	s	r, s, v	39	e	e, r	400	35	25	123	»	200	»	4	100	9	28
.....	42	17	23	1	1	e, l	s	v	4	t, e	f	250	»	17	120	»	150	»	4	60	3	29
ır	75	31	35	1	8	e, l	s		21	t, e	e, f, r, s	400	68	34	180	200	100	»	5	100	8	30
.....	38	11	15	4	8	e, s	s	m	14	t, e	f, r	200	»	»	100	»	100	»	1	50	3	31
I (Sólh.kot) ..	63	23	29	[1]4	7	e, s	s	r, s, v	17	t, e	e, r	260	»	18	95	»	200	»	3	100	7	32
II	33	18	10	[1]5	»	e, l	tf	r, v	»	t	e, r	170	»	14	85	»	150	»	3	80	6	33
III (áður IV) .	88	38	44	[1]6	»	e, s	t	r, s, v	»	t, e	e, r	450	32	19	200	»	250	»	5	200	9	34
IV (áður VI)	19	12	4	[1]3	»	e, l	tf	r	»	e	e, r	80	»	5	48	»	106	»	1	30	4	35
mannaeignir ..	628	»	628	»	»				»			»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	

na prestsmötu. [2]) Steinhús er í smíðum 1940.

RANGÁRVALLASÝSLA

:jallahreppur																						
12)	8	8	»	»	»	e, l			»	e		»	»	»	»	»	160	»	»	»	»	»
.....	57	37	20	»	»	e, l	s, tf		»	t	r, s	250	»	21	40	430	»	70	5	70	13	1
.....	74	37	36	»	1	e, l	s	r	»	t	r, s	195	74	18	30	430	»	70	4	25	4	2
.....	42	24	18	»	»	e, l	s,j,t,tf		»	t, e, h	r	170	»	13	100	250	»	70	4	50	7	3
.....	93	46	46	1	»	e, s	j, t	sk, v	»	t	f, r	590	56	36	324	»	16	»	9	200	14	4
.....	78	42	35	1	»	e, l	j, t	v	»	t	f, r	460	44	25	300	»	16	»	6	144	10	5
lur	66	25	41	»	»	e, l	s		10	t, e, h	f, r	529	»	21	130	»	96	»	5	114	10	6
(n. 4, 32, 33, 39)	25	25	»	»	»				»	e	r	»	»	»	»	800	»	»	»	»	»	»
.....	67	30	34	3	»	k	t, tf	v	»	t, e	r	242	»	13	160	»	160	»	4	160	8	7
.....	71	42	18	»	11	e, s	j, t	r, sk, v	»	t, e, h	r	278	37	19	250	»	190	»	7	60	9	8
6)	4	4	»	»	»	e, s			»		r	»	»	»	»	»	100	»	»	»	»	»
I vesturbær) ..	37	21	15	1	»	hr	j,t,tf	v	»	t, e		230	»	20	140	»	290	»	4	80	8	9
:r)	25	14	11	»	»	e, l	j, t	v	»	t, e		181	»	13	90	»	85	»	3	30	4	10
I)	21	14	7	»	»	e, l	tf[2]	v	»	t, e		130	»	21	100	»	100	»	3	55	10	11
	31	16	14	»	1	e, s	t, tf		»	t	r	245	»	25	110	»	»	»	3	70	9	12

		Hvammshreppur (frh.)																						
26	38	Skammadalshóll	30	17	12	»	1	e, l	t, tf	r		e	f	200	»	9	90	100	85	»	2	45	4	26
27	39	Skammi Dalur I	45	22	21	1	1	e, l	j,t,tf	r, v		e	f	350	»	7	100	70	250	»	2	100	5	27
28	40	Skammi Dalur II	74	40	34	»	»	e, s	j, t	r, v	»	t, e	f	600	20	13	218	230	100	170	5	100	6	28
29	31	Stóra Heiði	66	38	27	1	»	k	s		»	t, e	s	270	»	7	110	»	250	»	3	100	5	29
30	45	Stóri Dalur	48	28	19	[1])1	»	e, l	j, t		»	t	f	400	»	19	150	100	220	»	4	115	9	30
31	27	Suður Fóss	80	34	36	2	8	e, s	s	r	»	t		400	12	31	150	100	220	»	4	110	5	31
32	33	Suður Götur	33	21	10	2	»	þ	tf	v	»			350	»	12	95	»	220	»	2	90	4	32
33	36	Suður Hvammur	78	47	31	»	»	gsj	j, t	r, v	»	t, e	m	600	10	23	220	100	500	»	5	110	8	33
»	11	Suður Reynir (n. 17)	22	21	»	[1])1	»	e, s			»	t	f, m, r, s	»	»	»	100	120	75	»	»	»	»	»
34	7	Suður Vík	343	130	212	1	»	e, s	j, t	r, s, sk, v	»	t, h	f, m, r	1200	75	28	850	45	70	»	9	200	8	34
»	»	— Afgjaldskvaðarverðmæti ..	26	26	»	»	»	e			»			»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
35	26	Þórisholt (tvíb.)	105	45	59	[1])1	»	e, s	s	s, v	»	t, e	f, m, r, s	700	70	39	238	290	»	»	5	50	6	35
	»	Aðrar skattskyldar fasteignir	2149	110	2039	»	»				»			»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
	»	Skattfrjálsar almannaeignir ..	491	2	489	»	»				»			»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
		Dyrhólahreppur																						
1	36	Álftagróf með Keldudal	68	38	29	»	1	þ	s, j, t		»	t, e	f, m	370	»	15	150	60	390	»	3	200	6	1
2	1	Brekkur I	79	44	28	»	7	þ	s	s, v	»	t	f, m	500	»	9	150	200	350	150	4	100	10	2
3	2	Brekkur II	35	20	15	»	»	þ	tf	v	»	t, e	f, m	300	30	16	100	250	»	»	3	60	6	3
4	3	Brekkur III	30	20	10	»	»	þ	t		»	t	f, m	350	»	7	70	50	250	»	3	50	5	4
5	12	Dyrhólar eystri	48	31	16	1	»	e, l	j,t,tf		»	t	e, f, r, s	180	»	15	130	30	320	»	4	30	4	5
6	13	Dyrhólar vestri	62	32	29	1	»	e, l	s, tf		»	t, e	e, f, r, s	400	27	21	165	300	»	»	4	55	5	6
7	26	Eyjarhólar	61	24	30	2	5	e, s	s	s	30	t, e	f, r	400	30	50	120	»	170	»	3	100	10	7
8	33	Eystri Sólheimar	110	62	48	»	»	e, s	s, j, t	r, s, sk, v	»	t, e	m, r	600	28	40	330	»	480	»	6	220	11	8
9	34	Fell	113	54	59	»	»	k	s		»	t, e	f	600	61	35	206	200	240	»	5	150	10	9
10	27	Framnes (áður ytri Sh. II & V)	99	32	42	[1])7	18	e, s 7/8	s	r, v	4	t	f, r	320	»	17	105	»	275	»	3	140	6	10
11	14	Garðakot	67	28	37	1	1	e, s 1/8	s	v	6	t, e	e, f, r, s	400	30	18	140	40	220	»	5	100	2	11
12	11	Haugur	21	8	12	1	»	e, l	j, t		»	t, e	f, r	100	»	9	38	»	110	»	2	26	2	12
13	35	Holt	46	34	12	»	»	þ	tf		»	t, e	f	400	»	8	184	»	380	»	3	90	6	13
14	17	Hryggir	59	25	34	»	»	e, s	s	sk, v	14	t, e		350	34	14	165	»	300	»	4	100	6	14
15	20	Hvoll I	196	83	111	1	1	e, s	s	m, s, sk, v, vs	44	t, e, h	e, f, r	1100	32	59	540	»	620	80	9	300	20	15
16	21	Hvoll II	195	81	111	2	1	e, s 1/2	s	s	12	t, e, h	e, f, r	850	70	40	350	»	620	80	8	280	30	16
17	5	Ketilsstaðir I,a	36	15	20	1	»	þ	t		»	t, e	m	200	»	35	110	70	70	»	3	60	4	17
18	6	Ketilsstaðir I,b	47	20	27	»	»	þ	j, t		»	t, e	m	350	21	21	95	50	180	»	4	60	5	18
19	7	Ketilsstaðir II	59	28	31	»	»	þ	j, t		»	t	m	500	50	9	250	30	220	»	5	70	6	19
20	8	Ketilsst. III (Litli Hvammur)	58	28	28	1	1	þ	j, t	s, v	»	t, e	m	280	46	50	210	20	170	»	5	60	5	20
21	15	Litlu Hólar	48	23	25	»	»	e, s	s	m, v	»	t, e	e, f, r, s	360	27	16	140	25	95	»	4	40	4	21
22	10	Loftsalir	133	29	103	1	»	e, l	s	r, s, v	»	t, e	e, f, r, s	500	18	15	180	40	210	»	4	100	4	22
23	9	Norðurgarður	38	15	22	1	»	e, l	s	r, s, sk, v	6	t, e	e, f, r, s	340	»	11	92	20	115	»	3	30	2	23
24	22	Pétursey I	107	44	61	2	»	e, s 1/2	s	r, s, v	19	t, e	f, r	600	24	21	316	»	300	»	5	165	10	24
25	23	Pétursey (II og III)	65	30	34	1	»	e, s	j, t	v	»	t, e	f, r	600	32	26	350	»	300	»	4	160	7	25
»	25	Pétursey IV (Nikhóll nr. 13) .	36	30	5	1	»	e, s	s[2])		»		f, r	280	»	»	150	»	400	»	»	»	»	»
26	4	Rauðháls	58	30	27	»	1	e, l	j, t	v	»	t		500	4	17	130	»	400	»	4	100	4	26
27	18	Skeiðflötur	72	40	31	1	»	e, l	j, t	s, v	»	t, e		450	39	53	230	»	310	»	5	120	5	27
28	28	Sólheimahjáleiga	77	30	36	[1])3	8	e, s 1/8	s	r, s, v	39	e	e, r	400	35	25	123	»	200	»	4	100	9	28
29	19	Steig	42	17	23	1	1	e, l	s	v	4	t, e	f	250	»	17	120	»	150	»	4	60	3	29
30	16	Vatnsskarðshólar	75	31	35	1	8	e, l	s		21	t, e	e, f, r, s	400	68	34	180	200	100	»	5	100	8	30
31	24	Vellir (nýbýli)	38	11	15	4	8	e, s	s	m	14	t, e	f, r	200	»	»	100	»	100	»	1	50	3	31
32	29	Ytri Sólheimar I (Sólh.kot) ..	63	23	29	[1])4	7	e, s	s	r, s, v	17	t, e	e, r	260	»	18	95	»	200	»	3	100	7	32
33	30	Ytri Sólheimar II	33	18	10	[1])5	»	e, l	tf	r, v	»	t	e, r	170	»	14	85	»	150	»	3	80	6	33
34	31	Ytri Sólheimar III (áður IV) .	88	38	44	[1])6	»	e, s	t	r, s, v	»	t, e	e, r	450	32	19	200	»	250	»	5	200	9	34
35	32	Ytri Sólheimar IV (áður VI)	19	12	4	[1])3	»	e, l	tf	r	»	e	e, r	80	»	5	48	»	106	»	1	30	4	35
	»	Skattfrjálsar almannaeignir ..	628	»	628	»	»				»			»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	

[1]) Fylgifé er vegna prestsmötu. [2]) Steinhús er í smíðum 1940.

RANGÁRVALLASÝSLA

Hdskj. 64 0854

Eftirrit.

Hdskj. 65

355

00297

A f s a l

Eg Steinunn Eyjólfsdóttir, Fagurhóli í Vestmannaeyjum gjöri með þessu brjefi mínu kunnugt, að eg sel og afsala til Maríusar Einarssonar Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi eignarrétti yfir jarðarparti mínum í Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi, Vestur-Skaftafellssýslu, 18 hundruð að dýrleika að fornu mati, með jarðarhúsum, ~~og~~ 2 kýrkúgildum, 1 ásauðarkúgildi, reka sem téðum jarðarparti fylgir á ytri-Sólheimafjöru og öllum gögnum og gæðum, sköttum og skyldum, sem jörðinni fylgja og eg hefi eignast hana, fyrir umsamið kaupverð kr. 5000,00 - fimm þúsund krónur - sem kaupandi greiðir að fullu gegn afsali þessu. Eignin selst í því ástandi sem hún nú er í. Afsal þetta er í tveim samhljóða frumritum sitt handa hvorum aðila og kostar ~~x~~ kaupandi þinglesningu.

Seljandi svarar til vanheimildar.

Til staðfestu eiginhandarnöfn aðilja rituð í viðurvist tveggja vitundarvotta.

Vestmannaeyjum, 1o. maí 1943.

(Sign) Steinunn Eyjólfsdóttir

(Sign) Maríus Einarsson

Vitundarvottar:

(Sign) Anton Guðjónsson

(Sign) Eyjólfur Þorleifsson

Nr. 1276.

Meðtekið til þingl. 15/6. 1944, kl. 2 e. h.

Samrit endurseint aritað

Skrifstofu Skaftafellssýslu, d. u. s.

Jón Þorsteinsson

fulltrúi

(L. S.)

Gjald: Þingl. kr. 9.80

Stöjj. " 70.00

kr. 79.80

- sjötíu og nín kr. 80/100 -

Greitt.

J. Þ.

Ftr.

Jeg undirritaður Ólafur H. Jónsson, Eystri-Sólheimum í Mýrdal sel hjermeð herra Óskari Maríusi Hallgrímssyni, Ytri-Sólheimum hluta þann úr Ytri-Sólheimum í Mýrdal, sem nú er í ábúð Guðrúnar Einarsdóttur móður hans og er að fornu mati 12 1/2 - tólf og hálft hundrað að dýrleika.

Jarðarhluti þessi er seldur ásamt með einu kúgildi sem er 6 - sex ær svo og öllum mannvirkjum, svo sem húsum girðingum og gerðum, svo og öllum hlunnindum, svo og öllum hlunnindum sem tjeðri jörð fylgja og fylgt hafa, þar með talinn fjörureki, námurjettindi vatnsrjettindi svo og hver önnur rjettindi.

Á jörðinni hvila engin veð.

Kaupverð jarðarinnar er kr. 7000,00 - sjö þúsund krónur - sem mjer eru að fullu greiddar og afsala jeg hjermeð tjeðum jarðarhluta í hendur kaupanda Óskars Maríusar Hallgrímssonar og lýsi hann löglegan eiganda hans frá þessum degi.

Til staðfestu undirrita jeg nafn mitt í votta viðurvist.

Eystri-Sólheimum 23. október 1943

(Sign) Ólafur H. Jónsson

Vottar:

(Sign)Jóhann M. Hallgrímsson

(Sign)Sigríður Ólafsdóttir

K I R K J U M Á L A R Á Ð H E R R A N N

Gjörir kunnugt: Með því að eigandi og ábúandi jarðarinnar Sólheima-hjáleigu í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu, Sæmundur Jónsson, hefir leitað kaups á prestsmötukvöð þeirri, 12½ pundi smjörs, er hvílir á téðri eignar- og ábýlisjörð hans, þá sel ég hér með og afsala, samkvæmt heimild í lögum nr. 54, 27. júní 1921, sbr. lög nr. 38, 27. júní 1925 og lög nr. 62, 23. júní 1936, fyrir hönd ríkissjóðs til eiganda og ábúanda jarðarinnar Sólheimhjáleigu í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu nefndri prestsmötukvöð frá fardögum 1945 að telja.

Kaupverðið er kr. 156.25 - eitt hundrað fimmtíu og sex krónur 25/100 - og með því að það er að fullu greitt af kaupandanum, þá lýsi ég hér með yfir því að jörðin Sólheimahjáleiga í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu er frá fardögum 1945 að telja leyst frá framangreindri prestsmötukvöð.

Í kirkjumálaráðuneytinu, 16. jan. 1945.

F. h. r.

G. G. J.

K I R K J U M Á L A R Á Ð H E R R A N N

Gjörir kunnugt: Með því að eigandi jarðarinnar Sólheimakots í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu, Sigurður Högnason, hefir leitað kaups á prestsmötukvöð, 20 pundum smjörs, sem hvílir á nefndri jörð, Sólheimakoti í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu, þá sel ég hérmeð og afsala samkvæmt heimild í lögum nr. 54, 27. júní 1921, sbr. lög nr. 38, 27. júní 1925 og lög nr. 62, 23. júní 1936, fyrir hönd ríkisins til eiganda Sólheimakots nefndri prestsmötukvöð frá fardögum 1942 að telja.

Kaupverðið er kr. 250.oo- tvö hundruð og fimmtíu krónur - og með því að það er að fullu greitt af kaupandanum, þá lýsi ég hérmeð yfir því, að jörðin Sólheimakot í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu er frá fardögum 1942 leyst frá framangreindri prestsmötukvöð.

Í dóms- og kirkjumálaráðuneytinu, 20. okt. 1942.

F. h. r.

Gústav A. Jóhann.

Magnús Thorlacius.

K I R K J U M Á L A R Á Ð H E R R A N N

Gjörir Kunnugt: Með því að eigandi og ábúandi jarðarinnar Ytri-Sólheima II í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu, Marías Einarsson, hefir farið þess á leit að mega kaupa prestsmötukvöð þá, 29 pund smjörs, er hvílir á nefndri eignar- og ábýlisjörð hans, þá sel ég hér með og afsala, samkvæmt heimild í lögum nr. 54, 27. júní 1921, sbr. lög nr. 38, 27. júní 1925 og lög nr. 62, 23. júní 1936, fyrir hönd ríkissjóðs til eiganda og ábúanda jarðarinnar Ytri-Sólheima II í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu nefndri prestsmötukvöð frá fardögum 1945 að telja.

Kaupverðið er kr. 362.50 - þrjú hundruð sextíu og tvær krónur 50/100 - og með því að það er að fullu greitt af kaupandanum, þá lýsi ég hér með yfir því að jörðin Ytri-Sólheimar II í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu er frá fardögum 1945 að telja leyst frá framangreindri prestsmötukvöð.

Í kirkjumálaráðuneytinu, 16. jan. 1945.

F. h. r.

A F S A L.

KIRKJUMÁLARÁÐHERRANN

Gjörir Kunnugt: Með því að eigandi og ábúandi jarðarinnar Ytri-Sólheima í Mýrdal í Vestur-Skaftafellssýslu, Ísleifur Erlingsson, hefir leitað kaups á prestsmötukvöð, 40 pundum smjörs, er hvílir á téðri jörð, Ytri-Sólheimum í Mýrdal, þá sel ég hér með og afsala samkvæmt heimild í lögum nr. 54, 27. júní 1921, sbr. lög nr. 38, 27. júní 1925 og lög nr. 62, 23. júní 1936, fyrir hönd ríkissjóðs til eiganda Ytri-Sólheima í Mýrdal í Vestur-Skaftafellssýslu framangreindri prestsmötukvöð frá fardögum 1943 að telja.

Kaupverðið er kr. 500.00 - fimm hundruð krónur - og með því að það er að fullu greitt af kaupandanum, þá lýsi ég hér með yfir því að jörðin Ytri-Sólheimar í Mýrdal í Vestur-Skaftafellssýslu er frá fardögum 1943 leyst frá framangreindri prestsmötukvöð.

Í kirkjumálaráðuneytinu, 20. des. 1943.

F. h. r.

Gústav A. Jónasson.

Magnús Bjarnason

K I R K J U M Á L A R Á Ð H E R R A N N

Gjörir Kunnugt: Með því að ábúandi jarðarinnar Ytri-Sólheima III í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu, Guðrun Einarsdóttir, hefir með samþykki eiganda jarðarinnar, leitað kaups á prestsmötukvöð þeirri, 20 pundum smjörs, er hvílir á téðri ábýlisjörð hennar, þá sel ég hér með og afsala, samkvæmt heimild í lögum nr. 54, 27. júní 1921, sbr. lög nr. 38, 27. júní 1925 og lög nr. 62, 23. júní 1936, fyrir hönd ríkissjóðs til ábúanda jarðarinnar Ytri-Sólheima III í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu, nefndri prestsmötukvöð frá fardögum 1945 að telja.

Kaupverðið er kr. 250.oo - tvö hundruð og fimmtíu krónur - og með því að það er að fullu greitt af kaupandanum, þá lýsi ég hér með yfir því að jörðin Ytri-Sólheimar III í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu er frá fardögum 1945 að telja leyst frá framangreindri prestsmötukvöð.

Í kirkjumálaráðuneytinu, 16. jan. 1945.

F. h. r.

K I R K J U M Á L A R Á Ð H E R R A N N

Gjörir kunnugt: Með því að eigandi og ábúandi jarðarinnar Framness í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu, Ásgeir Pálsson, hefir leitað kaups á prestsmötukvöð þeirri, 32 pundum smjörs, er hvílir á nefndri eignar- og ábýlisjörð hans, þá sel ég hér með og afsala, samkvæmt heimild í lögum nr. 54, 27.júní 1921, sbr. lög nr. 38, 27. júní 1925 og lög nr. 62, 23.júní 1936, fyrir hönd ríkissjóðs til eiganda og ábúanda jarðarinnar Framness í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu nefndri prestsmötukvöð frá fardögum 1945 að telja.

Kaupverðið er kr. 400.oo - fjögur hundruð krónur - og með því að það er að fullu greitt af kaupandanum þá lýsi ég hér með yfir því að jörðin Framnes í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu er frá fardögum 1945 að telja leyst frá framangreindri prestsmötukvöð.

Í kirkjumálaráðuneytinu, 16. jan. 1945.

F. h. r.

S. A. J.

K I R K J U M Á L A R Á Ð H E R R A N N

Gjörir kunnugt: Með því að eigandi og ábúandi jarðarinnar Ytri-Sólheima IV í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu, Ólafur Jónsson, hefir leitað kaups á prestsmötukvöð þeirri, 6½ pundi smjörs, er hvílir á téðri eignarjörð hans, þá sel ég hér með og afsala, samkvæmt heimild í lögum nr. 54, 27. júní 1921, sbr. lög nr. 38, 27. júní 1925 og lög nr. 62, 23. júní 1936, fyrir hönd ríkissjóðs til eiganda jarðarinnar Ytri-Sólheima IV í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu nefndri prestsmötukvöð frá fardögum 1945 að telja.

Kaupverðið er kr. 81.25 - áttatíu og ein króna 25/100- og með því að það er að fullu greitt af kaupandanum, þá lýsi ég hér með yfir því að jörðin Ytri-Sólheimar IV í Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu er frá fardögum 1945 að telja leyst frá framangreindri prestsmötukvöð.

Í kirkjumálaráðuneytinu, 16. jan. 1945.

F. h. r.

B. M.

Ár 1944 fimtudaginn 11. mai voru stadelir á Ytri-Sólheimum þessir menn: Úttektarmaður Dyrhólahrepps Stefán Hannesson Litla-Heammi, úttektarmaður skipaður af Sýslumanni Þorláku Björnssen Eyjarhólum og Kjartan L. Markússen frá Suður-Heammi, til þess að framkvama þar skifti á slagjulandi (útslagjum) Ytri-Sólheimajarða Var Kjartan L. Markússen einnig skipaður af Sýslumanni, til að framkvama landskiftin og formaður skiftanefndar með brjefi d. s. 8. april 1944. – Áður höfðu Sólheimabandur, þeir Ólafur Jónsson, Ásgeir Pálsson, Ísleifur Erlingsson og Marius Einarsson óskað eftir að skifti faru fram, með brjefi til Sýslumanns d. s. 26. okt. 1943.

Viðstaddir með landskiftanefndinni voru ábúndur og eigendur Sólheimajarða, þeir Sumundur Jónsson Sólheimahjáleigu, Sigurður Höynason, Ísleifur Erlingsson, Einar Einarsson Óskar Hallgrímsson, Ásgeir Pálsson og Ólafur Jónsson Eystri Sólheimum.

Formaður skiftanefndar spurði viðstadela um það hvort landamerki milli Sólheimajarða og nærliggjandi jarða vari skýr og ágreiningslaus og töldu þeir svo vera

Þeinast var byrjað að mala slagjulandið og var hver slagjuskáli malel

sjerstaklega og [illegible] voru ádur nefndir Sólheimabændur vidstaddir mælingarnar og sögdu til um mörk milli skáka. Var mælingum haldid áfram til kvöldsins. Nasta dag þann 12. mai var enn haldid áfram ad mæla, en um kvöldid var ákvedid ad fresta um hrid mælingum og landskiftum og fóru þá úttektarmenn heim til sin um kvöldid.

Þann 26. júni sama ár komu fyrnefndir landskiftanefndarmenn ad Sólheimum til ad ljúka landskiftunum. Voru þá allir hinir sömu Sólheimabændur vid staddir sem ádur eru nefndir. Var verid ad mæla stærd slagjulandsins þann dag allan, enda mælingum þá lokid um kvöldid. Nasta dag þann 27. unnu nefndarmenn ad þvi, ad reikna út landstærdinahverrar jardar fyrir sig og gjördu þá fyrstu tillögur sinar um landskifti. Þann 28. luku matsnefndarmenn skiftunum ad fullu og voru þeir allir samþykkir og sammála um niderstödurskiftanna.

Ísleifur Erlingsson (Sólheimar IIII) hlaut allar svo kalladar Rotnáskar sem liggja austur þá túni hanns og ná austur ad Hundagili fylgir þeim Þórorinshaus og flagatorfur sem

ligyja þar uppi í skerinu, að norðan takmarkast land þetta af hán uppblástursrofi, en að suman af Hundagilslak og er því skýrt afmarkað. Í öðrulagi fjekk Ísleifur land uppi í Sólheimanesi, alt samliggjandi Vestast í því er spilda afgirt að stærð 13600 □ m. og er vesturhlið girðingarinnar mark milli Ísleifs og Óskars Hallgrímssonar (Sólh. VI) Að norðan takmarkast landið af uppblástursrofi en að austan eru mörk upp sett milli þessu lands og slagju skákar er Oswmýri heitir eign Ólafs Jónssonar Eystri-Sólheimum. Þetta land nær svo suður að svo nefndu Skarði og takmarkast af því greinilega. Að vestan er markið áður nefnd girðing og hluti af girðingu Sigurðar Högnasonar í Sólheimakoti. - - - Í Sameiningu hlutu þeir Ásgeir Pálsson (Sólheimar III) og Ólafur Jónsson Eystri-Sólheimum land alt austan í Sólheimanesi frá Nýbylisgirðingu Ásgeirs og innúr að merkjalak. Hallar þessu landi máti suðaustri, en uppi á há-holtinu er mark upp sett milli þessu lands og þess er Einar Einarsson hlaut: - Fyrir framan Skarð og vestan við áðurnefnt mark á holtinu fær Einar Einarsson (Sólheimar II) land niður að uppsettu marki í langadal, sem liggur þvert

yfir hann og er milli Einars og Ásgeirs. Að vestan takmarkast land Einars efst af girðingu Sigurðar Högnasonar, siðan af uppsettu marki á há-holti móti Sólheimakjáleigu og að sunnan af marki yfir hrossuskjólsdal móti Óskari Hallgrímsyni (Sólheimar VI) Ennfremur á Einar sconefndar hágar, vestast og syðst í Sólheimanesi, takmarkast þar að austan af túngirðingu Ásgeirs og norðan af uppsettu marki milli hanns og Sólheimakjá. Ennfremur á Einar sconefndar dagmálu skákir er liggja fyrir vestan Kirkjubrekku Óskars. Takmarkast þetta land að sunnan og suðvestan af marki milli þess og S. Sólheimakots en að norðan af sco nefndum skákum." Óskar og Einar fá í sameiningu sco nefndar skákar, sljett land austan og sunnan við hundagil og hafa fallist á að skifta þri sjálfir, eftir samkomulagi. Þá far Óskar eins og fyr er nefnt land fyrir vestan áðurnefndu girðingu Ísleifs, sem takmarkast aðaustan af girðingu Ísleifs og Sigurðar Högnasonar, að sunnan af sco nefndu Dagmálaskarð og að vestan af uppsettu marki á brekkubrein og að norðan af uppblást

rofi. Enn fremur á Óskar landspildu fyrir sunnan merki í hrossaskjólsdal, að liggjandi landi Sólheimaskjóleigu. Óskar á einnig sco nefndan Syðrijaðar að stærð 7840 fer.m. sem liggur í landi Ásgeirs. Land Sigurðar Högnasonar er óbrútt frá þri sem það var og sömuleiðis (fyrir) hjá Samundi Jónssyni Sólheimakjóleigu, að ödruleiti en þri, að þórarinnshaus að stærð 2100 fer.m. er undantekinn eins og að framan greinir. Ólafur Jónsson Eystri-Sólheimum og Ásgeir Pálsson hafa fallist á að skifta sjálfir áður nefndu landi, sem liggur austan í Nesinu (land Sólheimar III og V.) Ólafur Jónsson á nú eftir jarðamati 1922. 5 hundruð í Ytri Sólheimum, sem hann nytjar sjálfur. Slagjuland hanns er honum var útklutuð er þettu: Sco nefnd Ósumýri vestan við Merkigil, að fyrnefndu marki milli hanns og Ísleifs. Lambhúshöll og bali innan Tungirðingar hjá Samundi og sco nefnda gjóstu niðuri Merkigili. Tekið skal fram, að áðurnefnt mark í Ósumýri er fart 14 metra inn á Ósumýrar skák Ísleifs.

Eftir samkomulagi milli landskiftu nefndar og Sólheimabænda var ákveðið að frestu (um) til hausts.

ugyngerð lands þess er tekið hefir verið úr högum til raktunar undanfarin ár og ákveðið að skifta landi til raktuna til þeirra sem minna hafa tekið en sá sem tekið hefir mest.

Sjálfsagt er að allir hafi greiðan aðgang að sínu landi jafnt högum sem slagjum.

Ytri-Sólheimum 31. júli 1944
Kjartan L. Markússon
Stefán Hannesson
Þorl. Björnsson

Ólafur H. Jónsson
Einar Einarsson
Ásgeir Pálsson
Óskar Hallgrímsson

Þriðjudagins 21. nóv. 1944 voru staddir á Sólheimum landskiftanefndarmenn þeir Kjartan Leifur Markússon og Þorlákur Björnsson, til að mala tein-útsetur Sólheima banda og til að mala þeim út land til teinauka, sem enn höfðu hlutfallslega oflítlar útsetur miðað við jarðarstað.

Stefán Hannesson tilkinti forföll og var

þri ekki mattur. – Sigurður Högnason Sólheimu
kati hafði girt úr högum og rakted að
mestu 25800 fer.m. Hafði hann tekid mest
land í hlutfalli vid jarðarstærð, eda sem
nast 1700 fer.m fyrir hvert jarðarhundrúð
(hannsjörð 15 hn. jarðamat 1922) Ásgeiri Pállssyni
Framnesi (Sólheimar III og V) var malt land
fram í mýror móanum suðaustur af
Vesinu að stærð 40.000 fer.m eða nokkru stærra
en eftir rjettu hlutfalli sökum þess hve rýrt
það land er. Sæmundi Jónssyni Sólheima-
hjáleigu var úthlutað landi í Kálfaskógi
út í Ystheidi að stærð 10.000 fer.m. og auk þess
fjekk hann sco nefndan Hellnhól sem er
7000 fer.m að stærð (Óskar Hallgrímsson Sólh. VI)
hlaut í Gamlaból, auk þess sem hann hafði
þar áður girt, 13720 fer.m. Í Fagruflöt 7200 fer.m.
og með Sæmundi Jónssyni í Kálfaskógum 800 fer.m.
ftir ósk þeirra beggja. Ísleifur Erlingsson
(Sólheimar IIII) fjekk 12000 fer.m þar sem hiitir
Asnastaðir. Einar Einarsson (Sólheimar II) fjekk
12000 fer.m. þar sem hiitir gamlaból og Ólafur
Jónsson Eystri-Sólheimum fjekk inn með
Halalak nýjy nálægt sínu landi 16.000 fer.m.
alt að þri helmingi stærra land en honum
bar hlutfallsleyu, þar sem það verðist
litt raktanlegt – fyrmýrkent og gróid

upp úr aúr.
Við landskifti þessi var skipt eftir jarðumatinu frá 1922.

Suður-Hvammi 30. nóv. 1944
Kjartan Sr. Markússon

X

Ár 1944 fimmtudaginn 11. maí voru staddir á Ytri-Sólheimum þessir Menn: Úttektarmaður Dyrhólahrepps Stefán Hannesson Litla-Hvammi, Úttektarmaður skipaður af syslumanni Þorlákur Björnsson Eyjarhólum, Og Kjartan L. Markússon frá Suður-Hvammi, til þess að framkvæma þar skipti á slægjulandi (útslægjum) Ytri-Sólheimajarða. Var Kjartan L. Markússon einnig skipaður af sýslumanni, til að framkvæma landsskiptin og formaður skiptanefndar með bréfi d.s. 8. april 1944. - Áður höfðu Sólheimabændur, þeir Ólafur Jónsson, Ásgeir Pálsson, Ísleifur Erlingsson og Marius Einarsson óskað eftir að skipti færu fram, með bréfi til sýslumanns d. s. 26. okt. 1943.

Viðstaddir með landsskiptanefndinni voru ábúendur og eigendur Sólheimajarða, þeir Sæmundur Jónsson Sólheimahjáleigu, Sigurður Högnason, Ísleifur Erlingsson, Einar Einarsson, Óskar Hallgrímsson, Ásgeir Pálsson og Ólafur Jónsson Eystri-Sólheimum.

Formaður skiptanefndar spurði viðstadda um það hvort landamerki milli Sólheimajarða og nærliggjandi jarða væri skýr og ágreiningslaus og töldu þeir svo vera.

Því næst var byrjað að mæla slægjulandið og var hver slægjuskák mæld serstaklega og voru aður nefndir Sólheimabændur viðstaddir mælingarnar og sögðu til um mörk milli skáka. Var mælingum haldið áfram til kvölds. Næsta dag þann 12. maí var enn haldið áfram að mæla, en um kvöldið var ákveðið að fresta um hríð mælingum og landsskiptum og fóru þá úttektarmenn heim til sín um kvöldið.

Þann 26. júní sama ár komu fyrnefndir landsskiptanefndarmenn að Sólheimum til að ljúka landsskiptunum. Voru þá allir hinir sömu Sólheimabændur viðstaddir, sem áður eru nefndir. Var verið að mæla stærð slægjulandsins þann dag allan, enda mælingum þá lokið um kvöldið. Næsta dag þann27. unnu nefndarmenn að því, að reikna út landsstærð hverrar jarðar

fyrir sig og gjörðu þá fyrstu tillögur sínar um landsskipti. Þann 28. luku matsnefndarmenn skiptunum að fullu og voru þeir allir samþykkir og sammála um niðurstöður skiptanna.

Ísleifur Erlingsson (Sólheimar IV) hlaut allar svokallaðar Bolnaskar (Botnaskákar), sem liggja austur frá túni hans og ná austur að Hundagili fylgir þeim Þórarinshaus og flagatorfur, sem liggja þar uppi í skerinu, að norðan takmarkast land þetta af háu uppblástursrofi, en að sunnan af Hundagilslæk og er því skýrt afmarkað. Í öðru lagi fékk Ísleifur land uppi í Sólheimanesi, allt samliggjandi. Vestast í því er spilda afgirt að stærð 13600m^2 og er vesturhlið girðingarinnar mark milli Ísleifs og Óskars Hallgrímssonar (Sólh. VI). Að norðan takmarkast landið af uppblástursrofi en að austan eru mörk uppsett milli þessa lands og slægjuskákar er Ásumýri heitir eign Ólafs Jónssonar Eystri-Sólheimum. Þetta land/hær svo suður að svo nefndu Skarði og takmarkast af því greinilega. Að vestan er markið áður nefnd girðing og hluti af girðingu Sigurðar Högnasonar í Sólheimakoti.--- Í sameiningu hlutu þeir Ásgeir Pálsson (Sólheimar III) og Ólafur Jónsson Eystri-Sólheimum land allt austan í Sólheimanesi frá Nýbýlisgirðingu Ásgeirs og innúr að merkjalæk. Hallar þessu landi móti suðaustri, en uppi á há-holtinu er mark upp sett milli þessa lands og þess er Einar Einarsson hlaut.- Fyrir framan Skarð og vestan við áðurnefnt mark á holtinu fær Einar Einarsson (Sólheimar II) land niður að uppsett marki í langadal, sem liggur þvert yfir hann og er milli Einars og Ásgeirs. Að vestan takmarkast land Einars efst af girðingu Sigurðar Högnasonar, síðan af uppsettu marki á há-holti móti Sólheimahjáleigu og að sunnan af marki yfir hrossaskjólsdal móti Óskari Hallgrímssyni (Sólheimar VI) Ennfremur á Einar svonefndar Lágar vestast og syðst í Sólheimanesi, takmarkast þær að austan af túngirðingu Ásgeirs og norðan af uppsettu marki milli hans og Sólheimahjá leigu.

Ennfremur á Einar svonefndar dagmálaskákir er liggja fyrir vestan Kirkjubrekku Óskars. Takmarkast þetta land að sunnan og suðvestan af marki milli þess og Sólheimakots en að norðan af svo nefndum skákum. Óskar og Einar fá í sameiningu svonefndar skákar, slétt land austan og sunnan við Hundagil og hafa fallist á að skipta því sjálfir, eftir samkomulagi. Þá fær Óskar eins og fyr er nefnt land fyrir vestan áðurnefnda girðingu Ísleifs, sem takmarkast að austan af girðingu Ísleifs og Sigurðar Högnasonar, að sunnan af svo nefndu Dagmálaskarði og að vestan af uppsettu marki á brekkubrún og að norðan af uppblástursrofi. Ennfremur á Óskar landspildu fyrir sunnan merki í hrossaskjólsdal aðliggjandi landi Sólheimahjáleigu. Óskar á einnig svonefndan Syðrijaðar að stærð 7840 fer m., sem liggur í landi Ásgeirs. Land Sigurðar Högnasonar er óbreitt frá því sem það var og sömuleiðis hjá Sæmundi Jónssyni Sólheimahjáleigu, að öðru leiti en því, að Þórarinshaus að stærð 2100 fer m. er undantekinn eins og að framan greinir. Ólafur Jónsson Eystri-Sólheimum og Ásgeir Pálsson hafa fallist á að skipta sjálfir áður nefndu landi, sem liggur austan í Nesinu (land Sólheimar III ogV.). Ólafur Jónsson á nú eftir jarðamati 1922 5 hundruð í Ytri-Sólheimum, sem hann nytjar sjálfur, Slægjuland hans er honum var úthlutað er þetta: Svo nefnd Æsumýri vestan við Merkigil, að fyrnefndu marki milli hans og Ísleifs. Lambhúshóll og bali innan túngirðingar hjá Sæmundi og svo nefnd gjósta niður í Merkigili. Tekið skal fram, að áðurnefnt mark í Æsumyri er fært 14 metra inn á æsumýrarskák Ísleifs.

Eftir samkomulagi milli landskiptanefnadar og Sólheimabænda var ákveðið að fresta til hausts uppgerð lands þess er tekið hefur verið úr högum til ræktunar undanfarin ár og ákveðið að skipta landi til ræktunar til þeirra sem minna hafa tekið en sá sem tekið hefur mest.

Sjálfsagt er að allir hafi greitt girðingu að sínu landi jafnt högum sem slægjum.

Ytri-Sólheimum 31. júlí 1944.

Kjartan L. Markússon (sign.)

Stefán Hannesson (sign)

Þorlákur Björnsson (sign.)

Ólafur H. Jónsson (sign.)

Einar Einarssson (sign.)

Ásgeir Pálsson (sign.)

Óskar Hallgrimsson (sign.)

Þriðjudaginn 21. nóv. 1944 voru staddir á Sólheimum landsskiptanefndarmenn þeir Kjartan Leifur Markússon og Þorlákur Björnsson, til að mæla tún útsetur Sólheimabænda og til að mæla þeim út land til tún auka, sem enn höfðu hlutfallslega oflitlar útsetur miðað við jarðarstærð. Stefán Hannesson tilkynti forföll og var því ekki mættur. Sigurður Högnason Sólheimakoti hafði girt úr högum og ræktað að mestu 25800 fer m. Hafði hann tekið mest land í hlutfalli við jarðarstærð, eða sem næst 1700 fer m. fyrir hvert jarðarhundrað (hans jörð 15 hn. jarðamat 1922). Ásgeiri Pálssyni Framnesi (Sólheimar III og V) var mælt land fram i myrar móanum suðaustur af Nesinu að stærð 40.000 fer m.. eða nokkru stærra en eftir réttu hlutfalli sökum þess hve rýrt það land er. Sæmundi Jónssyni Sólheimahjáleigu var úthlutað landi í Kálfaskógi út í Ystheiði að stærð 10.000 fer.m. og auk þess fékk hann svo nefndan Hellnhól sem er 7000 fer m. að stærð. (Óskar Hallgrímsson Sólh.VI) hlaut í Gamlagróli, auk þess sem hann hafði þar áður girt, 13720 fer m. í Fagraaflöt 7200 fer m. og með Sæmundi Jónssyni í Kálfaskógum 800 fer

m. eftir ósk þeirra beggja. Ísleifur Erlingsson (Sólheimar IV) fékk 12000 fer. m. þar sem heitir Asnastaðir. Einar Einarsson (Sólheimar II) fékk 12000 fer m. þar sem heitir gamlaból og Ólafur Jónsson Eystri-Sólheimum fékk inn með Halalæk mjög nálægt sínu landi 16.000 fer m. allt að því helmingi stærra land en honum bar hlutfallslega, þar sem það virðist lítt ræktanlegt - mýrkent og gróið upp úr aur.

Við landsskipti þessi var skipt eftir jarðamatinu frá 1922.

Suður-Hvammi 30. nóv 1944.

Kjartan L. Markússon (sign.)

Rétt eftirrit úr úttektar- og virðingarbók Dyrhólahrepps staðfestir.

Skrifstofu Skaftafellssýslu, 12. des. 1962.

Sig. Sigurjónsson

Lagt fram í Héraðsdómi
Sudurl. 18 /2 2004

Hdskj. 69 Nr. 39 Lagt fram í Héraðsdómi 377
Sudurl. 15 /5 2002

21.2 hndr. ús Framnesi x 5 = Kr. 10.600.—

Ég undirritaður, Ólafur H. Jónsson, Eystri-Sólheimum, Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu, sel hér með og afsala hr. Sigurði Ásgeirssyni, eignarpart mínn Ytri-Sólheima V í fasteignamatsbók 1932 og þar metinn 25 hundruð, en metinn með býlinu Framnes 1942. Með því að kaupandi hefur greitt mér að fullu umsamið kaupverð, þá segi ég hann hér með réttan eiganda að nefndum jarðarhluta með öllum gögnum og gæðum til fjalls og fjöru, sem fylgt hafa og fylgja ber.

Til staðfestu nöfn kaupanda og seljanda undirritud í viðurvist tveggja vitundarvotta.

Eystri-Sólheimum, 17. júli 1955.

Vottar:
Ásgeir Pálsson.
Bonsteinn Jónsson

Ólafur H. Jónsson
Sigurður Ásgeirsson

Nr. 2506
ÞEGYSKID TIÐ ÞINGLÝSINGAR Kúðmiðgjan
17/7. 1955

Ég undirritaður, Ólafur H. Jónsson, Eystri-Sólheimum, Dyrhólahreppi í Vestur-Skaftafellssýslu, sel hér með og afsala hr. Sigurði Ásgeirssyni, eignarpart minn Ytri-Sólheima V í fasteignabók 1932 og þar metin 25 hundruð, en metin með býlinu Framnes 1942. Með því að kaupandi hefur greitt mér að fullu umsamið kaupverð, þá segi ég hann hér með réttan eignda að nefndum jarðarhluta með öllum gögnum og gæðum til fjalls og fjöru, sem fylgt hafa og fylgja ber.

Til staðfestu nöfn kaupanda og seljanda undirrituð í viðurvist tveggja vitundarvotta.

Eystri-Sólheimum 17. júlí 1955.

Ólafur H. Jónsson

Sigurði Ásgeirsson

Vottar:

Ásgeir Pálsson

Þorsteinn Jónsson

Hdskj. 70 379
00321

FASTEIGNABÓK

I

MAT FASTEIGNA Í SÝSLUM

SAMKVÆMT LÖGUM NR. 33 FRÁ 1955

ÖÐLAST GILDI 1. MAÍ 1957

REYKJAVÍK 1956—57

PRENTSMIÐJAN EDDA H.F.

Hdskj. 70 193807
0032

Hvammshr. frh.

Hús og lóðir.

Nr.	Nafn fasteignar	Lóðarverð Krónur	Húsaverð Krónur	Heildarm. Krónur	Eigandi
62.	Sjúkraskýli	600	13.500	14.100	Víkurlæknishérað
63.	Skóli og fundarhús		36.000	36.000	Hvammshreppur
64.	Skuld *	600	39.300	39.900	Rútur Skæringss., Sesselja Þorst.
65.	Sláturhús	3.900	102.600	106.500	Sláturfélag Suðurlands
66.	Sólbakki I *	300	22.000	22.300	Brynjólfur Sveinsson
67.	Sólbakki II *	300	11.000	11.300	Viðar Björgvinsson
68.	Sólheimar *	300	13.500	13.800	Þórður Stefánsson
69.	Strönd I (m. útih.) *	600	7.500	8.100	Sigurður Hallgrímsson
70.	Strönd II *	300	2.400	2.700	Sólveig Einarsdóttir
71.	Sunnuhvoll (m. útih.) *	900	22.200	23.100	Ólafur Jónsson
72.	Sýslumannshús *	1.200	111.000	112.200	Ríkissjóður
73.	Sæluhús í Hafursey		1.800	1.800	Vestur-Skaftafellssýsla
74.	Sælundur *	300	10.200	10.500	Óskar Jónsson
75.	Tindastóll *	600	49.500	50.100	Bjarni Sæmundsson
76.	Trésmíðaverkstæði		30.000	30.000	Kaupfélag Skaftfellinga
77.	Trésmíðaverkstæði		12.000	12.000	Valm. Björnss. og Jón Valmundss.
78.	Uppsalir (m. útih.) *	600	15.000	15.600	Sigurjón Björnsson
79.	Varmahlíð (m. útih.) *	300	1.800	2.100	Bjarni Jóh. Jónsson
80.	Vatnsdalur I (m. útih.) *	300	13.200	13.500	Haraldur Einarsson
81.	Vatnsdalur II (m. útih.)		13.200	13.200	Hákon Einarsson
82.	Vegamót (m. útih.) *	300	5.400	5.700	Árni Gíslason
83.	Verzlunarhús	4.200	33.000	37.200	Jón Halldórsson
84.	Verzlunarhús		54.000	54.000	Verzlunarfél. V.-Skaftfellinga
85.	Verzlunar- og íbúðarhús	6.000	124.800	130.800	Kaupfélag Skaftfellinga
86.	Víkurkirkja		72.000	72.000	Víkursöfnuður
87.	Vörugeymsluhús		4.800	4.800	Kaupfélag Skaftfellinga
	Samtals	49.800	1.704.200	1.754.000	
	Heildarmat samtals	690.300	2.477.100	3.167.400	

Dyrhólahreppur.

Jarðir.

Nr.	Nafn fasteignar	Landverð Krónur	Húsaverð Krónur	Heildarm. Krónur	Ábúandi
1.	Álftagróf (m. Keldudal)	23.000	37.200	60.200	Tómas Lárusson
2.	Ás (nýbýli)	21.300	39.600	60.900	Óskar Jóhannesson
3.	Brekkur I	15.900	15.000	30.900	Vigfús Ólafsson
4.	Brekkur II	19.500	20.400	39.900	Kjartan Guðmundsson
5.	Brekkur III (nýbýli)	18.900	34.800	53.700	Halldór Jóhannesson
6.	Dyrhólar eystri	10.500	6.600	17.100	Sigurfinnur Ketilsson
7.	Dyrhólar vestri	16.500	15.300	31.800	Eyjólfur Jakobsson
8.	Eyjarhólar	19.800	19.500	39.300	Þorlákur Björnsson
9.	Eystri-Sólheimar	19.800	72.300	92.100	Þorsteinn Jónsson
10.	Fell	30.900	17.700	48.600	Eiríkur Jóhannsson
11.	Framnes	22.500	19.200	41.700	Ásgeir Pálsson
12.	Garðakot	22.800	29.400	52.200	Þorsteinn Bjarnason

* = Leigulóð.

Dyrhólahr. frh. VESTUR-SKAFTAFELLSSÝSLA.

Jarðir.

Nr.	Nafn fasteignar	Landverð Krónur	Húsaverð Krónur	Heildarm. Krónur	Ábúandi
13.	Haugur	2.700	3.600	6.300	Sigurjón Runólfsson
14.	Holt (auð, n. f. nr. 24)	10.200	3.600	13.800	
15.	Hryggir	11.900	14.400	26.300	Sæmundur Þorsteinsson
16.	Hvoll I	43.200	46.800	90.000	Guðm. og Sig. Eyjólfssynir
17.	Hvoll II	61.500	52.800	114.300	Kristján Bjarnason
18.	Ketilsstaðir I a	8.000	6.000	14.000	Ingólfur Ketilsson
19.	Ketilsstaðir I b	15.000	21.000	36.000	Margrét Grímsdóttir
20.	Ketilsstaðir II	16.200	9.300	25.500	Salómon Sæmundsson
21.	Ketilsstaðir III (Litli-Hvammur)	18.300	8.700	27.000	Baldur Stefánsson
22.	Litlu-Hólar	11.500	7.500	19.000	Jón Þorsteinsson
23.	Loftsalir	9.900	30.900	40.800	Björn Guðbrandsson
24.	Nikhóll (Pétursey IV)	28.200	57.300	85.500	Jóhanna Sæmundsdóttir
25.	Norður-Garður	5.700	23.700	29.400	Jón Guðmundsson
26.	Pétursey I	19.800	29.700	49.500	Sigurjón Árnason
27.	Pétursey II og III	16.200	15.300	31.500	Elías Guðmundsson
28.	Rauðháls	21.900	20.400	42.300	Pétur Jakobsson
29.	Skeiðflötur	18.100	9.300	27.400	Sigríður Jónsdóttir
30.	Sólheimahjáleiga	15.100	36.600	51.700	Sæmundur Jónsson
31.	Steig	26.800	8.400	35.200	Stígur Guðmundsson
32.	Vatnsskarðshólar	16.800	19.200	36.000	Gunnar Stefánsson
33.	Vellir	14.100	15.600	29.700	Þórður Guðmundsson
34.	Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot)	14.100	46.800	60.900	Sigurður Högnason
35.	Ytri-Sólheimar II	13.200	58.800	72.000	Ólöf Einarsdóttir
36.	Ytri-Sólheimar III	18.000	51.600	69.600	Ísleifur Erlendsson
37.	Ytri-Sólheimar IV (auð, n. f. nr. 35)	5.100	1.200	6.300	
	Samtals	682.900	925.500	1.608.400	

Hús og lóðir.

Nr.	Nafn fasteignar	Lóðarverð Krónur	Húsaverð Krónur	Heildarm. Krónur	Eigandi
1.	Dyrhólaeyjarviti		156.000	156.000	Ríkissjóður
2.	Litla-Hvamms-barnaskóli		4.800	4.800	Dyrhólahreppur
3.	Skeiðflatarkirkja		22.800	22.800	Skeiðflatarkirkjusöfnuður
4.	Sólheima-barnaskóli		4.800	4.800	Dyrhólahreppur
5.	Viðgerðar- og geymsluhús		10.800	10.800	Þórh. Friðriksson og Þórarinn Árni Sigurjónssynir
	Samtals		199.200	199.200	
	Heildarmat samtals	682.900	1.124.700	1.807.600	

Verð 6 300 x 5 = 31500

Hdskj. 71

382

A F S A L

Ég undirritaður Óskar M. Hallgrímsson, rafvirki, Reykjavík, sel hér með og afsala Þorsteini Einarssyni, Ytri-Sólheimum, Dyrhólahreppi, Vestur-Skaftafellssýslu, jörð minni Ytri-Sólheimar IV í Dyrhólahreppi, Vestur-Skaftafellssýslu. Jörðin er öll að fornu mati 12 1/2 hundrað að dýrleika.

Jarðarhluti þessi selzt með öllum húsum, gögnum og gæðum, sem jörðinni fylgja, þar með talið girðingar og gerði og hlunnindi, sem jörðinni fylgja, svo sem fjörureki, námuréttindi, vatnsréttindi og hvers konar önnur réttindi.

Á jörðinni hvíla engin veð og selst því eignarhlutinn veðbanda og kvaðlaus.

Kaupverð eignarhlutans hefur verið greitt mér að fullu.

Frá og með útgáfudegi afsals þessa greiðir kaupandi skatta alla og skyldur af jörðinni og hirðir arð hennar.

Jarðarhlutinn selst í því ástandi sem hann nú er í og kaupandi hefur kynnt sér og sætt sig við.

Samkvæmt framanrituðu lýsi ég Þorstein Einarsson réttan og löglegan eiganda jarðarinnar Ytri-Sólheimar IV í Dyrhólahreppi, Vestur-Skaftafellssýslu.

Til staðfestu rita ég nafn mitt hér undir í votta viðurvist.

Reykjavík, 17. maí 1960

Fyrir hönd Óskars M. Hallgrímssonar

Samþykkur

Magnús Jónsson

Vitundarvottar:

Arefna Filippa

Jón Ólafsson

BISKUPINN YFIR ÍSLANDI

Reykjavík, 23. nóvember 1960.

Vegna fyrirspurnar yðar um prestmötu að Ytri-Sólheimum, mat hennar og sölu á yðar hluta, skal eftirfarandi upplýst:

Í skrá yfir prestsmötur í landinu, er biskupsembættið sendi dóms- og ~~kirkju~~málaráðuneytinu 14. október 1943, segir svo:

171	Ytri-Sólheimar	I	magn:	29 pund
172	" "	II	"	40 "
173	" "	III	"	20 "
174	" "	IV	"	6 "
175	Sólheimakot		"	20 "
176	Sólheimahjáleiga			12.5"
177	Framnes		"	32,5 "

Bréf viðvíkjandi kaupum á yðar hluta prestsmötunnar hef ég því miður ekki getað fundið í skjalasafni embættisins, þrátt fyrir allmikla fyrirhöfn. Lítur helst út fyrir, að annaðhvort hafi sala hennar farið fram á öðru tímabili en yður minnir, eða salan hafi aðeins gengið um hendur Kirkjumálaráðuneytisins, án íhlutunar biskupsembættisins.

BISKUP ÍSLANDS

F.h.e.

Hr. bóndi Ísleifur Erlingsson,
Ytri-Sólheimum,
Mýrdal,
V-Skaft.

Afrit.

003

Ár. 1961. mánudaginn 26. júni var undirritaður hreppstjóri Dyrhólahrepps staddur að Eystri-Sólheimum til að gjöraupp dánarbú Ólafs H. Jónssonar sem ljest þar (á Eystri-Sólh.) 2. sept. 1960.
Erfingi er adeins einn Valgerður Sigríður dóttir hins látna.
Eignir voru sem hjer segir.

1 Jardeignir

Eystri-Sólheimar í	Dyrhólahreppi	Kr.	19.800,-
á Ytri-Sólheimum.	samahr. (forntm.)	-	400,-
Klömbrur (land)	Á-Eyjafjallahreppi	-	8.000,-
í Stóru-Borg.	samahr.	-	2.000,-
2. Peningar.		-	30.000,-
	Samtals	Kr.	60.200,-

Skuldir öngvar.

Ásgeir Pálsson.

Samþykk.
Valgerður Sigríður Ólafsdóttir.

Erfðafjárskattur greiddur. Kr. 4.445,-

Rétt afrit staðfestir.

Ásg. Pálsson.

Ár. 1961. mánudaginn 26. júní var undirritaður hreppstjóri Dyrhólahrepps staddur að Eystri-Sólheimum til að gjöraupp dánarbú Ólafs H. Jónssonar sem lést þar (á Eystri-Sólh.) 2. sept. 1960.

Erfingi er aðeins einn Valgerður Sigríður dóttir hins látna.

Eignir voru sem hér segir.

1. Jarðeignir

Eystri-Sólheimar í Dyrhólahreppi		kr.	19.800,-
í Ytri-Sólheimum. samahr. (forntm.)		-	400,-
Klömbrur (land) A-Eeyjafjallahreppi		-	8.000,-
Í Stóru-Borg.	Samahr.	-	2000,-
2. Peningar		-	30.000,-
	Samtals	kr.	60.200

Skuldir öngvar.

Ásgeir Pálsson

Samþykk.

Valgerður Sigríður Ólafsdóttir

Erfðafjárskattur greiddur kr. 4.445,-

Rétt afrit staðfestir.

Ásg. Pálsson

Framhaldslandsskiptafundur
i Sólheimajarðaskiptum, föstudaginn
29. janúar 1965.

Föstudaginn 29 janúar 1965
var haldinn landsskiptafundur í
landskiptum á Ytri-Sólheimum,
var fundur þessi framhald funda
sem haldnir voru 14. okt. og 15. okt.
1960 og fundar 28. nóvember 1962.
Fundurinn var haldinn á þingstad hreppins, Litla Hvammi.
Mættir voru eigendur allra
jarða í Sólheimatofunni, svo
og landsskiptanefndin og
henni til aðstoðar Einar
Oddsson, sýslumaður Skaftfellinga.
Fundurinn var haldinn með
aðilum til þess að leita sátta
varðandi eignarhlutföll jarðanna,
með tilliti til þessa atriðis varu
bornar fram nokkrar sáttatillögur
sem ekki náðist samkomulag
um. Til að ná bráðabirða-
samkomulagi, kom fram tillaga

um at skipta úr landspildum handa hverri jört til at rekta á nostunni. Tillagan var samþykkt af umbjótendum Sólheimahjáleigu, á móti var Þorsteinn Jónsson umbjótandi og eigandi hluta úr Sólheimum aðrir aðilar tóku ekki afstöðu til tillögunnar.

Krafa kom fram frá umbjótendum Sólheimahjáleigu, um at skipt verði eftir jarðamati 1861 og til vara frá 1922.

Umbjótandi Sólheima III og V á fundinum, bar fram kröfu um at ~~honum~~ yrði skipt úr landi úr Sólheimatofrunni ~~(um at þeim yrði skipt úr landi)~~ eftir fornumati, sem var 92 2/3 hundrud fyrir Sólheima alla, eða 100 hundrada fyrir Sólheimatofuna. Sömu kröfu gerðu aðrir umbjótendur Sólheima.

Þar sem ekki reyndist vera grundvöllur fyrir at ljúka landskiptunum var fundi frestat um óákveðinn tíma.

Tómar Hámoray Kristinn Jónsson
Björn Guðbrandsson

Framhaldslandskiptafundur í Sólheimajarðaskiptum, föstudaginn 29. janúar 1965.

Föstudaginn 29 janúar 1965 var haldinn landskiptafundur í landskiptum á Ytri-Sólheimum, var fundur þessi framhald funda sem haldnir voru 14. okt og 15. okt. 1960 og fundar 28. nóvember 1962.
Fundurinn var haldinn á þingstað hreppsins, Litla-Hvammi.
Mættir voru eigendur allra jarða í Sólheimatorfunni, svo og landskiptanefndin og henni til aðstoðar Einar Oddsson, sýslumaður Skaftfellinga.
Fundurinn var haldinn með aðilum til þess að leita sátta varðandi eignarhlutföll jarðanna, með tilliti til þessa ... voru bornar fram nokkrar sáttatillögur sem ekki náðist samkomulag um. Til að ná bráðabirðasamkomulagi, kom fram tillaga um að skipta sér landspildum handa hverri jörð til að rækta á næstunni. Tillagan var samþykkt af umbjóðendum Sólheimahjáleigu, á móti var Þorsteinn Jónsson umbjóðandi og eigandi hluta úr Sólheimum aðrir aðilar tóku ekki afstöðu til tillögunnar.
Krafa kom fram frá umbjóðendum Sólheimahjáleigu, um að skipt verði eftir jarðamati 1861 og til vara frá 1922.
Umbjóðandi Sólheima III og V á fundinum, bar fram kröfu um að honum yrði skipt úr landi úr Sólheimatorfunni eftir fornu mati; sem var 92 2/3 hundruð fyrir Sólheima alla, eða 100 hundraða fyrir Sólheimatorfuna. Sömu kröfu gerðu aðrir umbjóðendur Sólheima.
Þar sem ekki reyndist vera grundvöllur fyrir að ljúka landskiptunum var fundi frestað um óákveðinn tíma.

Tómas Lárusson Kristinn Jónsson
Björn Guðbrandsson

Hdskj. 75

Fornt mat: 400-239

389

00331

Ytri Sólheimar VII

5921 20/10 '65	Skiptag. ~~Kr. Dagsp.~~ 26/6 '61	DS. Dl. S. Jonss.	Valg. Sigr. Ólafd.	hl. úr Y-Sólh.	400.	
~~7686 4/3 '70~~	~~vetsk. br. 31/12 '69~~	~~Þorsteinn Einarsson~~	~~Vetleild Brimdab.~~	~~5 vi. i Y-Sólheim VI~~	~~150.000~~	
14/1 '82 20/7 '82	Gjafabr. 18/3 '72	Sólhamabanda	Ósk. Haltgíma	l. ha. úr óklyfd. l. Ytri-Sólh.	10.000	þrg. l. á I - VII

Héraðsdómi Reykjaness
Hdskj. 76
Héraðsdómi
Suðurlands
390
00332

Ég undirritaður Sigurður Ásgeirsson, Steinmóðarbæ, Vestur Eyjafjöllum, Rangarvallasýslu, sel hér með og afsala hr. Stefáni Ásgeirssyni, Vík í Mýrdal, jarðeign mína, Ytri Sólheima V, í fasteignamatsbók 1932 og þar metin 25 hundruð, en metin með býlinu Framnes 1962 og samkvæmt millimati 1958 metin 12.000.oo og þá nefnd Framnes II. Með því að kaupandi hefur staðið við umsamið kaupverð þá segi ég hann hér með réttan eigandą að nefndri jörð, Ytri-Sólheimum V, með öllum gögnum og gæðum til fjalls og fjöru, sem fylgt hafa og fylgja ber.

Til staðfestu nafn kaupanda og seljanda undirritað í viðurvist tveggja vitundarvotta.

Framnesi. 12. mars. 1966.

Stefán Ásgeirsson
Stefán Ásgeirsson
kaupandi

Sigurður Ásgeirsson
Sigurður Ásgeirsson
seljandi

Vitundarvottar:

Ásgeir Pálsson.

Sigurður Ásgeirsson

Staðfest endurrit
Sýslumaðurinn í Vík

SÝSLUMAÐURINN VÍK

xxxxxxxxxxx

Fasteignamat
Jarðir

Hdskj. 77

Númer 50333
8507-5950 391

A SKRÁNING, EIGNA- OG AFNOTAHEIMILDIR

1. Stimpill fasteignamatsnefndar

FASTEIGNAMATSNEFND
Vestur-Skaftafellssýslu

2. Hreppur

Lyrhólahreppur

3. Heiti jarðar

Sólheimatunga

4. Nafn eiganda

Stefán Ásgeirsson

5. Heimili eiganda

Sólheimatungu

6. Nafn ábúanda, ef annar er eigandi

	Já	Nei	13. Athugasemdir (skýring, sé krossað í „Já" við einhverri spurningu)
7. Eru landamerki umdeild	☐	☐	
8. Fylgja jörðinni hjáleigur eða ítök í öðrum jörðum	☐	☐	
9. Hvíla kvaðir á jörðinni	☐	☐	
10. Er jörðin óðal eða ættarjörð	☐	☐	
11. Er jörðin nýbýli	☒	☐	Er byggð út úr jörðinni Framnes og hefur helming hennar, sjá mat Framness.
12. Er jörðin leigð	☐	☐	

B GRUNNVIRÐING LANDBÚNAÐARLANDS

4. Athugasemdir

	Stærð, ha	Upphæð, kr.
1. Ræktað land 1' fl.		
Ræktað land 2' fl.		
Ræktað land 3' fl.		
Ræktað land ALLS		

2. Annað landbúnaðarland kr. _____

3. Landbúnaðarland, ALLS kr.

C GRUNNVIRÐING BÚSETUTENGDRA HLUNNINDA

(Dún- eggja- og fuglatekja, veiði til heimilisþarfa, reki og önnur hlunnindi, sem eru tornýtanleg án búsetu)

3. Athugasemdir

Tegund hlunninda	Nettóárstekjur, kr.

1. Nettóárstekjur, ALLS kr. _____

2. Grunnvirðing = nettóárstekjur × 10 = kr. _____

D GRUNNVIRÐING ÚTIHÚSA

1. Gripahús (Röð: Fjós, fjárhús, hesthús, önnur tilfærð nánar)	Eigandi	Ábúandi	Byggt árið	Flokkur	Tala gripa	Einingarverð kr.	Grunnvirðing kr.
a	☐	☐					
b	☐	☐					
c	☐	☐					
d	☐	☐					
e	☐	☐					
f	☐	☐					
2. Önnur útihús og mannvirki: (Röð: Hlöður votheysturnar [gryfjur] önnur tilfærð nánar)					Stærð m³		
a	☐	☐					
b	☐	☐					
c	☐	☐					
d	☐	☐					
e	☐	☐					
f	☐	☐					
						ALLS kr.	

Skipting grunnvirðingar útihúsa	Jarðeigandi á kr.	Ábúandi á kr.	Samtals kr.

3. Athugasemdir

E GRUNNVIRÐING ÍBÚÐARHÚSS

Athugasemdir (Ef íbúðarhús eru fleiri enn eitt, eða ef ástæða þykir til að verðleggja hluta íbúðarhúss sér, skal tilfæra hér, hvernig sérmetið er)	Byggt árið	Stærð Flatarmál m²	Stærð Rúmmál m³	Flokkur	Einingarverð kr.	Grunnvirðing kr.
Steinsteypt, milliv. steyptir	1968	124	310	II	2000	620.000,00
úr timbri o. pilplötum.						
Plasteinangrun o. glerull.						
6 herb., eldhús, búr, miðstöð						
					ALLS kr.	620.000,00

F VIRÐING ÓHÁÐRA HLUNNINDA

(Leigutekjur eða aðrar tekjur vegna veiðiréttinda, eða annarra hlunninda, sem nýtt eru eða nýta má án búsetu)

3. Athugasemdir	Tegund hlunninda	Nettóárstekjur kr.
	1. Nettóárstekjur, ALLS kr.	
	2. Peningaverð = nettóárstekjur × 10 = kr.	

G VIRÐING ANNARS LANDS (Byggingarlóðir, sumarbústaðarland o.fl.)

2. Athugasemdir	1. Peningaverð, kr.

H VIRÐING ANNARRA FASTEIGNA

2. Athugasemdir	1. Peningaverð, kr.

I ÝMISLEGT

1. Bústofn	Kýr	Aðrir nautgr.	Sauðfé	Hestar
31. des. 196___				
Hve mikla áhöfn er hægt að hafa				

2. Byggingarframkvæmdir (Tilgreinið ef hús eða mannvirki eru í byggingu)

	Upphæð, kr.
3. Brunabótavirðing 31. des. 196___	
4. Aðrar virðingar. Dagsetning	
—	
—	

5. Annað

YFIRLIT

SKIPTING GANGVERÐS (peningaverðs)	Upphæð, kr.
13. Eigandi jarðar á:	62c.ccc,-
Aðrir eiga:	
14. Nafn	
15. Nafn	
16. GANGVERÐ ALLS	kr. 62c.ccc,-

	Upphæð, kr.
1. Landbúnaðarland (sbr. B)	
2. Búsetutengd hlunnindi (sbr. C)	
3. Útihús (sbr. D)	
4. Íbúðarhús I (sbr. E)	62c.ccc,-
5. Íbúðarhús II (sbr. E)	
6. Óháð hlunnindi (sbr. F)	
7. Grunnvirði alls kr.	62c.ccc,-
8. Nefndin metur gangverð eignarinnar á	62c.ccc,-
9. Aðstöðumunur er því (7÷8)	
10. Virðing annars lands (sbr. G.)	
11. Virðing annarra fasteigna (sbr. H)	
12. Alls (10+11) kr.	

17. Athugasemdir (Tilfærið sérstaklega hvernig skipti eru, ef fleiri en einn eigandi er að jörð, húsum, eða hlunnindum, sbr. liði 13, 14 og 15)

Staður og dagsetning

Kirkjubæjarklaustri 27 / 3. 1969

Undirskriftir fasteignamatsnefndar

Sigurður Björnsson

Jón Helgason

Sigurður B. Gunnarsson

Athugasemdir yfirfasteignamatsnefndar

móttekið 6 maí 1969

6020000

Hdskj. 78 8507-2600

Fasteignamat
Jarðir

Númer 11 395 00337

1. SKRÁNING, EIGNA- OG AFNOTAHEIMILDIR

2. Sýslupill fasteignamatsnefndar

FASTEIGNAMATSNEFND
Vestur-Skaftafellssýslu

3. Heiti jarðar: Framnes

4. Nafn eiganda: Ásgeir Pálsson, ~~Sigurður Ásgeirsson~~, Siggeir Ásgeirsson

5. Heimili eiganda: Framnes, Steinmóðarbær

6. Nafn ábúanda, ef annar er eigandi: Ásgeir Pálsson, Siggeir Ásgeirsson

7. Hreppur: Dyrhólahreppur

	Já	Nei	13. Athugasemdir (skýring, sé krossað í „Já" við einhverri spurningu)
7. Eru landamerki umdeild	X		Umdeild eignahlutföll.
8. Fylgja jörðinni hjáleigur eða tök í öðrum jörðum		X	
9. Hvíla kvaðir á jörðinni		X	
10. Er jörðin óðal eða ættarjörð		X	
11. Er jörðin nýbýli	X		
12. Er jörðin leigð	X		Ábúendur hafa hluta Sigurðar á leigu.

8 GRUNNVIRÐING LANDBÚNAÐARLANDS

Athugasemdir: Landið er hluti Ytri-Sólheima, sjá Ytri-Sólheima I.

	Stærð, ha	Upphæð, kr.
1. Ræktað land 1' fl.	8	80.000,-
Ræktað land 2' fl.	10	80.000,-
Ræktað land 3' fl.	12	72.000,-
Ræktað land ALLS	30	232.000,-
2. Annað landbúnaðarland kr.		130.000,-
3. Landbúnaðarland, ALLS kr.		362.000,-

9 GRUNNVIRÐING BÚSETUTENGDRA HLUNNINDA

(Dún- eggja- og fuglatekja, veiði til heimilisþarfa, reki og önnur hlunnindi, sem eru tornýtanleg án búsetu)

Athugasemdir

Tegund hlunninda	Nettóárstekjur, kr.
Reki	1.000,-
1. Nettóárstekjur, ALLS kr.	1.000,-
2. Grunnvirðing = nettóárstekjur × 10 = kr.	10.000,-

D GRUNNVIRÐING ÚTIHÚSA

1. Gripahús (Röð: Fjós, fjárhús, hesthús, önnur tilfærð nánar)	Eigandi	Ábúandi	Byggt árið	Flokkur	Tala gripa	Einingarverð kr.	Grunnverð kr.
a Fjós, s.	☒	☐	36-52	IV	14	2000	28.0
b Fjárhús, s.	☒	☐	1942	IV	60	200	12.0
c	☐	☐					
d	☐	☐			m^3		
e Geymsla, bl.efni	☒	☐		IV	35	100	3.5
f Mjólkurhús, s.	☒	☐	1940	IV	45	100	4.5

2. Önnur útihús og mannvirki: (Röð: Hlöður votheysturnar [gryfjur] önnur tilfærð nánar)					Stærð m^3		
a Hlaða, s. m/súgþ.	☒	☐	1954	III	440	200	101.0
b Hlaða, s.	☒	☐	1936	IV	200	50	10.0
c Hlaða, s.	☒	☐	1965	II	630	300	176.0
d Votheysgryfja, s.	☒	☐	1944	IV	40	100	4.0
e Votheysgryfja, s.	☒	☐	1954	III	78	200	15.0
f Blásarahús	☒	☐	1954	IV	12	300	3.0
Bogaskemma	x		1947	IV	150	30	4.0
						ALLS kr.	

Skipting grunnvirðingar útihúsa	Jarðeigandi á kr.	Ábúandi á kr.	Samtals kr.
	360.000,00		360.000,00

3. Athugasemdir

Útihúsin allvel byggð.

E GRUNNVIRÐING ÍBÚÐARHÚSS

Athugasemdir (Ef íbúðarhús eru fleiri enn eitt, eða ef ástæða þykir til að verðleggja hluta íbúðarhúss sér, skal tilfæra hér, hvernig sérmetið er)	Byggt árið	Stærð: Flatarmál m^2	Stærð: Rúmmál m^3	Flokkur	Einingarverð kr.	Grunnverð kr.
Steinhús, milliveggir steypt-						
ir í kjallara, aðrir úr						
timbri, loft úr timbri.						
3 herb., eldhús, búr, þvotta-						
hús	1936	52	230	IV	600	138.000
					ALLS kr.	138.000

F VIRÐING ÓHÁÐRA HLUNNINDA

(Leigutekjur eða aðrar tekjur vegna veiðiréttinda, eða annarra hlunninda, sem nýtt eru eða nýta má án búsetu)

1. Athugasemdir

Tegund hlunninda	Nettóárstekjur kr.

1. Nettóárstekjur, ALLS kr.

2. Peningaverð = nettóárstekjur × 10 = kr.

G VIRÐING ANNARS LANDS (Byggingarlóðir, sumarbústaðarland o.fl.)

1. Athugasemdir

1. Peningaverð, kr.

H VIRÐING ANNARRA FASTEIGNA

1. Athugasemdir

1. Peningaverð, kr.

I ÝMISLEGT

1. Bústofn	Kýr	Aðrir nautgr.	Sauðfé	Hestar
31. des. 196 5	12	3	153	
Hve mikla áhöfn er unnt að hafa				

2. Byggingarframkvæmdir (Tilgreinið ef hús eða mannvirki eru í byggingu)

3. Brunabótavirðing 31. des. 196___ — Upphæð, kr.

4. Aðrar virðingar.

Dagsetning		
—		
—		

5. Annað

Rafmagn frá samveitu. Neyzluvatn gott og sjálfrennandi.

YFIRLIT

SKIPTING GANGVERÐS (peningaverðs)

	Upphæð, kr.
13. Eigandi jarðar á:	870.000,-
Aðrir eiga:	
14. Nafn	
15. Nafn	
16. GANGVERÐ ALLS kr.	870.000,-

	Upphæð, kr.
1. Landbúnaðarland (sbr. B)	362.000,-
2. Búsetutengd hlunnindi (sbr. C)	10.000,-
3. Útihús (sbr. D)	360.000,-
4. Íbúðarhús I (sbr. E)	138.000,-
5. Íbúðarhús II (sbr. E)	
6. Óháð hlunnindi (sbr. F)	
7. Grunnvirði alls kr.	870.000,-
8. Nefndin metur gangverð eignarinnar á	870.000,-
9. Aðstöðumunur er því (7÷8)	
10. Virðing annars lands (sbr. G.)	
11. Virðing annarra fasteigna (sbr. H)	
12. Alls (10+11) kr.	

17. Athugasemdir (Tilfærið sérstaklega hvernig skipti eru, ef fleiri en einn eigandi er að jörð, húsum, eða hlunnindum, sbr. liði 13, 14 og 15)

Staður og dagsetning

Holti 25/3. 1966

Undirskriftir fasteignamatsnefndar

Athugasemdir yfirfasteignamatsnefndar

MILLIMAT

00

Viðbótar- eða endurmat

Dyrhóla hreppur Vestur-Skaftafells- sýsla

Nr. 38. Sólheimatunga (Framnes II)
Jarðarheiti

Eigandi Stefán Ásgeirsson.

Ábúandi Sami

	Virt á krónur	
	Eiganda	Leiguliða
1. Húseignir (lýsing, efni, stærð, gerð, vandað, óvandað, hvernig hitað)?		
a. Íbúðarhús. Stærð án kjallara: 1. ..... m, br. ..... m, h. ..... m, = ... m³		
Gerð útveggja Steinsteypa Þak Járn & pappi Gólf og loft Steim, Plötur		
Tala herbergja 6, auk eldhús, bað, þvottahús, kinditlefa		
Kjallari (stærð, lýsing, notkun) Engin		
Þægindi: Upphitun Olía Vatnsleiðsla já Skolpleiðsla já		
Vatnssalerni já Bað já Rafleiðsla já Vandað? já	45.000	
b. Önnur bæjarhús		
c. Fjós fyrir ..... kýr (gerð og efni?)		
b. Haughús ..... m³ (úr hvaða efni?)		
c, Þvaggryfja ..... m³ (úr hvaða efni?)		
f. Hesthús fyrir ..... hesta (gerð og efni?)		
g. Fjárhús fyrir ..... fjár (gerð, efni?)		
h. Þurheyshlöður ..... m³ (gerð og efni?)		
i. Votheyshlöður ..... m³ (úr hvaða efni?)		
j. Rafstöðvarhús ..... m³ (úr hvaða efni?)		
k. Aðrar byggingar og mannvirki:		
2. Annað það, sem breytt getur gildi fasteignarinnar frá síðasta aðalmati?		

Aths.: Sé ris nothæft skal reikna hæð húss í $^1/_2$ ris og taka fram notkun rishæðar.

Óhr.

Bæjarhús voru samkvæmt síðasta fasteignamati ...Engin...jörðin í upp.-..... kr. .....

af þeim er nú eyðilagt (lýsing) byggingu. — .....

Eftir af þeim kr. .....

Nýtt hús metið (sjá að framan):

Eiganda/Leiguliða ..... kr. 45.000.-

Heildarmat bæjarhúsa kr. .....

Gripa og önnur útihús voru alls metin á ..... kr. .....

af þeim er nú rifið ..... — .....

Eftir fyrir kr. .....

Nýbyggt (sjá hér að framan):

Eiganda/Leiguliða ..... — .....

Heildarmat útihúsa kr. — .....

Heildarmat húsa og annarra mannvirkja eftir að millimat hefur farið fram:

Eiganda kr. .....

Leiguliða — .....

— kr. .....

Fasteignin alls metin áður: Hús kr. Engin sjá hér að ofan

Land — 12.000 kr. Millimat 1958

~~Fylgifé í landi~~ — Upphafleg Ytri-Sólheimar V.

Fasteignin metin nú: Hús — 45.000 — .....

Land — 12.000 — .....

Fylgifé í landi — ..... Fasteignamat alls kr. 57.000

19. dag janúar mán. 1969

Ásgeir Pálsson
Undirskrift matsmanns.

Björn Guðbrandsson.
Undirskrift matsmanns.

9605000

Með tögð millimöt ætudum við að framkvæma fyrir næstlidin áramót em; vegna ýmsra anna gátum við það því midur ekki og bydjumst afsökunar á því.
Höfum í öllu filgt gamla skallanum og 200 %. álagi.
Það skalframtekið í sambandi við Ketilstada-skóla að þar höfum við engar reglur eda reynslu. við að stidjast og látum því nægja. lýsingu húsins og mat því adeins áætlun okkar.
Þá viljum við takafram að nefndum skóla filgir 24.800 m² afmæld löð. Eigandi ríkissjódur og árs leiga Kr. 300,- þrjúhundrud krónur.
Í sambandi við nr. 38. Sólheimatungu viljum við takafram jörð þessi hefur verið húsalaus nær 40 ár þá í gömlum mötum Ytri-Sólheimar V. þá land 12½ hundrað.
Sídan nýtt með Framnesi, þar til 1958 þá milli mat á landi Kr. 12.000.
Sídar leyfð uppbygging húsa af Nýbýlastjórn, og 2 næstlidin ár unnið að byggingu þeirri sem nú er virt. Nafnbreitingin samþykt af Nýbýla-stjórn, em þar sem mentamálaráð mun líka þurfa að stadfesta breytinguna væri okkur þökk á ef þér vildud gjörasvo vel að útvega slík skilríki

Virdingarfyllst.

19/1. '69 Matsmenn Dyrhólahrepps.
Ásgeir Pálsson.

Með lögð millimöt ætluðum við að framkvæma fyrir næstliðin áramót enn vegna ýmsra anna gátum við það því miður ekki og byðjumst afsökunar á því....

Í sambandi við nr. 38. Sólheimatungu. Viljum við taka fram jörð þessi hefur verið húsalaus nær 40 ár þá í gömlum mötum Ytri-Sólheimar V. Þá land 12 ½ hundrað.
Síðan nýtt með Framnesi, þar til 1958 þá milli mat á landi kr. 12.000.
Síðan leyfð uppbygging húsa af Nýbýlastjórn, og 2 næstliðin ár unnið að byggingu þeirri sem nú er virt. Nafnbreitingin samþykt af Nýbýlastjórn, en þar sem mentamálaráð mun líka þurfa að staðfesta breytinguna væri okkur þökk á ef þér vilduð gjörasvo vel að útvega slík skilríki

Virðingarfyllst.

19/1 '69 Matsmenn Dyrhólahrepps.

Ásgeir Pálsson

Hauskj. 81

Fasteignamat
Jarðir

Númer 00345 403

8507-2600

A SKRÁNING, EIGNA- OG AFNOTAHEIMILDIR

1. Stimpill fasteignamatsnefndar

FASTEIGNAMATSNEFND
Vestur-Skaftafellssýslu

2. Hreppur

Kirkjubæjarhreppur

3. Heiti jarðar

Framnes

4. Nafn eiganda

Ásgeir Pálsson
Siggeir Ásgeirsson

5. Heimili eiganda

Framnesi

6. Nafn ábúanda, ef annar er eigandi

Ásgeir Pálsson
Siggeir Ásgeirsson

	Já	Nei	13. Athugasemdir (skýring, sé krossað í „Já" við einhverri spurningu)
7. Eru landamerki umdeild	☐	☐	
8. Fylgja jörðinni hjáleigur eða ítök í öðrum jörðum	☐	☐	
9. Hvíla kvaðir á jörðinni	☐	☐	
10. Er jörðin óðal eða ættarjörð	☐	☐	
11. Er jörðin nýbýli	☐	☐	
12. Er jörðin leigð	☐	☐	

B GRUNNVIRÐING LANDBÚNAÐARLANDS

4. Athugasemdir

	Stærð, ha	Upphæð, kr.
1. Ræktað land 1' fl.		
Ræktað land 2' fl.		
Ræktað land 3' fl.		
Ræktað land ALLS		

2. Annað landbúnaðarland kr. _____

3. Landbúnaðarland, ALLS kr.

C GRUNNVIRÐING BÚSETUTENGDRA HLUNNINDA

(Dún- eggja- og fuglatekja, veiði til heimilisþarfa, reki og önnur hlunnindi, sem eru tornýtanleg án búsetu)

5. Athugasemdir

Tegund hlunninda	Nettóárstekjur, kr.

1. Nettóárstekjur, ALLS kr. _____

2. Grunnvirðing
= nettóárstekjur × 10 = kr. _____

D GRUNNVIRÐING ÚTIHÚSA

1. Gripahús (Röð: Fjós, fjárhús, hesthús, önnur tilfærð nánar)	Eigandi	Ábúandi	Byggt árið	Flokkur	Tala gripa	Einingarverð kr.	Grunn… kr.
a Fjós, s.	☒	☐	1967	I	22c	11oo	242.0…
b	☐	☐					
c	☐	☐					
d	☐	☐					
e	☐	☐					
f	☐	☐					

2. Önnur útihús og mannvirki: (Röð: Hlöður votheysturnar [gryfjur] önnur tilfærð nánar)					Stærð m³		
a Hlöð, s.	☒	☐	1966	II	412	3oo	123.0…
b	☐	☐					
c	☐	☐					
d	☐	☐					
e	☐	☐					
f	☐	☐					
						ALLS kr.	365.0…

Skipting grunnvirðingar útihúsa	Jarðeigandi á kr.	Ábúandi á kr.	Samtals kr.
	365.ooo,oo		365.ooo,…

3. Athugasemdir

E GRUNNVIRÐING ÍBÚÐARHÚSS

Athugasemdir (Ef íbúðarhús eru fleiri enn eitt, eða ef ástæða þykir til að verðleggja hluta íbúðarhúss sér, skal tilfæra hér, hvernig sérmetið er)	Byggt árið	Stærð		Flokkur	Einingarverð kr.	Grunnvirð… kr.
		Flatarmál m²	Rúmmál m³			
					ALLS kr.	

5. VIRÐING ÓHÁÐRA HLUNNINDA

(Leigutekjur eða aðrar tekjur vegna veiðiréttinda, eða annarra hlunninda, sem nýtt eru eða nýta má án búsetu)

Athugasemdir	Tegund hlunninda	Nettóárstekjur kr.
	1. Nettóárstekjur, ALLS kr.	
	2. Peningaverð = nettóárstekjur × 10 = kr.	

6. VIRÐING ANNARS LANDS (Byggingarlóðir, sumarbústaðarland o.fl.)

Athugasemdir	1. Peningaverð, kr.

7. VIRÐING ANNARRA FASTEIGNA

Athugasemdir	1. Peningaverð, kr.

8. ÝMISLEGT

Bústofn	Kýr	Aðrir nautgr.	Sauðfé	Hestar
31. des. 196__				
Ef mikla áhöfn er talið að hafa				

Brunabótavirðing — **Upphæð, kr.**

31. des. 196__

Aðrar virðingar.

Dagsetning		
—		
—		

2. Byggingarframkvæmdir (Tilgreinið ef hús eða mannvirki eru í byggingu)

Annað

YFIRLIT

SKIPTING GANGVERÐS (peningaverðs)	Upphæð, kr.
13. Eigandi jarðar á:	365.000,-
Aðrir eiga:	
14. Nafn	
15. Nafn	
16. GANGVERÐ ALLS	kr. 365.000,-

	Upphæð, kr.
1. Landbúnaðarland (sbr. B)	
2. Búsetutengd hlunnindi (sbr. C)	
3. Útihús (sbr. D)	365.[illegible]
4. Íbúðarhús I (sbr. E)	
5. Íbúðarhús II (sbr. E)	
6. Óháð hlunnindi (sbr. F)	
7. Grunnvirði alls kr.	365.[illegible]
8. Nefndin metur gangverð eignarinnar á	365.[illegible]
9. Aðstöðumunur er því (7÷8)	
10. Virðing annars lands (sbr. G.)	
11. Virðing annarra fasteigna (sbr. H)	
12. Alls (10+11) kr.	

17. Athugasemdir (Tilfærið sérstaklega hvernig skipti eru, ef fleiri en einn eigandi er að jörð, húsum, eða hlunnindum, sbr. liði 13, 14 og 15)

Staður og dagsetning

Kirkjumjerklaustri 27 /3. 1969

Undirskriftir fasteignamatsnefndar

Siggeir Björnsson

Jón Helgason

Sigurður B. Gunnarsson

Athugasemdir yfirfasteignamatsnefndar

Móttekið 6 maí 1969

A F S A L .

Ég Auður Jóna Maríusdóttir, Laxárdal í Gnúpverjahreppi, Árnessýslu, geri með bréfi þessu kunnugt, að ég sel og afsala til Þorsteins Einarssonar, Ytri-Sólheimum í Byrhólahreppi, Vestur-Skaftafellssýslu, eignarrétti yfir jörðinni Ytri-Sólheimum II í Byrhólahreppi, 18 1/2 hundrað að dýrleika að fornu mati, með 2 kýrkúgildum, 1 ásauðarkúgildi, reka sem téðri jörð fylgir á Ytri-Sólheimafjöru og öllum gögnum og gæðum, sköttum og skildum, sem jörðinni fylgja og ég hef eignast hana, fyrir umsamið kaupverð kr. 100.000,oo --eitthundraðþúsundkrónur--, sem kaupandi hefur greitt að hluta og sett tryggingu fyrir því, sem enn er ógreitt. [illegible] í því ástandi sem hún nú er í og kaupandi hefur [illegible] Afsal þetta er í tveim samhljóða frumritum, sitt handa [illegible] og kostar kaupandi þinglesningu.

Seljandi svarar til vanheimildar.

Til staðfestu eiginhandarnöfn aðilja rituð í viðurvist [illegible] vitundarvotta.

Hæli, 17. janúar 1970

Austur J. Maríusdóttir

Þorsteinn Einarsson

Vitundarvottar:

Eggert Ásgeirsson

Heimþór Gestsson

MEÐTEKID TIL ÞINGLESNINGAR þriðjudagur

71 70 1700

575.-

2.000.-

Þorleifur Þákon

No 7596

Nr. 45 Lagt fram í Héraðsdómi
Sudurl. 18/2 2004

Hdskj. 83

Nr. 42 Lagt fram í Héraðsdómi
Sudurl. 25/5 2002

408 I.

FRUMRIT

00350

KÆRA VEGNA MATS Á FASTEIGNINNI

(Afhendist fasteignamatsnefnd í tvíriti)

Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi V.Sk.
Skráning og heiti fasteignar í framlögðu mati

8507-4300

Undirritaður, sem er Eigandi **fasteignarinnar**
Eigandi, ábúandi, umboðsmaður eiganda, e. a.

kærir hérmeð framlagt mat.

Kæruatriði:

- [ ] Skráning (heiti eignar og matsþættir)
- [ ] Lýsing eignar
- [ ] Matsfjárhæðir
- [x] Eigendaskráning
- [ ] Annað: Nafn mitt vantar fyrir eignunni
hvað?

Skýringar og rökstuðningur fyrir kæru: (par sem ekki virðist
par sem ekki virðist
koma fram í matinu eignarrettur minn
á parti í Ytri-Sólheimatorfu sem er að fornu mati
á parti í Ytri-Sólheimatorfu, sem er að fornu mati
á hundruð vantar par nafn mitt sem eiganda) (rsjf)
á hundruð. vantar par nafn mitt sem eiganda
í lundi Ytri-Sólheima. Til skýringa
læt ég fylgja afrit af uppskrift dánarbús
Olafs H. Jónssonar Eystri-Sólheimum d.s. 26/6. 1960
Óska ég eftir að þettað sé fært til leiðréttingar

Eystri-Sólheimum 18.11.1970
Staður og dagsetning

Þorsteinn Jónsson 9746-642
Undirskrift nafnnúmer

Til fasteignamatsnefndar

Vestur Skaftafellssýslu

um Vík
Heimilisfang, sími

KÆRA VEGNA MATS Á FASTEIGNINNI

Ytri-Sólheimum í Dyrhálahreppi V-Sk.

Undirritaður, sem er Eigandi fasteignarinnar kærir hérmeð framlagt mat.

Kæruatriði:

...Annað: Nafn mitt vantar fyrir eigninni

Skýringar og rökstuðningur fyrir kæru: Þar sem ekki virðist koma fram í matinu eignarréttur minn á parti í Ytri-Sólheimatorfu, sem er að fornu mati 4 hundruð, vantar þar nafn mitt sem eiganda í landi Ytri-Sólheima. Til skýringa læt ég fylgja afrit af uppskrift dánarbús Ólafs H. Jónssonar Eystri-Sólheimum d.s. 26.6.1961.

Óska ég eftir að þetta sé fært til leiðréttingar.

Eystri-Sólheimum 18.11.1970

Þorsteinn Jónsson 9746-642

Til fasteignamatsnefndar

Vestur-Skaftafellssýslu

Hdskj. 84 FRUMRIT 410[I.]

ÚRSKURÐUR FASTEIGNAMATSNEFNDAR

(Ritist í þríriti)

00352

vegna kæru 8507-4300
Staðgreinir.

Þorsteinn Jónsson	Eystri-Sólheimum	9746-6424
Nafn kæranda	Heimilisfang	Nafnnúmer

Ytri-Sólheimar III a	Dyrhólahreppur
Heiti eignar	Sveitarfélag

Úrskurður:

Ytri-Sólheimar III a (eign Þorsteins Jónssonar) verður sérmetin jörð að mati kr. 5o.ooo,oo, sem skiptist þannig:

Annað land	kr. 45.ooo,oo
Hlunnindi	kr. 5.ooo,oo

Ytri-Sólheimar III voru að fornu mati 12 1/2 hundrað af Ytri-Sólheimatorfu. Jörðin skiptist síðan þannig, að nýbýlið Framnes var stofnað á hluta hennar, 8 1/2 hundraði, en 4 hundruð á Þorsteinn Jónsson, Eystri-Sólheimum.

Holti, 18. des. 197o
Dagsetning.

FASTEIGNAMATSNEFND
Vestur-Skaftafellssýslu
Stimpill nefndar

Undirskrift Undirskrift Undirskrift

Kærufrestur til Yfirfasteignamatsnefndar er tvær vikur, og skulu kærur sendar Yfirfasteignamatsnefnd, Lindargötu 46, Reykjavík.

Hdskj. 85

8504-7250

411

Fasteignamat
Jarðir

Númer 00353

A SKRÁNING, EIGNA- OG AFNOTAHEIMILDIR

1. Stimpill fasteignamatsnefndar

FASTEIGNAMATSNEFND
Vestur-Skaftafellssýslu

3. Heiti jarðar: Ytri Sólheimar III a

4. Nafn eiganda: Þorsteinn Jónsson

2. Hreppur: Dyrhólahreppur

5. Heimili eiganda: Eystri Sólheimar

6. Nafn ábúanda, ef annar er eigandi: Notandi eigandi

	Já	Nei
7. Eru landamerki umdeild	☐	☒
8. Fylgja jörðinni hjáleigur eða ítök í öðrum jörðum	☐	☒
9. Hvíla kvaðir á jörðinni	☐	☐
10. Er jörðin óðal eða ættarjörð	☐	☒
11. Er jörðin nýbýli	☐	☒
12. Er jörðin leigð	☐	☒

13. Athugasemdir (skýring, sé krossað í „Já" við einhverri spurningu)

B GRUNNVIRÐING LANDBÚNAÐARLANDS

4. Athugasemdir

	Stærð, ha	Upphæð, kr.
1. Ræktað land 1' fl.		
Ræktað land 2' fl.		
Ræktað land 3' fl.		
Ræktað land ALLS		

2. Annað landbúnaðarland kr. 45.000,00

3. Landbúnaðarland, ALLS kr.

C GRUNNVIRÐING BÚSETUTENGDRA HLUNNINDA

(Dún- eggja- og fuglatekja, veiði til heimilisþarfa, reki og önnur hlunnindi, sem eru tornýtanleg án búsetu)

3. Athugasemdir

Tegund hlunninda	Nettóárstekjur, kr.
Reki	500,-

1. Nettóárstekjur, ALLS kr. 5.000,00

2. Grunnvirðing = nettóárstekjur × 10 = kr.

16020000

YFIRLIT

SKIPTING GANGVERÐS (peningaverðs)	Upphæð, kr.
13. Eigandi jarðar á:	50.000,00
Aðrir eiga:	
14. Nafn	
15. Nafn	
16. GANGVERÐ ALLS	kr. 50.000,00

	Upphæð, kr.
1. Landbúnaðarland (sbr. B)	45.000,00
2. Búsetutengd hlunnindi (sbr. C)	5.000,00
3. Útihús (sbr. D)	
4. Íbúðarhús I (sbr. E)	
5. Íbúðarhús II (sbr. E)	
6. Óháð hlunnindi (sbr. F)	
7. Grunnvirði alls kr.	50.000,00
8. Nefndin metur gangverð eignarinnar á	50.000,00
9. Aðstöðumunur er því (7÷8)	
10. Virðing annars lands (sbr. G.)	
11. Virðing annarra fasteigna (sbr. H)	
12. Alls (10+11) kr.	

17. Athugasemdir (Tilfærið sérstaklega hvernig skipti eru, ef fleiri en einn eigandi er að jörð, húsum, eða hlunnindum, sbr. liði 13, 14 og 15)

Staður og dagsetning

Holti 18/12. 1970

Undirskriftir fasteignamatsnefndar

Sigvaldi Björnsson

Sigurður B. Gunnarsson

Jón Helgason

Athugasemdir yfirfasteignamatsnefndar

HAFSTEINN BALDVINSSON hrl.

AFSAL

Við undirrituð, Erlingur Ísleifsson, n.nr. 2203-2488, Ytri-Sólheimum III, Dyrhólahreppi, Hallbera Ísleifsdóttir, n.nr. 3557-7882, Eyjahrauni 6, Þorlákshöfn og Margrét Ísleifsdóttir, n.nr. 6370-7287, Kirkjubæjarklaustri, Kirkjubæjarhreppi, seljum hér með og afsölum Tómasi Ísleifssyni, n.nr. 8895-9833, Ytri-Sólheimum III, Dyrhólahreppi, neðangreindri eign okkar:

> eignarhluta í jörðinni Ytri-Sólheimar III, Dyrhólahreppi, Vestur-Skaftafellssýslu, ásamt mannvirkjum öllum á jörðinni, ræktun, landsnytjum og hlunnindum. Er hér um að ræða 3/4 hluta eignarinnar eða 1/4 hluta hvers seljanda.
> Kaupandi lofar að láta seljendum í té endurgjaldslaust land undir sumarbústaði, alls allt að 3 ha. í samráði við skipulagsyfirvöld og ábúanda og eiganda jarðarinnar.

Eignarhlutunum er afsalað í því ástandi, sem þeir voru í, er kaupandi tók við honum hinn 7. ágúst 1982. Hafði kaupandi þá kynnt sér rækilega ástand hins selda við skoðun og sætti sig við það að öllu leyti.

Umsamið kaupverð hefir kaupandi að fullu greitt.

Skuldir áhvílandi á eigninni hefir kaupandi sjálfur tekið og eru þær seljendum óviðkomandi.

Eignin er seld án kvaða og veðbanda. Veðbókarvottorð, dags. 6.3. 1984, liggur frammi við afsalsgerð. Hefir kaupandi kynnt sér það og ekkert fundið athugavert.

Kaupandi greiðir skatta og skyldur af eigninni frá afhendingardegi og hirðir arð hennar frá sama tíma.

Uppgjör vegna opinberra gjalda hefir farið fram á milli aðila.

Kaupandi greiðir stimpil-, þinglýsingar- og lóðarskráningargjöld af afsali þessu.

Samkvæmt framanrituðu lýsum við Tómas Ísleifsson réttan og lögmætan eiganda að framangreindum eignarhlutum í jörðinni Ytri-Sólheimum í Dyrhólahreppi.

Til staðfestu undirrita seljandi og kaupandi afsal þetta í viðurvist vitundarvotta.

~~Reykjavík~~, 1984.
Kirkjubæjarklaustri 27/7 '84

Margrét Ísleifsdóttir

Hallbera Ísleifsdóttir

Erlingur Ísleifsson

Vottar, sem staðfesta undirritun,
rétta dags. og lögræði aðilja:

5084-0086 Jóhanna Jónsdóttir

Páll Jónsson 7010-4412

Hdskj. 87

414

SÓLHEIMAHJÁLEIGA

Mýrdalshreppi, V-Skaftafellssýslu

Stærð túna er mæld í hekturum. Óvissa mælingarinnar er ± 5% á flötu landi en allt að 10% í halla.
Kortið er unnið eftir stækkaðri loftmynd en ekki grunnkorti.
Nákvæmni mælinga á heildarstærð jarðarinnar takmarkast af skekkju loftmyndarinnar og landslagi á jörðinni.
Jarðamörk dregin án dýrgóðar.
Breytingar óheimilar nema í samráði við útgefanda.

JARÐARNÚMER: 8606-8600-1

JARÐARSTÆRÐ: -öll jörðin 61 ha (miðað við láréttan flöt).
-tún 28,8 ha
-sérmælt 23,7 ha

HEIMILDIR: - Landmælingar Íslands - loftmynd J-8164 tekin 17.07.86
- munnlegar upplýsingar ábúenda

TEIKNAÐ: Október 1987.

ÚTGEFANDI: Landlausir hf.

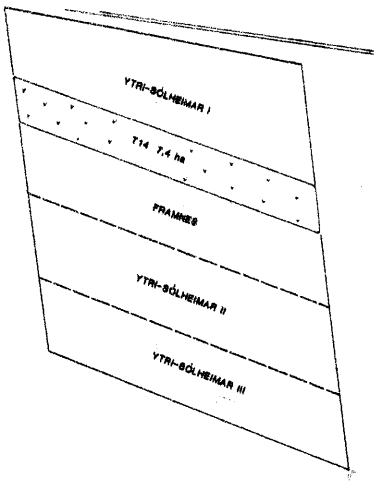

TÚN

T1 Norðurtún
T2 Bakki
T3 Vestan við bæinn
T4 Þríhyrna
T5 Götur
T6 Fyrir sunnan bæ
T7 Austurbakki
T8 Vestara Langastykki
T9 Eystra Langastykki
T10 Torfdalur I
T11 Torfdalur II
T12 Smáholt
T13 Fyrir norðan bæ
T14 Sandur

GARÐLAND

G1 Kringlumýri

SÉRMÆLT

S1 Götur
S2 Torfholt
S3 Sniðholt & Ólafshóll
S4 Fiskihóll

SKÝRINGAR

- jarðamörk
- tún
- sérmælt svæði
- byggingar
- akvegur
- háspennulína
- vatnsleiðsla
- jarðkapall

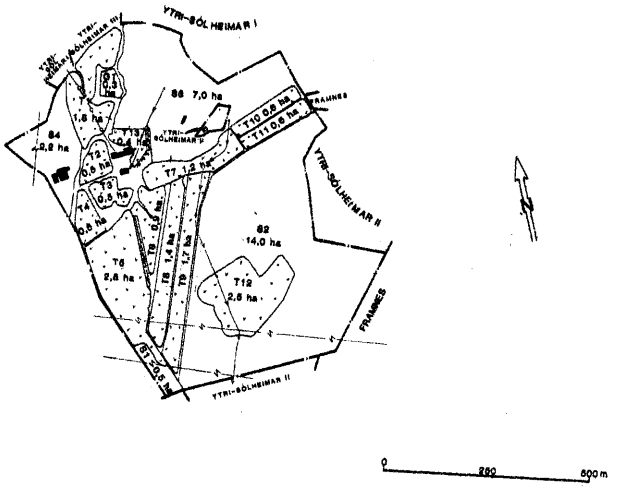

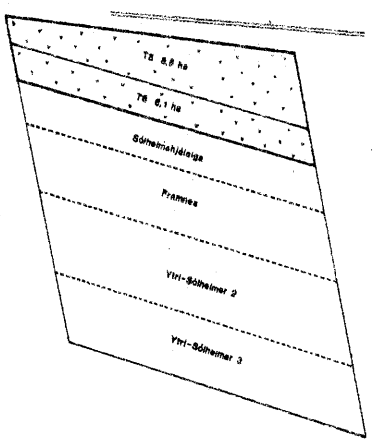

TÚN

T1 Heimatún
T2 Steinsholtstún austan v. götu
T3 Steinsholtstún vestan v. götu 1
T4 Steinsholtstún vestan v. götu 2
T5 Ytri sandur 1
T6 Ytri sandur 2

SKÝRINGAR

jarðamörk
tún

Stærð túna er mæld í hekturum. Óvissa mælingarinnar er ± 5 % á flötu landi en allt að 10 % í halla.
Kortið er unnið eftir stækkaðri loftmynd en ekki grunnkorti.
Nákvæmnimælinga á helldarstærð jarðarinnar takmarkast af skekkju loftmyndarinnar og landslagi á jörðinni.
Jarðamörk dregin án ábyrgðar.
Breytingar óheimilar nema í samráði við útgefanda.

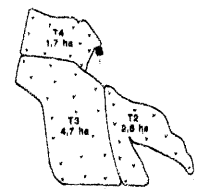

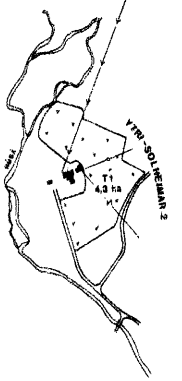

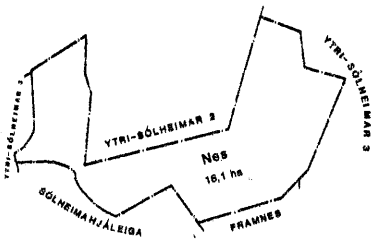

0 250 500 m

YTRI-SÓLHEIMAR I

Mýrdalshreppi, V-Skaftafellssýslu

Sólheimar II

YTRI-SÓLHEIMAR II

Mýrdalshreppi, V-Skaftafellssýslu

JARÐANÚMER: 3802-4601-1

JARÐAHEITI: -úll jörðin 70 ha (miðað við tún eftir fall)
-hin 87,7 ha
-ónýtt graslendi: 89 ha

Hefðbýli: - Landeigandi: Íslands - Ísfirmynd J-3184
tekin 17.07.88
- mörkuðar landfærsingar áðurnefnda.

TÚNNÁR (áletkar 1987

ÚTGEFANDI: Landmælingar hf.

Stærð lóna er miðuð í hektörum, örvissa
umfangsstærðar er 2 sm á lítlu landi
Kostnað er unnið eftir staðlaðri íntímyrta
en ekki greinilegri.
Nákvæmari mælinga á landamerkjum jarðarinnar
er hægt að fá hjá löggiltum landmælingamönnum
og hjá Landmælingum Íslands.
Jarðamörk skráin án ábyrgðar.
Byggðingar sýndir eins og þeir voru árið 1987.

GRÁBLENDI

G1 Stóðhólgerði
G2 Kvíabóli
G3 Nátthagi
G4 Mósar
G5 Kirkjubrekka
G6 Dagmálaskák
G7 Jaðar 1
G8 Lækjaldalur
G9 Hrossaskjólsdalur
G10 Torfholt
G11 Lágar
G12 Heiðholsskurð
G13 Jaðar 2
G14 Háli

TÚN

T1 Hóll
T2 Rassfitur
T3 Velta
T4 Gerði
T5 Ökrinnagarðar
T6 Ökrar
T7 Kirkjubrekkur
T8 Dagmálaskák
T9 Langadalsholt
T10 Bæjarstaðahóll
T11 Sandur
T12 Byðri-geiri

ÁKVÆÐI

- Jarðamörk
- Girðingar
- Ákvegur
- Hásþennulína
- Vatnsleiðsla
- Jarðskaðsall

YTRI SÓLHEIMAR III
ÝRDALSHR.

Stærð túna er mæld í hekturum. Óvissa mælingarinnar er ± 5% á flötu landi en allt að 10% í halla.
Kortið er unnið eftir stækkaðri loftmynd en ekki grunnkorti.
Nákvæmni mælinga á heildarstærð jarðarinnar takmarkast af skekkju loftmyndarinnar og landslagi á jörðinni.
Jarðamörk dregin án ábyrgðar.
Breytingar óheimilar nema í samráði við útgefanda.

JARÐARNÚMER: 8508-4200-1
JARÐARSTÆRÐ: -öll jörðin 82 ha (miðað við láréttan flöt).
-tún 27,6 ha
-annað graslendi 21,7 ha
HEIMILDIR: - Landmælingar Íslands - loftmynd J-6184 tekin 17.07.86
- munnlegar upplýsingar ábúenda
TEIKNAÐ: Október 1987.
ÚTGEFANDI: Landkostir hf.

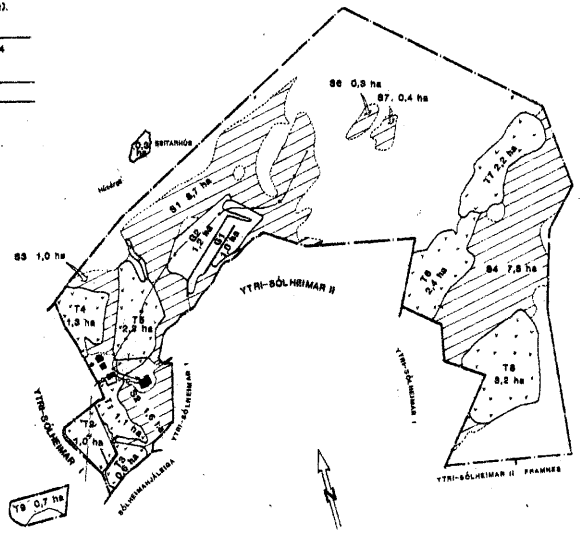

SKÝRINGAR

- jarðamörk
- tún
- graslendi
- byggingar
- akvegur
- háspennulína
- vatnsleiðsla
- jarðkapall

TÚN

T1 Hjáleigutún
T2 Bæjarmýri
T3 Sléttur
T4 Línekrudalur
T5 Bengla o. fl.
T6 Langidalur
T7 Æsumýrarenni
T8 Móludalur og jaðar
T9 Gerði
T10 Ystheiði
T11 Sandur

GARÐLÖND

G1 Botnar 1
G2 —— 2

SÉRMÆLD SVÆÐI

S1 Húsholt
S2 —"—
S3 —"—
S4 Högnholt
S5 Ystaheiði
S6
S7

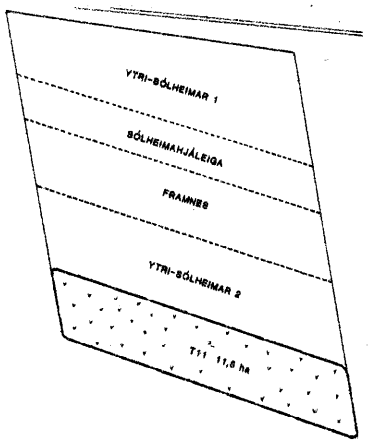

0 250 500 m

YTRI-SÓLHEIMAR III

Mýrdalshreppi, V-Skaftafellssýslu

Nr. 62 Lagt fram í Héraðsdómi Suðurlands 3/11 2004

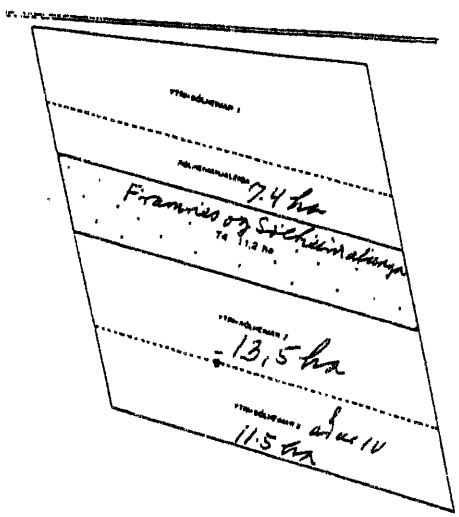

SKÝRINGAR

- jarðamörk
- tún
- sérmælt svæði
- byggingar
- akvegur
- háspennulína
- vatnsleiðsla
- jarðkapall

Stærð túna er mæld í hektarum. Óvissa mælingarinnar er ± 0% á flatu landi, en allt að 10% í fjalla.
Kortið er mæld eftir stækkaðri loftmynd en ekki grunnkorti.
Nákvæmni mælinga á helldarstærð jarðarinnar fakmarkast af skekkju loftmyndarinnar og landslagi á jörðinni.
Jarðamörk dregin án ábyrgðar. ✓
Breytingar áheimilar nema í samráði við útgefanda.

TÚN

T1 Bæjarstaður
T2 Bæjarstaðarholt
T3 Langidalur
T4 Sandtún

SÉRMÆLD SVÆÐI

S1 Innri-Hölur
S2 Fremri-Hölur
S3 Nónnes
S4
S5 Torfholt

JARÐARNÚMER: [illegible]
STÆRÐ: – tún [illegible]
– [illegible]
HEIMILDIR: – Landmælingar Íslands – loftmynd J-6104 tekin 17.07.[illegible]
– [illegible]
TEKNAÐ: Október 1997
ÚTGEFANDI: [illegible]

FRAMNES

Mýrdalshreppi, V-Skaftafellssýslu

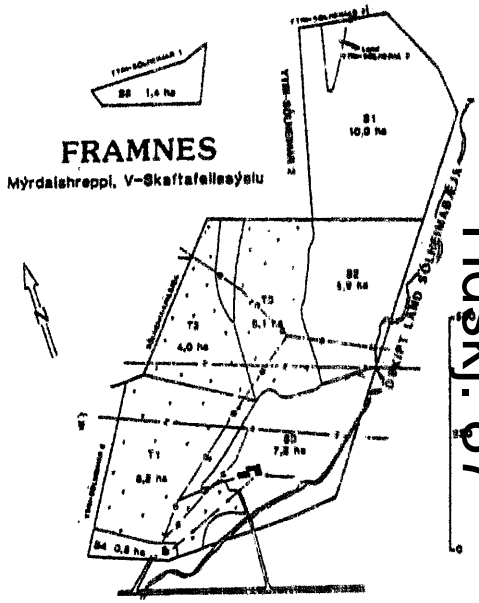

00361

Nr. 7 lagt fram þann 06 MARS 2002 í Héraðsdómi Suðurlands.

Kaupsamningur

Áslaug Kjartansdóttir Mýrarbraut 1 í Vík í Mýrdal, í samningi þessum nefnd seljandi og Eyrún Sæmundsdóttir og Einar Þorsteinsson Sólheimahjáleigu Mýrdalshreppi, í samningi þessum nefndir kaupendur, gera með sér eftirfarandi kaupsamning:

Seljandi selur kaupendum jörðina Ytri-Sólheima V nú nefnd Sólheimatunga. Í fasteignabók frá 1922 metin 20 hundruð og í fasteignabók frá 1932 metin 25 hundruð. Íbúðarhús ásamt 0,5 ha. lóð á jörðinni er undanskilið kaupunum.
Á jörðinni er um 15.0 ha. tún og samkomulag hefur verið milli seljanda við eigendur Framness að úrskipt land jarðanna Framness og Ytri Sólheima V (Sólheimatungu) sem verið hefur í óskiptri sameign skuli skiptast milli þessara jarða til helminga og sætta kaupendur sig við það. Átt er við landið suðaustan í Sólheimanesi (tún og fylgiland) ræktun á Sólheimasandi og úrskipt land í Velli 4.0 ha. Um hlutdeild í óskiptri sameign allra Ytri-Sólheimajarða fer hins vegar eftir almennum reglum laga. Á jörðinni hvíla engar veðsetningar. Seljandi heitir að kaupendur hafi kauprétt að íbúðarhúsi í Sólheimatungu næst á eftir hreppsnefnd verði það selt.
Með því að kaupendur hafa greitt seljanda umsamið kaupverð að fullu þá lýsi ég undirrituð seljandi jarðarinnar þau rétta eigendur að nefndri jörð, Ytri- Sólheimum V (Sólheimatungu) með öllum gögnum og gæðum til fjalls og fjöru sem fylgt hafa og fylgja ber.
Til staðfestingar ofangreinds kaupsamnings, nafn kaupenda og seljanda undirrituð í viðurvist tveggja vitundarvotta:

Mýrarbraut 1 Vík, 19. júlí 1997.

Nr. 7 lagt fram þann - 3 DES. 2003 í Héraðsdómi Suðurlands

Kaupendur:

Eyrún Sæmundsdóttir 060634-7697

Einar Þorsteinsson 310828-3279

Seljandi:

Áslaug Kjartansd 301140-3989

Vitundarvottar:

Elín Einarsdóttir 080367-4069

Sóni Ryrabansson 021213-5109

Jarðanefnd V-Skaftafellssýslu samþykk fyrir sitt leyti. Ágústa Bárðardóttir, formaður

Samþ. að falla frá forkaupsrétti á fundi hreppsnefndar 26/6 '97

Oddvitr Mýrdalshreppi

00362

Hundrað að fornu merkti 120. Upphaf orðsins er ekki yngra en frá 11. öld, sennilega eldra, og merkti fyrst *120 álnir vaðmáls* þar sem hver alin skyldi vera af tilskilinni stærð og réttum gæðum. Eftir því sem tímar liðu urðu tengslin við vaðmálið ógleggri og virðast vera með öllu horfin á 17. öld. Bæði alin og hundrað urðu þegar á miðöldum eingöngu verðmætiseiningar, líkt og SDR (sérstök dráttarréttindi) er nú á dögum.

Annars var tvenns konar verðmætiskerfi í gangi. Elst er sennilega aura/markakerfið, *lögaurakerfið*, en það byggðist einnig á alininni. Sex álnir gerðu einn eyri og átta aurar eina mörk þannig að alls voru 48 álnir í mörkinni. Þetta kerfi var einkum notað í dómsmálum allt fram á 19. öld. En í viðskiptum og þó einkum í *jarðamati* varð vani að nota hundraðakerfið þótt einnig þar væri kerfunum gjarnan blandað saman þegar kom að greiðslum. Raunar tengdust þau þannig að tvær og hálf mörk voru í einu hundraði.

Þegar leið á miðaldir var einng farið að nota verðmætiseininguna „fiskur". Gildur fiskur átti að vera unninn og þurrkaður og vega nálægt einu kílói í því formi. En fiskur varð með tímanum einnig fyrst og fremst verðmætiseining. Í *Búalögum*, reglunum um viðskipti „manna á meðal hér á landi", voru tveir fiskar jafngildi einnar álnar. Hundraðið var þannig 240 fiskar. Þannig náðist óskahlutfall hæstu og lægstu verðmætiseiningar, 1:240. Þetta hlutfall er oft kennt við *Karl mikla* sem ríkti í Frankaríki 768-814, en peningakerfi hans hafði þessi einkenni. Það var tekið upp í Englandi; til ársins 1970 voru 240 pence í einu sterlingspundi. Norrænir menn notuðu þetta kerfi í verðmætiseingum sínum hvenær sem þeir gátu. Til dæmis var 1 mörk = 8 aurar = 24 örtugir = 240 „peningar".

Hundraðareikningurinn var notaður við jarðamatið sem þurfti að koma á við innleiðingu svonefndrar *tíundar* árið 1096. Tíund var skattur sem bændur eða jarðeigendur áttu að greiða kirkjunni og var erlendis tekjuskattur; kirkjunni skyldi greiddur tíundi hluti alls þess sem framleitt var. Á Íslandi var hins vegar komið á eignaskatti og skyldi kirkjunni greiddur hundraðasti hluti metinnar eignar á ári hverju. Eigi að síður var skattur þessi nefnd tíund. Hann var miklu léttari en hin eiginlega tíund því að með eignaskattsfyrirkomulaginu varð öll vinna tíundarfrjáls.

Á hvaða verðmætum byggðist hundraðatal jarða? Um þetta hafa menn deilt síðan á 17. öld og Jarðabókarhöfundarnir *Árni Magnússon* og *Páll Vídalín*, sem sömdi jarðabók fyrir allt landið snemma á 18. öld, gátu alls ekki útskýrt upphaf þessa kerfis. Í raun áttu þeir að búa til nýtt og nútímalegra jarðamat en vannst alls ekki tími til þess þannig gamla jarðamatið frá miðöldum hélst að mestu leyti óbreytt allt til ársins 1922! Vinsæl kenning hefur verið sú að matið hafi í upphafi byggst á því hve margar skepnur var hægt að fóðra á jörðunum. Vera má að svo hafi verið við innleiðingu matsins á 11. öld en skoðun á jarðamati á seinni öldum (eftir 1600) sýnir ljóslega að kenning þessi getur ekki útskýrt muninn á mati jarða þá nema að litlu leyti.

Líklegast tel ég að jarðeigendur hafi á 11. öld samið sín á milli hvaða mat skyldi þá vera á hverri jörð. Forsendur þessa mats hafa alls ekki þurft að vera hagrænar að öllu leyti. Þessi ákvörðun um jarðamat hélst síðan að mestu óbreytt í meira en 800 ár . Þegar breytingar voru nauðsynlegar vegna þess að jörðum var skipt (eða þær sameinaðar) eða vegna breyttra atvinnuhátta, og þá einkum aukinna fiskveiða eftir 1200/1300, var reynt að halda breytingum í lágmarki. Jafnvel í nýja jarðamatinu 1922 var reynt að breyta sem minnst innbyrðis verðmætishlutföllum jarða og ef slíkt var gert, var skammt í mótmæli bænda. Þeir vildu hafa jarðir sínar metnar sem lægst til að þurfa að greiða sem minnst í skatt; samanburður við nágrannann var reglan og breytingar á innbyrðis hlutföllum því illa séðar.

Jarðir voru nokkuð mishátt metnar eftir því hvar á landinu þær voru. Þannig virðist almenna meðaljörðin íslenska hafa verið metin á 20 hundruð en í einum landsfjórðungi, Austurlandi, var hún venjulega metin á 12 hundruð. Reynt var að samræma matið 1848-1861 en án árangurs.

Sé spyrjandi hins vegar að grennslast fyrir um samanburð á gömlum ríkisdal og nýrri íslenskri krónu er spurningin varasamari. Þau gæði sem kaupa má og selja fyrir gjaldmiðilinn eru allt önnur í dag en á 19. öld.

Kúgildi hefur stundum verið notað sem viðmiðun í samanburði af þessu tagi. Sá galli er þó meðal annars á henni að talsverður munur er á nútímakúnni sem mjólkar að meðaltali 4000 lítra á ári og kú ríkisdalatímans sem mjólkaði um 1200 lítra á ári. Frekar mætti miða við ána en sá er þá hængur

á að hún hefur, andstætt kúnni, lækkað mjög í verði á undanförnum áratugum. Þannig eru nú talin 20 ærgildi í kúgildi í stað 6 áður og mun ærgildið þó ofreiknað með því frekar en hitt.

Réttari aðferð væri að nota útreiknaða verðlagsvístölu Guðmundar Jónssonar í *Hagskinnu* (bls. 637-641) en þar fáum við samfellt tímabil 1849-1990. Um tímabilið 1990-2000. má til dæmis styðjast við tölur Seðlabanka Íslands.

Gallinn við framfærslu- eða vöruvísitölu þegar til mjög langs tíma er litið er margvíslegur, einkum að flestar vörur í vísitölunni 1990 voru ekki til árið 1849! Lífsnauðsynjar hafa breyst svo mjög í tímans rás og kröfur til lífsgæða og margbreytileika þeirra aukist svo mjög að allar gamlar tölur verða of lágar miðað við nútímann. Einnig hafa áður óreiknuð verðmæti vegna sjálfsþurftarbúskapar og lágra launa vinnufólks horfið úr seinni útreikningum. Þetta er samt skásta aðferðin en við hana má bæta þeirri þumalputtareglu að hækka verð á gömlum verðmætum, það er að segja á öllu sem er til dæmis eldra en frá 1935-1939, um helming að loknum útreikningi.

Árið 1875 varð einn ríkisbankadalur tvær krónur og árið 1914 jafngilti þetta 2,2 krónum. Frá miðju ári 1914 til 1939 margfaldaðist verðlag um 2,19. Frá janúar 1939 til desember 1980 margfaldaðist það um 504. Þá urðu 100 gamlar krónur ein ný. Frá desember 1980 til desember 1990 var margföldunin um 15,6. Frá miðju ári 1991 til miðs árs 1999 var margföldunin 1,22. Út úr þessu fæst í heild margföldun með 2,2 * 2,19 * 504 *0,01 * 15,6 * 1,22 = 462.

Miðað við þessar forsendur var einn ríkisbankadalur 1875 alls 462 nýjar krónur. En eins og fyrr er vikið að er þessi tala eitthvað of lág. Ekki er reiknað með verðbólgu fyrri hluta ársins 1991 eða 1999-2000 en væri slíkt gert næmi talan um 500 krónum. Enn fremur skal ítrekað að 500 nýkrónur á verðlagi ársins 2000 hefðu verið meira virði í fátæku samfélagi árið 1875 en í ríka samfélaginu okkar árið 2000. Ef til vill er þumalfingursreglan um tvöföldunina ekki svo vitlaus og því segjum við að lokum með hæfilegum fyrirvara eða óvissu: Einn ríkisbankadalur 1875 = 1000 nýkrónur árið 2000.

Sýslumaðurinn í Vík í Mýrdal

Síða: 1 af 1
Prentað: 08.11.2006 10:22

ÞINGLÝSINGARVOTTORÐ

Samkvæmt Landskrá fasteigna vottast varðandi eftirfarandi eign:

Nr. 91 Lagt fram í héraðsdómi
Sólheimahjáleiga 163107, Mýrdalshreppur Suður. 15/11 2006

Fastanúmer fasteignar	Lýsing
163107	Jörð í byggð

Þinglýstur eigandi / eigendur

Kennitala	Eigandi	Ehl%	Eignarheimild	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur
080367-4069	Elín Einarsdóttir	50,00%	Afsal	430-Z-000180/2005	28/05/2005	02/06/2005
180666-4279	Magnús Þór Snorrason	50,00%	Afsal	430-Z-000180/2005	28/05/2005	02/06/2005

Veðbönd

Vr	Veðhafi	Upphæð	Mynt	Vísitala	Útgáfudagur	Móttökudagur	Skjalnúmer	Skjaltegund
1	Glitnir banki hf	14.000.000	ISK	241,50	10/05/2005	10/05/2005	430-Z-000141/2005	Veðsk.bréf með vöxtu
2	Glitnir banki hf	16.000.000	ISK	241,50	05/07/2005	06/07/2005	430-Z-000213/2005	Trygg.bréf án vaxta

Frumheimild

Skjaltegund	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur	Aths.
Lóðarleigusamningur	430-Z-000092/2003	30/12/2001	19/03/2003	

Efnisatriði

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000039/1999	Kvöð	Samkomulag um að meðferð skotvopna og fugladráp í óskiptu landi Ytri-Sólheimajarða sé með öllu óheimil. Undanskilin er eyðing vargfugls og fýlatekja.
430-Z-000092/2003	Lóðarleigusamningur	Yfirlýsingin er samþykki eigenda og ábúenda Sólheimajarða um framsal leiguréttinda skv. leigusamningi dags. 15.05.1995 við bílaleiguna Geysi hf.,
430-Z-000094/2003	Yfirlýsing	Yfirlýsingin er samkomulag milli ábúenda og eigenda Sólheimajarða um að segja upp samningi dags. 10.03.1992 þeim er gerður var milli þeirra og Snjósleðaferða hf.,
430-Z-000213/2005	Trygg.bréf án vaxta	Hvílir á ehl. Elínar Einarsdóttur og Magnúsar Þórs Snorrasonar.
430-Z-000246/2005	Yfirlýsing	Mörk jarða og þjóðlendu, í Mýrdalshrepp, sjá skjal. Úrskurður óbyggðanefndar nr. 6/2003

Athugasemdir

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000092/2003	Lóðarleigusamningur	Samþykki 2ja af eig. Sólheimahjáleigu Jóns Hallgrímssonar og Gróu Þorsteind. vantar.

Rétt ljósrit staðfestir Sýslumaðurinn í Vík

SÝSLUMAÐURINN VÍK

08 NOV. 2006 ZK

Sýslumaðurinn í Vík í Mýrdal

Síða: 1 af 1
Prentað: 08.11.2006 10:19

ÞINGLÝSINGARVOTTORÐ

Samkvæmt Landskrá fasteigna vottast varðandi eftirfarandi eign:

Sólheimatunga 163108, Mýrdalshreppur

Fastanúmer fasteignar	Lýsing
163108	Nýbýli, í byggð

Þinglýstur eigandi / eigendur

Kennitala	Eigandi	Ehl%	Eignarheimild	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur
060634-7699	Eyrún Sæmundsdóttir	50,00%	Afsal	430-Z-000183/2004	03/09/2004	08/09/2004
310828-3279	Einar Þorsteinsson	50,00%	Afsal	430-Z-000183/2004	03/09/2004	08/09/2004

Veðbönd

Vr	Veðhafi	Upphæð	Mynt	Vísitala	Útgáfudagur	Móttökudagur	Skjalnúmer	Skjaltegund
1	Lánasjóður landbúnaðarins	1.920.000	ÍKR	180,10	25/08/1997	27/08/1997	430-Z-000141/1997	Veðskuldabréf
2	Lífeyrissjóður Suðurlands	1.300.000	ÍKR		12/04/2005	12/04/2005	430-Z-000110/2005	Veðsk.bréf með vöxtu

Frumheimild

Skjaltegund	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur	Aths.
Lóðarleigusamningur	430-Z-000092/2003	30/12/2001	19/03/2003	

Efnisatriði

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000092/2003	Lóðarleigusamningur	Yfirlýsingin er samþykki eigenda og ábúenda Sólheimajarða um framsal leiguréttinda skv. leigusamningi dags. 15.05.1995 við bílaleiguna Geysi hf.,
430-Z-000094/2003	Yfirlýsing	Yfirlýsingin er samkomulag milli ábúenda og eigenda Sólheimajarða um að segja upp samningi dags. 10.03.1992 þeim er gerður var milli þeirra og Snjósleðaferða hf.,
430-Z-000110/2005	Veðsk.bréf með vöxtu	veðflutningur af Sólheimahjáleigu á Sólheimatungu.
430-Z-000130/1997	Kaupsamningur	Leiðrétting v/kaupsamning: "Um hlutföll hins úrskipta lands, sem verið hefur sameign jarðanna Ytri-Sólheima V (Sólheimatungu) og Framnes, fer eins og verið hefur og byggir á jarðamati." (En um það er nú ágreiningur v. Framnes, aths. sýslum.)
430-Z-000246/2005	Yfirlýsing	Mörk jarða og þjóðlendu, í Mýrdalshrepp, sjá skjal. Úrskurður óbyggðanefndar nr. 6/2003

Athugasemdir

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000092/2003	Lóðarleigusamningur	Samþykki 2ja af eig. Sólheimahjáleigu Jóns Hallgrímssonar og Gróu Þorsteind. vantar.

Rétt ljósrit staðfestir Sýslumaðurinn í Vík

SÝSLUMAÐURINN VÍK

08 NOV. 2006

Sýslumaðurinn í Vík í Mýrdal

Síða: 1 af 1
Prentað: 08.11.2006 10:18

ÞINGLÝSINGARVOTTORÐ

Samkvæmt Landskrá fasteigna vottast varðandi eftirfarandi eign:

Framnes 163018, Mýrdalshreppur

Fastanúmer fasteignar	Lýsing
163018	Jörð í byggð

Þinglýstur eigandi / eigendur

Kennitala	Eigandi	Ehl%	Eignarheimild	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur
080367-4069	Elín Einarsdóttir		Afsal	430-Z-000019/2006	28/12/2005	17/01/2006
180666-4279	Magnús Þór Snorrason		Afsal	430-Z-000019/2006	28/12/2005	17/01/2006

Veðbönd

Engin veðbönd fundust

Frumheimild

Skjaltegund	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur	Aths.
Lóðarleigusamningur	430-Z-000091/2003	15/05/1995	19/03/2003	
Lóðarleigusamningur	430-Z-000092/2003	30/12/2001	19/03/2003	

Kvaðir

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000019/2006	Afsal	Elín og Magnús eiga forkaupsrétt að lóð nr.203945 og Þröstur Óskarsson á forkaupsrétt á jöðrinni Framnesi, sjá nánar skjal.

Efnisatriði

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000019/2006	Afsal	Undanskilið er í sölu 12,5 % ehl. hluti Framness í landi Ytri-Sólheimajarðanna. Verður seljandi Þröstur Óskarsson áfram eigandi þess lands sem og rekaréttinda.
430-Z-000091/2003	Lóðarleigusamningur	Leigusamningur gerður við eigendur og ábúendur Ytri-Sólheimajarða.
430-Z-000092/2003	Lóðarleigusamningur	Yfirlýsingin er samþykki eigenda og ábúenda Sólheimajarða um framsal leiguréttinda skv. leigusamningi dags. 15.05.1995 við bílaleiguna Geysi hf.,
430-Z-000094/2003	Yfirlýsing	Yfirlýsingin er samkomulag milli ábúenda og eigenda Sólheimajarða um að segja upp samningi dags. 10.03.1992 þeim er gerður var milli þeirra og Snjósleðaferða hf.,
430-Z-000189/2005	Dómur / yfirlýsing	Landskipti Sólheimatungu og Framness, máli vísað frá dómi
430-Z-000190/2005	Dómur / yfirlýsing	Dómur Héraðsdóms Suðurlands 3.12.2004.
430-Z-000190/2005	Dómur / yfirlýsing	Viðurkennt er að mörk sameiginlegra landspildna Sólheimatungu og Framness, Mýrdalshreppi, Vestur-Skaftafellssýslu, sem liggja austan í Sólheimanesi, annars vegar Hölur, 17,9 ha, og hins vegar Völlur 4ha, eru eftir nánar tilgreindri línu í dómsendurriti
430-Z-000190/2005	Dómur / yfirlýsing	Viðurkennt er, að Völlur afmarkast á nánar tilgreindan hátt í dómsendurriti
430-Z-000190/2005	Dómur / yfirlýsing	Viðurkennt er, að sameiginlegar landspildur Sólheimatungu og Framness, Mýrdalshreppi, Vestur-Skaftafellssýslu,
430-Z-000190/2005	Dómur / yfirlýsing	landspildurnar Hölur og Völlur, séu í óskiptri sameign þessara jarða í hlutföllunum 20 hundruð í hlut Sólheimatungu og 9 hundruð í hlut Framness og skulu landskipti spildnanna á milli jarðanna fara fram í þeim hlutföllum.
430-Z-000246/2005	Yfirlýsing	Mörk jarða og þjóðlendu, í Mýrdalshrepp, sjá skjal. Úrskurður óbyggðanefndar nr. 6/2003

Athugasemdir

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000092/2003	Lóðarleigusamningur	Samþykki 2ja af eig. Sólheimahjáleigu Jóns Hallgrímssonar og Gróu Þorsteind. vantar.

Rétt ljósrit staðfestir Sýslumaðurinn í Vík

SÝSLUMAÐURINN VÍK

08 NOV. 2006

Sýslumaðurinn í Vík í Mýrdal

Síða: 1 af 1
Prentað: 08.11.2006 10:17

ÞINGLÝSINGARVOTTORÐ

Samkvæmt Landskrá fasteigna vottast varðandi eftirfarandi eign:

Ytri-Sólheimar 4 179926, Mýrdalshreppur

Fastanúmer fasteignar	Lýsing
179926	Jörð í byggð

Þinglýstur eigandi / eigendur

Kennitala	Eigandi	Ehl%	Eignarheimild	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur
291266-3719	Óskar Sigurður Þorsteinsson	100,00%	Afsal	430-Z-000195/1997	06/08/1997	21/11/1997

Veðbönd

Vr	Veðhafi	Upphæð	Mynt	Vísitala	Útgáfudagur	Móttökudagur	Skjalnúmer	Skjaltegund
1	Landsbanki Íslands hf,aðalstö	1.250.000	ISK	248,40	18/11/2005	22/11/2005	430-Z-000445/2005	Veðsk.bréf með vöxtu

Frumheimild

Skjaltegund	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur	Aths.
Lóðarleigusamningur	430-Z-000091/2003	15/05/1995	19/03/2003	
Lóðarleigusamningur	430-Z-000092/2003	30/12/2001	19/03/2003	

Efnisatriði

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000091/2003	Lóðarleigusamningur	Leigusamningur gerður við eigendur og ábúendur Ytri-Sólheimajarða.
430-Z-000092/2003	Lóðarleigusamningur	Yfirlýsingin er samþykki eigenda og ábúenda Sólheimajarða um framsal leiguréttinda skv. leigusamningi dags. 15.05.1995 við bílaleiguna Geysi hf.,
430-Z-000094/2003	Yfirlýsing	Yfirlýsingin er samkomulag milli ábúenda og eigenda Sólheimajarða um að segja upp samningi dags. 10.03.1992 þeim er gerður var milli þeirra og Snjósleðaferða hf.,
430-Z-000195/1997	Afsal	Afsalsgjafi, Guðlaugur J. Þorsteinsson, heldur eftir syðra sumarhúsinu ásamt 1 ha lands umhverfis húsið.
430-Z-000246/2005	Yfirlýsing	Mörk jarða og þjóðlendu, í Mýrdalshrepp, sjá skjal. Úrskurður óbyggðanefndar nr. 6/2003

Athugasemdir

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000092/2003	Lóðarleigusamningur	Samþykki 2ja af eig. Sólheimahjáleigu Jóns Hallgrímssonar og Gróu Þorsteind. vantar.

Rétt ljósrit staðfestir Sýslumaðurinn í Vík

SÝSLUMAÐURINN VÍK

08 NOV. 2006

Sýslumaðurinn í Vík í Mýrdal

ÞINGLÝSINGARVOTTORÐ

Samkvæmt Landskrá fasteigna vottast varðandi eftirfarandi eign:

Ytri-Sólheimar 3A 163045, Mýrdalshreppur

Fastanúmer fasteignar	Lýsing
163045	

Þinglýstur eigandi / eigendur

Kennitala	Eigandi	Ehl%	Eignarheimild	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur
020246-3249	Hildigunnur Þorsteinsdóttir	20,00%	Skiptayfirlýsing	430-Z-000166/2001	03/07/2001	03/07/2001
120348-3379	Kristín Þorsteinsdóttir	20,00%	Skiptayfirlýsing	430-Z-000166/2001	03/07/2001	03/07/2001
180450-4919	Ólafur Þorsteinsson	20,00%	Skiptayfirlýsing	430-Z-000166/2001	03/07/2001	03/07/2001
220441-2299	Sigríður Þorsteinsdóttir	20,00%	Skiptayfirlýsing	430-Z-000166/2001	03/07/2001	03/07/2001
260245-3179	Sigrún R Þorsteinsdóttir	20,00%	Skiptayfirlýsing	430-Z-000166/2001	03/07/2001	03/07/2001

Veðbönd

Engin veðbönd fundust

Frumheimild

Skjaltegund	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur	Aths.

Efnisatriði

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000166/2001	Skiptayfirlýsing	systkynin eiga 20 % hvert í jörð, en Ólafur á 73,33 % í ræktun en systurnar 6,67 % hver í ræktun.
430-Z-000246/2005	Yfirlýsing	Mörk jarða og þjóðlendu, í Mýrdalshrepp, sjá skjal. Úrskurður óbyggðanefndar nr. 6/2003

Rétt ljósrit staðfestir Sýslumaðurinn í Vík

SÝSLUMAÐURINN VÍK 08 NOV. 2006 ZR

Sýslumaðurinn í Vík í Mýrdal

Síða: 1 af 1
Prentað: 08.11.2006 10:15

ÞINGLÝSINGARVOTTORÐ

Samkvæmt Landskrá fasteigna vottast varðandi eftirfarandi eign:

Ytri-Sólheimar 3 163043, Mýrdalshreppur

Fastanúmer fasteignar	Lýsing
163043	Jörð í byggð

Þinglýstur eigandi / eigendur

Kennitala	Eigandi	Ehl%	Eignarheimild	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur
070348-2769	Tómas Ísleifsson	50,00%	Afsal	430-Z-000201/1984	27/07/1984	08/08/1984
310555-3559	Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir	50,00%	Eignayfirlýsing	430-Z-000231/2006	01/09/2006	05/09/2006

Veðbönd

Vr	Veðhafi	Upphæð	Mynt	Vísitala	Útgáfudagur	Móttökudagur	Skjalnúmer	Skjaltegund
1	Kaupþing banki hf	16.000.000	ÍKR	240,70	10/06/2005	15/06/2005	430-Z-000188/2005	Endurn. skbr. m. vöxt
2	Handhafa	4.000.000	ÍKR		15/09/1994	15/09/1994	430-Z-000148/1994	Veðsk.bréf með vöxtu
3	Handhafa	2.000.000	ÍKR		15/09/1994	15/09/1994	430-Z-000147/1994	Veðsk.bréf með vöxtu

Frumheimild

Skjaltegund	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur	Aths.

Efnisatriði

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000039/1999	Kvöð	Samkomulag um að meðferð skotvopna og fugladráp í óskiptu landi Ytri-Sólheimajarða sé með öllu óheimil. Undanskilin er eyðing vargfugls og fýlatekja.

Rétt ljósrit staðfestir Sýslumaðurinn í Vík

SÝSLUMAÐURINN VÍK

08 NOV. 2006

ZR

Sýslumaðurinn í Vík í Mýrdal

Síða: 1 af 1
Prentað: 08.11.2006 10:13

ÞINGLÝSINGARVOTTORÐ

Samkvæmt Landskrá fasteigna vottast varðandi eftirfarandi eign:

Ytri-Sólheimar 1 163037, Mýrdalshreppur

Fastanúmer fasteignar	Lýsing
163037	Jörð í byggð

Þinglýstur eigandi / eigendur

Kennitala	Eigandi	Ehl%	Eignarheimild	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur
030963-5399	Benedikt Bragason	50,00%	Afsal	430-Z-000309/2001	28/11/2001	17/12/2001
220571-4599	Andrína Guðrún Erlingsdóttir	50,00%	Afsal	430-Z-000309/2001	28/11/2001	17/12/2001

Veðbönd

Vr	Veðhafi	Upphæð	Mynt	Vísitala	Útgáfudagur	Móttökudagur	Skjalnúmer	Skjaltegund
1	Búnaðarbanki Íslands hf,Vík	3.500.000	ÍKR	223,90	15/01/2003	15/01/2003	430-Z-000014/2003	Trygg.bréf með vöxtu
2	Landsbanki Íslands hf,Höfðab.	2.000.000	ÍKR	223,90	04/03/2005	08/03/2005	430-Z-000048/2005	Trygg.bréf án vaxta

Frumheimild

Skjaltegund	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur	Aths.
Lóðarleigusamningur	430-Z-000091/2003	15/05/1995	19/03/2003	
Lóðarleigusamningur	430-Z-000092/2003	30/12/2001	19/03/2003	

Efnisatriði

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000014/2003	Trygg.bréf með vöxtu	Trbréf no. 0317-63-92
430-Z-000014/2003	Trygg.bréf með vöxtu	Skv. viðauka d. 11.02.2005 er bréfið til tryggingar skuldum Arcanum ferðaþj. ehf. þlnr.29/2005
430-Z-000029/2005	Yfirlýsing	Arcanum ferðaþjonusta ehf .(nýr útgefandi) yfirtrkur allar skuldir á nafni Benedikts Bragasonar.
430-Z-000091/2003	Lóðarleigusamningur	Leigusamningur gerður við eigendur og ábúendur Ytri-Sólheimajarða.
430-Z-000092/2003	Lóðarleigusamningur	Yfirlýsingin er samþykki eigenda og ábúenda Sólheimajarða um framsal leiguréttinda skv. leigusamningi dags. 15.05.1995 við bílaleiguna Geysi hf.,
430-Z-000094/2003	Yfirlýsing	Yfirlýsingin er samkomulag milli ábúenda og eigenda Sólheimajarða um að segja upp samningi dags. 10.03.1992 þeim er gerður var milli þeirra og Snjósleðaferða hf.,
430-Z-000191/2000	Búsetuleyfi	Íbúðarhús ásamt 1000 fm lóð.
430-Z-000309/2001	Afsal	undanskilið sölu er íbúðarhús jarðarinnar (matsnr. 218-8041) ásamt 1000 fm lóð (25/40m) sem er afmörkuð með girðingu . Jörðin er án fullvirðisréttar.

Athugasemdir

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000092/2003	Lóðarleigusamningur	Samþykki 2ja af eig. Sólheimahjáleigu Jóns Hallgrímssonar og Gróu Þorsteind. vantar.

Rétt ljósrit staðfestir Sýslumaðurinn í Vík

08 NOV. 2006

Sýslumaðurinn í Vík í Mýrdal

Síða: 1 af 1
Prentað: 08.11.2006 10:13

ÞINGLÝSINGARVOTTORÐ

Samkvæmt Landskrá fasteigna vottast varðandi eftirfarandi eign:

Ytri-Sólheimar 2 163039, Mýrdalshreppur

Fastanúmer fasteignar	Lýsing
163039	Jörð í byggð

Þinglýstur eigandi / eigendur

Kennitala	Eigandi	Ehl%	Eignarheimild	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur
061258-5749	Einar Guðni Þorsteinsson	50,00%	Afsal	430-Z-000146/1997	31/07/1997	03/09/1997
061258-5749	Einar Guðni Þorsteinsson	50,00%	Afsal	430-Z-000185/1995	26/09/1995	26/09/1995

Veðbönd

Vr	Veðhafi	Upphæð	Mynt	Vísitala	Útgáfudagur	Móttökudagur	Skjalnúmer	Skjaltegund
1	Kaupþing banki hf	5.500.000	ÍKR	246,90	14/10/2005	14/10/2005	430-Z-000349/2005	Veðsk.bréf með vöxtu
2	Kaupþing banki hf	1.700.000	ÍKR	246,90	14/10/2005	14/10/2005	430-Z-000350/2005	Veðsk.bréf með vöxtu
3	Kaupþing banki hf	3.600.000	ÍKR	249,70	28/02/2006	28/02/2006	430-Z-000079/2006	Veðsk.bréf með vöxtu

Frumheimild

Skjaltegund	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur	Aths.
Lóðarleigusamningur	430-Z-000091/2003	15/05/1995	19/03/2003	
Lóðarleigusamningur	430-Z-000092/2003	30/12/2001	19/03/2003	

Kvaðir

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000105/2005	Yfirlýsing	háð því að MBF greiði upp skbr nr 1426 í KB banka í Vík nú kr: 2.708.364,-

Efnisatriði

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000039/1999	Kvöð	Samkomulag um að meðferð skotvopna og fugladráp í óskiptu landi Ytri-Sólheimajarða sé með öllu óheimil. Undanskilin er eyðing vargfugls og fýlatekja.
430-Z-000091/2003	Lóðarleigusamningur	Leigusamningur gerður við eigendur og ábúendur Ytri-Sólheimajarða.
430-Z-000092/2003	Lóðarleigusamningur	Yfirlýsingin er samþykki eigenda og ábúenda Sólheimajarða um framsal leiguréttinda skv. leigusamningi dags. 15.05.1995 við bílaleiguna Geysi hf.,
430-Z-000094/2003	Yfirlýsing	Yfirlýsingin er samkomulag milli ábúenda og eigenda Sólheimajarða um að segja upp samningi dags. 10.03.1992 þeim er gerður var milli þeirra og Snjósleðaferða hf.,
430-Z-000104/2005	Yfirlýsing	Saþykki Lánasjóðs landbúnaðarins sem vehafa á sölu á greiðslumarki í mjólk 30.611 lítrar
430-Z-000105/2005	Yfirlýsing	hSamþykki KB-banka, Vík sem veðhafa á sölu á 30.611 lítra af framleiðslurétti í mjólk
430-Z-000171/2003	Yfirlýsing	Heimilar sölu á 6.500 lítra greiðslumarki í mjólk.
430-Z-000172/2003	Yfirlýsing	Heilmilar sölu á 6.500 lítra greiðslumarki í mjólk.
430-Z-000307/2004	Yfirlýsing	samþykki veðrétthafa, að skuldabréfum nr. 0317-74-1426 og 0317-74-1556, fyrir sölu/framsali framleiðsluréttinda
430-Z-000308/2004	Yfirlýsing	heimild til sölu á greiðslumarki í mjólk
430-Z-000309/2004	Yfirlýsing	heimild til sölu á greiðslumarki í mjólk

Athugasemdir

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000092/2003	Lóðarleigusamningur	Samþykki 2ja af eig. Sólheimahjáleigu Jóns Hallgrímssonar og Gróu Þorsteind. vantar.

Rétt ljósrit staðfestir Sýslumaðurinn í Vík

08 NOV. 2006 ZR

Sýslumaðurinn í Vík í Mýrdal

Síða: 1 af 1
Prentað: 27.09.2006 13:19

ÞINGLÝSINGARVOTTORÐ

Samkvæmt Landskrá fasteigna vottast varðandi eftirfarandi eign:

Ytri-Sólheimar 3 163043, Mýrdalshreppur

Nr. 92 Lagt fram í héraðsdómi
Sudm. 15/11 2006

Fastanúmer fasteignar	Lýsing
163043	Jörð í byggð

Þinglýstur eigandi / eigendur

Kennitala	Eigandi	Ehl%	Eignarheimild	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur
070348-2769	Tómas Ísleifsson	50,00%	Afsal	430-Z-000201/1984	27/07/1984	08/08/1984
310555-3559	Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir	50,00%	Eignayfirlýsing	430-Z-000231/2006	01/09/2006	05/09/2006

Veðbönd

Vr	Veðhafi	Upphæð	Mynt	Vísitala	Útgáfudagur	Móttökudagur	Skjalnúmer	Skjaltegund
1	Kaupþing banki hf	16.000.000	ÍKR	240,70	10/06/2005	15/06/2005	430-Z-000188/2005	Endurn. skbr. m. vöxt
2	Handhafa	4.000.000	ÍKR		15/09/1994	15/09/1994	430-Z-000148/1994	Veðsk.bréf með vöxtu
3	Handhafa	2.000.000	ÍKR		15/09/1994	15/09/1994	430-Z-000147/1994	Veðsk.bréf með vöxtu

Frumheimild

Skjaltegund	Skjalnúmer	Útgáfudagur	Móttökudagur	Aths.

Efnisatriði

Skjalnúmer	Skjaltegund	Lýsing
430-Z-000039/1999	Kvöð	Samkomulag um að meðferð skotvopna og fugladráp í óskiptu landi Ytri-Sólheimajarða sé með öllu óheimil. Undanskilin er eyðing vargfugls og fýlatekja.

Rétt ljósrit staðfestir Sýslumaðurinn í Vík

SÝSLUMAÐURINN VÍK

27 SEPT. 2006

Eftirfarandi ný málsskjöl voru lögð fram til Héraðsdóms Suðurlands af stefndu Eyrúnu Sæmundsdóttur ofl.
Áður höfðu þessi skjöl verið lögð fram af stefnendum:

Nýtt nr. málsskjals	**Efni málsskjals**	**Fyrra nr. málsskjals**	**Samanber bls.**
94	Ný jarðabók	23	130-132
95	Jarðatal Johnsens	15	83-91
96	Fasteignamat 1922 og gjörðabók fasteignamatsnefndar V-Skaft 1918	53 og 51	273-277 og 259-269
97	Erfðafjárskýrsla db. Ólafs H. Jónssonar	73	384-385
98	Fundargerð í landskiptum Sólheimatorfu	74	386-388
99	Afsal	76	390
100	Kæra til fasteignamatsnefndar	83	408-409
101	Úrskurður fasteignamatsnefndar	84	410

Nr. 102 Lagt fram í Héraðsdómi Suðurlands 17/1 2007

G j a f a b r é f

Til Óskars M.Hallgrímssonar, Hlíðartúni 5,Mosfellssveit.
Frá jarðeigendum Ytri-Sólheimajarða í Dyrhólahreppi.
Afhent á 50 ára afmælisdegi Óskars M Hallgrímssonar 18-3 1972

Við undirritaðir eigendur og ábúendur Ytri-Sólheimajarða í Dyrhólahreppi gefum hér með Óskari M Hallgrímssyni, Hlíðartúni 5, Mosfellssveit, land úr óskiptu sameignarlandi Ytri-Sólheimajarða undir sumarbústað, allt að einum hektara að stærð.

Sæmundur E. Jónsson, Sólheimahjáleigu (sign)
Ásgeir Pálsson, Framnesi (sign)
Áslaug Kjartansdóttir, Sólheimatungu (sign)
Þorsteinn Einarsson, Ytri-Sólheimum (sign)
Erlingur Sigurðsson, Sólheimakoti (sign)
Þorsteinn Jónsson, Eystri-Sólheimum (sign)
Lilja Tómasdóttir, Sólheimum (sign)
Tómas Ísleifsson, Ytri-Sólheimum (sign)
Erlingur Ísleifsson, Ytri-Sólheimum (sign)
Sigríður Jónsdóttir, (sign)
Margrét Ísleifsdóttir, Ytri-Sólheimum (sign)

Eftirfarandi nýtt málsskjal var lagt fram til Héraðsdóms Suðurlands af stefndu Eyrúnu Sæmundsdóttur ofl.
Áður hafði þetta skjal verið lagt fram af stefnendum:

Nýtt nr. málsskjals	**Efni málsskjals**	**Fyrra nr. málsskjals**	**Samanber bls.**
103	Afsal	86	413

Við undirritaðir ábúendur Ytri-Sólheima í Mýrdal staðfestum að Óskari M Hallgrímsson, Hlíðartúni 5, Mosf. hefur fengið afhentan 1 hektara lands undir sumarbústað sem hann hafur byggt vestan í Fiskihól, samkv. gjafabréfi dags 18-3 1972 og meðf. loftmynd.

Ytri-Sólheimum 10.júlí 1981

Erlingur Sigurðsson, Sólheimakoti, (sign)
Sæmundur E.Jónsson, Sólheimahjáleigu (sign)
Þorsteinn Einarsson, Ytri-Sólheimum (sign)
Siggeir Ásgeirsson, Framnesi (sign)
Tómas Ísleifsson, Ytri-Sólheimum (sign)
Valgerður S. Ólafsdóttir, Eystri-Sólheimum (sign)
Þorsteinn Jónsson, Eystri-Sólheimum (sign)

Rétt endurrit staðfestir sýslumaður V-Skaftafellssýslu,
21.07 1982,

SÝSLUMAÐURINN Í V-SKAFTAFELLSSÝSLU

Nr. 104 Lagt fram í Héraðsdómi Suðurlands 17 / 1 20 07

Skjalið samdi
Sigurður Sigurjónsson hrl.,
kt. 240346-2579,
Skeifunni 11A, 108 Reykjavík.

VEÐBANDSLAUSN
að hluta

Undirritaðir aðilar, sem eru veðhafar í jörðinni Ytri Sólheimar III, Mýrdalshreppi, V-Skaftafellssýslu, sem er þinglýst eign Tómasar Ísleifssonar, kt. 070348-2769, veita hér með veðbandslausn á spildum úr jörðinni Ytri Sólheimar III, en spildurnar eru auðkenndar svo í mælikorti, dags. í október 1987, yfir Ytri Sólheima III:

1. Ystaheiði, merkt S-5 og T-10, samtals 3,2 ha.
2. Gerði, merkt T-9, samtals 0,7 ha.

Framangreindar spildur eru úrskiptar úr jörðinni Ytri Sólheimar III. Spilda úr Ystuheiði er eign Ingibjargar Ólafsdóttur, en spilda úr Gerði er eign Margrétar Ísleifsdóttur o.fl.

Framangreindum veðbandslausnum til staðfestu undirrita veðhafar.

Reykjavík, 24. júlí 1996.

F.h. Byggingasjóðs ríkisins
v. 1., 5. og 6. veðréttar,

Byggingarsjóður ríkisins

F.h. Stofnlánadeildar landbúnaðarins
v. 2. veðréttar,

Stofnlánadeild landbúnaðarins
Laugavegi 120.
105 REYKJAVÍK

F.h. Lífeyrissjóðs starfsmanna ríkisins
v. 3. veðréttar,

Lífeyrissjóður starfsmanna ríkisins

F.h. Veðdeildar Búnaðarbanka Íslands
v. 4. veðréttar (tvö lán),

Stofnlánadeild landbúnaðarins
Laugavegi 120
105 REYKJAVÍK

F.h. handhafa veðskuldabréfa
á 7. og 8. veðrétti,

F.h. Innheimtustofnunar sveitarfélaga,
skv. fjárnámi á 9. veðrétti,

INNHEIMTUSTOFNUN SVEITARFÉLAGA

Móttekið til þinglýsingar 30.12.1996

Innfært í þinglýsingabók 31.12.1996

Þinglýsingargjald kr. 1.000

Stimpilgjald –

kr. 1.000

SÝSLUMAÐURINN VÍK

Nr. 33 lagt fram þann
- 3 DES. 2003
í Héraðsdómi Suðurlands
Nr. 105 Lagt fram í Héraðsdómi Suðurlands 17/1 2007

Einar Þorsteinsson,
Sólheimahjáleigu,
871 Vík.

24. mars 2003

Við undirrituð viljum, í framhaldi af bréfi okkar til þín dags. 27.08.2001, ítreka að við lýsum stuðningi við þig varðandi kröfugerð þína á hendur eigenda jarðarinnar Sólheima III. (Framness) eins og fram kemur í því bréfi. Nú viljum við lýsa yfir sama stuðningi við þig í væntanlegri nýrri málshöfðun á hendur eigendum Sólheima III (Framness) og munum ekki taka til varna í væntanlegu dómsmáli þar sem við föllumst á kröfugerð þína eins og hún er þar fram sett og styðjum að öllu leyti. Yfirlýsing þessi er gerð í framhaldi af fyrri yfirlýsingu sem lögð var fram í Héraðsdómi Suðurlands,nr. 33, í málinu nr. E- 150/2002, og er efnislega eins.

Virðingarfyllst,

Sigurður Ásgeirsson

Kjartan Stefánsson

Kristinn Stefánsson

Ásta Ósk Stefánsdóttir

Héraðsdómi Suðurlands
17/1 2007

Nr. 38 lagt fram þann 412

- 3 DES. 2003

í Héraðsdómi ~~Reykjavíkur~~ Suðurlands

Yfirlýsing

Yfirlýsing þessi er vegna innbyrðis skipta á landi Framness og Sólheimatungu, sem þessar jarðir hlutu sameiginlega við landaskipti 1944. Við viljum taka eftirfarandi fram af því tilefni:

Við teljum að girðing á norður mörkum þessa lands séu rétt mörk milli landsspildu sem eigendur Eystri-Sólheima eiga í Ytri-Sólheimum og lands sem Framnes og Sólheimatunga fengu sameiginlega í fyrrnefndum landsskiptum og liggur í Hölum sunnan nefndrar girðingar. Fyrrnefnd landsspilda norðan girðingarinnar er tilkomin vegna eignarhlutar Eystri-Sólheima í Ytri-Sólheimum. Þessi eignarhlutur er jafnan nefndur Ytri-Sólheimar III A. Þessi landsspilda úr Ytri-Sólheimum III A er nefnd Gjósta og Æsumýri og takmarkast svo af landamerkjum Ytri- og Eystri-Sólheima um Merkigil og Merkigilslæk sem eru óumdeild.
Okkur er kunnugt um að fyrrnefndur jarðarpartur sem nú er nefndur Ytri-Sólheimar III A er alls ekki úr Sólheimatungu (Ytri-Sólheimum V) eins og eigendur Framness hafa haldið fram í fyrri umfjöllun þessa máls. Dómsskjöl með héraðsdómsmáli nr. E. 150/2002 bera þetta með sér.
Við teljum að afi okkar, Ólafur H. Jónsson hafi selt Sigurði Ásgeirssyni, jörðina Ytri-Sólheima V, þann 17. júlí 1955 og ekkert tekið undan, hvorki land né hlunnindi. Við teljum því að okkur komi fyrrgreind innbyrðisskipti á Framnesi og Sólheimatungu ekki við og frábiðjum okkur afskipti af þeim.

Við undirrituð erum eigendur Eystri-Sólheima og Ytri-Sólheima III A

Eystri-Sólheimum, 19. júní 2003

Kristín Þorsteinsdóttir

Sigríður Þorsteinsdóttir

Sigrún R. Þorsteinsdóttir

Hildigunnur Þorsteinsdóttir

Ólafur Þorsteinsson

RAGNAR AÐALSTEINSSON
SIGRÍÐUR RUT JÚLÍUSDÓTTIR
Lögmenn

Nr. 107 Lagt fram í Héraðsdómi Suðurlands 17/1 2007

Nr. 41 lagt fram í Héraðsdómi Suðurlands 18/2/2004.

Greinargerð stefndu:
Benedikts Bragasonar
Tómasar Ísleifssonar
Kristínar Björnsdóttur
Andrínu Guðrúnar Erlingsdóttur
Einars Guðna Þorsteinssonar
og
Óskars Sigurðar Þorsteinssonar
í
héraðsdómsmálinu:

Eyrún Sæmundsdóttir ofl.
gegn
Ingibjörgu Ásgeirsdóttur ofl.

Málflutningsumboð
Ég undirritaður, Ragnar Aðalsteinsson hrl., Klapparstíg 25-27, 101 Reykjavík, fer með mál þetta f.h. þeirra stefndu sem greindir eru hér að ofan, þ.e. Benedikts Bragasonar, Tómasar Ísleifssonar, Kristínar Björnsdóttur, Andrínu Guðrúnar Erlingsdóttur, Einars Guðna Þorsteinssonar og Óskars Sigurðar Þorsteinssonar.

Dómkröfur
Umbjóðendur mínir gera þær dómkröfur aðallega að máli þessu verði vísað frá dómi, en til vara að viðurkenningarkröfum stefnenda verði hafnað og umbj. m. sýknaðir af dómkröfum stefnenda. Þá er og krafist málkostnaðar *in solidum* úr hendi stefnenda að mati dómsins.

Framlagning
Ég legg fram
nr. 41 greinargerð þessa
nr. 42 aðilaskýrslu Tómasar Ísleifssonar

Um aðild varnarmegin
Sólheimar eru forn kirkjustaður og er elsti máldagi sem til er um kirkjuna frá 1179. Þá átti kirkjan hálfa jörðina og var svo allt fram á síðustu öld. Margbýli hefur verið á Sólheimum frá fornu fari og hefur stefnandi stefnt öllum eigendum Ytri-Sólheima og Eystri-Sólheima. Ytri-Sólheimar skiptist með eftirfarandi hætti:

Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot)
Ytri-Sólheimar II
Ytri-Sólheimar III
Ytri-Sólheimar IIIa
Ytri-Sólheimar IV (eða VI)
Sólheimahjáleiga
Ytri-Sólheimar V (nú Sólheimatunga)

Klapparstíg 25-27 101 Reykjavík Sími 511 1206 Fax 511 1207
ragnar@adalsteinsson.is
rut@adalsteinsson.is

RAGNAR AÐALSTEINSSON
SIGRÍÐUR RUT JÚLÍUSDÓTTIR
Lögmenn

Ytri-Sólheimar V (nú Sólheimatunga)
Framnes

Lengst af stóðu bæjarhúsin á Ytri-Sólheimum við eina stétt. Það á þó ekki við um Sólheimahjáleigu og Sólheimakot frá 1823. Landið næst bæjunum er úrskipt, en ekki hafa farið fram formleg landskipti á Ytri-Sólheimum. Ágreiningur er um eignarhlutföll, einkum vegna þess að stefnendur halda því fram að síðari tíma möt hafi breytt eignarhlutföllum. Aðrir eigendur byggja hins vegar á því að slík möt geti ekki leitt til þess að eignarhlutföll breytist án samninga milli eigenda jarðarinnar, enda sé það ekki hlutverk jarðarmats að breyta eignarréttindum.

Um frávísunarkröfu

Stefnendur höfðuðu hinn 1. febrúar 2002 mál á hendur eigendum Framness og gerðu kröfur um að landskipti færu fram milli Framness og Sólheimatungu á grundvelli landskiptagerðar frá 1944. Segir að landskiptum hafi ekki verið lokið og var þess krafist í málinu að skiptum yrði lokið á grundvelli landskiptagerðar frá 1944. Þess var krafist að túnunum, sem færð höfðu verið til með makaskiptum, yrði skipt á grundvelli jarðamats frá 1922 þar sem Sólheimatunga var metin 20,0 hundruð og Ytri-Sólheimar III, nú Framnes, metið á 9,0 hundruð. Málinu var vísað frá vegna þess að það væri ekki á færi dómstóla að skipta landi enda þótt ágreining um eignarhlutföll óskipts lands sé heimilt að bera undir dómstóla. Þá var talið að ekki mætti ráða af gögnum málsins um hvaða tún væri deilt og ekki væri ráðið af landskiptagerð frá 1944 að þar sé fjallað um sömu tún og færð höfðu verið til með makaskiptum. Segir í frávísunardómi að af veðbókarvottorði fyrir Framnes verði ráðið að þess hafi ekki verið gætt að stefna öllum þeim sem hugsanlega gætu átt hagsmuna að gæta í málinu og varði það frávísun. Að lokum segir eftirfarandi í dómi héraðsdóms:

> *Mál þetta varðar flókin úrlausnarefni vegna ágreinings í tengslum við landskipti. Miklu skipti að gerð sé grein fyrir forsögu málsins á skýran og greinargóðan hátt. Sakarefni þarf að vera afmarkað og lýsing málavaxta og málsástæðna skýr. Verulega skortir á að þessa sé gætt í málatilbúnaði stefnenda.*

Krafa um frávísun er byggð á vanreifun málavaxta og málsástæðna. Dómkröfur stefnenda lúta að tveimur landspildum, annarri að stærð 18,3 ha og hinni að stærð 4 ha. Er þess krafist í málinu að viðurkennt verði gagnvart eigendum Framness að spildur þessar skiptist milli Sólheimatungu og Framness í eignarhlutföllunum 20 hundruð í hlut Sólheimatungu (2/3) og 9 hundruð í hlut Framness (1/3) og að landskipti spildnanna á milli jarðanna skuli fara fram í þeim hlutföllum.

Eins og fram kemur í stefnu er hætta á ruglingi á nöfnum jarðanna á Sólheimatorfunni. Í stefnunni kemur fram að Tómas Ísleifsson sé eigandi Ytri-Sólheima III en jafnframt er síðar talað um Ytri-Sólheima III sem jörðina Framnes. Sýnir þetta að vanda hefði þurft til lýsinga á Sólheimajörðinni, skiptingu hennar í jarðir og lýsa aðdraganda ágreiningsins.

Ekki er sýnt fram á að greindar tvær jarðir hafi eignast þessar tvær tilteknu spildur og ekki er gerð grein fyrir því á hvern hátt stærð þeirra var fundin út.

RAGNAR AÐALSTEINSSON
SIGRÍÐUR RUT JÚLÍUSDÓTTIR
Lögmenn

Ekki er gerð grein fyrir aðild umbj. m. að málinu né hvaða hagsmuni stefnendur hafa af því að fá dóm á hendur umbj. m. um viðurkenninguna. Ekki er gerð grein fyrir því hvers vegna stefnendur byggi á jarðarmati frá 1922 um hlutföll en í stefnu er því haldið fram að hlutur Ytri-Sólheima III hafi verið metinn 9,0 hundruð og er þá átt við Framnes og hlutur Ytri-Sólheima V (Sólheimatungu) hafi verið metinn 20 hundruð. Nauðsynlegt er að stefnendur geri grein fyrir því hvers vegna miðað er við þessi hlutföll þar sem skipting jarðarinnar í hlutföllum hefur fram til þessa verið talin önnur. Svo virðist sem stefnendur telji, að með dómi um greind eignarhlutföll við skipti á spildunni fengist viðurkenning fyrir því að Sólheimatunga eigi stærri hlut í óskiptu landi Sólheimatorfunnar en talið hefur verið til þessa.

Verður að telja að málatilbúnaður stefnenda sé svo vanreifaður, að erfitt sé fyrir stefndu að halda uppi vörnum í málinu, þar sem óljóst er hvers vegna þeim er stefnt.

Sýknukrafa

Málstæður og önnur atvik

Um sögu Sólheimajarða og jarðamata vísast til aðilaskýrslu umbj. m., Tómasar Ísleifssonar, á dómskjali nr. 42. Ber að líta á þá aðilaskýrslu sem hluta af greinargerð umbj. m. í máli þessu.

Í máldaga Sólheimakirkju í Gíslamáldögum frá því um 1570 er dýrleiki jarðarinnar talinn 100 hundruð. Í jarðabók Skúla Magnússonar frá 1760 er tilgreindur dýrleikinn 100 hundruð en einnig 120 hundruð og 20 álnir, en hafa verður í huga að jarðabók Skúla er ekki byggð á sjálfstæðu mati, heldur á söfnun eldri gagna.

Í jarðarmötunum 1686 og 1695/1698 er að finna þrenns konar mat á Ytri-Sólheimum. Í jarðarbókinni 1695 kemur fram hið forna mat sem var 100 hundruð með hjáleigunni, þ.e. heimajörðin 92 2/3 hundruð og hjáleigan 7 1/3 hundruð, sbr. nýja jarðabók fyrir Ísland, sem lögleidd var 1861. Kaupmannahöfn S.9. Svo sem fram kemur í dómi Hæstaréttar 19. maí 1988, dómasafn 1988 bls. 683, er þess getið að í inngangi að jarðabókinni frá 1639 að dýrleiki sé þar reiknaður eftir hæð landskuldar af jörðum en hið forna hundraðamat sýnist hins vegar vera miðað við markaðsverð jarðanna. Með þessu skýrist munur á mati jarðar eftir mismunandi matsaðferðum. Fram fór mat á Ytri-Sólheimum í júní 1849 og um matið segir í úrskurðarbók þeirra manna sem voru kvaddir til að rannsaka jarðarmatið árið 1850 að Sólheimahjáleiga hafi verið talin 7 hundruð og 40 álnir eða nálægt 7 hundruðustu úr allri Sólheimaeigninni. Sólheimahjáleigan var þá virt á 400 ríkisdali en jörðin Ytri-Sólheimar á 1300 ríkisdali. Þetta verðmat er byggt á ástandi jarðanna á þessum tíma og hefur ekkert með eignarhlutfall á því sem þá var óskipt. Í nýrri jarðabók fyrir Ísland sem lögleidd var árið 1861 á grundvelli tilskipunar frá 1848 er Sólheimatorfan skráð á eftirfarandi veg:

Sólheimahjáleiga	7 1/3 hundruð forn	12,2	hundruð ný
Ytri-Sólheimar	92 2/3 hundruð forn	39,9	hundruð ný

Tekið er fram að eignarhlutföll heimajarðar og hjáleigu í allri sameign Sólheima skuli áfram vera í hlutfalli hins forna mats.

Í dómi landsyfirréttar 27. nóvember 1871 um jörðina er hið forna jarðarmat lagt til grundvallar. Sama er að segja um dóm landsyfirréttar 14. ágúst 1893. Enn fremur í

dómi aukaréttar Skaftafellssýslu 6. ágúst 1901 og 20. nóvember 1901. Í öllum þessum tilvikum er byggt á hinu forna jarðamati. Í fasteignamati 1922 eru Sólheimar skráðir sem Ytri-Sólheimar I-VI auk Sólheimahjáleigu. Hlutföll eru önnur en í hinu forna mati. Í matið vantar Ytri Sólheima IIIA eða Ytri Sólheima VII og er matið því háð slíkum ágöllum að á því verður ekki byggt um skiptingu jarðarinnar.

Í fjölmörgum afsölum allt til þessa dags er hlutum úr jörðinni afsalað og miðað við hið forna mat og skiptingu. Sem dæmi má nefna afsal (dskj. nr. 12), þar sem Guðmundi Þorbjarnarsyni er hinn 7. apríl 1900 afsalað 21,5 hundraði að fornu mati úr Ytri Sólheimum. Hinn 8. apríl 1901 afsalar Halldór Jónsson sama Guðmundi 3 hundruðum og 59 1/5 al. fornt mat (dskj. nr. 13). Hinn 30. janúar 1905 selur Sverrir Magnússon Erlingi Brynjólfssyni með kaupsamningi (dskj. nr. 14) part úr Ytri Sólheimum að dýrleika 25 hundruð að fornu mati .Hinn 2. október 1904 selur Friðrik Björnsson Guðmundi Þorbjarnarsyni eign sína 4 hundruð að fornu mati í vesturjörð Ytri Sólheima (dskj. nr. 15). Þannig mætti rekja í löngu máli upplýsingar um að jörðinni var skipt að fornu mati og hlutföllin eru greind í veðmálabókum og víðar og er miðað við að jörðin með hjáleigunni sé 100 hundruð að fornu mati og hjáleigan því sem næst 7 1/3 hundruð þar af. Stefnandi hefur sjálfur lagt fram gögn sem styðja þær málsástæður umbj.m. að til hafi verið skipting jarðarinnar í hlutföllum svo lengi sem rakið verður og allt fram á síðustu öld.

Samkvæmt framangreindu og með hliðsjón af HR 1988 bls. 683 skal því aðeins styðjast við fasteignamatið 1922 að ekki sé til eldri skipting á dýrleika jarðanna. Er þá haft í huga að beitt er mismunandi matsaðferðum.

Hið forna mat hefur að auki verið notað milli eigendanna með ýmsum hætti svo sem við ákvörðun prestmötu og skiptingu rekafjöru.

Svo sem fyrr segir var hálf jörðin Ytri Sólheimar eign kirkjunnar og greiddu eigendur hins helmings jarðarinnar kirkjunni í afgjald 16 fjórðunga smjörs árlega (umbreytt í pund). Skiptingin fór eftir hinu forna mati þannig:

Prestmata				**Forna mat**		
Ábúandi	**Jörð**	**Pund**	**%**	**Jörð**	**hundruð**	**%**
Einar Einarsson	Ytri-Sólheimar I	29	18 1/8	Ytri-Sólheimar 2	18 2/3	18,7
Ísleifur Erlingsson	Ytri-Sólheimar II	40	25	Ytri-Sólheimar 3 áður Ytri-Sólh. 4	25	25
Óskar M. Hallgrímsson	Ytri-Sólheimar III	20	12 ½	Ytri-Sólheimar 4	12 ½	12,5
Ólafur H. Jónsson	Ytri-Sólheimar IV	6	3 ¾	Ytri-Sólheimar 3a	4	4
Sigurður Högnason	Sólheimakot	20	12 ½	Ytri-Sólheimar 1 (Sólheimakot)	12	12
Sæmundur Jónsson og Tómas Jónsson	Sólheimahjáleiga	12,5	7 13/16	Sólheimahjáleiga	7 1/3	7,33
Ásgeir Pálsson	Framnes	32,5	20 5/16	Framnes og Sólheimatunga	8 + 12 1/2	20,5
Samtals		160	100		100	100

Eftir að landskiptalögin frá 1941 tóku gildi leystu eigendur helmings jarðarinnar prestmötukvöðina til sín og eignuðust þannig alla jörðina. Smjörfjórðungum hafði þá verið breytt í pund í hlutfallinu 1:10 og guldu bændur fyrir kvöðina í eftirfarandi hlutföllum:

Dagsetning	Eigandi/Ábúandi	Jörð	Pund	Prósent	Forna mat
16.1.1945	Sæmundur Jónsson	Sólheimahjáleiga	12 1/2	7,8	7,33
20.10.1942	Sigurður Högnason	Sólheimakot	20	12,5	12
16.1.1945	Maríus Einarsson	Ytri-Sólheimar II	29	18,1	18,67
20.12.1943	Ísleifur Erlingsson	Ytri-Sólheimar	40	25	25
16.1.1945	Guðrún Einarsdóttir	Ytri-Sólheimar III	20	12,5	12,5
16.1.1945	Ásgeir Pálsson	Framnes	32	20	20,5
16.1.1945	Ólafur H. Jónsson	Ytri-Sólheimar IV	6 ½	4,1	4
		Samtals	160	100	100

Stefnendur hafa lagt fram landskiptagerð frá 1944. Þeirri landskiptagerð var aldrei lokið og hún var ekki samþykkt og undirrituð af öllum eigendum jarðarinnar. Landskiptagerð þessi tekur ekki til alls heimalandsins heldur var aðeins víxlað slægjuskákum á milli jarða til að gera land hverrar jarðar samfelldara en áður var. Í skiptagerðinni er sagt að skipt sé eftir jarðamatinu frá 1922. Einnig er sagt að slægjuskákarnar hafi verið mældar. Þegar skiptagerðin er lesin kemur fram að landi tveggja jarðanna er ekki skipt. Hægt er með mælingu loftmynda að sýna fram á að það land sem jarðirnar fengu við þessi skipti er ekki í hlutfalli við jarðamatið 1922.

Enn var reynt að koma á landskiptum árið 1960 en tókst ekki vegna ágreinings um hlutföll en forsjármenn Sólheimahjáleigu vildu nota matið frá 1922.

Skipti milli Sólheima um dýrleika í hundruðum er sem hér segir að fornu mati:

Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot)	12 hndr
Ytri-Sólheimar II	18 2/3 hndr
Ytri-Sólheimar III (áður Ytri-Sólheimar IV)	25 hndr
Sólheimatunga	12 ½ hndr
Ytri-Sólheimar IV (áður VI)	12 ½ hndr
Ytri-Sólheimar IIIa	4 hndr
Framnes	8 hndr
Sólheimahjáleiga	7 1/3 hndr
Samtals	100 hndr

Kröfugerð stefnenda á hendur öðrum eigendum Ytri-Sólheimajarða en Framness er með þeim hætti að stefnendur virðast ætla að fá bindandi dóm um að jarðahlutfall fasteignamatsins 1922 verði grundvöllur fyrir skiptum á jörðinni. Umbj. m. krefjast sýknu, enda telja þeir að til grundvallar skiptingu Sólheimajarðarinnar í heild beri að leggja hið forna mat og framangreinda skiptingu. Matið 1922 kæmi því aðeins til greina að ekki lægi fyrir skipting jarðarinnar samkvæmt eldri gögnum. Þessi gögn liggja fyrir í dómum og eignaskiptagjörningum eins og fyrr er nefnt. Það er og meginregla landskiptalaga að hafi eignarhlutföll breyst við endurmat við misjafna

RAGNAR AÐALSTEINSSON
SIGRÍÐUR RUT JÚLÍUSDÓTTIR
Lögmenn

ræktun eða verklegar framkvæmdir þá breytast eigi fyrir það eignarhlutföll óskipts lands eða landsnytja.

Samkvæmt framansögðu liggja fyrir ótvíræðar upplýsingar um eignarhlutföll Ytri-Sólheimajarðarinnar frá fornu fari, sem leggja ber til grundvallar skiptum á jörðinni.

Jafnframt er sýknukrafa umbj. m. á því byggð að stefnendur hafi ekki sýnt fram á hvernig þeir hafi eignast sérstaklega óskipta hlutdeild í landspildunum tveimur sem kröfur þeirra lúta að, hvorki að því er varðar staðsetningu eða stærð. Verður ekki séð annað en að stefnendur hafi ákveðið legu lands og stærð að geðþótta.

Minnt er á að í fasteignamatinu 1922 er jarðir Ytri-Sólheimatorfunnar vantaldar og hafa stefnendur ekki gert grein fyrir því á hvern hátt því mati verði beitt við skiptingu jarðarinnar. Óbreytt verður það ekki lagt til grundvallar.

Tilvísanir í lög
Vísað er til landskiptalaga nr. 46/1941 og til eignarréttarákvæðis stjórnarskrárinnar.

Skýrslur fyrir dómi
Umbjóðandi minn, Tómas Ísleifsson, mun koma fyrir dóm og gefa skýrslu.

Ítreka gerðar kröfur og legg málið í dóm með venjulegum fyrirvara.

Reykjavík, 18. febrúar 2004.

Ragnar Aðalsteinsson hrl.

Til Héraðsdóms Suðurlands

Nr. 108 Lagt fram í Héraðsdómi Suðurlands 17/1 2005

ENDURRIT
ÚR
DÓMABÓK
HÉRAÐSDÓMS SUÐURLANDS

Málið nr. E-1042/2003:
Eyrún Sæmundsdóttir og
Einar Þorsteinsson
(Óskar Sigurðsson hdl.)
gegn
Ingibjörgu Ásgeirsdóttur,
Db. Margrétar Ásgeirsdóttur,
Þresti Óskarssyni,
Guðgeiri Ásgeirssyni,
(Bjarni S. Ásgeirsson hrl.)
Benedikt Bragasyni,
Tómasi Ísleifssyni,
Kristínu Björnsdóttur,
Andrínu Guðrúnu Erlingsdóttur,
Einari Guðna Þorsteinssyni,
Óskari Sigurði Þorsteinssyni,
(Ragnar Aðalsteinsson hrl.)
Ásgeiri Óskarssyni,
Óskari Óskarssyni,
Sigurði Ásgeirssyni,
Kristni Stefánssyni,
Ástu Ósk Stefánsdóttur,
Kjartani Stefánssyni,
Gróu Þorsteinsdóttur,
Db. Sigríðar Jónsdóttur,
Kristínu Þorsteinsdóttur,
Sigríði Þorsteinsdóttur,
Sigrúnu R. Þorsteinsdóttur,
Hildigunni Þorsteinsdóttur,
Ólafi Þorsteinssyni,
Elínu Einarsdóttur og
Magnúsi Þór Snorrasyni.

Dómur 3. desember 2004

SS/GL/KA/-

Ár 2004, föstudaginn 3. desember, er á dómþingi Héraðsdóms Suðurlands í málinu nr. E-1042/2003:

Eyrún Sæmundsdóttir og
Einar Þorsteinsson
(Óskar Sigurðsson hdl.)
gegn
Ingibjörgu Ásgeirsdóttur,
Db. Margrétar Ásgeirsdóttur,
Þresti Óskarssyni,
Guðgeiri Ásgeirssyni,
(Bjarni S. Ásgeirsson hrl.)
Benedikt Bragasyni,
Tómasi Ísleifssyni,
Kristínu Björnsdóttur,
Andrínu Guðrúnu Erlingsdóttur,
Einari Guðna Þorsteinssyni,
Óskari Sigurði Þorsteinssyni,
(Ragnar Aðalsteinsson hrl.)
Ásgeiri Óskarssyni,
Óskari Óskarssyni,
Sigurði Ásgeirssyni,
Kristni Stefánssyni,
Ástu Ósk Stefánsdóttur,
Kjartani Stefánssyni,
Gróu Þorsteinsdóttur,
Db. Sigríðar Jónsdóttur,
Kristínu Þorsteinsdóttur,
Sigríði Þorsteinsdóttur,
Sigrúnu R Þorsteinsdóttur,
Hildigunni Þorsteinsdóttur,
Ólafi Þorsteinssyni,
Elínu Einarsdóttur og

Magnúsi Þór Snorrasyni.

kveðinn upp svohljóðandi

DÓMUR

Mál þetta var höfðað 28. október 2003, þingfest 3. desember 2003 og dómtekið 9. nóvember 2004.

Stefnendur eru Eyrún Sæmundsdóttir, kt. 060634-7699 og Einar Þorsteinsson, kt. 310828-3279, Sólheimatungu, Vík.

Stefndu eru Ingibjörg Ásgeirsdóttir, kt. 010538-4599, Hrísateigi 5, Reykjavík, Dánarbú Margrétar Ásgeirsdóttur, Þröstur Óskarsson, kt. 300363-7849, Holtsgötu 12, Hafnarfirði, Ásgeir Óskarsson, kt. 160753-7149, Háukinn 6, Hafnarfirði, Óskar Óskarsson, kt. 250255-4389, Digranesvegi 46, Kópavogi, Guðgeir Ásgeirsson, kt. 261132-6729, Álfhólsvegi 139, Kópavogi, Sigurður Ásgeirsson, kt. 191230-4779, Gunnarsholti, Hellu, Kristinn Stefánsson, kt. 040763-4149, Raufarfelli 1, Hvolsvelli, Ásta Ósk Stefánsdóttir, kt. 310865-4789, Laxakvísl 21, Reykjavík, Kjartan Stefánsson, kt. 230262-3579, Sigtúni 8, Vík, Benedikt Bragason, kt. 030963-5399, Ytri Sólheimum I, Vík, Tómas Ísleifsson, kt. 070348-2769, Ytri Sólheimum III, Vík, Kristín Björnsdóttir, kt. 090434-4469, Ytri Sólheimum I, Vík, Andrína Guðrún Erlingsdóttir, kt. 220571-4599, Ytri Sólheimum I, Vík, Einar Guðni Þorsteinsson, kt. 061258-5749, Ytri Sólheimum II, Vík, Gróa Þorsteinsdóttir, kt. 050117-2439, Hraunvangi 7, Hafnarfirði, Dánarbú Sigríðar Jónsdóttur, Kristín Þorsteinsdóttir, kt. 120348-3379, Eyjabakka 6, Reykjavík, Sigríður Þorsteinsdóttir, kt. 220441-2299, Þverási 16, Reykjavík, Sigrún R. Þorsteinsdóttir, kt. 260245-3179, Þyskalandi, Hildigunnur Þorsteinsdóttir, kt. 020246-3249, Vesturási 32, Reykjavík, Ólafur Þorsteinsson, kt. 180450-4919, Eystri Sólheimum, Vík, Óskar Sigurður Þorsteinsson, kt. 291266-3719, Ytri Skógum 2, Vík, Elín Einarsdóttir, kt. 080367-4069, Sólheimahjáleigu, Vík og Magnús Þ. Snorrason, kt. 180666-4279, Sólheimahjáleigu, Vík.

Endanlegar dómkröfur stefnenda eru þessar:

Aðalkrafa:

1. Að viðurkennt verði gagnvart öllum stefndu að mörk sameiginlegra landspildna Sólheimatungu og Framness, Mýrdalshreppi, Vestur-Skaftafellssýslu, sem liggja austan í Sólheimanesi, annars vegar Hölur, 19,1

ha., og hins vegar Völlur, 4 ha., séu með eftirfarandi hætti, eins og þau eru dregin upp á uppdrætti á dskj. nr. 59:

a. Hölur. Úr hnitapunkti p9, p10, p24, p23, p25, p11, p12, p13, p14, p21, p22 og þaðan lína í hnitapunkt p9 aftur.
b. Völlur. Úr hnitapunkti p17, p18, p19, p20 og þaðan lína í hnitapunkt p17 aftur.

2. Að viðurkennt verði gagnvart stefndu (eigendur Framness) að sameiginlegar landspildur Sólheimatungu og Framness í Mýrdalshreppi, Vestur-Skaftafellssýslu, sem liggja austan í Sólheimanesi, annars vegar Hölur, 19,1 ha., hins vegar Völlur, 4 ha., eins og þær eru afmarkaðar á uppdrætti á dskj. nr. 59 og 1. tl. kröfugerðar, séu í óskiptri sameign jarðanna í hlutföllunum 20 hundruð í hlut Sólheimatungu (2/3) og 9 hundruð í hlut Framness (1/3) og að landskipti spildnanna á milli jarðanna skuli fara fram í þeim hlutföllum.

Varakrafa:

3. Að viðurkennt verði gagnvart öllum stefndu að mörk sameiginlegra landspildna Sólheimatungu og Framness, Mýrdalshreppi, Vestur-Skaftafellsýslu, sem liggja austan í Sólheimanesi, annar vegar Hölur, 17,9 ha., og hins vegar Völlur, 4 ha., séu með eftirfarandi hætti, eins og þau eru dregin upp á uppdrætti á dskj. nr. 59:

a. Hölur. Úr hniptapunkti p9, p10, p24, p23, p25, p11, p12, p13, p14, p26, p27 og þaðan lína í hnitapunkt p9 aftur.
b. Völlur. Úr hnitapunkti p17, p18, p19, p20 og þaðan lína í hnitapunkt p17 aftur.

4. Að viðurkennt verði gagnvart stefndu (eigendur Framness) að sameiginlegar landspildur Sólheimatungu og Framness í Mýrdalshreppi, Vestur-Skaftafellsýslu, sem liggja austan í Sólheimanesi, annars vegar Hölur, 17,9 ha., og hins vegar Völlur, 4 ha., eins og þær eru afmarkaðar á uppdrætti á dskj. nr. 59 og 3 tl. kröfugerðar, séu í óskiptri sameign jarðanna í hlutföllunum 20 hundruð í hlut Sólheimatungu (2/3) og 9 hundruð í hlut Framness (1/3) og að landskipti spildnanna á milli jarðanna skuli fara fram í þeim hlutföllum.

Þrautavarakrafa:

5. Að ofangreind hlutföll séu til helminga á milli jarðanna og að landskipti spildnanna skuli fara fram í þeim hlutföllum.

Í öllum tilvikum er krafist málskostnaðar úr hendi þeirra stefndu er tekið hafi til varna, að skaðlausu samkvæmt málskostnaðarreikningi, auk virðisaukaskatts.

Stefndu, Ingibjörg Ásgeirsdóttir, Db. Margrétar Ásgeirsdóttur, Þröstur Óskarsson og Guðgeir Ásgeirsson krefjast sýknu af öllum kröfum stefnenda. Jafnframt krefjast þau greiðslu málskostnaðar úr hendi stefnenda.

Stefndu, Benedikt Bragason, Tómas Ísleifsson, Kristín Björnsdóttir, Andrína Guðrún Erlingsdóttir, Einar Guðni Þorsteinsson og Óskar Sigurður Þorsteinsson krefjast sýknu af kröfum stefnenda og greiðslu málskostnaðar að skaðlausu.

Aðrir stefndu hafa ekki tekið til varna í málinu. Á dskj. nr. 33 liggur frammi yfirlýsing stefndu Sigurðar Ásgeirssonar, Kristins Stefánssonar, Ástu Ósk Stefánsdóttur og Kjartans Stefánssonar, frá 24. mars 2003, um að þau fallist á kröfugerð stefnenda í væntanlegu dómsmáli og að þau muni ekki taka til varna í málinu. Þá liggur frammi í málinu, á dskj. nr. 38, yfirlýsing stefndu Kristínar Þorsteinsdóttur, Sigríðar Þorsteinsdóttur, Sigrúnar R. Þorsteinsdóttur, Hildigunnar Þorsteinsdóttur og Ólafs Þorsteinssonar, frá 19. júní 2003, vegna innbyrðis skipta á landi Framness og Sólheimatungu, sem þær jarðir hafi hlotið sameiginlega við landaskipti (sic) 1944. Í yfirlýsingunni segir m.a.: „Við teljum að girðing á norður mörkum þessa lands séu rétt mörk milli landsspildu sem eigendur Eystri-Sólheima eiga í Ytri –Sólheimum og lands sem Framnes og Sólheimatunga fengu sameiginlega í fyrrnefndum landsskiptum og liggur í Hölum sunnan nefndrar girðingar. Fyrrnefnd landsspilda norðan girðingarinnar er tilkomin vegna eignarhlutar Eystri-Sólheima í Ytri-Sólheimum. Þessi eignarhlutur er jafnan nefndur Ytri-Sólheimar III A. Þessi landsspilda úr Ytri-Sólheimum III A er nefnd Gjósta og Æsumýri og takmarkast svo af landamerkjum Ytri- og Eystri-Sólheima um Merkigil og Merkigilslæk sem eru óumdeild. Okkur er kunnugt um að fyrrnefndur jarðapartur sem nú er nefndur Ytri-Sólheimar III A er alls ekki úr Sólheimatungu (Ytri-Sólheimum V) eins og eigendur Framness hafa haldið fram í fyrri umfjöllun þessa máls. Dómsskjöl með héraðsdómsmáli nr. E.150/2002 bera þetta með sér. Við teljum að afi okkar, Ólafur H. Jónsson hafi selt Sigurði Ásgeirssyni, jörðina Ytri-Sólheima V, þann 17. júlí 1955 og ekkert undanskilið, hvorki land né hlunnindi. Við teljum því að okkur komi fyrrgreind innbyrðisskipti á Framnesi og Sólheimatungu ekki við...” Á dskj. nr. 39 staðfesta

ofangreind stefndu, utan stefnda Sigrún A. Þorsteinsdóttir, að þau muni ekki láta mál þetta til sín taka eða hafa uppi kröfur í því.

Máli þetta var munnlega flutt 22. júní 2004 um frávísunarkröfu stefndu, Benedikts Bragasonar, Tómasar Ísleifssonar, Kristínar Björnsdóttur, Andrínu Guðrúnar Erlingsdóttur, Einars Guðna Þorsteinssonar og Óskars Sigurðar Þorsteinssonar. Með úrskurði héraðsdóms 6. júlí 2004, var frávísunarkröfum stefndu hafnað.

Málsatvik:

Jörðin Sólheimar í Mýrdalshreppi er forn kirkjustaður og er elsti máldagi sem til er um kirkjuna frá 1179. Lengst af munu bæjarhúsin á Ytri Sólheimum hafa staðið við eina stétt. Er við það miðað, að land næst bæjunum hafi lengstum verið úrskipt.

Framlögð gögn í þessu máli bera með sér eftirfarandi eignayfirfærslur á jarðapörtum að Ytri Sólheimum:

- Með afsali 7. apríl 1900 hafi Vigfús Þórarinsson selt Guðmundi Þorbjarnarsyni austurjörð Ytri Sólheima. Er tekið fram að selt sé 21 ½ hundrað að fornu mati.
- Með afsali 8. apríl 1901 hafi Halldór Jónsson selt Guðmundi Þorbjarnarsyni hluta úr Ytri Sólheimum og er tekið fram að seldar séu 59 1/5 álnir að fornu mati. Tilgreint er í afsali að seldur sé hluti er hafi tilheyrt Dyrhólahreppi.
- Með afsali 2. október 1904 hafi Friðrik Björnsson selt Guðmundi Þorbjarnarsyni 4 hundruð að fornu mati í vesturjörð Ytri Sólheima.
- Með afsali 30. janúar 1905 hafi Sverrir Magnússon selt Erlingi Brynjólfssyni hluta úr Ytri Sólheimum. Að dýrleika er hið selda tilgreint 25 hundruð.
- Með afsali 24. nóvember 1914 hafi Guðmundur Þorbjarnarson selt Ólafi H. Jónssyni jarðeignir sínar að Sólheimum. Í afsali er hið selda tilgreint sem 17 hundruð 59 álnir að dýrleika í jörðinni Eystri Sólheimum og 14 hundruð og 60 álnir að dýrleika í Ytri Sólheimum.
- Með afsali 29. júní 1924 hafi Eyjólfur Ólafsson selt Ásgeiri Pálssyni jarðapart í Ytri Sólheimum. Er tekið fram að parturinn sé 7 og hálft hundrað að fornu mati og að í jarðabókinni frá 1922 sé parturinn tilgreindur sem Ytri Sólheimar III.
- Með afsali 17. júlí 1955 hafi Ólafur H. Jónsson selt Sigurði Ásgeirssyni eignarpart sinn í Ytri Sólheimum V.

- Með afsali 12. mars 1966 hafi Sigurður Ásgeirsson selt Stefáni Ásgeirssyni jarðeign sína Ytri Sólheima V, sem hafi verið hluti af Framnesi. Hafi sá hluti síðar fengið nafnið Sólheimatunga. Er tekið fram að jörðin hafi í fasteignamatsbók árið 1932 verið metin á 25 hundruð, en metin með býlinu Framnes samkvæmt millimati 1958 á 12.000.00 og þá nefnd Framnes II.
- Með kaupsamningi 19. júlí 1997 hafi Áslaug Kjartansdóttir, ekkja Stefáns Ásgeirssonar, selt stefnendum, Eyrúnu Sæmundsdóttur og Einari Þorsteinssyni, jörðina Ytri Sólheima V, nú nefnd Sólheimatunga. Er tekið fram að í fasteignamatsbók frá 1922 hafi jörðin verið metin 20 hundruð og í fasteignabók frá 1932 25 hundruð.

Samkvæmt endurriti úr úttektar- og virðingarbók Dyrhólahrepps, voru fimmtudaginn 11. maí 1944 staddir á Ytri Sólheimum úttektarmennirnir Stefán Hannesson frá Litla Hvammi, Þorlákur Björnsson frá Eyjarhólum og Kjartan L. Markússon frá Suður-Hvammi. Er tekið fram að Kjartan L. Markússon hafi verið skipaður formaður skiptanefndar með bréfi sýslumanns 8. apríl 1944. Úttektarmenn hafi verið mættir í þeim tilgangi að framkvæma skipti á slægjulandi (útslægjum) Ytri Sólheimajarða. Fram kemur, að með bréfi til sýslumanns 26. október 1943 hafi Sólheimabændur, þeir Ólafur Jónsson, Ásgeir Pálsson, Ísleifur Erlingsson og Maríus Einarsson óskað eftir að skipti færu fram. Viðstaddir með landskiptanefndinni 11. maí hafi verið ábúendur og eigendur Sólheimajarða, þeir Sæmundur Jónsson Sólheimahjáleigu, Sigurður Högnason, Ísleifur Erlingsson, Einar Einarsson, Óskar Hallgrímsson, Ásgeir Pálsson og Ólafur Jónsson Eystri Sólheimum. Hafi formaður skiptanefndar spurt viðstadda um það hvort landamerki milli Sólheimajarða og nærliggjandi jarða væru skýr og ágreiningslaus og hafi viðstaddir talið svo vera. Því næst hafi verið byrjað að mæla slægjulandið. Hafi mælingum verið haldið áfram fram á kvöld. Næsta dag hafi enn verið haldið áfram að mæla, en um kvöldið hafi verið ákveðið að fresta um hríð mælingum og landskiptum og hafi úttektarmenn þá farið heim til sín. Þann 26. júní 1944 hafi fyrrnefndir landskiptamenn komið að Sólheimum til að ljúka landskiptunum. Hafi þá allir hinir sömu Sólheimabændur verið viðstaddir. Hafi stærð slægjulandsins verið mæld þann dag allan, enda mælingum lokið þá um kvöldið. Næsta dag, eða 27. júní, hafi nefndarmenn unnið að því að reikna út landsstærð hverrar jarðar fyrir sig og hafi þá gert fyrstu tillögur sínar um landskipti.

Matsnefndarmenn hafi lokið skiptum að fullu 28. júní og hafi þeir allir verið samþykkir og sammála um niðurstöður skiptanna.

Í skiptagerðinni er tekið fram að Ísleifur Erlingsson (Sólheimum IV) hafi hlotið allar svokallaðar Botnáskar (Botnaskákar) sem liggi austan frá túni hans og nái austur að Hundagili. Er því svæði lýst nánar í endurriti. Í öðru lagi hafi Ísleifur fengið land upp í Sólheimanesi, allt samliggjandi. Vestast í því sé spilda afgirt að stærð 13600 m2 og sé vesturhlið girðingarinnar mark milli Ísleifs og Óskars Hallgrímssonar (Sólheimum VI). Að norðan takmarkist landið af uppblástursrofi en að austan séu mörk uppsett milli þessa lands og slægjuskákar er Æsumýri heiti, eign Ólafs Jónssonar Eystri Sólheimum. Það land nái síðan suður að svonefndu Skarði og takmarkist af því greinilega. Að vestan sé markið áður nefnd girðing og hluti af girðingu Sigurðar Högnasonar í Sólheimakoti.

Í sameiningu hafi Ásgeir Pálsson (Sólheimum III) og Ólafur H. Jónsson Eystri Sólheimum hlotið land allt austan í Sólheimanesi frá Nýbýlisgirðingu Ásgeirs og innúr að Merkjalæk. Halli því landi á móti suðaustri, en upp á háholtinu sé mark upp sett milli þessa lands og þess er Einar Einarsson hafi hlotið. Fyrir framan Skarð og vestan við áðurnefnt mark á holtinu hafi Einar Einarsson (Sólheimum II) fengið land niður að uppsettu marki í Langadal, sem liggi þvert yfir hann og sé milli Einars og Ásgeirs. Að vestan takmarkist land Einars efst af girðingu Sigurðar Högnasonar, síðan af uppsettu marki á háholtinu móti Sólheimahjáleigu og að sunnan af marki yfir Hrossaskjólsdal móti Óskari Hallgrímssyni (Sólheimum VI). Ennfremur hafi Einar fengið svonefndar Lágar vestast og syðst í Sólheimanesi. Takmarkist þær að austan af túngirðingu Ásgeirs og norðan af uppsettu marki milli hans og Sólheimahjáleigu. Ennfremur hafi Einar fengið svonefndar Dagmálaskákir er liggi fyrir vestan Kirkjubrekku Óskars. Þessu svæði er lýst frekar í endurriti. Tekið er fram að Ólafur Jónsson Eystri Sólheimum og Ásgeir Pálsson hafi fallist á að skipta sjálfir áður nefndu landi, sem liggi austan í Nesinu (land Sólheima III og V). Ólafur Jónsson eigi eftir jarðamati 1922 5 hundruð í Ytri Sólheimum, sem hann nytji sjálfur. Slægjulandi er honum hafi verið úthlutað sé svonefnd Æsumýri vestan við Merkigil, að fyrrnefndu marki milli hans og Ísleifs. Lambhúshóll og bali innan túngirðingar hjá Sæmundi og svonefnd Gjósta niður í Merkigil. Tekið er fram að áðurnefnt mark í Æsumýri sé fært 14 metra inn á Æsumýrarskák Ísleifs.

Eftir samkomulagi milli landskiptanefndar og Sólheimabænda hafi verið ákveðið að fresta til hausts uppgerð lands þess er tekið hafi verið úr högum til

ræktunar undanfarin ár og ákveðið að skipta landi til ræktunar til þeirra sem minna hafi tekið en sá sem tekið hafi mest. Undir framangreinda skiptagerð rita að Ytri Sólheimum 31. júlí 1944, úttektarmennirnir Kjartan L. Markússon, Stefán Hannesson og Þorlákur Björnsson. Einnig rita undir skiptagerðina Ólafur H. Jónsson, Einar Einarsson, Ásgeir Pálsson og Óskar Hallgrímsson.

Samkvæmt endurriti úr úttektar- og virðingarbók voru þriðjudaginn 21. nóvember 1944, staddir að Sólheimum landskiptanefndarmennirnir Kjartan L. Markússon og Þorlákur Björnsson til að mæla tún útsetur Sólheimabænda og til að mæla þeim út land til túnauka, sem enn höfðu hlutfallslega of litlar útsetur miðað við jarðarstærð. Stefán Hannesson hafi tilkynnt forföll og því hafi hann ekki verið mættur. Sigurður Högnason Sólheimakoti hafi girt úr högum og ræktað að mestu 25800 m2. Hafi hann tekið mest land í hlutfalli við jarðarstærð, eða sem næst 1700 m2 fyrir hvert jarðhundrað. Ásgeiri Pálssyni Framnesi (Sólheimar III og V) hafi verið mælt land fram í mýrar móanum suðaustur af Nesinu að stærð 40.000 m2 eða nokkru stærra en eftir réttu hlutfalli sökum þess hve rýrt það land hafi verið. Er síðan tekið fram hvaða landi Sæmundi Jónssyni Sólheimahjáleigu og Óskari Hallgrímssyni Sólheimum VI hafi verið úthlutað. Ísleifur Erlingsson Sólheimum IV hafi fengið 12000 m2 þar sem heiti Asnastaðir. Einar Einarsson Sólheimum II hafi fengið 12000 m2 þar sem heiti Gamlaból og Ólafur Jónsson Eystri Sólheimum hafi fengið inn með Halalæk mjög nálægt landi sínu 16000 m2 allt að því helmingi stærra land en honum hafi borið hlutfallslega, þar sem það land hafi virst lítt ræktanlegt, mýrarkennt og gróið upp úr aur. Í niðurlagi er tekið fram að við landskiptin hafi verið skipt eftir jarðamatinu frá 1922. Er skiptagerðin undirrituð að Suður-Hvammi 30. nóvember 1944 af Kjartani L. Markússyni.

Með bréfi 10. ágúst 1998 fóru stefnendur þess á leit við sýslumanninn í Vík, að sýslumaður myndi skipa skiptanefnd til að framkvæma skipti á því heimalandi jarðarinnar Sólheimatungu, er væri í sameign með jörðinni Framnesi. Í kjölfarið hlutaðist sýslumaður til um skipun skiptanefndar. Með bréfi formanns landskiptanefndar 8. nóvember 2000 er því lýst, að ekki hafi tekist samkomulag um eignarhlutföll, hvorki á landi eða túnum milli aðila og því hafi ekki náðst sættir þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir. Vísaði landskiptanefnd málinu því frá sér í samræmi við 3. mgr. 3. gr. landskiptalaga, nr. 46/1941. Samkvæmt endurriti úr landskipta- og landamerkjabók Vestur-Skaftafellssýslu, hélt sýslumaðurinn í Vík sáttafund á skrifstofu sinni miðvikudaginn 11. júlí 2001. Fundinn hélt sýslumaður með eigendum

Framness og Sólheimatungu í Mýrdalshreppi, vegna deilu um eignarhlutföll jarðanna í óskiptu landi þeirra. Er tekið fram að stefnendur hafi mætt vegna Sólheimatungu og að Einar Jónsson lögfræðingur hafi mætt vegna Framness. Fyrir lægi krafa eigenda Sólheimatungu um að þegar úrskiptu landi jarðanna úr Sólheimatorfu samkvæmt landskiptagerð frá 1944, yrði skipt í samræmi við fasteignamat frá 1922, þannig að Framnes (Ytri Sólheimar III) væru 9 hundruð en Sólheimatunga (Ytri Sólheimar V) væru 20 hundruð. Er tekið fram að krafa eigenda Framness væri að málið ætti ekki undir landskiptalög, með því að skipti á landinu hafi þegar farið fram árið 1944, en þeir væru þó viljugir til að leita sátta. Samkvæmt endurriti er fært til bókar að sýslumaður teldi, eins og málið lægi fyrir, að ekki væri grundvöllur fyrir frekari sáttatilraunum, en hins vegar lægi deiluefnið nokkuð ljóst fyrir, þannig að eigendur Framness teldu að skiptum hafi lokið með landskiptagerðinni frá 1944 og væru með tilteknar hugmyndir um hvernig hið úrskipta land ætti að skiptast á milli Ytri Sólheima III og V, auk hugmynda um hvernig skipta ætti óskiptu landi jarðanna úr Sólheimatorfunni allri. Eigendur Sólheimatungu teldu hins vegar að landi því, sem landskiptagerðin frá 1944 ætti við, hafi verið úthlutað sameiginlega til Ytri Sólheima III og V og vildu láta skipta því eftir eignahlutföllum í fasteignamati frá 1922, sem og óskiptu landi úr Sólheimatorfunni. Í niðurlagi fundagerðar er bókað að sættir gætu hugsanlega náðst. Hafi sýslumaður veitt aðilum frest í því skyni til 10. ágúst 2001 og ættu aðilar að skila inn sáttatillögu, er tæki á því landi sem úrskipt hafi verið 1944 til Ytri Sólheima III og V, burtséð frá skoðunum á því hver eignarhlutföll ættu að vera í óskiptu landi jarðanna í Sólheimatorfunni að öðru leyti.

Stefnandi, Einar Þorsteinsson, ritaði sýslumanninum í Vík bréf 8. ágúst 2001. Er tekið fram að á sáttafundinum í Vík 11. júlí 2001 hafi verið fallist á að leita frekari sátta. Eigendur Sólheimatungu hafi á fyrsta landskiptafundi boðið að óskiptu landi Sólheimatungu og Framness yrði skipt til helminga, þ.e. túnunum til helminga og öðru landi til helminga. Eigendur Sólheimatungu hafi fallist á að láta boð um slíkt standa en því aðeins að sátt tækist og að skiptum yrði lokið. Um óskipt land jarðanna færi hins vegar eftir ákvæðum laga. Stefnandi, Einar Þorsteinsson, ritaði sýslumanni enn bréf 25. júní 2001. Tekur stefnandi fram að landskipti hafi tvisvar verið gerð milli jarða í Ytri Sólheimatorfu, árið 1944. Þá hafi skipti verið framkvæmd af landskiptanefnd. Sýndist stefnanda einboðið að fara eftir jarðamati frá 1922 við skipti á milli lögbýlanna Sólheimatungu og Framness. Í jarðamatinu frá 1922 hafi jarðirnar verið metnar þannig að Ytri Sólheimar III, eða Framness, væru 9.0 hundruð og Ytri

Sólheimar V, eða Sólheimatunga væru 20.0 hundruð. Sýslumaðurinn í Vík ritaði eigendum Framness og Sólheimatungu bréf 4. september 2001 vegna deilu um eignarhlutföll í óskiptu landi jarðanna Framness og Sólheimatungu. Lýsti sýslumaður því yfir að þar sem sáttatilraunir hefðu ekki borið árangur, væri málinu vísað frá sem ósættu og aðilum vísað til Héraðsdóms Suðurlands með ágreining sinn.

Með bréfi 14. september 2001 til stefnenda, lýsa eigendur Framness því að þeir væru reiðubúnir til að leggja fram svohljóðandi sáttaboð til að leysa þann ágreining sem væri uppi varðandi legu og stærð jarðanna Framness og Sólheimatungu: „Hvorri jörð um sig tilheyri það úrskipt land sem nú er í vörslum eigenda hvorrar jarðar. Um hlutdeild í óskiptu landi Ytri-Sólheima fer að lögum." Hafi eigendur Framness sammælst um að leggja til sáttaboð til að deiluna mætti leysa, en það væri mat þeirra að sáttaboðið fæli í sér afsal á réttindum þeirra. Með ofangreindu tilboði væru eigendur Framness að bjóða fram til makaskipta kjarna jarðar sinnar, svokallaðan Bæjarstað, ræktað land og grasgefið, u.þ.b. 6 hektara að stærð, auk þess helming hlutdeildar sinnar í sandrækt að u.þ.b. sömu stærð, en væru að bjóðast til að taka í staðinn svokallaðar Hölur, að mestu gróið land en óhæft til ræktunar að miklu leyti vegna halla, enda hafi þar ekki verið ræktað. Stærð landsins í Hölum væri u.þ.b. 15 hektarar. Vakin er athygli á því að ekki væri víst að unnt væri að einskorða sakarefnið við ofangreinda deilu. Bæri þar fyrst að nefna að allt frá árinu 1965 hafi verið ljóst að skipti á óskiptu landi Sólheimajarða gætu ekki farið fram vegna deilna um stærðarhlutföll jarðanna, auk þess sem ýmsir ábúendur hafi tekið sér land af óskiptu, án samráðs við sameigendur eða formlegra skipta.

Við aðalmeðferð málsins gáfu m.a. skýrslu fyrir dómi Sigurður Ásgeirsson, Ólafur Þorsteinsson og Siggeir Ásgeirsson.

Sigurður Ásgeirsson kvaðst hafa eignast jörðina Sólheimatungu á árinu 1955. Er hann hafi keypt jörðina hafi ekkert verið undanskilið við söluna. Er undir Sigurð var borið dskj. nr. 60, kvað hann hnitapunkta sýna með réttum hætti afmörkun á spildu er bæri heitið Hölur. Kvað Sigurður svokallaða nýbýlisgirðingu Ásgeirs Pálssonar í Framnesi í upphafi hafa verið reista milli hnitapunkta p22 og p21. Hafi girðingin síðar verið færð og því ekki staðið á upphaflega staðnum í mörg ár. Girðingin hafi verið færð þegar girt hafi verið í kringum allt landið, en það hafi verið gert skömmu eftir landskiptin árið 1944. Hafi girðingar ýmsar verið komnar upp er Sigurður hafi keypt land sitt 1955 en vinna hafi verið í gangi við aðrar. Kvaðst Sigurður, ásamt föður sínum, Ásgeiri Pálssyni, hafa girt hina svokölluðu

nýbýlisgirðingu milli hnitapunkta p22 og p21. Hafi þeir feðgar talið sig hafa verið að afmarka Höl með girðingunni. Sigurður kvað engin skipti hafa átt sér stað á sameiginlegu landi Framness og Sólheimatungu eftir að vitnið hafi keypt jörðina Sólheimatungu. Þá kvaðst vitnið ekki hafa vitneskju um að slík skipti hafi átt sér stað fyrir þann tíma. Á dskj. nr. 58 kæmi fram að makaskipti hafi átt sér stað á svokallaðri Fiðlulág, annars vegar og Gjóstu og Æsumýri hins vegar. Fiðlulág hafi verið inni á Höl. Ekki hafi verið gengið frá þeim skiptum með formlegum hætti. Umrædd skipti hafi átt sér stað um leið og girðingar hafi verið reistar fljótlega eftir 1944.

Ólafur Þorsteinsson kvaðst telja að afi sinn, Ólafur Jónsson á Eystri Sólheimum, hafi nytjað svokallaða Fiðlulág. Skipti hafi farið fram á því landi og Gjóstu og Æsumýri er land hafi verið girt af eftir landskiptin 1944.

Vitnið Siggeir Ásgeirsson kvaðst telja að enn sæjust staurabrot sem merki eftir svonefnda nýbýlisgirðingu. Ef miðað væri við dskj. nr. 60 hafi nýbýlisgirðingin verið á milli hnitapunkta p26 og p27. Kvaðst vitnið þó kannast við að girðing hafi einhverju sinni verið milli hnitapunkta p21 og p22.

Dómarar héraðsdóms hafa gengið á vettvang ásamt aðilum og lögmönnum þeirra.

Málsástæður og lagarök stefnenda

Stefnendur byggja kröfur sínar í málinu á því að þeir hafi eignast jörðina Sólheimatungu með kaupsamningi 19. júlí 1997. Með landskiptagerðinni frá 11. maí 1944 hafi óskipt land, Hölur og Völlur, fallið til jarðanna Framness og Sólheimatungu. Umræddu landi sé nánar lýst í landskiptagerðinni og séu hnit á dskj. nr. 60 við hana miðuð. Krafa um skiptingu þess lands byggi á landskiptalögum nr. 46/1941, en við ákvörðun á hlutföllum hins úrskipta lands sé byggt á jarðamati frá 1922, sem landskiptalög miði við og stuðst hafi verið við um innbyrðis skiptingu á Sólheimatorfunni. Hlutur Ytri Sólheima III, nú Framness, sé í jarðamatinu metinn á 9,0 hundruð og Ytri Sólheima V, nú Sólheimatungu, sé metinn á 20,0 hundruð.

Verði ekki fallist á aðalkröfu stefnenda, sé gerð krafa um að hinu úrskipta landi verði skipt til helminga. Í því efni sé byggt á því að eigendur Framness hafi lýst sig reiðubúna að fallast á jafna hlutfallslega skiptingu á hina úrskipta landi.

Af hálfu stefnenda er byggt á landskiptalögum, nr. 46/1941, sérstaklega 3. mgr. 2. gr., jarðalögum, nr. 65/1976 og lögum um landamerki, nr. 41/1919.

Málsástæður og lagarök stefndu:

Stefndu Ingibjörg Ásgeirsdóttir, Db. Margrétar Ásgeirsdóttur, Þröstur Óskarsson og Guðgeir Ásgeirsson byggja á því að í framhaldi af sölu Sigurðar Ásgeirssonar á þeim jarðahluta er hafi fengið nafnið Sólheimatunga, til Stefáns Ásgeirssonar, hafi orðið til gagnkvæmur ábúðasamningur, eða „heiðursmannasamkomulag" um að þar væru tún og óskipt land metið að jöfnu, eða 50:50. Hafi ekkja Stefáns, Áslaug Kjartansdóttir, vísað til nefnds samkomulags í dskj. nr. 34. Stefán hafi reist íbúðarhús á jörðinni árið 1968, en hafi að öðru leyti búið með ábúendum Framness. Á árunum 1973 og 1975 hafi Ásgeir Pálsson og kona hans Kristín Tómasdóttir bæði fallið frá og hafi Siggeir Ásgeirsson þá tekið við búi. Skipti á dánarbúunum hafi ekki farið fram fyrr en árið 1986. Búskap hjá Siggeiri Ásgeirssyni hafi lokið á árinu 1987. Í fasteignamati frá árinu 1992 sé ræktað land Framness talið 30,2 hektarar, en Sólheimatungu 16 hektarar. Ástæða þess mismunar sé sú að tún frá Framnesi hafi verið skráð á Sólheimatungu. Þegar búskapur hafi lagst af í Sólheimatungu hafi þau á ný verið skráð á Framnes, án þess að skráningu túna á Sólheimatungu hafi verið breytt. Hafi Áslaug Kjartansdóttir vísað til þessa ruglings á dskj. nr. 34. Samkvæmt áðurnefndu „heiðursmannasamkomulagi" hafi Áslaug væntanlega gert ráð fyrir að helmingur eða 15 hektarar hafi tilheyrt Sólheimatungu.

Stefndu reisa sýknukröfu sína á því, að landskiptum milli jarðanna Framness og Sólheimatungu hafi lokið með landskiptagerðinni 1944 og séu eigendur jarðanna bundnir af þeim skiptum. Um þetta efni megi vísa til skiptagerðarinnar sjálfrar. Þar sem um sé að ræða meira en hálfrar aldar gamla gerð, verði að gera sérstaklega ríkar kröfur á hendur stefnendum um að þau sanni innihald skiptagerðarinnar og fullyrðingar um að skiptum hafi ekki lokið. Einföld yfirlýsing stefnenda þess efnis að skiptum sé ekki lokið, verði ekki talin nægileg gegn eindregnum mótmælum stefndu og orðanna hljóðan í skiptagerðinni.

Þá byggja stefndu sýknukröfu sína á því að við skiptin 1944 hafi vestari hluti svonefnds „Heimalands" fallið í hlut Framness. Árið 1999 hafi hluti landsins verið girtur af. Stefnandi, Einar Þorsteinsson, hafi einhliða og án samráðs við eigendur Framness, girt af hluta lands er hafi tilheyrt Framnesi, en á þeim tíma hafi staðið yfir tilraunir til landskipta. Yfirlýsing í kaupsamningi stefnenda og Áslaugar Kjartansdóttur, frá 19. júlí 1997, sem sé einhliða yfirlýsing seljanda um hið selda og vísan til ætlaðs samkomulags við eigendur Framness, sem og leiðrétting á samningnum, sé marklaus gagnvart stefndu, en seljandi hafi ekki getað selt meira en

hún hafi átt. Vakin sé athygli á því að stefnendur hafi ekki lagt fram afsal fyrir eignarhluta sínum í jörðinni Sólheimatungu. Óupplýst sé hver sé þinglýstur eigandi landsins skv. afsali. Til álita komi nauðsyn á samaðild Áslaugar Kjartansdóttur með stefnendum.

Af hálfu stefndu er því haldið fram, að sjálfstæður búskapur hafi ekki verið rekinn á jarðarparti Sólheimatungu síðan árið 1924, heldur hafi jörðin verið nytjuð af öðrum. Litlar sem engar jarðabætur hafi átt sér stað á jörðinni, né uppbygging. Hlutföll þau er stefnendur leggi til grundvallar séu því augsýnilega röng og grundvöllur fyrir þau ósannaður. Stefnendur byggi rétt sinn á kaupsamningi frá 19. júlí 1997, sem leiddur sé frá afsali 17. júlí 1955 til Sigurðar Ásgeirssonar. Endurriti af því afsali, sem fram komi á dskj. nr. 42 beri með sér, að tekið sé stimpilgjald af 21,2 hundruðum, en skjalið tilgreini að jörðin sé metin á 25 hundruð, samkvæmt fasteignamati frá 1932, en þá hafi verið liðin 23 ár frá því fasteignamati. Það renni enn stoðum undir að haldið hafi verið eftir 5 hundruðum og rennir jafnframt stoðum undir að fyrrgreind krafa um skipti í hlutföllunum 20,0 á móti 9,0 sé röng. Stefndu mótmæla alfarið að yfirlýsing stefndu á dskj. nr. 33 hafi einhverja þýðingu í málinu.

Um lagarök vísa stefndu til landskiptalaga, nr. 46/1941. Þá er vísað til 18. gr. laga nr. 91/1991, um meðferð einkamála, varðandi samaðild.

Stefndu Benedikt Bragason, Tómas Ísleifsson, Kristín Björnsdóttir, Andrína Guðrún Erlingsdóttir, Einar Guðni Þorsteinsson og Óskar Sigurður Þorsteinsson byggja í aðalatriðum sýknukröfu á því, að jarðeignir að Ytri Sólheimum hafi til forna verið metnar fornu mati. Í fasteignamati frá 1922 hafi verið byggt á nýju mati, sem sé haldið slíkum ágöllum að á því verði ekki byggt um skiptingu jarðarinnar. Við þá yfirfærslu hafi öll eignahlutföll raskast. Í fjölmörgum afsölum allt til þessa dags hafi hlutum úr jörðinni verið afsalað miðað við hið forna mat og skiptingu. Dæmi um það komi fram á dskj. nr. 12, 13, 14 og 15. Þannig hafi verið til staðar skipting jarðarinnar Ytri Sólheima í hlutföllum svo langt aftur verði rakið. Samkvæmt því og með hliðsjón af dómi Hæstaréttar frá árinu 1988, í dómasafni þess árs á bls. 683, skuli því aðeins styðjast við fasteignamatið frá 1922 að ekki sé til eldri skipting á dýrleika jarðanna. Hið forna mat hafi að auki verið notað milli eigenda með ýmsum hætti svo sem við ákvörðun prestmötu og skiptingu rekafjöru. Jörðin Ytri Sólheimar hafi áður fyrr að hálfu verið í eigu kirkjunnar. Hafi eigendur hins helmings jarðarinnar greitt kirkjunni í afgjöld 16 fjórðunga smjörs árlega. Skipting hafi farið eftir hinu forna mati. Eftir að landskiptalög, nr. 46/1941, hafi tekið gildi, hafi eigendur jarðarinnar leyst

prestmötukvöðina til sín og þannig eignast alla jörðina. Smjörfjórðungum hafi þá verið breytt í pund í hlutfallinu 1:10 og hafi bændur goldið fyrir kvöðina í þeim hlutföllum.

Stefnendur hafi lagt fram landskiptagerð frá 1944. Þeirri landskiptagerð hafi aldrei lokið og hún ekki verið samþykkt eða undirrituð af öllum eigendum jarðarinnar. Landskiptagerðin taki ekki til alls heimalandsins heldur hafi aðeins verið víxlað slægjuskákum á milli jarða til að gera land hverrar jarðar samfelldara en áður hafi verið. Í skiptagerðinni hafi verið tilgreint að skipt hafi verið eftir jarðamatinu frá 1922. Einnig hafi verið tekið fram að slægjuskákirnar hafi verið mældar. Þegar skiptagerðin sé lesin komi fram að landi tveggja jarðanna hafi ekki verið skipt. Unnt sé með mælingu loftmynda að sýna fram á að það land sem jarðirnar hafi fengið við þessi skipti, séu ekki í hlutfalli við jarðamatið frá 1922.

Enn hafi verið reynt að koma fram landskiptum árið 1960 en það hafi ekki tekist vegna ágreinings um hlutföll. Forsjármenn (sic) Sólheimahjáleigu hafi viljað nota matið frá 1922. Kröfugerð stefnenda á hendur öðrum eigendum Ytri Sólheimajarða en Framness sé með þeim hætti, að stefnendur virðist ætla að fá bindandi dóm um að jarðahlutfall fasteignamatsins frá 1922 verði grundvöllur að skiptum á jörðinni. Stefndu krefjist sýknu, enda telji þau að til grundvallar skiptingu Sólheimajarðarinnar í heild sinni beri að leggja hið forna mat og hina fornu skiptingu. Matið frá 1922 komi því aðeins til greina að ekki liggi fyrir skipting jarðarinnar samkvæmt eldri gögnum. Þau gögn liggi fyrir í dómum og eignaskiptagjörningum. Það sé og meginregla landskiptalaga að hafi eignarhlutföll breyst við endurmat við misjafna ræktun eða verklegar framkvæmdir þá breytist eigi fyrir það eignarhlutföll óskipts lands eða landsnytja. Samkvæmt þessu liggi fyrir ótvíræðar upplýsingar um eignarhlutföll Ytri Sólheimajarðarinnar frá fornu fari, sem leggja beri til grundvallar skiptum á jörðinni.

Jafnframt þessu sé sýknukrafa stefndu byggð á því að stefnendur hafi ekki sýnt fram á hvernig þeir hafi eignast sérstaklega óskipta hlutdeild í landspildunum tveimur sem kröfur þeirra lúti að, hvorki að því er varði staðsetningu eða stærð. Verði ekki annað séð en að stefnendur hafi ákveðið legu lands og stærð þess að geðþótta. Minnt sé á að í fasteignamatinu frá 1922 séu jarðir Ytri Sólheimatorfunnar vantaldar og hafi stefnendur ekki gert grein fyrir því á hvern hátt því mati verði beitt við skiptingu jarðarinnar. Óbreytt verði það ekki lagt til grundvallar.

Stefndu vísa til landskiptalaga, nr. 46/1941 og til eignarréttarákvæðis stjórnarskrárinnar.

Niðurstaða:

Í máli þessu verður fyrst fyrir að taka afstöðu til þess hvort skiptagerðin frá 11. maí 1944 hafi falið í sér landskipti á grundvelli landskiptalaga, nr. 46/1941. Samkvæmt 1. gr. laga nr. 46/1941 geta komið til skipta eða endurskipta eftir lögunum, að nokkru eða öllu leyti, heimalönd sveitajarða og afréttarlönd, sem jöfnum höndum eru notuð til vetrarbeitar, tún, sáðreitir, engi, landsnytjar aðrar og hlunnindi svo og mannvirki, sem tvö eða fleiri býli hafa eða hafa áður haft til samnota. Fyrir skiptum eru sett skilyrði í 1. – 3. tl. 1. gr. laganna. Samkvæmt 2. tl. geta allir hlutaðeigandi eigendur beiðst skipta. Samkvæmt 4. gr. laganna skal sýslumaður kveða til oddamann til skiptagerða. Skal hann vera formaður matsmanna, stýra skiptum og annast bókun skiptagerðar. Skiptagerðin frá 11. maí tilgreinir sérstaklega að Sólheimabændur, þeir Ólafur Jónsson, Ásgeir Pálsson, Ísleifur Erlingsson og Marius Einarsson hafi með bréfi 26. október 1943, óskað eftir því við sýslumann að skipti færu fram. Í kjölfar þess skipaði sýslumaður Kjartan L. Markússon frá Suður-Hvammi, formann skiptanefndar, en bréf þess efnis ritaði sýslumaður 8. apríl 1944. Þessar ráðstafanir bera þess glögg merki, að farið hafi verið með beiðni Sólheimabænda í samræmi við lög nr. 46/1941. Er í skiptagerðinni tilgreint að auk Kjartans hafi úttektarmenn Dyrhólahrepps einnig komið að skiptagerðinni, en framangreind 4. gr. laga nr. 46/1941 tiltekur úttektarmenn matsmenn hvern í sínu umdæmi. Þegar til þessa er litið eru engin efni til annars en að miða við að skiptagerðin frá 11. maí 1944 hafi falið í sér landskipti að Ytri Sólheimum, sem farið hafi fram á grundvelli laga nr. 46/1941.

Á því hefur m.a. verið byggt af hálfu stefndu að skiptagerðin hafi ekki öðlast gildi, þar sem hún hafi ekki verið undirrituð af öllum hlutaðeigandi, þ. á m. öllum landeigendum að Ytri Sólheimum. Samkvæmt 14. gr. laga nr. 46/1941 skal skiptagerð rita í bók, er sýslumaður löggildi og skal henni þinglýsa. Að öðru leyti kveða lögin ekki á um form skiptagerða. Um slíkar skiptagerðir kann að ríkja slíkur ágreiningur að þær verði bornar undir dómstóla til ógildingar í framhaldi af skiptum. Í ljósi þessa eðlis skiptagerða verður ekki talið að þær þurfi að undirrita af hálfu landeigenda til að þær öðlist gildi. Um gildi skiptagerðarinnar að öðru leyti er tekið fram, hún var færð í úttekar- og virðingarbók Dyrhólahrepps og að henni hefur ekki verið skotið til yfirmats skv. 6. gr. laga nr. 46/1941 eða dómsmál höfðað til ógildingar hennar.

Liggur þá næst fyrir að leysa úr hvort með framangreindri landskiptagerð hafi óskipt land, Hölur og Völlur, fallið til jarðanna Sólheimatungu og Framness, svo sem stefnendur halda fram og byggja kröfugerð sína á og hvort stefnendum hafi tekist sönnun um að það land sé réttilega afmarkað með þeim hætti er stefnendur miða dómkröfur sínar við á dskj. nr. 60. Í landskiptagerðinni frá 1944 greinir m.a.: „Í sameiningu hlutu þeir Ásgeir Pálsson (Sólheimar III) og Ólafur Jónsson Eystri-Sólheimum land allt austan í Sólheimanesi frá Nýbýlisgirðingu Ásgeirs og innúr að merkjalæk. Hallar þessu landi mót suðaustri, en upp á há-holtinu er mark sett upp milli þessa lands og þess er Einar Einarsson hlaut." Stefnendur miða við, að land það er ber heitið Hölur og afmarkast á uppdrætti á dskj. nr. 60 af punktum merktum p9, p10, p24, p23, p25, p11, p12, p13, p14, p21, p22 og þaðan lína í hnitapunkt p9 aftur, tilgreini land það er skiptagerðin miðar við sem það land er Ásgeir Pálsson og Ólafur Jónsson hafi hlotið í sameiningu. Fyrst er til að taka, að þeir eigendur Framness er halda uppi vörnum í málinu, stefndu Ingibjörg Ásgeirsdóttir, Db. Margrétar Ásgeirsdóttur, Þröstur Óskarsson og Guðgeir Ásgeirsson, hafa með bréfi 14. september 2001 viðurkennt að land í Hölum, um 15 hektara að stærð, sé að mestu gróið land en óhæft til ræktunar að miklu leyti vegna halla, enda hafi þar ekki verið ræktað. Fær sú lýsing samræmst landi er stefnendur afmarka sem Höl á dskj. nr. 60, en efni þessa bréfs hefur þýðingu um úrslit í ljósi 1. mgr. 50. gr. laga nr. 91/1991. Þá er litið til þess að aðrir eigendur Framness, stefndu Sigurður Ásgeirsson, Kristinn Stefánsson, Kjartan Stefánsson og Ásta Ósk Stefánsdóttir, hafa öll lýst yfir að þau fallist á kröfugerð stefnenda, en þinglýsingavottorð fyrir Framnes ber með sér að þessi stefndu séu eigendur samtals að 33,35% eignarhluta í jörðinni. Um gildi þessarar yfirlýsingar fer eftir 1. mgr. 50. gr. laga nr. 91/1991. Einnig er til yfirlýsingar á dskj. nr. 38 að líta, þar sem eigendur Eystri Sólheima og þess svæðis norður af Höl er nefnt hefur verið Ytri Sólheimar IIIA., eða Gjósta og Æsumýri, telja að girðing á norðurmörkum þess lands sem liggi í Hölum séu rétt mörk milli landspildu Eystri Sólheima í Ytri Sólheimum og lands sem Framnes og Sólheimatunga fengu sameiginlega í landskiptunum 1944. Loks er til þess að líta, að svæði það sem nefnt hefur verið Hölur, er austan í Sólheimanesi og hallar í suðaustur, svo sem tekið er fram í landskiptagerðinni. Merkjalækur afmarkar spildu þessa við norðausturhlið, svo sem tekið er fram í skiptagerðinni. Hnitapunktar á dskj. nr. 60, merktir sem p10, p9 og áfram að p27 eða p22 fylgja línu sem liggur um hrygg Sólheimanessins og hallar svæðið því austan við allt á móti suðaustri. Er það því niðurstaða dómsins, að

merkjalína í hnitapunktum frá p9, p10, p24, p25, p11, p12, p13 og p14 samrýmist þeirri lýsingu er landskiptagerðin gefur á því svæði er Ásgeir Pálsson og Ólafur Jónsson hafi hlotið í sameiningu. Stefnendur hafa með línu á milli hnitapunktanna p24, p23 og p25, á nyrðri hluta spildunnar, ákveðið að gera ekki kröfu um að fleyglaga spilda sé innan þessa svæðis. Stefnendum er heimilt að haga kröfugerð sinni með þessum hætti, en fyrir slíku afsali á kröfum finnst ekki stoð í eignarheimildum í málinu.

Stefnendur hafa miðað kröfur sínar á syðri jaðri þessa svæðis aðallega við hnitapunkta á dskj. nr. 60 milli p21 og p22, en til vara við línu á milli hnitapunktanna p26 og p27. Samkvæmt landskiptagerðinni frá 1944 liggur hið umdeilda svæði frá svokallaðri nýbýlisgirðingu Ásgeirs. Sigurður Ásgeirsson kvaðst hafa reist þá girðingu með föður sínum Ásgeiri Pálssyni. Hefur Sigurður staðfastlega haldið því fram að girðingin hafi í upphafi verið á milli hnitapunkta sem eru merktir sem p21 og p22 á dskj nr. 60. Vitnið Siggeir Ásgeirsson kvaðst einnig vita til þess að girðing hafi einhverju sinni verið á þeim stað. Á vettvangi sáust þess augljós merki, að girðing hafði einhverju sinni verið á milli hnitapunktanna p26 og p27, en nokkuð var um gömul staurabrot og gamlan gaddavír á þessum stað. Hins vegar sáust engin sambærileg merki um girðingu milli punktanna p21 og p22. Þrátt fyrir staðfastan framburð Sigurðar Ásgeirssonar þykir dóminum varlegra að miða staðsetningu nýbýlisgirðingarinnar við hin skýru ummerki, enda ekki loku fyrir það skotið, hafi girðing einhverju sinni verið milli hnitapunkta p21 og p22, að hún hafi verið færð áður tekið var til við skiptin á árinu 1944. Samkvæmt þessu hafa stefnendur í 3. tl. í varakröfu sinni afmarkað svæðið Höl réttilega, sem það svæði er Ásgeir Pálsson og Ólafur Jónsson hlutu sameiginlega í landskiptagerðinni 1944 og er talið hafa verið austan í Sólheimanesi. Miðast Hölur því við eftirfarandi hnitapunkta: Úr hnitapunkti p9, p10, p24, p23, p25, p11, p12, p13, p14, p26, p27 og þaðan lína í hnitapunkt p9 aftur.

Síðar í landskiptagerðinni segir: „Ásgeiri Pálssyni Framnesi (Sólheimar III og V) var mælt land fram i myrar móanum suðaustur af Nesinu að stærð 40.000 ferm.. eða nokkru stærra en eftir réttu hlutfalli sökum þess hve rýrt það land er." Stefnendur miða kröfugerð sína við að umrædd lýsing svari til þess lands sem nefnt hefur verið Völlur, og á dskj. nr. 60 fært inn miðað við hnitapunkta p17, p18, p19, p20 og lína aftur í p17. Spildan svarar til þess að vera 40.000 m2 að stærð, eða 4 hektarar. Er hún sérstaklega afmörkuð á þessu svæði og hefur verið tekin til ræktunar, en landi

umhverfis hana hefur ekki verið bylt eða það tekið til ræktunar. Er þessi spilda suðaustur af Sólheimanesi. Svarar hún til þeirrar lýsingar er landskiptagerðin gefur á því landi er Ásgeir Pálsson fékk út mælt með landskiptagerðinni og ekki öðru landi til að dreifa í því sambandi, svo sem vettvangsganga bar með sér. Verður því fallist á með stefnendum að svæðið Völlur sé réttilega afmarkað á dskj. nr. 60 miðað við hnitapunkta er áður er lýst.

Samkvæmt öllu framansögðu er það niðurstaða dómsins, að kröfugerð stefnenda á dskj. nr. 59 verði tekin til greina með þeim hætti, að viðurkennt er að mörk sameiginlegra landspildna Sólheimatungu og Framness, Mýrdalshreppi, Vestur-Skaftafellssýslu, sem liggja austan í Sólheimanesi, annars vegar Hölur, 17,9 ha., og hins vegar Völlur, 4 ha., eru með eftirfarandi hætti:

a. Hölur. Úr hnitapunkti p9, p10, p24, p23, p25, p11, p12, p13, p14, p26, p27 og þaðan lína í hnitapunkt p9 aftur.

b. Völlur. Úr hnitapunkti p17, p18, p19, p20 og þaðan lína í hnitapunkt p17 aftur.

Með 2. og 4. tl. í dómkröfum gera stefnendur kröfu um viðurkenningu á að sameiginlegar landspildur Sólheimatungu og Framness, Hölur og Völlur, séu í óskiptri sameign þeirra jarða í hlutföllunum 20 hundruð í hlut Sólheimatungu og 9 hundruð í hlut Framness og að landskipti spildnanna á milli jarðanna skuli fara fram í þeim hlutföllum. Skiptagerðin frá 1944 mælir fyrir um að Ásgeir Pálsson, vegna Sólheima III og Ólafur Jónsson, vegna Eystri Sólheima, hafi í sameiningu hlotið það landsvæði er hefur verið skilgreint sem Hölur og að Völlur hafi runnið sameiginlega undir Sólheima III og Sólheima V, en báðar þær jarðir hafi verið í eigu Ásgeirs. Verður því við það miðað að land þetta sé óskipt. Þær eignarheimildir er fyrir liggja í málinu miða við, að Sólheimar III hafi síðar orðið Framnes og að Sólheimar V hafi síðar orðið Sólheimatunga. Aðilar máls þessa hafa ekki gert ágreining um að Ólafur Jónsson hafi látið hið sameiginlega land Höl fylgja við sölu á Sólheimum V, eða Sólheimatungu, til Sigurðar Ásgeirssonar 17. júlí 1955. Þá verður við það miðað að Völlur hafi tilheyrt þessum jörðum sameiginlega, þó svo landskiptagerðin miði við að Ásgeir Pálsson hafi verið skráður bæði fyrir Ytri Sólheimum III og Ytri Sólheimum V.

Í 2. gr. laga nr. 46/1941 er lögbundið það mat er verði lagt til grundvallar skiptum samkvæmt landskiptalögum. Í málinu hafa ekki verið færð fram haldbær rök fyrir því að við landskipti samkvæmt landskiptalögum nr. 46/1941 sé eða hafi verið

heimilt að miða við annan skiptagrundvöll en þar kemur fram. Samkvæmt 1. mgr. 2. gr. skal skipta eftir jarðamati frá árinu 1861, þar sem því verði við komið. Séu í því jarðamati tvær eða fleiri jarðir metnar í einu lagi til dýrleika, en aðgreint mat þeirra að finna í jarðatali Johnsen frá 1847, skuli það þá nota. Verði hvorugu þessu mati við komið skuli fara eftir fasteignabók frá 1922, eða síðari fasteignabókum, þó þannig að ávallt verði notað hið elsta jarðamat, sem við verður komið. Grein þess ber er skýra þannig að ekki verði miðað við eldri möt en jarðamatið frá 1861 eða jarðatal Johnsen frá 1847. Með tilvitnaðri 2. gr. laga nr. 46/1941 er lögbundið það mat er verði lagt til grundvallar skiptum. Jarðamati frá 1861 verður ekki komið við í þessu máli, þar sem viðkomandi jarðir eru ekki metnar þar með aðgreindum hætti. Sama á við um jarðatal Johnsen frá 1847. Á dskj. nr. 4 liggur fyrir afrit úr fasteignabók frá 1922, sem öðlaðist gildi 1. apríl 1922. Á bls. 215 er kveðið á um landverð að Ytri Sólheimum í Dyrhólahreppi. Er tekið fram, að landverð Sólheimahjáleigu sé 20 í hundruðum króna, landverð Ytri Sólheima I (Sólheimakots) sé 15 í hundruðum króna, landverð Ytri Sólheima II sé 20 í hundruðum króna, landverð Ytri Sólheima III sé 9 í hundruðum króna, landverð Ytri Sólheima IV sé 30 í hundruðum króna, landverð Ytri Sólheima V sé 20 í hundruðum króna og að landverð Ytri Sólheima VI sé 15 í hundruðum króna. Jarðamat þetta er skýrt og hefur legið til grundvallar landskiptunum 1944, svo sem tekið er fram í landskiptagerðinni sjálfri. Hafa úrskipti á óskiptu landi milli jarðanna 1944 því tekið mið af þessum hlutföllum og Hölur og Völlur því fallið til jarðanna í þessum sömu hlutföllum. Svo sem áður er rakið miða stefnendur kröfugerð sína við fasteignabókina frá 1922. Fellur kröfugerð stefnenda að ótvíræðum ákvæðum laga nr. 46/1941, og hefur dómurinn, svo sem mál þetta er lagt fyrir, ekki við aðrar heimildir að styðjast til að mæla fyrir um annars konar skiptagrundvöll á þessum tilteknu spildum. Er þá ekki litið til eða tekin afstaða til skiptagrundvallar að Ytri Sólheimum að öðru leyti. Verður kafa stefnenda því tekin til greina eins og hún er fram sett. Samkvæmt því er viðurkennt að sameiginlegar landspildur Sólheimatungu og Framness, Hölur og Völlur, séu í óskiptri sameign þessara jarða í hlutföllunum 20 hundruð í hlut Sólheimatungu og 9 hundruð í hlut Framness og skulu landskipti spildnanna á milli jarðanna fara fram í þeim hlutföllum.

Engir annmarkar eru á aðild þessa máls af hálfu stefnenda.

Um árabil hefur ríkt ágreiningur að Ytri Sólheimum um innbyrðis skipti á landi. Hefur áður verður gerður reki að því að fara með slík ágreiningsmál fyrir dómstóla án þess að árangur hafi borið. Er hér um verulega hagsmuni að ræða fyrir

deiluaðila, en not af landi þurfa að vera eigendum hagfelld. Með hliðsjón af þessu, vafa um landamerki á syðri jaðri þeirrar landspildu og ber heitið Hölur, þess að málatilbúnaður stefnenda var í upphafi ekki svo glöggur og skýr sem skyldi og með vísan til 3. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 telur dómurinn rétt að hver aðili beri sinn kostnað af málinu, en stefnendur hafa ekki gert grein fyrir öðrum kostnaði á málskostnaðaryfirliti en vinnu lögmanns stefnenda og aksturskostnaði hans.

Af hálfu stefnenda flutti málið Óskar Sigurðsson héraðsdómslögmaður, en af hálfu stefndu Ingibjargar Ásgeirsdóttur, Db. Margrétar Ásgeirsdóttur, Þrastar Óskarssonar og Guðgeirs Ásgeirssonar flutti málið Bjarni S. Ásgeirsson hæstaréttarlögmaður. Af hálfu stefndu Benedikts Bragasonar, Tómasar Ísleifssonar, Kristínar Björnsdóttur, Andrínu Guðrúnar Erlingsdóttur, Einars Guðna Þorsteinssonar og Óskars Sigurðar Þorsteinssonar flutti málið Ragnar Aðalsteinsson hæstaréttarlögmaður.

Dóm þennan kveður upp Símon Sigvaldason héraðsdómari sem dómsformaður, ásamt meðdómsmönnunum Guðmundi Lárussyni bónda og Karli Axelssyni hæstaréttarlögmanni.

D ó m s o r ð:

Viðurkennt er að mörk sameiginlegra landspildna Sólheimatungu og Framness, Mýrdalshreppi, Vestur-Skaftafellssýslu, sem liggja austan í Sólheimanesi, annars vegar Hölur, 17,9 ha., og hins vegar Völlur, 4 ha., eru eftir línu, sem ákveðin er á eftirfarandi hátt:

a. Landspildan Hölur afmarkast á eftirfarandi hátt: Úr hnitapunkti 584422 norður og 7041158 austur (p9) í hnitapunkt 584504 norður og 7041572 austur (p10), þaðan í hnitapunkt 584552 norður og 7041560 austur (p24), þaðan í hnitapunkt 584517 norður og 7041405 austur (p23), þaðan í hnitapunkt 584614 norður og 4041546 austur (p25), þaðan í hnitapunkt 584699 norður og 7041532 austur (p11), þaðan í hnitapunkt 584750 norður og 7041433 austur (p12), þaðan í hnitapunkt 584788 norður og 7041393 austur (p13), þaðan í hnitapunkt 584809 norður og 7041282 austur (p14), þaðan í hnitapunkt 584445 norður og 7040779 austur (p26), þaðan í hnitapunkt 584326 norður og 7040834 austur (p27) og þaðan lína í hnitapunkt 584422 norður og 7041158 austur aftur (p9).

b. Landspildan Völlur afmarkast á eftirfarandi hátt. Úr hnitapunkti 584431 norður og 7039981 austur (p17), þaðan í hnitapunkt 584561 norður og 7039901 austur (p18), þaðan í hnitapunkt 584441 norður og 7039706 austur (p19), þaðan í hnitapunkt 584279 norður og 7039734 austur (p20) og þaðan lína í hnitapunkt 584431 norður og 7039981 austur aftur (p17).

Viðurkennt er að sameiginlegar landspildur Sólheimatungu og Framness, í Mýrdalshreppi, Vestur-Skaftafellssýslu, landspildurnar Hölur og Völlur, séu í óskiptri sameign þessara jarða í hlutföllunum 20 hundruð í hlut Sólheimatungu og 9 hundruð í hlut Framness og skulu landskipti spildnanna á milli jarðanna fara fram í þeim hlutföllum.

Málskostnaður fellur niður.

Símon Sigvaldason

Guðmundur Lárusson Karl Axelsson

Eftirfarandi nýtt málsskjal var lagt fram til Héraðsdóms Suðurlands af stefndu Eyrúnu Sæmundsdóttur ofl.
Áður hafði þetta skjal verið lagt fram af stefnendum:

Nýtt nr. málsskjals	**Efni málsskjals**	**Fyrra nr. málsskjals**	**Samanber bls.**
109	Túnkort	87	414-418

SÝSLUMAÐURINN VÍK Í MÝRDAL

Skiptavottorð

Við skipti þann 21. maí 2001 á dánarbúi hjónanna Þorsteins Jónssonar, kt. 290311-4119, er lést þann 5. 07. 1995, og Valgerðar Sigríðar Ólafsdóttur, kt. 211208-4499, er lést þann 9. 10. 2000 komu fasteignir þeirra eftirtaldar að jöfnu í hlut barna þeirra, Sigríðar kt.220441-2299, Sigrúnar R. kt. 260245-3179, Hildigunnar kt. 020246-3249, Kristínar kt.120348-3379, og Ólafs kt. 180450-4919, öll Þorsteinsbörn.

Eystri-Sólheimar, Mýrdalshreppi, jörð og hlunnindi, 1/3 ræktunar og 2/3 íbúðarhúss

Ytri-Sólheimar 3a, jörð og reki.

Einnig hlutabréf hinna látnu í Eimskipafélagi Íslands h.f., og innistæður í Búnaðarbanka Íslands h.f.

Vík í Mýrdal, 3. júlí 2001

Sigurður Gunnarsson

Vík, 22.07.2003
Staðfest endurrit

LAND					2				
HLUNNINDI					33				
ÍBÚÐARHÚS	1917		100 M3			ÁBÚANDI	7920-4110	SIGURFINNUR KETILSSON	

8507 DYRHÓLAHREPPUR — SÍÐA 1125 — SKRÁNING OG MAT FASTEIGNA 1970:

SKRÁNING		LÝSING EIGNA			FASTEIGNAMAT		EIGENDUR OG ÁBÚENDUR			AFGJ.K. VERÐM. Í ÞÚS.
HEITI EIGNAR MATSÞÆTTIR	NÚMER EIGNAR	BYGGINGARÁR	EFNI	STÆRÐIR	MATSÞ. Í ÞÚS.	SAMTALS Í ÞÚS.	UMRÁÐA-RÉTTUR	NAFN NÚMER	NAFN	
ÍBÚÐARHÚS		1968	TIMBUR	312 M3	620					
ÚTIHÚS					59	854				
DYRHÓLAR VESTRI	8507-18400									
TÚN							EIG AN AB	1599-4002	DYRHÓLAHREPPUR	
LAND				4.0 HA	33					
HLUNNINDI					52					
ÍBÚÐARHÚS		1939			2					
ÚTIHÚS				M3	10					
					32	129				
EYJARHÓLAR	8507-20000									
TÚN							EIG OG AB	9670-3864	ÞÓRLÁKUR BJÖRNSSON	
LAND				25.5 HA	195					
HLUNNINDI					120					
ÍBÚÐARHÚS		1938	STEYPT		3					
ÚTIHÚS				330 M3	181					
					77	576				
EYSTRI-SÓLHEIMAR	8507-22000									
TÚN							EIG OG AB	9746-6424	ÞORSTEINN JONSSON	
LAND				11.5 HA	111					
HLUNNINDI					165					
ÍBÚÐARHÚS		1951	STEYPT		10					
ÚTIHÚS				670 M3	741					
					126	1.153				
FELL	8507-24000									
TÚN							EIG AN AB	7349-3706	RIKISSJÓÐUR	
LAND				16.5 HA	184					
ÚTIHÚS					186					
					316	686				
ÍBÚÐARHÚS SUNARBÚST	8507-24001									
LAND							LANDEIG	7349-3706	RIKISSJÓÐUR	
HÚS				1200 M2	1					
		1930	STEYPT	370 M3	245	246	EIG MANNV	5140-6397	JÓN HALLGRÍMSSON	
FRAMNES	8507-26000									
TÚN							EIG OG AB	0675-2144	ÁSGEIR PÁLSSON	
LAND				30.0 HA	254		EIG OG AB	7547-2242	SIGGEIR ÁSGEIRSSON	
HLUNNINDI					143		EIG AN AB	7839-1316	SIGURÐUR ÁSGEIRSSON	
ÍBÚÐARHÚS		1936	STEYPT		10					
ÚTIHÚS				230 M3	152					
					710	1.269				

Hdsk. 112 470

15/1 '07 FASTEIGNAMAT RÍKISINS

TÚN				29.5 HA	264				KRISTJÁN BJARNASON	
LAND					187					
HLUNNINDI					10					
ÍBÚÐARHÚS		1926	STEYPT	540 M3	298					
ÚTIHÚS					437	1.196				

3507 DYRHÓLAHREPPUR — SÍÐA 1127 — SKRÁNING OG MAT FASTEIGNA 1970:

SKRÁNING		LÝSING EIGNA			FASTEIGNAMAT		EIGENDUR OG ÁBÚENDUR			AFGJ.K. VERÐM. Í ÞÚS.
HEITI EIGNAR MATSÞÆTTIR	NÚMER EIGNAR	BYGGINGARÁR	EFNI	STÆRÐIR	MATSÞ. Í ÞÚS.	SAMTALS Í ÞÚS.	UMRÁÐA-RÉTTUR	NAFN NÚMER	NAFN	
ÞRI-SÓLHEIMAR 1	8507-38000						EIG OG AB	2207-7597	ERLINGUR SIGURÐSSON	
TÚN				25.0 HA	198					
LAND					121					
HLUNNINDI					10					
ÍBÚÐARHÚS		1938-54		310 M3	274					
ÚTIHÚS					538	1.141				
ÞRI-SÓLHEIMAR 2	8507-40000						EIG OG AB	9734-4248	ÞORSTEINN EINARSSON	
TÚN				24.5 HA	199		EIG AN AB	0880-2904	AUÐUR JÓNA MARIUSARD	
LAND					198					
HLUNNINDI					10					
ÍBÚÐARHÚS		1945	STEYPT	400 M3	243					
ÚTIHÚS					708	1.358				
ÞRI-SÓLHEIMAR 3	8507-42000						EIG OG AB	4827-3270	ISLEIFUR ERLINGSS	
TÚN				30.0 HA	242					
LAND					198					
HLUNNINDI					10					
ÍBÚÐARHÚS		1950	HLAÐIÐ	375 M3	415					
ÚTIHÚS					458	1.323				
KAPELLA	8507-42001						EIG MANNV	-	KAPELLUSJ SÓLHEIMAKAP	
HÚS		1960	HLAÐIÐ	273 M3	181	181				
KETILSSTAÐIR 1A	8507-44000						EIG OG AB	4729-6544	INGÓLFUR KETILSSON	
TÚN				24.0 HA	206		EIG AN AB	7349-3706	RÍKISSJÓÐUR	
LAND					99					
ÍBÚÐARHÚS		1940	STEYPT	150 M3	116					
ÚTIHÚS					484	905				
BARNASKÓLI	8507-44001						EIGANDI	7349-3706	RÍKISSJÓÐUR	
LAND				2.4 HA	26		EIG MANNV	1599-4002	DYRHÓLAHREPPUR	
HÚS		1967	STEYPT	1490 M3	3.649	3.675	EIG MANNV	4451-8007	HVAMMSHREPPUR	
KETILSSTAÐIR 2	8507-46000						EIG OG AB	5183-3228	JÓN STEFÁN SIGURÐSSON	
TÚN				29.5 HA	273		EIG OG AB	8819-1218	SÆMUNDUR SALOMONSSON	
LAND					110		EIG AN AB	7349-3706	RÍKISSJÓÐUR	
ÍBÚÐARHÚS		1959	STEYPT	600 M3	665					
ÚTIHÚS					728	1.776				

FASTEIGNAMAT RÍKISINS 15/1 07

Hdskj. 112 471

SKRÁNING		LÝSING EIGNA			FASTEIGNAMAT		EIGENDUR OG ÁBÚENDUR			AFGJ.K. VERÐM. Í ÞÚS.
HEITI EIGNAR MATSÞÆTTIR	NÚMER EIGNAR	BYGGINGARÁR	EFNI	STÆRÐIR	MATSÞ. Í ÞÚS.	SAMTALS Í ÞÚS.	UMRÁÐA-RÉTTUR	NAFN NÚMER	NAFN	
SOLHEIMAHJALEIGA	8507-66000			27.0 HA	226		EIG OG AB	8816-6868	SÆMUNDUR JONSSON	
TUN					121		EIG AN AB	8897-0438	TOMAS JONSSON	
LAND					10		EIG AN AB	-	SIGRIÐUR JONSDOTTIR	
HLUNNINDI					997		EIG AN AB	1842-2700	EINAR ÞORSTEINSSON	
IBUÐARHUS		1959	STEYPT	500 M3	88					
IBUÐARHUS		1939	STEYPT	200 M3	566	2.008				
UTIHUS										
SOLHEIMATUNGA	8507-69500						EIG OG AB	8332-8738	STEFAN ASGEIRSSON	
IBUÐARHUS		1968	STEYPT	310 M3	690	690				
STEIG	8507-70000						EIG OG AB	8524-8308	STIGUR GUÐMUNDSSON	
TUN				35.0 HA	285		EIG AN AB	6879-7160	OLÖF OLAFSDOTTIR	
LAND					110		EIG AN AB	6559-5982	MATTHILDUR VALFELLS	
IBUÐARHUS		1940	STEYPT	270 M3	179					
UTIHUS					248	822				
VATNSSKARÐSHOLAR	8507-72000						EIG OG AB	3388-7752	GUNNAR STEFANSSON	
TUN				17.5 HA	176		EIG AN AB	-	BJARNI KRISTJANSSON	
LAND					99		EIG AN AB	7949-6219	SIGURJON ARNASON	
HLUNNINDI					2					
IBUÐARHUS		1934	STEYPT	270 M3	149					
UTIHUS					462	888				
VELLIR	8507-74000						EIG OG AB	9512-8602	ÞORÐUR GUÐMUNDSSON	
TUN				22.0 HA	192					
LAND					44					
HLUNNINDI					1					
IBUÐARHUS		1939	STEYPT	165 M3	126					
UTIHUS					254	617				

15/1 '07
FASTEIGNAMAT RÍKISINS

FJÖLDI BYGGÐRA JARÐA	29	JARÐIR		SAMTALS
FJÖLDI EYÐIJARÐA	6	LANDMAT	9.893	52
FJÖLDI ANNARRA FASTEIGNA	11	HLUNNINDAMAT	115	
		HÚSAMAT	24.421	5.622
FJÖLDI FASTEIGNA SAMT	46	HEILDARMAT	34.429	5.674

14.710 077 3

ADRAR FASTEIGNIR

LÝSING EIGNA | FASTEIGNAMAT | EIGENDUR OG ÁBÚENDUR | AFGJ.K. VERÐM.

Hdskj. 112 472

	LAND				55		ABUANDI	7920-4110	SIGURFINNUR KETILSSON		

SKRÁNING		LÝSING EIGNA			FASTEIGNAMAT		EIGENDUR OG ÁBÚENDUR			Í ÞÚS. VERÐM. AFGJ.K.
HEITI EIGNAR MATSÞÆTTIR	NÚMER EIGNAR	BYGGINGARÁR	EFNI	STÆRÐIR	MATSÞ. Í ÞÚS.	SAMTALS Í ÞÚS.	UMRÁÐA-RÉTTUR	NAFN-NÚMER	NAFN	
HLUNNINDI					2		ABUANDI	8341-8648	STEFAN LYNGDAL GISLASON	
IBUDARHUS		1917	BLANDAÐ	100 M3	33					
IBUDARHUS		1968	TIMBUR	312 M3	620					
UTIHUS					418	1.213				
DYRHOLAR VESTRI	8507-18400						EIG AN AB	1599-4002	DYRHOLAHREPPUR	
TUN				4.0 HA	33					
LAND					52					
HLUNNINDI					2					
IBUDARHUS		1939	BLANDAÐ	M3	10					
UTIHUS					32	129				
EYJARHOLAR	8507-20000						EIG OG AB	9670-3864	ÞORLÁKUR BJÖRNSSON	
TUN				25.5 HA	195					
LAND					120					
HLUNNINDI					3					
IBUDARHUS		1938	STEYPT	330 M3	181					
UTIHUS					377	876				
EYSTRI-SOLHEIMAR	8507-22000						EIG OG AB	9746-6424	ÞORSTEINN JONSSON	
TUN				11.5 HA	111					
LAND					165					
HLUNNINDI					10					
IBUDARHUS		1951	STEYPT	670 M3	741					
UTIHUS					632	1.659				
FELL	8507-24000						EIG AN AB	7349-3706	RIKISSJODUR	
TUN				16.5 HA	184					
LAND					186					
UTIHUS					316	686				
IBUDARHUS SUMARBUST	8507-24001						LANDEIG	7349-3706	RIKISSJODUR	
LAND				1200 M2	1		EIG MANNV	5140-6397	JON HALLGRIMSSON	
HUS		1980	STEYPT	370 M3	245	246				
FRAMNES	8507-26000						EIG OG AB	0675-2144	ASGEIR PALSSON	
TUN				30.0 HA	254		EIG OG AB	7547-2242	SIGGEIR ASGEIRSSON	
LAND					143		EIG AN AB	7839-1316	SIGURDUR ASGEIRSSON	
HLUNNINDI					10					
IBUDARHUS		1936	STEYPT	230 M3	152					

FASTEIGNAMAT RÍKISINS 12/1 '07

Hdskj. 113 473

SKRÁNING		LÝSING EIGNA			FASTEIGNAMAT		EIGENDUR OG ÁBÚENDUR			Í ÞÚS. VERÐM. AFGJ.K.
HEITI EIGNAR MATSÞÆTTIR	NÚMER EIGNAR	BYGGINGARÁR	EFNI	STÆRÐIR	MATSÞ. Í ÞÚS.	SAMTALS Í ÞÚS.	UMRÁÐA-RÉTTUR	NAFN-NÚMER	NAFN	
SÓKNARKIRKJA	8507-64001						EIG MANNV	8164-5523	SKEIÐFLATARSÓKNUÐUR	
HÚS		1900	TIMBUR	366 M3	162	162				
SOLHEIMAHJÁLEIGA	8507-66000						EIG OG AB	3816-6868	SÆMUNDUR JÓNSSON	
TÚN				27.0 HA	226		EIG OG AB	1842-2700	EINAR ÞORSTEINSSON	
LAND					121		EIG AN AB	8897-0438	TÓMAS JÓNSSON	
HLUNNINDI					10		EIG AN AB	-	SIGRÍÐUR JÓNSDÓTTIR	
ÍBÚÐARHÚS		1959	STEYPT	500 M3	997					
ÍBÚÐARHÚS		1939	STEYPT	200 M3	86					
ÚTIHÚS					566	2.008				
SOLHEIMATUNGA	8507-69500						EIG OG AB	8332-9728	STEFÁN ÁSGEIRSSON	
ÍBÚÐARHÚS		1963	STEYPT	310 M3	690	690				
STEIG	8507-70000						EIG AN AB	6879-7160	ÓLÖF ÓLAFSDÓTTIR	
TÚN				35.0 HA	285		EIG AN AB	6559-5982	MATTHILDUR VALFELLS	
LAND					110		ÁSUANDI	8524-8308	STIGUR GUÐMUNDSSON	
ÍBÚÐARHÚS		1940	STEYPT	270 M3	179					
ÚTIHÚS					589	1.163				
VATNSSKARÐSHÓLAR	8507-72000						EIG OG AB	3388-7752	GUNNAR STEFÁNSSON	
TÚN				20.4 HA	202		EIG AN AB	-	BJARNI KRISTJÁNSSON	
LAND					99		EIG AN AB	7949-6213	SIGURJÓN ÁRNASON	
HLUNNINDI					2					
ÍBÚÐARHÚS		1934	STEYPT	270 M3	149					
ÚTIHÚS					462	914				
VELLIR	8507-74000						EIG OG AB	9512-8602	ÞÓRÐUR GUÐMUNDSSON	
TÚN				22.0 HA	192					
LAND					44					
HLUNNINDI					1					
ÍBÚÐARHÚS		1939	STEYPT	165 M3	126					
ÚTIHÚS					283	646				

Hdskj. 113

8507 DYRHOLAHREPPUR SÍÐA 1157 SKRÁNING OG MAT FASTEIGNA 05.10.1973

SKRÁNING		LÝSING EIGNA			FASTEIGNAMAT		EIGENDUR OG ÁBÚENDUR			Í ÞÚS. VERÐM. AFGJ.K.
HEITI EIGNAR MATSÞÆTTIR	NÚMER EIGNAR	BYGGINGARÁR	EFNI	STÆRÐIR	MATSÞ. Í ÞÚS.	SAMTALS Í ÞÚS.	UMRÁÐA-RÉTTUR	NAFN-NÚMER	NAFN	
YTRI-SOLHEIMAR 1	8507-38000						EIG OG AB	2207-7597	ERLINGUR SIGURÐSSON	
TUN				25.0 HA	198					
LAND					121					
HLUNNINDI					10					
IBUÐARHÚS		1938-54	BLANDAÐ	310 M3	274					
ÚTIHÚS					538	1.141				
KARTÖFLUGEYMSLA	8507-38001						EIG MANNV	-	RÆKTUNARFÉL SOLHEIMINGA	
ÚTIHÚS					132	132				
YTRI-SOLHEIMAR 2-4	8507-40000						EIG OG AB	9734-4248	ÞORSTEINN EINARSSON	
TUN				24.5 HA	199		EIG AN AB	0980-2904	AUÐUR JÓNA MARIUSARD	
LAND					198					
HLUNNINDI					10					
IBÚÐARHÚS		1945	STEYPT	400 M3	243					
ÚTIHÚS					708	1.358				
YTRI-SOLHEIMAR 3	8507-42000						EIG AN AB	-	DB ÍSLEIFS ERLINGSS	
TUN				30.0 HA	242		ÁBÚANDI	-	LILJA TÓMASDÓTTIR	
LAND					153					
HLUNNINDI					5					
IBÚÐARHÚS		1950	HLAÐIÐ	375 M3	415					
ÚTIHÚS					458	1.273				
KAPELLA	8507-42001						EIG MANNV	-	KAPELLUSJ SOLHEIMAKAP	
HÚS		1960	HLAÐIÐ	273 M3	181	181				
YTRI SOLHEIMAR 3A	8507-42500						EIG AN AB	9746-6424	ÞORSTEINN JÓNSSON	
LAND					45					
HLUNNINDI					5	50				
KETILSSTAÐIR 1A	8507-44000						EIG OG AB	4729-6544	INGÓLFUR KETILSSON	
TUN				26.0 HA	224		EIG AN AB	7349-3706	RÍKISSJÓÐUR	
LAND					99					
IBÚÐARHÚS		1940	STEYPT	150 M3	116					
ÚTIHÚS					485	922				
BARNASKÓLI	8507-44001						EIGANDI	7349-3706	RÍKISSJÓÐUR	
LAND				2.4 HA	26		EIG MANNV	1599-4002	DYRHÓLAHREPPUR	

Fastanr / Eigandi	Notkun	Flatarmál lóðar	Landnr / Mhl	Lóðarnr / Hæðein	B.ár	B.efni	m² á lóð Flatarmál	m³ á lóð Mannv.mat	Land-lóðarmat	Fasteignamat samtals	Ál.stofn mannvirkis	Ál.stofn samtals
Framnes 163018												
Jörð			163018	00013500			715,8m²	3413m³	272			
Þröstur Óskarsson			*300363-7849*	*16,6667%*								
Margrét Ásgeirsdóttir			*070129-4859*	*16,6667%*								
Guðgeir Ásgeirsson			*261132-6729*	*16,6667%*								
Sigurður Ásgeirsson			*191230-4779*	*16,6667%*								
Ingibjörg Ásgeirsdóttir			*010538-4599*	*16,6667%*								
Kjartan Stefánsson			*230262-3579*	*5,5555%*								
Kristinn Stefánsson			*040763-4149*	*5,5555%*								
Ásta Ósk Stefánsdóttir			*310865-4789*	*5,5555%*								
218-7903 Eign samtals							138,7m²	1761	272	2033	1761	2033
Jörð			00						272			
Ræktað land		01					30,2ha	1105			1105	
Reki		02						18			18	
Fjós með áburðarkj			040101		1936	Steypt	104,2m²	544			544	
Hlaða			090101		1936	Steypt	34,5m²	94			94	
Þröstur Óskarsson			*300363-7849*	*16,6667%*								
Margrét Ásgeirsdóttir			*070129-4859*	*16,6667%*								
Guðgeir Ásgeirsson			*261132-6729*	*16,6667%*								
Sigurður Ásgeirsson			*191230-4779*	*16,6667%*								
Ingibjörg Ásgeirsdóttir			*010538-4599*	*16,6667%*								
Kjartan Stefánsson			*230262-3579*	*5,5555%*								
Kristinn Stefánsson			*040763-4149*	*5,5555%*								
Ásta Ósk Stefánsdóttir			*310865-4789*	*5,5555%*								
218-7906 Íbúð			**030101**		**1936**	**Steypt**	**140,6m²**	**1849**		**1849**	**5314**	**5314**
Þröstur Óskarsson			*300363-7849*	*16,6667%*								
Margrét Ásgeirsdóttir			*070129-4859*	*16,6667%*								
Guðgeir Ásgeirsson			*261132-6729*	*16,6667%*								
Sigurður Ásgeirsson			*191230-4779*	*16,6667%*								
Ingibjörg Ásgeirsdóttir			*010538-4599*	*16,6667%*								
Kjartan Stefánsson			*230262-3579*	*5,5555%*								
Kristinn Stefánsson			*040763-4149*	*5,5555%*								
Ásta Ósk Stefánsdóttir			*310865-4789*	*5,5555%*								
218-7909 Eign samtals							436,5m²	2030		2030	2030	2030
Fjárhús með áburðark			060101		1967	Steypt	196,0m²	1202			1202	
Hlaða			070101		1966	Steypt	240,5m²	828			828	
Kjartan Stefánsson			*230262-3579*	*100,0000%*								
Garðakot 163020												
Jörð			163020	00015000			871,1m²	3467m³	210			
Mýrdalshreppur			*461283-0399*	*33,3334%*								
Bjarni Kristjánsson			*180529-5279*	*11,1111%*								
Friðrik Kristjánsson			*261032-3259*	*11,1111%*								

Hdskj. 114 476

Fastanr / Eigandi	Notkun	Flatarmál lóðar	Landnr / Mhl	Lóðarnr / Hæð	B.ár	B.efni	m² á lóð Flatarmál	m³ á lóð Mannv.mat	Land-lóðarmat	Fasteignamat samtals	Ál.stofn mannvirkis	Ál.stofn samtals
Sæunn Sigurlaugsdóttir			050445-2599	33,3333%								
Sólheimahjáleiga 163107												
Jörð			**163107**	**00055000**			**1840,4m²**	**5669m³**	**457**			
Gróa Þorsteinsdóttir			050117-2439	33,3300%								
Einar Þorsteinsson			310828-3279	16,6700%								
Eyrún Sæmundsdóttir			060634-7699	16,6700%								
Jón Hallgrímsson			210410-4819	33,3300%								
Einar Þorsteinsson			310828-3279				Ábúandi					
218-8438 Eign samtals												
Jörð			00					38	457	495	38	495
Reki			02						457		38	
Gróa Þorsteinsdóttir			050117-2439	33,3300%				38				
Einar Þorsteinsson			310828-3279	16,6700%								
Eyrún Sæmundsdóttir			060634-7699	16,6700%								
Jón Hallgrímsson			210410-4819	33,3300%								
218-8439 Eign samtals							**1483,8m²**	**4753**		**4753**	**4753**	**4753**
	Ræktað land		01				30,6ha	1110				1110
	Fjós með áburðarkj		050101	1956	Steypt		145,9m²	714				714
	Fjárhús með áburðark		060101	1959	Steypt		647,6m²	991				991
	Fjárhús		070101	1940			39,9m²	12				12
	Hesthús		080101	1936	Steypt		30,0m²	131				131
	Hlaða m/ súgþurrkun		090101	1957	Hlaðið		150,0m²	404				404
	Hlaða		100101	1940			25,2m²	5				5
	Hlaða		110101	1940	Steypt		84,3m²	231				231
	Hlaða		120101	1920	Steypt		50,0m²	77				77
	Votheysturn		130101	1959	Steypt		15,8m²	119				119
	Geymsla		150101	1959	Hlaðið		42,3m²	159				159
	Geymsla		160101	1934	Steypt		46,2m²	185				185
	Véla/verkfærageymsla		170101	1974	Timbur		162,0m²	476				476
	Véla/verkfærageymsla		180101	1934	Steypt		44,6m²	139				139
Einar Þorsteinsson			310828-3279	50,0000%								
Eyrún Sæmundsdóttir			060634-7699	50,0000%								
218-8441 Íbúð			**030101**	**1959**	**Steypt**		**265,0m²**	**4806**		**4806**	**13811**	**13811**
Einar Þorsteinsson			310828-3279	50,0000%								
Eyrún Sæmundsdóttir			060634-7699	50,0000%								
218-8442 Íbúð			**040101**	**1939**	**Steypt**		**91,6m²**	**1377**		**1377**	**3957**	**3957**
Einar Þorsteinsson			310828-3279	50,0000%								
Eyrún Sæmundsdóttir			060634-7699	50,0000%								
Sólheimakapella 163044												
Viðskipta og þjón.lóð			**163044**	**00019601**			**54,0m²**	**207m³**				
Kapellusjóður Sólheimakapellu			580882-0809	100,0000%								
218-8074 Sérhæfð bygging			**010101**	**1960**	**Hlaðið**		**54,0m²**					

Eigandi	Lóðar Mhlhæðein	Lóðarhr B.ár	B.efni	m² á lóð Flatarmál	m³ á lóð Mannv.mat	Land-lóðarmat	Fasteignamat samtals	Ál.stofn mannvirkis	Ál.stofn samtals
218-8439 Eign samtals				1483,8m²	4753		4753	4753	4753
Ræktað land	01			30,6ha	1110			1110	
Fjós með áburðarkj	050101	1956	Steypt	145,9m²	714			714	
Fjárhús með áburðark	060101	1959	Steypt	647,6m²	991			991	
Fjárhús	070101	1940		39,9m²	12			12	
Hesthús	080101	1936	Steypt	30,0m²	131			131	
Hlaða m/ súgþurrkun	090101	1957	Hlaðið	150,0m²	404			404	
Hlaða	100101	1940		25,2m²	5			5	
Hlaða	110101	1940	Steypt	84,3m²	231			231	
Hlaða	120101	1920	Steypt	50,0m²	77			77	
Votheysturn	130101	1959	Steypt	15,8m²	119			119	
Geymsla	150101	1959	Hlaðið	42,3m²	159			159	
Geymsla	160101	1934	Steypt	46,2m²	185			185	
Véla/verkfærageymsla	170101	1974	Timbur	162,0m²	476			476	
Véla/verkfærageymsla	180101	1934	Steypt	44,6m²	139			139	
Einar Þorsteinsson	*310828-3279*		*50,0000%*						
Eyrún Sæmundsdóttir	*060634-7699*		*50,0000%*						
218-8441 Íbúð	**030101**	**1959**	**Steypt**	**265,0m²**	**4806**		**4806**	**13811**	**13811**
Einar Þorsteinsson	*310828-3279*		*50,0000%*						
Eyrún Sæmundsdóttir	*060634-7699*		*50,0000%*						
218-8442 Íbúð	**040101**	**1939**	**Steypt**	**91,6m²**	**1377**		**1377**	**3957**	**3957**
Einar Þorsteinsson	*310828-3279*		*50,0000%*						
Eyrún Sæmundsdóttir	*060634-7699*		*50,0000%*						
Sólheimakapella 163044									
Viðskipta og þjón.lóð	**163044**	**00019601**		**54,0m²**	**207m³**				
Kapellusjóður Sólheimakapellu	*580882-0809*		*100,0000%*						
218-8074 Sérhæfð bygging	**010101**	**1960**	**Hlaðið**	**54,0m²**	**977**		**977**	**1626**	**1626**
Kapellusjóður Sólheimakapellu	*580882-0809*		*100,0000%*						
Sólheimatunga 163108									
Jörð	**163108**	**00055300**				**268**			
Eyrún Sæmundsdóttir	*060634-7699*		*50,0000%*						
Einar Þorsteinsson	*310828-3279*		*50,0000%*						
218-8456 Eign samtals					**603**	**268**	**871**	**603**	**871**
Jörð	00					268			
Ræktað land	01			16,0ha	585			585	
Reki	02				18			18	
Eyrún Sæmundsdóttir	*060634-7699*		*50,0000%*						
Einar Þorsteinsson	*310828-3279*		*50,0000%*						
Sólheimatunga lóð 178758									
Íbúðarhúsalóð 5000,0m²	**178758**	**00055301**		**139,0m²**	**427m³**	**109**			
Áslaug Kjartansdóttir	*301140-3989*		*100,0000%*						

Fastanr / Eigandi	Notkun	Flatarmál lóðar	Landnr / Mhlhæðein	Lóðarnr / B.ár	B.efni	m² á lóð Flatarmál	m³ á lóð Mannv.mat	Land-lóðarmat	Fasteignamat samtals	Ál.stofn mannvirkis	Ál.stofn samtals
Einar Einarsson			*230656-4529*	*50,0000%*							
Sigurbjörg Gyða Tracey			*220762-4759*	*50,0000%*							
218-8556	**Íbúð**		**030101**	**1987**	**Timbur**	**142,2m²**	**3049**		**3049**	**8762**	**8762**
Einar Einarsson			*230656-4529*	*50,0000%*							
Sigurbjörg Gyða Tracey			*220762-4759*	*50,0000%*							
218-8565	**Fjós með áburðarkj**		**160101**	**1985**	**Steypt**	**200,0m²**	**2461**		**2461**	**2461**	**2461**
Einar Einarsson			*230656-4529*	*100,0000%*							
218-8566	**Alifuglahús**		**170101**	**1950**	**Steypt**	**29,0m²**	**175**		**175**	**175**	**175**
Einar Einarsson			*230656-4529*	*50,0000%*							
Sigurbjörg Gyða Tracey			*220762-4759*	*50,0000%*							
Ytri-Sólheimar 1	**163037**										
Jörð			**163037**	**00019000**		**839,6m²**	**3255m³**	**457**			
Erlingur Sigurðsson			*141216-4069*	*100,0000%*							
Erlingur Sigurðsson			*141216-4069*				*Ábúandi*				
218-8038	**Eign samtals**					**682,1m²**	**4419**	**457**	**4876**	**4419**	**4876**
	Jörð		00					457			
	Ræktað land	01				33,5ha	1227			1227	
	Reki	02					38			38	
	Fjós með áburðarkj		040101	1948	Steypt	189,0m²	1671			1671	
	Fjárhús		050101	1956	Timbur	187,6m²	392			392	
	Véla/verkfærageymsla		070101	1956	Timbur	55,0m²	72			72	
	Hlaða m/ súgþurrkun		080101	1967	Steypt	234,7m²	901			901	
	Votheysturn		090101	1957	Steypt	15,8m²	118			118	
Erlingur Sigurðsson			*141216-4069*	*100,0000%*							
218-8041	**Íbúð**		**030101**	**1938**	**Hlaðið**	**157,5m²**	**1857**		**1857**	**5335**	**5335**
Erlingur Sigurðsson			*141216-4069*	*100,0000%*							
Ytri-Sólheimar	**163038**										
Iðnaðar og athafnalóð			**163038**	**00019001**			**283m³**				
218-8047	**Kartöflugeym garðáva**		**010101**	**1971**	**Steypt**		**117**		**117**	**195**	**195**
**Ræktunarfélag Sólheiminga*			*580882-0999*	*100,0000%*							
Ytri-Sólheimar	**163040**										
Viðskipta og þjón.lóð			**163040**	**00019201**		**84,9m²**	**361m³**				
Þorsteinn Einarsson			*171127-5999*	*100,0000%*							
218-8058	**Garðávaxtageymsla**		**010101**	**1971**	**Steypt**	**84,9m²**	**710**		**710**	**1181**	**1181**
Óskar M Hallgrímsson			*180322-4699*	*100,0000%*							
Ytri-Sólheimar 2-4	**163041**										
Sumarbústaðaland		**10000,0m²**	**163041**	**00019202**		**32,4m²**	**86m³**	**423**			
Jón Friðjónsson			*260545-2649*	*100,0000%*							

Hdskj. 114 479

Fastanr / Eigandi / Notkun	Flatarmál lóðar	Landnr Mhl hæðein	Lóðarnr B.ár B.efni	m² á lóð Flatarmál	m³ á lóð Mannv.mat	Land-lóðarmat	Fasteignamat samtals	Ál.stofn mannvirkis	Ál stofn samtals
218-8059 Sumarhús			**010101 1983 Timbur**	**32,4m²**	**577**	**423**			
Jón Friðjónsson			*260545-2649 100,0000%*				**1000**	**577**	**1000**
Ytri-Sólheimar 163042									
Annað land	600000,0m²		**163042 00019400**	**125,9m²**	**413m³**	**292**			
Mýrdalshreppur			*461283-0399 33,3334%*						
Tómas Ísleifsson			*070348-2769 33,3333%*						
Erlingur Sigurðsson			*141216-4069 33,3333%*						
218-8060 Eign samtals				**125,9m²**	**3143**	**292**			
Þjónustuhús			010101 1993 Timbur	46,5m²	1525	108	**3435**	**4356**	**4648**
Geymsla			020101 1993 Timbur	13,2m²	223	31		2539	
Náðhús			030101 1993 Timbur	7,8m²	75	18		372	
Þjónustuhús			040101 1995 Timbur	58,4m²	1320	135		125	
Bílaleigan Geysir hf			*661093-2699 100,0000%*					1320	
Ytri-Sólheimar 3 163043									
Jörð			**163043 00019600**	**872,8m²**	**3538m³**	**577**			
Tómas Ísleifsson			*070348-2769 100,0000%*						
Tómas Ísleifsson			*070348-2769*	*Ábúandi*					
218-8063 Eign samtals				**224,7m²**	**304**	**577**			
Jörð		00				577	**881**	**304**	**881**
Fjós			040101 1950 Steypt	63,9m²	207			207	
Geymsla			140101 1950 Stál	57,2m²	39			39	
Hesthús			150101 1920	40,9m²	16			16	
Geymsla			160101 1950	62,7m²	42			42	
Tómas Ísleifsson			*070348-2769 100,0000%*						
218-8064 Eign samtals				**518,5m²**	**2773**				
Ræktað land		01		31,3ha	1144		**2773**	**2773**	**2773**
Reki		02			18			1144	
Fjárhús			050101 1961 Timbur	291,6m²	765			18	
Hlaða			070101 1979 Steypt	152,1m²	746			765	
Hlaða			080101 1950 Steypt	74,8m²	100			746	
Tómas Ísleifsson			*070348-2769 100,0000%*					100	
218-8066 Íbúð			**030101 1950 Hlaðið**	**129,6m²**	**2064**				
Tómas Ísleifsson			*070348-2769 100,0000%*				**2064**	**5931**	**5931**
Ytri-Sólheimar 2 163039									
Jörð			**163039 00019200**	**915,5m²**	**3903m³**	**379**			
Einar Guðni Þorsteinsson			*061258-5749 100,0000%*						
Einar Guðni Þorsteinsson			*061258-5749*	*Ábúandi*					
218-8048 Eign samtals				**743,3m²**	**3517**	**379**			
Jörð		00				379	**3896**	**3517**	**3896**
Reki		02			38			38	
Fjós			040101 1961 Steypt	19,8m²	1220			1220	
Fjárhús			060101 1967 Timbur	288,1m²	387			387	
Hlaða			080101 1955 Steypt	155,8m²	628			628	

Hdskj. 114
480

Fastanr / Eigandi	Notkun	Flatarmál lóðar	Landnr / Mhlhæðein	Lóðarnr / B.ár	B.efni	m² á lóð Flatarmál	m³ á lóð Mannv.mat	Land-lóðarmat	Fasteignamat samtals	Ál.stofn mannvirkis	Ál.stofn samtals
	Hlaða		090101	1967	Stál	142,5m²	413			413	
	Véla/verkfærageymsla		120101	1970	Steypt	137,1m²	831			831	
Einar Guðni Þorsteinsson			*061258-5749*		*100,0000%*						
218-8050 Íbúð			030101	1945	Steypt	172,2m²	2399				
Einar Guðni Þorsteinsson			*061258-5749*		*100,0000%*				2399	6893	6893
Ytri-Sólheimar 2 lóð 176604											
Sumarbústaðaland		2850,0m²	176604	99192010							
Einar Guðni Þorsteinsson			*061258-5749*		*33,3334%*			118	118		118
Óskar Sigurður Þorsteinsson			*291266-3719*		*33,3333%*						
Guðlaugur J Þorsteinsson			*020961-2959*		*33,3333%*						
Haraldur Leifsson			*030346-4919*								
					Umráðandi						
Ytri-Sólheimar 3 land 176889											
Ræktunarland		0,7ha	176889	00019602							
Hallbera Sigríður Ísleifsdóttir			*130534-4069*		*50,0000%*			35	35		35
Margrét Ísleifsdóttir			*251242-4619*		*50,0000%*						
Ytri-Sólheimar 3 land 176890											
Ræktunarland		3,2ha	176890	00019603							
Ingibjörg Ólafsdóttir			*130115-4709*		*100,0000%*			162	162		162
Ytri-Sólheimar 3A 163045											
Jörð			163045	00019800							
Sigríður Ólafsdóttir			*211208-4499*		*100,0000%*			169			
218-8075 Jörð			00								
Sigríður Ólafsdóttir			*211208-4499*		*100,0000%*			169	169		169
218-8076 Reki			01								
*Þorsteinn Jónsson			*290311-4119*		*100,0000%*		18		18	18	18
Ytri-Sólheimar 4 179926											
Jörð			179926	00019900		19,8m²	56m³	379			
Óskar Sigurður Þorsteinsson			*291266-3719*		*100,0000%*						
223-8363 Jörð í byggð			00								
Óskar Sigurður Þorsteinsson			*291266-3719*		*100,0000%*			379	379		379
218-8056 Sumarbústaður			010101	1987	Timbur	19,8m²	600				
Óskar Sigurður Þorsteinsson			*291266-3719*		*100,0000%*				600	600	600
Ytri-Sólheimar 4 179929											
Sumarbústaðaland		10000,0m²	179929	00019901		21,2m²	55m³	379			
Guðlaugur J Þorsteinsson			*020961-2959*		*100,0000%*						
218-8057 Sumarbústaður			010101	1987	Timbur	21,2m²	644	379			
Guðlaugur J Þorsteinsson			*020961-2959*		*100,0000%*				1023	644	1023

Hdskj. 114 481

RAGNAR [illegible]SSON
SIGRÍÐUR RUT JÚLÍUSDÓTTIR
Lögmenn

Nr. 15 lagt fram í Héraðsdómi Suðurlands / 2007

Greinargerð stefndu

Benedikts Bragasonar
Andrínu G. Erlingsdóttur
Einars Guðna Þorsteinssonar
Óskars Sigurðar Þorsteinssonar
Ingibjargar Ásgeirsdóttur

í héraðsdómsmálinu:

Tómas Ísleifsson og
Sigrún Ragnarsdóttir
gegn
Eyrúnu Sæmundsdóttur ofl.

Ég undirritaður lögmaður Benedikts Bragasonar, Andrínu G. Erlingsdóttur, Einars Guðna Þorsteinssonar, Óskars Sigurðar Þorsteinssonar og Ingibjargar Ásgeirsdóttur sækir þing í máli þessu í umboði ofangreindra stefndu.

Ég legg fram:

Nr. 15 greinargerð þessa

Þar sem umbj. m. eru sammála þeirri dómkröfu Tómasar Ísleifssonar og Sigrúnar Ragnarsdóttur að Ytri-Sólheimum III tilheyri 25% alls óskipts lands og landsnytja í jarðatorfunni að Ytri-Sólheimum þ.e. Sólheimatorfu. Af þessu leiðir að umbj. m. gera ekki neinar dómkröfur í máli þessu, enda ekki gerð málskostnaðarkrafa þeim á hendur.

Með hliðsjón af ofangreindu lýsa umbj. m. því yfir að þeir muni ekki sækja frekar þing í dómsmáli þessu.

Ytri-Sólheimum, janúar 2007

Sigríður Rut Júlíusdóttir hdl

Til Héraðsdóms Suðurlands

UR. 116 Lagt fram í 29/4. 2007.

Afsal

Ég undirrituð, Kristín Þorsteinsdóttir, kt.: 120348-3379, Eyjabakka 6, Reykjavík, sel hér með og afsala Þorsteini Magnússyni, kt.: 270576-5759, Eyjabakka 6, Reykjavík helmingi eignarhlutar míns í jörðinni Ytri-Sólheimar 3A í Mýrdalshreppi. Sú eign sem ég afsala er nánar tiltekið eftirfarandi:

10% jarðarinnar Ytri-Sólheimar 3A, Mýrdalshreppi, landnúmer: 163045, ásamt öllum landsnytjum og hlunnindum sem viðkomandi eignarhlut fylgja.

Kaupandi hefur kynnt sér ástand hins selda og sættir sig við það að öllu leyti. Afhendingardagur er 6. febrúar 2007.

Umsamið kaupverð hefur kaupandi að fullu greitt.

Kaupandi greiðir stimpilgjöld og þinglýsingargjöld af afsali þessu.

Samkvæmt framansögðu lýsi ég Þorstein Magnússon réttan og lögmætan eiganda að framangreindum eignarhluta í jörðinni Ytri-Sólheimar 3A í Mýrdalshreppi.

Til staðfestingar ofangreindu undirrita kaupandi og seljandi afsal þetta í viðurvist tveggja vitundarvotta.

Reykjavík, 6. febrúar 2007

Kristín Þorsteinsdóttir
Kristín Þorsteinsdóttir

Þorsteinn Magnússon
Þorsteinn Magnússon

Vottar að undirritun,
réttri dagsetningu
og fjárræði

Gunnlaugur Einarsson kt 250981-3769

Hildigunnur Þorsteinsd. 020246-3249

Skjal nr. 2-42/2007
Móttekið til þinglýsingar
19. feb. 2007
stimpilgjald kr. 1.236
þinglýsingargjald kr. 1.350

INNFÆRT
20 FEB. 2007

ORIGINAL

Yfirlýsing

Við undirrituð sem áttum heima á Ytri-Sólheimum á fimmta áratug 20. aldar vottum hér eftirfarandi:
Við heyrðum aldrei talað um að vesturjarðarpartur Ólafs H. Jónssonar hefði gleymst í fasteignamatinu 1922. Þessi jarðarpartur var 4 hundruð að fornu mati og 5 hundruð samkvæmt fasteignamatinu 1922.
Við teljum fráleitt að eigendur Ytri-Sólheimajarða hafi rýrt eignarhlut sinn í Sólheimatorfu, við landskiptin 1944, með því að samþykkja að heildarfasteignamat jarðanna samkvæmt fasteignamatinu 1922 væri breytt úr 129 hundruðum í 134 hundruð.
Við vitum að á uppvaxtarárum okkar álitu allir eigendur að heimajörð Sólheima að eignahlutfall Sólheimatorfu væri samkvæmt hinu forna mati.

Þorsteinn Einarsson 171127-5999. 20.4.2007

Sigríður Einarsdóttir 021233-3239. 20.4'07

Sigríður Ásgeirsson 191230-4779

Siggeir Ásgeirsson 150836-7519 22.4'07

Sigurjón Einarsson 201030-3909 23.4'07

Ingibjörg Ásgeirsdóttir 010538-4599. 23.4.07

Hallbera Ísleifsdóttir 130534-4069 23.4.07

Eslingur Ísleifsson 110531-3899 23.04.2007

Héraðsdómur Suðurlands

Þingbók málsins E-00723/2006

Stefnendur: Tómas Ísleifsson, Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir

Héraðsdómur Suðurlands Austurvegi 4, Selfossi 15.11.2006
Dómari: Ástríður Grímsdóttir héraðsdómari Vottur: Guðrún Sveinsdóttir
Aðstoðarmaður dómara: Pálmi Þór Másson

Af hálfu stefnanda sótti þing Ármann Fr. Ármannsson hdl. v. Ragnars Aðalsteinssonar hrl. og lagði fram nr. 1 - 92 stefnu og fylgiskjöl.
Af hálfu stefndu Hildigunnar, Sigríðar, Kristínar, Sigrúnar og Ólafs Þorsteinsbarna sótti þing Christiane Leonor Bahner hdl. vegna Hjörleifs Kvaran hrl.
Af hálfu stefndu Einars, Elínar, Eyrúnar og Magnúsar sækir þing Óskar Sigurðsson hrl.
Af hálfu stefndu Andrínu G. Erlingsdóttur, Benedikts Bragasonar, Einars Guðna Þorsteinssonar, Óskars Sigurðar Þorsteinssonar og Ingibjargar Ásgeirsdóttur sækir þing Ármann Fr. Ármannsson hdl. vegna Sigríðar Rutar Júlíusdóttur hrl.
Af hálfu stefnda Þrastar er þing ekki sótt.
Stefndu fengu með samþykki stefnanda frest til að leggja fram greinargerð til 17.1.2007.

Héraðsdómur Suðurlands Austurvegi 4, Selfossi 17.1.2007
Dómari: Ástríður Grímsdóttir héraðsdómari Vottur: Guðrún Sveinsdóttir
Aðstoðarmaður dómara: Pálmi Þór Másson

Af hálfu stefnenda sótti þing Ólafur Björnsson hrl. v. Ragnars Aðalsteinssonar hrl.
Af hálfu stefndu Hildigunnar, Sigríðar, Kristínar, Sigrúnar og Ólafs Þorsteinsbarna sótti þing Christiane Leonor Bahner hdl. og leggur fram nr. 110, greinargerð ásamt fylgiskjölum nr. 111 - 114.
Af hálfu stefndu Einars, Elínar, Eyrúnar og Magnúsar sækir þing Guðjón Ægir Sigurjónsson hrl. og leggur fram nr. 93, greinargerð ásamt fylgiskjölum nr. 94 - 109.
Af hálfu stefndu Andrínu G. Erlingsdóttur, Benedikts Bragasonar, Einars Guðna Þorsteinssonar, Óskars Sigurðar Þorsteinssonar og Ingibjargar Ásgeirsdóttur sækir

þing Guðjón Ægir Sigurjónsson hrl. vegna Sigríðar Rutar Júlíusdóttur hrl.
Af hálfu stefnda Þrastar er þing ekki sótt.

Málið fór til dómstjóra til úthlutunar.

Ár 2007, fimmtudaginn 15. mars, er dómþing Héraðsdóms Suðurlands háð í dómsalnum að Austurvegi 4, af Ásgeiri Magnússyni, héraðsdómara.

Fyrir er tekið:

Mál nr. E-723/2006

Tómas Ísleifsson o.fl.

gegn

Eyrúnu Sæmundsdóttur o.fl.

Skjöl málsins nr. 1 – 114 liggja frammi.

Af hálfu stefnenda sækir þing Ólafur Björnsson hrl. vegna Ragnars Aðalsteinssonar hrl.

Af hálfu stefndu Eyrúnar Sæmundsdóttur, Einars Þorsteinssonar, Elínar Einarsdóttur og Magnúsar Þórs Snorrasonar sækir þing Óskar Sigurðsson hrl. og einnig vegna Hildigunnar, Sigríðar, Kristínar, Sigrúnar og Ólafs Þorsteinsbarna.

Af hálfu stefndu Benedikts Bragasonar, Andrínu G. Erlingsdóttur, Einars Guðna Þorsteinssonar, Óskars Sigurðar Þorsteinssonar og Ingibjargar Ásgeirsdóttur sækir þing Sigurður Sigurjónsson hrl. vegna Sigríðar Rutar Júlíusdóttur hrl. Óskar hann eftir að leggja fram dskj. nr. 115, yfirlýsingu skjólstæðinga sinna um að þau séu sammála dómkröfu stefnenda og að þau geri ekki neinar dómkröfur í málinu og muni þar af leiðandi ekki láta málið til sín taka frekar.

Málinu er frestað til fyrirtöku til þriðjudagsins 24. apríl nk. kl. 15:00.

Dómþingi slitið
Ásgeir Magnússon.

Vottur:
Guðrún Sveinsdóttir.

Ár 2007, þriðjudaginn 24. apríl, er dómþing Héraðsdóms Suðurlands háð í dómsalnum að Austurvegi 4, af Ásgeiri Magnússyni, héraðsdómara.

Fyrir er tekið:

Mál nr. E-723/2006

Tómas Ísleifsson o.fl.

gegn

Eyrúnu Sæmundsdóttur o.fl.

Skjöl málsins nr. 1 – 115 liggja frammi.

Af hálfu stefnenda sækir þing Ármann Fr. Ármannsson hdl. vegna Ragnars Aðalsteinssonar hrl.

Af hálfu stefndu Eyrúnar Sæmundsdóttur, Einars Þorsteinssonar, Elínar Einarsdóttur og Magnúsar Þórs Snorrasonar sækir þing Óskar Sigurðsson hrl.

Þorsteinn Magnússon mætir sem einn eigenda Ytri Sólheima 3a fyrir sína hönd og Hildigunnar, Sigríðar, Kristínar, Sigrúnar og Ólafs Þorsteinsbarna og leggur fram sem dskj. nr. 116, afsal vegna helmings eignarhlutar Kristínar Þorsteinsdóttur í jörðinni Ytri Sóheimum 3a.

Aðalmeðferð er ákveðin föstudaginn 31. ágúst nk. kl. 09:30.

Dómþingi slitið

Ásgeir Magnússon.

Vottur:

Guðrún Sveinsdóttir.

Ár 2007, föstudaginn 31. ágúst, er dómþing Héraðsdóms Suðurlands háð í dómsalnum að Austurvegi 4, af Ásgeiri Magnússyni, héraðsdómara.

Fyrir er tekið:

Mál nr. E-723/2006

Tómas Ísleifsson o.fl.

gegn

Eyrúnu Sæmundsdóttur o.fl.

Skjöl málsins nr. 1 – 116 liggja frammi.

Af hálfu stefnenda sækir þing Ragnar Aðalsteinsson hrl. og leggur fram nr. 117, yfirlýsingu einstaklinga sem fæddir eru á Sólheimum á árabilinu 1920 – 1940.

Af hálfu stefndu Eyrúnar Sæmundsdóttur, Einars Þorsteinssonar, Elínar Einarsdóttur og Magnúsar Þórs Snorrasonar sækir þing Óskar Sigurðsson hrl. og jafnframt fyrir hönd þeirra Hildigunnar, Sigríðar, Kristínar, Sigrúnar og Ólafs Þorsteinsbarna.

Þorsteinn Magnússon mætir sem einn eigenda Ytri Sólheima 3a fyrir sína hönd.

Fyrstur tekur máls lögmaður stefnanda. Hann gerir sömu kröfur og fram koma í stefnu á dskj. nr. 1, reifar málsatvik, málsástæður og lagarök, ítrekar gerðar kröfur og leggur málið í dóm með fyrirvara.

Þá tekur til máls lögmaður stefndu annarra en Þorsteins Magnússonar. Hann gerir sömu kröfur og fram koma í greinargerð, reifar málsatvik, málsástæður og lagarök, ítrekar gerðar kröfur og leggur málið í dóm með fyrirvara.

Þá tekur til máls Þorsteinn Magnússon og gerir sömu kröfur og fram koma í greinargerð, reifar málsatvik, málsástæður og lagarök, ítrekar gerðar kröfur og leggur málið í dóm með fyrirvara.

Lögmaður stefnanda tekur aftur til máls og gerir athugasemdir við málflutningsræðu lögmanns stefnda og leggur málið í dóm.

Lögmaður stefndu tekur aftur til máls og gerir athugasemdir og leggur málið í dóm.

Þorsteinn Magnússon tekur aftur til máls og gerir athugasemdir og leggur málið í dóm.

Málið er dómtekið.

Dómþingi slitið
Ásgeir Magnússon

Vottur:
Guðrún Sveinsdóttir.

Ár 2007, fimmtudaginn 27. september, er dómþing Héraðsdóms Suðurlands háð í dómsalnum að Austurvegi 4, af Ásgeiri Magnússyni, héraðsdómara.

Fyrir er tekið:

Mál nr. E-723/2006

Tómas Ísleifsson o.fl.

gegn

Eyrúnu Sæmundsdóttur o.fl.

Í málinu er kveðinn upp svohljóðandi

dómur

sjá dómabók

Dómsorð:

Stefndu, Einar Þorsteinsson, Eyrún Sæmundsdóttir, Elín Einarsdóttir, Magnús Þór Snorrason, Andrína G. Erlingsdóttir, Benedikt Bragason, Einar Guðni Þorsteinsson, Óskar Sigurður Þorsteinsson, Hildigunnur Þorsteinsdóttir, Ólafur Þorsteinsson, Sigríður Þorsteinsdóttir, Sigrún Ragnheiður Þorsteinsdóttir, Þorsteinn Magnússon, Ingibjörg Ásgeirsdóttir og Þröstur Óskarsson, eru sýkn af kröfum stefnenda, Tómasar Ísleifssonar og Sigrúnar Ragnheiðar Ragnarsdóttur, í máli þessu.

Stefnendur greiði óskipt stefndu Einari Þorsteinssyni, Eyrúnu Sæmundsdóttur, Elínu Einarsdóttur og Magnúsi Þór Snorrasyni 500.000 krónur í málskostnað. Stefnendur greiði og óskipt stefndu Hildigunni Þorsteinsdóttur, Ólafi Þorsteinssyni, Sigríði Þorsteinsdóttur, Sigrúnu Ragnheiði Þorsteinsdóttur og Þorsteini Magnússyni 80.000 krónur í málskostnað.

Ásgeir Magnússon.

Dómsorðið er lesið í heyranda hljóði að viðstöddum Torfa Ragnari Sigurðssyni hdl. vegna Ragnars Aðalsteinssonar hrl. og Óskari Sigurðssyni hrl. vegna allra stefndu.

Dómþingi slitið
Ásgeir Magnússon

Vottur:
Guðrún Sveinsdóttir.

HÉRAÐSDÓMUR
SUÐURLANDS

DÓMUR

27. september 2007

Mál nr. E-723/2006:

Stefnendur: Tómas Ísleifsson
Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir
(Ragnar Aðalsteinsson hrl.)

Stefndu: Eyrún Sæmundsdóttir o.fl.
(Óskar Sigurðsson hrl.)
Andrína Guðrún Erlingsdóttir o.fl.
(Sjálfur ólöglærður)

Dómari: Ásgeir Magnússon héraðsdómari.

Ár 2007, fimmtudaginn 27. september, var í Héraðsdómi Suðurlands í málinu nr. E-723/2006

Tómas Ísleifsson og
Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir
(Ragnar Aðalsteinsson hrl.)
gegn
Eyrún Sæmundsdóttur,
Einari Þorsteinssyni,
Elínu Einarsdóttur,
Magnúsi Þór Snorrasyni,
(Óskar Sigurðsson hrl.)
Andrínu G. Erlingsdóttur,
Benedikt Bragasyni,
Einari Guðna Þorsteinssyni,
Óskari Sigurði Þorsteinssyni,
Hildigunni Þorsteinsdóttur,
Ólafi Þorsteinssyni,
Sigríði Þorsteinsdóttur,
Sigrúnu R. Þorsteinsdóttur,
Þorsteini Magnússyni,
Ingibjörgu Ásgeirsdóttur og
Þresti Óskarssyni,

kveðinn upp svohljóðandi

D Ó M U R:

Mál þetta var höfðað 7., 8. og 9. nóvember 2006 og dómtekið 31. ágúst 2007. Stefnendur eru: Tómas Ísleifsson og Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir, bæði til heimilis að Ytri-Sólheimum III, Mýrdalshreppi. Stefndu eru: Eyrún Sæmundsdóttir, Einar Þorsteinsson, Elín Einarsdóttir, og Magnús Þór Snorrason, öll til heimilis að Sólheimahjáleigu, Mýrdalshreppi, Andrína G. Erlingsdóttir og Benedikt Bragason. bæði til heimilis að Ytri-Sólheimum I, Mýrdalshreppi, Einar Guðni Þorsteinsson, til heimilis að Ytri-Sólheimum

II, Mýrdalshreppi, Óskar Sigurður Þorsteinsson, Ytri-Sólheimum II, Mýrdalshreppi, Hildigunnur Þorsteinsdóttir, Vesturási 32, Reykjavík, Kristín Þorsteinsdóttir, Eyjabakka 6, Reykjavík, Ólafur Þorsteinsson, Eystri-Sólheimum, Mýrdalshreppi, Sigríður Þorsteinsdóttir, Þverási 16, Reykjavík, Sigrún R. Þorsteinsdóttir, Þyskalandi, Ingibjörg Ásgeirsdóttir, Hrísateigi 5, Reykjavík, og Þröstur Óskarsson, Gauksási 47, Hafnarfirði.

Stefnendur gera þá kröfu á hendur stefndu að viðurkennt verði með dómi, að eignarhlutdeild stefnenda, Tómasar Ísleifssonar og Sigrúnar R. Ragnarsdóttur, sem eigenda Ytri-Sólheima III, sé 25% alls óskipts lands og landsnytja í jarðartorfunni að Ytri-Sólheimum, þ.e. Sólheimatorfu. Þá er og krafist málskostnaðar alls úr hendi stefndu Eyrúnar Sæmundsdóttur, Einars Þorsteinssonar, Elínar Einarsdóttur, Magnúsar Þórs Snorrasonar, Hildigunnar Þorsteinsdóttur, Kristínar Þorsteinsdóttur, Ólafs Þorsteinssonar, Sigríðar Þorsteinsdóttur og Sigrúnar R. Þorsteinsdóttur in solidum eða hvers um sig að mati dómsins.

Stefndu Einar Þorsteinsson, Eyrún Sæmundsdóttir, Elín Einarsdóttir og Magnús Þór Snorrason krefjast sýknu af kröfum stefnenda. Jafnframt krefjast þau málskostnaðar að skaðlausu úr hendi stefnenda in solidum samkvæmt málskostnaðarreikningi og við ákvörðun málskostnaðar verði tekið tillit til skyldu stefndu til að greiða virðisaukaskatt á málflutningsþóknun.

Stefndu Hildigunnur, Ólafur, Sigríður og Sigrún Ragnheiður, öll Þorsteinsbörn, og Þorsteinn Magnússon, er tók við aðild málsins af móður sinni Kristínu Þorsteinsdóttur 24. apríl sl. á grundvelli afsals eignarhluta hennar í jörðinni Ytri-Sólheima IIIa, krefjast sýknu af dómkröfum stefnenda og málskostnaðar úr þeirra hendi samkvæmt mati dómsins.

Í málinu liggur fyrir yfirlýsing stefndu Benedikts Bragasonar, Andrínu G. Erlingsdóttur, Einars Guðna Þorsteinssonar, Óskars Sigurðar Þorsteinssonar og Ingibjargar Ásgeirsdóttur um að þau séu sammála dómkröfum stefnenda og með því að engin málskostnaðarkrafa sé gerð á hendur þeim geri þau sjálf engar dómkröfur í málinu og muni ekki sækja frekar þing í því. Þá hefur stefndi, Þröstur Óskarsson, ekki sótt þing í málinu.

Málsatvik.

Ytri-Sólheimar eru landnámsjörð og forn kirkjustaður og sýnist hafa verið margbýlt þar frá fornu fari. Tún og slægjur næst bæjunum í Sólheimatorfu munu vera úrskipt en að öðru leyti er land jarðartorfunnar og landsnytjar í óskiptri sameign eigenda jarðanna átta. Ekki hafa farið fram landskipti á Ytri-Sólheimum nema að hluta á landi næst bæjunum. Aðilar kveða ágreining vera um eignarhlutföll á landi og landsnytjum Sólheimatorfu í heild og hafi sá ágreiningur leitt til þess að ekki hafi reynst unnt að skipta sameiginlegu landi jarðarinnar og landsnytjum milli eigenda í réttum hlutföllum.

Samkvæmt fyrirliggjandi gögnum sýnast Ytri-Sólheimar skiptast í eftirtaldar átta jarðir og er getið þinglesinna eigenda við hverja jörð.

Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot)	Andrína G. Erlingsdóttir og Benedikt Bragason
Ytri-Sólheimar II	Einar Guðni Þorsteinsson
Ytri-Sólheimar III	Tómas Ísleifsson og Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir
Ytri-Sólheimar IIIA	Hildigunnur, Kristín, Ólafur, Sigríður og Sigrún R. Þorsteinsbörn
Ytri-Sólheimar IV	Óskar Sigurður Þorsteinsson
Sólheimatunga (Ytri-Sólheimar V)	Eyrún Sæmundsdóttir og Einar Þorsteinsson
Framnes	Elín Einarsdóttir og Magnús Þór Snorrason
Sólheimahjáleiga	Ingibjörg Ásgeirsdóttir, Þröstur Óskarsson, Elín Einarsdóttir og Magnús Þór Snorrason

Málsástæður stefnenda.

Stefnendur kveða elstu heimild um Ytri-Sólheima III sem 25% Sólheimatorfu vera að finna í uppboðsgjörð Ytri-Sólheima með Sólheimahjáleigu hinn 20. október 1869. Í gjörðinni sé tiltekinn og boðinn upp bændahluti allra ábýla torfunnar, samtals 50 hundruð að fornu mati. Sólheimakirkja hafi átt torfuna hálfa eða 50 hndr. Jörð stefnenda sé í uppboðsgjörðinni tilgreind sem ábýli Sverris Magnússonar 12 hndr og 60 al. og að meðtöldum kirkjuhlutanum 25 hndr. Sé þá sem endranær öll torfan 100 hndr forn og jörð stefnenda 25 hndr þar af. Heimildir stefnenda að jörð sinni og þar með að 25% allrar torfunnar verði raktar til eignarheimildar Sverris Magnússonar. Stefnandinn Tómas hafi eignast jörðina 27. júlí 1984 úr hendi systkina sinna eftir lát foreldra þeirra og með skjali, dagsettu 1. september 2006, hafi hann afsalað hálfri jörðinni til eiginkonu sinnar,

stefnandans Sigrúnar. Afi og amma Tómasar, Erlingur Brynjólfsson og Hallbera Ísleifsdóttir, hafi eignast Ytri-Sólheima III (áður IV), eða 25% jarðarinnar, úr hendi Sverris Magnússonar árið 1905, en Sverrir hafi búið á jörðinni frá 1860 til 1905. Ísleifur Erlingsson, faðir Tómasar, hafi eignast jörðina eftir dauða föður síns úr hendi móður sinnar og systkina 6. desember 1928.

Stefnendur telja óumdeilt að forverar stefnandans Tómasar, þ.e. þeir sem hann leiði rétt sinn til jarðarinnar frá, hafi eignast 25 hundruð forn í jörðinni Ytri-Sólheimum, sem metin hafi verið á 100 hundruð forn. Jörð hans sé því 25% af allri jarðartorfunni að Ytri-Sólheimum. Þá telja þeir óumdeilt að hvorki stefnendur né forverar stefnandans Tómasar hafi selt eða ráðstafað með öðrum hætti neinum hluta af þessum fjórðungi torfunnar. Jarðartorfan í heild sinni hafi og haldist óbreytt frá því að forverar stefnandans Tómasar hafi eignast 25% í henni í þeim skilningi að torfan hafi hvorki stækkað né minnkað og af því leiði að hlutfall stefnanda í óskiptu landi og landsnytjum sé óbreytt, hafi hvorki aukist né minnkað. Loks sé ekki deilt um að jörðin eigi fjórða hvern dag ársins á Sólheimafjöru. Einnig sé óumdeilt að jörðin hafi greitt fjórðung prestsmötugjalds allrar Sólheimatorfu og endurspeglist það í því gjaldi sem eigandi jarðar stefnenda hafi orðið að greiða við innlausn prestsmötunnar, þ.e. 25%.

Stefnendur kveða stefndu, eigendur Sólheimahjáleigu, Sólheimatungu og hluta Framness, hins vegar þeirrar skoðunar að þegar byrjað hafi verið að verðmeta hverja jörð fyrir sig vegna jarðamatsins 1922 hafi eignarhlutdeild stefnenda í óskiptri sameign minnkað. Með þessu virðist þessir stefndu eiga við að hafi séreignir annarra einstakra jarðeigenda á torfunni hækkað í mati, t.d. vegna aukinnar og bættrar ræktunar á úrskiptum hlutum jarðartorfunnar, þá skuli sú hækkun matsverðs leiða til þess að hlutdeildin í hinu óskipta landi og landsnytjum hækki samsvarandi. Þannig telji þeir að hlutdeild stefnenda í hinu óskipta landi með landsnytjum hafi minnkað án tilverknaðar og ráðstafana þeirra eða forvera stefnandans Tómasar. Ágreiningur aðila lúti því að því hvort einstakir eigendur torfunnar geti aukið eignarhlutdeild sína í hinni óskiptu eign og landsnytjum með því að bæta mannvirki og úrskipta eign sína og þannig aukið verðgildi hennar til mats.

Vísa stefnendur til þess að svo langt aftur sem rakið verði hafi verið til staðar skipting á jarðeignum að Ytri-Sólheimum í hlutföllum sem miðast hafi við hið svokallaða forna mat. Þannig hafi í fjölmörgum afsölum allt til þessa dags hlutum úr jörðinni verið afsalað miðað við hið forna mat. Hafi hlutföllin þá miðast við að jörðin með hjáleigunni væri 100 hundruð að fornu mati og hjáleigan því sem næst 7 1/3 hundruð þar af. Hafi þessi háttur

verið á hafður svo lengi sem rakið verði og allt fram á síðustu öld. Hið forna mat hafi þar að auki verið notað milli eigendanna með ýmsum hætti, svo sem við ákvörðun prestsmötu, skiptingu rekafjöru og úttektargjörðir við ábúendaskipti leigujarða. Í gerðabókum jarðamatanna 1922, 1932 og 1942 sé skipting prestsmötunnar á milli Sólheimajarða í hlutfalli hins forna mats. Eftir að landskiptalögin frá 1941 hafi tekið gildi hafi ábúendur Sólheimatorfu leyst prestsmötukvöðina til sín og séu þau afsöl einnig í hlutfalli hins forna mats. Samkvæmt afsölunum teljist eignarjörð stefnenda vera 25% af óskiptu en hjáleigan tæplega 8% og Sólheimatunga með Framnesi 20%. Enn í dag eigi Sólheimahjáleiga annan hvern sunnudag á Sólheimafjöru eða 1/14, sem sé 7,1% fjörudaga.

Landskiptagerð, sem fram hafi farið árið 1944, hafi ekki tekið til alls heimalandsins heldur hafi aðeins verið víxlað slægjuskákum á milli jarða til að gera land hverrar jarðar samfelldara en áður hafi verið. Í skiptagerðinni sé sagt að skipt sé eftir jarðamatinu frá 1922. Einnig sé sagt að slægjuskákirnar hafi verið mældar. Þegar skiptagerðin sé lesin komi fram að landi tveggja jarðanna sé ekki skipt. Vitað sé að við landskiptin hafi mikið af ómældu landi á holtunum á milli hinna mældu slægjuskáka komið í hlut jarðanna. Þannig sé það land, sem jarðirnar fengu, ekki í hlutfalli við fasteignamatið 1922 eða önnur möt. Á uppdráttum frá október 1987 komi fram stærð graslendis jarðanna. Með því að nota þessa uppdrætti og landskiptagerðina frá 1944 komi t.d. í ljós að jörðin Sólheimahjáleiga sé með að minnsta kosti 20% af graslendi jarðanna en ekki 15,5% eins og vera ætti ef skipt hefði verið samkvæmt fasteignamatinu 1922. Graslendi Sólheimahjáleigu sé því meira en 30% stærra en vera ætti samkvæmt fasteignamatinu 1922. Við skiptin hafi heimaland hjáleigunnar raunar aldrei verið mælt.

Skipti milli Sólheimajarða í dýrleika í hundruðum sé sem hér segi að fornu mati:

Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot)	12 hndr
Ytri-Sólheimar II	18,9 hndr
Ytri-Sólheimar III (áður Ytri-Sólheimar IV)	25 hndr
Sólheimatunga (án Ytri-Sólheima IIIa)	12 ½ hndr
Ytri-Sólheimar IV (áður Ytri-Sólheimar VI)	12 ½ hndr
Ytri-Sólheimar IIIa	4 hndr
Framnes	7,77 hndr
Sólheimahjáleiga	7 1/3 hndr
Samtals	100 hndr

Í 2. gr. landskiptalaga nr. 46/1941 sé við það miðað að skipta skuli eftir jarðamati frá árinu 1861 þar sem því verði við komið en séu tvær eða fleiri jarðir metnar í einu lagi en

aðgreint mat að finna í jarðatali Johnsens frá 1847 skuli það notað. Síðan segi að verði hvorugu þessu mati við komið skuli fara eftir fasteignabók 1922 eða síðari fasteignabókum, „þó þannig, að ávallt verði notað hið elsta jarðamat sem við verður komið." Í ákvæði þessu sé fólgin leiðbeiningarregla um notkun sönnunargagna en ekki sé verið að binda sönnunarfærsluna við greind gögn. Í hinu tilvitnaða ákvæði 2. gr. landskiptalaga nr. 46/1941 felist að heimilt sé að færa fram sönnun með öðrum hætti um dýrleika jarða í sömu jarðartorfunni og sé því ekki verið að víkja frá grunnreglu íslensks réttarfars um frjálst mat á sönnun, sbr. 44. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála í héraði. Í 2. mgr. 3. gr. landskiptalaga segi að nú hafi eignarhlutföll á sameignarjörð breyst við jarðamat (endurmat), fyrir misjafna ræktun eða aðrar verklegar framkvæmdir eiganda eða ábúanda, og breytast þá eigi fyrir það eignarhlutföll óskipts lands eða landsnytja. Lagaákvæði þessu sé ætlað að koma í veg fyrir að eignarhlutdeild jarðeigenda í aðstöðu stefnenda minnki við misjafna ræktun eða aðrar framkvæmdir. Samkvæmt lagaákvæði þessu sé útilokað að jarðamatið 1922 geti leitt til þess að hlutdeild stefndu, eigenda Sólheimahjáleigu, Sólheimatungu og hluta Framness, í jörðinni aukist á kostnað stefnenda.

Þá komi og eignarréttarákvæði stjórnarskrár í veg fyrir að unnt sé að skerða eignarhluta stefnanda í þágu annarra án eignarnáms og fulls endurgjalds.

Í fasteignamatinu 1922 séu Sólheimar skráðir sem Ytri-Sólheimar I-VI auk Sólheimahjáleigu. Hlutföll séu þar önnur en í hinu forna mati. Matinu sé ekki ætlað að greina frá eignarhlutföllum jarða á óskiptri jarðartorfu eins og að Ytri-Sólheimum. Land hverrar jarðar, bæði ræktað og óræktað, sé þar metið til peningaverðs. Þannig hafi aukin ræktun úrskipts lands þau áhrif að metið landverð jarðar hækki. Það eigi ekki að leiða til þess að hlutdeild viðkomandi jarðar í óskiptu landi hækki. Matið sé því ekki nothæft við ákvörðun hlutfallslegrar eignar hverrar jarðar. Þá vanti í matið Ytri-Sólheima IIIa og sé matið því haldið slíkum ágöllum að á því verði ekki byggt um skiptingu jarðarinnar. Verði ekki séð hvernig unnt sé að leiðrétta það mat vegna ágallans. Samkvæmt framangreindu og með hliðsjón af hrd. 1988 bls. 683 skuli því aðeins styðjast við fasteignamatið 1922 að ekki sé til eldri skipting á dýrleika jarðanna.

Í jarðamatsgögnum frá árinu 1850, sem séu frumforsendur fyrir mötunum 1861 og 1922, sé sérstaklega tekið fram að eignarhluti Sólheimahjáleigu í sameign Sólheimatorfu sé um 7/100. Hlutdeild jarðarinnar samkvæmt prestsmötu hafi verið sú sama. Í jarðamötum 19. aldar sé ætíð sérgreint mat á hlutfalli Sólheimahjáleigu af Ytri-Sólheimum og sé hlutfallið 7,33%. Ekki sé þar að finna hlutfallsskiptingu Ytri-Sólheima án hjáleigunnar. Hins vegar séu næg gögn um þá skiptingu sem skylt og óhjákvæmilegt sé að byggja skiptinguna á og

ætíð með það sem óumdeilda upphafsstöðu að hjáleigan sé 7,33% af torfunni. Eignarhlutfall hjáleigunnar í óskiptu landi og landsnytjum aukist ekki við umbætur á húsum eða aukna ræktun úrskipts séreignarlands, enda myndi slík regla leiða til skerðingar á hlutdeild annarra eigenda jarðartorfunnar.

Stefnendur kveðast líta svo á að jörðin Ytri-Sólheimar IIIa sé hluti af jörðinni Sólheimatungu sem nefndist Ytri-Sólheimar V í matinu 1922. Sé þetta reyndin þrátt fyrir að jarðirnar séu nú ekki eign sömu einstaklinga og að hvor parturinn um sig hafi sjálfstæða eignarheimild í veðmálabókum. Megi sjá af jarðamatsgögnum frá 1918 að jörðin Ytri-Sólheimar V hafi verið tvískipt og að rekja megi þessa tvískiptingu allt til þessa dags. Þá liggi fyrir að jörðin Ytri-Sólheimar IIIa sjáist hvergi skráð fyrr en 18. desember 1970. Bæði Sólheimatunga og hlutajörð hennar, Ytri-Sólheimar IIIa, eigi fjörudaga að réttu hlutfalli hins forna mats. Það sama hafi og gilt um prestsmötu jarðanna.

Um lagarök vísa stefnendur m.a. til eignarréttarákvæðis stjórnarskrár, viðauka nr. 1 við Mannréttindasáttmála Evrópu, landskiptalaga nr. 46/1941, laga nr. 41/1919 um landamerki og til jarðalaga. Enn fremur til laga um meðferð einkamála um heimild til að gera viðurkenningarkröfu, um sönnun og sönnunarbyrði, aðild, málskostnað o.fl.

Málsástæður stefndu.

Af hálfu stefndu Einars, Eyrúnar, Elínar og Magnúsar Þórs er aðallega á því byggt að ágreiningur máls þessa sé afmarkaður við skiptagrundvöll landskiptalaga nr. 46/1941, þ.e. sérreglur þeirra um slit sameignar og þær ákveðnu reglur, sem leggja beri til grundvallar við ákvörðun eignarhlutfalla við landskipti. Ekki sé öðrum skiptagrundvelli til að dreifa en þeim sem fyrir sé mælt í 3. mgr. 2. gr. landskiptalaga nr. 46/1941 og fari því eignarhlutfall jarða í sameiginlegu landi Sólheimatorfunnar eftir fasteignabókinni frá 1922. Sé því hafnað sjónarmiðum stefnenda um að jörð þeirra, Ytri-Sólheimar III, eigi 25% í óskiptu landi torfunnar samkvæmt svonefndu fornu mati.

Í landskiptalögum nr. 46/1941 sé nákvæmlega tilgreint hver grundvöllur landskipta eigi að vera. Hafi verið um að ræða nýmæli við setningu laganna. Í tíð eldri landskiptalaga, þ.e. laga nr. 43/1913 og laga nr. 57/1927, hafi aðeins verið tekið fram að skipti skyldu miðuð við lögmæt eignarhlutföll lands og landsnytja en ekkert skýrt nánar hvernig finna ætti þessi lögmætu eignarhlutföll. Hafi þetta valdið vandkvæðum í framkvæmd og deilum. Þess vegna hafi við setningu nýrra landskiptalaga á árinu 1941 verið tilgreint nákvæmlega hvaða heimildir skuli gilda um eignarhlutföll að landinu. Sé þannig í 2. gr. laganna

lögbundið það mat er lagt verði til grundvallar skiptum samkvæmt landskiptalögum. Samkvæmt 1. mgr. 2. gr. skuli skipta eftir jarðamati frá árinu 1861 þar sem því verði við komið. Séu í því jarðamati tvær eða fleiri jarðir metnar í einu lagi til dýrleika, en aðgreint mat þeirra að finna í jarðatali Johnsens frá 1847, skuli það þá nota. Verði hvorugu þessu mati við komið skuli fara eftir fasteignabók frá 1922, eða síðari fasteignabókum, þó þannig að ávallt verði notað hið elsta jarðamat sem við verður komið. Grein þessi hafi af dómstólum og í framkvæmd verið skýrð þannig að ekki verði miðað við eldri möt en jarðamatið frá 1861 eða jarðatal Johnsens frá 1847. Með tilvitnaðri 2. gr. laga nr. 46/1941 sé lögbundið það mat er lagt verði til grundvallar skiptum.

Jarðamati frá 1861 verði ekki komið við í þessu máli þar sem viðkomandi jarðir séu ekki metnar þar með aðgreindum hætti. Sama eigi við um jarðatal Johnsens frá 1847. Samkvæmt 3. mgr. 2. gr. laga nr. 46/1941 skuli fara eftir fasteignabók frá 1922 eða síðari fasteignabókum ef hvorki er til að dreifa aðgreindu mati á þeim jörðum, sem verið sé að skipta landi á milli, í jarðamatinu frá 1861 né jarðatali Johnsens. Jarðamatið 1922 hafi legið til grundvallar landskiptunum 1944 eins og tekið hafi verið skýrlega fram í landskiptagerðinni. Með dómi Héraðsdóms Suðurlands frá 3. desember 2004 hafi gildi greindrar landskiptagerðar verið staðfest og sérstaklega tekið fram að skiptagerðin fæli í sér landskipti að Ytri-Sólheimum sem farið hefðu fram á grundvelli laga nr. 46/1941. Þá hefði skiptagerðinni ekki verið skotið til yfirmats skv. 6. gr. laga nr. 46/1941 eða dómsmál höfðað til ógildingar hennar.

Ytri-Sólheimabændur, að undanskildum bændum á Ytri-Sólheimum IIIa, hafi tekið til ræktunar land á Sólheimasandi laust eftir 1950. Landinu hafi verið skipt milli jarðanna í sömu hlutföllum og í skiptunum 1944 eða eftir jarðamatinu frá 1922, sbr. fyrirliggjandi túnkort.

Eftir að stefndu Eyrún Sæmundsdóttir og Einar Þorsteinsson hafi keypt Sólheimatungu (Ytri-Sólheima V) árið 1997 hafi þau óskað eftir að skipti færu fram á úrskiptu landi sem jörðin hafi átt í sameign með Framnesi. Samkomulag hafi ekki náðst um afmörkun landsins eða eignarhlutföll og hafi verið leyst úr ágreiningi aðila með greindum dómi Héraðsdóms Suðurlands frá 3. desember 2004. Í málinu hafi umrætt land verið afmarkað og viðurkennt að sameiginlegar landspildur Sólheimatungu og Framness væru í óskiptri sameign þessara jarða í þeim hlutföllum er fasteignabókin frá 1922 greindi, þ.e. 20

hundruð í hlut Sólheimatungu og 9 hundruð í hlut Framness, og að landskipti spildnanna á milli jarðanna skyldu fara fram í þeim hlutföllum.

Í greindum dómi hafi verið tekið fram að ekki væri litið til eða tekin afstaða til skiptagrundvallar að Ytri-Sólheimum að öðru leyti. Sé það eðlilegt, enda hafi umfjöllunarefni málsins lotið að skiptagrundvelli Framness og Sólheimatungu. Stefndu í því máli hafi heldur ekki gert kröfu um úrlausn á skiptagrundvelli á öðru landi á Ytri-Sólheimum. Dómurinn hafi því ekki tekið afstöðu til annars en stefnendur hafi gert kröfu til. Það liggi hins vegar fyrir að í greindu máli hafi með bindandi hætti verið kveðið á um að ekki verði viðkomið jarðamötum frá 1861 og 1848 við skipti á sameiginlegu landi en farið skuli eftir jarðamati frá 1922.

Ljóst megi því vera að hið sama eigi við um annað sameiginlegt land Sólheimatorfunnar og einsýnt að við landskipti á sameignarlandi jarðanna beri að fara eftir fasteignabókinni frá 1922 í samræmi við skýr fyrirmæli laga nr. 46/1941. Þá hafi þau hlutföll líka gilt á Ytri-Sólheimum frá landskiptunum 1944, eða í 62 ár, og verið staðfest í framkvæmd. Eignarhlutfall jarðar stefnenda geti því ekki verið annað en í fasteignabókinni greinir, enda ekki að finna aðgreint mat hennar í jarðamötum frá 1861 og 1848. Kröfugerð stefnenda sé ekki í samræmi við eignarhlutföll fasteignabókarinnar frá 1922 auk þess sem stefnendur hafi ekki sýnt fram á að þeir hafi eignast stærri sameignarhluta á kostnað annarra, hvort heldur með kaupum á landi, gjöfum eða erfð, og hafi þar með ekki sýnt fram á að eignarhlutur þeirra sé stærri en hann hafi verið þegar jarðamatið hafi farið fram á árinu 1922. Því beri að sýkna stefndu af kröfum stefnenda.

Stefndu kveðast mótmæla þeim staðhæfingum stefnenda að Ytri-Sólheimar IIIa séu úr Sólheimatungu. Ytri-Sólheimar IIIa séu í raun úr Ytri-Sólheimum III, þ.e. þeim parti sem í dag heiti Framnes. Vísa stefndu meðal annars til þess að þegar landskiptin fóru fram á árinu 1944 hafi Ólafur H. Jónsson átt jarðirnar Ytri-Sólheima V og VI og að auki 5 hundruð í Ytri-Sólheimajörðinni, sem hann hafi nytjað sjálfur alfarið. Í síðari mötum sé þessi hluti nefndur Ytri-Sólheimar IIIa. Hafi hann ætíð verið nytjaður sjálfstætt og gengið sjálfstætt kaupum og sölum. Í skiptagerðinni sé hann tiltekinn sem 5 hundruð og sé þá miðað við jarðamatið frá 1922. Í jarðamatinu sé þessi partur hins vegar ekki tilgreindur en við landskiptin hafi hann verið viðurkenndur. Þau skipti hafi ekki verið kærð. Hafi gildi skiptagerðarinnar verið staðfest með tilvitnuðum dómi Héraðsdóms Suðurlands frá 3.

desember 2004. Þá megi og sjá af kæru Þorsteins Jónssonar til fasteignamatsnefndar 18. nóvember 1970 og úrskurði fasteignamatsnefndar, dags. 18. desember 1970, sem liggi fyrir í málinu að þessi partur hafi tilheyrt Ytri-Sólheimum III.

Þá sé umfjöllun stefnenda um grundvöll landskipta og túlkun á ákvæðum laga nr. 46/1941 einfaldlega röng og eigi ekki við nein lagarök að styðjast. Ekki sé unnt skv. 2. gr. laga nr. 46/1941 að miða við eldri möt en frá 1861 eða 1848 og sé þá skilyrði að um aðgreint mat sé að ræða. Stefnandi byggi á því að farið skuli eftir fornu mati án nánari tilgreiningar á því hvenær það mat hafi farið fram. Þau eignarhlutföll sem stefnandi vilji fara eftir séu í andstöðu við skýr fyrirmæli laga nr. 46/1941 auk þess sem þar sé ekki að finna aðgreint mat viðkomandi jarða.

Hafnað sé túlkun stefnenda á 2. mgr. 3. gr. laga nr. 46/1941 sem fram komi í stefnu, enda staðfesti tilgreint ákvæði einfaldlega fyrirmæli 2. gr. og þær heimildir sem á skuli byggja við ákvörðun eignarhlutfalla við landskipti. Reynt skuli að byggja á elsta matinu af þeim þremur sem þar séu tilgreind þar sem sé að finna aðgreint mat jarða. Í tilviki Sólheimatorfunnar sé það matið frá 1922. Ástæða þess að byggt skuli á því mati en ekki nýrri mötum sé sú að í þeim fasteignamötum sem á eftir komi sé landið metið hærra eftir því sem meira hafi verið ræktað og gert fyrir það. Ef farið væri t.d. eftir mjög nýlegu fasteignamati við landskipti á milli jarða yrði það til þess að sá eigandi sem hefði verið mjög athafnasamur við ræktun og umbætur fengi meira af hinu óskipta landi í sínar hendur en honum bæri. Í greinargerðinni með landskiptalögum hafi sá löggjafarvilji komið skýrt fram að breytingar á fasteignamati jarða vegna umbóta mættu ekki hafa áhrif á eignarhlutföll við landskipti á óskiptu landi. Það séu því lögákveðin skiptahlutföll milli jarða, þ.e. hin tilgreindu þrjú möt til að nota við skiptin, en sú flóra sem á eftir komi eða hafi áður komið fram hafi enga þýðingu. Ákvæði 2. mgr. 3. gr. laganna vísi einfaldlega til þessa. Um ræktun séu síðan sérákvæði í 11. gr. landskiptalaganna, þ.e. þegar einhver landeigandinn hafi ræktað hluta af hinu óskipta landi án þess að samið hafi verið um eignarrétt hans að því. Sé þá tekið tillit til þess við skiptin. Lögin séu því alveg skýr hvað þetta varði.

Þá sé vakin athygli á að í stefnu sé ekki á því byggt í þessu máli að samkomulag hafi verið um önnur eignarhlutföll en jarðarmatsbækur þær, sem tilgreindar séu í 1.-3. mgr., gefi upp, og allir eigendur hafi samþykkt, sbr. 4. mgr. 2. gr. laga nr. 46/1941. Ekkert slíkt

samkomulag sé heldur til staðar. Ákvörðun eignarhlutfalla viðkomandi jarða fari því eftir fasteignabókinni frá 1922, sbr. 3. mgr. 2. gr. laga nr. 46/1941.

Loks sé óhjákvæmilegt vegna umfjöllunar í stefnu að fjalla aðeins um eignarheimildir stefnenda, fyrirmæli heimildarskjala sem og ráðstöfun stefnenda á landi. Faðir stefnanda, Ísleifur Erlingsson, hafi fengið jörðina Ytri-Sólheima IV (nú Ytri-Sólheimar III) í arf eftir föður sinn samkvæmt einkaskiptum er fram hafi farið 6. desember 1928. Þinglýst eignarheimild hans, dags. 13. apríl 1930, undirrituð af Gísla Sveinssyni sýslumanni, sé svohljóðandi: „Samkvæmt einkaskiftum í dánarbúi Erlings Brynjólfssonar á Ytri-Sólheimum, þ. 6. desbr. 1928, er Ísleifur Erlingsson bóndi á Ytri Sólheimum IV í Dyrhólahreppi réttur og óátalinn eigandi fasteignarinnar, jarðarinnar Ytri-Sólheima IV, að gildu fasteignamati kr. 3000,oo og öllum húsum á jörðinni – 2200,00, verð samt. Kr. 5200,00 ...". Hér sé um að ræða jarðamatið frá 1922 og athygli veki að sýslumaður tiltaki eignina samkvæmt gildu fasteignamati 30 hundruð.

Með afsali 27. júlí 1984 hafi stefnandinn Tómas keypt ¾ hluta úr Ytri-Sólheimum III af systkinum sínum. Hvorki sé í þessari eignarheimild né hinni fyrri getið um forn hundruð frá fyrri öldum heldur sé í skiptagerð þeirri, sem stefnandi leiði rétt sinn frá, skýrlega vísað til fasteignabókarinnar frá 1922.

Í stefnu á bls. 2 segi orðrétt: „Einnig er óumdeilt að hvorki stefnendur né forverar stefnandans Tómasar hafa selt eða ráðstafað með öðrum hætti neinum hluta af þessum fjórðungi torfunnar". Stefndu taki fram að þetta sé ekki rétt og vísi í því sambandi til eftirfarandi skjallegra heimilda: Gjafabréfs til Óskars M. Hallgrímssonar, dags. 18. mars 1972, þar sem eigendur og ábúendur Ytri-Sólheimajarða hafi gefið Óskari land úr óskiptu sameignarlandi jarðanna undir sumarbústað, allt að einum hektara að stærð. Veðbandslausnar, dags. 24. júlí 1996, fyrir tveimur spildum úr jörðinni Ytri-Sólheimum III, samtals 3,9 hektarar, sem séu í eigu Ingibjargar Ólafsdóttur og Margrétar Ísleifsdóttur o.fl., og afsals, dags. 27. júlí 1984, til stefnanda Tómasar þar sem hann lofi að láta seljendum í té endurgjaldslaust land undir sumarbústaði, allt að 3 hekturum.

Stefndu kveðast byggja kröfur sínar á landskiptalögum nr. 46/1941 sem og almennum reglum eignaréttar. Að því er málskostnaðarkröfu varði sé byggt á XXI. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

Stefndu Hildigunnur, Ólafur, Sigríður og Sigrún Þorsteinsbörn og Þorsteinn Magnússon kveðast hafa eignast eignarhlut sinn í óskiptu landi Ytri-Sólheimatorfu með arftöku eftir móður sína og ömmu, Valgerði Sigríði Ólafsdóttur, sem sjálf hafi fengið hann í arf eftir föður sinn, Ólaf H. Jónsson. Sé þar um að ræða eignarhluta úr vesturjörð Ytri-Sólheima, 4 hundruð að fornu mati, sem Ólafur hafi keypt af Guðmundi Þorbjarnarsyni sem aftur hefði eignast hann með fyrirliggjandi afsali, dags. 2. október 1904, frá Friðriki Björnssyni. Þessum eignarhluta hafi Ólafur haldið eftir er hann seldi aðrar eignir sínar að Eystri-Sólheimum og Ytri-Sólheimum. Eignarhluti þessi í það heila sé nú skráður sem Ytri-Sólheimar IIIa í fasteignamati og veðmálabókum og sé gjarnan nefndur parturinn í daglegu máli.

Við skipti sem fram hafi farið á slægjulandi Ytri-Sólheima á árinu 1944 hafi komið fram að Ólafur H. Jónsson ætti og nýtti 5 hundruð úr Ytri-Sólheimum samkvæmt jarðamati 1922 og hafi honum verið úthlutað slægjulandi í samræmi við það. Hafi þetta verið gert þrátt fyrir að umrædd 5 hundruð hafi ekki komið fram í fasteignamatinu 1922 og hafi engar athugasemdir verið gerðar af hálfu annarra jarðeigenda í Ytri-Sólheimatorfu. Ekki sé heldur að sjá að það land sem úthlutað hafi verið til Ytri-Sólheima V hafi við skiptin skerst á móti. Öfugt við staðhæfingar stefnenda komi fram berum orðum í gögnum vegna skiptanna að í sumum tilvikum hafi menn fengið meira land að flatarmáli en þeim hafi borið hlutfallslega vegna þess að landið væri rýrt eða lítt ræktanlegt. Innbyrðis hlutföll flatarmáls þess heimalands sem til skipta hafi komið 1944 séu því ekki þau sömu og eignarhlutföll í torfunni samkvæmt fasteignamatinu 1922 jafnvel þótt skipt hafi verið samkvæmt því mati. Einnig komi fram berum orðum í opinberum skjölum sem gerð hafi verið vegna skiptanna að skipt hafi verið eftir jarðamatinu frá 1922. Þá hafi skipting fjörudaga verið í hlutfalli við eignarhlutdeild viðkomandi jarðar í Sólheimatorfu og hafi þessi fjöruréttur eigenda partsins aldrei verið véfengdur af öðrum eigendum Ytri-Sólheima. Stefndu eigi þannig þriðja hvern mánudag sem fjörudag á sameiginlegri Ytri-Sólheimafjöru. Þriðji hver mánudagur samsvari 4-5% eignarhluta.

Stefndu segja Ólaf H. Jónsson á Eystri-Sólheimum hafa eignast þrjá hluta úr landi Ytri-Sólheima, tvo þeirra úr svonefndri austurjörð Ytri-Sólheima. Þeir hafi hvor um sig verið 12½ hundrað að fornu mati, en 20 og 15 hundruð samkæmt fasteignamati 1922 og þar nefndir Ytri-Sólheimar V og Ytri-Sólheimar VI. Þá hafi Ólafur einnig eignast hlut í

vesturjörðinni og hafi hann verið talinn 4 hundruð samkvæmt fornu mati en hans sé að engu getið á fasteignamati 1922, eins og áður segir, þrátt fyrir að ýmis gögn og heimildir bæði fyrr og síðar staðfesti tilvist hans. Vekja stefndu athygli á að aðilum máls þessa beri saman um að eignarhlut þennan vanti í fasteignabókina 1922 og vísa í því sambandi til ummæla í stefnu á bls. 4 og greinargerðar stefndu eigenda Sólheimahjáleigu.

Ólafur hafi selt Óskari Maríusi Hallgrímssyni Ytri-Sólheima VI í október 1943 og hann hafi selt Ytri-Sólheima V til Sigurðar Ásgeirssonar í júní 1955. Vottar að þessum kaupum hafi verið Ásgeir Pálsson, faðir Sigurðar, og Þorsteinn Jónsson, tengdasonur Ólafs. Ólafur hafi látist 2. september 1960. Þann 26. júní árið eftir hafi hreppstjóri Dyrhólahrepps komið að Eystri-Sólheimum að gera upp dánarbú Ólafs. Hafi þar meðal annars verið skráður hluti í Ytri-Sólheimum, 4 hundruð (fornt mat). Hreppstjórinn hafi verið Ásgeir Pálsson, sá sami og verið hafi vottur að kaupum sonar síns Sigurðar af Ólafi um 6 árum áður. Þannig sé ljóst að Ásgeiri hafi verið fullljóst að Ólafur hafi átt áfram jarðeignir á Ytri-Sólheimum eftir að hafa selt Sigurði Ásgeirssyni Ytri-Sólheima V árið 1955, enda hafi Sigurður og síðari eigendur Ytri-Sólheima V (síðar Sólheimatungu) aldrei mótmælt því að svo hafi verið. Þannig sé ekki að sjá að vafi hafi leikið á því að Ólafur hafi enn átt umræddan jarðarhluta í vesturjörð Ytri-Sólheima allt til dauðadags 1960 þrátt fyrir að hafa afsalað Sigurði Ásgeirssyni Ytri-Sólheimum V 17. júlí 1955.

Í þessu sambandi sé og rétt að árétta að þær slægjuskákir sem Ólafur H. Jónsson hafi fengið úthlutað við landskiptin 1944 hafi ekki verið látnar af hendi eftir sölu hans á Ytri-Sólheimum V og engar heimildir séu um að nokkur hafi krafist þess að það yrði gert. Það styrki ennfremur það sem þessi stefndu hafi ætíð talið, að sá jarðarpartur sem hér um ræði hafi verið ótengdur Ytri-Sólheimum V sem Ólafur afsalaði Sigurði Ásgeirssyni árið 1955.

Árið 1970 hafi Þorsteinn Jónsson, faðir og afi stefndu og tengdasonur Ólafs H. Jónssonar, orðið var við að eignarhlutinn í Ytri-Sólheimatorfu væri ekki skráður á hann sem eiganda í landi Ytri-Sólheima og lagt fram kæru þar um. Í úrskurði fasteignamatsnefndar hafi verið fallist á þetta og úrskurðað að umræddur jarðarhluti skyldi sérmetinn sem jörð undir heitinu Ytri-Sólheimar IIIa og tekið fram að þar sé um að ræða 4 hundruð að fornu mati.

Stefndu byggja sýknukröfu sína á að í 1.-3. mgr. 2. gr. landskiptalaga nr. 46/1941 sé lögbundinn sá skiptagrundvöllur sem notast skuli við þegar óskiptu landi í jarðartorfum sé skipt niður. Ekki er að sjá að umræddar málsgreinar 2. gr. séu frávíkjanlegar nema hvað varði undantekninguna í 4. mgr. Niðurlagsákvæði 3. mgr. 2. gr. þess efnis að „ávallt verði notað hið elsta jarðamat sem við verður komið“ taki samkvæmt efni málsgreinarinnar einungis til þess ef grípa þurfi til yngri mata en fasteignabókarinnar frá 1922. Í jarðamati

1861 sé ekki að finna aðgreint mat þeirra jarða sem hér um ræði, né heldur í jarðatali Johnsen frá 1847. Í fasteignabókinni frá 1922 sé aðgreint mat hins vegar að finna en sem fyrr segi sé Ytri-Sólheima IIIa að engu getið þar og séu aðilar málsins sammála um að sú jörð sé þar vantalin. Hins vegar hafi komið fram við landskipti 1944 að Ólafur H. Jónsson ætti „eftir jarðamati 1922 5 hundruð í Ytri-Sólheimum" sem hann nytjaði sjálfur.

Stefndu kveðast geta fallist á að skipt sé eftir fasteignabókinni frá 1922 þrátt fyrir að Ytri-Sólheima IIIa sé þar ekki getið undir því heiti né innan annarra jarða í Ytri-Sólheimatorfu, að því gættu að 5 hundruðum sé bætt við þá heild sem þar komi fram varðandi Sólheimatorfu eins og gert hafi verið við landskiptin 1944. Samanlagt landverð Sólheimatorfu sé þannig rétt reiknað 134 hundruð samkvæmt matinu en ekki 129 hundruð eins og fasteignabókin 1922 gefi til kynna. Skipti á þeim grundvelli leiði til þess að hlutdeild stefnenda sé 22,4% en ekki 25% eins og stefnendur krefjist. Geti þeir því ekki fallist á kröfu þeirra þar sem slíkt samþykki kynni að hafa í för með sér eftirgjöf á réttindum þeirra til umrædds lands. Samkvæmt þessu sé hlutur Ytri-Sólheima IIIa í matinu 1922 3,9%.

Telji dómurinn hins vegar að fasteignabókinni frá 1922 verði ekki við komið við skipti, þar sem Ytri-Sólheimar IIIa komi þar ekki við sögu, sé óhjákvæmilegt að notast við elsta mat þar sem þá jörð sé að finna aðgreinda frá heildinni ásamt öllum öðrum jörðum sem hér komi við sögu, aðgreindum. Sú niðurstaða leiði af 3. mgr. 2. gr. laga nr. 46/1941 sem taki m.a. til þess ef grípa þurfi til þess að nota yngri jarðamöt en fasteignabókina frá 1922. Ytri-Sólheimar IIIa komi ekki inn á fasteignamat sem sjálfstæð jörð fyrr en 1970. Fasteignamatið 1970 og möt næstu ára þar á eftir hafi hins vegar þann annmarka að þar séu Ytri-Sólheimar II og Ytri-Sólheimar IV metnir í einu lagi til dýrleika. Elsta fasteignamat þar sem sé að finna aðgreint mat allra þeirra jarða sem tilheyri Sólheimatorfu sé fasteignamatið 1998 og sé landverð þeirrar jarðar sem krafa stefnenda tekur til þá metið 19,5% af heildarlandverði Sólheimatorfunnar. Miðað við þær forsendur geti stefndu því ekki heldur fallist á kröfu stefnenda um 25% eignarhlut í Sólheimatorfu.

Niðurstaða.

Í máli þessu snýst ágreiningur aðila um það hver sé eignarhlutdeild stefnenda í óskiptu landi Ytri-Sólheima og þá jafnframt eftir hvaða hlutföllum eigi að skipta þessu landi. Reisa stefnendur málatilbúnað sinn á því að þeir sem eigendur Ytri-Sólheima III eigi 25% af hinu óskipta landi samkvæmt svonefndu fornu mati og þá að um sé að ræða 25 hundruð forn. Þeir stefndu sem látið hafa málið til sín taka hafa hafnað þessum sjónarmiðum og telja að ekki sé öðrum skiptagrundvelli til að dreifa en þeim sem mælt sé fyrir um í 3. mgr. 2. gr. landskiptalaga nr. 46/1941. Eigi skipting landsins því að ráðast af þeim

eignarhlutföllum jarðanna sem ákvörðuð hafi verið með jarðamatinu frá 1922, svokallaðri fasteignabók 1922, en að öðrum kosti verði notast við elsta mat þar á eftir þar sem jarðirnar séu allar aðgreindar.

Með landskiptalögunum nr. 46/1941 var kveðið á um að samkvæmt lögunum geti komið til skipta eða endurskipta að nokkru eða öllu leyti heimalönd sveitajarða og afréttarlönd, sem jöfnum höndum eru notuð til vetrarbeitar, tún, sáðreitir, engi, landsnytjar aðrar og hlunnindi svo og mannvirki, sem tvö eða fleiri býli hafa eða hafa áður haft til samnota. Ef lögfest skipti hafi eigi áður farið fram geti hver einstakur eigandi eða umráðamaður jarðar, jarðarparts eða landsnytja krafist skiptanna. Eins og hér háttar liggur fyrir að stefndu eiga skýran rétt til þess að um landskipti á hinu óskipta landi fari eftir reglum nefndra laga.

Í 2. gr. laganna segir að skipta skuli eftir jarðamati frá árinu 1861 þar sem því verði við komið. Séu í því jarðamati tvær eða fleiri jarðir metnar í einu lagi til dýrleika, en aðgreint mat þeirra að finna í jarðatali Johnsens frá 1847, skuli það þá nota. Verði hvorugu þessu mati við komið skuli fara eftir fasteignabók frá 1922, eða síðari fasteignabókum, þó þannig að ávallt verði notað hið elsta jarðamat, sem við verður komið. Ekki verður fallist á það með stefnendum að hin tilvitnuðu ákvæði 2. gr. feli einungis í sér leiðbeiningarreglu um notkun sönnunargagna án þess að vera bindandi fyrir dómstóla. Verður þvert á móti að líta svo á með vísan til skýrs orðalags greindra ákvæða að með þeim sé lögbundið hvaða mat skuli lagt til grundvallar skiptum og að ekki verði miðað við eldri möt en jarðamatið frá 1861 eða jarðatal Johnsens frá 1847. Einu undantekninguna sem lögin gera hvað þetta varðar er að finna í 4. mgr. 2. gr. landskiptalaganna þar sem heimilað er að skipta eftir öðrum eignarhlutföllum en jarðamatsbækur gefa upp ef þau hafa gilt manna á meðal í 20 ár eða lengur og allir eigendur samþykkja að eignarhlutföllin skuli haldast. Er að því vikið í stefnu að eignarhlutföll jarðanna samkvæmt hinu forna mati hafi mikið verið notuð milli eigendanna sjálfra, svo sem við ákvörðun á prestsmötu, skiptingu rekafjöru og úttektargjörðir við ábúendaskipti leigujarða. Með vísan til þessa hélt lögmaður stefnenda því fram við aðalmeðferð málsins að áratugum saman hefði full sátt um það ríkt milli allra eigenda Sólheimatorfunnar að byggja á hinu forna mati við ákvörðun eignarhlutfalla og því væri heimilt, með vísan til greindrar 4. mgr. 2. gr., að skipta hinu óskipta sameignarlandi á grundvelli þeirra. Gegn mótmælum stefndu verður

að telja að málsástæða þessi hafi komið of seint fram af hálfu stefnenda og því verður þegar af þeirri ástæðu ekki til hennar litið.

Stefnendur hafa og skírskotað til þess að matið frá 1922 sé ekki nothæft við ákvörðun hlutfallslegrar eignar hverrar jarðar þar sem því hafi ekki verið ætlað að greina frá eignarhlutföllum jarða í slíkri óskiptri jarðartorfu, heldur sé land hverrar jarðar þar metið til peningaverðs. Telja stefnendur að beiting þessa mats leiði til þess að aukin ræktun úrskipts lands hækki metið landverð og þar með hlutdeild viðkomandi jarðar í óskiptu landi og ef túlka eigi framangreind ákvæði 2. gr. landskiptalaganna á þann veg sem stefndu telji réttast þá hljóti þau að teljast andstæð eignarréttarákvæði stjórnarskrárinnar. Með vísan til þess að til framangreindra sjónarmiða er vitnað í stefnu verður ekki fallist á það með stefndu að málsástæða þessi sé of seint fram komin og verður hún því tekin til efnislegrar úrlausnar.

Framangreind ákvæði landskiptalaganna nr. 46/1941 eru sérákvæði um slit á sameign á landi þegar um er að ræða verðmæti sem eru sameign eigenda fleiri býla eins og áður greinir. Sýnist með lögfestingu ákvæðanna í 2. gr. laganna hafa verið ætlunin að setja almennar reglur um við hvaða heimildir skuli styðjast við ákvörðun eignarhlutfalla í slíkum tilvikum en sams konar ákvæði hafði skort í áðurgildandi landskiptalögum. Verður að telja að löggjafanum hafi verið þetta heimilt, enda sýnist með umræddum lagaákvæðum stefnt að því að við slík skipti verði ávallt byggt á elstu fyrirliggjandi heimildum sem traustar geti talist, þótt aldrei verði farið aftar en til jarðamatanna 1861 og 1847. Verður heldur ekki fallist á það með stefnendum að ákvæði 2. mgr. 3. gr. laganna útiloki að fasteignabókinni frá 1922 verði beitt, heldur sýnist því fremur ætlað að ítreka þann tilgang laganna sem að ofan greinir.

Samkvæmt því sem hér hefur verið rakið verður að telja að við skipti hins óskipta lands að Ytri-Sólheimum beri að fara eftir ákvæðum 2. gr. landskiptalaga nr. 46/1941. Verður því ekki fallist á það með stefnendum að hægt sé að grundvalla skiptingu landsins á hinu forna mati.

Fyrir liggur að jarðirnar sem hér um ræðir, og eiga óskipt land í Ytri-Sólheimum, eru ekki metnar með aðgreindum hætti í jarðamatinu frá 1861 og verður því af þeim sökum ekki komið við í þessu máli. Sama á við um jarðatal Johnsens frá 1847. Samkvæmt

fasteignabókinni frá 1922 er landverð á Ytri-Sólheimum ákvarðað þannig að Sólheimahjáleiga er metin á 20 í hundruðum króna, Ytri-Sólheimar I (Sólheimakot) á 15 í hundruðum króna, Ytri-Sólheimar II 20 í hundruðum króna, Ytri-Sólheimar III 9 í hundruðum króna, Ytri-Sólheimar IV 30 í hundruðum króna, Ytri-Sólheimar V 20 í hundruðum króna og Ytri-Sólheimar VI 15 í hundruðum króna. Samkvæmt því telst jörð stefnenda, Ytri-Sólheimar IV, sem nú heitir Ytri-Sólheimar III, vera 23,3% af metnu heildarverði Ytri-Sólheima í fasteignabókinni 1922. Hins vegar er þar ekki að finna mat á Ytri-Sólheimum IIIa og telja stefnendur að þar með sé matið ónothæft sem grundvöllur hlutfallsskipta milli allra jarðanna. Af hálfu stefndu er því hins vegar haldið fram að bæta eigi við matið þeim 5 hundruðum í Ytri-Sólheimum, sem staðfest hafi verið með landskiptagerðinni 1944 að þá hafi verið í eigu Ólafs H. Jónssonar og teljist nú vera jörðin Ytri-Sólheimar IIIa, og að með því verði hlutdeild stefnenda 22,4% af metnu heildarverði Ytri-Sólheima. Þá hefur verið á það bent af hálfu stefndu að elsta fasteignamat þar sem sé að finna aðgreint mat allra þeirra jarða sem tilheyra Sólheimatorfu sé fasteignamatið 1998 og samkvæmt því reiknist landverð jarðar stefnanda þar 19,5% af heildarverði torfulandsins. Eins og mál þetta er lagt fyrir dóminn þykja hér ekki standa efni til að taka afstöðu til hvort skipti sem fram færu á hinu óskipta landi Ytri-Sólheima yrðu grundvölluð á fasteignabókinni 1922 eða nýrri mötum og hvort og þá að hve miklu leyti tekið yrði tillit til eignarhlutdeildar Ytri-Sólheima IIIa í jörðinni við þau skipti. Samkvæmt þessu, og að virtu öðru því sem hér hefur verið rakið, þykja stefnendur ekki hafa sýnt fram á að eignarhlutdeild þeirra, sem eigenda Ytri-Sólheima III, sé 25% alls óskipts lands og landsnytja í jarðartorfunni að Ytri-Sólheimum. Ber því að sýkna stefndu af kröfum stefnenda í máli þessu.

Samkvæmt þessum úrslitum þykir rétt að dæma stefnendur til að greiða stefndu Einari Þorsteinssyni, Eyrúnu Sæmundsdóttur, Elínu Einarsdóttur og Magnúsi Þór Snorrasyni óskipt 500.000 krónur í málskostnað. Þá eru stefnendur og dæmdir til að greiða óskipt stefndu Hildigunni Þorsteinsdóttur, Ólafi Þorsteinssyni, Sigríði Þorsteinsdóttur, Sigrúnu Ragnheiði Þorsteinsdóttur og Þorsteini Magnússyni 80.000 krónur í málskostnað og hefur þá verið tekið tillit til þess að þessi stefndu hafa að mestu farið sjálf með mál sitt fyrir dóminum.

Ásgeir Magnússon héraðsdómari kveður upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndu, Einar Þorsteinsson, Eyrún Sæmundsdóttir, Elín Einarsdóttir, Magnús Þór Snorrason, Andrína G. Erlingsdóttir, Benedikt Bragason, Einar Guðni Þorsteinsson, Óskar Sigurður Þorsteinsson, Hildigunnur Þorsteinsdóttir, Ólafur Þorsteinsson, Sigríður Þorsteinsdóttir, Sigrún Ragnheiður Þorsteinsdóttir, Þorsteinn Magnússon, Ingibjörg Ásgeirsdóttir og Þröstur Óskarsson, eru sýkn af kröfum stefnenda, Tómasar Ísleifssonar og Sigrúnar Ragnheiðar Ragnarsdóttur, í máli þessu.

Stefnendur greiði óskipt stefndu Einari Þorsteinssyni, Eyrúnu Sæmundsdóttur, Elínu Einarsdóttur og Magnúsi Þór Snorrasyni 500.000 krónur í málskostnað. Stefnendur greiði og óskipt stefndu Hildigunni Þorsteinsdóttur, Ólafi Þorsteinssyni, Sigríði Þorsteinsdóttur, Sigrúnu Ragnheiði Þorsteinsdóttur og Þorsteini Magnússyni 80.000 krónur í málskostnað.

Ásgeir Magnússon.

Rétt endurrit staðfestir
á skrifstofu Héraðsdóms
Suðurlands 27/9 2007

HÉRAÐSDÓMUR SUÐURLANDS

610/2007

ÁFRÝJUNARSTEFNA

HÆSTIRÉTTUR ÍSLANDS

Gerir kunnugt: Réttinum hafa tjáð Tómas Ísleifsson, kt. 070348-2769, og Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir, kt. 310555-3559, bæði til heimilis að Ytri-Sólheimum 3, 871 Vík, þau þurfi að áfrýja til Hæstaréttar dómi Héraðsdóms Suðurlands uppkveðnum 27. september 2007 í málinu nr. E-723/2006:

Tómas Ísleifsson
og
Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir
gegn
Eyrúnu Sæmundsdóttur ofl.

Málflutningsumboð:
Undirritaður, Ragnar Aðalsteinsson, hæstaréttarlögmaður, Klapparstíg 25-27, Reykjavík, flytur mál þetta í umboði áfrýjenda Tómasar Ísleifssonar og Sigrúnar Ragnheiðar Ragnarsdóttur.

Stefndu:
Stefndu eru Eyrún Sæmundsdóttur, kt. 060634-7699, Einar Þorsteinsson, kt. 310828-3279, Elín Einarsdóttir, kt. 080367-4069 og Magnús Þór Snorrason, kt. 180666-4279, öll til heimilis að Sólheimahjáleigu, 871 Vík, Andrína G. Erlingsdóttur kt. 220571-4599 og Benedikt Bragason kt. 030963-5399, bæði til heimilis að Ytri-Sólheimum 1, 871 Vík, Einar Guðni Þorsteinsson, kt. 061258-5749, til heimilis að Ytri-Sólheimum 2, 871 Vík, Óskar Sigurður Þorsteinsson, kt. 291266-3719, Ytri-Sólheimum 2, 871 Vík, Hildigunnur Þorsteindóttir, kt. 020246-3249, Vesturási 32, 110 Reykjavík, Þorsteinn Magnússon, kt. 270576-5759, Eyjabakka 6, Reykjavík, Ólafur Þorsteinsson, kt. 180450-4919, Eystri-Sólheimum, 871 Vík, Sigríður Þorsteinsdóttir, kt. 220441-2299, Þverási 16, 110 Reykjavík, Sigrún R. Þorsteindóttir, kt. 260245-3179, Þýskalandi, Ingibjörg Ásgeirsdóttir, kt. 010538-4599, Hrísateigi 5, 105 Reykjavík og Þröstur Óskarsson, kt. 300363-7849, Gauksási 47, 221 Hafnarfirði.

Áfrýjendur
Áfrýjendur eru Tómas Ísleifsson, framhaldsskólakennari, kt. 070348-2769, og Sigrún Ragnheiður Ragnarsdóttir, framhaldsskólakennari, kt. 310555-3559, eigendur Ytri Sólheima 3, bæði til heimils að Sólheimum 3, 871 Vík.

Tilgangur áfrýjunar:
Dómi Héraðsdóms Suðurlands er áfrýjað í því skyni, að fá hnekkt með dómi Hæstaréttar þeirri niðurstöðu héraðsdóms, að hafna beri kröfu áfrýjenda um viðurkenningu á að eignarhlutdeild þeirra sem eigenda Sólheima III sé 25% alls óskipts lands og landsnytja í jarðartorfunni að Ytri-Sólheimum, þ.e. Sólheimatorfu. Þá er áfrýjað í því skyni, að fá hnekkt þeirri ályktun héraðsdóms, að stefndu eigi skýran rétt til þess að um landskipti á

Sólheimatorfunni fari eftir reglum landskiptalaga nr. 46/1941. Ennfremur til að fá hnekkt þeirri ályktun héraðsdóms, að lögbundið sé hvaða jarðamat skuli leggja til grundvallar við skipti á sameiginlegu landi og landsnytjum torfunnar. Áfrýjað er og í því skyni að fá hnekkt þeirri ályktun, að sú málsástæða í héraðsdómsstefnu, að eignarhlutföll jarðanna skv. fornu mati hafi verið notuð milli eigendanna, hafi komið of seint fram og að ekki sé þess vegna heimilt að skipta landinu á grundvelli 4. mgr. 2. gr. laga nr. 46/1941 um landskipti. Enn er málinu áfrýjað til þess að fá hnekkt þeirri túlkun héraðsdóms að dómstólnum sé skylt að beita ákvæðum landskiptalaga við skipti óskipts lands og landsnytja jarðartorfunnar án tillits til þess, að með slíkri skiptingu eru áfrýjendur sviptir eignarhlutdeild sinni að hluta. Áfrýjað er og til að fá hnekkt þeirri lagatúlkun héraðsdóms, að landskiptalög bindi hendur dómsóla á þann veg, að þeim sé óheimilt að byggja efnisdóm um eignarhlut í óskiptu landi og landsnytjum á framkomnum sönnunargögnum, þar sem þeir séu bundnir af formreglum landskiptalaga og formreglurnar gangi framar en efnisleg sönnunargögn um eignarrétt. Þá er og áfrýjað í því skyni að fá hnekkt þeirri ályktun héraðsdóms, að eigandi að óskiptu landi og landsnytjum torfunnar geti aukið eignarhlutdeild sína með því að auka verðmæti úrskipts lands síns, t.d. með aukinni ræktun, og þar með skert eignarhlutdeild sameigenda sinna án heimildar þeirra. Að lokum er áfrýjað í því skyni að fá hnekkt þeirri ályktun héraðsdóms, að ákvæði landskiptalaga gangi framar ákvæðum 72. gr. stjórnarskrárinnar um vernd eignarréttar og víki þeirri vernd til hliðar þegar kemur að viðurkenningu á sannaðri 25% eignarhlutdeild áfrýjenda í óskiptu landi og landsnytjum Sólheimatorfunnar.

Dómkröfur áfrýjenda:
Dómkröfur áfrýjenda eru þær, að hinum áfrýjaða dómi verði breytt og viðurkennt verði með dómi, að eignarhlutdeild áfrýjenda, Tómasar Ísleifssonar og Sigrúnar R. Ragnarsdóttur sem eigenda Ytri-Sólheima 3, sé 25% alls óskipts lands og landsnytja í jarðartorfunni að Ytri-Sólheimum, þ.e. Sólheimatorfu. Þá er og krafist málskostnaðar alls í héraði og fyrir Hæstarétti úr hendi stefndu Eyrúnar Sæmundsdóttur, Einars Þorsteinssonar, Elínar Einarsdóttur, Magnúsar Þórs Snorrasonar, Hildigunnar Þorsteindóttur, Þorsteins Magnússonar, Ólafs Þorsteinssonar, Sigríðar Þorsteinsdóttur og Sigrúnar R. Þorsteindóttur *in solidum* eða hvers um sig að mati dómsins eða skv. framlögðum málskostnaðarreikningi.

Áskilnaður:
Áskilnaður er gerður um frekari kröfur, málsástæður og rökstuðning umfram það, sem gert var í héraði, sbr. 163. gr. laga um meðferð einkamála nr. 91/1991, sbr. 17. gr. l. nr. 38/1994 um breyting á þeim lögum, svo og til að leggja fram sýnileg sönnunargögn til frekari stuðnings málsástæðum áfrýjanda.

Tilkynningarfrestur áfrýjenda um varnir:
Stefndu skulu tilkynna Hæstarétti eigi síðar en 21. 2009, hvort þeir muni halda uppi vörnum í málinu. Berist ekki slík tilkynning á réttum tíma, er litið svo á, að þeir krefjist staðfestingar á hinum áfrýjaða héraðsdómi.

Áfrýjunarstefnu þessa verður að birta eigi síðar en viku áður en ofangreindur frestur til handa stefndu er á enda.

Til staðfestu er innsigli Hæstaréttar.

Reykjavík 16. nóvember 2007

Gjald kr. 12.700
Greitt KÝ

Stefndu, Einar Þorsteinsson, Eyrún Sæmundsdóttir, Elín Einarsdóttir, og Magnús Þór Gunnarsson hafa falið undirrituðum að sækja þing fyrir sig við þingfestingu málsins fyrir Hæstarétti. Samrit af áfrýjunarstefnu hefur verið afhent mér samtímis því sem ég undirrita yfirlýsingu þessa.

~~Reykjavík~~ 23/4 2007.

Óskar Sigurðsson hrl

Stefndu, Hildigunnur, Ólafur, Sigríður og Sigrún Ragnheiður öll Þorsteinsbörn og Þorsteinn Magnússon hafa falið undirrituðum að sækja þing fyrir sig við þingfestingu málsins fyrir Hæstarétti. Samrit af áfrýjunarstefnu hefur verið afhent mér samtímis því sem ég undirrita yfirlýsingu þessa.

30/11 2007

Reykjavík 2007.
Við undirrituð, Benedikt Bragason, Andrína G. Erlingsdóttir, Einar Guðni Þorsteinsson, Óskar Sigurður Þorsteinsson, Ingibjörg Ásgeirsdóttir og Þröstur Óskarsson, sem er stefnt fyrir Hæstarétt í framangreindu dómsmáli, lýsum því yfir að okkur hefur hverju um sig verið afhent samrit

stefnunnar og ritum við nöfn okkar hér undir því til staðfestingar.

Benedikt Bragason 030563-5399

Andrína G. Erlingsdóttir 220571 4599

Einar Guðni Þorsteinsson, 061258-5749

Óskar Sigurður Þorsteinsson 291266-3719

Ingibjörg Ásgeirsdóttir 010538-4599

Þröstur Óskarsson 300367-7849

Stefndu, _____

_____

_____

hafa falið undirrituðum að sækja þing fyrir sig við þingfestingu málsins fyrir Hæstarétti. Samrit af áfrýjunarstefnu hefur verið afhent mér samtímis því sem ég undirrita yfirlýsingu þessa.

Reykjavík 2007.

Ytri-Sólheimum, 3. desember 2007

Hæstiréttur Íslands,
Dómhúsinu við Arnarhól,
101 Reykjavík.

Efni: Hæstaréttarmálið nr. 610/2007: Tómas Ísleifsson ofl. gegn Eyrúnu Sæmundsdóttur ofl.

Okkur undirrituðum:

Andrínu G. Erlingsdóttur, kt. 220571-4599,
Benedikt Bragasyni, kt. 030963-5399,
Einari Guðna Þorsteinssyni, kt. 061258-5749,
Óskari Sigurði Þorsteinssyni, kt. 291266-3719, og
Þresti Óskarssyni, kt. 300363-7849,

hefur verið birt áfrýjunarstefna í ofangreindu máli.

Við lýsum því yfir að við samþykkjum kröfur áfrýjenda í málinu á sama hátt og við samþykktum kröfur stefnenda í héraði. Þar sem ekki eru gerðar kröfur um málskostnað úr okkar hendi munum við ekki sækja þing í málinu fyrir Hæstarétti.

Líta ber á bréf þetta sem málflutningsyfirlýsingu af okkar hálfu um að við séum samþykk kröfum áfrýjenda í málinu og ósamþykk kröfum annarra stefndu.

Virðingarfyllst,

Andrína G. Erlingsdóttir 220571-4599

030963-5399

Einar G. Þorsteinsson 061258-5749

291266-3719

Óskar Sigurður Þorsteinsson

Þröstur Óskarsson 300363-7849